

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

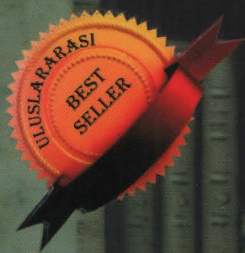
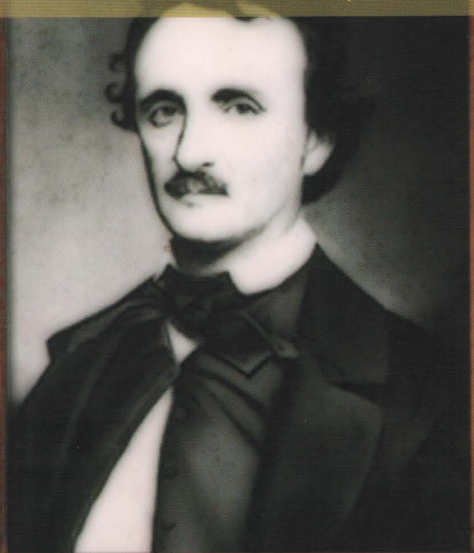
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DANTE KULÜBÜ'NÜN YAZARINDAN

Poe Gölgesi

“Matthew Pearl edebi romanların yeni parlayan yıldızı
çarpıcı, yaratıcı ve çok da yetenekli bir yazar.”
– DAN BROWN (Da Vinci Kodu'nun yazarı.)

MATTHEW PEARL

1849 Baltimore. Edgar Allen Poe mezar taşı bile olmayan bir mezara, dokunaklı ve kısa bir törenin ardından, neredeyse apar topar gömülür. Rahip bile konuşmasını kısa keser.

Baltimore sakinleri başta olmak üzere tüm bir ülke, Poe'nun alkolizmin pençesinde sonu kötü biten ikinci sınıf bir yazar olduğunu düşünmektedir. Quentin Clark dışında.

Genç bir avukat ve ateşli bir Poe hayranı olan Clark, tesadüfen tanık olduğu cenazenin ardından, Poe'nunkini kurtarmak için kendi ününü ve kariyerini riske atar. Yazarın son günlerinin polisin ilgi göstermediği pek çok soruyu barındırdığını görünce, bu sırların peşine düşer ve kendini iki farklı ülkenin ajanlarının, politik dolapları xın, bir kadın katilin, Baltimore'da sürgiden yoz köle ticaretinin ve Poe'nun son saatlerinin kayıp gizemlerinin arasında bulur.

Quentin kendi yaşamını kötü bir sondan kurtarmak için Poe hakkındaki hakikati bulmak zorundadır.

Poe Gölgesi, tarihi gerçekleri incelikli bir kurgunun içine harmanlayarak Poe'yu onurlandıran ve yazar hakkındaki sır perdesini aralayan bir yapıt.

MATTHEW PEARL

New York Times'ın uluslararası en çok satılanlar listesine layık görülen Dante Kulübü'nün yazarı, Dante'nin Cehennem adlı eserinin ve aynı zamanda da, Edgar Allan Poe'nun Morg Sokağı Cinayetleri: Dupin Öyküleri adlı romanının editörüdür. Dante Kulübü otuzdan fazla dile çevrilerek, tam kırk ülkede yayınlandı. Pearl, Harvard Üniversitesi'nde ve Yale Hukuk Fakültesi'nde eğitim gördü ve Harvard'da ve Emerson Koleji'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. Şu an Cambridge, Massachusetts'te yaşamaktadır. Kendisine web sitesi olan www.matthewpearl.com adresinden ulaşılabilir.

ESA
yayınları

Poe Gölgesi

MATTHEW PEARL

© 2011 GOA Basım Yayın ve Tanıtım Hiz. San. Tic. Ltd. Şti.

Kitabın orijinal ismi THE POE SHADOW olup tüm yayın hakları
Türkiye'de GOA Yayınları'na aittir.

Türkçeye Çeviren : Aylin Yengin
Redaktör : Pınar Savaş
Yayına Hazırlayan : Işıl Ölmez

Kitap Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti'nde basılmıştır.
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 482 99 10

Yayınları GOA Basım Yayın ve Tan. Hiz. San. Tic. Ltd. Şti.'nin markasıdır.

İÇİNDEKİLER

I. KİTAP
8 EKİM 184911

II. KİTAP
PARİS.....67

III. KİTAP
BALTIMORE.....121

IV. KİTAP
İLELEBET KOVALANAN HAYALETLER.....185

V. KİTAP
SEL.....273

TARİHİ BİLGİ.....380
TEŞEKKÜRLER.....383

Annemle babama

YAYINCIDAN: *Edgar Allan Poe'nun 1849 yılındaki akıl ermez ölü-
müyle ilgili esrar perdesi az sonra okuyacağınız sayfalarda aralanıyor.*

Sayın Yargıç ve Değerli Jüri Üyeleri, sizlere bu adamın ölü-mü ve yaşantıyla ilgili gerçekleri sunuyorum. Bu hikâye daha önce hiç anlatılmadı. Her şeyim elimden alınmış olsa da, hâlâ sahip olduğum bir şey var: bu hikâye. Bu şehirde yaşayanlardan bazıları buna engel olmaya çalıştı. Burada oturanlardan bazı-ları hâlâ benim bir katil, bir yalancı, bir toplum kaçağı, aşağılık ve iğrenç bir cani olduğuma inanıyor. Ben, Quentin Hobson Clark, Baltimore vatandaşı, baro üyesi ve bir kitap âşığıyım, Sa-yın Yargıç.

Ama bu hikâye benimle ilgili değil. Başka hiçbir şeye inan-masanız da, buna inanın lütfen! Asla benimle ilgili olmadı; asla hırslı bir insan değildim. Bu olup bitenlerin kişisel servetimle ya da bilirkişilerin itibarım hakkımdaki görüşleriyle hiçbir ilgisi yok. Bu, benden daha önemli, tüm bunlardan daha önemli bir şeyle ilgiliydi, sizler onu hemencecik unutmuş olsanız bile, za-manın bizim sayemizde hatırlayacağı bir adamla ilgiliydi. Biri-nin bunu yapması gerekiyordu. Sessiz kalamazdık. Sessiz kala-mazdım.

Bundan sonra anlatacaklarım, gerçeğin ta kendisidir. Ve bu-nu size söylemek zorundayım, çünkü gerçeğe en yakın kişi be-nim, daha doğrusu onun tek canlı tanığıyım.

Doğrunun, artık aramızda olmayanların anlattıkları öyküler-de gizli oluşu, hayata dair gerçeklerden biridir...

Yukarıdaki bu ifadeyi not defterime çiziktirmişim (son cümlesi kara-lanmış, yanına kendi elyazımla yazdığım “felsefi!” sözcüğünün bir eleştiri olduğunu fark ediyorum). Bu sözleri, mahkeme salonuna girmeden hemen önce, namusuma leke sürmeye çalışan, beni mahvetmenin ken-dilerini kurtaracağına inanan bu iftiracılara karşı savunmamı yapmak için umutsuzca karalamıştım. Bunu yapmanın –yani mahkeme salonunda oturan izleyicilerin, eski dostlarımla ve beni sevebilecek iki kadının kar-şılarına dikilmenin– deneyimli bir Baltimore avukatı için çok basit bir iş olduğunu düşünebilirsiniz. Ama değildi. Bir avukat olabilmek için, her şeyden önce başkalarının çıkarlarına ilgi duymanız gerekir. Bu meslek insanı neyin kurtarılması gerektiğine karar vermeye hazırlamaz. İnsanı kendini kurtarmaya hazırlamaz.

I. KİTAP

8 EKİM 1849

1

Her şeyin başladığı günü anımsıyorum, çünkü bana gönderilmiş olan önemli bir mektubun gelmesini sabırsızlıkla bekliyordum. Ayrıca o gün Hattie Blum ile nişanlanmam gereken gündü. Ve tabii o gün, ötekini ölü gördüğüm gündü.

Blumlar, ailemin yakın komşularıydı. Hattie, Baltimore'un en güzel kızları arasında sayılan dört kız kardeşin en küçüğü ve en canayakın olanıydı. Hattie ile ben, bize yıllardır tekrarlandığı gibi, bebekliğimizden beri tanışırdık. Bize ne kadar uzun zamandır tanıştığımızı her söylediklerinde, "Ve birbirinizi sonsuza dek tanıyacaksınız, bundan emin olun," demeye çalıştıklarını biliyordum.

Bizi birbirimizden kolayca uzaklaştırabilecek bu baskıya rağmen, henüz on bir yaşındayken bile oyun arkadaşımın küçük kocası gibiydim. Hattie'ye olan sevgimi asla dışarı vurmadım, ama hayatımı onun mutluluğuna adadım, o da beni tatlı sohbetiyle eğlendirdi. Sesinin genizden gelen tınısı bana ninni gibi gelirdi.

Öyle bir doğam vardı ki, kalabalık bir topluluk içindeyken dikkat çekecek kadar sessiz ve hareketsiz olurdum, çoğu zaman insanlar yeni yataktan kalktığını sanırlardı. Oysa daha sakın ortamlarda, birdenbire dilim çözülürdü ve konudan konuya atlardım. Bu yüzden Hattie'nin canlı sohbetlerinin uzayıp gitmesinden büyük keyif alırdım. Sanırım bağımlıydım bu sohbetlere. Hattie ile birlikteyken kendimle hiç ilgilenmezdim; onunlayken mutluydum, alçakgönüllüydüm ve her şeyden önemlisi rahatım.

İtiraf etmeliyim ki, hikâyemizin başladığı günün öğleden sonrasında ona evlenme teklif edeceğimi *bilmiyordum*. Stajyerlik yaptığımız hukuk bürolarının yanındaki postaneye gitmek için yola çıktığım sırada, Baltimore cemaatinin tanınmış simalarından Bayan Blum –Hattie'nin halası– ile karşılaştım. İki lafın arasında, gelen postaya bakmak gibi ayak işlerini benden daha yetkisiz ve daha az işi olan bir kâtime vermem gerektiğini sokuşturdu.

“Sen gerçekten de türünün son örneğisin, Quentin Clark!” dedi Bayan Blum. “Çalışma saatlerinde sokaklarda geziyorsun ve çalışmadığın zamanlarda bile, yüzünde çalışıyormuşsun gibi bir ifadeyle dolaşıyorsun!”

Tipik bir Baltimoreliydu; ne çirkin bir genç kıza tahammülü vardı, ne de zengin olmayan bir erkeğe.

Baltimore buydu işte, hava ister iyi olsun ister puslu, tipik kırmızı tuğlalı bir yerdi, insanlar parke taşlı yollarda ve mermer basamaklarda hızlı ve gürültülü ama neşesiz adımlarla ilerlerdi. Yoğun bir ticaret körfezinin üzerine inşa edilmiş kocaman evlerle dolu hareketli şehrimizde neşe pek revaçta değildi. Güney Amerika’dan ve Antil Adaları’ndan hızlı yelkenli gemilerle kahve ile şeker gelirdi; variller dolusu istiridye ve un, sayıları durmadan artan vagonlarla Philadelphia ve Washington’a doğru yola çıkardı. O zamanlar Baltimore’da hiç kimse, gerçekten yoksul olanlar bile yoksul *görünmezdi*, ve her iki güneşlikten biri, bu olguyu gelecek kuşaklara aktarmaya hazır, güven veren bir resmi andırırdı.

Bayan Blum gülümsedi ve caddeye doğru ilerlediğimiz sırada koluma girdi. “Bu akşam için her şey kusursuzlukla hazırlanmış görünüyor.”

“Bu akşam,” diye yanıt verdim, neyi kastetmiş olabileceğini tahmin etmeye çalışarak. İş ortağım Peter Stuart, ortak bir tanıdığımızın evinde verilecek bir akşam yemeği davetinden söz etmişti. Aklım yalnızca postadan gelecek mektupta olduğundan, davet kafamdan tamamen silinmişti. “Tabii ya, bu akşam, Bayan Blum! Nasıl iple çektiğimi bir bilseniz.”

“İnanır mısınız,” diye sürdürdü, “inanır mısınız, Bay Clark, dün Market Caddesi’nde Bayan Hattie’den söz edildiğini duymasaydım, bu davetten haberim bile olmayacaktı” –bu nesil Baltimorelular, Baltimore Caddesi’nin eski adını kullanırdı– “evet, Baltimore’un en sevimli bekâr kızından bahsettik!”

“Evli ya da bekâr, herkes kabul eder ki kesinlikle en sevimlisi,” dedim.

“Ne kadar da zekice!” diye yanıt verdi. “Bence de kesinlikle öyle, yirmi yedi yaşında ve hâlâ bekâr bir delikanlının – hayır, sözümü kesmeyin, sevgili Quentin! Nazik bir genç adam asla...”

Arkamızdan gelen iki at arabasının gürültüsünden, sonraki sözlerini duymakta güçlük çektim. “Eğer yaklaşan araba boşsa,” diye düşündüm, “onu arabaya bindirir, arabacıya yol parasının iki mislini öneririm.” Ama yanımızdan geçerlerken, her ikisinin de özel arabalar olduğunu fark

ettim, üstelik öndeki zarıf ve parlak bir cenaze arabasıydı. Atları, taşıdıkları yüke saygı göstermişçesine başlarını aşağı doğru eğmişlerdi.

Başka kimse dönüp bakmadı.

Yol arkadaşımı akşamki davette görüşme sözüyle ardında bıraktığımda, kendimi bir sonraki caddeyi geçerken buldum. Öfkeli çığlıklar atan bir domuz sürüsü üzerime akın edince, yolumu değiştirip Greene Caddesi boyunca, oradan da cenaze arabasıyla yaslı ailenin aracının yan yana durdukları Fayette'e doğru ilerledim.

Oradaki küçük mezarlıkta, bir cenaze töreninin başlamasıyla bitmesi bir oldu. Puslu havanın arasından törene katılmış olanlara baktım. Kendimi bir rüya âlemindeymiş gibi hissettim – her şey gölgelere dönüşmüştü sanki ve orada olmamam gerektiğine karar verdim. Durduğum yerden papazın vaazı pekiyi duyulmuyordu. Küçük katılımcı grubu, din adamının sesini fazla yormamasını istemiş olmalıydı.

Bu şimdiye dek gördüğüm en hüzünlü cenaze töreniydi.

Havanın yüzündendi herhalde. Hayır: Topluluktaki dört-beş erkek nedeniyle, bir yetişkinin tabutunu kaldırmak için bu kadarına ihtiyaç vardı. Belki de kasvetin nedeni bu duyarsız törenin göz açıp kapayana kadar bitmesiydi. O güne dek gözlemlediğim en yoksul insanların cenazeleri bile, hatta yakınlardaki yoksul Yahudi Mezarlığı'nda yapılan törenler bile, onlar bile böylesine *Hiristiyanlığa yakışmayan* bir umursamazlık sergilememişlerdi. Ne bir çiçek vardı, ne de bir gözyaşı.

Postaneye vardığımda kapanmış olduğunu gördüm. İçeride adıma gelmiş bir mektup olup olmadığını bilemezdim – içimi rahatlatmak için ofise döndüm. *Yakında ölen kişi hakkında daha fazlasını duyacaktım.*

O akşam yemek davetinde, bir ara kendimi Hattie Blum ile, bu mevsimde boş ama yazın yapılan şampanya ve çilek partilerinin anılarıyla gölgelenmiş çilek tarhlarının arasında yürürken buldum. Hattie ile her zamanki gibi hoş bir sohbete daldım.

"Bu aralar işte çok ilginç vakalarla karşılaşılıyor," dedim. "Yine de davaları seçerken daha titiz davranabilmenin hoşuma gideceğini düşünüyorum. Biliyorsunuzdur belki, Antik Roma'daki avukatlar doğruluğuna inanmadıkları davaları asla savunmazlardı. Bizse parası doğru olan tüm davaları alıyoruz."

"Ofisinizi değiştirebilirsiniz, Quentin. Söz konusu olan adınız ve kişiliğiniz ne de olsa. Başkalarının isteklerine boyun eğmek yerine, doğru olduğuna inandığınız şeyleri yapmalısınız."

“Gerçekten de böyle mi düşünüyorsunuz, Bayan Hattie?”

Alacakaranlık çöküyordu ve Hattie kendisine hiç yakışmayacak biçimde sessizleşmişti, yoksa yine çenem mi düşmüştü. Yüz ifadesini inceledim, ama mesafeli davranışının nedenini çözemedim.

“Bana gülersiniz,” dedi Hattie dalgınca, sanki onu duyamazmışım gibi.

“Bayan Hattie?”

Başını kaldırıp bana baktı. “Çocukluğumuz geldi birden aklıma. Biliyor musunuz, ilk başlarda aptalın teki olduğunuzu düşünmüştüm.”

“Çok naziksınız,” diye kıkırdadım.

“Babam, annemin farklı rahatsızlıklarında onu evden uzaklaştırdı ve halam bana bakmaya geldiğinde, siz de benimle oyun oynamaya gelirdiniz. Annemle babam dönünceye kadar beni gülümsetmeyi başaran tek insan sizdiniz, çünkü durmadan olur olmadık şeylere gülersiniz!” Bu sözleri özlemle söyledi, bir yandan da çamur bulaşmasın diye etekliğinin ucunu kaldırdı.

Daha sonra biraz ısınmak için içeri girdiğimizde, Hattie, yüz hatları günün daha erken saatlerinde iyice gerilmiş gibi görünen halasıyla yavaşça konuştu. Blum Hala, Hattie’nin doğum günü için ne planladığımızı sordu.

“Doğru, doğum günüm yaklaşıyor olmalı,” dedi Hattie, “aklımdan tamamen çıkmış, halacığım. Ama bu yıl...” Cümlesini bitirmeden yüzünü ekşitti. Yemekte de табаğındakilere dokunmadı.

Bu hiç hoşuma gitmedi. Kendimi yeniden on bir yaşında bir çocuk gibi hissettim, bir kez daha karşımızda oturan küçük kızın kaygılı koruyucusu oluvermişim. Hattie’nin hayatımda o kadar sağlam bir yeri vardı ki, en ufak bir sıkıntısı bile beni üzüyordu. Belki de keyfini yerine getirme çabam bencilce bir nedenden kaynaklanıyordu, ama ne olursa olsun onun sürekli olarak mutlu olmasını istiyordum.

Meslektaşım Peter gibi davetteki diğer konuklar da Hattie’yi neşelendirmeye çabaladılar, bense her birini teker teker inceleyip Hattie Blum’un huzursuzluğundan sorumlu olabilecek kişiyi aramaya koyuldum.

Hattie’yi neşelendirmeye çalışmama engel olan bir şeyler vardı sanki: İzlediğim şu cenaze olmalıydı. Nedenini tam olarak açıklayamasam da, gördüklerim huzurumu kaçırmıştı. Gördüklerimi gözümün önünde canlandırmaya çalıştım. Papazın dediklerine kulak veren yalnızca o dört erkek vardı. Diğerlerine göre daha uzun boylu olanı arkada duruyordu, bakışları dalgındı, sanki içlerinde başka bir yerde olmak için en çok sa-

bırsızlanan oydu. Sonra, yola doğru ilerlediklerinde dudaklarındaki o sert ifade. Hiçbirini tanıımıyordum, ama yüzleri aklımdan silinmemişti. Sadece bir tanesi arkada kaldı, adımlarını pişmanlıkla atıyordu, düşüncelerimi okumuş gibiydi. Olay korkunç bir kayıptan söz eder gibiydi ama bu kaybı onurlandırmıyordu. Tek kelimeyle söylemek gerekirse, Yanlış.

Dikkatimi dağıtan bu belirsizlik bulutu içerisinde, Hattie'nin keyfini yerine getirme çabalarını yetersiz kalıyordu. Hattie ile Blum Halası akşam yemeğinden erken ayrıldıklarında, tek yapabildiğim diğer konuklarla birlikte başımı öne eğip üzüntümü dile getirmek oldu. Peter kalkma vaktimizin geldiğini söylediğinde memnun olmuştum.

“Pekâlâ, Quentin? Neler oldu sana böyle?” diye sordu Peter birdenbire. Evlerimize dönmek üzere aynı kiralık atlı arabayı paylaşıyorduk.

Ona hüzünlü cenazeden söz etmeyi düşündüm ama Peter bunu neden kafama taktığımı anlayamayacaktı. Sonra, Peter'ın tavrından, aslında bambaşka bir şeyden söz ettiğini fark ettim. “Peter, ne demek istiyorsun?” diye sordum.

“Neticede bu akşam Hattie Blum'a evlenme teklif *etmemeye* mi karar verdin?” diye sordu derin bir soluk vererek.

“Evlenme teklifi! Ben mi?”

“Birkaç hafta içinde yirmi üç yaşına basacak. Baltimore'da yaşayan bir kız için artık yaşlı sayılır. Kızcağızı hiç mi sevmiyorsun?”

“Hattie Blum'u kim sevmez? Dur bir dakika, Peter! Bu akşam nişanlanacağımızı sana düşündürten şey ne? Sana böyle bir düşüncem olduğundan söz ettim mi hiç?”

“Nasıl olur da ben?... Sen de en az benim kadar bugünün *senin anne babanın* nişanlandıkları gün olduğunu bilmiyor musun? Bu akşam bunu bir kerecik olsun aklından geçirmedin mi?”

İşin aslı, aklımdan ucundan bile geçirmemiştım, bir kerecik bile ve şimdi bu tesadüfün bana hatırlatılması, Peter'ın garip varsayımını hiç de anlaşılır kılmıyordu. Sonra bana, Blum Hala'nın bu yemek davetini fırsat bilip yeğenine evlenme teklif edeceğimden emin olduğunu, hatta şaşırmamaları için Peter ve Hattie'ye gündüzden bir imada bulunmuş olabileceğimi düşündüğünü söyledi. Demek ki Hattie'nin esrarengiz üzüntüsünün sebebi *bendim*. O alçak herif bendim!

“Bu akşamdan daha uygun bir zaman olabilir miydi?” diye sürdürdü konuşmasını Peter. “Üstelik senin için o kadar önemli bir yıldönümü! Daha ne bekledin? Öğlen güneşi kadar barizdi.”

“Fark edemedim...” diye kekeledim.

“Senden bir teklif beklediğini, artık geleceğiniz için bir adım atman gerektiğini nasıl anlayamadın? Pekâlâ, evine geldik, sana iyi uykular dilerim. Zavallı Hattie şu an yastığına kaplanmış hüngür hüngür ağlıyor olmalı!”

“En son isteyeceğim şey, onu üzme,” dedim. “Keşke, herkesin ben-den beklediğinden benim de haberim olsaydı.” Peter hafifçe homurdanarak beni onayladı, sanki nihayet hakkını görmüştüm.

Elbette ki Hattie’ye evlenme teklif edecektim ve tabii ki evlenecektik! Hattie’nin hayatının bir parçası olması benim uğurumdur. Onu görür görmez, hatta yanımda olmadığı zamanlar onu düşündüğümde bile yüzümde güller açıyordu. Onu tanıdığım günden bu yana, o kadar az şey değişmişti ki, şimdi ona böyle bir teklifte bulunmak tuhafıma gidiyordu.

“Sen ne düşünüyorsun?” dermiş gibi bir ifadesi vardı Peter’in, arabanın kapısını kapatıp ona iyi geceler dilediğim sırada. Kapıyı tekrar açarak:

“Gündüz bir cenaze vardı,” dedim, yaptıklarından dolayı kendimi affettirmeye çalışarak. “Anlıyor musun, töreni izledim ve sanırım beni epeyce etkiledi, aslında nedenini...” Ama yok, bu olayın beni neden bu denli etkilediğini açıklayabilecek sözcükleri bir türlü yan yana getiremiyordum.

“Bir cenaze! Bir yabancıнын cenazesi!” diye haykırdı Peter. “Tanrı aşkına, bunun seninle ne ilgisi olabilir?”

Çok ilgisi vardı hem de, ama o zamanlar bunu bilmiyordum. Ertesi sabah sabahlığımla aşağı inip kafamı biraz dağıtmak için gazeteyi açtım. Biri beni uyarmış bile olsaydı, az sonra okuyacakları bana kendi dertlerimi unutturabileceklerine inanmazdım. Arka sayfalardan birinde yer alan küçük bir başlık dikkatimi çekmişti. *Edgar A.Poe’nun Ölümü.*

Gazeteyi bir kenara fırlattım, sonra tekrar elime aldım ve sayfalarını çevirip başka bir makale okudum; sonra gene başlığa dönüp tekrar tekrar okudum: *Edgar A.Poe’nun Ölümü... seçkin Amerikalı yazar, akademisyen ve eleştirmen otuz sekiz yaşındaydı.*

Hayır! Otuz dokuzdu, ancak yaşını yüzlerce kez katlayacak bir bilgelige sahipti... *Bu şehirde doğmuştu.* Yine hayır! (Ben daha fazlasını öğrenmeden önce bile, her şey ne kadar da kuşkuluydu.)

Sonra fark ettim... o dört kelimeyi.

Burada hayata veda etti.

Burada mı? Demek ki bu bir teigrafi haberi değildi. Olay Baltimore’da olmuştu. Burada ölmüştü, belki defin işlemi de burada yapılmıştı. Yoksa Greene ile Fayette’teki cenaze töreni... Hayır! O önemsiz cenaze, o ihtisamsız tören, o daracık mezara gömülüş?

O gün ofiste Peter bana Hattie ile ilgili söylev çekmeye başladı, ama tartışacak durumda bile değildim, zihnim sabah okuduklarımla meşguldü. Haberi doğrulaması için, mezarlıkla ilgilenen zangocu arattım. Zavallı Poe, diye yanıt verdi. Evet, Poe ölmüştü. Beklediğim mektubun gelip gelmediğini kontrol etmek için postaneye gittiğim sırada, aklımda yalnızca bilmeden tanık olduğum olay vardı.

Şu duyusuz resmiyet. Baltimore'un ulusumuzun edebi kurtancısına, en sevdiğim yazara ve dostuma (belki) vedası buydu işte! İçimde durmadan büyüyen öfkeyi bastırmakta güçlük çekiyordum; geriye kalan her şeyi engelleyen bir öfkeydi bu. Geriye dönüp baktığımda, o öğleden sonra düşüncelerimi kemirmeye başlayan bu olay yüzünden Hattie'yi incitmeyi asla istemediğimi düşünüyorum. Evet, ölen en sevdiğim yazardı, ama hepsi bu kadarla bitmiyordu. Romantik yaşamına ve iş hayatındaki geleceğine Baltimore'daki herkesin özendiği bir gencin, bu olaydan neden bu denli etkilendiğini ben bile bir solukla gerektiği gibi açıklayamazdım.

Belki de o gerçek yüzündendi. Ben –her ne kadar bunun farkında olmasam da– onu en son gören kişiydim; daha doğrusu diğerleri yanından hızla geçip giderken, tabutunun üzerine, upkî dünyadaki diğer adsız ölümlere yapıldığı gibi umursamazca atılan toprağı izleyen bendim.

Müvekkilim bir ölüydü ve duruşmam Kıyamet Günü'ndeydi.

Cenazeden birkaç hafta sonra, hayatı önem taşıyan soruşturmalarıma başladığımda, Peter'ın alaycı bir tavırla söylediği sözler bunlardı işte. Meslektaşım esprili biri sayılmazdı, hayatı boyunca en fazla üç ya da dört kez böylesine alaycı bir yorumda bulunmuştur, sözlerinin ardındaki heyecanı tahmin edersiniz artık. Peter benden birkaç yaş büyüktü, ama yaşlı bir adam gibi iç geçirirdi, özellikle de Edgar A. Poe'dan söz ettiğinde.

Delikanlılık yıllarımda, hayatımda alınıyazım kadar sabit iki gerçek vardı: Edgar Poe'nun edebi eserlerine duyduğum hayranlık ve bildiğiniz gibi Hattie Blum'a olan bağlılığım.

Henüz küçük bir çocukken bile, Peter bir işadamlarının dikkatiyle, Hattie ile benim evleneceğimizden söz ederdi. Sağgörülü bir çocuktu ve her zaman diğer çocuklardan daha olgundu. Peter'ın babası ölünce, ailem babamın bağlı olduğu kilise aracılığıyla beş kuruşsuz kalan dul Bayan Stuart'a yardım etmiş ve babam Peter'a oğlu gibi bakmıştı. Peter o kadar minnettardı ki, babamın her türlü işine saygıyla ve içtenlikle koşar, benim yapabileceğimden çok daha fazlasını yapardı. İşin aslı, bir yabancı gözüyle gerçek Clark oymuş, bense ailenin üvey oğluymuşum gibi görünürdü.

Peter da, tıpkı babam gibi edebi tercihlerimden hazzetmezdi. *Şu* Edgar Poe, derlerdi her ikisi de, *şu* büyük bir zevkle okuduğun Poe'nun eserleri *gerçek* bir zevksizlik örneği. Can sıkıntısına çare olarak okumak, boşa vakit geçirmekten öte bir şey değildir, tıpkı öğleden sonraları şekerleme yapmak gibi. Edebiyat yüreği geliştirmelidir, bu fanteziler bir işe yaramaz!

Pek çok insan Poe'yu bu gözle görürdü, ben de başta aynı fikirdeydim. Poe'nun *Gentleman's Magazine*'de yayınlanan "William Wilson" adlı bir öyküsünü okuduğumda, henüz ergenlik dönemindeydim. İtiraf etmeliyim ki, okuduklarım beni pek etkilememişti. Öykünün ne başını bulabilmişim, ne de sonunu ve mantığı delilikten ayıran bölümleri seçememişim. Sanki bir sayfayı aynaya tutup okumaya çalışır gibiydim. Dergilerde dehaya sıkça rastlamak mümkün değildi ve Bay Poe'yu da bu konuda pek yetenekli bulmamıştım.

O zamanlar çocuktum daha. Ama Poe'nun kendine özgü tarzını yansıtan "Morg Sokağı Cinayetleri" adlı polisiye öyküyü okuyunca fikrim değişti. Öykünün kahramanı olan C. Auguste Dupin adlı genç Fransız dedektif, iki kadının sarsıcı katlinin arkasındaki gerçeği ortaya çıkarmakla görevlendiriliyordu. Kadınlardan birinin cesedi Paris'te bir evde, bir baca deliğinin içine tıklmış halde bulunuyordu. Annesininse boynu öylesine derinden kesilmişti ki, polis bedenini kaldırmaya çalıştığında, kadının başı vücudundan ayrılıyordu. Odalarında, göz önünde duran çok değerli eşyalar vardı, ancak eve zorla giren kişi ne hikmetse hiçbirine dokunmamıştı. Cinayetin tuhaflığı Paris Polis Teşkilatı'nı, basını ve tanıkları—kısacası herkesi—şaşkınlık içinde bırakmıştı. C. Auguste Dupin dışında herkesi.

Dupin anlamıştı.

Cinayetlerin dikkat çekici tuhaflıktaki doğasının onları *kolayca çözülebilir* kıldığını, bu olayın her gün işlenen birbirlerine ұpatıp benzeyen cinayetlerden çok farklı olduğunu anlamıştı. Polis ve basın bu cinayetlerin mantıksız biri tarafından bile işlenemeyeceğini düşünüyordu, çünkü bu cinayetler bir insan tarafından işlenmemişti. Dupin, Poe'nun *muhakeme*—olayı çözümlemek için hayal gücünün kullanılması ve hayal gücünün doruklarına ulaşmak için çözümlenmeden yararlanılması—diye adlandırdığı bir mantık yürütmüştü. Bu yöntem sayesinde, Dupin işkence gören bir orangutanın, hırsından nasıl hunharca suçlar işleyebileceğini kanıtlamıştı.

Olağan bir insanın kaleminden, bu ayrıntılar saçma gelebilirdi. Ancak olaylar süregelirken, okuyucunun inancının azaldığı anlarda, her zorluk bir

* *Dedektif Öyküleri/ Auguste Dupin*; İş Bankası Kültür Yayınları; 2006 (Yay.).

mantık zinciri sayesinde aşıldı. Poe insanın merakını doruğa çıkarır ve ruhuna işlerdi. Bu muhakeme öyküleri (Dupin'in sonraki davalanna dokundurma yapan devam niteliğindeki öykülerle birlikte) Poe'nun geniş okuyucu kitleleri arasında büyük beğeni topladı, ama bana kalırsa yanlış nedenlerden dolayı. İzleyici konumundaki okuyucular, zor bir bulmacanın çözüldüğünü görmekten hoşlanıyorlardı, ancak daha önemli bir şeyler vardı. *Tek hedefim sadece hakikattir*, demişti Dupin yardımcısına. Dupin aracılığıyla, Edgar A. Poe'nun da tek hedefinin hakikat olduğunu anladım, ve bence Poe'nun o kadar çok insanı korkutup şaşırtmasının nedeni de buydu. Esas gizem, insanların zihnini kurcalayan bilmece değildi; *insan zihni*, gerçek ve sonsuz gizem buydu işte.

Ve bir okuyucu olarak, yeni bir şey daha keşfetmiştim: kabul. Birdenbire, Poe'nun sözcükleri sayesinde kendimi bu dünyada o kadar da yalnız hissetmemeye başlamıştım. Belki de bu yüzden, bir başka okuyucusunu bu denli derinden etkilemeyecek olan Poe'nun ölümü, benim aklımdan çıkmıyordu.

Babam hakikatin bu dünyadaki dürüst ve profesyonel centilmenlerin içinde bulunduğunu söylerdi, tuhaf öyküler ve hileli makaleler yazan bir dergi yazarında değil. Deha'yı gereksiz bulurdu. Dünya ordularındaki erkeklerin çoğuna yaşamın gündelik işleri için ihtiyaç duyulduğunu, Sanayi ve Girişimciliğin, dünyada başarı sağlayamayacak ölçüde insanın sıradanlığından tiksinen Deha'dan daha revaçta olduğunu söylerdi. Babamın işi büyük mezbahalardı, ama delikanlıların avukat olmaları gerektiğini, avukatlığın dört dörtlük bir meslek olduğunu iddia ederdi hayranlıkla. Peter bu fikre bayılmış ve altın bulunduğu haberi gelen California'ya kalkan ilk gemiye atlanmışçasına, fırsatın üzerine atlamıştı.

Peter ergenlik dönemini geride bıraktığında, oldukça saygın bir avukatlık bürosunda stajyer olarak çalışmaya başlamış ve bu süre içinde 1834'ten 1943'e *Maryland Kamunlarının Fihristi*'ni derleme başarısıyla dikkatleri çekmişti. Kısa süre sonra babam Peter'a kendi yazıhanesini açmış ve eğitimini tamamladıktan sonra arkadaşımın yanında çalışacağım kesinlik kazanmıştı. Bu karşı çıkılamayacak kadar mantıklı bir plandı ve bunu bir kez olsun zihnimde tartmıştım – hatırlayabildiğim kadarıyla, tek bir kez bile.

Şanslısın, diye yazmıştı Peter bana, hâlâ üniversitede okuduğum sırada. *Burada, babanın himayesinde, benimle birlikte harika bir ofiste çalışabilecek ve istediğin zaman evlenebileceksin. Baltimore Caddesi'ndeki, üst sınıfa mensup her güzel genç kız sana gülümseyecek. Senin yerinde olsaydım, yakışıklılığının yarısı bende olsaydı, Quentin Clark, vur patlasın çal oynasın bir yaşam sürerdim!*

1849 yılının sonbaharında, yani elinizdeki kitabın birkaç sayfa öncesinde bana katıldığınızda, öylesine güvenli bir mesleğim vardı ki, durumun farkında bile değildim. Peter Stuart ile harika iş ortaklarıydık. Annemle babam iş için gittikleri Brezilya'da bir araba kazasında hayatlarını kaybetmişlerdi. Bir zamanlar babamın bana yol gösterdiği yerde şimdi yeller esiyordu. Oysa babamın benim için planlamış olduğu yaşam, onun yokluğunda da akıp gidiyordu – Hattie, Peter, her gün yazıhanemizi dolduran meşgul müvekkiller, yıllanmış kavakların gölgesinde kalan ve annem öldükten sonra Glen Eliza adıyla bilinen görkemli aile konağımız. Tüm bunlar sanki sessiz ve hünere bir otomatik makine tarafından idare ediliyor gibiydi. Poe'nun ölümüne dek.

Gençliğin vermiş olduğu bir zaafı, insanların ilgimi çeken her şeyi anlamalarını istiyordum – başkalarını beni anlamaya *ilma etmeye* ihtiyacım vardı. Bunu başarabileceğimi sanıyordum. Peter'a, Edgar A. Poe'yu korumaya çalışmamız gerektiğini söylediğim günü hatırlıyorum. Buna inandığım için, Peter'ın da işbirliğiyle, Bay Poe hakkındaki iyi şeyleri anlatabileceğimi sanıyordum.

Edgar Poe'ya ilk mektubumu, 16 Mart 1845 günü, o dönem yeni yayınlamış olduğu "Kuzgun"* adlı şiirini okuduktan sonra aklıma gelen soruya yanıt bulmak için yazmıştım. Son dizelerinde kuzgun, Pallas'ın büstünün tepesine tünemiş haldeydi, "odamın kapısının üzerinde". Şiirin bu son mısralarında amansız ve gizemli kuş, şiirdeki genç adama belki de sonsuza dek dadanmayı sürdürüyordu:

*Benziyordu gözleri hayal kuran bir şeytanın görüntüsüne,
Vuruyordu kara gölgesini yere lambadan yansıyan ışıık;
Kapalı kaldı ruhum bu kara gölgenin içinde,
Kurtulamayacak – Hiçbir zaman!*

Kuzgun oda kapısının üzerine tünemişse eğer, arkasında gölgesini yansıtabilecek ne tür bir lamba ışığı olabilirdi? Gençliğin vermiş olduğu tezcamlıkla, bu konuda bana bir yanıt vermesi için doğrudan Poe'ya mektup yazdım, şiirini en küçük ayrıntısına kadar zihnimde canlandırmak istiyordum. Mektubumla birlikte zarfın içine, kaleminden dökülecek her satırı okumak istediğimi göstermek için, editörlüğünü yaptığı yeni dergi *The Broadway Journal*'a abonelik ücretini de eklemiştim.

* Edgar Allen Poe'nun kitapta geçen tüm şiirleri için bkz: *Bütün Şiirleri, Edgar Allen Poe*, İthaki Yayınları (Yay.).

Aylarca ondan yanıt alamayınca ve *The Broadway Journal*'ın tek bir sayısı bile elime geçmeyince, Bay Poe'ya tekrar yazmaya karar verdim. Hâlâ bir cevap gelmeyince, derginin New York'taki ortaklarından birine bir şikâyet mektubu döşeyip abonelik ücretinin tarafıma iade edilmesini söyledim. Artık dergiyi görmek bile istemiyordum. Bir gün içinde üç dolarımla birlikte bir mektup geçti elime.

Mektubun altındaki Edgar A. Poe'nun imzasıydı.

Onun kadar öngörülü birinin yirmi üç yaşında bir okuruna şahsen bir mektup yollaması ne kadar şaşırtıcı, ne kadar yüce bir davranıştı! Kuzgunun gölgesindeki en ufak gizemi bile anlatıyordu: "Bunu yazarken, kapının epeyce üzerine, duvara asılmış, kollu şarmandanlar vardı aklımda – çoğu zaman İngiltere'deki saraylarda ya da New York'taki güzel döşenmiş evlerde rastlanılan türden."

Kuzgunun gölgelerinin her ayrıntısını yalnızca bana anlatıyordu! Poe ayrıca beni edebi düşüncelerim konusunda kutluyor ve devamı konusunda cesaretlendiriyordu. Maddiyat ile edebiyatın mücadelesinde yeni bir yenilgiyle karşılaşmış olan *The Broadway Journal*'daki parasal ortaklarının derginin yayın hayatından kaldırılması konusunda ısrar ettiklerine de değiniyordu. Kendisi dergiyi yalnızca diğer planların yanında, geçici bir iş olarak görmüştü. Bir gün karşılıklı oturup konuşmamızı öneriyordu, bana planlarından söz etmek ve fikrimi almak istiyordu. "Hukuk konularında çok cahilim," diye eklemişti.

1845 ile öldüğü 1849 yılının Ekim ayına kadar Poe'ya tam dokuz mektup yazdım. Karşılığında ise, kendi el yazısıyla yazılmış dört nazik ve içten not aldım.

En canlı yorumları, tamamen kendi fikri olan *The Stylus* adlı dergi hakkında yazdıklarıydı. Poe yıllarca başkalarının dergilerinde editörlük yapmıştı. Bu dergi sayesinde, nihayet *dehası olanların yeteneklilere* karşı, hissetmeyi bilenlerin düşünmeyi bilenlere karşı bir zafer kazanacaklarına inanıyordu. Layık olmayan hiçbir yazarın eserlerini yayınlamayacaktı, içinde yalnızca açıklığın, ama daha da önemlisi hakikatin birleştirdiği edebiyat eserleri yer alacaktı. Bu dergiyi hazırlamak için yıllarca beklemişti. Ölmeden önceki yaz, bana yazmış olduğu mektubunda, bu işi başarması için *Kıyamet Günü*'ne kadar beklemesi gerekse bile, beklemeye hazır olduğunu söylemişti! Ancak ilk sayısını önümüzdeki ocak ayında çıkartmayı arzuladığını da eklemişti.

Maddi kaynak ve destek sağlamak için Richmond'a bir seyahat planladığından ve her şey yolunda gittiği takdirde kesin başarıya ulaşacağını-

dan söz etmişti. Para ve dergiye abone olacak insan bulması gerekiyordu. Ancak usulsüz ve ahlaksız alışkanlıkları olan sözde profesyonel basındaki dedikodular, akıl sağlığıyla, uygunsuz romantik flörtleriyle ve genel aşınılıklarıyla ilgili sorular işine engel oluyordu. Yazıları ile ilgili dürüst eleştiriler yayınladığı ya da Longfellow ve Lowell gibi saygıdeğer yazarların orijinallikten yoksun olduklarını söylemeye cesaret ettiği için düşmanları sürekli boğazına sarılıyordu. Onu beş para etmez, halkın desteğini hak etmeyen bir ayyaş gibi göstermeye çalışan birkaç aşağılığın kininin, çabalarını boşa çıkarmasından korkuyordu.

Bunun üzerine ona sormuştum, hem de açıkça sormuştum, belki de fazla açıkça: Yıllardır duyduğum bu suçlamalarda hiç gerçek payı var mıydı? Gerçekten de o, kendini alkole vermiş, her konuda aşınıya kaçan Edgar A. Poe muydu?

Bana gönderdiği cevabında ne bir gücenme, ne de üstünlük taslama belirtisi vardı. Bana —küstah ve haddini bilmez bir yabancıya— her konuda azla yetinen biri olduğu konusunda yemin ediyordu. Bazı okuyucular dürüstlüğüne uzaktan nasıl inandığını merak edebilirler, ama içgüdülerimin beni yanıltmadığından eminim. Bir sonraki mektubumda, sözlerine içtenlikle inandığını söyledim. Sonra, mektubumu mühürleyeceğim sıra, aklıma daha iyi bir fikir geldi.

Ona bir teklifte bulundum. *The Stylus*'ı yayınlama çabalarına engel olmaya çalışan her bir sahte ithamcıya dava açacaktım. Daha önce de birkaç yerel, süreli yayının haklarını savunmuş ve bu konuda deneyim kazanmıştık. Dehanın ayaklar altında çiğnenmemesi için üzerime düşeni yapacaktım. Bu benim görevimdi, tıpkı arada sırada dünyayı şaşırtmak onun görevi olduğu gibi.

“*The Stylus* konusundaki vaadiniz için size teşekkür ederim,” diye yanıt verdi Poe bana gönderdiği mektupta. “Bana yardım edecek misiniz ya da edebilir misiniz? Başka bir şey söylememe hacet yok. Size tüm kalbimle inanıyorum.”

Bu mektup, Poe Richmond'a gitmeden kısa süre önce gönderilmişti. Teklifime karşılık vermesinden cesaret alarak ona tekrar yazdım, *Stylus* ile ilgili bir yığın soru ile parayı nasıl toplamayı düşündüğünü sordum. Bana yolculuğu sırasında bir cevap yazacağını sanıyordum, bu yüzden onca işimin arasında sürekli postaneye uğruyor ve postane müdürünün düzenli olarak gazeteye verdiği bekleyen mektupların listelerini gözden geçiriyordum.

Poe'nun eserlerini her zamankinden fazla okumaya başlamıştım. Özellikle de annemle babam öldükten sonra. Bazıları bu dönemde, ölüm temasına bu kadar sıkça değinen edebi eserlere olan ilgimi tuhaf karşılıyordu. Oysa Poe'nun eserlerinde ölüm hoş bir konu olarak gösterilmese de, yasak değildi. Nihai bir son da değildi. Ölüm, yaşamla şekillendirilebilen bir deneyimdi. İlahiyat bize ruhun bedenden sonra da yaşayacağını söylerdi, ancak Poe buna inanırdı.

Elbette ki o dönem Peter *The Stylus*'ın haklarını savunmaya karşı olduğunu açıkça dile getirmişti.

“Allah'ın belası bir dergiyle zaman harcayacağıma kolumu keserim daha iyi! Bunu yapacağıma, bir arabanın altında kalmayı...” Devamını tahmin edersiniz.

Peter'in bu işe bu kadar karşı olmasının esas nedeni, ona alacağımız *avukatlık ücreti* hakkında bilgi veremememdi. Gazetede çıkan haberlerde, Poe'nun meteliksiz olduğundan söz ediliyordu. Neden başkalarının kabul etmeyecekleri bir davayı biz üstlenelim, diye karşı çıkıyordu Peter. Ona ücretimizi alabileceğimiz kaynağın belli olduğunu söylüyordum: yeni dergi. Başarılı olacağı kesindi!

Peter'a, “Ne kadar basmakalıp bir avukat olup çıktığının farkında mısın?” demek istiyordum. “Unut avukatlık ücretini. Mükemmelliğine inandığın, ama herkesin saygısızlık ettiği bir şeyi korumak istemez misin? Kendinden ödün vermen gerekse bile, bir şeyleri değiştirmek istemez misin?” Peter ile tartışmak hiçbir şeye çözüm getirmeyecekti. Poe öldüğünde, Peter bu konu kapanacağı için mutlu olmuştu.

Ama ben mutlu değildim, hem de hiç. Gazetelerde Poe'nun sivri bir dille eleştirildiğini okudukça onu koruma arzumu giderek kabardı. Bir şeyler yapılması gerekiyordu, hem de eskisinden *daha fazla*. Poe hayattayken kendini koruyabilirdi. Beni en çok çileden çıkaran, her şeyi eleştiren bu larvaların Poe'nun yaşantısıyla ilgili olumsuz yönleri ballandırmakla kalmayıp Poe'nun ölüm sahnesinin etrafına aç sinekler gibi doluşmalarıydı. Kesin kanıt da ortadaydı işte, bir ömür süren ahlaki iradesizliğin —onların mantıklarına göre— parlak simgesi. Poe'nun kasveti ve kötü sonu yaşantısındaki karanlığı ve hastalıklı bir eğilimi olan edebi eserlerinin kusurluluğunu doğrulamaya yeter de artardı. *Poe'nun şu bedbaht sonunu düşünün*, diye inliyordu gazetelerden biri.

Şu bedbaht sonunu düşünün!

Benzersiz dehasını düşünmeyelim mi? Ya da yazınsal hâkimiyetini? Okurlarının yaşantısını nasıl ıslıl ıslıl aydınlattığını? Cansız bir bedeni bir

hedeğin içine tekmelemeyip başka bir cesedin soğuk alnına çarpışını düşünün!

Baltimore'daki o mezarı ziyaret edin (aynı gazetenin okuyucularına verdiği öğüt) ve bu adamın yaşamından bizimkine gelen iğrenç uyanlarla dolu havasını soluyun.

* * *

Bir gün, artık bir şeyler yapılması gerektiğini söyledim. Peter güldü.

“Dava edemezsin artık – adam çimlerin altında!” dedi Peter. “Müvekkilin olamaz! Bırak huzur içinde yatsın; bizi de *bulaştırma*.” Peter ısıklık çalmaya başladı. Mutsuz olduğunda ısıklık çalardı, bir konuşmanın ortasındaiken bile.

“Azıcık para karşılığında inanmadığım şeyleri yapmaktan ya da söylemekten yoruldum, Peter. Onun haklarını koruyacağımıza dair bir vaatte bulundum. Söz verdim, sevgili dostum ve ölüm durumunda verilen sözden dönülebileceğini söylemeye kalkışma sakın.”

“Bence yardımını kabul etmesinin tek nedeni, başının etini yemene engel olmağı.” Peter, söylediklerinin beni rahatsız ettiğini fark etti ve daha anlayışlı ve duygulu bir sesle devam etti: “Sence de bu mümkün mü, arkadaşım?”

Mektuplarından birinde, Poe'nun *The Stylus* ile ilgili yazmış oldukları geldi aklıma: *Bu hayatımın en büyük amacı*, diye yazmıştı. Ölmediğim takdirde, bu işin üstesinden geleceğim. Aynı mektupta Poe, posta ücretini peşin olarak ödemekten vazgeçmem konusunda ısrar etmiş. Altına da “Dostunuz,” diye imza atmıştı.

Ben de ona aynı sözcükle yanıt vermiştim – sade bir mürekkeple yazdığım kelimenin altına da, bir ölüm kalım meselesinin altını imzalamışçasına adımı yazmıştım. Peki kim sözümü tutmayacağını iddia edebilirdi ki?

“Hayır,” diye cevap verdim Peter'a. “Kendisini savunabileceğimi biliyordu.”

2

Tehlike bir pazartesi öğleden sonra kendini gösterdi. Ne bir silah, ne bir kılıç, ne bir yağlı urgan vardı (ne de tüm bunların benimle ilgili olduğunu düşünüyordum). O günkü esas olan şey, şaşkınlıktı.

Artık Baltimore Kütüphanesi'ndeki okuma odalarını düzenli olarak ziyaret ediyordum. O dönem önemli bir borç davası üstlenmiştik ve değişik gazetelerden haber kupürleri toplamamız gerekiyordu. İşler çok yoğun olduğunda Peter yazıhaneden dışarı adım atmaz, tek bir güneş ışığıyla bile doğrudan temasa geçmezdi, bu yüzden kısa mesafelere yolculuk edip araştırma yapma görevi bana düşerdi. Hazır kütüphanedeyken, Edgar Poe ve ölümü hakkında da araştırma yapıyordum.

Poe'nun ölümünden sonra gazetelerde çıkan haberlerde, onu hakkında biyografik bilgilere ve bazı şiirlerine ("Kuzgun", "Ulalume"); onu nerede bulduklarına (seçim günü bir seçim sandığı olarak da kullanılan High ile Lombard caddelerinin kesiştiği yerdeki Ryan's Oteli ve meyhanesinde); ne zaman öldüğüne (7 Ekim Pazar günü, hastane yatağında) ve bunun gibi ayrıntılara yer veriliyordu. Yazılarında heyecanlı olaylara yer vermekten hoşlanan New York, Richmond ve Philadelphia gazetelerinde de Poe ile ilgili haberlere sıkça rastlanıyordu. Bu imalardan bazılarını okuma odasında bulabiliyordum. İmalalar! Gerçekten de imaydılar!

Yaşantısı acınacak bir fiyaskoydu. Tüm potansiyelini boş yere ziyan etmiş olan doğuştan yetenekli biriydi. Akıldışı ve yapmacıklı şiirleri ile garip öyküleri, talihsiz ve mutsuz yaşantısının gerçekleriyle sık sık lekeleniyordu. Bir ayyaş gibi yaşamıştı. Bir ayyaş, bir yüzkarası ve yazılarıyla ahlaki gerçeklere zarar veren bir alçak gibi ölmüştü. Çok fazla özleyeni olmayacak (diye yazmıştı New York gazetelerinden biri). Uzun süre hafızalarda kalmayacaktı.

Kendi gözlerinizle görün:

Edgar Allan Poe öldü. Ne şekilde öldüğünü bilmiyoruz. Anı bir ölümdü, ancak Baltimore'da meydana gelmiş olmasından, New York'a

dönmek üzere olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Bu ilan pek çok insanı şaşırtacak ama üzülenler pek az olacak.

Bu hümnetsizliğe bakamıyordum. Bakışlarımı çevirmek istiyordum, ama aynı zamanda ne kadar haksız olsa da, hakkında yazılmış olan her şeyi okumak için inanılmaz bir açlık duyuyordum. (Hatta –insan zihninin acayiplikleri işte– ne kadar haksızlık yapılmışsa, o kadar çok görmek istiyordum ve ne kadar hileliyse, gözüme o kadar gerekliymiş gibi görünüyordu!)

Ardından o soğuk ve yağmurlu öğleden sonra geldi, hani öğle saatinde de, sabah altıda da, akşam altıda da gökyüzünün aynı renkte olduğu günlerden biri. Her taraf pusluydu. Sis insanın yüzüne dokunur, gözlerine batar, boğazına doluşur gibiydi.

Kütüphanenin okuma odasına gitmek üzere yolda yürürken bir adamla çarpıştım. Adam aşağı yukarı benim boylarımdaydı ve büyük olasılıkla da babamın yaşlarında. Bir yabancıнын yolda size çarpması normal şartlarda kasıtlı bir davranışmış gibi gelmezdi, ancak bu adam dirseğini özellikle bana doğru uzatmıştı sanki. Bana vurmamıştı, hafifçe dürtmekle yetinmişti. Özür dilemesini bekledim.

Özür yerine bir uyarı geldi:

“Aşağılık yalanlarınızla olmadık işlere bulaşmak, akıl kân değildir, Bay Clark.”

Bana, ağır havayı bıçak gibi delen bir bakış fırlattı ve henüz düşünmemeye bile fırsat bırakmadan sisin içinde gözden kayboldu. Bu sözleri bir başkasına söylemiş olabileceğini düşünerek, arkama baktım.

Hayır, “Clark” demişti. Ben, yirmi yedi yaşında, daha çok ipotek ve borç konularında avukatlık yapan Quentin Hobson Clark idim. Bay Clark bendim ve az önce tehdit edilmişim.

Ne yapmam gerektiğini bilmiyordum. Şaşkınlığım arasında, not defterimi elimden düşürmüştüm ve defter, sayfaları saçılmış halde, yerde duruyordu. Çamurlanmaması için onu yerden kaldırdığım sırada, Poe hakkında ne kadar derin bir araştırma yaptığımı fark ettim. Aşağı yukarı her sayfada Poe’nun adı geçiyordu. Bir anda bana çarpan yabancıнын neyi kastettiğini anladım. Poe’dan söz ediyordu.

Tepkimin, beni bile şaşırttığını itiraf etmeliyim. Gayet sakın bir biçimde eğilip defteri yerden topladım, o kadar sakindim ki, Peter benimle gurur duyabilirdi; ~~tabii~~ başka bir müvekkilin işi olsaydı. Hiçbir zaman Peter gibi bir avukat olamayacaktım, o en sıkıcı yeminli ifadelerle ya da davalara bile *tutkula* bağlanırdı, en çok da en sıkıcı olanlarına. Oldukça pratik bir zekâm

olmasına ve Blackstone ve Coke'un sayfalarını ezbere bilmeme karşın, yetenek asla tutkunun yerini tutamazdı. Ama o anda bir müvekkilim ve çözümlemek istediğim bir dava konum vardı. Kendimi dünyanın en iyi avukatı gibi hissediyordum.

Kendimi birazcık toparladıktan sonra, şemsiyelerin arasına dalıp adamın peşinden gittim, onu arkasından tanıdım. Adımlarını iyice yavaşlatmıştı, gezintiye çıkmış gibi yürüyordu! Ama hayal kınklığına uğradım, bu aynı adam değildi. Tekrar yola koyuldum ve bir süre sonra sisin içinde herkesin aradığım adama benzediğini fark ettim, en beyaz tenli bayanların, hatta en kara kölelerin bile. Bu etrafı sessizce saran pus, hepimizi örtüp harmanlayarak, sokakların düzenini bozuyordu. Ve itiraf etmeliyim ki sokaktaki herkes, tıpkı peşinden gittiğim adam gibi –o hayalet gibi– yürüyor ve başını onun gibi sallıyordu.

Köşede, yanısı yerin altına kalmış bir giriş katı penceresinden bir gaz lambasının ışığı süzülüyordu. Işık, meyhanenin birinin dış lambalarından geliyordu, bunun bir suç ortağını çağırmak için bir işaret olduğunu düşünerek hızlı adımlarla merdivenlerden inip içeri daldım. İçkilerini yudumlayan bir grup erkeğin arasına daldım ve uzun bir sıranın sonunda, masalardan birine yığılmış olan adamı fark ettim. Üzerindeki palto, benim hayaletinkiyle aynıydı.

Adamı kolundan yakaladım. Başını hafifçe kaldırdı ve ne amaçla yanına geldiğimi anlayıp hemen konuşmaya başladı.

“Bir hata oldu, Efendim. Efendim! Büyük bir hata yaptım!” diye haykırdı. Sözleri bir ayyaşın konuşması gibi eridi gitti.

Bu da aradığım adam değildi.

“Bay Watchman,” diye yüksek sesle fısıldadı yanında oturan bir başka sarhoş, anlayışlı bir dille. “Bu John Watchman. Ona içiyorum, zavallı adamcağız! Ve size içiyorum, isterseniz tabii.”

“John Watchman,” diye tekrar ettim, o anda ismi bana hiçbir şey ifade etmemiş olsa da (eğer gazetelerde adına rastlamışsam, yalnızca gözüme iliştigi içindir). Adamın hoşgörüsüne karşılık masaya biraz bozuk para bıraktım, sonra da araştırmama devam etmek için kendimi sokağa attım.

Gerçek suçluya sisin birazcık azaldığı yerde rastladım. Bir an için bana, sanki sokaktaki herkes onu izliyormuş, cesaretlerini toplayıp onu aramak için birleşmiş gibi geldi.

Hayalet'in benim boylanımda olduğunu söylemiş miydim? Evet, ve bu doğru. Ancak bana kesinlikle benzemediğini belirtmem gerekir. İşin aslı sokaktaki onca insanın arasında onunla en ufak bir benzerliği olmayan tek

insan bendim. Kısacık kestirdiğim, ağaç kabuğu renginde saçlarım ve yuvarlak, yumuşak hatlı, çocuksu sayılabilecek bir yüzüm vardı. Oysa onun – Hayalet’in– orantısız bir vücudu vardı. Bacakları benimkinin iki katı uzunluktaydı, bu yüzden o kadar uzun adımlarla yürüyordu ki, onu yakalamam imkânsızdı.

Pusun içinde ilerlerken, aklımda yalnızca, birbirinden kopuk çalgın ve telaşlı düşünceler vardı, tek ortak noktaları beni inanılmaz ölçüde korkutuyor olmalarıydı. Beni kırmızı tuğlalarla örülü kaldırıma yapıştırabilecek güçteki bir omuzla, ardından diğer omuzla, ve nihayet kocaman bir bedenle çarpıştım. Toz içindeki yola yuvarlandım ve sol yanım çamur içinde kaldı. Ondan sonra yapayalnız kaldım – görünürde kimsecikler yoktu.

Hareket etmeden duruyordum

Avımı kaybetmişim –belki de avını kaybeden oydu–, gözlerimi sanki yeni bir gözlüğe alışmaya çalışıyormuş gibi kıstım. Yokuş aşağı dizili duran mezar taşları, havadan birazcık daha koyu renkte olan küçük Presbiteryen Mezarlığı’nın hemen yanındaydım. Baltimore’un yarısını katedip beni buralara getiren kişinin, Hayalet’in ta kendisi olup olmadığını düşündüm. Yoksa kendi ayaklarımı mı beni buralara sürüklemişti? Burası Edgar Poe’nun yattığı yerd – ama huzur içinde değil.

Bundan yıllarca önce, ergenlik yıllarımdayken binmiş olduğumuz trende başımızdan bir olay geçmişti. Anne babamla seyahat ediyordum. Kadınlara ait kompartımana aileler de kabul ediliyordu, ancak içerisi o kadar kalabalıktı ki yalnızca annemin oturabileceği bir yer vardı. Biz, babamla birlikte birkaç vagon ileride oturduk ve annemi düzenli olarak, hiç kimsenin yere tükürmediği ya da küfür etmediği kompartımanında ziyaret ettik. Kısa süreli ziyaretlerimizden birinden döndüğümüzde, iki adamın az önce bizim oturduğumuz yerleri işgal etmiş olduklarını gördük. Adamlara kibarca durumu izah ettim. İçlerinden biri bir anda öfkелendi ve koltuğumu geri alabilmek için “cesedini çiğnemem” gerektiğini söyledi.

“Eğer yerimden kalkmazsanız, dediğinizi yapmam gerekebilir,” diye yanıt verdim.

“Ne diyorsun sen, delikanlı?”

Ve aynı saçma yorumu, aynı sükûnetle tekrar ettim.

On beş yaşlarındasıska bir çocuğun böyle bir şey söylediğini düşünsenize. Asıl yapmam gereken şey, yerimi kapamı adamdan özür dileyerek kendime başka bir yer aramak olmalıydı. Yerimizi alan öbür adamın, diğer yer hırsızının neler yaptığını merak ediyor olmalısınız. Göz kenarlarındaki ben-

zerlikten anladığım kadıyla, ikisi kardeşti; başlarını benzer şekilde oynatıyorlardı ve bakışları aynıydı, bence sessiz olanı biraz geri zekâlıydı.

Ne tür bir tepkiyle karşılaştığımı da merak ettiğinizi sanıyorum. Kısa süre öncesine kadar babamın varlığıyla sarmalanmışım. Babam her zaman çevresindekilerin *hükümdarıydı*. Kolayca anlayabileceğiniz gibi, o anda, dünyayı istediğim gibi ayarlayabileceğimi düşünmem bana gayet doğal geliyordu. Yanılmanın sinsî doğası bu olsa gerekti.

Kötü adam yüzüme yumruklar savurmaya başladı, ta ki babam vagona geri dönünceye kadar. Bir dakikadan kısa süre içinde babam ile kondüktör iki adamı da vagondan çıkartmış ve bir sonraki istasyonda indirilmişlerdi.

“Şimdi ne yaptığını bana anlat, oğlum,” dedi babam, yüzükoyun halde koltuğuma yığıldığım sırada.

“Bunu yapmam gerekiyordu, baba, burada değildiniz!”

“Birini kıskırtın. Öldürülebilirdin. Neyi kanıtlamaya çalışıyordun, Quentin Hobson Clark?” Bana öğüt veren bu adamın bulanık görüntüsüne baktım, her zamanki soğukkanlılığıyla başımda dikilmiş duruyordu, o an aramızdaki farkı anladım.

Şimdiyse yeni aldığım uyarıyı düşünüyordum. Başkalarının işine burnunu sokmak akılsızca... Düşüncelerimde, Hayalet’in görüntüsü, trendeki canavarın yanındaki yerini aldı. Bu konuyu birilerine açmak için yanıp tutuşuyordum! O dönem büyük halam, ev işlerini denetlemek için arada sırada benimle birlikte kalıyordu. Clark Halama bu konudan söz edebilir miydirdim?

“Ağaç yaşken eğilir, daha iyi bir eğitim alman gerekiyordu,” diyecekti bana – ya da buna benzer bir şeyler. Clark Hala babamın büyük ablasıydı ve babamın iş hayatında uyguladığı katı prensiplerini, ciddi ve ağırbaşlı davranışları desteklemek için kullanırdı. Clark Hala babamın “Sakson düşüncelerini” över dururdu. Babama duyduğu sevgiyi, kısmen bana da yansıtır ve beni sürekli kollardı.

Yo, Clark Hala’ya bu konudan söz etmedim, zaten kısa süre sonra da Glen Eliza’dan ayrıldı. (Babam hayatta olsaydı, ona anlatabilir miydim acaba?)

Konuyu Hattie Blum’a açmak istiyordum. Benim kişisel girişimlerimi dinlemekten mutluluk duyardı hep. Anne babam öldükten sonra, bana onların birer cesede dönüşmediklerini anlamamı sağlayan ve bana güven veren bir sesle konuşabilen yalnızca o olmuştu. Ancak onu, nişanlanmamız gereken günden beri görmediğim için, bu konu hakkında neler düşüneceğini tahmin etmem imkânsızdı.

Aslında Hayalet'in sözleri beni hem şaşırtmış, hem de merakımı uyan-dırmıştı. *Aşağılık yalanlarınızla olmadık işlere bulaşmak, akıl kârı değildir.* Bir bakıma beni uyanıyor olsa da, gizli kapaklı sözleriyle, Poe'ya bakış açısına karşılabilceğini kabul ediyordu – bir başka deyişle, onu değiştirmem mümkündü. Sözleri bana cesaret vermişti.

Bana tanıdık gelen, yanı gönüllü bir heyecan kapladı içimi. İş hayatımda karşılaştığım hiçbir duyguya benzemiyordu.

Bir öğleden sonra yazıhanemdeki masama oturup sokağı seyre daldım. Peter yanımdaydı. Kâtiplerden birini, kötü yazdığı bir yeminli ifade yüzün-den azarlarken, birden başını kaldırıp bana baktı. Konuşmasına kaldığı yerden devam edip bakışlarını yeniden bana kenetledi: "Pekâlâ Quentin, sorun nedir?"

Arada sırada, gözlerimi boş bir noktaya diker ve bir hayal âlemine dalar-dım. Bu dönemlerde Peter davranışlarını karşısında meraklanır ve dehşete düşerdi. Elimde tuttuğum zencefilli fısık torbasını gürültüyle salladı, "Pekâ-lâ Quentin, sorun nedir?"

"Her şey yolunda," diye içini rahatlatım. "Sorun yok, Peter." Başka bir şey söylemeyeceğimi anlayınca, kâûbe dönüp kaldığı yerden onu azarlamaya devam etti.

Bunu daha fazla içimde tutamayacaktım. "Her şey yolunda! Tabii tehdit edilmek her şeyin yolunda olduğu anlamına geliyorsa!" diye haykırdım ani-den. "Her şey ters gidiyor!" Peter kâûbe odadan çıkmasını söyledi, kâûp artık azarlanmayacak olmasına sevinerek aceleyle çıktı. Baş başa kalır kal-maz olayın tüm ayrıntılarını bir bir sıraladım. Peter sandalyesinin kenarına oturmuş, ağzımdan çıkanları dikkatle dinliyordu. İlk başlarda heyecanımı bile paylaştı, ama kısa süre içinde kendini topladı. Hayalet'in kaçığın teki olduğunu söylemekle yetindi.

Beni tehdit eden bu adamı korumak, hatta *övmek* ihtiyacı içinde hissediyordum kendimi. "Yo, Peter, adam kesinlikle kaçık değildi! Akıl sahibi bir insanın bakışlarına sahipti – çok zeki birine benziyordu."

"Ne idüğü belirsiz bir iş! Neden?.. Adam neden tutup da?.. Sence ipotek davalarımızdan biriyle ilgili olabilir mi?"

Kahkaham Peter'ı gücendirmiş gibiydi – sanki hukuki açıdan, ipotek davalarını küçümsemiş gibiydim. Tarzımdan utanarak, daha sakın bir bi-çimde bunun Edgar Poe ile ilgili olabileceğini anlatmaya başladım; ona Poe ile ilgili gazete kupürlerini topladığımdan ve içlerinde çok çelişkili haberlere rastladığımdan söz ettim.

“Örneğin sürekli tekrarlanan Poe’nun ‘ölümcül bir zaafı’ öldüğüyle ilgili bir kinaye var ve bunun anlamı içki. Ama şahit var mı? Birkaç hafta önceki gazetelerde, Poe’nun Richmond’daki Sons of Temperance’a* katılıp yeminlerine sadık kaldığından söz edilmiyor muydu?”

“Edgar Poe beş para etmez bir şairdi! Yazdıklarını okumak bir morga gidip havayı solumaktan farksız.”

“Eserlerini hiç okumadığını söylersin, Peter!”

“Okumama nedenim de bu zaten! Her geçen gün onu daha az insanın okuması beni hiç şaşırtmıyor. Öykülerinin isimleri bile kâbustan farksız. Sırf sen yazdıklarını umursuyorsun diye, başkalarından da aynı şeyi yapmalarını bekleyemezsin, Quentin Clark. Bu başına gelenlerin Poe ile hiçbir ilgisi yok, sen Poe ile ilgisi olsun istiyorsun, hepsi bu! Bu uyarının onunla hiçbir alakası olmadığından eminim, senin zihnindeki birtakım düzensiz akımlar hariç elbette!” Ellerini havaya kaldırdı.

Peter haklıydı belki de. Hayalet bunun özellikle Poe ile ilgili olduğunu söylememişti. Nasıl bu kadar emin olabiliyordum? Ama emindim işte. Birileri, Poe’nun ölümünü araştırmamdan beni alıkoymak istiyordu. Ama ben, Poe’nun burada, Baltimore’da başına gelenlerle ilgili gerçeği açığa çıkarması gerektiğine inanıyordum, başkalarının korktukları da buydu. Nedenini öğrenmek için hakikati bulmalıydım.

Bir gün, arzuhalcinin hazırladığı önemli bir kontratı inceliyordum. Kâtiplerden biri başını yazıhanemin kapısından içeri doğru uzattı.

“Bay Clark. Bay Poe. Burada.”

Şaşkınlık içinde, ona ne demek istediğini sordum.

“Bay Poe’dan geliyor,” diye tekrar etti, elindeki kâğıt parçasını yüzünün önünde sallayarak.

“Ha!” Ona mektubu uzatmasını işaret ettim. Neilson Poe’dan geliyordu.

İsmi gazetelerden duymuştum, ufak tefek hırsızlık ve önemsiz suç davalarına bakan yerel bir avukat ve Baltimore & Ohio Demiryolları Komitesi’nin başkanıydı. Birkaç gün önce Neilson’a bir not yazıp ona şair Edgar Poe’nun akrabası olup olmadığını sormuştum ve onunla görüşmek istediğimi belirtmiştim.

* Yaklaşık yüz elli yıl önce kurulmuş, yalnızca erkeklerin kabul edildiği bir içkiden arınma ve kardeşlik derneği (Yay.).

Neilson gönderdiği yanıtta, bana ailesine gösterdiğim ilgiden dolayı teşekkür ediyor, ancak yoğun çalışma temposu içinde önümüzdeki birkaç hafta boyunca bana vakit ayıramayacağını söylüyordu. Birkaç hafta! Neilson Poe ile ilgili gazetenin adliye haberleri arasında yayınlanmış makaleyi hayal kırıklığıyla hatırladım ve hemencecik paltoma uzandım.

Gazetede çıkan ayrıntılı habere göre şu sıralar Neilson, genç bir kadına saldırmak ve hakarete teşebbüs etmekle suçlanan Cavender adında bir adamı savunmakla meşguldü. Ben adliyeye vardığımda Cavender davası sonlanmıştı, bu yüzden bodrum katındaki hapisaneyi ziyaret ettim. Bir polis memuruna avukat olduğumu kanıtlayan kimliğimi gösterince, Bay Cavender'ın hücreğine yönlendirildim. Küçük ve karanlık odada, hapisane üniforması giymiş biriyle, avukat olduğu her halinden anlaşılan sakın ifadeli, şık takım elbiseli bir adam koyu bir sohbete dalmışlardı. Yerde bir testi dolusu kahve ile bir tabağın içinde beyaz ekmek duruyordu.

"Mahkeme zorlu mu geçti?" diye sordum, demir parmaklıkların diğer tarafından.

Takım elbiseli adam, oturduğu tahta bankın üzerinden hızla kalktı. "Kimsiniz, bayım?" diye sordu.

Greene ve Fayette'teki mezarlıkta, cenaze töreni sırasında gördüğüm adama elimi uzattım. "Bay Poe? İsmim Quentin Clark."

Neilson Poe kısa boylu, sinekkaydı tıraşlı ve neredeyse Edgar'ın portrelerindeki kadar geniş alınlı bir adamdı, ama bir dağ gelinciğini andıran, ondan daha keskin hatları ve zeki bakışlı, koyu renk gözleri vardı. Edgar Poe'nun daha parlak ve bir şeyler yarattığında ya da heyecanlandığında donuk bir parıltı ile gölgelenen gözleri olduğunu hayal ettim. Yine de bu adam, ilk bakışta ve loş ışıkta ünlü şairin birebir bir kopyası gibiydi.

Neilson müvekkiline, birkaç dakikalığına hücreden çıkacağını işaret etti. Az önce başını ellerinin arasına almış olan tutuklu, bir anda canlanmışçasına ayağa kalkıp avukatının kapıdan çıkışını izledi.

"Yanılmıyorsam," dedi Neilson, gardiyan hücrenin kapısını kilitlediği sırada, "size yazmış olduğum notta bu sıralar çok meşgul olduğumu belirtmiştim, Bay Clark."

"Bu önemli bir konu, sevgili Bay Poe. Kuzeninizle ilgili."

Neilson sanki ne kadar çok işi olduğunu kanıtlamak istemişçesine, elindeki yasal belgelere göz gezdirdi.

“Bu konunun sizi kişisel olarak ilgilendireceğinden eminim,” diye atıldım.

Gözlerini kısarak sabırsızca bana baktı.

“Edgar Poe’nun ölümüyle ilgili bir konu,” diye açıklama gereği duydum.

“Kuzenim Edgar amaçsız bir hayat sürüyordu, Bay Clark, o *sizin ya da benim* gibilerin yaşama şansına sahip oldukları bir huzur arayışı içindeydi,” dedi Neilson. “Bu şansını uzun zaman önce boşa harcamıştı bile.”

“Peki ya, birinci sınıf bir dergi çıkarma planı?”

“Evet... planlar.”

“Bunu yapmaya kararlıydı, Bay Poe. Tek korktuğu, düşmanlarının...”

“Düşmanlarının!” sözümü kesti. Sonra susup gözlerini kocaman açarak bana baktı. “Beyefendi,” dedi tedbirli bir ses tonu ~~takınarak~~, “beni karanlık bir hücrede ziyaret etmenize neden olacak kadar ilginizi çeken konunun ne olduğunu söyleyebilir misiniz, rica etsem?”

“Ben onun avukatıyım – daha doğrusu avukatıydım, efendim,” dedim. “Onu, dergisi aleyhine yapılacak olan saldırılara karşı savunmakla görevliydim. Düşmanları vardıysa, kimler olduklarını öğrenmek zorundayım.”

Müvekkilin ölü bir adam... Peter’in sözleri kulağımda çınladı.

“Yeni bir dava, Poe!”

Müvekkili kendini hücrenin kapısına doğru attığı sırada, Neilson ağzımdan çıkan sözcükleri tartıyormuş gibi görünüyordu. “Yeni bir dava açın, Bay Poe! Adalet istiyorum! Ben suçsuzum, Poe!” diye haykırdı. “Bu hizmetçi parçası yalancının teki!”

Birkaç saniye içinde, Neilson umutsuz müvekkilini yatıştırmayı başardı ve ona geri geleceğine dair söz verdi.

“Birinin Edgar’ı savunması gerekiyor,” dedim.

“Şu an yapılacak başka bir işim var, Bay Clark.” Hızlı adımlarla yanımdan uzaklaşmaya başladı. Durdu ve bana dönerek, gönülsüzce konuşmasını sürdürdü: “Konuşmamıza kaldığımız yerden devam etmek istiyorsanız, yazıhaneme gelin. Ofisimde görmek isteyeceğiniz bir şey olduğunu sanıyorum.”

Birlikte, St. Paul Caddesi boyunca yürüdük. Sade, kalabalık yazıhanesine vardığımızda, Neilson bana notumu aldığı anda, el yazım ile kuzeninin el yazısı arasındaki benzerlik karşısında şoka uğradığını itiraf etti. “Bir an için, sevgili Edgar’ın bir mektubunu okuduğumu sandım,” dedi neşeli bir sesle. “İlgi çekici bir el yazısı.” Sanırım kuzeninin el yazısından söz ediyordu. Oturmamı rica etti.

“Edgar, henüz küçükken bile gözü karaydı, Bay Clark,” diye söze girdi. “Güzel kuzenimiz Virginia henüz on üç yaşındayken, onunla evlenmeye karar verdi, daha genç kızlığa yeni adım atmıştı. Zavallı Sissy —ona öyle derdik— Edgar onu, güvende olduğu Baltimore’dan uzaklaştırdı. Annesinin evi Amity Caddesi’ndeydi, ama en azından ona düşkün ailesiyle bir aradaydı. Edgar fazla uzun süre beklerse, kızın duygularının geçeceğinden korkuyordu.”

“Edgar’ın onu herkesten fazla sevdiğinden eminim,” diye cevap verdim.

“Bence, böyle düşünmeyi tercih ediyorsunuz Bay Clark. Belki de bu, anlamanıza yardımcı olacaktır.”

Neilson bir çekmecedен, Sissy’nin annesi Maria Clemm’in (Edgar’ın teyzesi ve kayınvalidesi) kendisine göndermiş olduğu portreyi çıkarttı. Bu resimde Sissy yirmi bir ya da yirmi iki yaşlarında olmalıydı, beyaz tenli yuvarlak bir yüzü ve pırl pırl parlayan kuzguni siyah saçları vardı, gözleri kapalıydı ve başını bir yana doğru eğmişti, huzurlu ama inanılmaz derecede mutsuz görünüyordu. Portrenin ne kadar canlı görüldüğü konusunda bir yorumda bulundum.

“Hayır Bay Clark.” Neilson’ın beti benzi attı. “Ölü. Bu onun öldükten sonra çizilmiş bir portresi. Sissy öldükten sonra, Edgar onun hiç resmi olmadığını fark etti ve bunu çizdirtti. Aslında bu resmi insanlara göstermekten hoşlanmam, ölüm bütün canlılığını silip süpürmüş — solgun ve cansız bir ifadeye bürümüş. Ama benim için çok değeri olan bir resimdir. Görüyor musunuz, kuzenim ölümünden sonra bile ondan vazgeçememişti.”

Portrenin yanında, Virginia’nın ölmeden önceki yıl Edgar’a yazmış olduğu, birkaç aşk dizesi vardı, mısralarda bir mutluluk yuvasında “dedikodulardan uzak” yaşamaktan söz ediliyordu. “Orada olduğumuz sürece, tek rehberimiz aşk olacak,” diye yazmıştı genç kadın. “Aşk güçsüz ciğerlerimi iyileştirmeyi başaracak.”

Neilson portreyi ve şiiri bir kenara koydu. Virginia’nın, yaşamının son yıllarında sürekli olarak doktor gözetiminde bulunması gerektiğinden söz etti.

“Belki de Edgar onu gerçekten çok sevmişti. Ama ona doğru dürüst bakabilmiş miydi? Belki de Edgar’ın zengin bir kadınla evlenmesi gerekiyordu.” Neilson kendi dediklerine şaşırarak görünüyordu, konuyu değiştirmeye karar verdi. “Sizin yaşınıza gelinceye dek, ben de gazete ve dergi makalelerinin editörlüğünü üstlendim ve köşe yazıları yazdım. Edebi yaşantının nasıl olduğunu bilirim,” dedi boş bir gururla. “Ne kadar cazip görüldüğünü ve karşılığını iyi bilirim, Bay Clark. Ama ben asla gerçeklerden kopmadım

ve Edgar'ın yazıları gibi, başarısızlığa uğradıktan sonra sadece kendimi tatmin etmeye uğraşmadım. Edgar yazmaktan vazgeçmeliydi. Yalnızca bu bile Sissy'yi kurtarabilirdi, Edgar'ı da öyle."

Poe'nun son aylarıyla ilgili olarak, Neilson kuzenin para kazanabilmek için Norfolk ve Richmond'daki cemaatlerle temasa geçip, *Stylus* ile ilgili konferanslar vererek dergiye yeni üyeler kazandırmaya çalıştığına değindi. Neilson ayrıca, Edgar'ın Richmond'da varlıklı bir kadınla tanıştığından da söz etti, onaylanmışçasına.

"İsmi Elmira Shelton idi, Edgar'ın uzun yıllar önce âşık olduğu Richmondlu bir kadındı." Gençliklerinde, Edgar Virginia Üniversitesi'ne gitmeden önce, Elmira ile Edgar aralarında sözlenmişler, ancak Elmira'nın babası buna karşı çıkmış ve Poe'nun kızına düzenli olarak gönderdiği mektuplara el koymuş. Nedenini sormak için, Neilson'ın sözünü kestim.

"Belki de Elmira ve Edgar henüz çok genç oldukları için..." diye cevap verdi. "Ve Edgar bir şair olduğu için... ve unutmayın ki, Elmira'nın babası Mr. Allan ile tanışıyordu. Onunla konuşmuş ve Edgar'ın Allanlara ait servetten tek kuruş bile almayacağını öğrenmiş olmalıydı."

John Allan, okul masraflarını ödemeyince, Edgar Poe okulu bırakmak zorunda kalmış. Döner dönmez, Elmira'nın evinde verilen bir davete katılmış ve Elmira'nın bir başkasıyla nişanlandığını öğrenip yıkılmış.

1849 yazında Edgar ile Elmira yeniden karşılaşıştıklarında, Elmira'nın da tıpkı kendi gibi dul kaldığını öğrenmiş. Yıllar öncesinin kaygısız genç kızı, artık zengin bir kadınmış. Edgar ona şiirler okumuş ve geçmiş günleri özlemle anmışlar. Edgar Richmond'daki alkol bağımlılarını tedavi eden bir demeğe yazılmış ve Elmira'ya vermiş olduğu sözü tutacağına dair yemin etmiş. Tereddütlü aşkın, aşk olmadığını söylemiş ve ona bir nişan yüzüğü armağan etmiş. Birlikte yeni bir yaşama adım atmak için.

Bu olaydan birkaç hafta sonra, Edgar Poe, burada, Baltimore'daki Ryan's'ta bulunmuş ve acilen hastaneye kaldırılmış, kısa süre sonra da hayata gözlerini kapamış.

"Son yıllarda Edgar ile hiç görüşmemiştik. Tahmin edersiniz ki, benim için büyük bir şok oldu, Bay Clark. Şehrin tarihi bölümünde, oy verilen bir yerde çok kötü bir durumda bulunduğunu ve Üniversite Hastanesi'ne kaldırıldığını söylediklerinde neler hissettiğimi bilemezsiniz. Bay Henry Herring adındaki akrabam, Ryan's'taki olay yerine çağırılmıştı. Edgar'ın Baltimore'a ne zaman vardığı, burada olduğu süre içinde nerede kaldığı, ne şartlarda yaşadığı hakkında hiçbir bilgiye ulaşmadım."

Şaşkınlığımı belli ettim. “Yani bu bilgilere ulaşmaya çalıştınız, ama hiçbir şey elde edemediniz, öyle mi?”

“Denemenin görevim olduğunu hissettim, bilirsiniz ailevi ilişkiler yüzünden,” dedi. “Kuzendik, ama aynı zamanda arkadaşlık da. Edgar ile aynı yaşıyorduk, yani henüz ölmek için çok gençti. Umarım ben daha huzurlu bir biçimde, fazla acı çekmeden ve ailemle bir arada olduğum bir yerde ölürüm.”

“Yine de bir şeyler bulmuş olmanız gerekir.”

“Korkarım ki, Edgar’ın tüm sırları kendisiyle birlikte mezarına gömüldü. Hayat bazen böyle değil midir, Bay Clark? Ölüm insanı öyle bir yutar ki, geride tek bir iz bile kalmaz. Tek bir gölge bile, hatta bir gölgenin gölgesi bile.”

“Geride tek kalan bu değil, Bay Poe,” dedim ısrarla. “Kuzeniniz daima hatırlanacak. Arkasında çok güçlü eserler bıraktı.”

“Eserlerinde bir güç olduğu doğru. Ancak genellikle hastalıklı bir güç bu. Söyleyin bana, Bay Clark, Edgar’ın ölümü hakkında başka bir şey biliyor musunuz?”

Beni Poe’nun ölümünü araştırmamam konusunda uyarıcı adamdan söz etmedim. Bir şey bana engel oldu. Belki de bu kararsızlığım, araştırmanın gerçek başlangıcıydı. Belki de bu olayın içinde, Neilson Poe’nun içinde, henüz görmeyi başaramadığım bir şeyler olduğundan kuşkulandım.

Ryan’s’tan hastaneye götürüldükten sonra Edgar Poe’ya neler olduğu hakkında bile pek bir şey söyleyemedi. Neilson hastaneye vardığında, doktorlar ona Edgar’ın aşırı heyecanlı bir durumda olduğunu ve odasına giremeyeceğini söylemişler. Neilson, Poe’yu bir perdenin arkasından görebilmiş, baktığı yerden sanki bambaşka biri gibi görünüyormuş, tanıdık bir bedenin içindeki bir hortlak gibi. Neilson tabutu kapatıldığı sırada bile onu görmeyi başaramamış.

“Korkarım, son anları hakkında anlatacak başka bir şeyim yok,” diye iç geçirdi. Sonra, asla zihnimden silinmeyecek olan o sözler, dudaklarından döküldü. “Edgar her bakımdan öksüzdü. Yaşantısı boyunca öylesine çok ıstırap çekmişti ki, Bay Clark, hayatında onu mutlu eden o kadar az şey vardı ki, değişikliğin, ölümün, onun için bir talihsizlik olduğundan pek söz edilemez.”

Neilson Poe’nun gönül rahatlığı karşısında öylesine hüsrana uğramıştım ki, teker teker bütün gazetelere gidip onları Poe’nun dehası hakkında olumlu bir şeyler yazmaya ikna etmeye çalıştım. Onlara sade cenaze töreninden

ve şimdiye dek gazetelerde yaşantısı hakkında yayınlanan hatalardan söz ettim, yazılanları düzeltmelerini umdum. Ancak ziyaretlerim sonuçsuz kaldı. Patriot adlı açık görüşlü bir gazetenin yazıhanesindeyken, konuştuklarımı duyan bazı muhabirler, Poe'nun basına katkılarını anımsayarak, ünlü şairin onuruna dergiye abone olmak ve böylece mezar taşının üzerine yazılacak yazının masrafını üstlenmek istediler. Sanki Edgar Poe gazete makalelerini süsleyen basit bir konuymuş gibi! Yanlış anlamayın, süreli yayınların Edgar Allan Poe'ya bir şeyler borçlu olduklarını ima etmeye çalışmıyorum. Yo. Aksine, bu isim onlar için bir hayal, korkunç bir canavardı. John Allan 1810 yılında, şairi henüz küçük bir çocukken yanına almış, ama sonradan onu hain dünyanın kaprislerine terk etmişti.

Akşamüstü evime dönüş yolunda, Presbiteryen Mezarlığı'nın önünden geçerken Poe'nun mezarını bir kez daha ziyaret etmek geldi içimden. Eski mezarlık Fayette ile Greene caddelerinin köşesinde, daracık bir yer işgal ediyordu. Şairin mezarı, Devrimci Savaş'ın kahramanı ve Edgar Poe'nun büyükbabası General David Poe'nun mezar taşının hemen bitişiğindeydi. Ancak yolunda gitmeyen bir şeyler vardı.

Poe'nun mezarının üzerinde hiçbir işaret yoktu, sanki hiç defnedilmemiş gibiydi.

Görünmez ıstırap! Poe'nun tabiriyle bedene son kez mücum eden "fatih solucanlar"ın verdiği zaranı düşünmeden edemedim. Ve melekler, haşaratların insan kanına bulanmış dişlerine bakıp hüngür hüngür ağladılar.

Ani bir kararla mezarlığın iç kısımlarına doğru ilerlemeye başladım. Etrafıma bakarken, yeraltındaki kemerli mezar odalarına inen basamaklar gözüme ilişti. Aşağı inince, alçak kemerli, granitten bir yeraltı türbesinde kitap okuyan zangoç Bay Spence ile karşılaştım. İçeride bir masa, bir şifoniyer, bir lavabo ve orta boy bir ayna vardı. Bundan birkaç yıl önce mezarlığa bir kilise inşa edilmişti, ama Bay Spence bu yeraltı türbelerini tercih ediyordu anlaşılan. O zamanlar bu durum beni şaşırtmıştı.

"Burada yaşamıyorsunuz, değil mi Bay Spence?" diye sordum.

Ses tonum onu huzursuz etmişti. "Burası çok soğuk olduğunda yuvarkı çıkarım. Ama burayı tercih ederim. Daha sessiz ve bağımsız. Bu mezar odası birkaç yıl önce boşaltılmıştı nasıl olsa."

Bundan yıllarca önce, bu yeraltı türbesinin sahibi olan aile, atalarının naaşlarını daha geniş bir alana taşımak istedi. Ancak mezar açıldığında – o zamanlar zangoçluk yapan Spence'in babası tarafından – çok ilginç bir olayla karşılaşıldı; bedenlerden bir tanesi taşlaşmıştı. En alta gömülü

olan ceset bütünüyle taşa dönüşmüştü. Batıl inançlar kol gezmeye başladı. Ve o günden beri kilisenin hiç bir üyesi, bedeninin bu yeraltı türbesine gömülmesini istemedi.

“Küçük bir çocuk için, taşlaşmış bir cesetle karşılaşmak, korkunç bir şeydi,” dedi zangoç. Bana bir sandalye getirdi.

“Teşekkürler, Bay Spence. Bir sorun var. Geçen ay defnedilen Edgar Poe’nun mezarı, hâlâ işaretlenmemiş! Zeminle aynı hizada duruyor.”

Zangoç filozofça omuz silkti. “Bu benim kararım değil, onu defnetmekle yükümlü olanların kararı. Neilson Poe ile Henry Herring’in, yani Poe’nun kuzenlerinin.”

“Cenaze günü buralardan geçiyordum ve çok sade bir tören olduğunu gördüm. Poe’nun diğer akrabaları neredeydi?” diye sordum.

“Bir kişi daha vardı. Caroline Caddesi’ndeki Metodist Kilisesi’nden William Clemm töreni yönetti, sanırım o da uzaktan akrabaları olur. Papaz Clemm uzun bir söylev hazırlamış, ancak törene o kadar az sayıda insan katılmıştı ki, onu okumamasına karar verdiler. Neilson Poe ile Bay Herring’in dışında iki kişi daha vardı. Bir tanesi, Poe’nun sınıf arkadaşısı Z. Collins Lee idi. Huzur içinde toza karışsın!”

“Bay Spence?”

“Papazın Poe’nun mezarının başında söylediği bir şeydi bu. Huzur içinde toza karışsın. Bay Poe’nun ölüm haberini aldığım da çok şaşırdım. Aklımda daima genç bir delikanlı olarak kalacak, aşağı yukarı sizin yaşlarınızda.”

“Onu tanır mıydınız, Bay Spence?”

“Baltimore’dan, Maria Clemm’in küçük evinde yaşadığı sıralardan,” diye yanıt verdi Zangoç, derin düşüncelere dalarak. “Aradan uzun yıllar geçti. Siz henüz küçük bir çocuk olmalıydınız. O zamanlar Baltimore çok sakin bir şehirdi; herkes herkesi tanırdı. Edgar Poe’ya, arada sırada mezarlıkta dolanırken rastlardım.”

Poe’nun mezarlığa gelip küçük yaştayken kaybettiği dedesinin ve ağabeyi William Henry Poe’nun mezarlarının başında durduğunu anlattı. Bazen Edgar A. Poe mezar taşlarının üzerinde yazan isimleri ve tarihleri inceler ve bu insanların akrabalık bağlarıyla ilgili sorular sorarmış. Spence ile Poe sokakta karşılaşuklarında ise, şair kimi zaman ona “günaydın” ya da “iyi akşamlar” dermiş, kimi zaman da hiçbir şey söylemezmiş.

“Öylesine değerli bir beyefendinin son dönemdeki halini düşünmek insana acı veriyor.” Spence konuşurken, bir yandan da başını sallıyordu.

“Ne demek istiyorsunuz, Bay Spence?” diye sordum.

“Hatırlarım da, giyimine çok özen gösterirdi. Oysa üzerinde ona hiç yakışmayacak bir takım elbiseyle bulunmuştu!” dedi, sanki benim de bunu bilmem gerekiyormuş gibi. Ona devam etmesini işaret ettim. “Kumaşı ince ve yırtık pırtıktı, üzerine göre dikilmemişti. Ona ait değildi sanki. Ondan iki beden büyük birine uygundu! Başında da, eğilip yerden almaya bile değmeyecek ucuz, hasır bir şapka vardı. Hastanedekilerden biri, gömülmesi için daha uygun bir siyah takım elbise vermiş.”

“Acaba Poe neden böyle kötü bir kıyafet giymişti?”

“Bilemiyorum.”

“Size de garip gelmedi mi?”

“Sanırım bu konuya çok fazla kafa yormadım, Bay Clark.”

Poe’nun üzerindeki kıyafetler ona uygun değildi. *Poe’nun ölümü de ona uygun değildi*, diye düşündüm, mantıksız ve ani bir inançla. Bana vakit ayırdığı için zangoca teşekkür ettim ve yeraltı türbesinin yanındaki uzun basamaklardan yukarı çıkmaya başladım, çıkar çıkmaz yapmam gereken acil bir işim vardı. Birdenbire içime kötü bir şeyler doğmuşçasına basamakların ortasında durup tırabzana tutundum. Rüzgâr şiddetlenmişti, basamakların tepesine vardığımda, yukarıdaki dünyaya ilk anda uyum sağlayamadım.

Poe’nun işaretlenmemiş mezarına son bir bakış attım. Gördüklerim karşısında az daha düşüp bayılacaktım. İyice emin olmak için gözlerimi kırptırdım.

Bu bir çiçektir, Edgar Poe’nun mezarının üzerindeki çimlerin ve toprağın üzerinde, mis kokulu, gonca açmış bir çiçek duruyordu. Birkaç dakika önce bu çiçek burada değildi.

Sanki yapılacak bir şey varmış gibi ya da ükimiz birlikte yeraltı türbesinde otururken benim gözümünden kaçırdığım şeyi o fark etmiş olabilir gibi, soluk soluğa Bay Spence’e seslendim. Zangoç yerin altından sesimi duyamazdı. Dizlerimin üzerine çöküp başka bir mezardan uçup buraya gelmiş olabileceğini düşündüğüm çiçeği incelemeye koyuldum. Ama yok. Yalnızca çiçek *orada* olmakla da kalmıyordu, kınlanmış sapı sıkıca mezarın üstündeki toprağa saplanmıştı.

Birdenbire gıcırdayan tekerleklerin ve at nallannın gürültüsünü duydum. Etrafıma bakındım ve pusun içinde orta boy bir at arabası gördüm. Mezarlığın kapısına doğru koşup arabanın içinde kimin oturduğunu görmeye çalıştım, ama önüme bir engel çıktı. Karşıma bir köpek dikildi. Ve ayaklanmanın dibinde çılgınca havlamaya başladı. Çevresinden dolanmaya çalıştım, ama köpek havlamaya ve hırlamaya devam edip mezar taşlarının arasından sıyrılarak üzerime atladı.

Köpek, Baltimore'un “mezar hırsızlarına” karşı eğitilmişti anlaşılan, beni de o vicdansızlardan biri sanmış olmalıydı. Ceketimin cebinde bulduğum cevizlerden birkaçını ona vermeye karar verdim, kısa süre içinde kırmayla dost olmuştuk. Ama ben sağ salım sokağa çıkıncaya dek, at arabası çoktan gözden kaybolup gitmişti bile.

3

Ertesi sabah, alt kattaki hizmetkârların boğuk sesleriyle uykumdan uyandım. Hemencecik yıkanıp giyindim. Ancak bu saatte, evimin yakınlarında at arabası bulmak imkânsızdı. Neyse ki yola çıkmak üzere olan bir halk otobüsü buldum.

Uzun zamandır toplu taşıma aracına binmediğimden, Baltimore'da ne kadar çok yabancı olduğunu görmek beni şaşırttı. Yabancı olduklarını giysilerinden ve konuşma tarzlarından ve etraflarındakilerin onlara ihtiyatlı bakışlarından anlamıştım. Hayretler içinde kalmıştım... Yanımda taşıdığım kâğıtlar arasında, birkaç yıl önce yayınlanmış bir biyografik makaleden alınmış, Poe'nun bir portresi de vardı. İlk durakta, aracın arkasına doğru ilerledim. Kondüktör yeni girenlerin biletlerini toplamayı bitirince, ona dergideki resmi gösterip geçtiğimiz eylül ayında böyle bir yolcu taşıyıp taşımadığını sordum. Oldukça güvenilir bir gazetede çıkan yazılardan öğrendiğim kadıyla, Poe Baltimore'a eylül ayında gelmişti. "Hatırlamıyorum," ya da buna benzer bir şeyler mırıldandı kondüktör.

Sıradan bir yorumdu yalnızca, biliyorum! Heyecanlanmaya değer miydi? Oysa ben bir şeyler başarmış olmanın mutluluğunu hissediyordum. Terslenmiş olsam da, bir anda, bu kondüktör görev başında olduğu süre içinde Poe'nun bu otobüse binmemiş olduğunu öğrenmiştim! Poe'nun son Baltimore'a gelişiyle ilgili gerçeğin küçük bir ayrıntısını öğrenmiştim ve bu beni mutlu etmişti.

Sürekli olarak şehrin bir yerinden diğerine gitmek zorunda olduğumdan sık sık otobüse binmek ve bu tür sorular sormaktan bir zarar gelmezdi.

Poe'nun Baltimore'a geliş tarihini önceden planlamamış olduğunu kuşkusuz fark etmişsinizdir. Elmira Shelton ile Richmond'da nişanlandıktan sonra, planlarıyla ilgili olarak New York'a gitme kararını açıklamıştı. Peki ama, Baltimore'a neden gelmişti ve burada ne işi vardı? Baltimore, en ücra yükleme bölgelerinde bile bir insanın kaybolacağı kadar umursamaz bir yer değildi – burası Philadelphia değildi ne de olsa. Richmond'dan buraya gemiyle geldikten sonra, neden doğrudan doğru-

ya New York'a gitmemişti? Richmond'dan ayrılmasının ardından, Baltimore'da bulunduğu o beş gün içinde neler olmuştu ve onu bir başkasının kıyafetlerini giyecek duruma getiren olay neydi?

Mezarlığı ziyaretimden sonra, bu soruların yanıtlarını alçakgönüllülikle başkalarınınkinden daha üstün olarak değerlendirdiğim, çevremdeki hiç kimseninkine, en azından o âna kadar tanıdığım hiç kimseninkine benzemeyen (ama bu durum değişmek üzereydi) zekâmla çözmeye çalıştım.

Bazı yanıtların hiç beklenmedik bir biçimde ortaya çıktıkları çok önemli bir öğleden sonraydı. Peter'ın mahkemedeki işi uzamıştı ve bizi bekleyen yeni bir dava dosyası yoktu. Hanover Çarşısı'ndan çıkmış, elim kolum paketlerle dolu Camden Caddesi'ndeki kaldırımında yürüyordum.

“Şair Poe?”

Başta duyduklarımı önemsemedim. Sonra durdum ve rüzgârın etkisiyle yanlış duymuş olabileceğimi düşünüp yavaşça arkamı döndüm. Eğer bu ses “Şair Poe,” diye seslenmemişse de, buna çok *benzer* bir şeyler söylediği kesindi.

Sözlerin sahibi, pazarda alışveriş ettiğim balıkçı Bay Wilson'dan başkası değildi. Hukuk büromuz son dönemde onun ipotek işleriyle ilgilenmişti. Birkaç kez yazıhanemize uğramış olsa da, onunla burada buluşmayı tercih ediyordum, hem bu şekilde Glen Eliza'da pişirmek üzere en taze balıkları seçme şansım oluyordu. Ve Wilson'ın pavurya ve istiridye yahnisi New Orleans'ın en iyisiydi.

Balıkçı onunla birlikte çarşıya dönmem için bana işaret etti. Bir anda not defterimi tezgâhının üzerinde unuttuğumu fark ettim. Ellerini lekeli önlüğüne silerek onu bana uzattı. Dükkânın kokuları defterime sinmişti, sanki denize düşmüş de, sudan kurtarılmış gibi.

“Çalışmalarınızı burada unutmak istemezsiniz. Kime ait olduğunu görmek için sayfalarını karıştırdım. Edgar Poe'nun adına rastladım.” Balıkçı açık duran sayfalardan birini işaret etti.

Defterimi çantama koydum. “Teşekkür ederim, Bay Wilson.”

“Ah, Avukat Bey, burada bir şey vardı.” Heyecan içinde, bir kâğıdın içine sarılmış balığı çıkarttı. Eşit parçalara ayrılmış iğrenç derecede çirkin bir balıktı. “Bu balık, şehrin batı yakasındaki bir akşam yemeği daveti için özel olarak sipariş edildi. Bazıları buna *köpek-balığı* der. Ama korkunç bakışları ve oburluğu yüzünden onu ‘göl-avukatı’ diye çağırانlar çoğunluktadır!” Gereğinden gürültülü kıkırdadı. Bir anda bana hakaret etmiş olabileceğini düşündü “Siz öyle değilsiniz tabii, Avukat Bey.”

“Belki de sorun budur, dostum.”

“Evet.” Kararsız kaldı, sonra boğazını temizledi. Ardından ellerine ya da ellerinden fırlayan pullara bakmadan balığı temizlemeye koyuldu. “Her neyse, şu Poe çok bahtsız biri olmalıydı. Duyduğuma göre bundan birkaç hafta önce, şu eski Washington Üniversite Hastanesi’nde ölmüş. Eniştem orada çalışan bir hemşireyi tanır, o da doktoruyla konuşan bir başka hemşireden duymuş zaten –bilirsiniz oradakilerin hepsinin işleri başlarından aşkındır–, demiş ki, Poe sonlara doğru tamamen çıldırmış, orada öylece yatıp sürekli olarak aynı ismi sayıklamış durmuş... ta ki,” sesi bir anda duygulu bir fısıltıya dönüştü, “ta ki bir hırıltı koyverip gidene kadar. Tanrı zavallılara merhamet eylesin.”

“Birinin ismini mi tekrarladığınızı söylediniz, Bay Wilson?”

Balıkçı ağzından çıkan sözcükleri anımsamaya çalıştı. Taburesinin üzerine oturup varılın içindeki henüz satılmamış istirdyeleri teker teker incelemeye başladı, her birini açıp içinde inci aramaya koyuldu, boş olanları yüzünde bir pişmanlık ifadesiyle kenara ayırdı. İstirdye Baltimore yerlilerinin tercihiydi, yalnızca para kazandırdığı için değil, aynı zamanda içinde her zaman çok değerli bir mücevheri barındırma ihtimali olduğundan kolayca takas edilebildiği için. Bir anda balıkçı sevinçle kıkırdadı.

“Reynolds idi! Evet, doğru ‘Reynolds’! Hatırladım çünkü kız kardeşim akşam yemeği boyunca bu ismi tekrarlayıp durdu, tabaklarımızda mevsimin en son yumuşak kabuklu pavuryaları vardı.”

Bir kez daha düşünüp *emin* olmasını istedim.

“Reynolds, Reynolds, *Reynolds!*” dedi, kuşkum karşısında hafif bir alınganlık göstererek. “Bütün gece boyunca bu ismi sayıklayıp durmuş. O kadar çok tekrar etmiş ki, hemşire ismi bir türlü zihninden söküp atamıyormuş. Döküntü hastane ne olacak – yıkılıp yakılması lazım ben- ce. Gençliğimde, piyadelere taş atan Reynolds diye birini tanırdım, berbat biriydi, bundan eminim, Avukat Bey.”

“Peki Poe, daha önce Reynolds diye birinden söz etmiş miydi?” diye düşündüm yüksek sesle. “Ailesinden biri olabilir, ya da...”

Balıkçının neşesi kaçmış gibiydi, gözlerini bana dikti. “Bu Bay Poe, arkadaşınız mıydı?”

“Arkadaşıydım,” dedim “bütün eserlerini okumuş bir arkadaşı.”

Müvekkilimle alelacele vedalaşıp yardımlarından dolayı ona teşekkür ettim. Sayesinde Poe’nun ağzından çıkan son sözü öğrenmiştim (ya da hemen hemen son) ve bunda basının gizlediklerine ya da çarpıtmaya çalışıklarına bir yanıt, bir açığa çıkarma, bir çare gizliydi. Bu sözcük bir şeylerin bulunması gerektiğinin kanıtıydı, Poe hakkında açığa çıkartmam gereken bazı şeylerin olduğunun.

Reynolds!

Bütün zamanımı Poe'nun bana göndermiş olduğu mektupları, öykülerini ve dizelerini teker teker inceleyerek, içlerinde Reynolds sözcüğünü bulmaya çalışmakla geçirdim. Sergi ve konser davetlerimin hiçbirine katılamadım; şehre "İsveç Bülbülü" Jenny Lind konser vermeye gelseydi bile, ben yine de başımı kitaplarımdan kaldırmayacaktım. Yaptığım işten vazgeçip hukuk kitaplarına dönmem için beni ikna etmeye çalışan babamın sesini duyar gibi oluyordum. Hayatta olsaydı, "Senin gibi delikanlılar, Deha'nın sabırsızca yaptığı her şeyi Sanayi ve Girişim'in yavaşça hallettiğini fark eder," derdi (yani öyle hayal ediyordum). "Sanayi'nin Deha'ya olduğu kadar, Deha'nın da Sanayi'ye ihtiyacı vardır." Poe'ya ait bir belgeyi her okumaya başladığımda, sanki babamla bir tartışmaya giriyormuşum, kitapları elimden almaya çalışıyormuş gibi geliyordu. Çok da rahatsız edici bir duygu değildi aslında: İşin aslı işime dört elle sarılmama neden oluyordu. Üstelik, bir işadamı olarak, müvekkilim olabilecek Poe'ya, onu savunacağıma dair söz vermiştim. Belki de babam bana tavsiyede bulunurdu.

Bu arada Hattie Blum, halasıyla birlikte sık sık Glen Eliza'ya uğruyordu. Son dönemdeki günahlarımdan dolayı bana duydukları hoşnutsuzluk geçmiş ya da en azından hafiflemişti. Hattie benimle konuşurken her zamanki gibi düşünceli ve hoşsohbeti. Halası belki de her zamankinden biraz daha tetikteydi ve gözlerinde gizli ajanların karanlık bakışları vardı. Öte yandan, kafamı meşgul eden konular ve genel suskunluğum yüzünden, salonuma konuk ettiğim bu iki hanım benden fazla birbirleriyle konuşmak zorunda kalıyorlardı.

"Buna nasıl dayanıyorsun, bilmiyorum," dedi Hattie, gözlerini odanın yüksek tavanlarına dikerek. "Glen Eliza gibi kocaman bir evde, tek başıma yaşamaya dayanamazdım. Tek başına, bu kadar geniş bir alana sahip olmak cesaret ister. Sen de öyle düşünmüyor musun, sevgili halacığım?"

Blum Hala şen bir kahkaha patlattı. "Sevgili Hattie, onu bir saatliğine bile hizmetkârlarla tek başına bıraksam, kendini hemencecik yalnız hisseder. Bazen *korkunç* olabiliyorlar."

Uşaklarımdan biri odaya girip hanımların çaylarını tazeledi.

"Öyle deme, hala! Ama ablalarım gidince..." Hattie sözünü tamamlamadan durdu ve yanakları hafifçe kızardı.

"Hepsi evlendiler de ondan," dedi halası sessizce.

"Elbette," diye onayladım uzun bir sessizlikten sonra, Blum hanımları bir yorumda bulunmamı beklemişlerdi.

“Üç ablam da evden ayrıldıktan sonra, bazen kendimi çok yalnız hissediyorum. Sanki kendi başımın çaresine bakmak zorundaymışım gibi geliyor. Böyle bir duygu yaşadın mı hiç?”

“Öte yandan, sevgili Bayan Hattie,” dedim, “yalnızlık insana bir tür huzur da verir, sokakların karmaşasından ve başkalarının sorunlarından uzaklaştırır.”

“Ah, halacığım!” Hattie neşeyle halasına döndü. “Belki de fazla telaş ediyordumdur. Damarlarımdaki kan, Baltimore’a göre biraz fazla hızlı dolaşıyor olabilir mi, sence?”

Sorunun yöneltildiği hanımla ilgili size biraz bilgi vermek istiyorum; sanki bir tahta kurulmuşçasına koltuğunda oturan, omuzlarındaki şalı bir kraliçe edasıyla taşıyan bu haşmetli bayan, yani Blum Hala hakkında – evet onun hakkında biraz bilgi vermem gerek çünkü öykümüzdeki pürüzler artmaya başladıkça, onun etkisi de giderek büyüyecek. Blum Hala, süslü bonelerinin ve toplumsal alışkanlıklarının arasında kaybolmuş gibi görünse de, rakibesi bir hanımın davet sofrasını eleştirdiği aynı tonda konuşarak dinleyicisini kendine esir eden, çok güçlü bir kadındı. Örneğin, yine ziyaretime geldiği günlerden birinde, “Peter Stuart gibi bir ortağın olduğu için ne kadar şanslı olduğunun farkında mısın, Quentin?” diye sormuştu gayet umursamaz bir tavırla.

“Efendim?”

“Peter’in inanılmaz bir iş zekâsı var! Çok doğru görüşleri olan biri, ona güvenebilirsiniz. Demek istediğim o senin ağabeyin *sayılr* ve kısa zaman sonra, her konuda onun kadar başarılı olmakla övüneceksin.”

Ona gülümsedim.

“Tıpkı Hattie ve ablaları gibi. Günün birinde Hattie de, toplumda ablaları kadar başarılı bir yer edinecek – yani evlenebilirse tabii,” dedi Blum Hala sıcak çayından bir yudum alarak.

Hattie’nin ikimize de bakmamaya özen gösterdiğini fark ettim. Kendine olan güvenini bir anda yok edebilen tek insan, halasıydı. Bu da beni öfkeliyordu.

Elimi Hattie’nin sandalyesine, elinin hemen yanına koydum. “Zamanı geldiğinde, ablaları gerçek bir eş ve anne olmayı bu bayandan öğrenecekler, sizi bu konuda temin ederim Bayan Blum. Biraz daha çay?”

* * *

Blum Hala'nın konuşmalarımızdan Peter'a söz edebileceği ya da zaman içinde çok samimi oldukları büyük halama bir mektup yazabileceği endişesiyle, sohbetlerimiz sırasında Edgar Poe'nun adını ağzıma bile almıyordum. Sohbetimiz sona erip de, Blum Hala'ya araştırmalarım hakkında tek bir kelime dahi etmediğimde, kendimi çok rahatlamış hissediyordum. Öte yandan bu kısıtlama beni körüklüyor ve Blumlar gider gitmez, araştırmama kaldığım yerden devam ediyordum.

Ertesi otobüs yolculuğum sırasında, kondüktör sanki çiğnediğim tütünü yere tükürmüşüm gibi, bana seslendi: "Hey, siz!"

Biletimi uzatmayı unutmuştum. Kötü bir başlangıçtı. Yanlışımı düzelttikten sonra, kondüktör ona uzattığım resmi özenle inceledi, ama bu adamı daha önce hiç görmediğine karar verdi.

Poe'nun ölümünden sonra yayınlanan bu resmi çok kaliteli bir baskı sayılmazdı. Ama en önemli özelliklerini ortaya çıkarıyordu. Kıvrıkcık saçlarından daha düz ve düzgün, esmer bıyığını. Gözlerini. Badem şeklindeki pırıl pırıl parlayan, huzursuz bakışlı gözlerini. Şakaklarından yukarı doğru uzayan ve bazı açılardan onu kelmiş gibi gösteren geniş ve çıkık alnını – yüzünün tamamı alın olan bir adamdı.

Otobüsün kapıları kapanıp kalabalık bir yolcu silsilesi tarafından koltuklardan birine itildiğim sırada, ufak tefek bir adam şemsiyesinin sapıyla kolumu dürttü.

"Affedersiniz!" diye haykırdım.

"Baksanıza, şu resimdeki adam var ya, sanırım bir süre önce onu gördüm. Eylül civarıydı, tıpkı kondüktöre söylediğiniz gibi."

"Gerçekten mi, bayım?" diye sordum.

Hemen her gün aynı otobüse bindiğini ve bu resimdeki adama tıpatıp benzeyen birini hatırlar gibi olduğunu söyledi. Onunla otobüsten inerlerken karşılaşmış.

"Hatırlıyorum, çünkü benden yardım istedi – zannedersem, Dr. Brooks diye birinin nerede oturduğunu sormuştu. Ben bir şemsiye taticisiyim, bir *şehir rehberi* değil."

Bu yorumun benim için mi, yoksa Poe için mi yapıldığından emin olmadan, ona hak verdim. N.C. Brooks'un ismi bana hiç de yabancı değildi – Edgar Poe'ya da yabancı olmadığı kesindi. Brooks, Poe'nun en güzel öykülerini ve şiirlerini yayınlayan ve onları Baltimore okurlarıyla tanıştıran editördü. Nihayet, Poe'nun Baltimore'un sisinde kaybolmamış olduğuna dair kesin bir kanıt geçmişti elime!

Atların sesi yavaşlamaya başladı ve araç bir sonraki durağa doğru yola çıkmadan önce yerimden fırladım.

Rehberden Dr. Brooks'un adresine bakmak için yazıhaneme koştum. Saat akşamın altısıydı ve Peter'in mahkemedeki randevularını tamamlayıp eve dönmüş olacağını düşünüyordum. Ama yanılıyordum.

"Sevgili dostum," diye seslendi arkamdan. "Şaşırmış görünüyorsunuz! Betin benzin atınış gibi sanki!"

"Peter." Soluk soluğa kalmış olduğumu fark edip duraksadım. "Ben yalnızca – şey, ben aslında ofisten çıkmak üzereydim."

"Sana bir sürprizim var," dedi Peter sırtarak ve elindeki bastonu bir asa gibi havaya kaldırarak. Kapıdan çıkmama engel olmak için önümde durup elini omzuma koydu.

"Bu akşam evimde, hem senin, hem de benim arkadaşlarımızın katılacağı büyük bir parti veriyorum. Son anda karar verildi, aslında bir doğum günü kutlaması..."

"Ama görüyorsun ki, ben..." diye sözünü kestim sabırsızca, ama ortağımın gözlerindeki o karanlık bakış fark edince kendime engel olmaya çalıştım.

"Sorun nedir, Quentin?" Peter küçümsercesine etrafına baktı. "Bu akşam burada yapacak hiçbir iş kalmadı. Bir yerlere mi yetişmen gerekiyor? Nereye?"

"Hayır," dedim hafifçe kızarak, "önemli bir şey değildi."

"Güzel, öyleyse hemen çıkalım!"

Peter'in evi, Hattie'nin yirmi üçüncü yaş günü onuruna verilen davette tanıdık simalarla doluydu. Nasıl unutulmuşum? Duyarsızlığım karşısında inanılmaz bir vicdan azabı duydum. Hattie'nin her doğum gününü birlikte kutlamıştık. En *keyifli* toplumsal olaylardan ve en samimi arkadaşlarımdan vazgeçecek kadar mı yoldan çıkmıştım yoksa? Brooks'u bir kerecik ziyaret etsem, zihnimi meşgul eden bu konuyu kapatırdım.

Baltimore'un bütün saygıdeğer hanımefendileri ve beyefendileri o akşam Peter'daydı. Oysa ben Madame Tussaud'nun katillerle dolu odasında olmayı yeğledim, sürekli aklımı kurcalayan önemli bir işin peşindeyken, en son yapmak istediğim şey oradakilerle sohbet etmektir!

"Bunu nasıl yapabiliyorsunuz?" Bu sözlerin sahibi, şatafatlı masaya oturur oturmaz, hemen karşımda beliren, tombul, pembe yüzlü bir kadındı.

"Neyi?"

“Oh hayatım,” dedi kadın, neşeli ve mütevazı bir sesle, “benim gibi yaşlı ve sade bir kadına bakabilmeyi! Üstelik de yanı başınızda güzeller güzeli bir genç kız otururken.” Eliyle Hattie’yi işaret etti.

Elbette ki pembe yüzlü kadına bakmamıştım, en azından kasıtlı bir bakış değildi. Yine farkında olmadan dalıp gitmiş olmalıydım. “Sanırım çevrem güzel kadınlarla dolu, öyle değil mi?”

Hattie kızarmadı. Komplimanlar karşısında kızarmaması hoşuma gidiyordu. “Gözünüzü duvardaki saatten bir saniye olsun ayırmadınız ve en ilginç konuğumuzu, yaban kerevizli ördek yahnisini görmezden geldiniz,” diye fısıldadı kendinden emin bir sesle. “Şu işkolik Bay Stuart tek bir akşam bile sizi rahat bırakmayacak mı?”

Gülümsedim. “Bu kez suç Peter’ın değil,” dedim. “Ben keyifsizim, sanırım. Bu günlerde pek iştahım yok.”

“Benimle paylaşabilirsiniz, Quentin,” dedi Hattie şimdiye dek hiçbir kadında karşılaşmadığım bir anlayışla. “Sizi bu denli tedirgin eden nedir?”

“Düşünüyorum, sevgili Bayan Hattie...” Bir an kararsız kaldım, sonra, “Bir şiirin dizelerini,” dedim. Aslında doğrudu, daha bu sabah onları yeniden okumuştum.

“Bana onları okur musunuz, Quentin?”

O kadar dalgındım ki, doğru dürüst bir şey yemeden, iki kadeh şarap içmiştim. Bu yüzden fazla nazlanmadan şiiri okumayı kabul ettim. Sesim bana bile yabancıydı; cesur ve fazlasıyla gür çıkıyordu. Olayın nasıl bir ortamda geliştiğini hayalinde canlandırabilmesi açısından, okurun her neredeyse ayağa kalkıp aşağıdaki dizeleri ciddi ve ağırbaşlı bir sesle ezberinden okuması gerekir. Ayrıca okurun neşeli bir masa ahalisinin sohbetine dayatılan kesintileri ve onlara eşlik eden zoraki, ani suskunlukları da hayal etmesi gereklidir.

*İnci ve yakut kaplı
O hoş saray kapısı pırıl pırıl parlardı
Arkasından akarak, akarak, akarak gelen
Ve sonsuza parıldayan
Yankıların tatlı görevi
Sadece şarkı söylemekti,
Eşsiz güzellikteki seslere
Kralların zekâsını ve bilgeliğini övmekti.*

*Ancak kedere bürünmüş şeytani güçler,
Kralın malikânesine saldırdı.
(Ah, bırakın yasımızı turalım! – çünkü yarın
Güneş onun üzerine doğmayacak artık!)
Ve evinin etrafındaki ihtişamı
Bir zamanlar parlayan ve çiçek açan
Yavaş yavaş silinecek akıllardan
Bir eski zaman öyküsüne dönüşerek.*

Şiir sona erdiğinde, bir zafer sarhoşluğu içindeydim. Kulaklarıma, birkaç öksürük sesiyle bastırılmış hafif bir alkış geldi. Peter bana surat astı, hemen ardından da Hattie'ye acırmışçasına baktı. Sadece şiire kulak vermemiş olan, başka bir şeylerle oyalanan birkaç konuk hallerinden memnun görünüyordu. Diğerleri durduktan sonra bile, Hattie alkışlamayı sürdürdü.

“Bir kızın doğum gününde okunabilecek en duygulu şiir bu,” dedi.

Bir süre sonra, Hattie'nin ablalarından biri piyano çalıp şarkı söylemeyi kabul etti. Bu arada ben biraz daha şarap içtim. Şiiri okuduğum süre boyunca sürekli kaşlarını çatan Peter'in ifadesi, hanımlar diğer bir odaya çekilmek için izin istedikleri ve erkekler sigar içmeye başladıkları sırada bile değişmedi. Beni odanın bir köşesine çekip bizi kimseciklerin göremeyeceği bir yerde, şöminenin kenarında durdu.

“Az kalsın Hattie bu akşam doğum gününü kutlamaktan vazgeçecekti, bunun farkında mısın, Quentin? Benim ısrarlarım karşısında, son anda bu davete katılmayı kabul etti.”

“Bunda benim bir suçum yok, öyle değil mi Peter?”

“Dünyanın bu denli kendisine bağımlı olduğuna inanan biri, nasıl olur da ona esas bağımlı olanın kim olduğunu anlamaz? Bugün onun doğum günü olduğunu bile hatırlamadın. Artık yeter, Quentin. Hz. Süleyman'ın sözlerini hatırla: Miskinlikten bina çöker, ellerin tembelliğinden ev göçer.”

“Ne ima etmeye çalıştığını anlamıyorum,” dedim sinir içinde.

Gözlerini bana dikti. “Gayet iyi anlıyorsun! Acayip davranışlarından söz ediyorum. Önce şu yabancı cenazesine olan ilgin. Sonra işe otobüsle gidip gelmen...”

“Bunu sana kim söyledi, Peter?”

Dahası olduğunu, söyledi. Bir hafta önce beni, kollarımı dirseklerime kadar kıvrımış, çamur içinde giysilerle sokaklarda çılgınlar gibi koşarken görmüşler, bir suçluyu tutuklamaya çalışan bir polis memuru gibi birinin

peşinden gidiyordum. Zamanımın büyük çoğunluğunu kütüphanenin okuma odasında geçirmeye devam ediyordum.

“Sonra, okuduğun şu şiirler nedeniyle insanların sokakta seni tehdit ettiklerini sanma konusu da var. Okudukların, insanların sana zarar vermek isteyebilecekleri kadar önemli mi sence? Ya şu eski Presbiteryen Mezarlığı’nda, cesetleri soymaya çalışan mezar hırsızları ya da büyü yapılmış biri gibi dolaşmana ne demeli!”

“Orada dur bakalım,” dedim kendimi toparlayarak. “Tüm bunları nereden biliyorsun, Peter? Geçen gün eski mezarlıkta olduğumu? Bundan sana söz etmediğimden eminim.” Mezarlığın önünden hızla uzaklaşa at arabası geldi aklıma. “O sen miydin Peter? Beni izliyordun demek!”

Önce başını sallayıp ardından da omuz silkti. “Evet, seni izledim. Ve seni mezarlıkta buldum. Senin için çok endişelendiğimi itiraf etmeliyim. Başının belada olmadığından ya da iki hafta sonra salı günü, kurtarıcılarının cennetten yeryüzüne inişlerini bekleyen beyaz elbiseliler tarikatına katılmadığından emin olmak istedim! Babanın parası önünde sonunda suyunu çekecek. Zengin ve işe yaramaz olmak, yoksul olmaktan farksızdır. Tuhaf alışkanlıklar edinirsen eğer, paranı çarçur etmeden korkarım – ya da senin bu yalnızlığını fark eden, Bayan Blum’la kıyaslanması olanaksız bayağı bir kadın aklını başından alıp paranı israf edecektir – bir erkek Odysseus kadar güçlü de olsa, kurnaz bir kadınla karşılaştığında, kendini gemi direğine bağlamalıdır!”

“Peki mezarının üzerine o çiçeği neden bıraktın?” diye sordum. “Benimle dalga geçmek için mi?”

“Çiçek mi? Ne demek istiyorsun? Seni bulduğumda mezarın başında diz çökmüş, bir puta taparcasına dua ediyordun. Bu kadarını görmek bana yetti de arttı zaten! Çiçekmiş – bunlara vaktim mi var sanıyorsun?”

Peter’ın dedikleri bana inandırıcı gelmişti, o çiçekle hiçbir ilgisi olduğunu sanmıyordum, ilk defa duyuyor gibiydi. “Peki ya o adamı, sen mi bana gönderdin? İşe burnumu sokmamamla ilgili o ihtarı yapan adamı? Yazıhanenin dışında yaptığım işlerden beni vazgeçirmek için miydi? Bana doğruyu söyle!”

“Saçmalıyorsun, Quentin, ağzından çıkanı kulağın duysun! Başına gelenlerden sonra biraz zamana ihtiyacın olduğu bir gerçek. Moralinin bozuk olması...” Gözlerini bir an için benden kaçırdı. “Ama aradan altı ay geçti.” Aslında annemle babam vefat edeli beş ay ve bir hafta olmuştu. “Tüm bunları düşünmen gerek, bir an önce kendini toparlasan iyi

olur, yoksa...” Cümlesini tamamlamadı, önemini pekiştirmek istemiş-
çesine başını salladı yalnızca. “Senin kavgan öbür dünyayla.”

“Öbür dünyayla mı?”

“Seni anlamadığımı düşünüyorsun. Ama hissettiklerini paylaşmaya çalış-
tım, Quentin. Şu Poe’nun yazmış olduğu hikâyeye kitaplarını araştırdım. Bir
hikâyenin yansıını okudum – ama daha fazlasını yapamadım. Sanki...” Bir
itirafta bulunmuşçasına fısıldadı. “Okudukça Tanrı’ya inancım azalmış
gibi geldi, Quentin. Evet, sözünü ettiğim öbür dünya bu – okurlarının zi-
hinlerini işgal eden bir kitap ve kitap-insanlarının dünyası. Şu hayali dünya.
Yo, senin ait olduğun yer *burası*. Bunlar senin düzeyinde, ciddi ve ağırbaşlı
insanlar. Senin toplumun. Baban, işsiz ve melankolik insanların, ahlaki bir
çölde asla bir arada dolaşmamaları gerektiğini söylerdi.”

“Babamın ne söylediğini gayet iyi biliyorum!” diye karşı çıktım. “O
benim babamdı, Peter!” Onu senin kadar iyi hatırlamadığımı mı sanıyor-
sun?”

Peter başka yöne baktı. Sorumdan rahatsız olmuş görünüyordu, ona
meydan okuduğumu sanmış olmalıydı, oysa gerçekten de soruma bir
yanıt arıyordum. “Seni her zaman kardeşim gibi gördüm,” dedi. “Tek
istediğim senin mutluluğun.”

Baylerden biri farkında olmadan konuşmamızı bölünce, sohbetimiz
sonlandı. Tütün ikramını reddettim, ama bir kadeh ılık elma likörüne
hayır diyemedim. Peter haklıydı. Kesinlikle haklıydı.

Anne-babam bana toplumda bir yer vermişlerdi, ancak rahatlığını ve
ince zevklerini öğrenmek benim görevimdi artık. Ne kadar da tehlikeli bir
rahatsızlığın kollarına atmıştım kendimi! Avukatlık mesleğine yönelmemin
tek nedeni, rahat ve refah içinde yaşamaktı. Gerçek bir dost olduğunu
kanıtlayan, Hattie gibi bir hanımefendiyle beraberliğin tadını çıkarmaktı.
Gözlerimi kapatıp etrafımdaki sesleri dinledim – dört bir yandan kulağı-
ma gelen ve karmaşık düşüncelerimin içinde kaybolan, arkadaşlarımızın
hoşnut seslerini. Buradaki insanlar kendilerini iyi ~~tanı~~yorlardı ve etraf-
rındakileri tanıdıklarından bir an olsun kuşku duymuyorlardı, aynı şekilde
çevrelerinin de kendilerini tanıdıklarından emindiler.

Hattie odaya geri döndüğünde, ona yanıma gelmesi için işaret ettim.
Yanıma gelir gelmez elini alıp öptüm, sonra da herkesin içinde onu
yanağından öptüm, Hattie şaşkınlığını gizleyememişti. Konuklar birer
birer sessizleşti.

“Siz beni tanıyorsunuz,” diye fısıldadım ona.

“Quentin! Kendinizi iyi hissetmiyor musunuz? Elleriniz sıcak gibi.”

“Hattie, insanlar her ne derse desin, size karşı neler hissettiğimi biliyorsunuz, değil mi? Etraftakiler pişmiş kelle gibi sırtsalar da, siz benim nasıl biri olduğumu biliyorsunuz. Şerefli biri olduğumu, sizi sevdiğimi, size karşı sevgimden hiçbir şey kaybetmediğimi biliyorsunuz.”

Yirmi üçüncü doğum gününde, akşamın saat on birinde, Hattie evlilik teklifimi başını hafifçe sallayarak kabul etti. Davete katılan herkes, birbirimiz için çok uygun olduğumuzu kabul etti. Peter da herkes gibi gülümsüyordu; az önce bana söylediği o kırıncı sözleri unutmuş gibiydi ve bu işte parmağı olduğu için mutluydu.

Gecenin sonlarına doğru, insanlar etrafımızı öyle bir sardı ki, Hattie’yi gözden kaybettim. İçkiden, yorgunluktan ve doğru bir iş yapmış olmanın gururundan başım dönüyordu. Peter beni bir faytona bindirip arabacıya beni Glen Eliza’ya götürmesini söylemek zorunda kalmıştı. Sarhoşluğuma rağmen arabadan inmeden önce zenci arabacıyı bir kenara çekmeyi başardım.

“Yarın sabah ilk iş beni evden almaya gelir misin?” diye sordum.

Verdiği sözde durması için, ona fazladan bir gümüş para uzattım.

Ertesi sabah arabacı beni evin önünde bekliyordu. Az kalsın onu kovalıyordum. Bir önceki günden farklı biriydim. Önceki gece yaşananlar bana hayatın gerçeklerini öğretmişti. Bir eş olacaktım. Sabah ışığının altında, şu son zamanlarda biraz aşırıya kaçtığımı bir kez daha anlamıştım. Peki ya Hattie, diye sorduğunuzu duyar gibi oluyorum – Peter’ın bu konuda da kesinlikle haklı olduğu ortaya çıkmıştı. Hiç kuşkusuz mahkerne salonunda ya da halka açık yerlerden birinde adımı duymuş olan ve boşboğazlık eden kaçığın tekiydi. Poe ile hiçbir ilgisi yoktu! Ne de araştırmalarımla! Neden huzurumu (ve Poe’nunkini) bu denli kaçırmalarıma izin vermişim sanki? Kendime nasıl bu kadar güvenip de bir yanıt bulabileceğimi düşünmüştüm? Şu an bunlar bana çok uzak konulardı. Faytonu geri göndermeye karar verdim. Dürüst arabacı beni memnun etmek için bu kadar çaba harcamasaydı, onu başımdan defeder ve gitmezdim. O zaman olaylar nasıl gelişirdi acaba?

Ama gittim. Ona Dr. Brooks’un adresini verdim. “Öbür dünya” ile ilgili son işimi halletmek üzere. Ve yolda giderken, Poe’nun hikâyelerinde sözü geçen, artık elinde hiçbir seçenek kalmamış olan kahramanın – tıpkı “Maelström’e İniş”^{*} adlı öyküsünde kaybolan denizcinin, sonsuzluğun girdabında, dibe doğru düşüşü gibi– çoğu insanın aşmaya cesaret edemeyecekleri olanaksızlık sınırını bulmak için verdiği uğraşı düşün-

^{*} *En Güzel Deniz Hikâyeleri*; Arion Yayınevi; 2003; çeviren Tolga Özkurt (Yay.)

düm. Üstesinden gelmemiz gereken şey, tek yaptığı hayatta kalmaya çalışmak olan Robinson Crusoe'nun öyküsü kadar basit bir iş değildir; yaşamak, hayatta kalmak, bunlar Poe için bir başlangıçtır yalnızca. En sevdiğim kahramanı olan, büyük araştırmacı Dupin bile, davet edilmediği halde, kendi isteğiyle ve mağrurca, huzursuzluklarla dolu bir dünyaya girmeye çalışır. Hayret verici olan mantığını, muhakeme yeteneğini sergileyişi değil, sadece orada bulunmasıdır. Poe bir keresinde, öykülerinden birinde, içimizdeki özümüz ile gölgenin arasındaki çatışmadan söz etmişti. Özümüz, yapmamız gereken şeyleri bilmemizdir, gölgeyse o kıkırdayan ve Sapkın İmparator; yapmak zorunda olduğumuz ya da yapacağımız, veya gizlice yapmak istediğimiz şeylere ilişkin bilgi. Gölge daima üstün gelir.

Birbirinden zarif binaların bulunduğu gölgeler içindeki caddelerden geçip Dr. Brooks'un evine yaklaştığımız sırada, sanki biri beni dürtüklüyormuşçasına koltuğumdan fırladım.

"Neden durduk?" diye sordum.

"Burası, efendim." Arabacı kapımı açmak için indi.

"Arabacı, burası olamaz."

"Efendim? Beyefendi..."

"Hayır, daha ileride olmalı, arabacı!"

"Fayette Caddesi doksan altı numara, demiştiniz. Burası işte."

Haklıydı. Faytonun penceresinden yanı belime kadar sarkıp etrafıma baktım, sonra tekrar geri çekilerek derin bir nefes aldım.

4

Aklımdan neler neler geçirmiştim: Brooks ile sohbet edecektik, karışıklı çaylarımızı yudumlayacaktık. Bana Poe'nun Baltimore ziyaretinden, şairin amaçlarından ve planlarından söz edecekti. Poe'nun Bay Reynolds adında birini bulmak için neden bu kadar uğraş verdiğini anlatacaktı. Belki de Poe ona, yeni dergisinin haklarını koruyacak olan avukat olarak benden söz etmişti. Neilson Poe'nun bana anlatacağını umduğum, Poe'nun ölümüyle ilgili tüm ilginç ayrıntıları bana o aktaracaktı. Brooks'un bana anlattığı öyküyü gazetelere gönderecektim, muhabirler, ölümünden bu yana hakkında yazdıkları ruhsuz makaleleri istemeyerek de olsa tekzip etmek zorunda kalacaklardı...

Brooks'un adını duyar duymaz, ilk karşılaşmamızın bu şekilde gerçekleşeceğini düşünmüştüm.

Ancak, Fayette Caddesi 96 numaranın önünde tek görebildiğim, yıkık dökük evin yanmış pencere doğramalarını söken, yalnız ve kararlı bir zenciydi...

Dr. Brooks'un evinin önünde durup adresin yanlış olması için dua ettim. Doğru yerde olduğumdan emin olmak için rehberi de beraberimde getirmeliydim – her ne kadar adresi, ceketimin sağ ve sol ceplerine yerleştirdiğim iki ayrı kâğıt parçasının üzerine yazmış olsam da. Kâğıtlardan birine baktım...

Dr. Nathan C. Brooks. 96 Fayette Cad.

Sonra elimi diğer cebime daldırdım –

Dr. N.C. Brooks. 96 Fayette.

Evi burasıydı. Kuşku yoktu.

Yanık ve nemli ahşabın ağır kokusu beni öksürtmeye başladı. İçerideki zemin mahvolmuş halılarla, hurdaya dönmüş eşyalarla ve kırık dökük porselenlerle dolu görünüyordu. Sanki derin bir yarık açılmış ve tüm yaşam belirtilerini bir anda yutmuş gibiydi.

“Burada neler oldu?” diye sordum, soluğum düzene girer girmez.

“Tanrı’ya şükredin,” diye tekrar edip durdu, ahşap işince beceri sahibi doğramacı, bir tür marangoz: “Tanrı’ya şükürler olsun ki daha büyük bir yıkıma izin vermedi. Eğer Dr. Brooks bu kadar beceriksiz bir işçi çalıştırmamış olsaydı ve bu kahrolası yağmurlar yağmasaydı, işler çoktan bitmiş olurdu.” Bu süre içinde ev sahibi akrabalarının yanında kalıyordu, ama doğramacı adresi bilmiyordu.

İşçi bana yangının bundan iki ay kadar önce çıktığını söyledi. Tarihleri hızla aklımdan geçirip hangi dönemle çakışıklarını fark ettim. Yangın o dönemde çıkmış olmalıydı... Edgar Poe’nun Dr. Brooks’un evini aradığı dönemde.

“Anlatmak istediğiniz nedir?”

“Söyledim size, bir polis memuru çağırırsanız eğer, bütün bildiklerimi anlatırım.” Polis karakolunda oturmuş ifade vermek üzere bekliyordum.

Buna benzer birkaç soru-cevaptan sonra, kâtip yan odadan zeki bakışlı bir polis memuru çağırttı. Yapmaya çalıştığım her şey gizli güçler tarafından engellenmeye çalışılıyormuş gibiydi. Polis memurunun karşısına geçip önceki hafta yaşadıklarımı anlatmak beni birazcık olsun rahatlatmıştı. Brooks’un evini gördükten, yıkımın son nefesini soluduktan, yanmış ağaç kütükleriyle çevrili boş evin içine baktıktan sonra, artık bu olayın beni aştığını anlamıştım.

Polis memuru, kendisine uzattığım gazete kupürlerine göz atarken, ben de bir yandan ona basının gözden kaçırmış ya da yanlış anlamış olduğu noktaları açıklamaya çalışıyordum.

“Bay Clark, ne yapabileceğimizi bilemiyorum. Bu olup bitenlerle bağdaştırılabilecek uygunsuz bir eylem olduğunu düşünseydik...”

Uzun zamandır izini kaybettiğim bir dostuma kavuşmuşçasına, polis memurunun omzunu kavradım. “Gerçekten böyle mi düşünüyorsunuz?”

Bana ifadesizce baktı.

“Ortada uygunsuz bir eylem olup olmadığını sizin bulup ortaya çıkarmanız gerekiyor, değerli polis memuru dostum,” diye sözlerini tekrar ettim. “Bu sizin göreviniz! Dinleyin beni. Üzerine uymayan kıyafetlerle bulunmuş. ‘Reynolds’ diye birinin adını tekrarlayıp durmuş. Aradığı ev yanıp küle dönmüş, belki de onun vardıği saatlerde. Ve bir adam, şimdiye dek hiç karşılaşmamış olduğum biri, beni bu işlerden uzak durmam konusunda korkutmaya çalıştı. Memur bey, bu işin peşini bırakmamanız gerekiyor, hemen harekete geçmelisiniz!”

“Bu makalede,” dedi memur, bir gazete kupürünü işaret ederek, “Poe’nun bir yazar olduğundan söz ediliyor.”

İlerleme kaydetmiştik! “En sevdiğim yazardı. Bir dergi okuyucusuy-sanız eğer, onun edebi eserlerinden birkaçıyla karşılaşmış olduğunuzdan eminim.” Poe’nun dergilerde yayınlanan en başarılı eserlerinden birkaçını saydım: “Morg Sokağı Cinayetleri”, “Marie Roget’in Sırrı”, “Çalınan Mektup”, “Sen Yaptın”, “Altın Böcek.”* Bu öykülerin ana temaları olan gizemin, suçun ve cinayetlerin polis memurunun ilgi alanına girebileceğini düşündüm.

“İsmi bu muydu?” Karakola vardığımda beni karşılayan kâtip, ben öyküleri sıralarken sözümü kesti. “Poe muydu?”

“Poe,” diye tekrarladım, belki biraz fazla sertçe. Bu olay beni daima üzerdi. Poe’nun pek çok öyküsü ve şiiri oldukça ünlenmiş, ancak yazarın ününü gölgede bırakmıştı. Pek çok tanıdığım “Kuzgun”u ya da onun gülünç taklidini yapan dizeleri (örneğin “Hindi” gibi) baştan sona ezberle okuyabilir, ama yazarının adını hatırlamakta güçlük çekerti. Poe’nun yazdıklarını okumaktan keyif alan, ama ona hayranlık duymayan bir okur kitlesi vardı; sanki eserleri onu yutmuş gibiydi.

Kâtip, “Poe” ismini gülerek tekrarladı, sanki komik ya da yasadışı bir isimmiş gibi. “İçlerinden bazılarını okudunuz Memur White. Hani” –amirine dostça gülümsedi– “kanlı ve parçalanmış cesetlerin bir odada kilitli bulunduğu şu öykü, Paris polisi olayı bir türlü çözümleyemiyordu da, sonunda hepsinin, bir denizcinin kahrolası kaçak maymununun başının altından çıktığı anlaşılıyordu! Düşünsenize!” Kâtip, sanki öykünün bir parçasıymışçasına maymun gibi hareketler yapmaya başladı.

Memur White yüzünü ekşitti.

“Sonra şu komik Fransız vardı,” diye devam etti kâtip. “Hani olayları tek bakışta şıp diye çözen, gerçeği hemencecik ortaya çıkaran adam.”

“Evet, o Mösyö Dupin!” dedim.

“Evet öyküyü şimdi hatırladım,” dedi White. “Ama size söylemem gerekir, Bay Clark, Baltimore’daki adi hırsızlık vakalarını çözmek için bu öyküde geçen süslü püslü laflardan yararlanamazsınız.” Memur White bu yorumunu kaba bir kahkaha ile tamamladı. Kâtip önce sessiz kaldı, ardından amirini taklit edercesine daha da gür bir kahkaha patlattı, etrafımda kahkahalarla gülen iki adamla orada öylece oturuyordum; tıpkı savaşın ortasındaki bir cenaze levazımatçısı gibi.

* *Marie Roget’in Sırrı, Sen Yaptın ve Altın Böcek* adlı öyküler; *Poe’nun Bütün Hikâyeleri*; İthaki Yayınları; çev: Dost Körpe; 2002.

Çalınan Mektup; Dost Kitabevi/Babil Kitaplığı (Yay.).

Bu polis memurlarının Poe'nun öykülerinden öğrenmeleri gereken çok şey olduğundan emindim, ya da en azından öğrenmeye çalışmaları gereken – Dupin'in öykülerinde utandırdığı polis memurları bile gizem, anlaşılmazlık ve kaçınılmazlık hakkında bu karşımdakilerden çok daha fazla şey biliyordu.

“Gazeteler, araştırılması gereken bir şeyler olduğu konusunda sizinle hemfikir mi?”

“Henüz değil. Şimdilik yazı işleri müdürlerine baskı yapıyorum, onları etkilemeye çalışmaya devam edeceğim,” diye söz verdim.

Ona konuyla ilgili ayrıntılar verdikçe, Memur White'ın gözleri odanın içinde kuşkuyla dolaşmaya başladı. Ama konuştuklarımız hakkında kafa yordüğünün ve polisin bu konuyu yeniden ele alması gerektiğini düşündüğünün farkındaydım. Yine de bu konuyu şimdilik rafa kaldırmamı istedi benden.

Sonraki birkaç gün boyunca kayda değer hiçbir şey olmadı. Peter ile birlikte birkaç önemli müşterinin davalarına bakmaya başladık. Hattie'ye akşam yemeklerinde ya da Baltimore Caddesi'nde halasıyla birlikte gezirken rastladım ve kısaca sohbet ettik. Sesi her zamanki gibi bana huzur verdi. Ardından bir gün, Memur White'ın beni görmek istediğine dair bir haber aldım. Hiç vakit kaybetmeden karakola gittim.

Memur White beni içtenlikle karşıladı. Güler yüzlü ifadesinden bana söyleyecek bir şeyleri olduğunu anlamıştım. Bir aşama katedip etmediğini sordum.

“Epeyce yol aldık aslında. Evet buna ‘gelişme’ diyebilirim!” Çekmeceğini karıştırıp kendisine bırakmış olduğum birkaç gazete kupürünü bana uzattı.

“Ama Memur Bey, sonraki soruşturmalarda bunlara ihtiyacınız olabilir.”

“Başka soruşturma olmayacak, Bay Clark,” dedi kesin bir ifadeyle ve sandalyesine sırtını dayadı. İşte tam o anda, masanın üzerinden şapkasını ve bastonunu alan diğer adamı fark ettim. Bana sırtı dönük dururken, birden arkasını döndü.

“Bay Clark,” Neilson Poe, adımı hatırlamakta güçlük çekiyormuşçasına gözlerini hafifçe kırıştırdıktan sonra, beni kibarca selamladı.

“Bay Neilson Poe'yu da davet ettim,” diyen Memur White gururla konuşunu işaret etti. “Kendisi polis teşkilatının en saygı duyduğu vatandaşlardan biri olmanın yanı sıra, vefat eden şahsın da kuzenidir. Siz-

ler birbirinizi önceden tanıyor muydunuz? Bay Poe, endişelerinizi benimle tartışma nezaketini gösterdi, Bay Clark,” diye sözlerine devam etti. Bundan sonra olacakları tahmin edebiliyordum. “Bay Poe soruşturmaya devam etmemiz için hiçbir geçerli neden olmadığını söylüyor. Kuzenin erken ölümüyle ilgili şimdiye dek edinilen bilgilerin yeterli olduğu görüşünde.”

“Ama, Bay Poe,” diye itiraz ettim, “Edgar Poe’nun son günleriyle ilgili olarak hiçbir şey bilmediğinizi siz kendiniz söylemişsiniz! Bunun çok gizemli bir olay olduğunun siz farkındasınız!”

Neilson Poe pelerinine sarınmakla meşguldü. Ona doğru bakınca, ilk buluşmamız sırasında, kuzenine karşı tutumu geldi aklıma. “Korkarım son anları hakkında anlatacak başka bir şeyim yok,” demişti bana yazıhanesinde. Oysa şu an, bu sözleriyle başka bir şey *bilmediğini* mi, yoksa *bana anlatacak başka bir şeyi olmadığını* mı ifade etmek istediğini bilmiyordum.

Memur White’ın oturduğu sandalyeye doğru hafifçe eğilip, “Memur Bey, buna izin veremezsiniz, Neilson, Edgar Poe’nun ölmüş olmasına adeta seviniyor!” diye fısıldadım. Ama Memur White sözümü kesti.

“Ve Bay Herring de Bay Poe ile aynı fikirde,” diye devam etti. “Belki onunla da tanışıyorsunuzdur, kendisi bir kereste tüccarı. O da Bay Poe’nun kuzenlerinden biri ve Bay Poe’nun çıldırması halde bulunduğu gün, Ryan’s Oteli’ndeki Dördüncü Bölge’nin seçim sandığına ulaşan bu ailenin ilk ferdi.”

Henry Herring karakolun kapısında durmuş, Neilson Poe’yu bekliyordu. Edgar Poe’nun bulunması ile ilgili olayda adının geçtiğini duyunca, Herring başını hafifçe eğdi. Neilson’dan daha toplu, daha kısa boylu ve oldukça asık yüzlü biriydi. Elimini sertçe ve ilgisizce sıktı. Onu hemen tanımıştım, Poe’nun sade cenaze töreninin bir avuç katılımcısından biriydi.

“Bırakalım da merhum huzur içinde yatsın,” dedi Neilson Poe bana dönerek. “Ona karşı ilginiz biraz aşırıya kaçıyor. Belki de kuzenime karşı, bir yazara hayranlıktan öte bir şeyler hissediyordunuz.” Neilson Poe hepimize iyi günler diledi ve hızla kapıdan dışarı çıktı.

“Nur içinde yatsın,” dedi Henry Herring ağırbaşlı bir sesle, hemen ardından da binanın önünde bekleyen Neilson’a katıldı.

“Zaten işimiz başımızdan aşkın, yeterince sorunla uğraşıyoruz, Bay Clark,” dedi Memur White, Poe’nun akrabaları yanımızdan ayrılınca. “Serseriler var, avareler, yabancılar, bizi rahatsız edenler, dükkânlarımızı

talan edenler, çalıp çırpınlar, iyi aile çocuklarını taciz edenler var. *Ufak tefek işlerle uğraşacak zamanımız yok!*"

Polis memuru susmak bilmiyordu, o konuşurken ben de camdan dışarıyı seyrediyordum. Bir at arabasına binen Neilson Poe ile Henry Herring'i göz ucuyla takip ediyordum. Arabanın kapısı açıldığında, içerde oturan ufak tefek bir kadın dikkatimi çekti. Neilson Poe kadının yanına oturdu. Kadının yüzünün bana ne kadar aşına geldiğini düşündüm. Bir anda, iliklerime kadar ürperdim ve bu kadını ya da ona benzeyen birini daha önce görmüş olduğumu hatırladım. Neilson Poe'nun ofisinde gördüğüm, beni aşın derecede etkileyen ölü kadının portresinin tıpatıp aynıydı. Bu kadın Edgar Poe'nun genç yaşta ölen aşkı Virginia'nın eşi, ikizi gibiydi adeta. Bana kalırsa bu kadın Virginia'nın – Poe'nun sevgili Sissy'sinin!– ta kendisiydi.

Sissy Poe'nun ölümünden birkaç saat sonra çizilmiş resmiyle, Edgar Poe'nun yazmış olduğu dizeleri geldi aklıma:

*Onun için, şu an derinlerde yatan o güzel ve nazik insan için,
Yaşam artık sarı saçlarının üzerinde akıyor, gözlerinde değil –
Hayat hâlâ orada, saçlarının üzerinde – ölümse gözlerinde.*

Ama durun! Buna inanamıyordum. Bu Poe'nun, güzel Lenore'u ölümünden sonra betimleyişiydi –"şu an derinlerde yatan"– bu sözler bana Hayalet'in uyarısını çağrıştırmıştı. Derinlerde yatan, alçakça yalanlardı. Demek ki yanılmamıştım, aldığım tehdit *gerçekten* de Poe konusundaydı! Derinlerde yatan, alçakça yalanlar!

Camdan dışarı sarkıp at arabasının güven içinde uzaklaşışını izledim.

Memur White derin bir iç geçirdi. "Kabul edin, Bay Clark," dedi. "Burada araştırılacak bir şey kalmadı artık. Siz de kafanızı bunlarla yormaktan vazgeçin, yalvarırım! Sanırım sıradan olayları sıra dışı olarak değerlendirmek gibi bir eğiliminiz var. Evli misiniz, Bay Clark?"

Sorusu karşısında, tüm dikkatimi yeniden ona odaklamıştım. Kararsız kaldım. "Yakında evleniyorum."

Çok bilmiş bir ifadeyle güldü. "Güzel. *Bu* mutsuz olayla ilgilenmek yerine, zihninizi meşgul edecek yığınla konunuz olmalı öyleyse. Yoksa nişanlınız size kınlanabilir."

Ofisimin penceresinden, çevremizdeki yazıhanelerden sürüler halinde çıkan insanları izlerken, sanki üzerine ne yazmam gerektiğini bilme-

diğim boş bir sayfanın önünde ümitsizce oturmuş gibi hissediyordum kendimi. Peter gitmişti, bense çıkamamıştım hâlâ. Rahatlamış olmam gerekirdi. Elimden geleni yapmıştım ne de olsa. Polisle bile konuşmuştum. Yapılacak hiçbir şey kalmamıştı artık. Bir kısırdöngüye girmiş gibi hissediyordum kendimi.

Günler böylece akıp geçiyordu. Hiçbir toplumsal eğlencenin değişti-remeyeceği, korkunç bir *sıkıntı* dönemine girmiştim. İşte o sıralarda, biri kapıma vurdu ve bana bir mektup bıraktı. Mektup kütüphaneden geliyordu; okuma odasındaki kâtip, uzun zamandır uğramadığımı fark etmiş ve gazetelerde rastladığı bazı kupürleri ayağıma kadar yollamaya karar vermişti. Birkaç yıl öncesine ait gazete kupürleriydi; içlerinden bazılarının üstü kapalı biçimde de olsa Edgar Poe'dan söz ettiklerini görüp soruşturmalarımı hatırlayınca, bana bir mektup yazıp kupürleri de iliş-tirmişti.

Biri beni anlıyordu.

Düşünsenize.

Bu insan ta en başından beri oradaydı.

5

16 Eylül 1844

Gazetemize, bir “Hanım Arkadaşımız” tarafından iletilen bilgiye göre, parlak ve dengesiz yazar Edgar A. Poe’nun usta kahramanı C. Auguste Dupin gerçek hayattan alıntıymış. Kahramanının ismi de, davranışları da, analitik becerisi yüksek gerçek bir kişiliğe aıtmış. Bu saygıdeğer beyefendi Paris yakınlarında yaşıyormuş ve polis soruşturmalarna yardımları sayesinde çok iyi tanınıyormuş. Üstelik de çözülmesine yardım ettiği vakalar, Bay Dupin’in başrolde olduğu Bay Poe’nun garip öyküler dizisinin üçüncüsü olan “Çalınan Mektup” öyküsünden (editörler devamının geleceğini umuyorlar) çok daha karmaşıkmiş. Merak ediyorum da, acaba Paris’te yaşayan bu beyefendi, son yıllarda ülkemizde meydana gelen binlerce garip vakadan kaçını çözebilirdi?

6

Gazete kupürünü elimde tutuyordum. Okudukça, kendimde ve çevremde tarif edilmez bir değişiklik seziyordum. Kendimden geçmiş gibiydim.

Kütüphaneden gönderilen ulak yazıhanemi terk ettikten birkaç dakika sonra, Peter elleri kolları dosyalarla dolu halde içeri girdi.

“Böyle heyecanlı heyecanlı neye bakıyorsun, Quentin?” diye sordu. Kanımca, sırf hal hatır için sorulmuş bir soruydu. Ama o kadar ilgiliydim ki, ona söyledim.

“Gel de kendin bak, Peter! Kütüphanedeki kâtibin bana gönderdiği makaleler arasında bu da vardı.”

Neden kendime engel olamadığımı bilmiyorum. Belki de artık olayın sonuçları beni çok fazla ilgilendirmedeği içindi.

Peter başını hafifçe eğerek, gazete kupürünü ağır ağır okudu. “Nedir bu?” diye sordu dişlerini sıkarak. Olaya tepkisini anlayamadığımı söylesem yalan olurdu. Ertesi sabah mahkemede bir duruşmamız vardı. Peter ofisin içinde bir o yana bir bu yana koşuşturup bu saate kadar deli gibi hazırlık yapmıştı. Ve yazıhaneye girer girmez, ortağını ne yaparken bulmuştu? Müvekkilimizin dava dosyasını incelerken mi? Dosyadaki son yanlışları gözden geçirirken mi? Yo.

“Paris’te gerçek bir Dupin varmış – yani tıpkı Poe’nun dâhi soruşturmacı karakteri gibi,” diye açıkladım. “Paris civarında onu tanımayan yokmuş. Anlıyor musun? Bu bir mucize.”

Kupürü çalışma masamın üzerine fırlattı. “Poe mu? Bütün gün bunlarla mı uğraştın sen?”

“Peter, bu makalede sözü edilen kişinin kim olduğunu öğrenmem ve onu buraya getirmem gerek. Bunu tek başıma halledemeyeceğim konusunda haklıydın. Bunu ancak o yapabilir.”

Poe’nun bir *öykü derlemesini* yazıhanemde bulunduruyordum. Peter kitabı raftan indirip yüzüme doğru salladı. “Şu Poe çılgınlığından kurtulduğunu sanıyordum, Quentin!”

“Peter, eğer böyle biri varsa, C. Auguste Dupin’in sivri zekâsına sahip biri gerçekten de bu dünyada yaşıyorsa, Poe’ya vermiş olduğum sözü yerine getirebileceğim demektir. Meğer Poe, öyküleri aracılığıyla neler yapmam gerektiğini bana anlatıp durmuş! Poe’ya şerefini iade edebiliriz. Böylece sonsuza dek adaletsizlikle mücadele etmek zorunda kalmaz.”

Peter gazete kupürüne bir kez daha uzandı, ama ondan hızlı davranıp kâğıdı cebime attım.

Sinirlenmiş görünüyordu. Yumruğunu havaya doğru savurdu, bir şeyleri boğmak ister gibiydi, herhangi bir şeyi, hatta havayı bile. Diğer eliyle Poe’nun kitabını, kâtiplerden birinin yarım saat önce yakmış olduğu şöminenin içine fırlattı.

“Al işte!” dedi.

Alevler cazırdadı. Kıvılcımlar kitabın sayfalarını yalamaya başladığında Peter’ın kederli yüz ifadesinden anlayabildiğim kadarıyla yaptığına pişman olmuştu. Bilmeniz gerekir ki, bu kitap ne en sevdiğim derlemeydi, ne de ona duygusal bir bağım vardı. Anne babamın ölüm habelerini aldıktan sonraki sessiz günlerimde sandığım kitap bu değildi.

Ama yine de, düşünmeden de olsa, hayatımda hiç göstermediğim kadar atık bir hareketle alevlere doğru atılıp kitabı aldım. Tutuşmuş kitabı ellerimin arasına alıp odanın ortasında öylece kalakaldım. Gömleğimin manşetleri kordan bir halkaya dönüştü. Peter karşımda, gözlerini kırpıştırıp dururken, ben ısrarla yerimden kıpırdamadım, çaresiz bakışları kor rengine bürünmüş, gözleri birer kan çanağına dönüşmüştü: Harlı ateşin içine kolunu daldıran ve kolunu alevler sarmaya başlayan ortağına hayretler içinde bakıyordu. İşin ilginç yanı, Peter’ın gözlerindeki ifade çılgınlaştıkça, ben kendimi giderek daha huzurlu hissediyordum. Kendimi hiç bu denli güçlü hissettiğimi anımsamıyordum, işte bu yüzden tam o anda ne yapmam gerektiğine karar verdim. Neye ihtiyacım olduğunu biliyordum.

Hattie beni aramak için yazıhaneme gelmişti. Bana baktı, avucumda tuttuğum yanan nesneye baktı, şaşkın bakışlarla değil, belli belirsiz bir öfkeyle.

Antrede duran kilimi kolumun üzerine fırlattı ve alevler sönünceye dek hafifçe vurdu. Bu arada Peter da kendini toparlamış ve kilimin daha fazla zarar görmesine izin vermemek için onu Hattie’nin elinden kapmıştı. Kâtiplerin ikisi birden odaya girdiler ve bana, sanki vahşi bir hayvanmışım gibi baktılar.

“Çık dışarı! Hemen yazıhaneden dışarı çık, Quentin!” diye bağırdı Peter, titrek eliyle kapıyı işaret ederek.

“Peter, yapma, lütfen,” diye haykırdı Hattie.

“Pekâlâ,” dedim.

Odamdan dışarı çıktım. Hattie geri dönmem için bana sesleniyordu. Ama arkamı dönmedim. Tek görebildiğim, koridorların duvarlarının arasından yükselerek zihnime doluşan dalgın düşüncelerdi: uzun yürüyüşler, kalabalık caf  lerin gürültüsü, danslı partilerin ve baloların harika müzikleri, uzaklardaki bir metropolde ortaya   karılmayı bekleyen kefare.

II. KİTAP

PARİS

Paris'teki ilk randevuma kaçırılarak getirildim.

Amerikan şehirlerinde yabancılar, gerek saygıdan, gerekse acımasızlıktan kendi hallerine bırakılır, oysa Paris'teki yabancılar, vatandaşlar ve resmi memurlar tarafından sürekli olarak itiştilip yönlendirilirdi; yönünüzü şaşırtırsanız eğer size yolu tarif etmek için yollarını değiştirirdi ve sizinle birlikte bir kilometre yürüdükten sonra bir teşekkür bile kabul etmezler. Belki de kaçınılma, saldırgan nezaketlerinin kaçınılmaz bir sonucudur.

Kitabı alevlerin arasından kurtardıktan yaklaşık bir buçuk yıl sonra, nihayet Paris'e gidebilmişim. İlk şoku tren istasyonunda atlattım; istasyonda bekleyen *çığırtkanlar* gelen yolcuları kendi otellerine götürmek için avaz avaza bağınıyorlardı. Bana doğru uzatılan ellerinden kurtulmaya çalıştım.

Meşhur Fransız oyun yazarının adını taşıyan Hôtel Corneille'in adını çığırın bir adamın yanında durdum. Bu otelin adını Balzac'ın romanlarından birinde okumuştum (yolculuğum boyunca biraz eğlenmek ve bilgi edinmek için hem onun, hem de romancı George Sand'in kitaplarını satın almıştım), burası beşeri bilimlerin farklı dallarıyla ilgilenenler arasında oldukça ün salmış saygın bir oteldi. Kendi amacımın edebi karakter hakkında bir derece almak olduğunu varsayıyordum.

“Corneille'e mi, Mösyö?”

Ben evet der demez, adam derin bir iç geçirdi, onu avaz avaza bağtırmaktan kurtarmış olduğum için şükreder gibiydi. “Bu taraftan, lütfen!” Beni at arabasına doğru götürüp bavullarımı aracın üzerine bağladı, arada sırada durup beni inceledi, Yeni Dünya'dan gelen bir yolcuyu arabasına aldığı için çılgıncasına mutlu görünüyordu.

“İş için mi buradasınız, Mösyö?”

Kısa bir süre ne cevap vereceğimi düşündüm. “Tam olarak sayılmaz. Ben bir avukatım, Mösyö. Ama mesleğime bir süre ara verdim. Şu sıralar farklı bir işle ilgileniyorum – içimi dökmem gerek, sırrımı sizinle paylaşabileceğimi düşündüm, aslında buraya birinin yardımını istemeye geldim.”

“Ya!” diye cevap verdi adam, dediklerimin tek kelimesini bile dinlemeden. “Öyleyse Cooper ile arkadaşsınız.”

“Kiminle?”

“Cooper!”

Birkaç kez aynı soru ve cevapları yineledikten sonra, yazar James Fenimore Cooper’dan söz ettiğini anladım. Fransızlar, Amerika’nın herkesin birbirini tanıyabileceği kadar küçük bir ülke olduğunu sanıyorlardı, oduncularla, Wall Street spekülâtorlerinin bile. Cooper’ın macera romanları Paris’in en seçkin ortamlarında bile çok popülerdi (orijinal bir Amerikan baskısını getirene, yerel bir kahraman gözüyle bakılıyordu!) ve hepimizin bu öykülerde sözü edilen vahşi ve asil Kızılderililerin arasında yaşadığımız düşünülüyordu.

“Corneille’in tüm ihtiyaçlarınızı karşılayabilecek bir otel olduğunu söylemekten gurur duyanım! Orada Kızılderili çadırı yoktur! Basamağa dikkat edin, Mösyö, ben de bu arada bavullarınızın geri kalanını alayım.”

Şehirdeki ilk taşıt seçimim konusunda isabetli bir karar vermiştim. Fayton Amerika’dakilerden daha genişti ve içi de çok daha rahatı. O anda, kendime ait güzel bir otel odasına gidiş yolunda, faytonun yumuşak koltuklarına gömülmeğe daha konforlu bir şey hayal edemiyordum. Unutmamak gerekir ki, Baltimore Limanı’nda başlayan ve iki hafta süren bir deniz yolculuğu yapmışım, bir gece Dover’da konakladıktan sonra yeniden denize açılmış ve nihayet Fransa’ya varmışım, son olarak da altı saat süren bir tren yolculuğunun ardından kendimi bu konforlu faytonun içinde bulmuştum. Gerçek bir *yatakta* yatma düşüncesi bile beni heyecanlandırıyordu! Henüz kavuştuğum huzurumun elimden alınmak üzere ve bir kılıcın tehdidi altında olduğumun farkında değildim.

Rahatım ilk olarak, bindiğim fayton virajlı bir yoldan dönerken kaldırımına çarpıp ani bir biçimde sarsıldığında bozuldu. *Çığırkan* bir küfür savurarak arabadan indi.

“Yalnızca bir çukurmuş,” dedi beni avutmaya çalışarak. “Tekerleklerden birinin gevşediğini sandım! İşte o zaman...”

Pencereden bakınca arabacının yüzünün bir anda asıldığını ve adamın abartılı bir saygınlık içinde suskunluğa gömüldüğünü fark ettim. Bu ifadesi bana gizlice sıvışmaya çalışan birinin korkusunu çağırıyordu.

“Hey, arabacı!” diye bağırdım. “Mösyö, nereye gidiyorsunuz?” Pencereden sarkınca, düğmeleri yakasına kadar ilikli, parlak mavi renkte dökümlü bir palto giymiş, bodur birini gördüm. Pos bir bıyığı ve özenle kesilmiş ince bir sakalı vardı. Arabadan inip ona *çığırkan*ın nereye gitti-

ğini sormayı düşündüm. Ama buna fırsatım olmadan, adam arabanın kapısını açıp içeri girmişti bile.

Bana Fransızca bir şeyler söyledi, ancak son dönemde geliştirdiğim lisansımı kullanmayacak kadar şaşkındım. İlk aklıma gelen arabanın diğer kapısından inmek oldu, ancak diğer tarafa döner dönmez, inmek istediğim kapının önünde, yine tek sıra düğmeli bir palto giymiş, ikinci bir adamın barikat kurmuş olduğunu fark ettim. Paltosunun önünü açıp bana parlak siyah kemerinden sarkan süvari kılıcını gösterdi. Silahın güneş ışığı altında yaydığı parlak ışık gözlerimi kamaştırmıştı. Elini kılıcının kabzasına götürüp, hafifçe vurdu ve sonra başını bana doğru hafifçe salladı. “*Allons donc!*”*

“Polis!” diye haykırdım, korkuyla karışık bir ferahlama duyarak. “Sizler polissiniz, öyle değil mi Mösyö?”

“Evet,” dedi arabanın içindeki, elini bana doğru uzatarak. “Şimdi pasaportunuzu görebilir miyim lütfen, Mösyö?”

Ona itaat ettim ve pasaportum incelenirken şaşkınlık içinde bekledim. “Kimin peşinde olduğunuzu öğrenebilir miyim, Memur Bey?”

Hafifçe gülümsedi. “Sizin, Mösyö.”

Bana sonradan anlatıldığı kadıyla, Paris’e tek başına giriş yapan her genç Amerikalı –özellikle de bekârsa– yakın takibe alınmış, çünkü hükümeti devirmeye niyetli, şüpheli “köktencilerin” şehre gelmesinden korkuluyormuş. Kral Louis-Philippe’in bundan üç yıl kadar önce tahttan indirilip yerine cumhuriyetçi bir hükümetin geçtiği göz önüne alınacak olursa, köktencilerden duyulan bu korku insana garip gelebilirdi, özellikle de Fransız politikası hakkında çok fazla bilgi sahibi olmayan biri için. Yeni bir anayasaya ve seçimle iktidara gelen bir başkana sahip ayaktakımının cumhuriyetçilikten sıkılıp yeniden kralı başa getirmek istemelerinden mi kuşkulanıyorlardı acaba?

Yolumu keserek, arabama zorla binen polis memurları, şehre yerleşmeden önce emniyet müdürünün huzuruna çıkmam gerektiğini söylediler. Afallamış ve gerek parlak üniformalarından gerekse kılıçlarından etkilenmiş halde, kendi rızamla peşlerinden gittim. Daha hızlı atların çektiği değişik bir faytona binip vilayet konağının bulunduğu Rue de Jerusalem’e doğru yola çıktık.

Şen şakrak ve telaşlı biri gibi görünen Delacourt adındaki emniyet müdürü, tıpkı arabada yanıma kurulan polis memuru gibi yanıma geçip

* Fr. Haydi gidelim (Çev.).

oturdu ve yine onun gibi pasaportumu incelemeye koyuldu. Pasaportum Washington'daki Fransız hükümet temsilcisi Mösyö Montor tarafından özenle hazırlanmış ve yanına da saygıdeğer kişiliğimi yansıtan bir mektup iliştilmişti. Ancak emniyet müdürü zararsız niyetimi ortaya koyan yazılı kanıtlarla pek ilgilenmiyormuş gibi görünüyordu.

Burada bulunma nedenim, "iş", "gezme" ya da "eğitim" miydi? Her üç soruya da olumsuz yanıt verdim.

"Bu sebeplerden burada değilseniz eğer, bu sıcak yaz gününde neden Paris'e geldiğinizi açıklar mısınız?"

"Sayın Emniyet Müdürü, buraya geliş nedenim, bir vatandaşınızla buluşup Amerika'ya ilgilendiren önemli bir konu hakkında görüşmek."

"Pekâlâ, kimmiş bu?" diye sordu merakını hafif bir gülümsemeyle örtmeye çalışarak.

Ona kim olduğunu söylediğimde bir anda sessizleşti ve karşısında oturan polis memuru ile bakıştılar. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra, "*Kim?*" diye sorusunu yineledi emniyet müdürü, afallamışçasına.

"Auguste Duponte," diye tekrar ettim. "Anlaşılan kendisini tanıyor-sunuz, Sayın Emniyet Müdürü. Geçtiğimiz aylarda kendisiyle mektup yoluyla..."

"Duponte mu? Duponte mu *size* yazdı?" diye sertçe sözümü kesti, tıknaz ve yaşlı bir adam olan diğer polis memuru.

"Hayır, tabii ki hayır, Memur Gunner," dedi emniyet müdürü.

"Hayır," diye onayladım ben de, emniyet müdürünün garip küstahlığı karşısında sinirlenerek. "Ben Duponte'a yazdım, ancak kendisi mektubuma cevap yazmadı. Buraya geliş nedenim bu. Fazla geç olmadan kendisiyle yüz yüze konuşmak istiyorum."

"*Bu* sandığınız kadar kolay olmayacak," diye mırıldandı Gunner.

"Yani hayatta... hayatta öyle değil mi?" diye sordum.

Sanırım soruma yanıt veren emniyet müdürüydü, "Sayılır," dedi ağzından çıkan sözcüğü adeta yutarak, yeniden neşeli ve teklifsiz kişiliğine büründü. (Neşesine yeniden kavuşma çabasına kadar, tarzındaki değişikliği fark etmemiştim.) "Boş verin bunu şimdi," dedi pasaportumu görünüşe göre gerekli olan bir dizi hiyeroglifle damgalaması için polis memurlarından birine uzatarak. "Bu yalnızca sıradaki Soruşturma'nın bir parçası, öyle değil mi?"

Duponte konusunu bir anda değiştirmişti, Paris'e hoş geldiğimi, burada kalacağım süre içerisinde karşılaşacağım her türlü sorunla ilgili olarak kendisinden yardım isteyebileceğimi söyledi. Vilayet konağından

çıkıp kalabalık sokaklara karışmadan önce, komiser yardımcılarının huzurumu kaçıran kuşkulu ve düşmanca bakışlarıyla karşılaştım.

O öğleden sonra, Hôtel Corneille'in sahibi Madam Fouché'ye bir haftalık oda ücretini peşin olarak ödedim, gerçi buradaki işimin daha erken biteceğini düşünüyordum.

Sanırım dikkatimi çekmesi gereken bazı işaretler vardı. Örneğin, Duponte'a yazmış olduğum mektupları gönderdiğim adresteki kapıcının bana karşı tutumu gibi. Paris'e varışından sonra ilk durağım burası olmuştu. Kapıcıya aradığım kişinin adını söylediğimde, gözlerini kısıp başını sallayarak, "Duponte mu? Onu neden görmek istiyorsunuz?" diye sordu.

Böylesi itibarlı bir kişinin kapıcısının, her gelen ziyaretçiyi eve sokmak istememesini anlayışla karşılamıştım. "Acil bir konu hakkında engin görüşlerine ihtiyacım var," diye yanıt verdim. Kapıcı garip bir tıslamayı andıran bir gülüşle Duponte'un artık orada yaşamadığını söyledi; buradan ayrılmıştı ve nereye gittiği hakkında hiçbir bilgisi yoktu, artık Kolomb gelse onu bulamazdı.

Gitmeye hazırlandığım sırada, yakından tanıdığım "Dupin" karakterini düşündüm. Poe'nun öykülerinden tanıdığım kadarıyla yani – kendisi açıklanamayanı anlamam gerektiğine beni ikna eden ve Poe'nun hayatına girmemi sağlayan geçitti. "Fransız kahramanım", Poe'nun bana yazmış olduğu mektuplardan birinde değindiği karakterdi. Keşke Poe'ya gerçek Dupin'in kimliğiyle ilgili gerekli soruları sormuş olsaydım; keşke merakımı daha fazla ifade edebilseydim. Paris'e kadar izini sürdüğüm bu insan için bir seneden fazla zaman harcamamış olurdum!

Poe öykülerinde Dupin'in fiziksel özelliklerine hiç yer vermemişti. Üç dedektiflik öyküsünü yeniden gözden geçirdiğimde bunun farkına varmıştım. Bu soruyu bana eskiden sormuş olsalar, "Elbette ki Poe hikâyelerindeki kahramanları, metnine *dahil ettiği* karakterleri betimliyor," diye yanıt verirdim, "üstelik tüm ayrıntılarıyla!" Öte yandan Dupin'in neye benzediği kesinlikle belirtilmiyordu; onu yalnızca, kendilerini öyküye tam anlamıyla kaptıran dikkatli ve saygıdeğer okurlar hayallerinde canlandırabilirlerdi.

Burada örnek olarak, Poe'nun "Bitmiş Adam"* adlı kısa ve sabun köpüğü niteliğindeki öyküsüne değinmek istiyorum. Öykünün kahramanı,

* *Bütün Hikâyeleri*; İthaki Yayınları; çev: Dost Körpe; 2002 (Yay.).

sağlam ve gürbüz görünümü sayesinde çevresindekilerin hayranlığını kazanmış olan bir generaldir. Ancak bu generalin herkesten gizlediği bir sır vardır; savaşta aldığı yaralar yüzünden, uzuvları her gece eklem yerlerinden kopar, vücudu parçalara ayrılır ve zenci esirinin onları sabah kahvaltısından önce birer birer yapıştırması gerekir. Sanırım bu öykü, kendi derin dehasının gölgesinde önemsiz lekeler gibi dizilen, ve fiziksel özelliklerini betimlemenin karakterlere can verdiğine inanan tüm o önemsiz yazarlara Poe'nun bir serzenişiydi. Ve uzun süre önce bilincimde yer eden, C. Auguste Dupin'in pardösü seçimi değil, tarîf edilmez ruhuydu.

Baltimore Kütüphanesi'nin kâtibinin bana göndermiş olduğu, gerçek Dupin'den söz eden gazete kupürü ilk elime geçtiğinde, makalenin yayınlandığı New York gazetesiyle temasa geçip dedektifin adını öğrenebileceğimi tahmin bile etmemiştim. Oysa birkaç hafta boyunca Fransa'da yayınlanan süreli yayınları ve rehberleri incelemem sonucunda, Poe'nun örnek almış olabileceği insanların tümünü kapsayan etkileyici bir liste oluşturmayı başarmıştım.

Hepsinin kişisel öyküleri, her iki özellikle de bir anlamda bağdaşıyordu: kupürlerdeki tanım ile Poe'nun karakter özellikleri. Ortaya çıkarmış olduğum seçeneklerden bir tanesi, bilimsel problemlerin çözümünde kullanılan kitaplar yazan Parisli bir matematik dehasıydı; bir diğeri, Baron diye çağrılan ve en aşağılık suçlarla itham edilen insanları savunan bir avukattı, şu sıralar Londra'da yaşıyordu; üçüncüsü Paris Polis Teşkilatı'nda gizli ajan olarak görev alan ve aynı zamanda bir kâğıt fabrikasını işleten eski bir hükümlüydü ve şu an Brüksel'de yaşıyordu. Bu insanların her birini tamamen tarafsız ve amaçsız bir biçimde seçmiş ve içlerinden birinin beni Dupin'e götürceğini ummuştum.

Oysa araştırmalarının üzerinden bir buçuk yıl geçmişti. Okyanus aşırı haberleşme çok ağır ilerlemiş ve sonuçsuz kalmıştı. Adayların sayısında sürekli bir artış olmuş, ama araştırmanın ve haberleşmenin daha ileri evrelerinde hiçbirinin gerekli kıstaslara sahip olmadıkları ortaya çıkmıştı.

Ta ki 1851 yılının pırıl pırıl bir ilkbahar gününe dek. İşte o gün Fransız gazetesi L'— 'da Auguste Dupont adına rastladım. İsim doğal olarak gözüme ilişti, ancak tek dikkatimi çeken, ismin Poe'nun kahramanı C. Auguste Dupin'inkiyle benzerliği değildi. Auguste Dupont adındaki bu adam, Mösyö Lafarge'ın ilginç vakasıyla ilgili olarak Fransa'da dikkatleri üzerine toplamıştı. Fiziksel olarak epeyce güçlü ve önemli bir şahsiyet olan Mösyö Lafarge esrarengiz bir biçimde evinde ölü bulun-

muştı. Paris Polis Teşkilatı'nın birkaç başarısız girişiminin ardından, memurlardan biri, olayın tanıklarından (daha sonradan konuyla bir ilgisi olmadığı ortaya çıkmıştı) bir İspanyol turistin yorumlarını tercüme etmesi için, çok yakından tanıdığı genç öğretmen Duponte'u çağırtmıştı.

Anlatılanlara göre Duponte, polis memurunun olayla ilgili söylediklerini dinledikten yaklaşık on-on iki dakika sonra, adamcağızın Madam Lafarge tarafından zehirlendiğini ortaya çıkarmıştı. Madam L. kocasını öldürmekten hüküm giymişti. Daha sonra ılımlı yetkililer sayesinde ölüm cezası almaktan kurtulmuştu.

(*La Presse* adlı Fransız gazetesinin muhabiri, Madam Lafarge'ın cezasının hafifletilmesi konusunda ne düşündüğünü sorduğunda Duponte, "Hiçbir şey düşünmüyorum," demişti. "Bence cezanın, verilen suçun kendisiyle pek bir ilgisi yoktur, hele hele suçun tahliliyle uzaktan yakından ilgisi yoktur.")

Auguste Duponte ile ilgili haberler Fransa'da ağızdan ağıza yayıldı. Paris'teki hükümet yetkilileri, polis ve vatandaşlar, başka olaylarla ilgili olarak da kendisine danışmak istediler. İşin ilginç yanı Duponte'un bir anda üne kavuşmasının, "Morg Sokağı Cinayetleri"nin 1841'de bir Amerikan dergisinde yayınlanmasından birkaç yıl *öncesine* rastlamasıydı. Poe'nun ikinci öyküsünde Dupin'in ünlenmesinin tasviri, Auguste Duponte'un gerçek hikâyesiyle birebir bağdaşıyordu: *Bir anda siyasi görüşlerin ilgi odağı oluverdi; üstelik epeyce vakayla ilgilenmek zorundaydı, emniyet teşkilatındakiler sürekli olarak ondan yardım istiyorlardı.*

Kral Louis-Philippe'in devrilmesinden bu yana, yani son birkaç yıldır yeni Fransız cumhuriyetinin diplomatik heyetinde görevli olarak Amerika'da yaşayan oldukça bilgili bir Fransız ile tesadüfen tanışınca, doğru adamın izini sürdüğümden iyice emin oldum. İsmi Henri Montor idi. Washington'daki kütüphanede Auguste Duponte hakkında yazılmış haberlere bakarken, Fransız gazetelerine olan ilgim Henri Montor'un dikkatini çekmişti. Ona ilgilendiğim konuyu açıkladım ve Duponte'u tanıyıp tanımadığını sordum.

"Önemli bir suç vakası ile karşı karşıya kalındığında," dedi Bay Montor, "Parisliler derhal Duponte'u ararlardı ve sokaktaki suçlular, Duponte'un doğduğu güne lanet ederlerdi. Duponte Paris'in doğal hazinesiydi, Bay Clark."

Sonraki ziyaretlerim sırasında, karşılıklı yediğimiz akşam yemeklerinde Henri Montor bana Fransızca dersleri verdi ve saatler boyunca sohbet edip Fransız ve Amerikan hükümetlerini ve insanlarını karşılaştırdık.

Paris ile kıyaslandığında Washington'ı oldukça تنها buluyordu, boğucu sıcaklığını da insan sağlığı açısından zararlı.

Bay Montor ile karşılaşınca dek, ben Duponte'a bir mektup yazıp göndermişim bile. Ona Poe'nun ölümüyle ilgili olayları anahatlarıyla çizmiş ve Poe'nun zaten iki paralık olmuş itibarı daha fazla zarar görmeden bu konuyu halletmemiz gerektiğini söylemişim. Aradan bir hafta geçtikten sonra Duponte'a iki mektup daha yazmışım, her ikisinin üzerine de "Acele Posta" diye eklemiş ve Poe'nun şimdiye dek gün ışığına çıkmamış tarihiyle ilgili yeni bilgiler vermişim.

Tanışalı pek fazla olmadığı halde, Montor beni Washington yakınındaki malikânesinde verdiği ve yüzlerce insanın katılacağı maskeli baloya davet etmişti. Burada çok sayıda Fransız beyefendisi ve hanımefendisiyle tanışma fırsatını bulacaktım. Bu Fransızların çoğu unvan sahibi insanlardı ve hemen hepsi, mükemmelleştirmeye çalıştığım yarım yamalak Fransızcam ile hafifçe dalga geçiyordu. Jérôme Bonaparte da davetliler arasındaydı, kendisi Napoléon'un yeğeniydi, yani Napoléon'un erkek kardeşi Jérôme'un neredeyse elli yıl önce Amerika'yı ziyareti sırasında tanışmış olduğu, Amerikalı bir kadından doğma oğluydu. Bu muhteşem insan kemerinden sarkan iki adet hançeriyle, Türklere özgü kıyafetinin içinde, tam karşımda duruyordu. Tanıştıldıktan hemen sonra, ona kıyafeti konusunda iltifat ettim.

"Birbirimize 'Mösyö' diye hitap etmemize gerek yok, Bay Clark; Amerika'dayız ne de olsa," dedi Jérôme Bonaparte kara gözleri keyifle parıldayarak. Bu sözleri üzerine Henri Montor huzursuzlanmaya başladı. "Bu zevksizlik timsaline gelince," diye sürdürdü Bonaparte kıyafetinden söz ederek, "eşimin fikriydi. Kendisi yan odada bir yerlerde olmalı."

"Sanırım eşinizle tanıştım. Bir devekuşu gibi giyinmiş olan, değil mi?"

Bonaparte güldü. "Kıyafeti tüylerle süslü. Hangi hayvana benzediği konusundaki tahmininiz benimki kadar yerinde!"

"Amerikalı dostumuz," dedi Montor koluma girerek, "özel araştırmalarıyla ilgili olarak Fransızcasını geliştirmeye çalışıyor. Son zamanlarda hiç Paris'e gittiniz mi, sevgili Bonaparte?"

"Biliyorsunuz babam oraya yerleşmem konusunda beni zorlayıp dururdu. Oysa ben Amerika'dan başka yerde yaşayabileceğimi düşünmüyorum Montor, buraya fazlasıyla alıştım ve bağlandım, öyle ki Avrupa'daki yaşam bana bir zevk vermiyor artık." Karmaşık desenli altın enfiye kutusuna hafifçe vurup bize de ikram etti.

Ev sahibinin bir orkestra eşliğinde keman çaldığı yerin yakınlarında duran bir kadın yanımıza geldi. Kadın Bonaparte'a bir takma adla seslenince, onun devesi tüylü eşi olduğunu sandım, ama birden kadının üzerinde uçuşan bir elbiseyle kraliçelere yakışır mücevherler olduğunu fark ettim. "Bu Elizabeth Patterson, Jérôme'un annesi," diye fısıldadı Montor. O kadar yavaş fısıldamıştı ki, kulak kesilmek zorunda kalmıştım.

"Sevgili anneciğim," dedi Jérôme resmi bir tavırla, "bu bey Quentin Clark, Baltimorelu bir nüktedan."

"İnanılır gibi değil!" diye yanıt verdi, kısa boyuna rağmen hepimize tepeden bakarmış gibi duran kraliçe kılığındaki kadın.

"Bayan Patterson," hafifçe eğildim.

"Madam Bonaparte," diye düzeltti ve bana elini uzattı. Yüzünde ve eski zamanlara ait gözlerinde neredeyse trajik, hiç bozulmayacak bir güzellik vardı. İnsan böyle bir kadına kolayca aşık olabilir, diye geçirdim aklımdan. Kıyafetime kınarcasına baktı. "Kostümsüzünüz, delikanlı."

Napoliten bir balıkçı gibi giyinmiş olan Montor, beni son anda davet etmiş olduğunu söyleyerek neden özel bir kıyafetle gelmediğimi açıklamaya çalıştı. "Arkadaşımız, Fransız geleneklerini araştırıyor."

Madam Bonaparte alev alev gözlerini bana dikti. "İyice araştırın."

Paris'e varır varmaz, bu maskeli balo kraliçesinin Fransız gelenekleri konusunda öğrenmem gereken her şeye sahip olduğunu anlamıştım. Gözlerimi çeşit çeşit maskelerin ardında gizli yüzlerle dolu muhteşem balo salonunda gezdirdikçe, Peter ile Blum Hala'nın aslında arzu ettikleri şeyin bu olduğuna karar verdim. Burada farklı bir şey vardı, özel üniformalı hizmetkârlardan ve lambalarla aydınlatılmış ısıllı çiçek buketlerinden farklı, parayla hiçbir ilgisi olmayan ve Baltimore'un ticari başarılarına katmak istediği bir şey.

Bu arada, alevlere atılan kitap olayından sonra bitmemiş bazı işlerimi tamamlamak için yazıhaneye dönmüştüm. Peter ziyaretime pek sevinmemişti. Bir yandan ofisin merdivenlerini hızla inip çıkarken, bir yandan da öfkeli bir tonda ısıllık çalmıştı. Kimi zaman keşke beni azarlamış olsaydı, diye düşünüyordum; en azından o zaman kendimi savunabilirdim.

Hattie de tıpkı Peter gibi davranıyor, beni giderek daha az arayıp soruyor, ama diğer yandan gerek halasını, gerekse ailesini nişanımız konusunda sabırlı davranmaları ve bana biraz vakit tanımaları için ikna etmeye çalışıyordu. Hattie'nin endişelerini gidermeye çalıştım, ama çok fazla şey anlatmamaya özen gösterdim. Hattie'nin içten bağlılığının bile bana

karşı kullanıldığını ve nişanlının beni zaptetmek için bir araç olarak kullanılmaya başlandığını fark etmiştim. Gözlerindeki bakış bile giderek halasına benzemeye başlamıştı. Çok büyük bir insanın ölümünün ardındaki gerçeğin hiçbir önemi olmadığını düşünen Baltimorelulardan biri olup çıkmıştı. Hattie, neden beni her zamanki gibi, bir aynaya bakmanın gözlerimin önünde sergileyeceğinden daha açık bir şekilde görebileceğine güvenemedim sanki!

Maskeli balonun üzerinden haftalar geçmesine rağmen Duponte'a yazdığım mektupların hiçbirine yanıt alamamıştım. Postanın bu denli yavaş işlemesine tahammülüm yoktu. Mektuplar postada çalınabiliyor, kazara ya da kötü niyetle yok olabiliyordu. Oysa ben araştırmalarım sonucu gerçek Dupin karakterinin izini sürmeyi başarmıştım, Poe'nun yaşantısının son günlerindeki bilinmezlikleri çözebilecek tek insan oydu! Ben Poe'ya söz vermiş olduğum gibi hizmet ediyordum. Buraya kadar gelmeyi başarmıştım ve artık hiçbir eylemsizliğin bana engel olmasına izin vermeyecektim. Şimdiye dek *bulduklarım* kaybolmamalıydı. 1851 yılının Haziran ayında, bir plan yapıp Paris'e doğru yola çıktım.

* * *

İşte buradaydım, bambaşka bir dünyada. Buradaki evler bile farklı malzemelerden ve farklı renklerde inşa edilmiş gibiydi, geniş caddelerdeki konumlanışları bile değişikti. Paris'te bir tür ketumluk vardı, oysa her şey açık seçik ortadaydı ve hayat dışarıda yaşanır gibiydi.

Şehre varır varmaz göz atığım rehberde, Duponte'un adına rastlayamamış ve Washington'da baktıklarımın birkaç sene önceki rehberler olduğunu fark etmiştim. Günlük gazetelerde de kendisiyle ilgili tek bir satıra bile rastlayamamıştım.

Paris'te postaneler mektupları doğrudan alıcının evine teslim ediyordu – bazı Amerikan şehirlerinde de özel sektör yeni yeni bu sisteme geçmeye başlamıştı; yine de Paris'te vatandaşa hizmet etmenin, hükümet tarafından gözetilmekten daha önemsiz olduğu söyleniyordu. Tek ümidim, Duponte'a yazdığım mektupların yanlış adrese teslim edilmemiş olmasıydı. Paris'e özgü kurallar doğrultusunda, postanenin yöneticileriyle görüşmem reddedilmişti (sertçe ve nazikçe, tam Fransızlara özgü bir biçimde) ve bu yüzden de Duponte'un yeni adresini öğrenememiştim. Gerekli bakanlığa bir dilekçe yazmam isteniyordu. Kaldığım otelin sahibesi Madam Fouché'nin yardımıyla yazdığım dilekçeyi postaya verdim. (Üstelik de bakanlık üç sokak

ötemde olduğu halde, bu da bir başka kuraldı!) “En fazla bir-iki gün içinde bir kabul mektubu alırsınız, bundan *eminim*. Azıcık daha uzun sürebilir belki,” dedi Madam Fouché, “çünkü memurların hata yapma oranı *oldukça* yüksek,” diye ekledi düşünceli bir ifadeyle.

Dupontе’un adresiyle ilgili araştırmama bir yanıt beklerken, Hattie’ye bir mektup yazmaya karar verdim. Onu mutsuz görmenin bana ne denli büyük bir acı verdiğini anımsayarak, ona bunu yapmış olmaktan büyük bir pişmanlık duydum. Ona yazdığım mektupta planımda küçük bir aksama olabileceğinden ve dönüşümün biraz gecikebileceğinden söz ettim ve onu Paris’e davet ettim. Her ne kadar kısa ve işlerim yüzünden sıkıcı bir yolculuk olacaksa da, en azından birlikte olabilecektik. Hattie bana gönderdiği yanıtta hiçbir şeyin onu Paris’e seyahat etmekten daha mutlu etmeyeceğini, ancak her iki ablasının da yeni doğum yaptıklarını ve onlara yardım etmesi gerektiğini yazdı.

Peter ise bana yazdığı veda mektubunda, Avrupa’daki çöküş ve edepsizliğe katılmakla kendi hayatımı, ve aşağı yukarı onunkini de mahvettiğini belirtti.

Aklımdan neler geçiriyor olmalıydı! Keşke gerçeğin benim açımdan ne denli farklı olduğunu görebilseydi!

Paris yaz akşamlarının sonu gelmez eğlenceleri penceremden içeri pervasızca doluyordu; açık hava orkestraları ve gala dansları, yüzlerce mutlu seyirciyi konuk eden tiyatrolar. Bense odamdaki iki çekmeceli dolabı açıp kapıyor ve durmadan şöminenin üzerindeki saate bakıyordum – bekliyordum.

Bir gün Madam Fouché odama gelip koluma siyah krep kumaştan bir bant takmayı önerdi. Tembelliğimin böyle kesintiye uğramasından rahatsız olmuş, ama yine de rıza göstermiştim.

“Başınız sağ olsun,” dedi.

“Çok teşekkürler. Ama neden böyle söylediniz?” diye sordum, birdenbire telaşa kapılarak.

“Biri ölmedi mi?” dedi soluk soluğa, sanki acıma duygum kısıtlıymış da, onu ziyan ediyormuşum gibi. “Birini kaybetmediyseniz eğer, neden böylesine derin bir keder içinde olarsınız ki?”

Ceketimin koluna sarmış olduğu kumaş parçasına bakarken kararsız kaldım.

“Evet Madam, biri öldü. Ancak çalkantılı ruh halimin nedeni bu değil, asıl neden bir adres, kör olası bir adres! Kusura bakmayın lütfen,

Madam Fouché. Bir an önce Bay Auguste Dupont'un nerede oturduğunu bulmam gerekiyor, aksi halde Paris'ten elim boş döneceğim ve arkadaşlarım bir kez daha bir hiç uğruna çabaladığıma inanacaklar. Postanenin merkezini ziyaret etmek isteme nedenim bu.”

Ertesi sabah Madam Fouché kahvaltımı bana kendi elleriyle getirdi. Dudaklarındaki gülümsemeye engel olmaya çalışarak, bana üzerinde bir şeyler yazan bir kâğıt parçası uzattı.

“Nedir bu, Madam?”

“Auguste Dupont'un adresi tabii.”

“Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum, Madam! Bu harika bir haber!” Bir anda ayağa fırlayıp otelden ayrıldım. O kadar heyecanlıydım ki, ona adresi nasıl elde ettiğini bile sormayı akıl edemedim.

Otelden on beş dakikalık mesafedeki adreste, bir zamanlar parlak sarı bir renge sahip olan bir bina ile ona bağlı, bir avlunun etrafına inşa edilmiş kırmızı-mavi bir ev vardı; Paris'in renkli mimarisini gözler önüne seren güzel bir örnekti. Civarda ilk ziyaret ettiğim adresten daha az sayıda café ve dükkân vardı – *muhakemenin* gereklerine daha uygun bir huzur ortamı, diye düşündüm kendi kendime. İğrenç bir palabıyığı olan kapıcı, beni Dupont'un dairesine doğru yönlendirdi. Merdivenin ortasında bir an durup kapıcının odasına geri döndüm.

“Çok affedersiniz, Mösyö. Bay Dupont'a geldiğimi haber verseniz, daha uygun olmaz mı size?”

Kapıcı gücenmiş görünüyordu – belki teklifim düşüncesizliğini ortaya koyduğundan, belki de bir konuğun geldiğini haber verme fikri onu bir hizmetkâr statüsüne düşürdüğü için. Kapıcının karısı omuz silkti ve gözlerini Tanrı'ya ya da üst kata doğru çevirerek, “Kaç ziyaretçisi var ki?” diye sordu sıcakkanlı bir sesle.

Kapıcıyla ilk karşılaşmamızda aramızda geçen bu garip konuşma gerginliğimin üzerine tuz biber ekmişti. Yeteneklerini kullanımı hayal edebileceğimden daha tuhaf ve müstesnaydı. Kapıcının karısının yorumundan anladığım kadarıyla, Parisliler güvenlik konusuna gerçekten de hiç önem vermiyorlardı.

Dupont dairesinin kapısının açar açmaz konuya girdim. “Size mektup yazdım – hem de üç tane – onları size Amerika'dan gönderdim, bir tane de telgraf çektim, ama eski adresinize. Mektuplarımda size Amerikalı yazar Edgar A. Poe'dan söz etmiştim. Ölümünün mutlaka soruşturulması gerekiyor. Bu yüzden buraya geldim, Mösyö.”

“Anlıyorum,” dedi Duponte, yüzünü ekşitip eliyle arkamdaki bir nesneyi işaret ederek, “koridorun lambası buradan yanıyor. Onu birkaç kez değiştirdikleri halde, ışığı hâlâ yeterince parlak değil.”

“Efendim? Lamba mı?”

Konuşmamız bu şekilde devam etti. İçeri geçtiğimizde mektuplarımda sözünü ettiğim konuyu ona yeniden açtım, konunun acil olduğundan ve uygunsa, mutlaka benimle birlikte Amerika’ya gelmesi gerektiğinden söz ettim.

Odalar çok sıradan bir biçimde döşenmişti ve kütüphanesinde çok az sayıda kitap vardı; yaz olduğu halde içerisi buz gibiydi. Duponte sırtını koltuğuna dayadı. Birdenbire, arkasındaki beyaz duvara değil de ona konuştuğumu henüz fark etmişçesine, “Bana bunları neden anlattınız, Mösyö?” diye sordu.

“Mösyö Duponte,” dedim hayretler içinde, “siz *muhakeme* konusunda gerçek bir deha sayılırsınız. Bu esrarı çözebileceğini düşündüğüm tek kişi sizsiniz, belki de bu dünyada onu çözebilecek tek insansınız!”

“Kesinlikle yanılıyorsunuz, Mösyö,” dedi. “Delisiniz siz.”

“Ben mi? Auguste Duponte *siz* değil misiniz?” diye karşılık verdim, onu suçlarcasına.

“Aradan çok uzun seneler geçti. Polisler arada sırada bazı belgeleri gözden geçirmemi isterlerdi. Korkarım, Fransız gazetelerini esas heyecanlandıran kendi delice fikirleriydi ve bazı olaylarda halkın hayal gücünü tatmin etmem için benim yardımına ihtiyaç duydular. O dönem buna benzer hikâyeler anlatılıyordu...” (Bunu söylediği anda gözlerinde parıldayan gurur ifadesi değil miydi?) Gözlerini kırıştırmadan, soluk bile almadan konuyu bir anda değiştirdi. “Bence esas öğrenmeniz gereken yaz aylarında Paris’te nerelerin görülmesi gerektiği. Lüksembourg Bahçeleri’nde bir konser izlemek isteyebilirsiniz. Dünyanın en güzel çiçeklerini görme şansınız olur. Peki ya Versailles’ı ziyaret ettiniz mi? Çok hoşunuza gideceğinden...”

“Versailles Sarayı’nı mı? Versailles dediniz, öyle değil mi? Lütfen Bay Duponte! Bu gerçekten çok önemli! Boş gezenin boş kalfası değilim ben. Sizi bulmak için dünyanın hemen hemen yarısını katettim!”

Başını halden anlayan bir tavırla salladı. “Biraz dinlenmeniz gerekiyor öyleyse.”

Ertesi sabah, derin ama rahatsız bir temmuz uykusundan uyandım. Önceki gece, Duponte ile buluşmamız sonrasında, tam anlamıyla sersemlemiş halde Corneille’e dönmüştüm. Ancak ertesi sabah hayal kırık-

lğım biraz olsun geçmişti, Duponte ile sohbetimi gölgeleyen şeyin, aslında kendi bezginliğim olduğunu düşünerek kendimi avutmaya çalışmıştım. Duponte'un karşısına bu şekilde aniden, yorgun, sınırlı ve darmadağın halde, bir takdim mektubu bile yazmadan çıkmak hiç de akıllıca bir hareket değildi.

Bu kez güzel bir kahvaltı ettim. Paris'te kahvaltı akşam yemeğinden farksızdı, tek eksik çorbaydı, istiridye bile vardı; her ne kadar Cuvier bunları gerçek istiridyeden saymasa ve bu küçük, mavi, sulu nesneler Chesapeake Bay'de doğmuş birinin iştahını asla kabartmasa da. Duponte'un pansiyonuna vardığımda, bir süre kapıcının odasının çevresinde boş boş gezindim, kapıcının servise çıkmış olması işime geldi. Geveze karısı ile tombul kızı, yan yana oturmuş halı dokuyorlardı.

Kadın bana bir sandalye uzattı. Ona gülümseyince kızardı, bense konuşmalarımızın arasındaki sessizlik anlarında, bana yardım etmesi için onu ikna etmeye çalıştım. "Dün bana Duponte'un pek fazla ziyaretçisi olmadığından söz etmiştiniz, Madam. Onu iş için ziyaret edenler de mi yok?"

"Buraya taşındığından beri hiç kimse gelmedi."

"Daha önce Auguste Duponte'un ismini duymuş muydunuz?"

"Elbette!" diye yanıt verdi, hafızasını yoklamışım gibi. "Ama aynı kişi olabileceğini hiç düşünmemiştim. O adamın polise çok yardımı dokunduğunu anlatırlar; oysa burada oturan kişi, çoğu zaman uyuşmuş gibi gezen, suya sabuna dokunmayan biri, *ölü-canlı* arası bir tip. Diğerinin kardeşi ya da bir akrabası olabileceğini düşünmüştüm. Ziyaretine gelen pek akrabası da yok zaten."

"Ne de bir hanım arkadaşı," diye mırıldandı konuşmalarımızdan sıklıkla kılınmış olan kızı, ve Paris'te kaldığım iki ay boyunca kızın ağzından tek bir kelime daha duyamadım.

"Anlıyorum," dedim, Duponte'un dairesine çıkmadan önce iki kadına da teşekkür ederek. Önlerinde hafifçe eğildiğim sırada, ikisi de kızardı.

O sabah buraya gelmeden, Poe'nun C. Auguste Dupin hakkında yazmış olduğu öyküleri düşünmüştüm. İlkinde Dupin, bir anda ve hiç beklenmedik bir şekilde, Morg Caddesi'nde işlenen kanlı cinayetleri soruşturmaya karar vermişti. *Biraz inceleme yapmak bizi oyalayacaktır, demişti şaşkınlık içindeki arkadaşlarına. Kendi adımıza biraz araştırma yapmakta yarar var.* Eğlenecek bir şeyler arıyordu kendine. Önceki gün tek bir solukta ağzımdan dökülen ayrıntıların arasında, nasıl olup da Duponte'a, Poe'nun ölümünü araştırmak için çekici bir neden sunma-

miş olduğuma hayıflandım! Belki de şu son birkaç yıldır Duponte'un hareketsiz yaşam biçimine yol açan şey, ilgilenmesine değecek kadar cazip bir vaka sunulmamış olmasıydı, o da bu işlerden elini eteğini çekmişti.

Kapısını çaldığımda Duponte beni geri çevirmedi. Beni bir gezintiye davet etti. Yan yana, Quartier Latin'in kalabalık ve sıcak sokaklarında dolaştık. "Yan yana" dediğime bakmayın, Duponte'un adımları öylesine temkinli ve ağırdı ki, adım atarken ayakları birbirini geçmiyordu bile; kısacası onunla aynı tempoda yürümeye çalışırken, kendimi sürekli olarak yarım daireler çizermiş gibi hissediyordum. Tıpkı önceki günkü gibi havadan sudan konuşuyordu. Bu kez onu ikna etmeye çalışmadan önce, ben de önemsiz konulara değinmeye karar vermiştim.

"Daha ilgi çekici konularla uğraşmak istemez miydiniz, Mösyö Duponte? Ben Bay Poe'nun ölümüyle ilgili elde edebileceğim tüm ayrıntıların bir araya getirirken, diğerleri mezanna tükürmek için halkın yanlış inançlarından yararlanmaya çalışıyorlar. Böylesine uygun ve zorlu bir konuda araştırma yapmanın *sizi fazlasıyla eğlendireceğinden eminim...*" Sözlerim yanımdan geçen bir aracın gürültüsüne karıştığı için son cümlemi bir kez daha tekrarladım. Söylediklerim karşısında Duponte hiç de heyecanlanmamış gibi görünüyordu. Eğlenmeye ihtiyacı olmadığını düşünüyordu anlaşılan ve ben bir kez daha geri çekilmek zorunda kalıyordum.

Duponte'u bir sonraki ziyaretimde yatağının içinde yanan bir puro olduğunu fark ettim. Anlaşılan yatağını yazı yazmak ve puro içmek için kullanıyordu – yazmaktan nefret ettiğini, yazmanın düşünmesine engel olduğunu söylemişti. Bu ziyaretim öncesinde, ormanlık arazide ölü bulunan tezgâhtar bir kızın soruşturmasının anlatıldığı Poe'nun "Marie Roger'nin Sırrı" adlı ikinci öyküsünde, C. Auguste Dupin'in yapmış olduğu "cömertçe teklifi" yeniden okumuş ve bu konuda uzun uzun düşünmüştüm. Her ne kadar Duponte'a yazmış olduğum mektuplarda bu işin karşılığını alacağını uygun bir dille anlatmış olsam da, şu anda öyküden bir alıntı yaparak ve dikkatini bu konuya çekmeye çalışarak, ona Poe'nun kendi ifadesiyle "*eli açık bir bedel*" sunduğumu söylüyor ve bunu hemen ödeyeceğimi ifade ediyordum. Cebimden açık bir çek çıkardım. Uygun olabileceğini düşündüğüm bir ücret teklifinde bulundum, sonra da bu teklifimi yükselttim.

Hiçbir sonuç elde edememiştim. Çok sınırlı maddi imkânları olmasına karşın para onu heyecanlandırmıyordu. Bu teklifim karşısında da, tıpkı dikkatini konuya yoğunlaştırması için verdiğim her uğraş gibi, ko-

luma girecek ve bana garip mimarisi olan bir binayı gösterecek, Paris'in yaz aylarında ne kadar güzel görüldüğünden söz edecek ya da gözlerini uzaklara dikerek, kendisinden hiçbir yanıt beklemememi ima edecekti. Bazen bir dükkânın, yeni açmış çiçeklerin ya da bahçedeki ağaçların önünden geçerken gözleri daldığında – ve birdenbire at kestanesi diye haykırdığında, Duponte'un aslında bir ahmak olduğunu düşünüyordum; belki de gözlerinde okunan mutsuzluk ifadesi yüzündendi.

Bir akşam Duponte ile bir başka konuşmadan dönerken, kalabalık bir cafê'nin dışındaki masalarından birine oturmuş dondurma yiyen bir polis grubunun önünden geçtim. Bir örnek giyinmişlerdi, hepsinin üzerinde tek sıra düğmeli mavi ceketleri vardı, hepsi de bıyıklı ve sivri sakallıydı.

"Mösyö! Mösyö Clark, merhaba!"

Beni çağıran, Paris'e varır varmaz faytonumun yolunu kesen genç polisti. Beni yeniden ve bu kez daha rahat bir ortamda görmenin heyecanı yüzüne yansımış gibiydi, ona gülümsedim.

Bütün memurlar teker teker ayağa kalkıp beni selamladı.

"Bu beyefendi, Auguste Duponte ile görüşmek için ta Amerika'dan buraya gelmiş bir âlim!" Bir süre konuyla ilgileniyormuş gibi görüldükten sonra, bütün polisler kahkahalarla gülmeye başladılar.

Duponte'un adı karşısında verilen bu tepki beni şaşırtmıştı. Yanlarına oturdum ve genç polis memuru konuşmasını sürdürdü: "Duponte ile ilgili çok hikâye anlatılırdı. Kendisi gerçek bir dâhiydi. Onun hakkında derler ki, henüz hırsız bile ne yapacağını bilmeden, o hırsızın mücevherlerinizi çalacağını bilirdi."

"Gerçek bir dâhi *idi* dediniz?" diye sordum.

"Ya, evet. Uzun süre önce."

"Emniyet Mösyö Dupont ile işbirliği yaptığı yıllarda babam polis teşkilatındaydı," dedi sürekli kaşlarını çatan bir başka memur. "Babam, Duponte'un arada sırada zorluk çıkartan ve insanları sorunların üstesinden kendi başlarına geldiklerine inandıran çok zeki bir delikanlı olduğunu söylerdi."

"Ne bakımdan?" diye sordum telaşlanarak.

Uzamış tınaklarıyla ensesini sertçe kaşdı; ensesinin yan tarafı bu alışkanlığından dolayı kızarmış ve tahriş olmuş görünüyordu. "Babam böyle anlatıldığını duymuştu," diye mırıldandı.

Duponte'un yalnızca görünümlerinden, tüm insanların ahlaklarını doğrulukla değerlendirebildiği söylenirdi," diye devam etti, diğerine göre daha sevecen görünen memur. "Bir keresinde resmi bir tören sırasında

bir polis memuruyla birlikte yürüyüşe katılmış, yol boyunca ona tehlikeli gördüğü ve toplumdan uzaklaştırılması gereken herkesi teker teker göstermiş.”

“Peki polis onları uzaklaştırmış mı?” diye sordu diğer memur.

“Hayır, böyle bir şey yapmış olsaydı, polisin yapacak başka işi kalmazdı.”

“Peki ona ne oldu?” diye sordum. “Artık ona hiçbir soruşturma verilmiyor mu?”

Diğerlerinden daha düşünceli ve sessiz görünen bir polis memuru söz aldı. “Mösyö Duponte’un başarısızlığa uğradığı söylenir – sevdiği kadının cinayetten idama mahkûm edildiği ve Duponte’un soruşturma yeteneğinin onu kurtaramadığı. Ve bu olaydan sonra da hiçbir soruşturma yapamadığı...”

“Soruşturmalar!” diye karşı çıktı ensesini kaşıyan memur. “Elbette ki başka soruşturma yapamadı. Ama bir hayalet olarak tahkikat yapabiliyorsa, orasını bilemem. Duponte tutuklatığı, bu nedenle onu yok etmeye ant içen bir mahkûm tarafından öldürüldü.”

Yanıldığını söylemek için ağzımı açtım, ama sonra bir kez daha düşündüm, bu adamın sesinde kıskırtılmaması gereken bir kin vardı.

“Yo, yo,” diye karşı çıktı memurlardan bir tanesi. “Duponte ölmedi. Bazılarına göre Viyana’da yaşıyor. Nankörlükten bıkip usanmış olmalı. Paris’te onun gibi birine rastlamak mümkün değil artık.”

“Emniyet Müdürü Delacourt’un böyle bir şeyden haberi bile olmazdı,” diye ekledi bodur memur ve diğerleri kesik kesik gülmeye başladılar.

* * *

İşte bir başka anekdot.

Bundan yıllar önce Duponte bir akşam kendini, Paris’teki meyhanelerden birinin özel odasında, daha üç gün önce bir gardiyanının boynunu bir uçtan diğerine doğrayan bir kaçak mahkûm ile karşılıklı otururken bulmuş. Paris’teki her polis memuru –benimle birlikte café’de oturanların birkaçı da dahil– kaçtığı günden bu yana mahkûmun peşindeymiş. Duponte tüm yeteneklerini ortaya koyarak, mahkûmun nerede gizlenebileceğini, kendini en çok nerede güvende hissedebileceğini şıp diye ortaya çıkarmış. Ve bu şekilde de bu küçük, özel odada karşılıklı oturup sohbet etmeye başlamışlar.

“Polis beni burada bulamaz, güvendeyim,” demiş katil. “Hepsinden daha hızlı koşabilirim ve gerekiyorsa bir silah savaşı yapar, hepsini kurşuna dizerim. O Duponte denilen alçak herifle karşılaşmadığım sürece güvendeyim. Paris’in gerçek suçlusu o bence.”

“Onu görür görmez tanırırsınız herhalde,” demiş ona Duponte.

Hergele gülmüş. “Onu tanımak mı?... Allah korusun!” Şarap şişesini bir diğişte midesine indirmiş. “Duponte denen hilekârla hiç haşır neşir olmadınız, anlaşılan? Şimdiye dek onu iki kez aynı kıyafetle gören olmamış. Gündüzleri normal bir insan gibi görünüyormuş, tıpkı sizin gibi. Sonra, aradan bir saat geçince, o kadar değişiyormuş ki, kendi annesi bile onu tanımakta güçlük çekiyormuş, geceleriye hiç kimsenin o âna dek görmediği bir şeytana dönüşüyormuş! Herkesin nerede olduğunu ve bir sonraki adımını nasıl atacağını biliyormuş!”

Kaçak mahkûm gereğinden fazla içki içtikten sonra, Duponte mahzene inip bir şişe daha şarap almış ve sessiz sedasız özel odaya dönmüş. Duponte adama, barmenden duyduğu kadarıyla Auguste Duponte’un burada olduğunu ve özel odalara baktığını söylemiş. Katil bu haberi duyar duymaz öfkesinden çılgına dönmüş ve Duponte ona dolabın içine saklanmasını önermiş, böylelikle soruşturmacı içeri girer girmez kendisini rahatlıkla öldürebileceğini söylemiş. Katil dolaba girer girmez, Duponte dolabın kapısını kilitlemiş ve gidip polislere haber vermiş.

Duponte bir zamanlar böyleymiş işte. Benim yeniden canlandırmayı başarıp Amerika’ya götürmek istediğim Duponte *buydu*. Kendisiyle yaptığımız sınırlı konuşmalar sayesinde yeteneklerini büsbütün yitirmediğini anlamıştım. Bir öğleden sonra, Duponte ile birlikte gezerken, hava aniden ısındı ve bir faytona binmeyi önerdim. Bir süre Paris sokaklarında sessizce yol aldıktan sonra, faytonun penceresinden bir mezarlığı işaret etti. “Bu duvarın arkasında, sizinkilerin gömüldüğü küçük bir mezarlık var, Bay Clark,” dedi.

Burasının bir Yahudi Mezarlığı olduğunu gösteren Fransızca yazılmış tabelayı gördüm. “Evet, çok küçükmüş...” sustum, sözcüklerim havada kaldı. Bana az önce söylemiş olduğu şeyi düşünüp afallamışçasına ona baktım. “Bay Duponte!”

“Efendim?”

“Bana bir saniye önce ne dediniz? Bu mezarlıkla ilgili olarak?”

“Burada sizin dininize mensup insanların defnedildiğini söyledim, dindaşlarınızın yanı.”

“Ama, Mösyö, Yahudi olduğumu nasıl öğrendiniz? Bunu size söylemiş olduğumu sanmıyorum.”

“Söylemediniz mi?” diye sordu Duponte şaşkınlık içinde.

“Şey, annem Yahudi idi, babamsa Protestan,” diye yanıt verdim soluk soluğa; “her ikisi de öldü. Ama bunu nereden biliyordunuz?”

Bu konuda ısrarcı davranacağımı bildiğinden, Duponte bir açıklama yaptı. “Bundan birkaç gün önce Montmartre civarındaki bir pansiyonun yakınlarından geçtiğimiz sırada, gazetedeki haberlerden öğrendiğiniz kadarıyla, buralarda genç bir kızın hunharca öldürülmüş olduğunu hatırladınız.” Bu kanlı cinayetle ilgili haberler gerçekten de Paris’in tüm gazetelerinde yayınlanmıştı, bense Fransızca’mı geliştirmek için yazılanları tek tek okumuştum. Duponte konuşmasına devam etti: “Burasının kutsal bir yer, bir ölüm mekânı olduğunu düşünerek, elinizi şapkanıza götürdünüz. Oysa şapkanızı çıkartacağınız yerde –Hıristiyanların kiliseye girer girmez otomatik olarak yaptıkları gibi– onu başınıza iyice oturtunuz, tıpkı sinagoga giren bir Yahudi gibi. Sonra bir an için kararsız kaldınız, şapkanızı çıkartmanız mı, yoksa başınızda tutmanız mı gerektiğine bir türlü karar veremediniz. Bu davranışınızdan da bazen kilisede, bazen de sinagoga dua ettiğinizi anladım.”

Haklıydı. Annem evlendiğinde, babamın ailesinin tüm baskılarına rağmen kendi dini inançlarından feragat etmemiş ve Baltimore’daki Lloyd Caddesi’ndeki sinagogun inşaatı tamamlanınca, beni de yanında götürmüştü.

Duponte olağan sessizliğine gömüldü. Heyecanımı içimde sakladım. Duponte’un duvarlarını yavaş yavaş kırmaya başlamıştım.

* * *

Geçmişle ilgili olayları anlatması için Duponte’u nazikçe zorlamaya çalışıyordum ancak yüz hatları her defasında kasılıyordu. Arkadaşlığımızı bir alışkanlık haline getirmiştik. Her sabah kapısını çalıyordum. Eğer hâlâ yatağından kalkmamışsa, beni içeri davet ediyor ve birlikte kahve içiyorduk. Sonra genellikle bana yürüyüşe çıkmak istediğini söylüyor, ben de ona, kendisine katılıp katılamayacağımı soruyordum, sorumu duymamış gibi davranarak razı oluyordu.

Bir anlaşılabilirliği vardı, hayatın farklı dönemlerinde nasıl davrandığını öğrenmek istememe neden olan bir *manevi görünmezlik*: Bir aşk yaşarken, düello yaparken, bir lokantada yemek seçerken görmek istiyordum onu. Düşüncelerini öğrenmek için yanıp tutuşuyordum ve benim hakkımda daha fazla şey bilmek istemesini arzuluyordum.

Arada sırada, esas hedefimle ilgili, dikkatini çekebileceğini düşündüğüm bir şey getiriyordum ona. Örneğin Paris'teki kitapçılardan birinde, Baltimore'un bir rehberini bulmuş ve ona göstermişim.

“Bakın, görüyor musunuz, içinde katlı duran bir harita var –ve şurası, Edgar Poe’nun ‘Şişede Bulunan Not’* adlı öyküsüyle ilk gazete ödülünü aldığı dönemde, Baltimore’da yaşadığı yer. Burası da Baltimore’da kendinden geçmiş bir halde bulunduğu yer. Şuraya bakın, Mösyö, burası da defnedildiği mezarlık!”

“Mösyö Clark,” dedi. “Sizin de tahmin ettiğiniz gibi bunların hiçbirini beni ilgilendirmiyor.”

Nasıl olduğunu tahmin edersiniz. Onu bu uyuşuk halinden kurtarmak için denemediğim yöntem kalmamıştı. Örneğin, havanın çok sıcak olduğu bir gün, Duponte ile birlikte Seine Nehri’nin üzerindeki köprüden geçerken, kişi başı on ikişer *sous* ödeyip nehrin üzerindeki yüzer plajda, branda bezinden bir tentenin altında suya girmeye karar verdik. Karşılıklı, serin sulara daldık. Duponte gözlerini kapatıp kendini geriye doğru attı, ben de onu taklit ettim. Bedenlerimiz, çocukların ve delikanlıların neşeyle sıçrattıkları sularda dalgalanıyordu.

Quentin: “Mösyö, C. Auguste Dupin’in, Poe’nun öykülerinde ne denli önemli bir rol oynadığını kuşkusuz biliyorsunuz. Öykülerini duymuşsunuzdur. Ne de olsa Fransız dergilerinde de yayınlandılar.”

Duponte (bir soru mu, yoksa bir yanıt mı olduğu belli olmayan, umursamaz bir tavırla): “Yayınlandılar.”

Q: Bu karakter, yeteneklerini araştırma konusundaki başarılarınızdan örnek aldı. Bunun sizin için bir önemi olmalı! Kahramanca davranışları sayesinde, en karmaşık, en çözümlenmesi imkânsız, akla mantığa sığmayan olayların üstesinden geldi.

D: Sanırım hiçbirini okumadım.

Q: Kendi yaşantınızla ilgili edebiyatı okumadınız mı? Sizi ölümsüz kılacak olan bu eserleri? Nasıl olabilir?

D: Bu tür şeyler merakımı pek cezbetmiyor olsa gerek, Mösyö.

Şu son yorumunun sonunda bir soru işareti bulunmalı mıydı? Bir dilbilimci bu soruya yanıt verebilirdi belki; oldukça kesin bir ifadeyle, ama lokantada sipariş alan bir garsonun, müşterinin söylediklerini tekrar ettiği sesle dile getirilmiş sözlerdi.

* *Bütün Hikâyeleri; İthaki Yayınları; çev: Dost Körpe; 2002 (Yay.).*

Bu olaydan birkaç gün sonra, Duponte ile arkadaşlığımızda çok önemli bir gelişme oldu. Duponte ile birlikte Paris'in yalnızca en güzel bitkilerinin ve ağaçlarının değil, ayrıca en önemli bilimsel zoolojik koleksiyonlarının da yer aldığı Jardin des Plantes'tan geçiyorduk. Ağaçların üzerindeki bulut kümesi havayı karartmaya başlayınca, çıkışa doğru yöneldik. İşte tam o sırada adamın biri koşarak arkamızdan geldi. Dehşet içinde konuşmaya başladı.

"Nazik beyefendiler," dedi soluk soluğa, "pastamı alıp kaçanı gördünüz mü?"

"Pastanızı mı?" diye sordum. "Ne demek istiyorsunuz, Mösyö?"

Bu güneşli yaz gününde, yağmur başlamadan önce, kendini şımartmaya karar verdiğini ve seyyar satıcıdan, çok sevdiği bir keraviyeli* pasta aldığını anlattı. Pastasını az sonra yemek üzere, oturduğu tahta bankın üzerine bırakmış. Yaklaşmakta olan fırtınayı fark edip yerde duran şemsiyesini açmak üzere birkaç saniye boyunca arkasını dönmüş. Ancak pastasını yemek için uzandığında, keraviyeli pastanın yerinde yeller estiğini ve etrafta kimseciklerin olmadığını görmüş.

"Belki de onu bir kuş kapmıştır, Mösyö," dedim. Duponte'u kolundan çekiştirdim. "Artık dönelim. Birazdan yağmur başlayacak Mösyö Duponte ve şemsiyemiz yok."

Pastası çalınan dostumuzun yanından ayrıldık, ama birkaç adım attıktan sonra Duponte arkasını döndü.

"Mösyö," dedi Duponte, "şu an durduğum yerde durun, pastanız iki ile yedi dakika içinde elinizde olacak. Aşağı yukarı yani." Duponte'un sesinde ne bir sevinç, ne de aşırı bir ilgi vardı.

"Gerçekten mi?" diye haykırdı adam.

"Evet, öyle düşünüyorum," dedi Duponte ve tekrar yoluna devam etti.

"Peki ama... nasıl olur?" diye sordu adam, düşünceli.

Duponte'un söyledikleri beni de çok şaşırtmıştı ve Duponte şaşkınlığımı fark etmişti.

"Aptallar!" dedi Duponte kendi kendine.

"Ne?" adam gücenmişti.

"Efendim, Mösyö Duponte!" Ben de bu hakarete içlerlemiştim.

Duponte bizi duymazdan geldi. "İsterseniz sonucu birlikte görelim," dedi. Adamla ikimiz heyecan içinde beklemeye koyulduk. Duponte gayet sakin görünüyordu. Yaklaşık üç buçuk dakika sonra, etraftan çı-

* Avusturya mutfağına özgü bir baharat (Çev.).

gınca koşuşma ve kaçışma sesleri gelmeye başladı ve bir anda, köşeden fırlatılan bir pasta, havada uçarak sahibinin burnunun önünden geçti!

“Pasta!” diye işaret ettim.

Pasta küçük bir ipin ucuna bağlıydı ve bahçede koşuşturan iki küçük çocuk onu peşlerinden sürüklüyorlardı. Adam çocukların arkasından koşup pastasını hırsızının elinden kurtardı. Sonra koşarak yanımıza geldi.

“İnanılmaz bir şey bu, Mösyö, kesinlikle haklıdınız! Peki ama bunu nasıl tahmin ettiniz?” Bir an için adam, Duponte’a kuşkululu gözlerle baktı, onun da oyunun bir parçası olduğunu sanmıştı herhalde. Bir açıklamada bulunmadığı takdirde, rahat bırakılmayacağını anlayan Duponte, olup bitenler hakkında basit bir açıklama yaptı.

Jardin des Plantes’ın doğal koleksiyonları arasında en çok ilgi toplayanlarından biri de, aylardı. Pastası çalınan adam yanımıza gelmeden önce, Duponte bu saatlerin ayların uykularından uyanmaya başladıkları saat olduğunu fark etti. Bu hayvanlarla ilgilenen herkes bunu bilirdi, ve yine bu saatlerde insanlar uyanan ayların inlerine bir ipin ya da sicimin ucunda uzattıkları çeşitli yiyecekler karşılığında onlara türlü soytanlıklar yaptırmaktan hoşlanırlardı. İşin aslı, hayvanat bahçesindeki seyyar satıcılar, mallarının büyük bir çoğunlunu hayvanları beslemek için yiyecek alan ziyaretçilere satarlardı. Ancak *ayıseverlerin* büyük bir çoğunluğunu küçük çocuklar oluşturduğundan ve onların da ceplerinde yiyecek satın alacak kadar para bulunmadığından, adam şemsiyesini açmak için arkasını döner dönmez, pastayı fark eden afacanlardan birinin onu kapıp aylara götürmüş olabileceklelerini düşünmüştü Duponte. Tahta bank çok yüksek, çocuğun boyu da banka yetişemeyecek kadar kısa olduğu için, adamın sırtını döndüğünde etrafta kimsecikleri görmemesi ve pastanın mucizevi bir biçimde ortadan kaybolduğunu düşünmesi gayet doğaldı.

“Pekâlâ. Ama pastanın geri geleceğini, üstelik de tam bu noktaya geri geleceğini nasıl tahmin ettiniz?” diye sordu adam.

“Hayvanat bahçesinin girişinde,” diye sürdürdü Duponte konuşmasını, bize değil de kendi kendine konuşmuş gibi, “her zamankinden daha fazla sayıda polis memuru durduğunu fark etmişsinizdir herhalde. Bundan kısa süre önce ‘Martin’ adındaki bir ayının, inine biraz fazla yaklaşan bir askeri parçaladığını hatırlıyorsunuzdur.”

“Evet! Hatırlıyorum,” dedi adam.

“Hiç kuşkusuz güvenlik görevlileri, çocukların ve delikanlıların korkuluklara tırmanmalarına ve bu canavarlara yaklaşmalarına engel olmak için orada duruyorlar.”

“Evet! Haklısınız, Mösyö!” Adam ağzı bir karış açık, Duponte’u dinliyordu.

“Öyleyse, çocuk gerçekten de pastanızı çalmışsa eğer, güvenlik görevlileri aylar uyandıktan birkaç dakika sonra ona engel olmuş olmalılar. Planları suya düşen çocuk en dolambaçsız yoldan —şu an durduğumuz noktadan geçen yoldan— yürüyerek, aylardan sonra izleyicilerin en çok ilgisini çeken gösteriye yönelmiş olmalı: yani parlak bir kumaş parçası ya da herhangi bir yiyecek karşılığında olmadık maskaralıklar yapan maymunların kafesine. Diğer hayvanlardan hiçbiri, ne kurtlar ne de papağanlar bir parça pasta için böyle bir gösteri yaparlar.”

Adam hayranlık içinde ve sanki olayı kendi başına çözümlenmişçesine mağnır, küçük çocuğun yerlerde sürüklediği, yağmurda ıslanmış pastasını bizimle paylaşmayı önerdi. Ben nazikçe teklifini geri çevirdim, ama Duponte bir süre düşündükten sonra kabul etti ve adamın yanına otururdu. Onlar afiyetle pastayı yerlerken, ben de ıslanmamaları için onlara şemsiye tuttum.

O akşam, otelimın yakınlarındaki kalabalık bir café’de, pastası çalışan adamla buluştum. Parlak ışıklarla aydınlatılmış café’nin içindeki sayısız ayna, insanın gözünü kamaştırıyordu. Adam bir arkadaşıyla domino oynuyordu, beni görür görmez arkadaşının yanından kalktı.

“Cesaretinize hayranım, Mösyö,” dedim neşeyle. “Harika bir iş çıkardınız!”

Aynı adamla önceki gün Jardin des Plantes’ta karşılaşmıştım. Paris’in *chiffonniers*’lerinden* biriymi, yani Paris’te yaşayanların çöplerini topluyordu. Bu insanlar, ellerindeki değnekler ve sepetlerle, çöplerin içinde bulunan değerli sayılabilecek nesneleri bir kenara ayırıyorlardı. “Kemikler, kâğıt parçaları, masa örtüleri, kumaşlar, demir parçacıkları, kırık camlar, kırık porselenler, şarap şişesi mantarları...” diye anlatmıştı bana. Bu işi yapanlar sokak serserileri değillerdi; aksine, bu işi yapmakla görevli oldukları polis kayıtlarında geçiyordu.

Adama, günde ortalama ne kadar çöp topladığını sordum.

“Kral Philippe döneminde,” dedi önceki hükümdardan söz ederek, “günde otuz *sous* değerinde mal toplardık! Ama şu anda, cumhuriyetçi rejimle, günlük kazancımız on beşe düştü.” Monarşiyi büyük bir özlemle andığı her halinden belli oluyordu. “Artık inanlar daha az kemik ve kâğıt atar oldular. Ülkede refah olmadıktan sonra, biz yoksullar hiçbir şey yapamayız.”

* Fr. Paçavracı (Çev.).

Sonraki aylarda bu sözlerini hatırlayacaktım.

Çöp toplama işini, yasal olarak, yalnızca sabahın beşi ile onu arasında yapabildiğinden ve para kazanmak zorunda olduğundan, aklımdan geçen plandan hoşlanacağını düşünmüştüm. Ertesi gün, bizi Duponte ile birlikte yürürken gördüğünde, yanıma gelerek değerli bir eşyasının ortadan kaybolduğunu söylemesini ve Duponte'un yardımını istemesini rica ettim. Bu şekilde Duponte yavaş yavaş bu işlere geri dönebilirdi.

Şimdiyse buluşmaya karar verdiğimiz caf de oturuyorduk, garsona dostuma ne isterse getirmesini, hesabı benim ödeyeceğimi söyledim. Neler yemedi neler! Lokantanın bütün spesiyalitelerini sipariş etti: güveçte tavuk, sebzeli yahni, karnabahar, şekerlemeler, kavun, krem peynir! Fransa'daki usule göre her yemek farklı bir tabakta getiriliyordu, Fransızlar Amerikalıların her şeyi aynı tabakta yeme zevklerinden – sebzelerin et suyuna karışmasından mesela– nefret ediyorlardı. Bahçedeki başarısına karşılık, hak ettiği güzel yemeği afiyetle yemesini izliyordum.

“İlk başta pasta bu iş için uygun olmaz diye düşündüm,” diye itiraf ettim. “Garip bir seçim olduğuna karar verdim! Ama o küçük çocukla birlikte harika bir iş çıkardınız.”

“Yo, yo, Mösyö!” dedi. “O küçük çocuğun benimle hiçbir ilgisi yoktu. Pastam gerçekten de çalınmıştı!”

“Ne demek istiyorsunuz?” diye sordum.

Chiffonnier bana, şemsiyesini kimsenin dikkatin çekmeyecek korunaklı bir yere koymayı ve daha sonra anlaşılmaması gereği Duponte'un yanına gelerek şemsiyesinin çalındığını söylemeyi planladığını anlattı. Oturduğu bankın kenarında, şemsiyesini gizleyecek uygun bir yer aradığı sırada pastası ortadan kaybolmuştu.

“Ona neler olduğunu nasıl anlamış olabilir?” diye sordu. “Yoksa arkadaşınıza gözlerini benden ayırmamasını mı söylediniz?”

“Elbette ki hayır!” başımı salladım. “Esranı çözümleyip çözümlemeyeceğini görmek istedim yalnızca, üstelik bu şekilde yaptığımız deneyi mahvetmiş olurum!”

Adam olaydan çok etkilenmiş görünüyordu. “Garip bir tip. Ancak insan hevesli olduğunda, elinden geleni ardına koymaz.”

Adamın yanından ayrıldıktan sonra, söylediklerini uzun uzun düşündüm. Duponte'un umut verici hallerine o kadar yoğunlaşmışım ki, *neden* Duponte'un bu muhakemeyi yaptığını gözden kaçırmışım. Belki de akşam yemeği yememiş olan Duponte gerçekten de açtı ve pastayı

büyük bir keyifle midesine indirmişti ve bu onun hakkıydı. Bu, Duponté'un yeteneklerini yeniden canlandırma konusunda atmış olduğum son adım değildi. Amerika'dan gelirken yanımda, *The Prose Romances of E. A. Poe** adlı kitapçığı getirmiştim. "Morg Sokağı Cinayetleri"nin ilk sayfasını işaretlemiş ve ilgisini çekeceğini umarak, Duponté'un görebileceği bir yere bırakmışım. Taktiklerimin işe yaradığını görmek çok hoşuma gidiyordu. Duponté'un gerçek anlamda değiştiğine dair ilk belirti, bir akşam Café Belge'e kadar onu takip ettiğim sırada ortaya çıktı. Haftada iki ya da üç kez, bir tabureye kurulur ve bilardo oynayanları ya da çene çalanları görmezden gelerek, etrafındaki çirkin telaşın ve kargaşanın arasında, öylece otururdu. Daha önce de peşinden buraya gelmişim. Ancak bu kez onu görür görmez ondaki değişikliği hemen fark ettim. Gözleri artık eskisi kadar boş bakmıyordu.

Küçük, daracık café'ye geri döndükten sonra izini kaybettim. Duvara sıralanmış aynalar, içerisini olduğundan kalabalıkmış gibi gösteriyordu. Şehrin en iyi bilardocuları burada toplanıp oyun oynarlardı. İçlerinde en iyisi olduğu iddia edilen düzenbaz bir herif vardı. Her yeri *kırmızıydı* – saçları, alnı, tahriş olmuş cildi. Oyunu her zaman tek başına oynardı, sanırım sırf zevkine ya da eğlencesine oynayanlardan kat kat üstün olduğu için. Güzel vuruşlar yaptığında kendi kendini cesaretlendirir, hatalı oynadığıdaysa söylenirdi.

Café Belge, kadınların da girmesine izin verilen şehirdeki tek bilardo salonuydu – ancak Paris'i ziyaret etmemiş olanların şaşıracağı şekilde, kadınların sigara içmesine izin verilen tek mekân değildi. Bu tür şeylere alışkın olmayan Amerikalılar fotoğrafçı dükkânlarının vitrinlerinde gördükleri resimler ya da Tuileries Bahçeleri'nde, herkesin gözü önünde yerine getirilen, ancak bebek odalarının duvarlarının arasına yakışabilecek cinsten anneliğe özgü sahneler karşısında da şok geçiriyorlardı.

Duponté'u aradığım sırada, genç bir kadın elini elimin üzerine koydu.

"Mösyö, bizimle bilardo oynamak ister misiniz?"

"Matmazel?"

Masanın başında duran üç superisini işaret etti. "Bilardo oynamak istediğinizi düşündüm. Buyurun, bu ıstakanız. İngiliz misiniz?"

Beni masanın önüne doğru itti. "Sıkılmayın. Paris'te hiç kimse parasına oynamaz, sadece içkisine!"

* Bu öyküler Epsilon'dan çıkan *Seçme Öyküler* ve İthaka Yayınları'ndan çıkan *Bütün Eserleri* derlemelerinde yer alır (Yay.).

“Bakın...” olabildiğince sessiz konuşmaya çalışarak, ona doğru eğildim: “Evli değilim.” Fransa’da evli olmayan hanımların, şereflerine leke sürülmemesi için bekâr erkeklerle görülmeleri gerektiğini öğrenmiştim; buna karşılık evli kadınlar istedikleri her şeyi yapmakta özgürdüler.

“Ya, bu çok iyi,” diyerek beni rahatlatmaya çalıştı küçükhanım, yüksek ama buğulu sesiyle. “Ben evliyim.” O ve arkadaşları gülmeye ve aralarında, takip edemeyeceğim kadar hızlı bir Fransızca ile konuşmaya başladılar. Bilardo masalarının çevresini sarmış olan erkekleri dirseğimle ittirerek, salonun diğer tarafına geçmeye çabaladım.

Bir süre sonra herkesten ayrı duran bir başka genç kadın gördüm. Diğer kadınlarla aynı sosyal sınıftan olmasına karşın, öbürlerinden daha zarıfmış gibi duruyordu. Baltimore Caddesi’nde boy gösteren “rakipsiz güzellerden” çok farklıydı. Benden daha kısa boyluydu ve derin bakışlı gözleri, her adımımı takip ediyormuş gibiydi. Elinde çiçeklerle dolu bir sepet tutuyor ve bir kenarda sessizce duruyordu. Caf ’deki erkeklerden biri elini kaldırdığında yanına gidiyor, adam da sepetinin içine biraz bozuk para atıyordu.

Bu güzel manzaraya katkıda bulunmak için cebimdeki bozuklukları toplamaya çalışırken, yanlışlıkla yanımdaki masaya çarptım ve oyuncu topa vuracağı sırada onu sarstım.

“Kahretsin!” İstmeden kızıl saçlı düzenbaza çarpmıştım. Caf ’nin en iyi oyuncusuna. Adamın hemen yanında, koyu renk saçlı, beyaz tenli, çok güzel bir kadın duruyordu, adamın kolunu okşayıp onu teselli etmeye çalıştı.

Az önce karşılaştığım superileri, salonun diğer tarafından beni işaret edip güleştüler. “Mösyö İngiliz!” deyip durdular.

“Aslında, Mösyö, Amerika’dan geliyorum. Lütfen özrümü kabul edin.”

“Demek bir Yanki ha! Belki burada da Kızılderili kovaladığını sanıyorsundur? Amacın ne, olay çıkarmak mı?”

Beni birkaç kez sertçe itti, Az kalsın sırtüstü yere yuvarlanacaktım, ama neyse ki dengemi koruyabilmişim. Bu kavga sırasında —o anda mı yoksa daha sonra mı oldu pek emin değilim— şapkam kayboldu. Bir sonraki itiş sırasında masanın üzerine düştüm ve caf ’nin aynalarından birine çarparak, yere yapıştım.

Gözümü açtığımda yerde sırtüstü yatıyordum. En iyisinin caf ’deki bayat sigara dumanının huzur içinde biriktiği ve aynalarda okyanusun

üzerinde yuvarlanan sisi andırarak daimi ve sürekli çoğaldığı tavana bakarak, yerde kalmak olduğuna karar verdim.

Bir çift kol sigara dumanını yardı ve beni hızla çekerek ayağa kaldırdı. Birdenbire salon bana daha sıcak, daha gürültülü ve daha küçükmüş gibi göründü. Arkalardan bağırırlar ve kahkahalar yükseliyordu – gürültünün büyük bir kısmını, masanın üstüne çıkmış dans etmekte olan superilerinden birine yapılan tezahüratlar oluşturunuyordu. Çığlıklar Kızıl Düzenbazı coşturdu. Kocaman ağzıyla bana bakıp sıttı.

Nefesi çok kötü kokuyordu. “Şimdiye dek oynadığım en iyi oyundu,” dedi tehditkâr bir sesle. Aslında, ağzından çıkan her sözcüğün tehditkâr bir tınısı vardı, ne dediği pek anlaşılmıyordu, doğal olarak Fransızca konuşuyordu ve söyledikleri bana bir laf salatasından ibaretmiş gibi geliyordu. Sepetli, zarif kızın bunları izlememiş olmasını diledim.

Sonra arkamdan gelen sese kulak verdim. “Mösyö, izin verirsiniz!”

Düzenbaz omzumun üzerinden arkama baktı.

“Sizinle karşılıklı bir oyun oynamak isterim, Mösyö,” dedi aynı sesin sahibi. “Bahis ücretine siz karar verin.”

Kızıl Düzenbaz beni tamamen unutmuş gibiydi, sürekli olarak etrafında dolanan ve bu işlere bulaşmaması için onu kolundan çekip duran kadını da kenara itti.

“Benim masamda mı?” diye sordu düzenbaz, az önce çarpıştığımız bilardo masasını işaret ederek.

“Daha uygun bir masa göremiyorum etrafta,” diye yanıt verdi Duponte, hafifçe öne doğru eğilerek.

Uygun bir bahis parasında karar kılındı. Bir anda masa izleyicilerin ilgi odağı haline geliverdi, hiç tanınmamış bir oyuncu şampiyona kafa tutmaya cesaret ettiği için değil, ortada bir para söz konusu olduğu için –her zamanki gibi içki ısmarlama değil– üstelik de kayda değer bir para.

Sanki ikinci bir Duponte olabilirmiş gibi, başka bir yerde olmadığından emin olmak için bakışlarımı café’nin içinde dolaştırdım. Bir yandan tehlikeden kurtulduğuma sevinsem de, Duponte’un bir hata yaptığını hemen kavradım. Öncelikle ilk izlenimlerimden anladığım kadarıyla, Duponte’un kaybedecek parası yoktu. İkincisi de bu adamın ne kadar iyi bir oyuncu olduğu apaçık ortadaydı. Arkamda duran izleyicilerden biri, bana bu gerçeği hatırlatmak istemişçesine arkadaşına, “Kızıl Düzenbaz, Paris’in en iyi oyuncusudur,” diye fısıldadı. Arkadaşıyla konuşurken adamın gerçek ismini kullanmıştı, ancak üstünden epeyce olay geçtiği için ne olduğunu hatırlayamıyorum.

Kızıl Düzenbaz parasını sandalyenin üzerine fırlattı. Duponte istakasını seçmekle meşguldü.

“Mösyö?” diye hatırlattı düzenbaz, sandalyeye üç kez vurarak.

“Para benim ödülüm olacak,” diye yanıtladı Duponte. “Sizin değil.”

“Peki ya kazanırsam?” diye haykırdı adam, kıpkırmızı yüzü mora çalarak.

Duponte eliyle beni işaret etti. “Eğer bu oyunu hiçbir kayıp vermeden kazanırsanız,” diye cevap verdi Duponte, “bu beyefendiyle aranızdaki meseleyi kimse sizi engellemeden halledersiniz.”

Ben ümitsizlik içinde beklerken, düzenbaz bana dönüp benden alacağı öcün hayaliyle sevindi. Hatta Duponte’a, oyuna başlama şerefini bile bahsetti. Bense Poe’nun öykülerinde, kahramanının bilardo konusundaki yeteneğine yer verip vermediğini düşünerek, başıma gelecekleri unutmaya çalıştım; oysa Dupin satranç gibi matematiksel zekâ gerektiren oyunlardan hiç hoşlanmıyor ve muhakemenin gerçek hünerlerinin bilek güreşi gibi basit karşılaşmalar sayesinde ortaya konulabileceğine inanıyordu.

Duponte oyunu o kadar berbat bir vuruşla açtı ki, izleyiciler gülmeye başladı.

Kızıl Düzenbaz bir anda ciddileşti, hatta zarif bir duruş aldı ve art arda harika vuruşlar yaptı. Şimdiye dek oynadığı en iyi oyunu mahvetmişsem eğer, bu da en iyi ikinci oyunu olmalıydı. Bir anda Duponte’un bilardo konusunda bir usta kesileceğini ümit ettim ya da bu acemiliğinin oyunun bir parçası olmasını. Ancak umudum suya düştü; Duponte giderek daha kötü oynamaya başladı. Artık Kızıl Düzenbaz’ın oyunu kazanması için üç ya da dört vuruş yapması gerekiyordu. Bahsin bedelini gümüş paralarla ödeyebilmek için ceplerimi karıştırdım, ama yanımda yalnızca birkaç frank vardı.

İşin ilginç yanı: Bütün bu olup bitenlere rağmen, Duponte gayet kendinden emin görünüyordu. Her berbat hareketi sonrasında yüzünde gayet sakin ve mağrur bir ifade yansıyor. Rakibinin bu durumdan inanılmaz ölçüde rahatsız olduğu belliydi, ancak oyununun mükemmeliyeti hiç etkilenmemiş görünüyordu. Zaferin mükâfatlarından biri de, kaybedenin çöküşünü izlemektir. Oysa Duponte ona bu mutluluğu vermeyi reddediyordu. Kızıl Düzenbaz’ın, Duponte’a bu fırsatı vermek için oyunu yavaşlatmış bile düşünmeye başlamışım.

En sonunda Kızıl Düzenbaz tüm dikkatini masaya verip oyunu hızlandırdı ve Duponte’a öfke dolu bir bakış fırlattı. “Buraya kadar,” dedi, sonra nefret dolu bakışlarını bana doğru çevirdi.

“Evet? Pekâlâ.” Korku dolu bakışlarının arasında, Duponte omuz silkti.

O kadar paniğe kapılmıştım ki, ilk anda caf  nin kapısındaki kargaşayı duymamıştım bile. İşin aslı, birkaç kişi parmaklarıyla bizim durduğumuz yeri işaret edinceye dek olup bitenlerin farkına varmamıştım. Sonra birdenbire, sakalı ve onunkilerden çok daha geniş omuzları dışında Düzenbaz’a birebir benzeyen, turuncu g  r sakallı bir adam yanımızda beliriverdi. Kızıl Düzenbaz’ın hırslı, kırmızı yüzünün bir anda sararıp solduğunu fark ettim ve bir şeylerin ters gittiğini anladım. Fransızca konuşmalardan anladığım kadarıyla Kızıl Düzenbaz yeni gelen adamın sevgilisini, yani deminden beri yanında dikilip duran kızı elinden almıştı. Kızcağız iri yapılı adama onu affetmesi i  in yalvarmaya başladı ve Kızıl Düzenbaz bir anda sokağı ka tı.

Duponte kargaşadan yararlanıp sandalyenin üzerinde duran parayı almış ve ben daha ne olup bittiğini anlayıncaya dek, caf  ’den ayrılmıştı.

Eğer hiçbir kayıp vermeden kazanırsanız... Sözcükler beynimin içinde dönüp durmaya başladı. Demek ki bu işin nasıl sonlanacağını biliyordu – hem de ta en başından. Sokağı   k  p Duponte’un peşinden gittim.

“Mösyö, bu işten sağı kurtulamayabilirdim! Bu oyunu asla kazanamayacaktınız!”

“Kesinlikle doğıru!”

“Bu adamın geleceğini nereden biliyordunuz?”

“Bilmiyordum. Kızıl Düzenbaz’ın yanındaki kız sürekli olarak pencereden dışarı kaçamak bakışlar atıyor, ama dışarıdan birinin onu g  remeyeceğı şekilde gizleniyordu. Üstelik Kızıl’ın kolunu hiç tutmadı, sanki onu korumak istemiş  sesine, yalnızca *sıkıştırmakla* yetindi ve ben ona kafa tuttuğum sırada, Kızıl’a buradan gitmeleri i  in yalvardı. Hiç kimse- nin, onu bu çocukça oyunda yenebileceğini düşündüğünden değıl tabii. Kız onun daha önce de geçirdiğı öfke nöbetleri ya da Kızıl Düzenbaz’ın ona yazmış olduğı mektuplardan birini dikkatsizce şifoniyerinin üzerinde unutmuş olması yüzünden, diğıer sevgilisinin peşlerinde olduğunu biliyordu. Kızı birazcık inceledim ve eski sevgilisinin kısa süre içinde burada olacağı kanaatine vardım. Başka biri bir şey bildiğinde, bunu kendi başınıza keşfetmeniz gereksizdir. Ortada telaşlanacak bir şey yoktu.”

“Peki ya siz oyunu kaybettikten sonra gelseydi?”

“  ok duygusal bir insan olduğunuzun farkındayım.”

“Bana karşı korkunç bir şiddet gösterisinde bulunmaz mıydı, sizce?”

“Bulunurdu,” diye itiraf etti Duponte bir süre düşündükten sonra, “bu sizin için oldukça kötü olurdu, Mösyö. Ucuz kurtulduğumuz için şükretmeliyiz.”

Birkaç gün sonra, bir sabah yine Duponte’un kapısını çaldım, ama açan olmadı. Kapıyı itmeye çalıştığımda, açık olduğunu fark ettim. Kapıyı duymamış olabileceğini düşünüp içeri girdim ve ona seslendim:

“Yürüyüşe çıkalım mı, Mösyö?” Durup etrafıma bakındım.

Duponte, sanki dua edermişçesine yatağının üzerine iki büküm eğilmiş, alnını elleriyle bir mengene gibi kısırmıştı. Yanına yaklaşıncaya, bir kitaba dalmış olduğunu fark ettim.

“Ne yaptınız siz?” diye sordu.

Geriledim, “Yalnızca size bakmaya geldim, Mösyö. Birlikte Seine kıyısında bir yürüyüşe çıkabileceğimizi düşündüm. Ya da at kestanelerini görmek için Tuileries’ye gidebilirsiniz!”

Bakışlarını gözlerime kenetledi, rahatsız oldum.

“O taraklarda bezim olmadığını size izah ettim, Mösyö Clark. Ama gördüğüm kadarıyla bu konuyu anlamamakta ısrar ediyorsunuz. Sizin edebiyatınızla, benim gerçeğimi karıştırıyor gibisiniz. Artık beni yalnız bırakırsanız çok sevineceğim.”

“Ama Mösyö Duponte... lütfen...”

İşte o sırada, bu kadar dikkatle okuduğu şeyin ne olduğunu gördüm: “Morg Sokağı Cinayetleri.” Kendisi için bıraktığım kitabı okuyordu. Sonra beni kolumdan tuttuğu gibi girişe doğru itti ve kapıyı arkamdan kapattı. Bir anda tüm umutlarım söndü.

Anırede, gözümü kapı ile çerçevesi arasındaki ince aralığa dayadım. Duponte yatağının üzerinde oturuyordu. Okurken, çok etkileyici görünüyordu. Sayfaları çevirdikçe bedeni büyüyor, gölgesi de şişiyormuş gibi görünüyordu.

Birkaç dakika boyunca, sessizce onu izledim. Sonra yavaşça kapısını tıklatıp mantığına seslenmeye çalıştım.

Kapıyı giderek hızlı vurmaya ve sonunda da yumruklamaya başladım; sonra zili çalmaya başladım, ta ki kapıcı gelip beni kapıdan uzaklaştırmaya ve polisi çağırmakla tehdit edinceye kadar. Washington’dayken Mösyö Montor, başımı asla polisle belaya sokmamam konusunda beni uyarılmıştı. “Fransız polisi buradakilere benzemez,” demişti, “birine takılar mı... anla-yın işte!”

Kendimi kapıcıya teslim ettim ve beni merdivenlerden aşağı doğru yönlendirmesine izin verdim.

* * *

Bunu izleyen günlerde, anahtar deliklerinden ve pencere aralıklarından konuşmak, kapıları aşındırmak, kapı aralıklarından notlar atmak... günlük faaliyetlerim arasına girmişti. Duponte, Paris civarında yürüyüşe çıktığında onu takip ediyordum, ama beni görmezden geliyordu. Bir keresinde onu pansiyonuna kadar izledim, Duponte kapısının önünde durup "Bu münasebetsiz genç adamın bir daha buraya gelmesine izin vermeyin," dedi.

Bana baktığı halde, kapıcıyla konuşuyordu. Duponte arkasını dönüp merdivenleri çıkmaya devam etti.

Kapıcı servisteyken, karısı hiç soru sormadan, birkaç *sous* karşılığında beni içeri alıyordu. *Kaybedecek zamanımız yok*, diye yazdım Duponte'a, kapısının altından attığım ve okumadan çöpe atacağından emin olduğum notlardan birinde.

Bu süre içinde Peter'dan bir mektup daha aldım. Bana karşı tavrı birazcık yumuşamıştı, yapılacak işlerimi bir an önce tamamlayıp hiç vakit kaybetmeden Baltimore'a dönmem gerektiğini belirtiyordu. Hatta dönüş seyahatimi hemencecik ayarlayabilmem için bir Fransız bankasına cömert bir akreditif göndermişti. Parayı ona iade ettim ve tabii ki ona, buradaki işlerimi henüz tamamlamadığımı anlatan bir mektup yazdım. Uzun zamanımı alsa da, ne yapıp edip Poe'yu, kendisini mahvetmeye çalışanlardan kurtaracaktım ve verdiğim sözü yerine getirerek hukuk büromuzun ismini yüceltecektim.

Yanıtım üzerine Peter bana bir mektup daha yazıp ciddi ciddi Paris'e gelmeyi ve beni de alıp birlikte Amerika'ya dönmeyi düşündüğünü söyledi, hatta beni yaka paça sürükleyeceğinden söz etti.

Amerikan gazeteleri bulunduran okuma odalarından Poe ile ilgili haberleri toplamayı sürdürüyordum. Genel anlamda, Poe ile ilgili yazılanlar daha da kötüleşmişti. Ahlakçılar, geçmişte dâhilere gösterilen hoşgörüye çatıyor, "ahlaksız yaşantılarının" ardından öldüklerinde bile övülmelerine örnek olarak onu gösteriyorlardı. Acımasız yazarlardan biri olan Rufus Griswold, halkın gözüne girmek adına, haince bir hareketle, şairin iftira ve nefretle dolu bir biyografisini yayınlamıştı. Poe'nun itibarı artık tam anlamıyla iki paralık olmuştu.

Arada sırada, Poe'yu mahvetme çabaları arasında, şairin son *haftalarını* konu alan yeni ve önemli bir bilgi ortaya çıkıyordu. Örneğin, Baltimore'daki Ryan's Oteli'nde bulunmadan kısa süre önce, Poe'nun Philadelphia'ya git-

meyi planladığı söyleniyordu. Bayan St. Leon Loud adlı bir kadın için, yüz dolar karşılığında bir şiir kitabının redaksiyonunu yapacaktı. Ama ne yazık ki bu bilgi, basının hasır altı ettiği konulardan biri olarak kalmıştı, çünkü sonuçta Poe'nun Philadelphia'ya gidip gitmediği bilinmiyordu.

Öte yandan basın, Poe'nun Richmond'dan ayrılmadan hemen önce eski kayınvalidesi Maria Clemm'e yazdığı ve Philadelphia'ya gitmeye niyeti olduğunu açıkladığı mektubu yayınlamış olması ilginçti. Poe'nun çok sevdiği koruyucusuna yazdığı son mektuptu bu. "Size hâlâ tek bir dolar bile gönderemiyorum – ama inancınızı kaybetmeyin – dertlerimizin çok yakında sona ereceğini umuyorum," diye yazmıştı Poe, dokunaklı mektubunda. "Bana hemen cevap yazın & mektubunuzu Philadelphia'ya gönderin." Mektup şöyle devam ediyordu: "Mektubun elime ulaşmamasından korkuyorum, bu yüzden üzerine isminizi yazmayın & zarfa E.S.T. Grey Esqre yazın yeter. Tanrı sizi korusun & kutsasın çok sevgili Muddy." Mektubun altında da imza olarak "Sizin Eddy'niz," yazıyordu.

E.S.T. Grey Esqre mı? Poe ölümünden birkaç hafta önce neden değişik bir isim kullanmaya başlamış olabilirdi? Neden Muddy'nin göndereceği mektubun Philadelphia'da eline ulaşmayacağından korkuyordu? E.S.T. Grey! Haberin çıktığı gazetelerde bunun kesinlikle bir delilik belirtisi olduğu söyleniyordu.

Araştırmalarım her zamankinden fazla hız vermem gerekiyordu, ancak Paris'teydim ve Duponte benimle konuşmayı bile reddediyordu.

8

Alışıldık işlerimin ve sorumluluklarımdan dışında bir konuyla bu denli haşır neşir olmak büyük bir hata, çılgın bir itki miydi acaba? Keşke Peter ile Hattie'nin içtenlikleri ve güvenirlilikleriyle yetinebilseydim! Çocukluğumda tek ihtiyacım olan, Glen Eliza'nın sıcak aile yuvası ve güvendiğim oyun arkadaşlarım değil miydi? Evimden bu denli uzakta ve manevi bir hücrenin içine hapsedilmişken, yüreğimi ve planlarımı neden Duponte gibi birine açmak istiyordum?

Hüznümle başa çıkmaya ve Paris şehir rehberi kitabımın tavsiye ettiği, “yabancıların mutlaka görmeleri gereken” yerleri ziyaret etmeye karar verdim.

İlk önce, Cumhurbaşkanı Louis-Napoléon'un refah içinde yaşadığı Champs-Élysées'deki sarayı gezdim. Champs-Élysées'nin büyük antresindeki özel üniformalı hizmetkâr şapkamı aldı ve bana tahta bir vestiyer fişi uzattı.

Halkın ziyaret etmesine izin verilen birkaç odadan ibaret dairede, Louis-Napoléon'u görme şansım olabilirdi – Prens Napoléon'u. Cumhurbaşkanı ve bugün hâlâ Fransa'nın en sevilen simgelerinden biri olan İmparator Napoléon'un yeğenini ilk görüşüm olmayacaktı bu. Bundan birkaç hafta önce Louis Napoléon, Avenue de Marigny'nin sokaklarında, atına binmiş, kırmızı üniformalı Fransız askerlerini kolaçan ediyordu. Duponte onu ilgiyle izlemiş (o günlerde hâlâ dostluk) ve ben de ona katılmışım.

Sokaklardaki kalabalık tezahürat yapmış ve eli yüzü daha düzgün olanlar “*Vive Napoléon!*” diye haykırışlardı. O anda, etrafı korumalanyla çevrili halde ata binmiş giderken, bundan kırk yıl önce, yine tezahüratlar arasında şehir turu atan diğer hükümdar Napolyon ile aralarındaki hafif benzerliği fark etmemek olanaksızdı. Kimileri Louis-Napoléon'un ismi sayesinde seçimleri kazandığını iddia ediyordu. Anlatılanlara göre, Fransa'nın yoksul

* Fr. Yaşasın Napoléon! (Çev.).

kesimlerindeki cahil rençperler, orijinal Napoléon Bonaparte (otuz yıl önce ölmüş olan) için oy verdiklerini sanmışlardı!

Elleri, yüzleri ve boyunları kapkara kurum renginde, yirmi kadar erkek canla başla, “*Vive la République!*” diye haykırmıştı. Kalabalığın arasında, hemen yanımda duran biri, bana bunların protesto amacıyla “*Kızıl parti*” tarafından gönderilmiş olduklarını söylemişti. Resmi bir cumhuriyet içinde, “Cumhuriyet Çok Yaşa” diye haykırmanın ne tür bir protesto ya da aşağılama olabileceğini anlamış değildim. Sanırım sözcükleri tehditkâr kılan söyleyiş tarzlarıydı, “Cumhuriyet” sözcüğünü farklı bir biçimde vurgulayarak, başkanın yandaşlarına onu korkunç bir şeymiş gibi göstermeye, “Aslında Cumhuriyet falan yok, bu adam sahtekârın teki, ama günün birinde onu devirip, gerçek Cumhuriyeti kuracağız!” demeye çalışır gibiydiler.

Oysa şu an sarayda gördüğüm adam, dalgın, soluk benizli ve ılımlı, gerçek bir beyefendiydi. Napoléon etrafını saran, çoğu üniformalı, göğüsleri parlak madalyalarla süslü bir kalabalığın arasında gurur ve heyecan içinde geziyordu. Yine de insanların başkan-prens önünde saygıyla eğiliş tarzlarında bir gariplik sezmiştim – kralken, bir anda seçimle başa geçmiş bir başkan oluvermişti.

İşte tam o sırada Emniyet Teşkilatı’nın Müdürü Delacourt yandaki odalardan birinden çıkıp Başkan Napoléon ile sessizce görüşmeye başladı. Emniyet müdürünün, benim durduğum tarafa doğru ters bir bakış fırlattığını görünce çok şaşırdım.

Burada istenmediğimi açıkça belli eden bu davranış karşısında Champs-Élysées’den ayrıldım. Daha görülmesi gereken Versailles Sarayı vardı, ancak şehir rehberi, burasının sabahın erken saatlerinde ziyaret edilmesini öneriyordu. Her şeye rağmen, Paris’in dışına bir gezinti yapmak için henüz çok geç olmadığını düşündüm. Üstelik Duponte bana Versaille’ı gezmem gerektiğini söylemişti – belki burayı ziyaret ettiğimi öğrenirse, benimle yeniden konuşmayı kabul ederdi.

Tren Paris şehir merkezinden çıktığı andan itibaren, kalabalık kent hayatının yerini göz alabildiğine kırlık araziler aldı. Trenle yanlarından geçerken, karanfil rengi başlıklar takmış, tarlalarda çalışan her yaştan kadın bana kaçamak bakışlar attı.

Versailles tren istasyonunda durduk. Kalabalık beni adeta sürükler gibiydi, bir şapka ve dantelli bone seline kapılıp Versailles Sarayı’na

doğru giden büyük demir kapıların altından geçtim. Etraf sessizdi, çeşmelerden akan suyun sesini bile duymak mümkündü.

Şimdi dönüp geriye baktığımda, bunun sarayın odalarını gezdiğim sırada başlamış olabileceğini düşünüyorum. Tuhaf bir rahatsızlık hissetmiştim, sanki kışın ilk günü sokağa çok ince bir paltoyla çıkmışım gibi. Rahatsızlığımın kalabalıktan kaynaklandığını sanmıştım. Hiç kuşkusuz, Angoulême Düşesi'ni bu surlardan uzaklaştıran güruh bile bunun kadar kalabalık değildi. Tur rehberim bana, duvarda asılı duran tabloların hangi savaşları konu aldığını anlatıyor, bense onca bakışı üzerimde hissetmekten bir türlü odaklanamıyordum.

"Bu galeride," dedi rehberim "XIV. Louis, kraliyetin tüm ihtişamını sergilemişti. Öylesine muhteşem bir maiyeti vardı ki, saray mensupları bu koskocaman salona bile sığmıyordu." Bahçelere bakan tam on yedi kemerli pencerenin yer aldığı ve karşılarında on yedi aynanın asılı olduğu, XIV. Louis'nin büyük galerisindeydik. Krallığın, yerini alan cumhuriyete kıyasla daha cazip olup olmadığını geçirdim aklımdan.

Saati bir frank karşılığında tutmuş olduğum rehberim dalgınlığımdan rahatsız olmuş görünüyordu. Tarih ve sanatın incelikleri konusunda cahilin teki olduğumu düşünmesinden korktum. İşin aslı, sürekli olarak izlendiğimi hissediyor olmak beni çok rahatsız ediyordu – ve bu salondaki aynalar, bakışların sayısını durmadan katlıyordu.

Farklı odalarda karşılaştığım insanları aklımın bir köşesine kazımaya başladım. Rehberime, tura farklı bir yoldan devam etmek istediğimi söyledim – rehber daha önce hiç böyle bir teklifle karşılaşmamış gibiydi. Bu arada, konuyu Paris'teki yabancılara getirdiğinde bile dikkatimi çekmeyi başaramadı.

"İnsanlar burada günlerinizi nasıl geçirdiğinizi tahmin ediyorlardır – ne de olsa genç ve güçlü bir adamsınız," diye düşündü, belki de beni gücendirmeye çalışarak.

"Beni burada *kim* tanıyacak ki, Mösyö?"

"Polis ve hükümet, tabii. Onlar Paris'te tüm olan biteni bilirler."

"Olabilir. Ama, Mösyö, korkarım yaşıntım o kadar da ilginç değil."

"Onlar her şeyi otel yöneticinizden öğrenirler, giriş-çıkışlarınızı denetleyen *çığırtkanlardan*, at arabacılarından, sebze meyve satıcılarından, şarap dükkânı işletenlerden. Evet, Mösyö, sanırım onların haberi olmadan burada hiçbir şey yapmanız mümkün değil."

Zaten yeterince sinirliydim, rehberin bu yorumu beni daha da öfkelendirdi. Ona parasını ödedim ve hizmetine son verdim. Tur rehberim

olmadan daha hızlı hareket edebiliyor, salonlarda birikmiş olan kalabalık insan guruplarının arasından kolayca sıvışabiliyordum. Arkamda bir kalabalığın toplanmış olduğunu fark ettim, öfkeli erkek sesleri ile kadınların huzursuz bağırırları geldi kulağıma. Anlaşılan, turistlerden bazıları, kalabalığın içinde hızla ilerlerken onları sertçe itişiren birinden şikâyetçiydiler. Olayın suçlusunun kim olduğunu öğrenmeyi beklemeden, yan odaya geçtim. Bu arada yoluma çıkan herkesten ve her değerli eserden kurtulmayı başarıp sarayın kocaman bahçesine vardım.

“İşte orada! İnsanların arasından sıvışmaya çalışın, o!”

Daha bu sesi duyar duymaz, bir el koluma yapıştı. Sarayın bekçisiydi.

“Ben mi?” diye karşı çıktım. “Ben hiç kimseyi itmedim ki!”

İnsanları itip kakan kişinin kim olduğu ortaya çıkınca beni serbest bıraktılar, ama ben her ihtimale karşın bekçinin fikrini değiştirmesinden çekinerek ondan epeyce uzaklaştım. Bir süre sonra yanından uzaklaşmış olduğuma pişman olacaktım.

Madam Fouché'nin beni Paris'in tehlikeli bölgeleri konusunda uyarmış olduğu aklıma geldi. “Oradaki kadınlar ve erkekler paranızı çalarlar, sonra da sizi Seine Nehri'nin üzerindeki köprülerden birine fırlatırlar,” demişti. 1848 yılının Mart ayında, Kral Louis-Philippe'i devirip halk adına Cumhuriyet'i kuran devrimciler, “askerlerini” bu insanların arasından seçmişlerdi. Bir arabacı bana, ayaklanma sırasında, kötü adamlardan birinin, emrafi polislerle çevrilmiş ve vurulmak üzereyken, “*Je suis bien vengé!*”^{*} diye bağırıp cebinden yaklaşık on beş-on altı insan dili çıkardığına şahit olduğunu anlattı. Adam ölmeden önce onları havaya fırlatmış ve diller polis memurunun şapkasına ve omuzlarına, hatta ağzına yapışmış, polis gördüklerine inanamamış.

Şu an Versailles'in muhteşem bahçelerindeydim, insanların dillerinin kesildiği mahallelerden birinde değil. Yine de attığım her adımda izlendiğimi hissediyordum. Bahçedeki sık ağaçların ve çalılıkların ardında yüzlere rastlıyordum. Sıra sıra heykellerin, vazoların ve çeşmelerin önünden geçip Gün Tanrısı adlı, bir çeşmenin üzerinden yükselen yunuslar ve deniz canavarlarıyla süslü korkunç heykelin önünde durdum. Sarayın sütlerinde kalsaydım, kalabalığın arasında ve tur rehberimin önderliğinde çok daha güvende olurudum! İşte tam o sırada bir adam karşıma dikilip beni kolumdan yakaladı.

* * *

* Fr. Öcümü aldım! (Çev.).

Sonradan hatırladıklarım bundan ibaret. Taşlı bir yolda seke seke ilerleyen, köhne bir faytonun içindeydim. Hemen yanımda, Versailles Sarayı'nda, bilincimi kaybetmeden önce, son hatırladığım yüz vardı – duygusuz bir ifadeye bürünmüş kalın ve sert hatlı bir yüz. Bu yüze, Versailles Sarayı'ndaki gezim sırasında da birkaç kez rastlamıştım. Beni bir gölge gibi takip etmişti! Dilimi dişlerimin üzerinde gezdirdim ve yerli yerinde olduğunu fark ettim; dilimin yanı.

Faytonun kapısına uzanıp açmak neden daha önce aklıma gelmemişti sanki? Hatırlayamıyorum. Kendimi kapıdan dışarı atıp yola yuvarlandım. Ayağa kalkmaya çalıştığım sırada, bir başka faytonun üzerime doğru gelmekte olduğunu fark ettim. Arabacısı, birdenbire yön değiştirerek, az önce içinde bulunduğum arabayla aramdan güçlkle geçebildi. “Gare!” diye hırladı, bana, bir dizi sapsarı dişten, eski püskü bir şapkadın ve sarımsak bir yakadan ibaretmiş gibi gelen arabacı.

Yokuş aşağı koşarak tarlaların arasına daldım. Buradan ötesi açık araziydi.

Beni kaçıran kişi arabadan inmiş ve peşimden gelmeye başlamıştı bile, böylesine iriyan bir adam için fazlasıyla hızlı koşuyordu. Başımda sert ve hızlı bir darbe hissettim.

* * *

Ellerim bileklerimden sırtıma bağlıydı. Etrafıma bakıyordum – daha doğrusu yukarılara. Ayıldığımda, kendimi yer seviyesinin altı-yedi metre altında geniş bir hendeğin içinde bulmuştum. Etrafımda büyük surlar yükseliyordu; Paris sokaklarındaki küçük binalara ve sıraevlere hiç benzemiyorlardı. Sanki başka bir dünyaya getirilmiş gibiydim, etraf sanki bir çölün ortasındaymışım gibi derin bir sessizliğe gömülmüştü.

“Neredeyim? Bilmek istiyorum!” diye haykırdım, etrafta kimsecikler olmadığı halde.

Fransızca bir şeyler mırıldanan birinin sesini duydum. Başımı hafifçe kaldırmaya çalıştım, ama arkamı görebilecek kadar hareket edemiyordum. Üzerime bir gölge düştü ve bunun beni kaçıran kişinin gölgesi olduğunu düşündüm.

“Neredeyiz, seni alçak herif?” diye sordum. Duymamış gibi davranı. Orada öylece durup bekledi. Beni kaçıran kişi diğer tarafta belirince, üzerime düşen gölgenin bir başkasına ait olduğunu anladım.

* Fr. Dikkat! (Çev.).

Nihayet gölge kırırdadı ve karşıma geçti. Bu bir erkek değildi.

Karşımdaki kadının başında beyaz bir bone, üzerindeyse sade bir elbise vardı, Paris'teki bahçelerde gezen kadınlardan biriymiş gibi görünüyordu. Sandalyemin önünde durdu ve koruyucu bir edayla üzerime doğru hafifçe eğilip derin bakışlarını üzerime dikti – bakışları öylesine derindi ki, gözleri başının arkasına degecekmış gibi görünüyordu. Genç bir kız gibiydi.

“Kes cıyaklamayı.”

“Kimsiniz?” diye fısıldadım, sesim bağırmaktan kısılmıştı.

“Bonjour,”* dedi kız, sonra arkasını dönüp uzaklaştı.

Bu şartlar altında içtenliğe hiç gerek olmadığını düşünsem de, selamını geri çevirmedim.

“Seni ahmak!” diye payladı beni kaçırان adam, kızın duymamasını istemişçesine. Yaptığım bir hatadan ötürü beni suçlar gibiydi. “Onun ismi Bonjour!”

“Bonjour mu?” diye tekrar ettim. Sonra, kızı daha önce görmüş olduğumu anımsadım, yine tehlikede olduğum bir olay sırasında. “Café Belge’de! Sizi orada gördüm, elinizde bir sepet vardı! Neden oradaydınız?”

“Buradayız!” diye seslendi diğer ikisinden farklı bir ses, bu kez İngilizce. Hafif bir Fransız aksanı dışında mükemmel bir İngilizcesi vardı. “Büyük Amerika’dan gelen şeref konuğumuzu bu şekilde ele geçirmeniz şart mıydı?”

Verdikleri çekişen yanıtı anladığım kadıyla, gelen adam şefleliydi. Beni kaçırان adam şefin yanına yaklaşp sanki birdenbire sağırlaştığımı düşünerek, ona benimle ilgili gizli bilgiler vermeye başladı. “Versailles’da bayıldı, sonra da faytondan aşağı atlayıp deliler gibi kaçmaya başladı. Az kalsın kendini öldürüyordu ...”

“Fark etmez. Burada hepimiz güvendediz. Bonjour, rica etsem?” Genç kız atik bir hareketle bileğimin etrafındaki ipleri çözdü.

O âna dek, yeni gelen kişinin kim olduğunu görememiştim, tek görebildiğim uzun beyaz peleriniyle ince pantolonunun kenarıydı. Ellerim çözülünce ayağa kalkıp yüzüne baktım.

“Sizi bu kadar uzaklara getirdiğimiz için, özür dileriz Bay Clark,” dedi şef, mücevherlerle dolu eliyle etrafı işaret ederek ve tüm bu olup bitenleri bir rastlantıymış gibi göstermeye çalışarak. “Ancak korkarım ki,

* Fr. Günaydın (Yay.).

Paris'in civarındaki bu talihsiz hisarlar, rahatça dolaşabileceğim yegâne yerlerden bir tanesi. Ve en önemlisi de..."

Sözünü kestim: "Beni dinleyin! Serseriniz bana çok kötü davrandı ve şimdi de... Ama her şeyden önce beni nereye getirmiş olduğunuzu bilmek istiyorum, ve ne sebeple!.." Sözcükleri peş peşe sıralarken, bir yandan da şefe bakıyordum, sonra bir anda beynimde bir ışık yandı ve onu tanıdığımı fark ettim.

"Dediğim gibi, en önemlisi de," diye sürdürdü konuşmasını samimi bir tavırla, esmer tenli yüzünde hafif bir gülümseme sezmiştim, "karşı karşıya gelmiş olmamız."

Gerçeği kavradığım anda hissizleşen elimi sıktı.

"Dupin!" diye haykırdım gördüklerime inanmayarak.

Hatırlarsanız, oyumu Duponte'tan yana kullanmadan, ince elemele-
rim sonucunda Dupin karakteri olabileceğine inandığım beş ya da altı kişilik
bir liste yapmıştım.

Bunlardan biri Baron Claude Dupin idi – şimdiye kadar tek bir davayı
bile kaybetmemiş olan ve kraliyet ailesiyle uzaktan bir akrabalığı bulunan,
bu yüzden de şüpheli bir “Baron” unvanına hak kazanmış olan Fransız
avukat. Dupin yıllarca Paris'in en önemli hukukçularından biri olarak kabul
edilmiş ve suçluları başarıyla savunarak halkın gözünde adeta bir kahraman
olmuştu. Hatta bir keresinde bölge avukatı olarak aday gösterilmiş ve Fran-
sız hükümetinin bir ayaklanması sırasında temsilciler kamerasına gönderil-
mesine ramak kalmıştı. Ahlsız taktiklerden yararlandığı iddia edildikten
bir süre sonra, Dupin buradaki işini bırakmış ve tüm zamanını Londra'daki
şirketler için harcamaya başlamıştı. Burada yaşadığı süre içinde, bir korku ve
isyan döneminde ant içitilerek özel dedektif görevine getirilmiş ve görevini
başarıyla sürdürerek, unvanına yakışır bir cesaret örneği göstermişti.

Dupin hakkındaki tüm bu bilgilere, Fransız gazetelerini karıştırırken ya-
vaş yavaş ulaşmıştım. Paris'e gelmeden bir süre önce, bir dönem C.
Auguste Dupin karakterinin Claude Dupin'den esinlendiğine emin olmuş
ve gerek hikâyesinin ayrıntılarını kendi ağzından dinlemek, gerekse Baltimo-
re'daki durumun ne kadar acil olduğunu anlatmak için Baron Dupin'e çok
sayıda mektup göndermiştim. Ancak kısa süre sonra, Auguste Duponte ile
ilgili bazı makalelere rastlamış ve kıramımı değiştirmiştim. Claude Dupin
mektuplarıma cevap yazdığında, ona bir özür mektubu yazarak bir hata
yaptığımı söylemiştim.

Fransız gazetelerinden birinde, Baron Dupin'in yakından incelemiş ol-
duğum bir portresine rastlamıştım. Bu yüzden şu an benimle tokalaşan
adamla sanki eskiden beri tanıştığınızı hissediyordum. İşte tam o sırada
şaşkınlık ve heyecan içinde: “Dupin!..” diye haykırdım. “Siz, Claude
Dupin'siniz!”

“Lütfen, bana Baron deyin,” dedi yüce gönüllülükle.

Elimi hızla çektim. Hemencecik oradan kaçmanın bir yolunu aradım. Beni buraya getiren araba, surların dibindeki geçitte bekliyordu, ama onu ele geçirebileceğimi hiç sanmıyordum, çünkü beni kaçıran kişi arabanın yanına gitmiş, bekliyordu.

Paris'in etrafını kuşatan hendekler, şehre yapılacak saldırıları engellemek için inşa edilmiş surların bir parçasıydı. Paris'in dış mahalleleri, ağır toplanın yerleştilebileceği toprak setlerle, kanallar ve hendeklerle sınırlı aralıksız duvarlarla çevriliydi.

İnsanın gözünü korkutan bu ortamda, Dupin bana kesinlikle güvende olduğumuzu söyleyip meslektaşı Hartwick'in –beni Versaille'dan kaçınıp at arabasına bindiren kişinin ismi buydu– bu karşılıklı görüşmeyi ayarlayabilmek için her türlü güvenlik önlemini aldığından söz etti.

“Hartwick şeytana şapka çıkarttırır, bir keresinde az kalsın bir adamın kolunu ısıarak kopartıyordu, ama kötü biri değildir. Affedin onu.”

“Affetmek mi? Bu saldırıyı affetmemi mi istiyorsunuz? Üzgünüm Dupin, ama korkanım bunu yapamayacağım!” diye haykırdım.

“Sizinle tanışmış olmak bile benim için bir avantaj,” dedi Claude Dupin. “O kadar uzun süre Londra'da yaşadıktan sonra, adımın doğru şekilde, bir Fransız gibi telaffuz edilmesini duymak çok güzel!”

“Bakın, Mösyö,” diye onu azarladım, Fransızcama yaptığı övgüye için için sevinerek. “Bana yağ çekmeye kalkışmayın. Benimle konuşmak istiyorsanız, neden şehir merkezinde, medeni bir yerde buluşmadınız?”

“Sizinle karşılıklı oturup birer kahve içmek benim de çok hoşuma giderdi, Mösyö Clark. Size Quentin diyebilir miyim?” Çok ateşli ve cesur bir konuşma tarzı vardı.

“Hayır!”

“Sakin olun, sakın olun. Size her şeyi anlatmama izin verin, değerli Quentin. Bu dünyada iki çeşit dost vardır: arkadaşlar ve düşmanlar. Paris'te yaşarken her ikisine de sahiptim. Korkanım içlerinden bazıları benim ölmüş olmamı diliyor. Bundan birkaç yıl önce yanlış kişilere bulaştım ve insanlara, asla altından kalkamayacağım miktarda bir ödeme yapacağıma söz verdim. O dönem meteliğe kurşun atıyordum. Neyse ki burada bu kadar kötü bir durumdayken, Londra'da güvendedim. Bu yüzden Paris'e geldiğimde, ziyaret edebileceğim mekânlar kısıtlı,” diye ekledi, elini surlara doğru sallayarak. “Kendinize ait bir servetiniz olduğu için şanslı sayılırsınız, Quentin Kardeş. İşten mi kazandınız? Yoksa baba parası mı? Fark etmez, bence!”

Dupin'in, ceketinin cebinden ona yazmış olduğum mektupları çıkarttığını görmek oldukça şaşırtıcı ve kafa karıştırıcıydı. Size Baron'un dış görü-

nüşünden biraz söz edersem, affedilmez davranışına rağmen onunla neden hâlâ sohbet etmeye devam ettiğimi daha rahatça anlarsınız. Üzerinde pahalı, ama bir o kadar da zevksiz, hatta rüküş bir beyaz takım elbise vardı, elinde ise eldivenler, ceket yakasının iligine bir çiçek takmıştı, sinekkaydı tıraşlıydı ve çok düzgün kesilmiş bir bıyığı vardı. Gömleğinin göğüs kısmı, saatinin kösteği ve parmaklarındaki yüzükler iri pırlantalarla süslüydü, ama naklanyla gösteriş yapmaya kalkışmıyordu. Cilalı çizmeleri öylesine pırl pırl parlıyordu ki, güneşin tüm ışığını içine çekmiş gibi görünüyordu. Çarpıcı ve davetkâr, kısacası bir mağazinden fırlamış gibiydi.

Her şeyden önemlisi, kendine özgü ifade tarzından, çok medeni ve yardımsever olduğu anlaşıyordu – yardımseverlik derken, sokaktaki fahişeleri kurtarmak için, içlerinden birkaçını evine götürebilecek birine benzediğini anlatmaya çalışıyorum. Beni ıssız bir hisara kaçırması olsa da, ona karşı kaba davranmadığımı fark ettim. Beni koca Paris'te nasıl bulmuş olduğunu sordum, nazikçe.

"Paris'te, hâlâ arkadaşım olarak gördüğüm insanlar arasında, dışarıdan gelen turistleri yakın takibe alan polis memurları da var. Son mektubunuzda bana, Auguste Dupont'u arayacağınızdan söz etmiştiniz – onu burada arayabileceğinizi tahmin ettim. Bonjour bana bu civarda olduğunuzu teyit etti." Sigarasını tütüren, göz kamaştırıcı güzellikteki genç kıza bakıp gülümsedi; Dupont'un tehlikeli bilardo bahsine giriştiği akşam, beni Café Belge'e kadar takip etmişti.

"İsmi neden Bonjour?" diye sordum kızın duyamayacağı kadar alçak bir sesle. İtiraf etmeliyim ki tüm bu şaşkınlığım içinde bile, bu soru zihnimi kurcalıyordu. Nasıl olsa, şu anda kızın beni umursadığı yoktu.

Beni cezbeden tek şey ismi miydi, bilmiyorum. Hayır, sanmıyorum. Küçük ağız ve kocaman gözleriyle çok anlamlı bir ifadesi vardı. Ne bana, ne de etrafında olup bitenlere ilgi gösteriyormuş gibi duruyordu, bu benim merakımı daha da kamçılıyordu.

"Artık bir anlaşmaya varabileceğimize inanıyorum, Quentin Kardeş," dedi Baron beni dalgınlığımdan çekip çıkarak. Mektuplarımı açıp bana gösterdi.

"Anlaşma mı?"

Yüzünde bir hayal kırıklığı ifadesiyle beni azarladı. "Mösyö. Edgar Poe'nun ölümünü birlikte çözümleyeceğimiz bir anlaşma!"

Sözlerinin etkisiyle, az kalsın bunun neden mümkün olamayacağını unutmak üzereydim. "Bir yanlışlık olacak," dedim. "Korkanm, Poe'nun öykülerinde örnek aldığı Dupin karakteri siz değilsiniz. Ben gerçeğini buldum

– Auguste Duponte. Size son mektubumda bunu yazmıştım, okumadınız mı?”

“Söylemek istediğiniz bu muydu? Halbuki ben, Duponte’tan konuşarak şaka yaptığınız sanmıştım. Öyleyse Mösyö Duponte sevgili Poe’nun şaşırtıcı ve haksız ölümünü araştırmaya başlamıştır bile, değil mi? Her şeyi iyice inceleyip tetkik etmeye karar verdi demek?”

“Şey... neredeyse derin, gizli sorgulamalara başladığınızı söylemek daha uygun olur sanırım. Daha fazlasını sizinle paylaşamam.” Huzursuzca etrafına baktım, ama kaçacak bir delik bulamadım. Sapıkça olsa da, itiraf etmeliyim ki aslında bu beladan kaçmayı pek de istemiyordum. Birinin Poe’nun ölümünden tutkuyla söz ettiğini duymak heyecan vericiydi. Bu konuyu Duponte ile uzun süredir konuşmaya çalışıyor, ama bir türlü karşılığını alamıyordum.

“Çok uygunsuz bir duruma düştüğünüzü söylemeliyim, Mösyö Quentün,” dedi Dupin. Parmaklarını dua edermişçesine bitiştirip çifte yumruk oluşturacak biçimde kıvırdı. “Gerçek Dupin benim – onca zamandır aradığınız kişi bendim.”

“Çok iddialı konuşuyorsunuz!”

“Öyle mi? İngilizler adına çalışan özel ajanım. Gerçeği gizlemenin ne kadar yanlış olduğunu çok iyi bilirim. Avukat olarak tek bir dava bile kaybetmedim – bu rekorumu hiç kimse kırmayı başaramadı. Avukatlar da gerçeği dile getirmekle yükümlü değiller midir? Gerçek Dupin de her zaman için gerçeğin yanında değil miydi? Bizler avukatız, Mösyö Clark; adalet dünyası, bizim dünyamızdır. Aeneas’ın cehenneme indiği dönemde yaşamış olsaydık, Minos’teki izleyicilerin arasında olmak için onunla birlikte toprağın altına girerdik, öyle değil mi?”

“Sanırım,” dedim. “Her ne kadar, genelde ipotek ya da onun gibi davalarla ilgilensem de.”

“Bence artık mektubunuzda söz etmiş olduğunuz, hizmetlenimin karşılığı olarak bana ödeyeceğiniz bedelde karar kılıp işe koyulalım. Bu işten hepimiz kârlı çıkalım.”

“Böyle bir şey yapmayacağım. Size söyledim: Ben Auguste Duponte’a sadığım. Ona tüm kalbimle inanıyorum.”

Bonjour beni ikaz edermişçesine kaçamak bir bakış attı.

Dupin iç geçirip kollarını göğsünde kavuşturdu. “Duponte’un işi uzun süre önce bitti. Kendisi *hassasiyet* olarak adlandırdığımız, akut bir hastalıktan mustarip ve bu her yaptığı işi etkiliyor. Şeye benziyor, beyninde hâlâ bir

zamanların ünlü sanatçısı olduğuna inanan şu ölüm döşegindeki yaşlı ressam. Beyninin bir kuklası olmuş.”

“Bence bu işle ilgilenmenizin tek nedeni para, böylece borçlarınızı ödeyebileceksiniz,” dedim öfkeyle. “Her ne kadar onu hakaretlerinizle yerin dibine batırmaya çalışsanız da, Auguste Dupont, gerçek ‘Dupin’dir. Şu anda burada olmadığı için şanslı sayılırsınız.”

Baron bana biraz daha yaklaştı ve son sözleri ağır ağır ağzından döküldü: “Dupont’unuz burada olsaydı ne yapardı acaba?”

Burada olmuş olsaydı, kafasını kıracağını söylemek isterdim, ama bunun ne Fransızcasını hatırladım, ne de doğruluğu konusunda kendimi ikna edebildim. Bıyıkları ve mücevherleri eşit derecede parlayan Claude Dupin, Bonjour’a beni at arabasına geçirmesini söylerken sırttı.

Genç kız, ondan hiç beklenilmeyecek bir hareketle, kolumu Hartwick kadar sıkıp beni hendekten dışarı çıkardı. Paris’te toplumun işlemesi için erkeklere pek ihtiyaç duyulmuyordu. Burada olduğum süre içinde, erkeklerin yardımını olmadan şapkacılık, at arabacılığı, kasaplık, sütçülük, aracılık ve tahsildarlık; hatta hamamlarda garsonluk yapan kadınlarla karşılaşmışım. Bir keresinde, Baltimore’da kadın hakları hakkında nutuk çeken birinin, erkeklerin işlerini yapan kadınların daha iffetli olacaklarını söylediğine şahit olmuşum. Karşımdaki genç hanımın onunla aynı fikirde olduğunu sanmıyordum.

Baron’un bizi duymayacağından emin olduğum bir yere geldiğimizde, Bonjour’a dönüp, “Neden ona hizmet ediyorsunuz?” diye sordum.

“Konuşmanıza izin vermiş miydim?”

Bu sözleri Hattie’den birkaç yaş küçük bir genç kızdan duymak beni hayrete düşürmüştü, üstelik yaşlı bir adamın kulak ırmalayıcı sesiyle, kabaca fısıldayarak. “Verdiğinizin sanmıyorum, ama Bonjour – Hanımefendi – Matmazel. Matmazel Bonjour, bu adamdan kendinizi sakınmanız gerekir.”

“Sizin tek düşündüğünüz, kendi kıcınızı kurtarmak.”

Aslına bakılacak olursa çok zekice bir düşünceydi – ama kendimi korumak benim için birincil sırada değildi. Kendimi bir anda, genç kızın gözlelerinden yayılan zekâ pırıltılarına kapıvermişim. Pürüzsüz cildindeki tek kusur, yüzündeki yara iziydi – daha kesin konuşmak gerekirse dudaklarını boydan boya çizen ve gülümsemesiyle muhteşem bir zıtlık oluşturan, dikey girinti.

“Çabuk olun, geliyorlar!” diye yukarıdan haykırdı bir ses, Fransızca. Hartwick, elinde dürbünle efendisine doğru koşuyordu.

“Bizi buldular!” diye bağırdı Dupin. “Arabaya binin çabuk!”

Baron'un daha az samimi olduğu arkadaşlarından bazıları onu aramaya çıkmıştı anlaşılan. Herkes arabaya doğru koşmaya başladı.

"Acele et, seni dangalak, pislik herif!" dedi Dupin, yanımdan koşarak geçerken.

At arabasının yanında duran Hartwick'in, silah sesiyle birlikte yere düşüp taşların arasında yuvarlandığını gördüm. "Dupin!" diye bağırmağa başladı, ama ağzından çıkan sözcükler anlaşılmıyordu. Cansız bedeni, diğerlerinden birinin yanına yığıldığında, mermimin uçurduğu kulağının yerinde, koyu kırmızı bir leke olduğunu fark ettim.

Olayın dehşeti tüm çıplaklığıyla gözümün önüne gelince ve at arabasına giden yol iyice dikleşmeye başlayınca, tökezleyip hendeğin kenarından aşağı düştüm. Gayet elverişli bir hareketti, çünkü böylece beni kaçıranların yanından uzaklaşabilmişim. Aslında dengemi kaybetmemeye neden olan, Baron Dupin'in çektiği silahın görüntüsüydü. Bonjour bana yardım etmek için geriye döndü.

"Bırak onu!" diye emretti Dupin. Sonra bana bakarak: "Gelecek sefere, belki, her ikimiz için de daha uygun, daha heyecansız bir yerde buluşabiliriz! Bu süre içinde başarı hep yanınızda olsun, Quentin Kardeş!"

Evet biliyorum, siz okurlar bu sözlerin, en iyi yardımcısı az önce öldürülmüş, mücadeleyi kaybetmiş, ateş altında canını kurtarmak için hendekten yukarı tırmanmaya çalışan Dupin'in ağzından çıkmış olduğuna inanmakta güçlük çekeceksiniz, ama söyledikleri tam olarak buydu.

Neler olup bittiğini görmek için başımı kaldırdım. Aynı anda hızla yere yapıştım. Bedenim cenin gibi kıvrıldı, sonra Bonjour'un beni korumak için üzerime atlamış olduğunu fark ettim. Bir kolumu eliyle yere doğru bastırdı. Hattie'nin beni bu şekilde gördüğünü hayal ettim ve içimi bir pişmanlık kapladı, kıvrılıp bükülerek Bonjour'un alından kurtulmaya çalıştım, ama beceremedim. Bedeninin hafifliği ve *sabitliği* karşısında içimin titremesine engel olamadım.

"Aşağıda kalın," dedi İngilizce. "Ben gittikten sonra bile. Anladınız mı?"

Başımı salladım.

Sonra ellerinden destek alarak kalktı ve arkasına dönüp bana bakmadan, Baron'un ardından faytona doğru seğirtti. Atları, hisarın arasındaki yolda dörtnala ilerledi. Birkaç dakika sonra, bir başka at arabası surların kenarından ilerlemeye başladı, atların toynaklarının ve gıcırdayan tekerleklerin sesini duyabiliyordum. Sonra, Baron'un uzaklaşmaya çalışan at arabasının arkasından yeniden ateş açıldı. Başımı kollarımın arasına gömüp dört bir yandan taş parçaları yağdığı sırada bile yerimden kıpırdamadım.

Buradan kurtuluşum, surları ziyarete gelen Alman turistler sayesinde oldu; beni arabalarına alıp onlarla birlikte Paris'e kadar gitmeme izin verdiler.

Elbette ki bir yanımda, Dupont'un evine koşup tüm bu olup bitenleri onunla paylaşmak istiyordum. Ama hiçbir yarar olmazdı. Claude Dupin ile karşılaşmam bir şeylerin farkına varmamı sağlamıştı, o da her şeyin karman çorman olduğuydu. Gerçek bir araştırmacı bunu asla para için yapmazdı, ancak "Baron" gibi bir şarlatan azıcık para karşılığında, yardım etmek istermiş gibi görünürdü. Aslında en doğrusu Auguste Dupont ile ilişkiyi de kesmemdi.

Versailles'daki tur rehberim, Paris'teki kalış sürem boyunca attığım her adımı izleyen polis memurları konusunda haklı çıkmıştı. Bu olaydan kısa süre sonra, param hızla suyunu çekmeye başlamış ve daha ucuz bir otele taşınmak zorunda kalmıştım. Yeni otelime varır varmaz, yeni adresimi kaydetmek üzere kapının önünde nazikçe bekleyen iki polis memuruyla karşılaştım.

Dupont ile bir daha buluşmama konusunda vermiş olduğum kararın iki gün sonrasında, oturmuş çizmelerimi boyatırken bu fikrimden vazgeçtim. Lostra dükkânının sahibi, Fransızlara özgü nezaketle, çizmelerimin tozlu olduğuna dikkati çekmek istemişçesine önümde hafifçe eğilmişti. Elime bir gazete almıştım. Oturduğum bankın arkasında büyük bir ayna asılıydı, bu sayede lostra sahibi müşterisinin ayakkabılarını boyarken bir yandan da gazeteye göz atma fırsatı buluyordu. Paris'teki ayakkabı boyacılarının, iş yaparken sıkılmamak için yıllar içinde gazeteyi tersten okumayı öğrendiklerini duymuştum. İnsanın böyle bir yetenek geliştirebileceğine bir türlü inanamıyordum. O güne dek.

Gazetenin sayfalarını hızla çevirmeye başladım, ama boyacı bana engel oldu.

"Beyefendi, önceki sayfayı tekrar açar mısınız rica etsem? Claude Dupin yine Paris'e mi gelmiş? Paris'te onun peşinde olmayan, ona kin beslemeyen yoktur. Yani öyle söylerler."

Boyacının uyarısı üzerine, önceki sayfaya döndüm ve insanı şaşkınlık içinde bırakacak türdeki o paralı ilanla karşılaştım.

Kariyeri boyunca tek bir dava bile kaybetmemiş olan ünlü avukat ve dava vekili Claude Dupin, Amerika'nın en sevilen, dâhiyane edebiyat adamı Edgar A.Poe'nun ölümünün ardındaki gizemi araştırmak amacıyla, bir Amerikan vatandaşı tarafından *[bu ben oluyordum herhalde]* görevlendirildi. Claude Dupin'in, hem Fransızca, hem de İngilizce olarak yayınlanmış "Morg Sokağı Cinayetleri" de dahil olmak üzere, Bay Poe'nun

pek çok eserine ilham kaynağı olduğu bilinmektedir. Bu şerefe nail olabilmek için Claude Dupin, mecburen Amerika'ya doğru yola çıktı ve içinde bulunduğumuz 1851 yılı içinde, bugünden tam iki ay sonra, Poe'nun ölümüyle ilgili muammayı tam anlamıyla ve kökünden çözeceğini bildirdi. Mösyö Dupin, doğduğu şehir olan Paris'e, Yeni Dünya'nın yeni kahramanı olarak ilan edilmiş ve ödüllendirilmiş olarak, dönecektir...

Boğazıma bir yumrunun düğümlendiğini hissettim. Acilen Duponte'ü görmem gerekiyordu.

Duponte gazetedeki ilanı görmüşse eğer, kendisine ihanet ettiğimi, bu işe Claude Dupin'i *tayin ettiğimi* düşünecekti, bu vicdan azabıyla Paris'ten ayrılamazdım. Duponte bu konunun benimle doğrudan bağlantısı olduğunu anlayacaktı. Gazetedeki yazının bir kısmı benim ağzımdan çıkan sözlerden derlenmiş olan, Baron'a yazmış olduğum mektuplardan alıntıydı. Tek arzu, Duponte'un ilanı görmemiş olmasıydı. Arabacıya Duponte'un adresini verdim ve pansiyonun önüne varır varmaz, kapıdan içeri girip kapıcı dairesinin önünden koşarak geçtim.

"Durun orada! Hey, siz!" Kapıcı elini bana doğru savurdu, ama isabet ettiremedi. Basamakları ikişer ikişer atırdım. Duponte'un kapısı açıldı, ama içeride kimsecikler yoktu.

Yatağının üzerindeki gaz lambasından, az önce yakılmış gibi bir koku geliyordu ve yatağın tam ortasında bir gazete duruyordu. Bu gazete *La Presse* idi -lostra salonunda okuduğumdan farklı bir gazeteydi- ama aynı ilan bunda da yer alıyordu. Yatağın üzerindeki diğer eşyalar ve kâğıtlar yere savrulmuştu. Duponte'un yavaşça yatağına oturup bir eliyle üstü her zaman bir çift çarşısını andıran battaniyesini temizlediğini, diğer eliyle de gazeteyi tuttuğunu hayal ediyordum, bakışlarına -hangi duyguydu bu? Hırs mı? Şiddet mi?- Baron Dupin'in işe alınması konusunda hissettikleri yansımış halde. Beni ihanetle suçlamıştı bile.

"Mösyö!" Kapıcı kapının önünde belirmişti.

"Siz! Sizden tek bir söz bile duymak istemiyorum!" diye bağırdım, Baron Dupin'e duyduğum öfkenin acısını ondan çıkarmak istemişçesine. "Bugün Paris'ten ayrılıyorum, ama her şeyden önce Auguste Duponte'ü bulmam gerek. Ya bana nereye gittiğini söylersiniz, ya da benimle hesaplaşmak zorunda kalırsınız!"

Başını olumsuzca salladı, ağzını açmasına fırsat bile tanımadan, az kalsın suratının ortasına yumruğumu indirecektim. "Burada değil," dedi soluk soluğa. "Yani, içeride değil! Mösyö Duponte bavullarını toplayıp gitti."

Birkaç soru daha sorduktan sonra, kapıcının Duponte'a yardım etmek için, bavullarını avluya indirmiş olduğunu öğrendim. Bu olay Duponte'un, sinsi Baron Dupin'in zehir zemberek yazısını fark etmesinin ardından meydana gelmişti. Benden kaynaklandığını düşündüğü bu ihanet, Duponte'u öyle bir bunalıma sürüklemiş olmalıydı ki, burada bir dakika daha kalamayacağına karar vermişti. Dairesinden ayrılmadan önce, ondan kalan bir ize rastlamak umuduyla pencerelere baktım.

Kapıya inince, pansiyonun önünden ayrılan, tepesi bavullarla yüklü bir at arabası dikkatimi çekti. Arkasından geri dönmesi için seslendim, ama sesimi duyuramadım, tek yapabildiğim elimi kolumu amaçsızca sallayıp gidişini izlemektir. Beni beklemesini söylediğim faytonu kapıda bulamayınca, nasıl kötü bir sürprizle karşılaştığımı tahmin edersiniz. Bu son şaşkınlığı henüz üzerimden atamadan, Duponte'un faytonunun geri geldiğini gördüm – ve bunun Duponte'un faytonu olmadığını anladım; evet içinde oturan ta kendisiydi ve tepedeki bavullar da ona aitti, ama fayton ve arabacı benimdi.

Atlar tam önümde durdu.

“Daha rahat binebilmeniz için ve hemen yola çıkabilmemiz için arabanın yönünü değiştirmek istemiştım, Mösyö,” dedi arabacı, “vakit kaybetmememiz açısından.”

Arabacı aşağı inip Duponte'un diğer tarafındaki kapıyı açtı, ama öncelikle onu görmem gerekiyordu. Duponte'un oturduğu tarafa doğru yürüdüm ve kapısını açtım. Araştırmacı sabit bakıyordu. Baron Dupin'in aldatıcı açıklamaları, C. Auguste Duponte'a yaptığım çekici tekliflerin ya da vaatlerin başaramadığını mı başarmıştı yoksa?

“Mösyö Duponte, bunun anlamı... yani benimle?..”

“Geç kalacaksınız,” diye bağırdı arabacı, “sizi gemiye götürecek olan tren birazdan kalkacak, Mösyö. Yolculuğunuzu geciktireceksiniz. Haydi binin, haydi!”

Duponte başını salladı, gözlerindeki kararlılığı kayırmaya olanak yoktu. “Artık zamanı geldi,” dedi.

Duponte'u ikna etme çabalarım konusunda yanılmıştım. O bencil ve yalnızca kendi çıkarını düşünen biri değildi; öte yandan sırf eğlence olsun diye kendini başkalarına kanıtlamak zorundaymış gibi hissetmiyordu. Şerefli biriydi ve belki de gerçekten Baron Dupin'in yaptığı yanlış açıklamalar, C. Auguste Duponte'a yaptığım tüm tekliflerden ve vaatlerden daha etkiliydi.

10

Bizi Amerika'ya götürecek olan *Humboldt* isimli buharlı gemide yirmi iki subay ile deniz erinin ve yaklaşık altmış kişinin rahatlıkla kalabileceği sayıda kamara –yerleri halılarla döşeli kocaman bir balo salonunun çevresine dizilmiş daracık kamaralar– vardı. Bunun dışında bir labirenti andıran küçük salonlar da vardı – kütüphane, sigara içme ve oturma odaları ve sığırlar için üstü kapalı bir ağıl.

Duponte ile ben, bu yüzer saraya en erken gelen yolculardık ve bizi Yeni Dünya'ya taşıyacak olan gemiyi gezmek için yanıp tutuşuyorduk. Duponte üst güverteye çıkar çıkmaz, olduğu yerde çakılıp kaldı. Ben de donakalmıştım. Bazı kuşku ları ya da önsezileri olabileceğini ve yolculuktan vazgeçmek isteyebileceğini düşündüm.

“Mösyö Duponte?” dedim, dikkatlice, kendini mecbur hissetmemesi için. “Her şey yolunda mı?”

“Sizden ricam, Mösyö Clark,” dedi Duponte koluma girerek, “kamarota söyleyin de, gemide bir kaçak yolcu olduğunu kaptana haber versin. Adam silahlı.”

Endişemin yerini, şaşkınlık almıştı. Biraz sakinleştikten sonra, kamarot ile gizli bir görüşme talebinde bulundum.

“Efendim, gemide kaçak bir yolcu var,” diye fısıldadım aceleyle, “büyük olasılıkla silahlı biri.”

Kamarot kaşlarını indirerek bana umursamaz bir ifadeyle baktı. “Bunu nereden biliyorsunuz?”

“Nereden bildiğimin hiçbir önemi yok.”

“Bütün ambarları ve kamaraları gözden geçirdik, beyefendi, her zaman yaptığımız gibi. Gemide uygunsuz birini mi gördünüz?”

“Hayır,” diye cevap verdim. “Daha yeni geldik!”

Bana haklı olduğunu ispat etmişçesine başını salladı.

Güvertenin diğer tarafında duran Duponte'a baktım. Ümitlerini boşa çıkaramazdım, üstelik de dostluğunu elde etmek için bu kadar çaba harcadıktan sonra. Benden istediği her şeyi er ya da geç yerine getirece-

ğimi bilmesini istiyordum. “Efendim, *muhakeme* konusunda ne bildiğinizi söyler misiniz?” diye sordum kamarota.

“Hay hay. Bu yeni bir tür deniz yaratığıdır, beyefendi, altı yüz bacağı ve kambur bir sırtı vardır.”

Cevabını duymazdan geldim. “Bu çok ender bir yetenektir, insanın yalnızca mantığını kullanarak değil, hayal gücünün daha üstün olan mantığından da yararlanarak akıl yürütebilmesidir. Sıradan insanlarda muhakeme gücü zihinsel işlevlerin arasında yer almaz. Bu gemide –bu konuda sizi temin ederim ki– silahlı bir kaçak yolcu var. Kaptana bir an önce haber verilmesini ve geminin biraz daha sıkıca denetlenmesini rica ediyorum.”

“Bir kez daha kontrol edecektim zaten,” dedi kamarot ciddiyetle. Kasten yavaş adımlarla yanımdan uzaklaştı.

Birkaç dakika sonra kamarot avaz avaza bağırarak –daha doğrusu *cıyaklayarak*– amirine posta odasına gelmesini söylüyordu. Kısa süre sonra yaşlı kaptan ve kamarotun, aşağı ambarda gizlenen bir adamı yaka paça gemiden dışarı atmaya çalıştıklarını gördüm.

Kaçak yolcu dirseklerini öne çıkartıp kamarotu sert bir biçimde iterek yere yapıştırdı. Dış güvertede dolaşan birkaç yolcu, başlarına –ya da mücevherlerinin başına– bir şey gelmesin diye, korkuyla içeri kaçışılar. Ben ve Duponte da dahil olmak üzere diğerleri, manzarayı izlemek için toplandık. Kaptan, kaçak yolcunun karşısına dikildiği sırada, bir anlık bir sessizlik oldu.

“Mektuplarımızı mı çalmaya çalışıyordun?” diye haykırdı kaptan. Okyanusu geçen pek çok gemi gibi, buharlı gemimiz, maddi kaynaklarının bir bölümünü posta taşımacılığı yaparak sağlıyordu.

Kıpkırmızı yanaklarıyla, kaçak yolcu bir an için bana, başka bir dünyaya ait bir hayal ürünüymüş gibi geldi. Belki kaptan da, adama bakarken benzer bir hisse kapılmıştı, çünkü ellerini onu sakinleştirmek istemişçesine öne doğru uzatmıştı. “Rahat,” dedi kaptan.

“Bence neler bildiğimi öğrenmek istersiniz!” diye uyardı onu kaçak yolcu, kaptanın omzunun arkasından onları izleyen yolculara bakarak. Hangimizi rehine olarak almak istediğini düşünür gibiydi. Hepimiz bir adım geriledik, Duponte hariç.

Kaptan bu uyarı karşısında hiç tepki göstermedi, ama ahmak kamarot adamın blöfünü gördü. “Nasıl yani?” diye sordu. “Ne biliyor olabilirsin ki?” Kaçak yolcunun ayağı ıslak tahtaların üzerinde kaydı ve kaptan ile kamarot kurbanlarının üzerine çullandılar. Birkaç beceriksiz ham-

leden ve bazı yolcuların ısrarlı bağışlarından sonra, adamı gemiden denize fırlattılar.

Kaptan kenardan eğilip şapkası suya düşünce güneşin altında keli parlamaya başlayan adama baktı. Ben de küpeşteye doğru koşup bir süre adamı izlemeye koyuldum. İstemedenden de olsa, sersemlemiş halde suyun üzerinde durmaya çabalayan bu zavallıya acıdım. Bu kaçak yolcunun bulunmasından mürettebatına pay çıkaran kaptan, kamarotun elini gururla ve eskisine göre daha büyük bir şevkle sıktı.

Aynı gün daha geç saatlerde, denize açıldıktan sonra, kamarot beni tek başıma yakalayıp şaşkın bir ifadeyle yanıma yaklaştı. “Nasıl oldu da böyle bir şeyi tahmin edebildiniz?”

Ağzımı sıkı tuttum.

“Nasıl olur da insan, daha güverteye ayak basar basmaz, gemide bir kaçak yolcu olduğunu anlar? Nasıl olabilir? Bu *murha-kere-me*’yi nasıl elde ettiniz?”

Onu yanıtsız bıraktığım için, Duponte ile bana akşam yemeklerinde kötü masada yer vererek, bizden öcünü alacaktı. Ama o gün yüzümdeki sınıtışa engel olamadım ve aynı sınıtış tam üç hafta boyunca, Amerika’ya varışımıza dek, kamarotu her gördüğümde yüzümde eksik olmadı.

III. KİTAP

BALTIMORE

11

Muhakeme – CİNS İSİM – hayal gücü ve zihin yoluyla dikkatlice hesaplanmış düşünme yolu; insani faaliyetinin çapraşıklığının, özellikle de bu faaliyetin sık sık tekrarlanan basitliğinin yakından incelenmesi ve önceden tahmin edilmesi. “Hesaplama” ya da “mantık” ile karıştırılamalıdır.

* * *

İlk başlarda, Auguste Duponte’u sürekli olarak gözlemleyip muhakemesinin (yukarıda verdiğim, okyanus aşırı yolculuğumuz boyunca Duponte’u izleyerek edindiğim bilgilerden oluşturduğum kendi tanımumdur, Webster ya da sözlük yayınlayan diğer yayınevleri, kendi tanımlamalarını buna uygun olarak düzeltebilirler) benim bir hatam yüzünden başka yöne sapmamasına dikkat ettim. Ona engel olmadan yardım etmek istiyordum. Oysa ilk hatamı, işe başlamadan uzun süre önce yapmışım bile.

Baltimore’a varışımızdan sonraki üçüncü sabah, kütüphanede karşılıklı oturuyorduk. Duponte çok rahat bir koltuğa kurulmuştu. Araştırmacının tam anlamıyla keyif çatıdığını fark ettim. Aslında “keyif çatıdığını” demek yanlış olabilir çünkü Duponte sürekli olarak kendini meşgul edecek bir şeyler buluyordu. Ancak çalışırken bile sakin ve huzurlu görünüyordu.

Duponte, Poe’nun ölümü hakkında topladığım tüm gazete makalelerini okuyordu. Ayrıca ona, Poe ile ilgili başka bilgiler de vermiştim – gazetelerde ve dergilerde çıkan hayatı ile ilgili ilanlar, gravürler ve şair ile birbirimize yazmış olduğumuz mektuplar. Duponte onları okurken, kahvaltı sırasında gazetesini okuyan bir devlet başkanını andırıyordu, sayfayı öyle sıkıca tutuyordu ki, ona hükmediyor gibiydi adeta.

O gün, beni karşısında gördüğünde, başını öyle ani bir hareketle sallamıştı ki, Poe’nun ölümü hakkındaki kararını açıklayacağından neredeyse emindim.

“Geri kalanını görmem gerek,” dedi.

“Evet,” kararsız kalmıştım. Neden söz ettiğini anladığımı ve bir hata yaptığını sanıyordum, ama cesaretini kırmak istemiyordum. “Mösyö Duponte basının garip davranışları yüzünden, Poe’nun ölümü ile ilgili olarak başka yazılar çıktığını zannetmiyorum.”

Duponte bana not defterimi uzatıp gazete kupürlerinin dizili olduğu geniş evrak çantasına hafifçe vurdu. “Bay Clark, sizden sadece bu makaleleri değil – kesilmiş oldukları gazeteleri de istiyorum. Ve hatta her makalenin yayınlanmış olduğu gazetenin bir önceki ve bir sonraki sayılarını da.”

“Ama ben bütün gazeteleri baştan sona tarayıp şair hakkında çıkan en küçük yazıları, hatta yalnızca adının geçtiği sütunları bile topladım. Poe hakkında gazetelerde başka hiçbir haber çıkmadığı konusunda sizi temin edebilirim.”

“Ahmak!” dedi iç geçirerek.

Sanırım onu şahsen tanımadan, bunu anlamak imkânsız, ancak Duponte’un bu tarz yorumlarına alışmaya başlamıştım ve onları birer hakaret gibi görmüyordum artık.

Duponte konuşmasını sürdürdü: “Gazete kupürleri yeterli değil, Mösyö, bilginin çevresindeki bilgilerden de çok şey öğrenebilir insan. Halkı heyecanlandıran sütunları bir kenara bırakın – onların dışındakileri okursanız çok daha fazla şey öğrenirsiniz. Bu makaleleri basılmış oldukları sayfadan ayırmakla onlara büyük zarar verdiniz.”

Açık konuşmak gerekirse, Duponte’un bu ağırkanlılığı karşısında huzursuz olmamak elde değildi. Bunu önceden tahmin etmiş olmam gerekirdi. Poe, böylesine incelikli bir zekânın ihtiyaçlarının farkındaydı. Öykülerinde, C. Auguste Dupin, vakaları çözümlemeye başlamadan önce, konuyla ilgili olarak gazetelerde yayınlanan tüm makaleleri iyice incelerdi.

Oysa bu edebi eserler ile bizim girişimimiz arasında bir zamanlama farkı vardı: Yalnız başımıza değildik. Zihnimin bir köşesinde sürekli olarak beni kaçıran Dupin’in hayaleti vardı. (Aslında ona “Dupin” dememem gerektiğinin, bunu doğrudan Poe’nun öykülerindeki C. Auguste Dupin’i çağırıştırdığının farkındayım. Ancak ona “Claude Dupin” ya da “Baron Dupin” demek daha çok mürekkep harcamama neden olacak.) Kimi zaman, binaların pencerelerinden ya da Baltimore’un kalabalık caddelerinden birinde, bana pis pis sırttan yüzünü görür gibi oluyorum. Baron gerçekten de Amerika’ya mı gelmişti, yoksa gazetedeki bu ilan Paris’teki alacaklılarını şaşırtmak için yapılmış bir oyun muydu?

Duponte'un benden istemiş olduğu tüm gazeteleri toplamaya başladım. *Baltimore Sun*'ın heybetli binası, Baltimore'un ilk çelik yapısı unvanına sahipti. Bu beş katlı büyük yapıyı güzel bulanlar olsa da, bence bu binaya güzel demek yanlıştı. Etkileyici: Gazetenin yazıhaneleri arasında dolaşırken insan böyle düşünüyordu, bodrum katında gümbürdeyen ve insanın tabanlarını ısıtan baskı makineleri ile buhar makineleri; ikinci kattan başlayarak tavanda yankılanan telgraf sisteminin dur durak bilmeyen çatırtısı. Güçlü bir düzeneğin, vatandaşlarımızın istemiş oldukları bir şeyin ortasında olduğunuzu hissediyordunuz.

Sun'ın Liberal ve Radikal rakipleri olan *Patriot* ile *American*'ı ve Demokrat diye bilinen *Clipper* ile *Daily Argus*'u ziyaret edip Duponte'un istemiş olduğu Baltimore'daki tüm gazeteleri toplamayı başarmıştım. Sonra kütüphaneye gidip diğer eyaletlerdeki gazeteleri ve Poe hakkında yazılmış olan raporları araştırmıştım.

Henüz Hattie ya da Peter'a döndüğümü haber vermemiştim. Blum Hattie'nin bana mektup yazmamak konusunda Hattie'ye koyduğu engel, tüm Paris yolculuğum boyunca devam etmişti. Bana yazmış olduğu son mektupta Peter, Hattie'den ya da ilgimi çekebilecek başka bir konudan söz etmemiş, ancak benimle görüşmesi gereken bazı hassas iş konularına hafifçe değinmişti. Her ikisiyle de konuşmaya can atıyordum. Ancak Duponte dışındaki dünyamı askıya almış gibiydim; sanki yalnızca Duponte'un zihninden ve düşüncelerinden oluşan bir dünyaya hapsedilmiş ve elimizdeki işi tamamlayıncaya dek her zamanki yerime dönemeyecekmiş gibiydim.

Yalnızca bir mevsim buralardan uzak kalmama rağmen, Baltimore'daki her şey değişmiş görünüyordu gözüme. Şehir her geçen gün büyüyor gibiydi. Her köşede molozlar, merdivenler, kirişler ve inşaat malzemeleri vardı. Eski malikânelerin yerine beş katlı dükkânlar inşa ediliyordu. İnşaat tozu yepyeni olan her şeyin üzerini örtüyor, şehrin benzini solduruyordu. Nasıl adlandıracağımı bilemediğim bir şey daha vardı. Coşkun bir huzursuzluk. Keyifsiz bir sabırsızlık. Sokaklardan geçerken hissettiğim buydu işte.

Not defterimi alıp okuma odasındaki masalardan birine oturdum ve önüme bir gazete açtım. Sütunları teker teker tarayıp hiçbir şeyi gözüm-den kaçırmamaya çalışarak araştırmaya koyuldum. Sonra onu gördüm. Yüreğim hızla atmaya başladı – şaşkınlıktan, heyecandan, korkudan. Hangi duygunun ağır bastığını bilmiyorum. Sonraki gazeteye geçtim, ardından da sonrakine. Tek bir gazetenin arka sayfalarından birinde,

tesadüfen bundan söz edilmiyordu. Hayır. Her yerde bundan söz ediliyordu. Her gazetede Poe'nun ölümüyle ilgili bir haber vardı! Şairin ölümünün ardındaki esrarengiz olaylar hakkında araştırılması gereken çok şey olduğundan bahsediyordu *Clipper*. "Edebi çevrelerde son zamanların en çok konuşulan konusu melankolik sanatçı Edgar A. Poe'nun ölümü," diye yazmıştı Providence, Rhode Island'da yayınlanan bir gazete.

Makalelerde, gerçeklere dayanan ayrıntılara hemen hiç yer verilmişti. Her sayfa, haberin içeriğini tam olarak bilmeden, sırf manşetini çığırın küçük gazete dağıtıcılarını anımsatıyordu.

Salonun ön tarafına, kütüphane memurunun oturduğu yere doğru koştum. Okuma odasının bir başka meraklısı bankonun önünde duruyordu, ancak henüz memurla konuşmaya başlamamış olduğundan, araya girebileceğimi düşündüm.

"Edgar Poe hakkında tüm bu yazılanlar da ne? Bunlar buraya ne zaman geldi?" diye sordum.

"Bay Clark," diye yanıt verdi memur, bana ilgi dolu bir bakış atarak, "uzun zamandır ortalıkta görünmüyordunuz!"

"Sevgili bayım, bundan daha birkaç ay öncesine dek, Edgar Poe'nun ölümü kimsenin umurunda değilmiş gibi görünüyordu," dedim. "Şimdiyse her gazetede boy boy makaleler var."

Memur tam yanıt vermeye hazırlandığı sırada, biri araya girdi.

"Evet, evet!"

İkimiz birlikte diğer müşteriye döndük. Geniş kaşları olan iriyanı bir adamdı. Konuşmasına devam etmeden önce mendilini çıkarıp burnunu sildi.

"Ben de okudum," dedi dostça bir sesle, bana doğru başını sallayarak, sanki uzun zamandır tanışıyor muydunuz gibi.

Ona boş bir ifadeyle baktım.

"Poe'nun ölümü hakkında yazılanlardan söz ediyorum!" dedi. "Harika, değil mi?"

Bir an duraksadım ve yabancıyı incelemeye koyuldum. "Harika mı?"

"Elbette," dedi bu kez kuşkulu bir ifadeyle, "siz de mi Poe'nun bir dâhi olduğunu düşünüyorsunuz, beyefendi?"

"Hem de en önde gelenlerinden!"

"Hiç kuşkusuz *Altın Böcek*'in şimdiye dek yazılmış en güzel öykü olduğunu düşünüyorsunuzdur."

"*Maelström*'e *İniş* hariç," diye yanıt verdim.

“Öyleyse, gazetelerin ona gereken ilgiyi göstermeleri gerçekten harika, değil mi? Yani Poe’nun hüznü ve kederli ölümüne, demek istiyorum.” Okuma odasından çıkmadan önce, şapkasına hafifçe dokunup memuru selamladı.

“Şimdi siz söyleyin... sizin dikkatinizi çeken neydi?” diye sordu memur bana.

“Gazeteler, neden...” Aklım, deminki adamın söylediklerine takılmıştı. Kapıyı gösterdim. “Az önce burada duran, hani bizimle vedalaşan beyefendi kimdi?”

Memur onu tanıymıyordu. Memurdan izin isteyip Saratoga Caddesi’nin köşesine doğru koşmaya başladım, ama adamın izine rastlayamadım.

İç içe geçmiş bu olaylar beni öyle afallatmıştı ki –gazeteler, Poe’nun garip hayranı, şehri ele geçirmiş gibi görünen bu huzursuzluk– ilk başta, kütüphanenin yakınlarındaki bir tahta bankta oturan kırmızı yanaklı ve gümüş saçlı kadına pek fazla dikkat edememiştim. Kadın, *Edgar A. Poe’nun bir şiir kitabını okuyordu!* Bunu fark eden tek kişinin ben olduğunu belirtmem gerekir. Poe’nun şimdiye dek yayınlanmış olan tüm eserlerini satın almış olduğumdan, kitapları en ufak ayrıntısına, boyuna ve her birine özgü gravürlerine bakarak, uzak mesafeden bile kolayca tanıyabiliyordum. Sanırım bu gururumu, kitaplarının pek fazla baskısı olmamasına borçluydum. Poe yayınlanmış olan kitaplarından hoşlanmıyordu. “Yayıncılar dolandırıcı,” diye hayıflanmıştı bana yazdığı mektuplardan birinde. “Denetlenmek, mahvolmak demektir. Ben kendi kendimin yayıncısı olmaya karar verdim.” Ama bunu başaramayacaktı. Maddi durumu berbattı ve süreli yayınlar yazılarına para vermiyordu.

Bankta oturan kadının başında dikilip kitabın kenarları katlanmış ve işaretlenmiş sayfalarını çevirini izledim. Kadın kendini öykünün son sayfalarına öylesine kaptırmıştı ki, beni fark etmemişti bile, *Usher Evi’nin Çöküşü’nün* yüce yıkılışını okuyordu. Ben henüz ne olup bittiğini anlayamadan, kadın derin bir memnuniyet ifadesiyle kitabın kapağını kapattı ve sanki Usher’ın enkazları arasından kaçmaya çalışırcasına oradan uzaklaştı.

Poe hakkında çıkan yeni söylentilerden haberleri olup olmadığını öğrenmek için civardaki bir kitapçıya uğramaya karar verdim. Kitapçı rafalarını puro kutularıyla, Kızılderili resimleriyle ve *kitap dışında her türlü nesneyle* doldurmayı tercih eden kitapçılardan biriydi. İnsanlar abonelik

yoluyla kitap almaya başladıklarından bu yana, hemen her kitapçada aynı durum söz konusuydu. Dükkânın girişinde durduğum sırada, garip bir suç işlemekte olan kadını fark ettim.

Kadın, dükkândaki merdivenlerden birine tırmanmış, üst raflara bakıyordu. Sözüünü ettiğim suçun, kitap çalmakla hiçbir ilgisi yoktu, işin ilginç yanı kadın pelerininin katları arasına saklanmış olduğu kitabı rafa geri koyuyordu. Birinci kitabı yerine yerleştirdikten sonra, birkaç basamak çıkıp şalının içinden çıkarttığı başka bir kitabı daha üst raflardan birine bıraktı. Kadın gölgede kaldığından onu tüm ayrıntılarıyla göremesem de, üzerinde çok zarif bir elbise ile başında şık bir şapka olduğunu seçebiliyordum; Baltimore Caddesi'nde bütün gün aylak aylak dolaşan rüküş kadınlardan biri değildi. Ensesi ile eldiveninden görünen kolu buğday rengiydi. Kadın merdiveni biraz aşağı indirip alt raflara göz attı. Yandaki sıra boyunca yürüdüm ve onu koridorun sonunda beklerken buldum.

“Bir erkeğin, gözlerini bir bayana dikmesi çok kaba bir davranış,” dedi kadın Fransızca, yara izli dudaklarını hafifçe bükerek.

“Bonjour!” Beni Paris'teki surlara kaçıran, Baron Dupin'in hemşerisi tam karşımda duruyordu. “Çok özür dilerim – bazen dalgın olduğumda insanları süzüyormuşum gibi gelebilir.” Ama bu benim gözümü dikme nöbetlerimden biri değildi. İlk gözüme çarpan şey, genç kadının büyüleyici güzelliği olmuştu ve kendime hâkim olabilmek için bakışlarımı çevirmiştim. Birazcık toparlandıktan sonra, “Tanrı aşkına, burada ne yapıyorsunuz?” diye sordum.

Ne yaptığı ortadaymışçasına gülümsedi.

Az önce inmiş olduğu merdivenin birkaç basamağını tırmandım ve rafa yerleştirmiş olduğu kitabı elime aldım. Poe'nun öykülerinin bir derlemesiydi.

“Bu aslında benim geleneklerime aykırı bir şey. Yani değerli bir şeyi yerine koymak.” Kendi dediklerine bir çocuk gibi güldü. Gülümsediği zaman küçük bir kızı andırıyordu.

“Değerli mi? Bu kitap, ancak Poe'yu takdir edebilen okurlar için geçerlidir!” dedim. “Peki ama kitabı neden insanların güçlkle ulaşabilecekleri bu kadar üst raflardan birine yerleştirdiniz?”

“İnsanlar bir şeye ulaşmak için çaba harcamaktan hoşlanırlar, Bay Quentin,” dedi.

“Bu işi Baron Dupin'in isteği doğrultusunda yaptığınızdan eminim. Nerede o?”

“Kendisi Poe’nun ölümünü araştırmaya başladı,” dedi Bonjour. “Ve bunu zaferle tamamlayacaktır.”

Başım zonklamaya başladı. “Buna karışmaması gerekirdi! Onun burada hiçbir işi yok!”

“Buna milih diyebilirsiniz,” diye yanıt verdi Bonjour gizemli bir tavırla.

“Böyle ciddi konuları sırf eğlence amaçlı kullanmasını talihten saymıyorum.”

“Yine de sizi öldürmekten daha yararlı bir işle meşgul olduğu bir gerçek.”

“Beni öldürmek mi? Hah!” Rahat görünmeye çalıştım. “Böyle bir şeyi neden yapsın ki?”

“Baron Dupin’e yazdığınız mektuplarda, sevgili Bay Poe’nun ölümünün araştırılmasında onun acil yardımına ihtiyaç duyduğunuzdan uzun uzadıya söz etmiştiniz. ‘Sonsuza dek yası tutulacak olan, Amerikan edebiyat dergilerinin şimdiye dek tanışıklan en büyük deha’ vesaire.”

Bu sözler düşüncelerimi birebir yansıtıyordu.

“Bundan birkaç hafta önce Baltimore’a vardığımızda Baron Dupin’in şaşkınlığını tahmin edersiniz. Zavallı Poe’nun yasını tutmak için sokaklarda ağlayan tek bir kadına bile rastlamadık. Ne de şair için adalet isteyen başkaldırlara. Edgar Poe’nun kim olduğunu ancak bir avuç insan biliyordu, onlar da onun fantastik öyküler yazan garip bir yazar olduğu görüşündeydiler. İşin aslı, sorduğumuz insanlardan birçoğunun, onun öldüğünden bile haberleri yoktu.”

“Doğru,” dedim küstahça. “Dehaya kıskançlık ve umursamazlıkla karşılık veren çoktur Matmazel, ve Poe’nun eşsizliği onu müthiş bir hedef haline getirmişti. Ne olmuş yani?”

“Baron Dupin buraya, sizden gelen talep üzerine Poe’nun ölümünü çözmek üzere geldi. Ancak burada bu vakanın çözülmesini isteyen tek bir insana bile rastlamadı!”

Sessizleştim. Baron’un hayal kırıklığı konusunda tartışamazdım, ne de olsa aynı sorun bende de vardı.

“Beni suçluyordur,” diye mırıldandım.

“Efendimin sizi affetmeye pek niyeti yok. İşin aslı Baron bu kadar uzun ve masraflı bir yolculuğun ardından hiçbir sonuç elde edemediğimizi görünce, her şeye öfkelenir oldu.”

Korku dolu bir ifadeyle bakmış olmalıyım ki, Bonjour gülümsedi.

“Korkacak bir şey yok, Bay Quentin,” dedi. Ama gülümseyiş tarzı beni huzursuz etmişti. Belki de, ağzını ikiye bölen yara izi yüzündendi.

“Herhangi bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunuzu sanmıyorum – asla. O zamandan bu yana olanları görmüşsünüzdür herhalde, şehirdeki insanların Poe konusundaki farkındalığından söz ediyorum.”

“Gazetelerde çıkan yazıları mı söylüyorsunuz?” diye toparladım. “Bunlarla bir ilginiz mi var yoksa?”

Bonjour anlatmaya başladı. Öncelikle Baron şehirdeki tüm gazetele-re ilanlar vermiş ve şair Poe’nun “esrarengiz ve uygunsuz ölümüyle” ilgili olarak “hayati önem taşıyan bir bilgi” verecek olanları parayla ödüllendireceğini söylemiş. Hemen bir yanıt alacağını düşünmemiş. Ama bu ilanlar gerçek amacına ulaşmasına yardımcı olmuş – ilgi çekmek. Gazetelerin yazarları heyecanını hissetmiş ve peşinden gelmişler. Şimdiyse insanlar Poe konusunda gerçek bir yaygara koparıyorlarmış.

“Halkın hayal gücünü canlandırmaya çalışıyoruz,” dedi Bonjour. “Poe’nun kitaplarının artık daha çok satmaya başladığından eminim.”

Aklıma parkta gördüğüm kadın geldi... kütüphanedeki Poe hayranı... ve Bonjour’un daha fazla insanın bulması için yerleştiği kitaplar.

Kitapçıdan çıkmak üzereyken, onu kolundan yakaladım. Birileri bizi izliyor olsaydı, genç bir kadını eldivenli bileğinden kavramam küçük bir skandala neden olabilirdi ve haber, telgraf hızıyla Hattie Blum’un halasının kulağına giderdi. Baltimore’da, Kuzey’in soğuk rüzgârlarıyla, Güney’in katı görgü kuralları birleşmiş ve dedikoduyu da beraberinde getirmişti.

Bonjour’un bileğini kavramama neden olan iki şey vardı. Birincisi kendimi bir kez daha kayıtsız güzelliğine kapırmış olmamdı; Baltimore’daki kadınlardan ya da kadın dergilerindeki o standart güzellerden öylesine farklıydı ki. İkincisi, Poe’nun ölümü hakkında bir şeyler öğrenmiş olabilirdi. Üçüncüsü –buna üç misli daha güçlü bir tepki demek daha uygun olurdu– Paris’te bir bayanın eline dokunmanın çok da önemli bir olay sayılmadığını biliyordum ve bu bana cesaret veriyordu. Ama Bonjour alev alev bakışlarını üzerime dikti ve elimi hemen geri çektim.

Ona dokunduğum o kısacık an içerisinde içimden geçen duyguları tarif etmem imkânsız. Her an, dünyanın herhangi bir yerine, herhangi birinin yaşantısına girebileceğim duygusuydu bu, kendi bedenim bana bir engel teşkil etmiyordu – ruhani bir duyguydu, bir bakıma kendimi gökyüzündeki bir yıldız gibi hissediyordum.

Kitap raflarının ortasında, elini bırakır bırakmaz, iki eliyle birden üzerime çullandı ve bileğini yakaladığımdan çok daha güçlü bir şekilde beni sımsıkı kavradı. Elimini parmaklarının arasından kurtaramıyordum ve uzunca bir süre yüz yüze kalıp bakıştık.

“Bayım! Elinizi çekin lütfen!” diye haykırdı el değmemiş bir bakire gibi.

Çılgılığı, bir anda dükkândaki bütün meraklı bakışların, masalarda ve banklarda oturanların dikkatini çekti. Elimi bırakır bırakmaz, yakınım-daki kitaplarla ilgileniyormuş gibi yapmaya başladım. Meraklı bakışlar başka yöne çevrilmeye başladığında, Bonjour gözden kaybolmuştu bile. Sokağa fırlayıp peşinden gittim, göze batmamak için çizgili şemsiyesini açmıştı.

“Durun!” diye bağırdım, hızla yanına doğru koşarak. “İyi niyetli olduğunuzu biliyorum. Surlarda beni ateş hattından korumuştunuz. Hayatımı kurtarmıştınız!”

“Baron’un, beni kendisine hizmet etmeye zorladığını sandığınızda, bana yardımcı olmaya çalışıyormuşsunuz gibi gelmişti. Bu oldukça” – dilini küçük ön dişlerinin üzerinde gezdirdi– “alışılmadık bir şeydi.”

“Bu konunun, süreli yayınlara ilan olarak verdiğiniz ucuz haberlerden çok daha önemli olduğunu bilmelisiniz. Bunlardan hiçbir yarar gelmez. Poe’nun dehası bundan daha fazlasını hak ediyor. Bu işe bir son vermeniz, herkesin yararına olacak.”

“Bizi bu işten bu kadar kolayca uzaklaştırabileceğinizi mi düşünüyorsunuz yoksa? Dostunuz Poe’nun bazı eserlerini okudum. Anladığım kadıyla, basit şeyleri hiç kimsenin anlayamayacağı bir şekle sokmakta ve sıradan konulara esrarengiz bir hava vermekte üstüne yokmuş.” Bonjour bir an yürüyüşüne ara verip bana baktı. Ben de onunla birlikte durdum. “Âşık mısınız, Bay Clark?”

Bonjour aklımı başımdan alıyordu. Gözlerimi karşı kaldırımda hızlı adımlarla yürüyen kadına doğru çevirdim. Kırk yaşlarında, oldukça çekici bir kadındı. Yol boyunca ilerleyişini bakışlarımla izledim.

“Âşık mısınız, Bay Clark?” diye tekrar etti Bonjour nazikçe, bakışlarımı takip ederek.

“Bu kadını... onu Edgar’ın kuzeni Neilson Poe ile birlikte görmüş-tüm, ıpıtırpı şeye benziyor...”

Bunları onunla paylaşmaya hiç niyetim yoktu aslında.

“Kime?” dedi Bonjour. Yumuşacık sesi cümlemleri tamamlamama neden oldu.

“Daha önce görmüş olduğum, Edgar’ın genç eşi Virginia Poe’nun resmine.” İşin aslı, sırf bu kadını görmenin bile, beni Edgar Poe’nun yaşantısına bir adım daha yaklaştırdığını düşünüyordum.

Bir süre sonra, kadını kalabalığın arasından seçememeye başladım. İşte o sırada Bonjour’un da artık yanımda olmadığını fark ettim. Etrafi-

ma baktım ve Bonjour'un kadına doğru –Virginia Poe'nun ikizinel– ilerlemiş olduğunu görüp bu sırtı ona açık ettiğim için kendi kendime hayıflandım.

“Hanımefendi!” diye seslendi Bonjour. “Hanımefendi!”

Kadın dönüp Bonjour ile yüz yüze geldi. Bir kenarda durup kadının beni karakolda fark etmemiş olabileceğini düşünerek, güvende olmak için dua ettim.

“Ah, üzgünüm,” dedi Bonjour, şehirdeki kadınlardan kapmış olduğu, oldukça inandırıncı Güneyli aksanı ile. “Bir zamanlar tanıdığım bir hanıma çok benziyorsunuz – ama yanılmışım. Bu sevimli boneniz yüzünden olmalı...”

Kadın Bonjour'a içtenlikle gülümseyip ona sırtını dönmeye hazırlandı.

“Ne kadar da Virginia'ya benziyor!” dedi bu kez, sanki kendi kendine konuşmuşçasına.

Kadın yüzünü bir kez daha Bonjour'a çevirdi. “Virginia'ya mı?” dedi merakla.

Bonjour'un yüzüne yayılan zevk dalgasını görebiliyordum, hedefine ulaşmış olduğunun farkındaydı. “Virginia Poe,” dedi Bonjour, ciddi bir hava takınarak.

“Anlıyorum,” dedi diğer kadın kısıp sesle.

“Onunla yalnızca bir kez karşılaştım, ama anısı beynime adeta kazındı,” diye hayranlığını abartarak dile getirdi Bonjour. “Siz de en az onun kadar güzelsiniz!”

Kadın, bu kompliman karşısında bakışlarını yere çevirdi.

“İsmim Bayan Neilson Poe,” dedi. “Josephine. Maalesef hiç kimse kız kardeşim kadar güzel olamazdı, ama artık aramızda değil.”

“Kız kardeşiniz mi, Madam?”

“Sissy. Yani, Virginia Poe. Kendisi benim üvey kardeşimdi. En zayıf olduğu anlarda bile bir cesaret ve güven örneği idi. Resmini her gördüğümde!..” Konuşmasına devam edemedi, sustu.

Demek buydu! Neilson, Edgar Poe'nun eski karısının ablasıyla evliydi. Ona başsağlığı diledikten sonra, birlikte yürümeye başladılar ve Josephine, Bonjour'un Sissy hakkında sorduğu soruları yanıtladı. Ben de dediklerini dinlemek için peşlerinden gittim.

“Bir akşam, Edgar ile Sissy, Philadelphia'da, Coates Caddesi'ndeki evlerinde yaşarlarken ve sevgili Sissy piyanosunun başına geçmiş şarkı söylerken, damarlarından biri patladı. Şarkının ortasında yığılıp kaldı. Ölümü sürpriz olmadı. Özellikle de Edgar için. Ölmeden önceki kış

aylarında o kadar parasız kalmışlardı ki, Sissy'nin ısınmak için tek çaresi soğuk odalardan birinde paltosuna sıkıca sarınarak, tekir kediye bağrına iyice basmaktı.”

“Eşi öldükten sonra kocası ne yaptı?”

“Edgar mı? Sanırım onca yıl umut ile umutsuzluk arasında bocalamak onu çıldırttı. Bir kadının içten bağlılığına ihtiyacı vardı. Gerçek ve şefkatli aşkı bulmadığı takdirde bir sene bile yaşayamayacağını dile getirdi. İnsanlar onun, Sissy'nin ölümünün ardından, o şehir senin bu şehir benim seyahat edip yeni bir aşkın peşinde koştuğunu söylediler, ama ben yüreğinin her zaman Sissy için kanadığına inandım. Edgar kendi ölümünden birkaç hafta önce nişanlanmıştı.”

İki kadın biraz daha sohbet ettiler, sonra Josephine nazik bir şekilde veda edip ayrıldı. Bonjour yeniyetme genç kızlar gibi kıkırdarak yüzünü bana döndü. “Bu gizli planında Baron’a karşı olmanız, sizin açınızdan çok üzücü, Bay Clark. Gördüğünüz gibi biz gölgede kalmayı ya da küçük ayrıntılarla zaman kaybetmeyi sevmiyoruz.”

“Matmazel, lütfen! Burada, Baltimore’da, Amerika’da olduğunuz sürece içinde, Baron ve onun entrikalarıyla ilişkilerinizi sürdürmeniz gerekmiyor! Onu bir kalemde buradan uzaklaştırabilirim. Burada zorunlu bağ diye bir şey yoktur.”

Bonjour’un gözleri merakla irileşti. “Burada kölelik yok mu yani?”

Zeki bir kızdı.

“Aynı şey değil!” dedim. “Özgür Fransız kadınları için hiçbir zorunluluk olmadığından söz ediyorum. Baron’a karşı hiçbir zorunluluğunuz yok.”

“Kocama karşı hiçbir zorunluluğum yok mu yani?” dedi. “Bu oldukça işime gelir.”

“Baron. Kocanız mı?”

“Gayet yolunda giden bir evliliğimiz var ve ara vermeye de hiç niyetimiz yok. Sizin yerinizde olsaydım, Bay Clark, işimize engel olmaya çalışmazdım.”

* * *

Dünyanın neresine seyahat ederseniz edin, aynı sınırlı türde avukatla karşılaşacağınızdan emin olabilirsiniz, upkı bir doğabilimcinin, her toprakta aynı çimenleri ve yabancı otları bulması gibi. İlk avukat türü, hukukun yasalarının çapraşıklığını sağlam ve sarsılmaz, tapınılası putlar gibi görür. Bir diğer avukat türü ise, ilkinin iyi bir av olduğunu düşünen bir etoburdur ve kanunları başansının önündeki engeller olarak değerlendirir.

Baron Claude Dupin bu ikinci kategorinin o kadar iyi bir örneği idi ki, iskeleti Tuileries'deki Karşılaştırmalı Anatomi Laboratuvarı'na asılabilirdi. Hukuki kanunlar savaş açmak için kullandığı silahlardı; bunlar onun kutsal tabancaları ve bıçaklarıydı. Kendi yararına kullanacağı bir ertelemeye ihtiyaç duyduğunda, randevuyu, hatta davayı sonlandırmak için Baron'un bekleme odasının penceresinden gizlice kaçtığı bilinirdi. Böyle kötü niyetli yollar yeterli olmadığında, Baron Dupin gereken bilgileri ya da itirafları elde edebilmek için, yasadışı işler çeviren tanıdıkları vasıtasıyla gerçek tabancalara ve bıçaklara başvururdu. Baron bir avukattı, evet ama ikincil olarak; o her şeyden önce avukat olarak çalışan candan bir *işadamıydı*.

Okyanus aşırı yolculuğumuz sırasında bir gün Duponte bana Bonjour'un öyküsünü anlatmış, ancak evliliğinden söz etmemişti. Fransa'da *bonjourier* adı verilen bir suçlu türü olduğundan söz etmişti. Bunlar çok şık giyimli, nazik davranışlı bay ve bayan hırsızlardı; evlere girerler, sanki önemli bir randevuya gelmişçesine hizmetkârların önünden hızla geçerler, ellerine geçirdikleri değerli eşyaları hızla ceplerine doldururlar, sonra da hiçbir şey olmamış gibi çıkış kapısından çıkıp giderlerdi. Hizmetkârlardan ya da aile fertlerinden biri onları girişleri, çıkışları arasında fark edecek olduğunda, eğilip "Bonjour!" derler ve önceden yapmış oldukları araştırmaya dayanarak, *yandaki evde* oturanlardan birini görmek istediklerini söylerlerdi. Elbette ki buraya yanlışlıkla girmiş oldukları sanılırdı ve hiç kimseye belli etmeden çalmayı başardıkları nesnelerle birlikte, yandaki eve yönlendirilirlerdi. Kaçırıldığım surlarda yanı başımda duran genç kadın, Paris'in en iyi *bonjourier*'siydi, ve bu yüzden de herkes onu Bonjour olarak tanıyordu.

Bonjour'un, Fransa'nın köylerinden birinde büyüdüğü söylenirdi. İsviçreli olan annesi, kızı henüz bir yaşına bile girmeden ölmüştü. Onu fırıncılık yapan Fransız babası büyötmüştü. Genç kız, babasının sonu gelmeyen acısına ve her gece ıstırabından inlemesine tahammül edemiyordu. Hem bu yüzden, hem de annesiz büyümenin sonucunda, genç kız sert ve haşın bir Fransız erkeği kadar özgür biri olup çıkmıştı. Kısa süre sonra, ülkede meydana gelen ufak tefek ayaklanmalardan birinde, babası genç kızın gözleri önünde tutuklanıp götürüldü. Genç kız Paris'e gitti ve orada gerek zekâsı, gerekse gücü sayesinde kendi ayakları üzerinde durabilmeyi başardı. Hırsızlık yaparken defalarca saldırıya uğradı ve bu olaylardan bir tanesi sırasında, yüzünden asla silinmeyecek olan bir yara aldı.

“Peki ama böylesine güzel bir kızın, hayatını adi bir hırsız olarak sürdürmesi nasıl mümkün olabilir?” diye sormuştum bir akşam Duponte’a, geminin uzun yemek masasına oturduğumuz sırada.

Duponte soruma karşılık tek kaşını kaldırmıştı, yüzünde, soruma cevap vermeyecekmiş gibi bir hava sezmiştim. “Aslında hırsızlığa devam etmedi, üstelik hiç de adi değildi. Yıllarca çok başarılı bir suikastçı olarak çalıştı. Hırsızlık sırasında edindiği alışkanlıktan dolayı, öldürdüğü kişilerin boynuna bıçağı dayamadan önce ‘Bonjour,’ dediği söylenir. Ama bunlar yalnızca birer varsayım, ne de olsa şimdiye dek hiç kimse elinden kurtulmayı başaramadı.”

“Oysa surlarda bana karşı çok kadınsı ve cesurca davrandı,” demiştim. “Sanırım kötü sağlık koşulları ve çevre, kadınların karakterlerinde bu tür hatalara neden oluyor.”

“Demek ki çok kötü bir durumdaydı,” diye yanıt vermişti Duponte.

Meğer bir kış günü Bonjour, ters giden bir hırsızlık vakasının ardından, oturma odasında ölü bulunan bir adamın cinayet davasıyla ilgili olarak polis tarafından tutuklanmış ve sayıları giderek artan kadın hırsızlara örnek teşkil etmesi açısından idama mahkûm edilmekle tehdit edilmiş. Baron Dupin iş hayatının doruğunda olduğu dönemde, onu büyük bir coşkuyla savunmuş. Paris Polis Teşkilatı’nın Bonjour’u yanlışlıkla suçladığını ve ona zulmettiğini kanıtlamış, genç kızın kırılğan ve bir meleği andıran, ufak tefek, alımlı görüntüsü de dediklerini desteklemiş ve mahkeme salonundakiler ikna olmuş.

Bu örneğe bakarak, Baron’un böylesine sadık hilekârları etrafına nasıl topladığını anlamışsınızdır. Bu tür insanları hapisten kurtardıktan sonra –tıpkı Bonjour gibi– onlar için Baron’a sadakatle bağlanmak bir onur meselesi haline geliyordu. Bunu bir tutarsızlık olarak görebilirsiniz, ancak herkesin kurallara ihtiyacı vardır ve suçlular yalnızca birkaç kurala uyarlar – sadakat içlerinde en sevdikleridir. Baron daha önce de evlenmişti, ancak kadınların kendisine duydukları sevginin en büyük kaynağının sonsuz serveti olduğu bilinirdi. Bonjour’un ona duyduğu sadakatin zaman içinde aşka dönüşüp dönüşmediği bir muammaydı, belki de duygulardan arınmış bir ilişkinin içinde yuvarlanıp gidiyorlardı.

12

Glen Eliza'ya döndüğümde, Bonjour'un bana anlatmış olduklarını Duponte'a aktardım. Duponte bir süre bu konuda düşündükten sonra, Baron Dupin'in taktiklerinin olayları iyice karıştıracığına karar verdi. Elbette ki ben de aynı sonuca varmışım ve bu sonuç, Baron'un şehirde yaratmaya başladığı farklılıkları adım adım izlemek konusunda beni daha da heveslendirmişti. Artık sürekli olarak şehirde dolaşmaya çıkıyor, Duponte ise bütün gün kütüphanemde oturuyordu. Genellikle sessizdi. Kimi zaman farkında olmadan duruşunu ya da yüzündeki ifadeyi taklit eder halde buluyordum kendimi, belki monotonluktan, belki de gerçekten orada olduğunu kendime kanıtlamak istediğimden.

Bir gün Duponte gazeteleri yeniden gözden geçirirken. "Ah, evet!" diye haykırdı.

"Bir şey mi buldunuz, Mösyö?" diye sordum

"Dün siz dışarıdayken, misafiriniz geldiği sırada aklımdan geçirdiğim dizgesini ancak *şimdi* yeniden kurabildim inanmazsınız."

"Misafirim mi?"

"Ya, evet, kadının ziyareti beni inanılmaz derecede rahatsız etti, kafamı *sadece* toparlayabildim, buna inanabiliyor musunuz?"

Duponte konu ile ilgili pek bir şey söylemeyince, hizmetkârlarımı sorguladım. Konuğumu Duponte karşıladığından, bana haber vermeleri gerektiğini düşünememişlerdi. Farklı tanımlardan anlaşıldığı kadıyla, gelen kişi Blum Hala idi ve şemsiyesini tutan bir erkek köle ona eşlik etmişti. Uşaklarım bazı ayrıntılar konusunda aralarında çelişkiye düşseler de, kütüphanemde gelişen sohbeti zihnimde şu şekilde tasarlamışım:

Blum Hala: Bay Clark burada değil mi?

Auguste Duponte: Doğru.

BH: Doğru mu? "Doğru" demekle neyi kastediyorsunuz?

AD: Haklısınız. Bay Clark burada *değil*.

BH: Ama ben... Siz kimsiniz peki?

AD: Adım Auguste Duponte.

BH: Ya? Ama...

AD: Matnazel...

BH: (Fransızca konuşmasından telaşa kapılarak): Matnazel mi?

AD: (ilk kez başını kaldırarak): Madam.

BH: Madam mı?

AD: (Dupin, hizmetçilerin hiçbirinin anlayamadığı Fransızca bir şeyler söyledi, korkarım ki tahmin ettiğim şey olmalıydı.)

BH: (yine telaşlı): Amerika'da olduğunuz farkındasınız, değil mi beyefendi?

AD: İnsanların iskemlelere ve halılara ökçe taktıklarını, yumurtaları bardaklara koyduklarını ve çiğnedikleri tütünleri pencerelerden tükürdüklerini fark ettim. Amerika'da olduğumu biliyorum, Madam.

BH: Ama nasıl... Kimsiniz siz?

AD: İsmimi söylememin size bir yararı dokunmadı sanırım. Çok meşgul olduğum ve size yardım etmeye pek niyetim olmadığı halde, bunu Mösyö Clark'ın namına yapacağım, Madam. Belki de benim kim olduğumu sormadan önce, *Bay Clark*'ın kim olduğunu sormanız sizin açınızdan daha aydınlatıcı olacaktır.

BH: Bay Clark! Ama ben Bay Clark'ı yeterince tanıyorum zaten, beyefendi! Onu çocukluğundan beri tanırım! İşin aslı Avrupa'dan döndüğünü duydum ve onu görmek istedim.

AD: Ya.

BH: Pekâlâ, bu oyunu oynamaya kararlısınız demek, üstelik yabancının ve *küstahın* biri olduğunuz halde. Söyleyin, Bay Clark kim, beyefendi?

AD: Bay Clark şu an üzerinde çalıştığımız davadaki ortağımdır.

BH: Demek siz de avukatsınız?

AD: Allah korusun!

BH: Öyleyse hangi *davadan* söz ediyorsunuz?

AD: Siz gelinceye dek üzerinde çalıştığım *davadan* söz ediyorum.

BH: Peki – peki, ama – Beyefendi, o puroyu evin içinde yakmayı düşünmüyorsunuz, herhalde? Üstelik de ben karşınızda otururken?

AD: Sanırım düşünüyorum. Tabii bir kibrit bulamazsam, durum değişir. O zaman düşünmem.

BH: Bana nasıl davrandığınızı Bay Clark'a bir bir anlatacağım! Bana nasıl davrandığınızı...

AD: İşte! İşte kibritler buradaymış, Madam.

Peter'a bir not bıraktım ve notta Blum Hala'nın ziyareti sırasındaki korkunç olaya da hafifçe değindim, birkaç kez birbirimizi ıskaladıktan

sonra, nihayet yazıhanesinde bir toplantı ayarlamayı başardık. Benimle çok içtendi. Sandalyelerimize yerleşir yerleşmez, karnına ani bir sancı saplanmışçasına etrafına baktı.

“Belki de burası tartışmak için uygun bir yer değil – her neyse, ama Quentin, sanırım her şeyi açık açık konuşmalıyız.” Derin bir iç geçirdi. “İlk başta, bilmeni isterim ki sana karşı öfkelenmişsem eğer, bu yalnızca sana yardımcı olmak içindi, ve tabii babanın benden bekleyeceği şeyi yapmak için.”

“Arsız seni!”

“Efendim, Quentin?” Peter şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı.

Duponte’un garip konuşma tarzının beni de etkilemiş olduğunu fark ettim. “Demek istediğim,” diye düzelttim hızla, “meseleyi tam olarak anladığım, Peter.”

“Pekâlâ öyleyse. Baltimore’dan uzakta olduğun süre içinde burada çok şey değişti. Quentin...”

Meraklı bir ifadeyle hafifçe ileri doğru eğildim.

“Bunu söylemek çok zor, ama yine de sana...”

“Peter?”

“Senin yerini alması için, Washington’dan bir meslektaşımızla görüşmeye başladım,” diyebilirdi nihayet. “İyi bir avukat. Bana seni hatırlatıyor aslında. Anlamaya çalış, Quentin, bu kadar işin altından tek başıma kalkamıyorum.”

Sessizlik ve şaşkınlık içinde oturdum – Peter’ın başka bir avukatla anlaşmasına şaşırma mıştım, beni asıl şaşırtan bu yazıhaneden ayrılmayı yıllarca arzuladığım halde, şu an içimi bir hüznün kaplamış olmasıydı.

“Bu iyi bir haber, Peter,” dedim bir süre sonra.

“İşimiz tehlikede – bazı maddi güçlükler yaşadık ve ödemelerde zorluk çektik. Eğer gerekli önlemleri almazsak, gelecek seneyi çıkartamayabiliriz. Babanın bizim için kurmuş olduğu şirket bataabilir.”

“Halledeceğinden eminim,” dedim, Peter’ı mazeret uydurmaya zorlamak için sesimde hafif bir kararsızlık ifadesiyle.

“Bilmelisin ki Quentin, işini her an geri alabilirsin. Bugün, yarın, ne zaman istersen! Geri dönüşüne hepimiz çok sevindik. Özellikle de Hattie – bu olayı bir an önce kendisiyle paylaşman gerektiğini biliyorsun. Halası, görüşmenize engel olmak için yeğeninin çevresine adeta bir sur inşa etti.”

“Elbette, o da yeğeninin mutluluğunu düşünmek zorunda. Konuyu açtığına göre, sana Blum Hala’nın evimi ziyaretiyle ilgili olayı anlatmam gerek... Her şeye rağmen öfkesini yatıştırabileceğimi düşünüyorum.”

Peter, benimle aynı fikirde olmadığını belirtecek şekilde bana ters bir bakış attı.

Aslında işimle bu denli meşgulken, Hattie'nin ailesiyle barışma çabalarının bir sonuca ulaşsa da, ileride ortaya çıkabilecek soruları yanıtsız bırakacağını biliyordum. İlişkilerimizi düzeltmeye kalkışmadan önce bir süre beklemek en iyisiydi. Peter ile görüşmemi burada noktaladım ve en kısa zamanda ona daha fazlasını açıklayacağıma dair söz verdim.

Bu arada sürekli olarak gittiğim kütüphanenin okuma odalarında, daha önce gördüğüm konuşkan beyefendiyle, o gizemli Poe hayranıyla yeniden karşılaşma fırsatı buldum. Tıpkı benim gibi düzenli olarak kütüphaneye uğruyor, gazeteleri kanştırıyor ve Poe ile ilgili yakışsız makaleleri okuyordu.

Bir sabah, kütüphane henüz açılmadan, binanın önündeki taş merdivenlere oturup kapıların açılmasını bekledim. İçeri girer girmez, beyefendinin her zaman oturduğu yerin karşısındaki sandalyelerden birine oturdum, böylece onu daha rahatça izleyebilecektim. Ancak o kütüphaneye geldiğinde, niyetimi anlamamış olduğundan başka bir masaya geçip oturdu. Onu takip ediyormuş gibi görünmek istemedim, bu yüzden yanına yaklaşmak istemedim. Ertesi sabah, beyefendinin nereye yerleşeceğini görmek için kütüphane memurunun masasının etrafında dolanmaya başladım. Oturur oturmaz, ben de yanındaki bir masaya geçtim. Buradan her hareketini rahatlıkla izleyebilirdim.

Poe'nun ölümüyle ilgili ayrıntıları okurken oldukça neşeliymiş gibi görünüyordu.

"Ah, bunu görmüş müydünüz?" Yanındaki masada oturan kadına dönüp gazeteyi kendisine doğru uzattı. "Richmond'daki konferanslardan kazandığı onca paraya ne olduğunu merak ediyorlar. Poe o paraları almışsa eğer, para şimdi neredeymiş? *Cazgır* yazarların merak ettikleri konuya bakar mısınız?" Çok komik bir espri yapmışçasına güldü.

Cazgır, demişti! "Beyefendi, nasıl oluyor da böyle rahatça gülebiliyorsunuz?" diye sordum, kanışmamam gerektiğini bile bile. "Bunun saygıyla eğilinmesi gereken, ciddi bir konu olduğunu düşünmüyor musunuz yoksa?"

"Bu gerçekten de çok ciddi bir konu," fırçayı andıran kaşlarını çatarak. "Bir yargıç kadar ciddi. Ancak Poe'nun başına gelenleri açığa çıkarması açısından, bir o kadar da kritik."

"Peki siz bu söylentileri değerlendirirken, içlerinde yanlış payı olabileceğini hesaba katmıyor musunuz? Okuduğunuz her makalenin, İncil'in ayetleri gibi yalnızca gerçeği yansıttığına mı inanıyorsunuz?"

Söylediklerimin gerçeklik payını tarttı. “Eğer doğru değilse, bu adam için neden boş yere değerli mürekkep harcasınlar ki? Ben İbraniler gibi düşünmüyorum ve yeni ahitlerin de daha zekice yazılmış olduğuna inanmıyorum, herkes sahte Mesihlerin peşinden koşup duruyor!”

Heyecan içinde ve o gün bir daha dönmek üzere kütüphaneden ayrıldım. Başıma beladan başka bir şey açmayan, insanlara aval aval bakma arzusunun kısa sürede geçeceğinden emindim. Poe hayranı kütüphaneye gelmediği günler kendimi daha rahat hissediyordum; ancak birkaç gün sonra adam yeniden ortaya çıktı. Arada sırada, Poe’nun bir şiiri aklına geliyor ve bir anda ayağa kalkıp şiirden dizeler okuyordu. Örneğin bir öğleden sonra kilisenin çanları çalmaya başladı, kuşkusuz bir cenaze vardı. Adam yerinden fırlayıp Poe’nun sözlerini tekrarladı:

Ah, çanlar, çanlar, çanlar!

Nasıl da bir dehşet öyküsü anlatıyor

Umutsuzlukları!

Genellikle oturup gazeteleri bir bir gözden geçiriyor, arada sırada da burnunu gürlüğüyle mendiline ya da bir başka talihsiz okuyucudan ödünç aldığı mendile siliyordu. Okuma odasında rastladığım, insanları küçümseyen ve sürekli aksıran adamın dışındaki yabancılarla da gereksiz bir samimiyet kurmaya başlamıştım.

Kütüphane memurunun masasının önünden geçerken şikâyetimi bildirdim. “Neden bu adam, Poe ile bu kadar yakından ilgileniyor?” diye sordum.

“Kim, Bay Clark?”

Yaşlı ve nazik memura göz kırptım. “Kim mi? Hemen her gün buraya gelen şu adam tabii...”

“Ah, ben de bir süre önce bana Edgar Poe ile ilgili makaleleri veren adamdan söz ettiğinizi sanmıştım,” diye yanıt verdi. “Onları size göndermiştim.”

Bir an durdum, kütüphane memurunun ben Paris’e gitmeden önce bana yollamış olduğu gazete kupürleri geldi aklıma, gerçek Dupin’den söz edildiğini ilk olarak o makalelerde okumuştum. “Bu kupürleri sizin topladığınızı sanmıştım.”

“Hayır, Bay Clark.”

“Peki onları size veren kişi kimdi?”

“İki yıl kadar önceydi sanırım,” diye düşündü yüksek sesle. “Aklımın hangi köşesine kaçmış olabilir?” dedi gülerek.

“Lütfen hatırlamaya çalışın. Çok ilgimi çekiyor.” Memur aklına geldiği takdirde bana söyleyeceğine dair söz verdi. Baron’un dalavereleri sonucunda etrafa yayılan bu adi ve aşağılık merak duygusundan önce Poe ile ilgilenen biri vardı demek. Karşımda oturan sahte meraklı insanlar türemeden önce.

Duponte, adamı önemsemememi önermişti. Bonjour ile kitapçıdaki karşılaşmamızdan sonra, Baron Dupin’in, neler yaptığımı izlemek için gözünü bir an olsun üzerimden ayırmayacağını –tıpkı Paris’teki gibi– söylemişti. Benimse, sanki varlığından habersizmişim gibi davranmam gerekiyordu.

“Ah, şuraya bakın. Yakında başka şeyler de duyacağız.” Tiftik saçlı adamın, bir sabah kütüphanede yaptığı yorumdu bu.

Konuya müdahale etmemek için kendime engel olmaya çalıştım, ama dayanamadım. “Beyefendi? Yakında başka şeyler duyacağız demekle neyi kastediyorsunuz?”

Beni ilk kez görmüşçesine gözlerini kısarak baktı. “Bakın işte tam şurada, genç adam,” dedi gazetenin bir satırını işaret ederek. “Şurada. Cemiyet içinde, ‘gerçek Dupin’in’ *Baltimore’a gelmiş olduğuyla* ilgili bazı söylentiler dolaşıyormuş, dediklerine göre Poe’nun başına gelenleri çözecekmiş. Bakın, görüyor musunuz?”

Gazeteye baktım ve haberi gördüm.

“Yazar bunu ilk ağzından duymuş. C. Auguste *Dupin...*” diye devam etti, sonra durup burnunu sildi. “C.A. *Dupin* Poe’nun öykülerindeki dâhi kahramandır, bilmiyor muydunuz yoksa? Karmaşık meseleleri başarıyla çözer. Çok yeteneklidir ve asla hata yapmaz.”

Tüm bu duyduklarımı Duponte’a aktarmak istiyordum, öncelikle de sıkıntımı paylaşabilmek, ancak o akşam onu kütüphanemde, her zaman ki yerinde bulamadım. Gazeteler ve kâğıtlar her zamanki gibi masanın üzerine fırlatılmıştı, gün içinde çalışmış olmalıydı.

“Mösyö Duponte?” Sesim Glen Eliza’nın uzun koridorlarında ve merdiven boşluğunda amaçsızca yankılandı. Hizmetkârlarıma sordum, ama hiç kimse onu sabahtan beri görmemişti. İçimi bir korku kapladı. Komşu evlerden bile rahatlıkla duyulabilecek bir sesle bağırdım. Hiç kuşkusuz bu kadar uzun süredir evde hapis kalmak Duponte’u fena halde sıkıyordu. Evin yakınlarında bir yerlere gitmiş olmalıydı.

Ancak ne evin civarlarında, ne de aşağıdaki vadide araştırmacının izine rastlayabildim. Bir süre sonra sokağa çıkıp bir fayton çevirdim.

“Bir arkadaşımı arıyorum, arabacı – etrafta dolaşalım ve gözümüzü dört açalım.” Buraya geldiğimizden beri Glen Eliza topraklarından ayrılmamış olan Duponte’un araştırılacak ilginç bir şeyler bulmuş olabileceği geldi aklıma.

Washington Anıtı’nın çevresindeki caddelerden, Lexington Pazarı’ndan, yelkenli gemilerin gözcülük ettiği iskele tarafındaki kalabalık sokaklardan geçtik. Washington Üniversite Hastanesi’nin önünden geçerken, yardımsever ve insancıl arabacı birkaç kez benimle sohbetে yeltendi.

“Biliyor musunuz, beyefendi,” diye seslendi arkaya doğru, “burası Edgar Poe’nun öldüğü yer.”

“Arabayı durdur!” diye haykırdım.

Dikkatimi çekmiş olmaktan hoşnut halde arabayı durdurdu. Fayton-dan inip arabacının yanına gittim.

“Az önce burasıyla ilgili olarak ne söyledin?”

“Size etrafı göstermeye çalışıyordum. Buralara yabancısınız, değil mi? İsterseniz böyle boş boş dolaşacağımıza, sizi hemencecik güzel bir lokantaya götürebilirim, efendim.”

“Sana Poe hakkındaki bu bilgiyi kim verdi? Gazetelerde mi okudun?”

“Arabama binen bir adam sözünü etmişti.”

“Ne dedi sana?”

“Poe’nun Amerika’nın en kahrolası önemli şairi olduğunu. Ancak Poe’nun, berbat bir durumda, bir meyhanenin pis zemini üzerinde ölümüne terk edilmiş olduğunu da ekledi. Tüm bunları gazetelerden okuduğunu söyledi. Konuşkan bir adamdı – arabama binen adamdan söz ediyorum.”

Arabacı, adamın bana kıyasla ne kadar hoşsohbet olduğunu unutmamış olsa da, neye benzediğini bir türlü hatırlayamıyordu.

“Onu arabama alalı henüz üç gün oldu. Sürekli olarak aksırıp duruyordu.”

“Aksırıyor muydu?”

“Evet mendilimi ödünç aldı ve onu *berbat* etti.”

Öğleden sonranın alacakaranlığa dönüşmesini izledim, güneş battıktan sonra Duponte’un izini tamamen kaybedeceğimin farkındaydım. Baltimore’un sokaklarının ışıklandırılması, diğer şehirlere göre çok zayıftı ve kimi zaman doğma büyüme buralı olan biri bile, akşam karanlığında

eve dönmekte zorluk çekerti. Yapılabilecek en akıllıca şeyin Glen Eliza'ya dönüp beklemek olduğuna karar verdim.

Sokakları domuzlar istila etmeye başlamıştı. Çöpleri ve süprüntüleri toplamak için el arabaları kullanılmaya başlanmış olsa da, bu aç yaratıklar hâlâ en çok kullanılan yöntemdi; günün bu saatlerinde mutluluk çığlıkları atarak ne bulurlarsa midelerine indiriyorlardı.

Arabacıya beni eve geri götürmesini söyledikten kısa bir süre sonra, faytonun penceresinden her zamanki gibi ağır adımlarla ilerleyen Duponte'u fark ettim. Arabacıya parasını ödeyip sanki Fransız dostumun bir anda buharlaşmasından korkmuşçasına arabadan fırladım.

"Mösyö Duponte, nereye gidiyorsunuz?"

"Şehrin ruhunu gözlemliyorum, Mösyö Clark," dedi Duponte, çok olağan bir şeymişçesine.

"Ama Mösyö, neden tek başınıza Glen Eliza'dan ayrıldığınızı anlamıyorum – bu şehri size en iyi gezdirebilecek kişi benim." Ona biraz ileride ziyaret edebileceği gazhaneleri tarif etmeye başladım, oysa Duponte beni susturmak için elini hafifçe kaldırdı.

"Bazı gerçekler hakkında," diye söze başladı, "engin bilginizden büyük bir zevkle yararlanabilirim. Ancak unutmayın ki Mösyö Clark, siz Baltimore'u burada doğup büyümüş biri olarak tanıyor sunuz. Edgar Poe burada kısa bir süre yaşadı, üstelik uzun yıllar önce – yanılmıyorsa, on beş sene önce. Poe son günlerinde buraya bir ziyaretçi olarak geldi, şehri ve burada yaşayanları, bir yabancı nın gözleriyle gördü. Yalnızca yabancıların uğrayacaklarını bildiğim değişik zevklere hitap eden bazı dükkânlar ile çarşı pazardaki mağazalara uğradım bile."

Sanırım haklıydı. Sonraki bir saat boyunca doğru yönünde birlikte yürüdük, bu süre içinde ona, okuma odalarında bulduğum gazetelerden ve arabacının bana anlatmış olduklarından söz ettim. "Sizce de bir şeyler yapmamızın zamanı gelmedi mi, Mösyö?" diye sordum. "Baron Dupin kendisine Poe'nun ölümü hakkında bilgi verecek olanlara para ödülü vaat eden ilanlar yayınlıyor. Çok geç kalmadan ona karşılık vermemiz gerektiğini düşünüyorum."

Yol arkadaşımın bana yanıt vermesine fırsat kalmadan, her ikimizin de gözü karşıdaki basamaklardan aşağı doğru inen kişiye takılmıştı. Gözlerimi kıstım – sokak lambası yolu o kadar az aydınlatıyordu ki, hiç ışık olmasaydı daha rahat görebileceğimden emindim.

"Mösyö," diye fısıldadım, "yanılıyor olabiliriz, ama sanırım bu o; hani size sözünü ettiğim, her gün okuma odasına gelen adam! Tam karşımızda!"

Duponte bakışlanımı takip etti.

İşte tam o sırada, Bonjour'un kara gözlerini fark ettim. Ellerini pele-
rininin içine gizlemiş, hiçbir şeyden kuşkulanmadan yoluna devam eden
adamı izliyordu. Duponte'un bu kadın hakkında bana anlatmış olduğu
acımasızlık öyküleri geldi aklıma. Bonjour'u görür görmez ürperdim ve
önünden yürüyen adam için kaygılandım.

Poe hayranı ani bir dönüş yaparak durduğumuz yere doğru yaklaştı.

Duponte onu başıyla selamladı. "Dupin," dedi şapkasına hafifçe do-
kunarak.

Adam ona burnunu gürültüyle silerek yanıt verdi; kocaman burnu-
nun ucu mendilinin kenarından göründü. İşte tam o anda Baron Claude
Dupin sahte kaşlarını çıkartıp attı. O hoş İngiliz-Fransız aksanı yeniden
su yüzüne çıktı. "Baron," dedi Baron Dupin, yol arkadaşımın hatasını
düzeltmek istemişçesine "Baron Dupin demenizi rica edeceğim, Mösyö
Duponte."

"Baron? Ah, evet, öyle. Gerçi Amerikalılar için biraz fazla resmi,
ama neyse," dedi Duponte.

"Hiç de değil." Baron ısılt ısılt dişlerini göstererek gülümsedi. "Ba-
ronları herkes sever."

Lambadan yansıyan ışığın altında, Bonjour efendisinin yanına geldi.
Baron ona birkaç emir verdi ve genç kadın bir anda gözden kayboldu.

Poe hayranının gerçek kimliğinin ortaya çıkması beni çok şaşırtmıştı,
ama esas şaşırtan şey, ikisinin birbirini tanıyor olmasıydı. "Siz ve Baron
Dupin daha önce karşılaşmış mıydınız?" diye sordum Duponte'a.

"Çok uzun yıllar önce, Bay Clark, Paris'te," dedi Baron dudaklarında
garip bir gülümsemeyle peruğuyla şapkasını başından çıkartırken. "Çok
farklı şartlarda tanışmıştık. Umanım Paris'ten buraya yolculuğunuz en az
bizimkisi kadar iyi geçmiştir. Ve hiç kimse, seyre elverişli *Humboldt*'ta
sizi rahatsız etmemiştir."

"Hangi gemiyle geldiğimizi nereden..." Donakalmıştım. "Kaçak
yolcu! O kel kafalı üçkâğıtçıyı peşimize takan sizdiniz demek, Mösyö?
Sizin adamlarınızdan biri miydi?"

Baron alaycı bir tavırla omuz silkti. Hafif nemli ve briyantınlıymiş
gibi görünen uzun saçları dalga dalga omuzlarına dökülmüştü. "Hangi
üçkâğıtçıdan söz ediyorsunuz? *Humboldt*'un yolcu listesini limandan
edindim. Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, gazete okumasını severim,
Mösyö Clark."

Baron, sahte burnu, peruğu ve kaşlarıyla birlikte kıyafetini tamamlayan kaba yünlüden, ağır paltosunu üzerinden çıkarttı. Kıyafetine bu kadar kolayca aldanmış olduğum için kendimden utandım.

Size kendimi savunuyormuşum gibi gelse de, belirtmek istediğim bir şey var: Claude Dupin ile hiç karşılaşmamış olan birine tarif etmesi çok güç bir şey. Baron'un sesini ve yürüyüşünü değiştirmek konusunda olağanüstü bir yeteneği vardı, hatta başının şeklini ve görünüşünü bile en saygın frenologu utandıracak kadar değiştirebiliyordu; çenesini, dudaklarını ve boyun kaslarını öyle bir şekilden şekile sokuşu vardı ki, tanınmamak için maske takmasına bile gerek yoktu. Her ifadesi yüz farklı kişinin ruh halini yansıtan, demirden bir çehre gibiydi. Sesi de doğal olmayan bir biçimde değişkendi; söylediği şeye göre, bir anda farklı bir sesle konuşabiliyordu. Tıpkı Dupont'e'un başkalarını gözlemleyebildiği gibi, Baron Dupin de başkalarının kendisini gözlemlemelerini denetleyebiliyordu.

"Bu konuda çevirdiğiniz tüm dolapları öğrenmek istiyorum, Mösyö!" dedim utancımı saklamaya çalışarak.

"Haksızlığa uğramış, ezilen sınıfa mensup birinin davasını aldığında, dünyanın umursamasını sağlarım. Davalının kötü talihi, dünyanın kötü talihidir; yazgısı, dünyanınıkidir. İşte bu yüzden, Baron Dupin olarak ben, asla bir dava kaybetmedim. En avam erkeğin ya da kadının davasını bile. Yasaları desteklemek için ne kadar çaba harcarsak, insanlar adil bir toplum için o kadar ısrarcı olacaklardır."

Sonra devam etti: "Bunun için en etkili yöntem, halka kaygılanmaları gereken konuları anlatmak yerine, içlerini kavuran kaygılara yanıt aradığınızı göstermeye çalışmaktır. Şimdi aynı şeyi Poe için yapıyorum. Sizin de fark ettiğiniz üzere, gazetelerin yazarları Poe hakkında daha fazla araştırma yapmaya başladılar. Kitapçılar yeni baskıların peşine düştüler ve pek yakında Poe'nun eserleri ülkenin dört bir yanındaki kitapçıların raflarını süsleyecek, her evin kitaplığında yer alacak, yaşlılar da okuyacak, gençler de, İncillerinin yanında yer alacak. Sokaklarda yürüyüp durdum... ah! Affedersiniz... *yürüyüp* duruyorum." Sahte burnunu yüzüne tutup sahte bir Amerikan aksanı ile konuşmaya başladı. "Ve gittiğim restoranlarda, kiliselerde, pazaryerlerinde, bindiğim faytonlarda Poe'nun ölümü hakkında konuşup durdum." Sustu. "Ve tabii kütüphanenin okuma odalarında... Artık ezilen sınıfa mensup kişiler her yerde, şehirde ve ülkede gerçeğin ortaya çıkması için feryat ediyorlar. Onları kim suçlayabilir ki?"

“Tek isteğiniz, halkı kendi yararınıza galeyana getirmek. Gerçeği bulmak umurunuzda bile değil, Mösyö Baron; Baltimore’a geliş amacınız servetinize servet katmak!” diye yanıt verdim.

Onu bu şekilde küçümsemiş olmamı umursamadı bile – ancak yüzünde içten ve suça teşvik edici bir ifade belirlediğini eklemem gerekir. “Beni *tek* ilgilendiren şey, hakikat. Ancak – hakikat insanların kafalarından alınmalı ve götürülmelidir. Donkişotvari bir tarzınız var Quentin Kardeş, buna hayranlık duyuyorum. Oysa hakikat diye bir şey yoktur, baştan çıkmış dostum, *ta ki onu buluncaya dek*. Bazı insanların inandıkları gibi, hakikat yardımsever tanrıların bir armağanı değildir.” Konuşması bitince kolunu Duponte’un omzuna attı ve ona garip bir ifadeyle baktı. “Söylesenize Duponte, bunca yıl nerelerdediniz?”

“Bekliyordum,” diye yanıt verdi Duponte temkinli bir sesle.

“Sanırım hepimiz aynı şeyi yaptık ve sonunda yorgun düştük,” dedi Baron. “Ancak yardım etmek için artık çok geç, Mösyö Duponte.” Sustu. “Her zamanki gibi.”

“Yine de kalmak isterim,” dedi Duponte sakince, “karşı çıkacağınız bir durum yoksa tabii.”

Baron hükmedici bir tavırla yüzünü ekşitti, ancak Duponte’un itaati onu gururlandırmış gibiydi. “Size bu konuya bulaşmamanızı ve güzel Amerikan köpeğinizi tasmasız dolaştırmamanızı öneriyorum – gördüğüm kadarıyla elinden her iş gelen bir maymunun sadakatine sahip. Poe’nun başına gelenler hakkındaki gerçekleri toplamaya başladım bile. Bana kulak verirsiniz, güvende olursunuz, Duponte. Sizi temin ederim ki, sevgili kanım yoluma çıkacak olan herkesin boynunu koparacaktır – aşk bu değil midir zaten? Bu konuda bilgisi olan hiç kimseyle konuşmayın.”

“Ne demek istiyorsunuz?” diye haykırdım, öfkeden kızardığımı hissederek, beni kızdıran meydan okuması mıydı, yoksa bana köpek demesi mi, bilemiyorum. “Auguste Duponte’la bu şekilde konuşmaya nasıl cüret ediyorsunuz? Sandığınız kadar yüreksiz değiliz.”

Duponte’un Baron’a verdiği yanıt, beni tehditten de fazla şaşırtmıştı.

“İsteklerinizi yerine getireceğiz,” dedi Duponte. “Hiçbir tanıkla görüşmeyeceğiz.”

Baron zaferi karşısında tahammül edilmez bir mutluluk içindeydi. “Nihayet doğru yolu buldunuz demek, Duponte. Günümüzün en önemli edebi meselesi bu – ve bunun yargıcı da ben olacağım. Anılarımı yazmaya başladım. Kitabıma, *Baron Claude Dupin’in Anıları, Edgar A. Poe’nun Hakkının Korunması ve Morg Sokağındaki Cinayetlerin Kahrama-*

nı *C. Auguste Dupin'in Örnek Alındığı Kişi* adını vereceğim. Edebiyatı takdir eden biri olarak, bunun uygun bir isim olup olmadığını size sormak isterim – Quentin Kardeş?”

“Herhalde ‘*Morg Sokağı Cinayetleri*’ demek istediniz,” diye düzelttim. “Ancak Poe’nun kahramanının gerçek kaynağı tam karşınızda duruyor!”

Baron güldü. Onu bekleyen bir fayton vardı ve genç bir zenci köle kapısını açmak için hazır bekliyordu, sanki kraliyet ailesinin gerçek bir ferdiymişçesine. Baron faytonun kapısını ve tahta oymalarını eliyle hafifçe okşadı.

“Güzel bir araç. Şehrinizin konforu gerçekten tartışılmaz, Quentin Kardeş, tıpkı dünyanın tüm kötü ruhlu şehirleri gibi.” Bu sözleri söylerken bir yandan da, faytonun içine rahatça kurulmuş olan Bonjour’un elini tuttu.

Baron arkasını dönüp bize baktı. “Aramızda bir sürtüşme olmasını istemem. Birbirimize karşı medeni olalım. Karanlığın içinde sendelemek yerine, aydınlıkta ilerleyelim. Dizginler elimde olsun isterim, ancak uzun yıllar Londra’da yaşamış olduğumdan yolun hangi tarafında durmam gerektiğinden pek emin olamıyorum. Bizler kötü insanlar değiliz, anlıyor musunuz; bizimle dostluğunuzu pekiştirmenizde yarar var. Sizi aramızda görmek istiyoruz.”

“Şeye ne dersiniz...” diye söze başladı Duponte, sanki bir şeyler keşfetmiş gibi çıkan sesi, Baron’un dikkatini çekmişti. “*Dük’e* ne dersiniz? Düşünsenize: İnsanlar baronları seviyorlarsa eğer, dükleri daha da çok seveceklerdir. ‘Dük Dupin’ seslerin tekrar kulağa çok hoş geliyor, öyle değil mi?”

Faytonun kapısını hızla çekmeden önce, Baron’un yüzü bir kez daha asıldı.

Araba uzaklaştıktan sonra, birkaç dakika boyunca, şaşkınlık içinde kalakaldım. Duponte üzgün bakışlarını, Baron’un bize doğru yaklaştığını gördüğümüz noktaya dikmişti.

“Onunla birlikte gitmediğimize sinirlendi. Sizce bizi bir yerlere götürüp canımızı yakmaya kalkışır mı?”

Duponte caddenin karşı tarafına geçip kaba tasarımlı, cephesi tuğlalarla örülü eski bir binayı incelemeye koyuldu. Tam o sırada, Poe’nun baygın halde bulunu, hastaneye götürüldüğü Ryan’s Oteli’nin bulunduğu Lombard Caddesi’nde olduğumuzu fark ettim. Binadan, akşam toplanularına özgü sesler geliyordu. Duponte, Ryan’s’ın tam karşısında durdu. Yanına gittim.

“Belki de Baron, bizi bir yere götürmek istediği için değil, bizi bir yerlerden uzaklaştırmak istediği için kızgındı,” dedi. “Baron ile yanında ki genç kadın bu binadan mı çıktılar?”

O binadan çıkmışlardı, ama Dupin bana bu yerin sahibi ve özellikleri hakkında sorular sormaya başladığında, ona verecek yanıtım yoktu. Üstelik de ona Baltimore’u avucumun içi gibi bildiğimi söylediğim halde! Bu binanın, şehrin itfaiye araçlarının durduğu Vigilant İtfaiye Teşkilatı’nın merkezinin bitişiğindeki bina olduğunu ve bir ihtimalle bu şirkete ait olabileceğini belirttim.

Baron ile Bonjour’un çıktıkları sokak kapısı kapalıydı, ama kilitli değildi. Oradan bir başka kapıya çıkılan, karanlık bir koridora açılıyordu. İriyarı bir adam öbür taraftaki kapıyı açtı, bitiştirteki itfaiye şirketinin çalışanlarından biriydi belki de. Arkasındaki uzun merdiven boşluğundan şen kahkahalar yükseliyordu. Belki de dehşet çığlıklarıydı, ayırt etmesi güçtü.

O kadar iriyarıydı ki, kapıyı tamamen kaplamıştı. Bize tehditkâr bakışlar atıyordu. Sessiz sakın durmamız gerektiğine karar verdim. Bize eliyle işaret edince, yanına yaklaşmamız gerektiğini anladım.

“Parola,” dedi.

Endişeli bir bakışla, zemini inceleyen Duponte’a baktım.

“Yukarı çıkmak için parolayı söylemeniz gerekiyor,” diye devam etti kapıcı bizi korkutmayı amaçlayan bir fısıltıyla – korkuttu da.

Duponte bir tür transa geçmişti, bakışlarını zeminden, duvarlara, basamaklardan kapıcıya gezdirip duruyordu. Tam da dikkatini dağıtacak zamandı! Bu arada, kapıcının boğazından, köpek hırıltısını andıran bir ses yükseldi, sanki her an üzerimize atılıp bizi parçalamaya hazır gibiydi.

Bir anda kapıcı beni bileğimden kısıvrak yakaladı.

“Size son kez soruyorum hanımevlatları ve şaka yapmadığımı bilmenizi istiyorum. *Parolayı söyleyin!*” Sanki kıpırdarsam kemiklerimi kıracaktı gibi hissediyordum.

“Delikanlıyı serbest bırakın, beyefendi,” dedi Duponte sessizce, başını yerden kaldırarak, “size parolayı söyleyeceğim.”

Kapıcı birkaç saniye boyunca gözlerini kırıştırarak Duponte’a baktı, sonra bileğimi bıraktı. Kolumu çektim. Adam Duponte’a, sanki bu sözü daha önce hiç söylememişçesine ve birini katletmeden bir daha asla tekrar etmeyecekmişçesine, “Parola,” dedi. Kapıcıyla ben kuşkulu gözlerle Duponte’a baktık.

Duponte adamın karşısına dikildi ve ağzından iki sözcük çıktı:

“*Pembe Tanrı.*”

13

Duponte'un analitik becerilerine sonsuz güvenime rağmen; gazetelerde okuduğum, Paris'teki esnaftan ve polislerden öğrenmiş olduğum nefes kesici öykülere rağmen; gerek Paris'teki bahçelerde, gerekse gemideki kaçak yolcu ile şahit olduğum olaylara rağmen; hatta Poe'nun öykülerinde sözünü ettiği araştırmacısının benzersiz dehasına rağmen; tüm bunlara rağmen, binanın rutubetli koridorlarında yaşadıklarımıza inanamıyordum. Kapıcı bize ters ters baktı, kenara çekildi ve bize eliyle işaret ederek, arkasındaki eşiyi takip ederek peşinden gitmemizi söyledi...

İçeri girmemizi sağlayan bu parolayı –tıpkı peri masallarındaki gibi– bu *Pembe Tanrı* ifadesini, olağan insanlar kırmızı şaraptan söz ederken kullanırlardı. Zemindeki, duvarlardaki, merdivenlerdeki, kapıcının duruşunda ya da kıyafetindeki hangi ayrıntı, Duponte'un bu özel ve çok iyi korunmuş sığınığın giriş kodunu –üstelik de, her mevsim, hatta her gün değişebilecek bir parolaydı– bulmasını sağlamıştı acaba?

“Nasıl becerdiniz?” diye sordum merdivenlerin ortasında durup Duponte'a bön bön bakarak. “Mösyö, paroladan söz ediyorum...”

“Kenara! Kenara!” Basamakları hızla inen bir adam, bizi sıkıştırarak yanımızdan geçti. Duponte adımlarını hızlandırdı. Yukarıdan gelen sesler belirginleşmeye başlamıştı.

İkinci katta, dumanlı ve gürültülü küçük bir salon vardı. Kumar masalarının etrafındaki itfaiyecilerle sarhoş uçkâğıtçılar, yarı çıplak barmen kızlara içkilerini tazelemelerini emrediyorlardı. Sarhoşlardan biri, yerdeki keskin istiridye kabuklarının üzerine sere serpe uzanmıştı, arkadaşlarından biri de, bardo masasının etrafında kendine biraz yer açabilmek için onu tekmeliyordu.

Duponte, salonun hemen hemen orta yerinde, dikkati çekebileceğimiz bir noktada, ufacık, kırk dökük bir masa buldu. Köhne sandalyelerimizi çeker çekmez, tüm bakışlar üzerimize çevrildi. Duponte Paris'in saygın cafelerinden birindeymişçesine, yerine geçip garson kızlardan birini başıyla nazikçe çağırdı.

“Mösyö,” diye fısıldadım yerime otururken, “içeri girmemizi sağlayan parolayı nasıl bulduğunuzu bana söylemelisiniz.”

“Çok basit bir açıklaması var. Ben ona parolayı söylemedim.”

“Sevgili Bay Dupontel ‘Açıl susam, açıl’ gibi bir şeydi! Bundan iki asır önce yaşamış olsak, sizi cadı diye yakarlardı. Bana bu konuda açıklama yapmadığınız takdirde, korkarım konuşmamızı sürdüremeyeceğim.”

Duponte sanki yataktan yeni kalkmışçasına gözlerini ovuşturdu. “Bay Clark. Bu binaya neden geldik?” diye sordu.

İstedğim yanıtı elde etmek uğruna öğretmen-öğrenci oyununa kalmaya razı oldum. “Baron Dupin’in buraya gelip gelmediğini öğrenmek ve geldiyse eğer burada ne aradığını bulmak için.”

“Haklısınız, çok haklı. Şimdi, böylesine gizli ya da özel bir derneğin sahibi olsaydınız, gelir gelmez size doğru parolayı söyleyen ve bütün meyhanelerde karşılaşılabileceğiniz sıradan bir ahmakla mı konuşmayı tercih ederdiniz” –bu sözleri yüksek sesle söylediği için, bazı bakışların bize döndüğünü hissettim– “yoksa hiç olmadık bir anda ortaya çıkan ve size yanlış parolayı söyleyen, küstah biriyle mi?”

Durdum. “Sanırım ikincisiyle,” diye itiraf ettim. “Yani şimdi bana, yanlış olduğunu bile bile bir kelime uydurduğunuzu ve yanlış parolayı verdiğimiz için mi içeri alındığınızı söylüyorsunuz?”

“Kesinlikle. ‘Pembe Tanrı’ yerine başka bir sözcük de uydurabilirdim. İşin aslı ağızma gelen ilk sözcüğü söyleyebilirdim, onların esas ilgisini çeken davranışımızdı. Buralara sürekli takılanlardan olmadığımızı ve her şeyden önemlisi içeri girmeye can attığımızı anladılar. Öte yandan, bizden bekledikleri şekilde, onlara karşı gelseydik ya da olay çıkartsaydık, bizi buraya buyur etmek yerine, iriyarı arkadaşlarını da yanlarına alıp ellerine geçirdikleri ilk silahla katlederlerdi. Üstelik sokakta bizi bekleyen bir destek kuvvet olduğunu da düşünürlerdi. Sizin de aklınıza aynı şey gelmez miydi? Oysa biz şiddete başvurmadık. Burada uzun süre kalmayacağız, zaten Baron’un niyetini anlamamız için uzun süre kalmamıza gerek yok zaten.”

“Peki ama buranın sahibiyle nasıl temasa geçeceğiz?”

“Bence birazdan yanımıza gelecektir,” diye cevap verdi Duponte.

Kısa bir süre sonra, beyaz sakallı, babacan görünümlü bir adam yanımıza geldi. Diğer yanımızda da tehditkâr kapıcı beliriverdi ve bir anda ablukaya alındık. Ayağa kalktık. Sakallı adam tıptinden beklenilmeyecek bir kabalıkla bize kendini tanıtp, Dördüncü Cumhuriyetçi Parti başkanı olduğunu söyledi ve bize burada ne aradığınızı sordu.

“Size yardım etmek için buradayız,” dedi Duponte hafifçe eğilerek. “Sanırım az önce buraya zorla girmeye çalışan ve bilgi almak için kapıcıya rüşvet teklif eden bir beyefendi geldi.”

Salonun sahibi kapıcıya döndü. “Bu doğru mu, Tindley?”

“Bana epeyce para teklif etti, Bay George.” Kapıcı bir kabahat işlemişçesine, başını utangaçça salladı. “Dangalağı kapıdan kovdum, efendim.”

“Ne öğrenmek istiyordu?” diye sordu Duponte. Dostumun burada hiçbir yetkisi olmadığı halde, kapıcı bunu unutmuş görünüyordu, sorusuna yanıt verdi.

“Bundan iki yıl önce ekim ayında yapılan seçimlere müdahale edip etmediğimizi, seçmenlerle ilişkimiz olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Ona özel bir kulüp olduğumuzu ve parolayı söylemesini ya da çekip gitmesini söyledim.”

“Parayı aldın mı peki?” diye sordu kapıcıyı sertçe.

“Tabii ki almadım! Onu tersledim, Bay George!”

Bay George, kapıcısının adını telaffuz ediş tarzından hoşlanmamıştı. “Sizin bu işle ne tür bir ilginiz olabilir? Sizi Demokratlar mı gönderdi?”

Duponte’un şimdiye dek öğrendiklerinden memnun olduğunu görebiliyordum: Burasının nasıl bir kulüp olduğunu, Baron’un ne istediğini, derneğin ve başkanının adını öğrenmiştik bile. Şimdiyse aklına yeni bir fikir gelmişti.

“Amerika’da yaşıyorum ve bir Cumhuriyetçi ile Demokrat’ı birbirinden ayırt edebileceğimi sanmıyorum. Buraya sizinle dostça bir antlaşma yapmaya geldim,” dedi Duponte adama cesaret vermek istermişçesine. Sizi bu kötü adamların şerrinden koruyabileceğimi sanıyorum, buraya neden geldiklerini biliyorum. Sizinle, kulübünüzün ahlaki ilkeleleriyle ilgili tartışmayı amaçlıyorlar.”

“Öyle mi?” dedi kulübün sahibi, düşünceli bir ifadeyle. “İlginiz için çok teşekkürler, bence ikiniz de burada daha fazla tartışmaşaya yol açmadan çekip gidin artık.”

“Emrinizdeyim, Bay George,” dedi Duponte, adamın önünde eğilerek.

14

Ertesi gün Duponte'a baskı yapıp Baron Dupin'in tanıklarla konuşmamızı önleyişine neden bu kadar kolayca boyun eğdiğini öğrenmeye çalıştım. Artık bu iş, bir bilgi toplama yarışına dönüşmüştü ve engellerle uğraşacak zamanımız yoktu. Duponte'un Baron ile nasıl bir mücadele planladığını çok merak ediyordum.

"Onu hayal kınıklığına uğratmayı düşünüyorsunuz, sanırım? Poe'nun burayı son ziyareti hakkında bir şeyler bilen insanlarla konuşacaksınız, kuşkusuz."

"Verdiğim sözden geri dönmeyeceğim. Baron'un tanıklarıyla konuşmayacağım."

"Ama neden? Baron Dupin bu sözünüzü hak edecek bir şey yapmadı ki. Üstelik bu tanıklar *onun* bile değil. Dupin'in konuştuğu insanları sorguya çekmezsek eğer, Poe'nun başına gelenleri nasıl anlayabiliriz?"

"Onların hiçbir yararı olmayacaktır."

"Neden ama, Poe'nun öldüğü dönemin, yani iki yıl öncesinin anıları henüz zihinlerinde taptaze değil midir?"

"Artık o anıların yerini, Baron'un kendilerine anlattığı öyküler aldı, Mösyö. Baron tüm gazeteleri ve Baltimore'da dolaşan dedikoduları safsatalarıyla doldurdu. Bizler tanıkların yerlerini tespit edinceye dek, hepsi lekelenmiş, yozlaşmış olacak."

"Sizce yalan mı söyleyecekler, yani?"

"Maksatlı olarak değil. Olaylardan akıllarında kalan anılar, Baron'un kendilerine anlatıkları öyküler tarafından gölgelenecek ve bambaşka bir şekle bürünecek. Onlar şu an birer tanıktan öte, Baron'un davası uğruna para ödediği birer yalancı şahit. Yo, bu tanıkların anlatacaklarından bir sonuç çıkacağını sanmam, bence bu bilgileri ancak olayların doğal akışından elde edebileceğiz."

Duponte'un resmi bir kişiliği olduğunu tahmin ediyorsunuzdur. Aslında hem haklı sayılırsınız, hem de haksız. Görgü kurallarından ya da

anlamsız şakalardan pek hoşlandığı söylenemezdi. Odada kimin olduğunu umursamadan, evin içinde puro içerdi. Söyleyecek bir şeyi yoksa, sizi görmezden gelir ve kâfi olduğuna inandığında, sorularınızı tek bir sözcükle yanıtlardı. Aslına bakacak olursanız o bir *hazır-arkadaştı*, yani dostluğun gerektirdiği ritüellere, taleplere gerek olmayan bir arkadaş. Öte yandan her zaman eğilerek selam verir ve bulunduğu yere uygun biçimde oturup kalkardı (ayakta durduğunda omuzlarının hafifçe düştüğünü görebilirdiniz). Ve işinde çok kuralcı ve ciddiydi. Meşgul olduğunda yaptığı işi bölmeniz imkânsızdı. O an çok sıradan bir iş yapıyor olabiliirdi, hatta yulaf ezmesini karıştırıyor bile olabilirdi, ancak o an kendisine söyleyeceğiniz hiçbir şey onu işinden alıkoyamazdı.

Bunun yanı sıra bazı delişmenlikleri de yok değildi. Bir keresinde, şehrin sokaklarında dolaşırken kalın düğümlü değişik bir kravat takmış olan saygıdeğer görünümlü bir beyefendi, yüksek sesle Duponte'a, o güne dek karşılaştığı en garip yaratık olduğunu söylemişti. Duponte hiç alınmamış, aksine Baltimore'un oldukça tanınmış ressamlarından biri olan bu adamı civardaki bir restorana yemeğe davet etmişti.

"Bana öykünüzü anlatın, beyefendi," demişti adam.

"Zevkle yapardım, Mösyö," diye yanıt vermişti Duponte özür dilermişçesine, "ama ben anlatırsam, siz de kendi öykünüzü anlatmak zorunda kalabilirsiniz."

"Çok ilginç!" demişti adam telaşsızca.

Adam, Duponte'un resmini çizmek istediğini belirtmişti. Kısa süre sonra Glen Eliza'ya gelip Duponte'un portresini çizmeye başlaması planlanmıştı. Onca işimiz varken, buna zaman harcaması bana garip gelse de, Duponte'un bu işe çok gönüllü olduğunu fark etmiş ve karşı çıkmamıştım.

Duponte bir şey söylemek istediğinde, yanıma gelmek yerine, hizmetkârlardan biriyle bana bir not yollardı. Glen Eliza'nın büyük bir malikâne olduğu doğrudu, ancak koridorlarında ulaklar gezdirecek kadar da devasa sayılmazdı! İlk defasında, hizmetkânım bana bir not uzattığında, bunun tembelliğinden mi, yoksa düşüncelerine fazla yoğunlaşmasından mı kaynaklandığını anlayamamıştım.

Evin dışında olduğumuzda ya da halka açık yerlere gittiğimizde, Duponte bize hizmet eden kölelere para vermek konusunda diretirdi. Yıllar boyunca, Avrupa'dan Baltimore'a gelen ziyaretçiler, zamanla duygusallıklarından atnıp buranın geleneklerine uyum sağlamaya başlarlardı. Oysa Duponte'un bu davranışının duygusallıkla hiçbir ilgisi yoktu

bence, bu bir prensip meselesi de değildi, çünkü çoğu insanın farkında olmadan köle olduklarını, üstelik de içlerinden bazılarının zencilerden bile daha çok kölelik yapıklarını söylerdi; Duponte'un bunu yapmasının sebebi, duygusal nedenlerden çok parasız bir hizmetin her iki taraf için de değersiz olduğunu düşünmesiydi. Kölelerin çoğu ona minnet duyardı, bazıları utanır, bazıları da Duponte'un bu bahşişleri karşısında düşmanca bir tutum takınırdı.

Glen Eliza'da, Paris'ten dönüşümde işe aldığım hizmetkârlarla sorunlar yaşamaya başlamıştık. Elbette ki, kütüphaneden salona gönderilen notlar onlara fazladan bir iş yükü getiriyordu, ancak hizmetkârları mutsuz eden tek şey bu değildi. Hizmetkârlarımdan birçoğu Duponte'a ilk anda başkaldırmıştı. Özellikle de Daphne adındaki zenci bir kız ona hizmet etmeyi kesinlikle reddediyordu. Daphne'ye bunun sebebini sorduğumda, konuğumun çok acımasız olduğunu düşündüğünü söylemişti. Onu taciz mi etmişti yoksa? Ya da bir hatası yüzünden onu azarlamış mıydı? Hayır. Onunla çok az konuşmuştu ve konuştuğunda da çok saygılı davranmıştı. Ama yine de ters giden bir şeyler olduğunu söylemişti, Daphne. "O çok acımasız biri. Bunu görebiliyorum."

Yoğun işlerim arasında, birkaç kez Hattie'nin evine uğramış ama bir sonuç elde edememiştim. Peter'ın durumu düzeltmemle ilgili karamsar yorumları beni daha da endişelendirmişti. Sürekli sorunları olan ve sayfiyede ya da bir kaplıcada dinlenmediği zamanlarda sürekli yatağında iyileşmeye çalışan Hattie'nin annesinin sağlığı yaz boyunca daha da bozulmuştu. Bir süre deniz kenarında kaldıktan sonra, şimdi yataktan çıkamaz duruma gelmişti, bu da Hattie'nin daha meşgul olması anlamına geliyordu. Ve tabii Blum Hala'nın evlerine daha sık uğraması. Her uğradığımda, kapıyı açan hizmetkâr bana ne Hattie'nin, ne de Blum Hala'nın evde olduğunu söylüyordu. Nihayet bir gün, evinin önünde faytona bindiği sırada, Hattie ile konuşma fırsatı yakaladım.

"Sevgili Hattie, yazdığım notlar elinize geçti mi?"

Hattie çevresine bakındı ve beni giriş kapısından uzaklaştırmaya çalışarak, temkinli bir şekilde konuştu: "Burada olmamanız gerekir, Quentin. Annemin sağlığı bozulduğundan beri, burada işler eskisi gibi değil. Ablaları ve halam beni gözlerinin önünden bir dakika olsun ayırmıyorlar."

"Anlıyorum," dedim, bu çabalarının Hattie'nin omuzlarına ekstra bir yük bindireceğinden korkarak. "Planlarımızla ilgili olarak... Biraz daha zamana ihtiyacım var..."

Başını hafifçe sallayarak beni susturmaya çalıştı. “İşler eskisi gibi değil,” diye yineledi. “Şu an bununla ilgili konuşamayız, ama konuşacağız. Bir fırsatını bulup size ulaşmaya çalışacağım, sevgili Quentin – söz veriyorum. Halamla konuşmayın lütfen. Sizinle temasa geçmemi bekleyin.”

Evin içinden sesler geldi. Hattie bir an önce oradan uzaklaşmam için beni sokağa doğru iteledi. Uzaklaştım. Ona yüksek sesle, “Kimdi o, sevgili kızım?” diye soran Blum Hala’nın sesini duyabiliyordum (şapkasının üzerindeki kocaman kuş tüylerinin seslerini bile duyabiliyordum). Onlara arkamı dönüp adımlarımı hızlandırdım, içimden bir ses yüzümü onlara döndüğüm taktirde, Blum Hala’nın faytonu üzerime doğru sürdürüp beni arabacısına ezdireceğini söylüyordu.

Glen Eliza’da, portre sanatçısı Von Dantker tuvali ve masanın üzerine dağıttığı fırçalarıyla, Duponte’un karşısında oturuyordu. Duponte’un bu sanat eserinin ortaya çıkma ihtimali karşısında başı dönüyordu. Fevri bir karaktere sahip olan Von Dantker onu hareketsiz durması konusunda sürekli olarak uyardığından, Duponte benimle konuşurken bile yalnızca ağzını oynatmaya çalışıyordu. Ona bunun pek de nazik bir sohbet yöntemi olmadığını söylediğimde, Duponte bunu dikkatini toplamak için yaptığını, zihnini iki farklı konuya odaklayıp odaklayamayacağını denediğini söylüyordu. Böylesi anlarda kendimi canlı bir portreyle sohbet ediyormuş gibi hissediyordum.

“Sizce Baron için hakikat ne anlama geliyor, Bay Clark?” diye sordu bir akşam Duponte anlamlı bir şekilde.

“Ne demek istiyorsunuz?” diye sordum.

“Bana Baron’un hakikatin peşinde olup olmadığını sordunuz. Elbette ki hakikat, herkes için aynı anlama gelmiyor, çoğu insan ona sahip olduğunu sanıyor ya da sahip olmayı arzuluyor, oysa savaşlar hâlâ sürüyor, ayrıca her gün bir profesör diğerinin varsayımını çürütüyor. Ben de size soruyorum; sizce dostumuz Baron için hakikat ne anlama geliyor?”

Bir an için düşündüm. “O bir avukat. Her ne kadar bazı avukatlar savunmayı, kendilerine parayı ödeyen tarafın yanında olmak gibi görsele de, hukukta hakikat, fiili bir konudur.”

“Katlıyorum. Eğer İsa kendine bir avukat tutmuş olsaydı, Pontius Pilatus hükmünü değiştirmeye zorlanabilir, form bozuklukları nedeniyle hükmü değiştirilebilir ve İsa cezasının hafifletilmesi için anlaşmaya gidebilirdi, tabii böylece insan ırkının restorasyonu kesintiye uğradı. Pekâlâ. Demek ki Baron hukuk dilinde konuşuyor, ona göre hakikat olmuş

olması muhtemel bir şey değil, ama olmuş gibi *kanıtlar sunabildiği* bir şey. Bu ikisi aynı şey değil. İşin aslı aralarında bir bağlantı bile yok ve birbirlerine karıştırılmamaları gerekir.”

“Peki ama Baron’un, Poe’nun ölümüyle ilgili kanıtları uydurmadığı ne malum?”

“Aslında onları kendi kafasında tasarlıyor olabilir, ama yine de hepsinde küçük bir hakikat payı olması gerekir. Eğer dediği gibi, Poe’nun ölümü hakkında derlediği bilgileri bir kitap olarak yayınlamayı ve yine bu konuyla ilgili konferanslar vermeyi tasarlıyorsa, yalnızca yalanlara başvurarak halkın gözünden bir anda düşmeyi göze alamaz, Bay Clark. Ne de olsa Paris gazetelerinde alacaklılarıyla ilgili çıkan yazılardan anladığımız kadıyla, maddi durumunu düzeltmeyi ve tüm borçlarını kapatmak kadar para kazanmayı planlıyor. Kendisine karşı kurulan tüm tuzaklardan bu proje sayesinde kurtulmayı umuyor. Bunun için de hakikatte ihtiyacı var – her ne kadar bu hakikatin bir kısmını kendine göre uyarlasa da.”

Duponte zamanının büyük çoğunluğunu Glen Eliza’da geçirmeyi sürdürüyor ve çoğunlukla yeteri kadar hareketsiz durmadığı konusunda Von Dantker ile tartışmaya giriyordu. Duponte sanatçıya, kenarları bir bıçak kadar keskin, yan çarpık, garip gülümsemesiyle poz veriyordu.

Bazen gündelik işlerden birini bahane ederek evden çıkıyordum; bu gezintiler sınırlarımı yatıştırmaya iyi geliyordu. Senenin başından itibaren, postane iki sent karşılığında mektupları eve teslim etmeye başlamıştı, bu yüzden artık postaneye uğramam gerekmiyordu. Postane hizmetlerimizden Duponte’a da söz etmişim, ilk başta ilgilenmiş gibi göründü, sonra hemencecik alışıldık dalgınlığına büründü. Sürekli olarak posta kutumdan değişik bir şeyler çıkmasını bekliyordum: Poe’nun bana yazmış olduğu ve postada gecikmiş ya da yanlışlıkla kaybolmuş bir mektup örneğin. Duponte’a hiç mektup gelmiyordu.

Ama bir sabah, evden dışarı çıkmak üzereyken, bir ulak bir sandık getirdi. Duponte’un Paris’ten yanında getirmiş olduğu sandıklarla aynı renge ve şekle sahipti. Bu beni şaşırttı, çünkü Duponte’un tüm eşyalarını evime taşıdığını sanıyordum. Ama o bu sandığı bekliyormuş gibiydi ve onu içeri taşımam için bana işaret etti.

Her sabah gazeteleri Duponte’a vermeden önce, kendim iyice inceliyordum. Poe’nun ölümüne duyulan anı ilginin dışında, gazetelerde hiçbir önemli haber yoktu: yalnızca anekdotlar ve dedikodular. Gazeteler-

den birinde, Poe bulunduğu sırada üzerindeki bol paçavralarla ilgili ayrıntılı bir anlatıma yer verilmişti.

“Bu gazetede Poe’nun üzerindeki giysilerin bir tür *kılık değiştirme* yöntemi olduğundan söz ediliyor. Sözümona biri –eminim ki Baron Dupin’dır– yazara anlatmış!”

“Elbette, Mösyö,” dedi Dupont gözleklerini takarak, ama makaleyi okumaya bile yeltenmeden.

Afallamışım. “Bu daha önce aklınıza gelmiş miydi?”

“Hayır.”

“Öyleyse neden bana ‘Elbette’ diye yanıt veriyorsunuz?”

“Demek istediğim, *‘elbette ki gazete bu konuda yanılıyor.’*”

“Peki ama bunu nereden biliyorsunuz?”

“Gazeteler hemen her konuda yanılırlar,” dedi. “Eğer içinde, kendi dininize ait kuralları içeren bir sayfa bulursanız, Tanrı’ya inancınızı yeniden gözden geçirmenizin zamanı gelmiş demektir.”

“Ama, Mösyö! Zamanınızın büyük bir çoğunluğunu kütüphanemde gazete okuyarak geçiren siz değil misiniz? Bu kadar zamanı boşa harcamak neden?”

“Hakikat konusunda bir yol katetmek istiyorsanız, gazetelerin yanlışlarını gözden kaçırmamanız gerekir, Bay Clark.”

Ben şaşkın bir ifadeyle bakarken, o devam etti.

Kaşlarını Fransızlara özgü bir ifadeyle çatı. “Size bir örnek vereyim. Gazetede sözü geçen, Mösyö Poe’nun giysileri konusunu ele alalım. *Richmond Observer*’da çıkan bir habere göre Poe, Baltimore’a gelmeden birkaç gün önce, Richmond’daki Dr. John Carter adlı bir arkadaşıyla bastonlarını değiş-tokuş etmiş. Kendi bastonunu bırakıp arkadaşının hintkamışından yapılmış özel imalat bastonunu almış. Aynı gazetede –yergiyle karışık ve en az kılık değiştirme haberi kadar korkunç bir hata daha– Baltimore’da kaldığı süre içerisinde Poe’nun giysilerinin çalındığı ve başka giysilerle değiştirildiği yazıyordu. Buradaki tek amaç giysileri haberin en çarpıcı noktası haline getirmek, çünkü Poe’yu bulan kişinin ilk dikkat ettiği şey buydu.”

“Peki başka bir bilgiye sahip olmadan, kıyafetlerin bu şekilde değiş-tokuş edilmediklerini nereden biliyorsunuz?”

“Siz hiç hayatınızda, birinin kıyafetlerini çalan –zaten bu da bir muamma– ve yerine başka birinden çaldığı giysileri koyan bir hırsız duydu-nuz mu? Bu yalnızca hırsız olmayan birinin aklına gelebilecek bir düşünce. Gazetenin yazarları şehre gelen bir ziyaretçi ve bir hırsızlık ola-

yıyla ilgili en sıradan senaryoyu alıp kendilerine göre uyarlamışlar belli ki. Her şey bir yana, Poe'nun arkadaşından ödünç almış olduğu baston bu olayın mantıksız olduğuna dair bir kanıt."

Duponte'un sözünü ettiği *Observer*'da çıkan makalede, Poe'nun Dr. John Carter'ı ziyaret ettiği ve çıkarken yanlışlıkla arkadaşının bastonunu aldığı anlatılıyordu. Carter ayrıca Poe'nun Thomas Moore'un *Melodies* (Melodiler) adlı kitabının bir kopyasını da ofisinde bıraktığını söylüyordu. "Ancak bu haber, bastonun hintkamışından yapılmış olduğundan daha fazla bir bilgi içermiyor. Bu haberden yola çıkarak, bastonun özel imalat olduğunu nereden anlayabildiniz?"

Duponte yeni bir konuya geçmişti bile. "Bu sabah gelen sandığı bana getirebilir misiniz?" diye sordu.

Bu ricasının konuşmamızı bölmesi beni çok şaşırtmış, hatta rahatsız etmişti, özellikle de ben sandığını çoktan Duponte'un odasına çıkartmışken. Yukarı çıktım ve sandığı tekerleklerinden sürüyerek, aşağıda oturdugumuz kütüphaneye getirdim. Duponte bana kilidini açmasını öğretti. Açtım. İçindekileri görünce gözlerim yuvalarından fırlayacakmış gibi oldu.

Sandığın önünde eğilip adeta reverans yaptım. Sandığın dibinde duran bir tek nesne vardı. "Yoksa bu?.."

"Poe'nun bastonu. Evet."

Bastonu büyük bir dikkatle elime aldım ve konuğuma merak içinde, "Duponte, nasıl böyle bir şey?.. Nasıl oldu da Poe'nun bastonu sandığı-nızdan çıkabildi?" diye sordum.

Duponte izah etti: "Bu Poe'nun öldüğü zaman kullandığı baston değil, ama onun tıpatıp eşi, bundan emin olabilirsiniz. Poe'nun hintkamışından yapıldığı söylenen ödünç bastonu, ahşabının cinsinden biraz daha fazla özelliğe sahiptir. Bu malzemeden imal edilen ve Amerika'da satılan çok az sayıda baston, Malay Yarımadası'nda yetişen özel bir ağaçtan yapılır. Geçen gün dolaşmaya çıktığımda, hatırlarsanız birkaç dükkânın önünde durduğumdan söz etmiştim size. Baston satıcılarıyla konuşurken, tahminimin doğru olduğunu fark ettim: Baltimore'da hintkamışından yapılmış dört ya da beş çeşit baston mevcuttu, Richmond'da da öyle. Her birinden birer tane satın aldım. Sonra sandıklarından birini boşaltıp bir ulak ile Poe'nun vefat ettiği Washington Üniversite Hastanesi'ne gönderdim. Tabii yanında, Poe'yu tedavi eden hekim Dr. Moran'a bir notla birlikte. Notumda, Richmond'a gönderilen bastonlarda bir karışıklık meydana geldiğini anlattım ve Poe'nun yanındaki bastonu teşhis ederek bana geri göndermesini rica ettim."

“Peki ama Dr. Moran’ın bastonu Carter’a geri göndereceğini nereden biliyordunuz?”

“Böyle bir şey yapacağını tahmin etmiyordum aslında, bu yüzden de teklifimi garip karşılamayacağını düşünüyordum. Kuşkusuz, Dr. Moran Poe’nun bütün eşyalarını akrabalarından birine göndermiştir – büyük olasılıkla da Neilson’a. Neilson ise malları esas sahiplerine ulaştırmıştır. Dr. Moran’a gönderdiğim diğer üç baston, yaptığı iyiliğe karşılık ufak bir armağandı. Umduğum gibi Moran bana bir bastonu geri gönderdi. Bu bastonun herhangi bir özelliği olduğunu düşünüyor musunuz, Bay Clark?”

“Eğer Poe hırsızların saldırısına uğramış olsaydı,” dedim çok önemli bir konudan söz ettiğimin farkına vararak, “hırsızlar bu kadar değerli bir bastonu da alırlardı!”

“Yanlışın ne olduğunu bularak, doğruya yaklaştınız.” Duponte başını onaylarcasına salladı. “Ve bu bastona sahip olmaya hak kazandınız.”

* * *

Bir sonraki gündelik işim için şehre inişim –nereye gitmişim, hatırlamıyorum– yeni bastonumu kullanmak için iyi bir mazeretti. Çok şık bir süs eşyasıydı. Hatta giyimime bile daha çok özen göstermememe neden oldu ve yeni aksesuarıma uygun bir şapka ile bir yelek seçmem epeyce zamanımı aldı. Şehrin eski mahallelerinde yürürken, yoldan geçen hanımlar –genci, yaşlısı– durup beni süzdüler.

Ha, evet o iş – babamın vasiyetiyle bana miras kalan çeşitli yatırımlar için benimle görüşmek isteyen o iki asalakla buluşmaya gidiyordum. Baltimore & Ohio tren yolunun Ohio Nehri’ne doğru uzatılma çalışmasında meydana gelen gecikmeden pek çok yatırım etkilenmişti ve bana gözden geçirmem için kocaman bir dosya vermişlerdi. Tabii ki, onca işimin arasında bu belgeleri yakından inceleyecek fazla zaman bulamamıştım.

O öğleden sonra, kendimi yeniden Poe’nun 1849’un bir ekim günü hastaneye kaldırılmış olduğu yerin civarında buluvermişim. Poe’nun perişan bir halde bulunduğu Ryan’s Oteli’ne doğru yürümeye karar verdim. O anda Poe’yu kurtarmak için ya da en azından onu cesaretlendirmek için ne yapılabileceğini ya da söylenilebileceğini düşündüm – aradan iki yıl geçmesine rağmen.

Özlem dolu hayallerim köşeden yükselen bir çığlıkla bölündü. İtfaiye arabalarının tıktısının ve hırılısının gece boyunca susmadığı, arada bir de rakip itfaiye şirketlerinde çalışanların ya da yabancı grupların kavgalarının duyulduğu Baltimore gibi şehirlerin sokaklarında böyle beklenmedik gürültülere pek rastlanmazdı. Opera arylarındaki haykırışları andıran bu çığlık, bir anda tüylerimi diken diken etmişti.

“Reynolds!..”

“*Reynolds!*”

Bu, Poe’nun hastanedeki ölüm döşeğinde haykırdığı isimdi.

Şimdi bu çığlığı tam olarak nerede duyduğumu hatırlayın. Poe’nun hastaneye kaldırıldığı noktadaydım. Düşünsenize, bir anda kendimi bir başkasının yaşamını sürerken bulmuştum – bir başkasının yerine ölürken.

Yavaşça ilerledim ve çığlığı bir kez daha duydum. Bir kez daha kullaklarımda yankılandı!

Yandaki sokağa sapım ve iki bina arasındaki daracık geçidin gölgelelerine daldım, sese giderek yaklaşıyordum. İnce bir kaban giymiş, kısa boylu, gözlüklü bir adam yanımdan geçerken beni sertçe itti ve bir anda onu yakalamaya çalışan adamın sesini tanıdım.

“Hey, Bay Reynolds!” diye bağırdı takipçi.

“Bırakın artık peşimi, yeter,” diye yanıt verdi adam – artık *Reynolds* yanıt verdi demekte özgürüz.

“Beyefendi,” diye karşı çıktı Baron Dupin, “sanırım özel ajan olduğumu size hatırlatmam gerekir.”

“Özel ajan mı? Kimin için çalışıyorsunuz?”

“İngiliz Kraliyeti için,” dedi Baron vatansever bir tavırla.

“İngiliz Kraliyeti!” diye haykırdı Reynolds. “Beni neden rahatsız ediyorsunuz? Canları cehenneme öyleyse!”

“Aşırı ilgi duymak, rahatsızlık vermek midir sizce? Bence ikisi bambaşka şeyler. Ben yalnızca sizi korumak adına, tüm hikâyeyi dinlemek istiyorum.” Baron Dupin sıttı. Her zamanki enerjik tavrıyla konuşuyordu; bu kez pejmürde kıyafetlere bürünerek kılık değiştirmemişti.

“Anlatacak bir hikâyem yok ki benim!”

“Bir hikâyeniz olduğunun farkında değilsiniz henüz. Sevgili Bay Reynolds, sizin de gazetelerde okumuş olduğunuz üzere, o gün olayların nasıl geliştiğini öğrenmeye can atan kişiler var. Halk arasındaki saygınlığınız, geçiminizi bir marangoz olarak sağlamanız, ailenizin itibarı; gerçek

zamanında ortaya çıkmadığı takdirde tüm bunlar tehlikeye girebilir. O gün Ryan's'taydınız. Gördükleriniz..."

"Hiçbir şey görmedim," dedi Reynolds. "Sıra dışı hiçbir şeye şahit olmadım. Seçim günüydü. Ve tabii insanlar biraz fazlaca içmişti! Bir yıl öncesinde, şerif seçimleri sırasında da büyük bir kargaşa yaşanmıştı – her iki tarafın destekçileri arasında. Baltimore'da seçim günleri biraz çalkantılı geçer, Bay Baron."

"Sadece 'Baron', sevgili dostum. Poe hastanede ölüm döşeğinde can çekişirken 'Reynolds' diye sayıklamış." Demek Baron da bunu öğrenmişti. "Bunun sıra dışı bir şey olduğunu düşünmüyor musunuz? Hatta *olağanüstü* desek daha doğru olur! Son saatlerinde sizi anmasını gerektirecek bir neden var mıydı?"

"Orada Poe diye biriyle tanıştığımı hatırlamıyorum. Diğer bilirkişilere sormanızı tavsiye ederim. Şimdi izin verirsiniz..."

Reynolds yanından uzaklaştıktan sonra, Baron'un yüzünü görmek için, arkasına saklandığım duvardan başımı olabildiğince kaldırdım. Baron yerinden kıpırdamamıştı. Ağzı, sanki ekşi bir şeyler yemiş gibi büzülmüştü; ya da Reynolds'ın cüzdanını çalmış gibi. (Çalsa şaşar mıydım?) Baron'un her hareketinde, kendini beğenmiş bir zafer havası vardı. Alacaklılarından kaçan, itibardan düşmüş bir avukat olmasına rağmen –ve şimdi de Reynolds onunla konuşacak hiçbir şeyi olmadığını söylemişti– Baron'un sürekli olarak kendinden emin bir duruşu vardı.

Baron sokağın ortasında tek başına durup dilini alt dudağının üzerinde birkaç kez gezdirdi, sanki etkili bir konuşmaya yapmaya hazırlanmış gibiydi. Birine bağırmadığı ya da azarlamadığı zamanlarda yüzü ve tavrı cansızdı. Ağzı ve çenesi sürekli olarak hareket halinde olmalıydı. Kendi kendine mırıldandığı tek bir sözcükle gözleri bir anda ışıldadı. Şu sözcükle:

"Dupin!"

Dupin'in adı, sanki bir küfürmüşçesine dişlerinin arasında gıcırdadı. Bir insanın kendi adını bu şekilde, sanki çenesine bir yumruk yemişçesine telaffuz etmesi oldukça garipti. Bunu bir isim olarak değil de, bir miras ya da kalıt olarak düşünecek olursanız o kadar da garip gelmeyebilir. Oysa başına gelen onca şeyden sonra bile Baron kendini sürekli olarak zirvede görenlerdendi. Atalarının kim olduğu sorulduğunda, tıpkı İmparator Napoléon'un krallara söylediği gibi, "Esas ata benim," diye yanıt verebilirdi.

Yo. Bu "Dupin" sövgüsü ne kendine ne de ailesine yöneltilmişti. Baron bu laneti, C. Auguste Dupin'i düşünerek söylemişti. İsim ve yetki hakkını kanıtlamaya çalıştığı kimliğe sövmüştü. Peki ama edebiyat karakteri Dupin

hakkında neden bu şekilde mınıldanmıştı? Paris'teki ilk karşılaşmamız sırasında bana gerçek Dupin'in kendisi olduğunu söylediğinden beri, bu yükün ağırlığı altında ezildiğini hissediyordu kuşkusuz – ve bunu da kendine ancak sokakta yalnız başınayken itiraf edebilmişti. Gerçek yaşamında, hukukta yaptığı gibi, gerçek Dupin gibi tartışmıyor, onun gibi gözdağı veremiyor ya da onun kimliğine bürünemiyordu. Ya oydu ya da değildi. Önümdeki sah-nede bir umutsuzluk, bir bayağılık vardı. Bir an için, her şeyi kabullendiğini ya da yıkılmak üzere olduğunu düşündüm. Yanılıyordum.

Yıkık dökük bir binanın tentesini taşıyan direklerden birine yaslandım. Az sonra yolun aşağısında bir fayton belirdi. Geçen gece Baron'u ve Bonjour'u taşıyan faytondu. Baron'un bu faytonu tekeline alabilmek için aracın sahibini nasıl pohpohladığını ya da tehdit ettiğini duyar gibi oluyordum. Bonjour arabadan indi. Arabacı koltuğunda yine aynı ince hatlı, narin yapılı zenci oturuyordu. Sonradan öğrendiğime göre Baron, Newman adındaki bu köleyi henüz buluş çağındayken yanına almıştı, o zamandan beri kendisine arabacı ve ulak olarak hizmet ediyordu. Verdiği hizmetten memnun kaldığı takdirde, efendisinden özgürlüğünü satın alacağına dair Newman'a söz vermişti.

Bonjour Baron'a fısıltıyla –ve Fransızca– “hava karardığında, onunla Baltimore Mezarlığı'nda buluşacağız,” dedi. Tek duyabildiğim buydu.

Glen Eliza'ya döndüm ve şehir rehberini raftan indirdim. Baron Dupin, konuşmaları arasında “Reynolds”ın bir marangoz olduğunu belirtmişti. Rehberde bu isme ve bu mesleğe kayıtlı tek bir adres vardı ve o da Baron ile Reynolds'ı gördüğüm yere yakındı:

REYNOLDS, HENRY, FRONT VE LOW'UN KÖŞESİ

Sokakta rastladığım bu sıradan marangozun Poe ile ne ilgisi olabilir-di? Poe gibi seyahat eden ve Baltimore'da ziyaret amacıyla bulunan birinin marangoza ne ihtiyacı olabilirdi ki? Bunun cevabını *muhakeme*'ye gereksinim duymadan çözebilmeliydim. Bu Bay Reynolds denilen adam şairle görüşmeyi reddetmiş olmalıydı.

Baron Dupin'in sokaktaki yorumlarını düşündüm. Henry Reynolds'ın o gece Ryan's'ta olduğunu ve bir şeylere *tanıklık* ettiğini ima etmişti. Derin düşüncelere dalıp Poe en sefil durumundayken Reynolds'ın neden onunla birlikte olabileceğini ve Baron'un bunu nereden bilebileceğini tartım zihnimde...

Seçimlerden söz etmişlerdi. “Seçim günleri biraz çalkantılı geçer, Bay Baron.” Ve “diğer bilirkişiler”. Belki de Reynolds’ın Ryan’s’ta bulunmasının seçimlerle ilgili bir nedeni vardı, ne de olsa o gün Ryan’s Dördüncü Bölge’nin seçim sandığı olarak kullanılmıştı. Gazete kupürlerini karıştırmaya başladım. 3 Ekim 1849 tarihli *Sun*’ı bulunca durdum. Gazetelerin birinde belirtildiği gibi, o gün Poe’nun Baltimore’da, Ryan’s’ta “sarsıcı bir durumda” bulunduğu gündü.

Gazetenin siyasetle ilgili köşesinde, Baltimore seçimlerine adaylıklarını koyan bir sürü bilirkişiyle birlikte, “Henry Reynolds”ın da adı geçiyordu. Bu insanlar, seçimleri denetlemek üzere seçmenlere ant içiren kişilerdi. Reynolds, Ryan’s Oteli’ndeki Dördüncü Bölge seçim sandığının hakemlerinden biriydi. Reynolds’ın kütüğü burada kayıtlıydı. Baron’un onu Ryan’s’ın yakınlarında bulmasının nedeni de buydu – marangoz bu civarda yaşıyordu.

Bulduklarımı yüksek sesle dile getirmek için can atıyordum. Ama Duponte’a bunları anlatsam, beni azarlayacağından emindim. Tanıklar la konuşmamamız gerektiğini ve bu konuda vermiş olduğu sözü hatırlatacaktı. “İhtiyacımız olan her bilgiye dolaylı olarak ulaşabiliriz,” diyecekti. Üstelik Baron Dupin Reynolds ile konuşmuştu bile, Baron’un Baltimore’daki birçok insan gibi onu da etkilemiş olduğunu düşünecekti.

Kendi kendime, Duponte’un dünyanın en ünlü araştırmacısı olduğunu, yapmam gereken tek şeyin ona hizmet etmek ve ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu tekrar ettim. Ama yine de o adamın –Baron ile Bonjour’un o akşam Baltimore Mezarlığı’nın tehlikeli topraklarında buluşacakları kişinin– kim olduğunu düşünmeden duramıyordum. Sürekli olarak bu gizli buluşmayı ve bu görüşmenin Reynolds ile bir bağlantısı olup olmadığını geçiriyordum aklımdan. Hava kararır kararır, biraz hava almak istediğimi bahane ederek izin istedim. Duponte umursamaz bir tavırla elini kaldırıp benimle vedalaştı.

Yoldan bir araba çevirdim ve insanların gündüz gözüyle dolaşmayı tercih edecekleri kuzeydoğu bölgesine doğru ilerlemeye başladık. Baltimore Mezarlığı’na yaklaştığımız sırada fayton aniden durdu. Atlar sürüklendi ve titremeye başladılar.

“Arabacı, atları dizginleyemiyor musun?” diye sordum.

“Hayır, efendim, sanırım dizginleyemiyorum.”

“Burada dur! Yolun geri kalanını yürürüm.”

“*Burada* mı, efendim? Burada mı yürüyeceksiniz?”

Baron hakkında daha çok şey öğrenmeye niyetim olmasa, ben de kendi kendime aynı soruyu sorardım. Kararsızca mezarlığın kapısından içeri doğru adım attım ve Fayette ile Broadway'in sokak ışıklarının olabildiğince yakınında durmaya çalıştım.

Hemen önümde, Baron'un at arabasının durduğunu gördüm ve beni fark etmemesi için gecenin karanlığında gizlenmeye çalıştım. Büyük bir bohçanın arabaya yüklendiğini görebiliyordum, sonra biri daha mezarlığın karanlığında gözden kayboldu. Her ne kadar beni fark etmemeleri için dikkatli olmaya çalışsam da, fayton mezarlıktan uzaklaşmaya başladığı sırada paniğe kapıldığımı hissettim. Karanlık çöktükten sonra bu ölüm krallığında yalnız başıma kalmak istemiyordum (bunu hiçbir Baltimorelu istemezdi), bu yüzden bir kemirgenin atıklığıyla koşmaya başladım.

Mezarlığın sağ tarafına doğru fırlayıp Washington Üniversite Hastanesi'ne –Edgar Poe'nun Ryan's Otel'i'nde bulunmasının ardından götürüldüğü ve vefat ettiği hastane– doğru yol almaya başlayan faytonun sesini takip ettim. İki sivri uçlu kulesi olan bu kocaman tuğla binanın görüntüsü de, en az mezarlık kadar kasvetliydi. İşin aslı, Poe'nun ölümünden kısa süre sonra üniversitenin tıp fakültesi, binanın konumunun Baltimore'un merkezi için çok elverişsiz olduğuna karar vermişti, bu yüzden hastane boş sayılırdı. Yeni yerler alarak maddi kaynaklarını epeyce zorlayan üniversite, şu sıralar boş binayı ve çevresindeki araziyi satmaya uğraşıyordu.

Baron'un faytonu hastanenin yakınlarında duruyordu. Hastanenin ana giriş kapısının kilitli olduğunu fark ettim.

"Başka ceset istemiyoruz!" diye seslendi biri, binanın ön cephesindeki pencerelelerden birinden.

Bu garip sözleri duymazdan geldim, ancak kapıyı bir kez daha açmayı denediğim sırada bina yöneticisi bu kez iyice öfkelenerek bağırmaya başladı:

"Başka cesede ihtiyacımız yok! Bir tanesini daha yeni getirdiler!"

Yeni ölen insanların cesetleri, doktorlar tarafından, öğrencilerine ders vermek üzere kadavra olarak kullanılırdı. Mezar soyguncuları gizlice mezarlığa girer ve ellerindeki uzun saplı demir kancalarla, tabuta bir delik açarlardı. Bu ceset avcılar, bazen ölen kişi merasimle defnedildikten birkaç saat sonra, cesedi çene kısmının altından yakalayıp toprağın içinden çıkarırlardı. Mezarlığın üniversite hastanesine bu kadar yakın oluşu, burasını mezar hırsızları için bir hedef haline dönüştürmüştü. En

cesur insanlar bile gece vakti Baltimore Mezarlığı ile Washington Üniversitesi Hastanesi arasında mekik dokumazdı, çünkü söylentilere göre saldırganlar, mezarlıkta taze ceset bulunmadığında, doktorların kadavra karşılığında ödedikleri on dolarlık ödülü kapmak için yoldan geçenleri çevirip katlederlerdi.

“Dediğimi duydun mu? Ceset istemiyoruz.” Penceredeki adam gözlerini kısarak bakıyordu.

“Özür dilerim, efendim,” dedim. “Başka zaman tekrar uğrarım.”

Adam içeri girdi. Parmaklıkların önünde aşağı yukarı yürümeye başladım, bir süre sonra çamurun çukurlaştırmış olduğu bir yer bulup içeri girmeyi başardım. Hastanenin sokağa bakan kapısı açıktı, Baron Dupin ve Bonjour girdikten sonra kapatmayı unutmuş olmalıydılar.

Hastanenin bu kısmı boşmuş gibi görünüyordu. İçerisi dışarısından çok daha serindi, sanki eski bina içerideki havayı soğutur, hatta dondurur gibiydi. Her ses duyduğumda kalbim yerinden fırlayacakmış gibi oluyordu, bina yöneticisinin girdiğimi duymuş olabileceğinden ve beni enelemek isteyebileceğinden kuşkulanıyordum, ama az sonra bu seslerin rüzgâr yüzünden çarpan kapılar ve pencerelerden geldiğini fark ettim.

Merdivenleri dikkatlice tırmandım ve üçüncü kata çıktığımda, yukarıdan gelen garip sesleri duydum. Bana sanki, Baron ile Bonjour, dördüncü kattaki konferans salonunda biriyle konuşuyorlarmış gibi geldi. Basamaklar, odanın tam önünden kıvrılarak geçiyordu ve odanın kapısı açıktı, bu yüzden onlara görünmeden üst kata çıkmam olanaksızdı. Bu arada seslerini çok derinden duyabiliyordum.

Size söylemiştim, dedi tanımadığım bir ses.

Etrafıma baktım. Eğer basamaklardan başka bir yol bulup yukarı çıkmayı başaramazsam, amacıma ulaşamayacaktım. Arka tarafta bir merdiven boşluğu yokmuş gibi duruyordu. Öte yandan fiçılarla dolu bir dolap vardı. İşime yarayabilecek malzeme arayışı içinde iki tanesinin kapaklarını açtım ve fiçıların tepelerine kadar insan kemikleriyle dolu olduklarını gördüm.

Buraya kadar gelmişken elim boş dönemezdim, biraz daha bakındıktan sonra duvarın içinde, gereğinden büyük bir servis asansörünü andıran bir oyuk olduğunu fark ettim. Katlardan yansıyan ışığın haricinde, oyuğun içi kapkaranlıktı, içine girdim ve içeride bir makara ile bir manivela olduğunu hissettim. Servis asansörü en alt kattan yukarı kadar çıkıyordu – konferans salonunun tepesine kadar. Şansım yaver gitmişti.

İçerisinin vücudumun sığabileceği genişlikte olduğunu fark edince, şapkamı çıkartıp yere bıraktım, sonra ellerimi ve bacaklarımı halatın etrafına sıkıca sararak kendimi yukarı çekmeye başladım. İçerisinin havası boğucuydu ve kötü kokuyordu. Dördüncü kata yaklaşırken, aşağıya bakmamaya özen gösterdim. Konferans salonuna doğru adım adım yaklaştıkça, konuşmaları daha rahatça duymaya başlamıştım.

Onlarla birlikte olan adamın, Baron'unkini andıran çok gür ve abartılı bir sesi vardı.

"Artık gazeteciler beni sıkıştırmaya başladı. Neden bu konudan daha fazla söz etmemiz gerektiğini anlamıyorum."

"Ayrıntılar," dedi Bonjour sakın bir sesle. "Tüm ayrıntılara ihtiyacımız var."

"Anlıyor musunuz," diye söz aldı Baron Dupin, Bonjour'un söylediklerini pekiştirmek için, "Poe'nun size getirildiği gün olanları tam olarak anlayabilmemize çok az kaldı. Siz Moran Kardeş, adaletsizlikle ilgili bir öykünün kahramanı olma yolundasınız."

Garip bir sessizlik oldu birden. Bu arada içinde bulunduğum daracık, karanlık tünele baktım. Dengemi sağlamak için, el yordamıyla duvara dokunduğumda, nemli ve soğuk olduğunu fark ettim. Sonra tam karşımda bir çift kırmızı göz belirdi ve elimin temasından korkan bir sıçan bir anda üzerime doğru sıçradı. Sıçanı elimle kovalamaya çalıştım. Kan kırmızısı korkunç bakışları yüzünden az kalsın tekrar aşağıya inmek zorunda kalacaktım, ancak konuşulanları duyma arzum buna engel oldu ve biraz daha yukarı tırmandım.

Kahraman olacağını öğrenmesi, Moran'ın sesini daha da gürleştirmiş gibiydi. "Edgar Poe, o öğleden sonra saat beşe doğru buraya kiralık bir faytonla getirildi. Arabacı onu taşımaya yardımcı oldu. Yol parasını ben ödedim."

"Faytonda Poe ile arabacıdan başka kimse yok muydu?" diye sordu Baron.

"Hayır. Editör Dr. Snodgrass tarafından yazılmış ve bu kişinin Edgar Poe olduğunu, yardıma ihtiyacı olduğunu belirten bir not vardı yalnızca. Ona, ikinci kattaki kulede, bahçe manzaralı, çok rahat bir oda verdik. Kendinde değildi – onu buraya kimin getirdiğinin ya da kiminle birlikte olduğunun farkında değildi."

"Bay Poe ne söyledi? Size Grey ya da E.S.T. Grey diye birinden söz etti mi?"

"Grey mi? Hayır. Konuşuyordu, ama daha çok duvardaki hayali nesnelerle sohbet ettiğini söyleyebilirim. Çok solgundu, hatırlıyorum ve

terden sırlıslıkla haldeydi. Onu rahatlatmaya çalıştık. Elbette ki ondan daha fazla bilgi almaya çalıştım. Richmond'da bir karısı olduğundan söz etmeyi başardı. Ancak sonradan evli olmadığını öğrendim, kafası karışmış olmalıydı. Baltimore'a ne zaman ya da nasıl geldiğini hatırlamıyordu. Bunu kendisine, onu rahat ettireceğimizi ve yakında arkadaşlarıyla birlikte hoşça vakit geçireceğini söylediğim zaman anladım."

Moran konuşmasını sürdürürken, ben de bir yandan konferans salonuna iyice yaklaşmıştım. Yukarı doğru uzattığım elim karanlığın içinde sert bir beze çarptı. Branda bezini andırıyordu. Daha iyi görebilmek için gözlerimi kısarak baktım. Bu, mezarlıkta Baron'un faytonuna yerleştirilen bohça olmalıydı. Alt kısmı başımla aynı hizadaydı. Bohçaya el yordamıyla dokundum ve bir cesedin ayağını ellediğimi hissettim. Bir anda, Baron'un mezarlıktan buraya ne getirmiş olduğunu anladım; bu içinde bulunduğum, bir servis asansörü değildi. İçine tırmandığım bu oyuk, cesetleri farklı katlardaki otopsi odalarına taşımak için kullanılıyordu.

Tırmandığım halatın yardımıyla ceset yukarı çıkmış ve oyğun içindeki kancaya asılmıştı, dördüncü kattaki konferans salonuna göz atınca, torbanın neden odaya konulmadığını anlıyordum. Odanın tam ortasındaki muayene masasının üzerinde zaten tuzlanmış ve üstü beyaz bir bezle örtülmüş bir ceset —ya da ceset parçası— duruyordu. Etrafta temiz ve kanlı önlükler asılıydı. Masanın üzerindeki ceset kaldırılınca dek, yenisini içeri taşıyamazlardı.

Cesede ne denli yakın durduğumu düşününce tüylerim ürperdi. Sakinleşmek için derin nefes alıp vermeye çalıştım, ancak bir anda burnuma, daha önce fark etmemiş olduğum korkunç bir koku doldu. Kollarımın bağı çözüldü.

Aşağı doğru kaymaya başladım —hızla düşüyordum— ve neredeyse bir kat aşağı indim. Dengemi sağlamak ve dört kat yükseklikten, altındaki sonsuz karanlığa doğru yuvarlanmamak için, bacaklarımı oyğun çeperlerine sıkıştırmaya çalıştım.

"Bu gürültü de neydi?" diyen Bonjour'un sesini duydum. "Duvarın içinden geldi. Servis asansörünün boşluğundan."

Halatı sıkıca kavradım ve olabildiğince hareketsiz durmaya çalıştım; ceset birkaç metre yukarımdaydı artık.

"Belki de size getirdiğimiz küçük armağan canlanmıştır, Dr. Moran." Baron, iki cesedin yanında duran hiçbir insanın atamayacağı türden bir kahkaha attı. Baron asansör boşluğuna doğru eğildi ve oyğun içine baktı. Ben karanlığın tam ortasında duruyordum ve üzerimdeki ceset

torbası Baron'un beni görmesine engel oluyordu. Başını konferans salonuna doğru çevirdi.

"Her neyse," dedi Moran, "binanın kapılarını ve pencerelerini iplerle bağlıyoruz, buna rağmen binanın kendisinden, şimdiye dek burada yatmış olan bütün hastaların gürültüsünden fazla ses çıkıyor."

Az sonra Bonjour'un asansör boşluğuna doğru baktığına gördüm ve huzursuz oldum. Bu iğrenç oyunun içine korkusuzca eğiliyordu.

"Dikkatli olun, bayan!" dedi Moran.

Bonjour asansör boşluğunun içine girdi, bir anda üzerime düşeceğini sandım. Halatı tek eliyle yakaladı, sonra da dengesini sağlamak için onu iki bacağının arasına sıkıştırdı. Moran ona karşı çıkmış olmalıydı, çünkü Baron'un onu yatıştırmaya çalışan sesini duyabiliyordum. Hiç kıpırdamadan durdum ve bir mucizenin gerçekleşmesini bekledim. Karanlığın içinde, Bonjour'un delici bakışlarının şapkasız başımı hedef aldığını hisseder gibiydim.

Adım adım bana doğru yaklaştı ve en sonunda Baron ile buraya getirdikleri cesedin hizasına geldi.

Gözlerimi sıkıca kapadım ve alnımdan süzülen ter damlalarına aldırmadan, beni bulmasını bekledim. Korkunç bir çığlık tüm dikkatimi dağıttı – hemen yanımda bir kara sıçan ordusu duvarlardan yukarı doğru fırladı. Genç kadının cazibesine kapılmışçasına Bonjour'a doğru koş-turmaya başladılar. Birkaçı omuzlarımin ve sırtımın üzerinden geçti, incecik pençeleriyle ceketimden destek almaya çalıştılar, bağarmamak için kendimi zor tuttum.

"Burası fare kaynıyormuş," diye mırıldandı Bonjour, ardından da farelere doğru bir tekme savurup onları aşağı doğru fırlattı. Baron oyunun içine elini uzatıp dışarı çıkmasına yardımcı oldu.

"Tanrı'ya şükürler olsun," dedim nefes nefese. Sırtıma yapışıp kalan iki fareyi elimle savdım.

Konuşmaların büyük bir kısmını hâlâ duyabildiğim için, biraz aşağı doğru kaymaya karar verdim, burada daha güvende olacaktım.

"Ayrıntılardan söz ediyorduk, Doktor," dedi Baron. "Poe'ya, arkadaşlarını buraya çağıracağını söylediniz."

Moran kararsızlık içinde sustu. "Belki de daha fazla ayrıntıya girmeden, Bay Poe'nun ailesi ve arkadaşlarına danışmam gerekir. Onu tedavi ettiğimiz süre içinde, kuzenleri ziyaretine gelmişti – Bay Neilson Poe diye birini hatırlıyorum ve bir de arkadaşını, bir avukattı sanırım, Bay Z. Collins Lee..."

Baron derin bir iç geçirdi.

“Doktorun masasının üzerinde ne olduğuna bir bakalım,” dedi Bonjour alaylı bir sesle. Çıplak kadavrayı örten beyaz örtüyü çektiğini duyabiliyordum.

“Hey, siz!” diye haykırdı Moran şaşkınlık içinde. “Ne yaptığınızı sayıyorsunuz?”

“Daha önce de çıplak erkek gördüm,” diye yanıt verdi Bonjour neşeyle.

“Genç doktorumuzu şaşırtma, sevgilim!” dedi Baron.

“Belki de bu ölü beyefendiyi, incelemek için eve götürmeliyiz,” dedi Bonjour, masayı sürüyerek. Dr. Moran şiddetle karşı çıktı. Bonjour devam etti: “Hadi ama, Doktor. Denizde her şey bulanıdır. Ayrıca, bu asansör boşluğuna astığımız genç kadının ailesi kızlarının cesedinin kaybolduğunu ve züppe bir doktor tarafından kesilip biçileceğini öğrenseler, ne düşünürlerdi sizce, Baron?”

“Bence çok ilgilerini çekerd, hayatım!” dedi Baron.

“Ne? Ama biz bu işi hayat kurtarmayı öğrenmek adına yapıyoruz! Diğer cesedi de siz getirdiniz zaten!”

“Siz istediniz diye, Doktor,” dedi Bonjour, “ve onları, efendimin sizden istemiş olduğu bilgi karşılığında kabul ettiniz.”

Baron, Moran’ın kulağına doğru fısıldadı: “Bu sefer sert taşa çarpınız, Doktor.”

Doktorun sesindeki kahramanlık bir anda yok oluvermişti. “Sanırım kafanızdan geçenleri anlamaya başlıyorum. Pekâlâ. Poe’ya dönelim öyleyse. Onu rahatlatmak için, kısa süre içinde yeniden arkadaşlarıyla bir arada olacağını söyledim. Bir anda hiddetlendiğini ve, *Arkadaşlarımla benim için yapacakları en iyi şey, bir tabanca alıp beynimi havaya uçurmak olur*, dediğini hatırlıyorum. Başına gelenleri hatırladığı anlarda, yerin dibine girmek istiyordu, tıpkı ruhi bunalıma giren insanlar gibi. Sonra, cumartesi akşamına dek şiddetli bir sayıklama nöbetine tutuldu, altı-yedi saat boyunca ‘Reynolds’ diye bağırdı durdu, sabahın ilk ışıklarına kadar, bunu size geçen defa da anlatmışım. Bu bağırtılar onu öylesine perişan etmişti ki, ‘Tanrım şu zavallı ruhumu al artık,’ deyip son nefesini verdi. Hepsi bu kadar.”

“Aslında merak ettiğimiz şey,” dedi Baron, “Poe’nun bu duruma düşmesine suni bir uyarıcının neden olup olmadığı, yani esrar –afyon belki– alıp almadığı?”

“Bilmiyorum. İşin aslı, beyim, Poe’nun durumunun oldukça içler acısı ve garip olduğu bir gerçek, ancak hatırladığım kadarıyla üzerine herhangi bir alkol kokusu sinmemişti.”

Bu konuşmalar sırasında, bir yandan ağızlarımdan çıkan her sözcüğü dikkatle dinlemeye çalışırken, bir yandan da Baron beni fark etmesin diye hızla çarpan kalbimi ve nefesimi denetlemeye çalışıyordum. Sohbetleri, Baron'un kazançlı çıkacağı biçimde sona erince ve ayak seslerine kulak verip dördüncü katı terk ettiklerinden emin olunca, ceset torbasına doğru atmanıp kollarımdan destek alarak duvardaki oyuktan dışarı çıktım. Etrafta kimseciklerin olmadığını görüp konferans salonuna daldım. Hemencecik yere uzandım ve ciğerlerimdeki leş kokudan kurtulmak istemişçesine sertçe öksürmeye, derin derin soluk alıp vermeye başladım.

Bu başımdan geçenleri Duponte ile paylaşmadığım için beni suçlayacaksınız belki de, oysa ne kadar katı bir felsefeye sahip biri olduğunu siz de fark etmişsinizdir. Benim şahsen felsefeyle pek bir ilgim yoktu. Duponte doğuştan akliselim bir araştırmacıydı; bense bir gözlemci. Her ne kadar bilgelik merdiveninin alt basamaklarından birinde yer alsam da, gözlem pratiklik gerektirir. Belki de Duponte'un ve araştırmalarımızın genel anlamda biraz daha pragmatik bir ışığa ihtiyacı vardı.

Henry Reynolds ile ilgili haberi ararken, kütüphanemdeki gazeteleri Duponte'a fark ettirmeden nasıl gözden geçirdiğimi size anlatmam gerekirdi. Baltimore'a vardığımız ilk günden beri Duponte kütüphaneye adeta yerleşmiş ve burasını özel izinle girilen kutsal bir mabet olarak kullanmaya başlamıştı. Öte yandan, gazetelerin dışında bir şey okuduğunda, giderek kalabalıklaşan kütüphaneden çıkıyor ve Glen Eliza'nın içinde, varlığını bile unutmuş olduğum farklı salonlara ve yatak odalarına gidiyordu. Raflarımda duran garip kitaplardan birini seçiyordu; ya da dünyanın hiç bilinmedik bir köşesini gösteren babamın haritalarından birini; ya da annemin yurtdışından getirmiş olduğu Fransızca elyazmalarından birini. Bu arada Poe'nun eserlerini de okumaktan geri kalmıyordu, bu alışkanlığı gözümünden kaçmamıştı.

Bazen, Poe okurken kendini kitaba öylesine kaptırıyordu ki, bana bu öykülerden yıllarca aldığım hazzı hatırlatıyordu. Ama çoğunlukla, okuması bundan çok daha bilimsel nitelikte bir şeydi. Duponte mekanik bir tarzda okuyordu, tıpkı edebiyat eleştirmenleri gibi. Eleştirmenler kendilerini asla okudukları metne kaptırmazlar; sayfaları asla yüzlerine yakın çevirmezler ve asla yazarın zihninin derinliklerine doğru bir yolculuğa çıkmak istemezler, böyle bir yolculuk kontrolü kaybetmek anlamına gelir. Bu yüzden okurlar genellikle bir dergide yayınlanan kitap eleştirisini, kitabı okuduktan sonra okumayı tercih ederler, böylece eleştirmen-

le kendi bakış açılarını kıyaslama şansını elde ederler ve şöyle düşünürler: “Benim okumuş olduğum kitap bu olamaz! Kitabın bambaşka bir yorumu daha olsa gerek ve onu hemen bulmalıyım!”

Duponte’un, Poe’nun eserlerini oldukça tarafsız bir biçimde incelediğinin farkındaydım. Bu incelemeler, Duponte’un, Poe’nun karakterinin içyüzünü ve araştırmaya başlamış olduğumuz esrarengiz olayları kavramasına yardımcı oluyordu.

“Keşke Poe’nun Baltimore’a hangi gemiyle geldiğini bilebilseydik,” dedim bir öğleden sonra.

Duponte bir anda canlanıverdi. “Yerel gazeteler buraya vanşından, bilinmeyen ayrıntılardan biri olarak söz ediyor. *Onların* bilmedikleri bir şey, *hiç bilinmiyor* demek değildir. Bu sorunun yanıtının, Poe’nun ölümünden önceki aylarda Richmond’da yayınlanan gazetelerde açıkça yer aldığından eminim.”

“Poe şiir ve edebiyat konularında konferanslar verdiği sırada.”

“Kesinlikle. Size yazmış olduğu mektuplarda da söz ettiği gibi, bu konferansları, çıkaracağı *The Stylus* isimli dergiye para toplamak için veriyordu, Mösyö Clark. Poe’nun Richmond’dan Baltimore’a hangi gemiyle yolculuk ettiğini bilmiyor olabiliriz, ancak bu hiç de önemli değil ve bu, seyahatinin *amacının* bilinmediği anlamına gelmez. Poe’nun Baltimore’a geliş amacı kafasını azıcık çalıştıran herkesçe anlaşılabilir. Ölümünden önceki iki yıl boyunca gazetelerde çıkan dedikodulardan da anlaşıldığı üzere, Poe kansının ölümünden sonra çok sayıda romantik ilişki yaşamıştı. Hayatının son dönemindeyse, Richmondlu bir kadınla nişanlanmıştı, yani anlaşılan Baltimore’a geliş amacı bir aşk macerası peşinde koşmak değildi. Tüm gazete yazarlarının ve doğal olarak başkalarının da (ne de olsa gazeteciler, her türlü haberi ayaktakımından sonra öğrenirler) ortak görüşüne göre nişanlısı Bayan Shelton çok varlıklı bir kadındı; nişanlısının servetinin herkesçe bilindiğinin farkında olan Poe, bu kadınla yalnızca ‘kâr amaçlı’ evlenmediğini halka kanıtlama ihtiyacını duymuş olabilirdi.”

“O asla, kimseyle parası için evlenmezdi!”

“Bunun için evlenip evlenmeyeceğini bilemem, bu konuya bu kadar öfkelenmeniz de abes, ancak sonucu değiştirmiyor. Bu da incelememizi kolaylaştırıyor. Eğer Poe bu kadınla parası için evleniyor *olsaydı* ve nişanlısı ondan kuşkuluyor olsaydı, bu seyahati sayesinde Bayan Shelton’ın dikkatini başka yöne çekmeyi başarabilirdi. Öte yandan, sizin dediğiniz gibi hiçbir kötü niyeti yoksa –yani tek amacı dergi için para toplamaksa– nişanlısının parasına güvenmek yerine, masraflarını kendi başına karşılamayı hedefli-

yordu. Her iki şekilde de Richmond'da yeterli parayı toparlayamayacağını anlamış ve hem mesleki destek, hem de *The Stylus*'a üye olacak yeni abone-ler kazanmak için Baltimore'a gelmiş, bu şekilde de Bayan Shelton'a mecbur kalmadan kendi maddi gücünü artırmaya çalışmış demektir.”

“Bu da Nathan Brooks’u neden ziyaret ettiğini açıklıyor, ne de olsa Dr. Brooks çok tanınmış bir dergi editörü. Ancak...” dedim sertçe, “Dr Brooks’un evinin yangında küle döndüğünü kendi gözlerimle gördüm.”

“Poe buraya geldiğinde bir planı vardı, Bay Clark, hayatını yeni baş-tan kurmayı hedefliyordu. Sanırım sonuçta bir umutla öldüğünü keşfe-deceğiz, ümitsizlik içinde değil.”

Dr. Moran’ın Poe hakkında söylediklerini hatırladım: Baltimore’a ne zaman ya da nasıl geldiğini hatırlamıyordu. Bu sözler az önce konuştuğ-larımızla taban tabana zıttı.

Duponte ile aramızdaki bu konuşmalar, hastaneyi gizlice ziyaretim-den birkaç gün sonra geçmişti. Bu arada, okuma odalarına her gidişimde ya da şehirde dolaşmaya çıktığımda üzerimdeki meraklı bakışların gide-rek arttığını hissettim. Duponte’tan bilgi gizlediğim için duyduğum vic-dan azabının ya da evinin kapısının önündeki son karşılaşmamızda Hattie’nin telaşlı halini hatırladığımda hissettiğim suçluluk duygusunun buna neden olabileceğini düşündüm.

Özellikle dikkatimi çeken bir adam vardı, kırk yaşlarında özgür bir zenci beni her fırsatta izliyor gibiydi; birkaç kez, sokakta kalabalığın arasından ya da bindiğim faytonun penceresinden beni gözetlediğini fark ettim. Çok sert yüz hatları ve sağlam bir cüssesi vardı. Özgür zenci-ler ile köleleri birbirlerinden ayırt etmek için en basit yöntem kılık kıya-fetlerine bakmaktı; özgür zenciler çok daha düzgün ve modern kıyafet-ler giyerlerdi, öte yandan bazı şehir kölelerine –züppe köleler diye bili-nirlerdi– sahiplerinin kıyafetlerine uyumlu modern giysiler verilirdi.

Bir zamanlar beni sokaklarda izleyen Hayalet’i düşündüm, Duponte gibi birini bulabileceğimi ya da Baron Dupin gibi birinden gizleneceğimi hayal bile etmeden çok önceydi bu; sonra aklıma, beni Versailles’ın koridorların-dan sürükleyip kaçıran Baron’un adamı Hartwick’in ölümü geldi. Bir kere-sinde, beni gözetleyen bu yeni yabancı ile Baltimore Caddesi’nde yürürken karşılaşmıştım. Bir süre sonra onu Baron Dupin ile konuşurken görmek beni hiç şaşırtmamıştı. Baron büyük bir şevkle adamın koluna girmişti.

Aynı akşam Duponte, oturma odasının kanepesine oturmuş, Poe’nun “Ligeia” adlı öyküsünü okuyordu. Von Dantker birkaç saat

* *Bütün Hikâyeleri* (Yay).

önce, öfke içinde fırçalarını da alıp evden ayrılmıştı. Duponte başını her kaldırdığında, Von Dantker'in kendisine bakan yüzünü görmek istemediğini söylemiş ve sanatçıya, bundan böyle arkasında oturmasını emretmişti. Von Dantker elbette ki buna karşı çıkmış ve Duponte'un sırtını çizemeyeceğini belirtmişti, ama Duponte tartışmaktan kaçınmıştı. Kısa süre içinde Duponte'un karşısına bir ayna yerleştirilmesine ve Von Dantker'in de araştırmacının arkasına oturmasına karar verilmişti. Orijinal görüntüyü yansıtmaları için, Von Dantker ressam sehpasının önüne, ilk aynanın karşısına gelecek biçimde bir büyük ayna daha yerleştirmişti. Her iki adamın da deli olduklarını düşünüyordum. Ancak ressam, yanında getirdiği "olikok"tan -domuz yağında kızartılmış garip bir kek-ısıklıklar alarak, projesine devam etmeye niyetli görünüyordu.

Bir kitapçıdan satın aldığım, Thomas Moore'un *Irish Melodies (İrlanda Melodileri)* adlı kitabını okuyarak oyalanmaya çalıştım. Poe'nun Richmond'dan arkadaşı Dr. Carter, gazetecilere, Poe'nun yazıhanesini ziyarete geldiğinde Moore'un şiirlerini okuduğunu anlamıştı. Bunun dışında, Richmond'da olduğu süre içinde Poe'nun, arkadaşlık ettiği bir hanıma Moore'un bir şiirinden yaptığı alıntıyı söylediği de biliniyordu: "Öyle biriyim ki sanki/Yapayalnız/Arşınlarken bir balo salonunu/İpissiz."

Hattie'nin hali bir türlü aklımdan çıkmıyordu. "Merak ediyorum," dedim, Duponte'un okumasını bölerek.

"Neyi?"

"Şey, işlerin artık 'eskisi gibi' olmadığını söyleyen bir kadının, hislerinin mi, *sevgisinin* mi değiştiğini, yoksa daha farklı, daha yüzeysel konulardan mı söz ettiğini merak ediyorum."

"Bu konudaki görüşümü mü öğrenmek istiyorsunuz, Mösyö?" diye sordu Duponte, kitabını sehpanın üzerine bırakarak.

Kararsız kaldım; *muhakeme* konusundaki yeteneklerinden, kişisel bir problemim için yararlanmaya çalıştığımı düşünmesini istemiyordum, oysa yapmaya çalıştığım tam anlamıyla buydu.

Benden bir yanıt gelmesini beklemeden konuşmasını sürdürdü: "Sizce Bay Clark, bu hanımın sözleri önemli bir meseleye mi gönderme yapıyordu, yoksa önemsiz mi?"

Düşündüm. "Şey, meselelerden hangisi önemli, hangisi önemsiz?"

"İşte asıl sorun bu, Mösyö. Sevgisinin doğrudan alıcısı olmayan bir kişiye göre, bu hanımın duygusal durumu, *önemsiz* bir mesele sayılır; evinin çatısının durumu ya da bankadan aldığı kredi ve bunların önceki duruma göre *farklı* duruma gelip gelmediği daha önemli ve büyük mesele-

lelerdir. Öte yandan bu hanımın sevgisini kazanmaya çalışan biri için, duyguları her şeyden önce çözümlenmesi gereken bir meseledir ve o kişi için çatının çökmesi bile ikincil önem taşır. Bu yüzden sorunuzun yanıtı, hanımın bu sözleri kime hitaben söylemiş olduğuna göre değişir.”

Duponte’un aşk konusundaki bu duygusuz önerisi beni çok şaşırtmıştı, bu yüzden hiç vakit kaybetmeden konuyu kapatmaya karar verdim.

Nihayet kapı çaldı. Hizmetkârlar izinliydi ve ben de aşağıya inmişim. Bir süre sonra Duponte kitabının kapağını kapattı, derin bir iç geçirerek ayağa kalktı ve basamaklardan inip kapıyı açtı. Kapının önünde duran kısa boylu, gözlüklü adam meraklı gözlerle içeri bakıyordu.

“Sizin için ne yapabilirim, beyefendi?” diye sordu adam nazikçe.

“Kapıya gelen siz değil misiniz?” diye yanıt verdi Duponte. “Eğer yanıtı beni ilgilendirseydi, bu soruyu size benim sormam gerekirdi.”

“Nasıl?..” dedi adam heyecandan şaşırarak. “Şey, ismim Reynolds. Henry Reynolds, içeri girebilir miyim?”

Bu olup bitenleri mutfak koridorundan izliyordum. Bay Reynolds şapkasını bırakacak bir yer buldu. Duponte’a, benim kendisine göndermiş olduğum kartı gösterdi.

Reynolds ile kapıda tesadüfen karşılaşılırsa Duponte’un konuya daha fazla ilgi gösterebileceğini ummuştum, böylelikle kendi keşfi olacak ve bu fırsattan yararlanarak, gelen konuktan edinebildiği kadar bilgi edinmeye çalışacaktı.

Ama artık bunların hiçbiri olmayacaktı. Duponte, elinde Poe’nun öykü kitabıyla konuğa nazikçe iyi akşamlar diledi ve önümden geçerek merdivenlerden yukarı çıktı. Arkasından koştu.

“Nereye gidiyorsunuz?”

“Mösyö, bir konuğunuz var, Mösyö Reynolds adında biri,” diye cevap verdi Duponte. “Sanırım siz ikiniz baş başa konuşmak istersiniz.”

“Ama!..” Sustum.

“Biri beni mi çağırdı?” diye seslendi aşağıdan Reynolds, yüksek sesle ve sabırsızca. “Başka randevularım da var. Hanginiz Bay Clark acaba?”

Duponte’un utangaç bir tavırla omuz silktiğini fark ettim. “Bir not yazıp Reynolds’ı buraya davet ettiğimi size söylemeliydim, biliyorum. Baron Dupin’in onunla konuştuğunu gördüm ve Poe’nun bulunduğu yerdeki seçim sandığında görev yapan bilirkişilerden biri olduğunu öğrendim. Adam Baron’a herhangi bir bilgi vermekten kaçındı. Bir dakika

durun! Gelin salona gidelim. Başta buna karşı çıkacağınızı düşündüm ve bu yüzden de bu işi gizli olarak yapmayı planladım. Bence onunla görüşmemiz gerçekten çok önemli.”

Duponte duygularını açığa vurmamaya çalışıyordu. “Benim ne yapmamı istiyorsunuz?”

“Bizimle birlikte oturun, yeter. Tek bir kelime bile söylemenize gerek yok.”

Tabii ki ümit ettiğim şey, marangozun bildikleri karşısında Duponte’un şevke gelip tek kelimeyle yetinmemesi ve ben daha sohbete başlar başlamaz onu sorguya çekmesiydi. Araştırmacı benimle birlikte salona gelmeye razı oldu.

“Merhaba, nasılsınız?” Marangoz bakışlarını devasa salonda ve üçüncü kata kadar uzanan kubbeli tavanda gezdirirken, dudaklarında zoraki bir gülümseme belirdi. “Evinizin yapısını mı sağlamlaştırmayı düşünüyorsunuz, Bay Clark? İzninize sığınarak, tüm güzelliğine rağmen evinizin biraz harap durumda olduğunu söylemem gerekir. Bu sene çok sayıda evin tamiratını üstlendim.”

“Ne?” deyiverdim şaşkınlıkla, bir an için adamın ne iş yaptığını unuttuk.

Duponte, şöminenin köşesindeki koltukta oturuyordu. Başını ellerinin arasına alıp parmaklarını açarak yanaklarının üzerine bastırdı. Her zamanki alışkanlığıyla dilini şapırdatmaya başladı.

Duponte kendini konuşmaya mecbur hissedeceği yerde, bakışlarını Reynolds ile aramızdaki belirsiz bir noktaya dikmişti, gözlerinde konuşmamızın gidişatını merakla beklediğine dair bir ışıltı sezdim.

“Evimi tamir ettirmek istemiyorum,” dedim.

“Tamirat yok mu? Peki öyleyse beni neden çağırdınız, beyler?” Reynolds kaşlarını çatı ve tamirat yoksa, tütün var demek istemişçesine ağzına bir tutam tütün atıp çiğnemeye başladı.

“Pekâlâ, Bay Reynolds, demek istediğim...” Ağzım kurudu ve ne söyleyeceğimi bilemedim.

“Umanım beni buraya, dalga geçmek için...” diye söze başladı öfkeyle.

“Bir bilgiye ihtiyacımız var,” dedim “Umanım beni buraya, dalga geçmek için...” diye söze başladı öfkeyle. İyi bir başlangıç yaptığımı düşünüyordum. Duponte ağzını kıpırdattı ve konuşacağını sandım, meğer esniyormuş.

Reynolds ise sürekli sözümü kesiyordu. “...çünkü buraya boşu boşuna gelmiş olduğumu düşünmek istemiyorum. Ben Baltimore’un en say-

gın doğrama ustalarından biriyim. Halk Kütüphanesi'nin inşaatına yardım ettim ve Maryland Enstitüsü'nün doğrama işlerini yaptım, ayrıca Baltimore'un ilk çelik yapısı olan *Sun* binasının yapımına katkıda bulundum."

Esas konumuza geri dönmeye çalıştım. "1849 yılında yapılan Dördüncü Bölge seçimleri sırasında, Ryan's Oteli'ndeki seçim sandığında görev yaptınız, doğru mu?"

Duponte gözlerini o belirsiz noktaya kenetlemişti adeta. Bazen kediler rahat ve kayıtsız bir biçimde kıvrılmış yatarlarken, sessizce uyuyakalırlar ama gözlerini kapamayı unuturlar. Duponte o anda tıpkı böyle bir görüntü çiziyordu.

"Dediğim gibi," diye devam ettim, "öğrenmek istediğim şey, o gece orada, yani Dördüncü Bölge'de Poe adında birinin..."

"Şimdi anlaşıldı," diye lafa girdi Reynolds. "Beni sürekli rahatsız eden, bana mektuplar ve notlar gönderen, şu Baron Bilmemne denilen adamla bir ilginiz var, öyle değil mi?"

"Lütfen, Bay Reynolds..."

"Sürekli olarak Poe'dan söz ediyor, Poe Poe! Nedir Tanrı aşkına bu Poe meselesi?"

"Doğru," dedi Duponte bana felsefi bir tavırla, "Bay Reynolds'ın da belirttiği gibi, halka mal olmuş bir insanın ölümü söz konusu olduğunda, insanlar ölüm şeklerinden çok, kişinin kendisinde yoğunlaşır ve böylece ortaya bir sürü yanlış anlama çıkar. Çok iyi bir yaklaşım, Reynolds."

Sözleri, konuğumuzu büsbütün şaşırmanın dışında hiçbir işe yaramamıştı. Reynolds parmağını önce bana, sonra da benimle eşit derecede suçladığı Duponte'a doğru salladı. "Bana bakın!" Konuşurken, bir yandan da kapkara bir tütün suyu püskürtüyordu. "Şimdi her şey anlaşıldı. Dostunuzun bir baron olması beni hiç ilgilendirmiyor, ne de sizin bir lord ya da kral olmanız. Ona anlatacak hiçbir şeyim yok ve yapacak bir sürü işim var! Siz ikinize söyleyecek bir sözüm de yok. Başka bir şey var mı? Pekâlâ, sevgili prensler, bir daha beni *asla* aramayın, aksi halde sizi polise şikâyet ederim."

Ertesi sabah kahvaltuya indiğimde, Duponte'un bana bıraktığı notu buldum; öğlen benimle kütüphanede buluşmak istediğini söylüyordu. Önceki gece benimle tek bir kelime bile konuşmamıştı. Reynolds'ı gizlice davet etmemden çok, onun esas ilgisini çeken şey Baron Dupin'i görmüş olmamdı.

“Demek şimdi Baron Dupin’i takip etmeye başladınız,” dedi bana kütüphanede bulduğumuzda.

Baron ile Reynolds arasında tüm geçenleri ve mezarlıkta, sonra da hastanede gördüklerimi ona anlattım. Reynolds’a kartımı vermeme mazeret olarak şöyle dedim: “Anlayışlı olun, Mösyö. Poe ölüm döşeğindeyken sürekli ‘Reynolds’ diye sayıklayıp durmuş. Bu Henry Reynolds denilen adam, Dördüncü Bölge’nin Ryan’s’taki seçim sandığında görevliymiş – yani Poe’nun bulunduğu yerde! Sizce de bu inanılmaz bir bağlantı değil mi?” Onun yerine yanıt verdim: “Bence kulak arkası edilemeyecek kadar ilginç!”

“Bence o kadar da önemli bir şey değil, tamamen bir tesadüften ibaret.”

Önemli değil! Tesadüf! Poe’nun ölüm döşeğinde Reynolds’ın adını sayıklaması ve ölümünden birkaç gün önce Henry Reynolds ile aynı mekânda bulunması. Yine de Dupont’un çok ikna edici bir kişiliği vardı, çok az şey söylediğinde bile. Eğer Baltimore’daki kiliselerin Katolikler için sakıncalı olduğunu söyleyecek olsa, insanlar ona bile inanırlardı.

Kısa bir yürüyüşe çıkma teklifimi kabul etti. Bu yürüyüş sırasında en son varsayımlarımı yeniden değerlendirebileceğini umuyordum. Araştırmamız konusunda biraz endişelenmeye başlamıştım ve bunun tek nedeni, Dupont’un Bay Reynolds gerçeğini göz ardı etmesi değildi. Bunun dışında, kendimizi öyle soyutlamıştık ki, çok şey kaçırmış olabileceğimizi düşünüyordum – örneğin, Poe’nun Baltimore’dan Philadelphia’ya gitmiş ve ölümünden önce bu şehri ziyaret etmiş olabileceği ihtimalini. Yürüyüşümüz sırasında bu noktaya değindim.

“Gitmemişti.”

“Onu buldukları hafta, Philadelphia’ya gitmediğini mi söylüyorsunuz, yani?” diye sordum, bu kesin yanıtı karşısında şaşırılmış halde. “Gazeteler bu konuda kesin bir şey söyleyemiyorlar oysa.”

“Sorunun cevabı gözlerinin önünde oysa, telaşlı zihinlerini azıcık çalıştırsalar, hemen bulurlar. Basın, gerçeği asla gözden kaçırmayacağı konusunda kendisine çok güvenir, ancak gerçek uzağında olduğu sürece. Basın her şeye şaşırır, üstelik de hiçbir şeye şaşırması gerekirken. Bir gerçek tek bir kez söylendiğinde, ona dikkat edebiliriz, oysa bir gerçek dört farklı yerde birden bulunduğu, onu önemsemeyiz, çünkü fazla tekrar bu konuda kafa yormamızı engeller.”

“Peki ama nasıl emin olabiliriz? Dr. Brooks’u ziyaretinden sonra, Poe’nun Baltimore’daki günleri hakkında elimizde hiçbir delil yok, ta ki

beş gün sonra Ryan's'ta bulununcaya kadar. Poe'nun bu süre içerisinde bir trene atlayıp Philadelphia'ya, hatta oradan da başka bir şehre gitmemiş olduğunu nereden bilebiliriz? Belki de bu süre içinde yaşadıkları, peşinde olduğumuz ve anlamaya çalıştığımız olayların anahtarıdır?"

"Sizi kuşkularınızdan arındırmayı deneyeceğim. Mösyö Poe'nun Philadelphia'yı neden ziyaret etmeyi planladığını hatırladığınızı sanıyorum," dedi Duponte.

Hatırlıyordum ve onları Duponte'a bir bir sıraladım. Poe, Bayan Marguerite St. Leon Loud'un şiirlerini yayına hazırlamak üzere görevlendirilmiş ve bu editörlük çalışması karşılığında, kocası, zengin Bay Loud ona yüz dolar ödemeyi teklif etmişti. Gazetelerde çıkan haberlere göre Poe, piyano imalatçısı olan Bay Loud'un bu teklifini Richmond'u ziyareti sırasında kabul etmişti. Hatta Poe, Muddy Clemm'e, kendisine yazacağı mektupları E.S.T. Grey, Esquire adına oraya, yani Philadelphia'ya göndermesini söylemiş, "Dertlerimizin çok yakında sona ereceğini umuyorum," diye de eklemişti.

"Maddi sıkıntı içinde olan ve yeni bir dergi çıkarmaya çalışan Poe için yüz dolar büyük paraydı," dedim. "Ufacık bir şiir kitabının editörlüğünü yapmak için tam yüz dolar – tam beş tane süreli yayının editörlüğünü yapan ve bunun karşılığında bir ekmek parası bile kazanamayan Poe için, bu uyurken bile yapabileceği kadar kolay bir işti. Peki ama elimizde hiçbir kanıt olmadan, Poe'nun Philadelphia'ya gidip gitmediğini nereden bilebiliriz?"

"Tabii ki Bayan Loud sayesinde."

Yüzümü ekşittim. "Korkarım bundan bir sonuç çıkmadı. Bu kadına yazmayı denedim, ama hiçbir yanıt alamadım."

"Beni yanlış anladınız. Ben Bayan Loud'a yazmayı kastetmemiştim. Kadının hayat şartları göz önüne alınırsa –şair olmayı arzulayan bir kadın, varlıklı bir adamın eşi– bu mevsimde sayfiyede ya da sahilde olmayı tercih edeceği bir gerçek, yani mektupların eline ulaşması çok zor. Anlatacaklarını dinlemek için kadıncağızı rahatsız etmemize gerek yok."

Duponte paltosunun cebinden, hoş baskılı, ince bir kitap çıkarttı. *Yol Kenarı Çiçekleri: Şiir Derlemesi, yazarı Bayan M. St. Leon Loud*, yayınlayan Tickor, Reed ve Fields.

"Bu da ne?" diye sordum.

"Az önce sözünü ettiğimiz, Poe'nun editörlüğünü yapmayı kabul ettiği ve kısa süre önce oldukça baştan savma bir şekilde –iyi ki– basılan şiir kitabı."

İçindekilerin sıralanmış olduğu sayfayı açtım. Bir örneğini çıkarmak geldi içimden. “Sana Kur Yapıyorum”, “Oğlunun Doğumunda Bir Dosta İthafen”, “Ölen Bizon”, “Dua Toplantısına Davet”, “Bu Benim: Korkma”, “Bir Arkadaşla Vedalaşırken”, “Bir Anıta Bakarken”, “Yazın İlk Günü”. İçindekiler sayfalarca sürüyordu. Duponte kitabı yerel kitapçılarından birine sipariş ettiğini söyledi.

“Mösyö Poe’nun, Madam Loud’un şiirlerini düzeltmek için asla Philadelphia’ya gitmediğini biliyoruz,” dedi Duponte.

“Nereden biliyoruz, Mösyö?”

“Kitapta yer alan sonsuz sayıda şiire bakarak, bu şiirleri *hiç kimse*nin düzeltmediğini kolayca anlayabilirsiniz. Eğer *herhangi biri* onları düzeltmişse de, Tanrı affetsin, Mösyö Poe gibi dizelerin kısalığı ve uyumu konusunda sağlam ilkeleri olan ve deneyimli bir şair değildi.”

Bu bir gerçektir. Duponte’un saatler boyunca Poe’nun şiirlerini okumasının nedenini şimdi daha iyi anlıyordum.

Diğer yandan, vardığı sonuçla ilgili kuşkularım vardı. “Peki Mösyö Duponte, ya Poe Philadelphia’ya gitmişse ve şiirleri düzeltmeye başlamışsa, sonra şairle aralarında küçük bir anlaşmazlık olmuşsa ya da Bayan Loud’un yazdıklarını beğenmemişse ve Baltimore’a geri dönmüşse?”

“Akıllıca bir soru, ama yeterince gözlem yapılmadan sorulmuş. Poe’nun görevini tamamlamak üzere Loudların malikânesine gitmiş olması ve aralarında herhangi bir nedenden dolayı –işin maddi karşılığı ya da diğer düzenlemelerle ilgili– bir anlaşmazlık çıkmış olması mümkün. Ancak bu olasılığın üzerinde pek fazla kafa yormadan, onu göz ardı edebiliriz.”

“Nedenini anlayamıyorum, Mösyö.”

“Kitabın içindekiler sayfasına bir kez daha bakın. Bu kez nereye dikkat etmeniz gerektiğini bileceğinizden eminim.”

Bu süre içinde restorana gidip bir masaya oturmuştuk. Duponte kitaba doğru hafifçe eğilip parmağını koymuş olduğum başlığa dikkatlice baktı. “Çok güzel, Mösyö. Şimdi bu sayfalardaki dizeleri okuyun, lütfen.”

Şiirin adı “Yabancıнын Kötü Kaderi” idi. Ve şöyle başlıyordu:

*Ölüm döşeginin etrafında toplandılar,
Keder dolu gözleri donuk ve puslu;du;
Oysa seyircilerin arasında tek bir
Ağlayan ya da onu umursayan yoktu.*

*Yanında sırf yabancılarla ölmek
Çok korkunç bir şey, çok acı;
Kapkaranlık odanın içinde,
Ne bir yüz, ne bir form, ne de hatırlanacak bir anı!*

“Bildiğimiz kadarıyla, Poe’nun üniversite hastanesindeki ölüm ânını çağıştırıyor!”

“Evet, hayalimizde canlandırdığımız şekliyle. Lütfen devam edin. Şiir okuma tarzınız hoşuma gidiyor. Heyecanlı.”

“Teşekkür ederim, Mösyö.” Sonraki dizeler adamın yalnız başına ölümünden söz ediyordu, “kimsenin elini sıkmadan, öpüşerek vedalaşmadan.” Ölüm sahnesiyle sürüyordu.

*Yine de öldü – erken vefatının
Yasını tutabilecek insanlardan uzakta!
Yabancı eller düşen gözkapaklarını indirdi
Ve onu isimsiz mezarına gömdü.*

*Onu ormandaki uzun kavakların
Gölgesindeki araziye defnettiler
Ve üzerinde yabani otlar bitti
Alelacele ve sessizce.*

*Bittiğinde kimse dua etmedi, kimse ağlamadı,
Hiç kimse bu kutsal yerde durmadı;
Herkes kendi dünyasına daldı,
Ve kısa zaman sonra unutuldu adı.*

“İsimsiz mezarı... kutsal olması beklenen yerde yabani otların bitmesi... alelacele gömülüğü, hiç kimsenin törenden sonra orada durmaması... bu hiç kuşkusuz, Poe’nun Westminster Mezarlığı’ndaki cenaze töreni! Gördüklerimle birebir uyuyor!”

“Madam Loud’un sıkça seyahat ettiği tahminlerimiz arasındaydı zaten, büyük olasılıkla şürlerinin kahramanları da öyle, buradan yola çıkarak, Poe’nun ölümünden sonraki iki yıl içerisinde Baltimore’u ziyaret ettiği sonucuna varabiliriz. Ölmeden kısa süre önce buluşacağı bir insanın ölümünden doğal olarak etkilenerек, Poe’nun Baltimore’daki mezarını ziyaret etmiş ve gerek zangoçtan, gerekse mezarcıdan cenaze töreniyle ilgili ayrıntıları –sizin hatırladıklarınıza benzer bilgileri– toplamış olabilir, kim bilir belki de kaldırıldığı hastaneye bile gitmiştir.”

“İnanılmaz,” dedim.

“Şiiri dikkatle okursak, pek çok sonuca varabiliriz. Madam Loud’un sizinle aynı görüşte olduğunu söyleyebiliriz, Mösyö Clark, o da sizin gibi Poe’ya saygı göstermeyenleri suçluyor. Şiirde Poe’nun nerelerden geldiği ya da ölümünden önce ne halde olduğu hakkında hiçbir ayrıntı yok. Buradan, Madam Loud’un Poe’nun ölümünü uzaktan öğrendiği, kendisiyle kısa süre önce görüşmediği ve tabii planlarından habersiz olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Üstelik, şiirin başlığında da belirtildiği gibi, bu bir *yabancı* ölümü, tanıdığı birinin *değil*. Bu sayede Madam Loud ile Poe’nun, planlandığı gibi Philadelphia’da bir araya gelmediklerinden emin olabiliriz. Bu belge, Poe’nun bu kente gitmediğine dair elimizdeki ilk kanıt.”

“İlk kanıt mı, Mösyö Duponte?”

“Evet.”

“Peki ama neden kayıinvalidesine, kendisine sahte bir isme, E.S.T. Grey adına mektup göndermesini söyledi?”

“Belki de bu ikinci kanıtımızdır,” dedi Duponte, konuyu burada kapatmak istiyormuş gibi görünüyordu.

Duponte yürüyüşlerini sürdürdü. Garip tekliflerine öfkelenen Von Dantker ile uzun süre tartıştıktan ve bağınıp çağırdıktan sonra, sanatçı resmi poz vermeden bitirmeyi kabul etmiş, Duponte’un da Glen Eliza’daki mahkûmiyeti sona ermişti. Von Dantker ile başka bir tartışma yaşamak istemediğimden, ona emeğinin karşılığını ödemeyi teklif eden bir not gönderdim, bana gönderdiği yanıtta, parasının o öğleden sonra bir başkası tarafından ödendiğini belirtti. Bu işe hiçbir anlam veremedim ve Von Dantker’ın atölyesine gittim, ben girdiğim sırada, Baron Dupin atölyeden çıkıyordu. Baron şapkasına hafifçe dokunarak gülümsedi.

Hiç vakit kaybetmeden bu bilgiyi Duponte’a aktardım, ama Duponte güldü ve Von Dantker’ı bir casus olamayacağını söyledi.

“Mösyö Duponte, karşınızda oturmuş, çizdiği resimle ilgileniyormuş gibi görünse de, aramızda konuştuğumuz her şeyi dinlemiş olabilir!”

“Şu avanak Von Dantker mi? Her şeyi dinleyecekmiş! Ha!” Duponte’un bu konuyla ilgili tek yorumu buydu.

“Şehrin ruhunun” bir gözlemcisi haline gelen Duponte Baltimore’da da, Paris’teki kadar ağır adımlarla yürüyordu. Onu geçen seferki gibi kaybetmekten korktuğumdan, genellikle bu yürüyüşlerinde ona eşlik ediyordum. Genellikle bu gezintilere akşam vakti çıkıyorduk.

“Morg Sokağı Cinayetleri”nin anlatıcısının C. Auguste Dupin hakkında dediği gibi, “vahşi ışıkların ve kalabalık kentin gölgeleri arasında” sessiz gözlemimizi sürdürüyorduk. Vahşi ışıkların dışında, Baltimore bu konuda Paris’e pek benzemiyordu, geceleri sokakları karanlığa gömülüyordu.

Bir defasında hatırlıyorum da, loş ışıkların altında, şık giyimli bir yabancıyla çarpışmışım. “Çok özür dilerim,” demiştim başımı kaldırıp adama bakarak. Adam klasik kesimli siyah paltosuna sarınmıştı. Bana karşı tavrını gece boyunca aklımdan silmemiştim: Bakışlarını yere çevirmiş ve tek kelime bile etmeden yanımdan uzaklaşmıştı.

Dupont, Baltimore’un loş ışıklarını pek umursamıyordu. “Gün ışığında görüyorum, ama gecenin *içinden* bakıyorum.” O insan kılığında bir baykuştı; zihinsel gezintileriye geceye özgü avlar.

Bu gezintilerimiz sırasında, yabancıyla çarpıştığım gece de dahil olmak üzere tam iki kez Baron Claude Dupin ve Bonjour ile karşılaştık. Baltimore yüz elli bin kişilik nüfusuyla gelişmekte olan büyük bir şehirdi; bu yüzden iki insanın birbirine rastlamasının olasılığı matematiksel olarak düşüktü. Garip bir çekimin yollarımızı kesiştirdiğini düşünüyordum. Ya da Baron sürekli olarak bizi izletiyordu. Baron tipini değiştirmişti, yüzü ile gözlerinin ifadesi değişmişti – şişmanlamış mıydı acaba. Belki de zayıflamıştı?

Baron, Poe’nun ölümü hakkında toplamış olduğu “engin” bilgileri her fırsatta ortaya koymaktan hoşlanıyordu.

“Çok şık bir baston,” dedi bir defasında Baron bana. “Bu günlerde bunlar mı moda?”

“Hintkamışı,” diye yanıt verdim gururla.

“Hintkamışı mı? Poe’nun bastonu gibi yani. Ah, evet, sizin bildiğiniz her şeyi biz de öğrendik, sevgili dostum. E.S.T. Grey sahte ismini kullanması gibi. Peki ya o üzerine bol gelen giysileri? Bunları kılık değiştirmek için giymiş olduğunu gazetelerde okudunuz mu? Doğru, ama bu Poe’nun kendi tercihi değildi...” Baron cümlesinin orta yerinde aniden durdu ve Bonjour ile karşılıklı gülüştüler. Bonjour gözlerini Dupont’a dikti, genç kadın kocasının sahte nezaketine sahip değildi. Sonra Baron, “Ne muazzam keşifler ama, öyle değil mi, dostum? Zafer yoluna bir gidiş bileti elde etmiş olmalısınız!” Her şeyi abartmaktan hoşlanan biriydi.

“Sevgili kardeşim Dupont,” diye selamladı Baron arkadaşımı, kahvaltı sonrası gezintiye çıktığımız bir gün. Elini sıkıca tuttu. “Sizi sıhhatli görmekten duyduğum mutluluğu anlatamam. Paris’e gönül rahatlığı

içinde döneceğinizden eminim. *Dev* adımlar attık ve işi tamamlamak üzereyiz.”

Duponte nazikti. “Öyleyse artık Baltimore’un tadını çıkarabilirim.”

“Kesinlikle!” dedi Baron yüksek sesle fısıldayarak, bir yandan da elini abartılı bir hareketle savurarak. “Dünyanın hiçbir yerinde, Baltimore’daki kadar güzel kadına rastlamadım.”

Bu yorumu karşısında sersemledim. Bonjour bu kez onunla birlikte değildi, keşke olsaydı, diye düşündüm.

Baron’un yanından uzaklaşınca, Duponte bana döndü. Elini omzuma koydu ve bir süre hiçbir şey söylemeden öylece durdu. Bir anda ürperdim.

“Bundan sonra ne olacağını düşünüyorsunuz, Mösyö Clark?” diye sordu fısıldayarak.

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Her geçen gün araştırmamızın merkezine bir adım daha yaklaşıyoruz, artık sonuca inanılmaz derecede yakınız.”

“Mösyö, size elimden geldiğince yardımcı olmak istiyorum.” İşin aslı Duponte’un işlerinin ya da planlarının merkezindeymişim gibi görmüyordum kendimi, olsam olsam çemberinde olabilirdim ve Poe’nun ölümünün ardında yatan gerçeğin yakınından bile geçtiğimizi düşünmüyordum.

Duponte, anladığımdan umudu kesmişçesine, başını hızla salladı. “Baron’un yaptıklarını daha yakından incelemenizi istiyorum, sizin için de uygunsa tabii.”

Şaşkınlık içindeydim, açıklamasını istedim.

“Bu şekilde Baron’un ne gibi taktiklerden yararlandığını öğrenebiliriz,” dedi Duponte. “Tıpkı Mösyö Reynolds’ı keşfettiğiniz gibi.”

“Ama Reynolds ile zorla temasa geçmemi onaylamamıştınız.”

“Evet, haklısınız, Mösyö. Reynolds’ı keşfiniz kesinlikle anlamsızdı. Ama daha önce de söylediğim gibi, insan bulduğu şeyin ne anlama geldiğini kavramak için, anlamsız olan her şeyi bilmelidir.”

Duponte bana şimdi neler olacağını düşündüğümü sorduğunda, aklından ne geçirdiğini tam olarak bilmiyorum. Aslında hem bilmiyordum, hem de biliyordum. Baron’u izleyerek, kendimi tehlikeye atacağım bir gerçekti.

Ama hepsi bu kadar değildi. Bu iş biter bitmez önceki yaşantıma dönüp dönmeyeceğimi sormak istemişti. Onu Paris’e giden ilk buharlı

gemiye mi bindirecektim, her şeyden vazgeçip Glen Eliza'nın sessiz mabedine mi sığınacaktım, bundan sonra neler olacağını biliyor muydum sanki?

•

IV. KİTAP

İLELEBET KOVALANAN HAYALETLER

15

İşte bu şekilde gizli ajanımız oluverdim.

Baron Dupin birkaç günde bir otelini değiştiriyordu. Bana pek inandırıcı gelmese de, bunu, Paris'teki düşmanlarının yerini tespit etmesinden korktuğu için yaptığını düşünüyordum. Ama bir süre sonra iki adamın sürekli olarak Baron'u izlediklerini fark ettim. Ben de onu izliyordum tabii, ve bu yüzden de o iki adamı gözden kaçırmamak zorundaydım. Üniformalı gibiydiler: demode siyah uzun ceketler, mavi pantolonlar, yüzlerini örten yüksek melon şapkalar. Fiziksel olarak birbirlerine benzemeseler de, her ikisinin de gözlerinde Louvre Müzesi'ndeki Romalı heykellerin küçümseyici tavrını andıran o baygın bakış vardı. Gözlerini tek bir noktaya odaklamış gibiydiler: Baron'a. İlk başlarda Baron'un adamları olduklarını sandım, ancak bir süre sonra Baron'un bu adamların yakınında durmamaya özen gösterdiğini fark ettim. Birkaç kez karşılaştıktan sonra, bir tanesini nereden hatırladığımı aklıma geldi. Onu Dupont ile yaptığımız yürüyüşlerden birinde görmüştüm. Baron ile karşılaştığımız yerin yakınlarında ayağım tökezlemiş ve ona çarpmıştım. Belki de o aralar Baron'un yerini tespit etmeye çalışıyorlardı.

Baltimore'da, Baron Dupin'in çevirdiği işlerle tek ilgilenen onlar değildi. "Pembe Tanrı" kulübünün –parti başkanı Bay George ile tanıştığımız Dördüncü Bölge'deki kumarhane– kapıcısı da vardı. İriyan kapıcı Baron'u, kılık değiştirmiş halde –onu kütüphanenin okuma odasına gördüğüm haliyle– oraya gittiği günden beri tartaklıyordu. Baron bile Tindley denilen bu adamla aşık atamıyordu – adam dev bir ucubeyi andırıyordu. Herkes yanında cüce gibi kalıyordu.

"Benden ne istiyorsun, iyi adam?" diye sordu Baron kapıcıya.

"Kulübümüz hakkında konuşmaktan vazgeçmeni, seni züppe!" diye yanıt verdi Tindley.

"Sevgili dostum, kulübünüzle ilgilendiğimi de nereden çıkardın?" diye sordu Baron yüce gönüllü bir tavrıyla.

Tindley ağzını kapatmadan, işaret parmağını, Baron'un siyah kravatıyla gömleğinin arasına sıkıştırdı. "Kulübe zorla girmek için bana rüşvet vermeye kalkıştıktan sonra, seninle ilgili bir uyarı aldık. Artık gözüm üzerinde."

"Ah, seni uyardılar demek," dedi Baron umursamazca. "Ancak kor-
karım ki bu uyarı seni yanlış bir yola saptırdı. Şimdi söyle bakalım," dedi
telaşını bastırmaya çalışan bir merakla, "kimmiş seni uyaran?"

Tindley Duponte'un adını veremezdi – ne de olsa adını bilmiyordu, ama Baron tahmin edebilirdi. "Oval yüzlü, uzun boylu, şık bir Fransız beyefendi mi? O muydu? O adam sahtekârın biri, sevgili dostum," dedi Baron, Duponte için. "O adam tahmin edebileceğinden çok daha tehli-
keli biri."

Baron'un gözlerinde anlamsız bir nefret vardı, orada öylece durmuş, Duponte'un zaferine sessizce lanet ediyordu! Gittiği her yerde Tindley ile karşılaşmaya başlayan Baron, o sahte hapsirıkçı kılığından da, hesabına bilgi toplayan adamlarından kurtulmak zorunda kaldı... Küçük bir zafer kazanmıştık, intikam almak güzeldi, özellikle de Baron, şu Hollandalı ressamı Glen Eliza'ya ajan olarak gönderdikten sonra.

Baron Dupin'in bugünlerde nasıl görüldüğü konusuna gelince, kılık-tan kılığa girdiğini söylemek doğru olabilirdi! Önceki bölümde Baron'un dış görünüşünü ne kadar kolaylıkla değiştirebildiğinden söz etmiştim. Son dönemlerde, Baron ile sokakta karşılaştığımızda, hem yüzünde, hem de genel tavrında bir değişiklik olduğunu sezmiş, ancak bu değişikliğin ne olduğunu tam olarak çıkaramamıştım. Bu değişiklik plastik burun ile peruktan farklıydı – önceki kostümü, Paris'teki Rue Madame'da oynayan üçüncü sınıf oyunculara özgüydü. Şu anki değişiklik onu bütünüyle değiştirmiş, ama aynı zamanda da çok aşına bir görüntü kazan-dırmıştı.

Bir gece, oturma odasındaki şöminenin ateşine birkaç kütük atıyordum. Duponte içerisinin zaten yeterince sıcak olduğunu söyledi. Onu duymazdan geldim. Paris'te, kışın en soğuk günlerinde bile evlerin bacalarından duman tütmediği söylenir. Eski Dünya'da bunun farkında ol-masalar da, biz Amerikalılar soğuğa ve sıcağa aşırı duyarlı insanlarızdır – Fransızların yaptığı gibi battaniyelere sarınıp oturmaktan hoşlanmıyordum. O gece bana bir mektup geldi.

Blum Hala'dan geliyordu. Zarfı biraz tereddütle açtım. Mektupta, görgüsüz Fransız pastacının (Duponte'u kastediyordu) gitmiş olduğunu umduğunu yazıyordu. Esas belirtmek istediği, Hattie'nin çalışkan ve

güvenilir biriyle nişanlandığıydı. Glen Eliza'nın aile bireylerine olan saygısından ötürü bu bilgiyi vermek zorunda hissetmişti kendini.

İlk anda bu haber bende bir şok etkisi yarattı. Hattie gerçekten de bir başkasını bulmuş olabilir miydi? Doğru ve gerekli olduğuna inandığım bir işi üstlendiğim için, Hattie gibi muhteşem bir kadını kaybederek mi cezalandırılıyordum?

Sonra her şeyin farkına vardım. Peter'ın Blum Hala'yı yatıştırmanın hiç de kolay olmayacağı yolundaki bilge uyarısını hatırladım ve bu mektubu, yeğenine yaptığım yanlışlığa karşılık beni özürler dilemeye ve aşırı itiraflara zorlayan kurnaz bir kadının elinden çıkma bir oyun olarak görmeye başladım.

Bu yöntem bana sökmezdi.

Kanepeye oturdum ve şu an peşinde olduğum iş yüzünden toplumla aramdaki tüm bağları kopardığımı düşündüm. Ne de olsa zamanımın tamamını Duponte ve Baron gibi her türlü toplumsal töreye karşı çıkan ve olağan terbiye kurallarına meydan okuyan iki etkili insanla geçiriyordum.

Şöminedeki ateş iyice harlanmışken ve ben bu konuları düşünürken, birdenbire alevlerin arasında sanki Baron Dupin'in yüzünü görür gibi oldum. Onu düşündüğüm sırada birdenbire yüzü karşımda belirivermişti.

Baron sürekli olarak hatlarının biçimini değiştirdiğinden, hiçbir portre sanatçısı onu gerektiği gibi betimleyemezdi. İşin gerçeği bunu denemeye kalkışsalar, resmi ona benzeyeceğine, Baron tuvaldeki çizime benzemeye başlardı. Hakiki formunu görebilmek için onu uyurken yakalamak gerekliydi.

"Mösyö Duponte," dedim odunların çıtır çıtır yandığı şöminenin önünde ayağa fırlayarak, "o sizsiniz!"

Bu garip açıklamam karşısında Duponte başını kaldırdı.

"O size benzemeye uğraşıyor!" Elimi önce bir yöne, sonra diğer yöne doğru salladım. "Bu yüzden Von Dantker'i buraya gönderme planını yaptım!"

Ne demek istediğimi ifade edebilmem için aynı şeyi üç-dört kez anlatmak zorunda kaldım: Baron Dupin, Auguste Duponte'a benzemeye uğraşıyordu! Baron yüz kaslarını iyice germiş, ağzının kenarlarını aşağı doğru sarkıtmış ve —başka açıklaması yoktu— bir çeşit sihrin yardımıyla başının dış çizgilerini sertleştirmiş ve boyunu ayarlamıştı. Ayrıca Duponte gibi giyinmeye, geniş kesimli ve donuk renkli kıyafetleri tercih

etmeye başlamıştı. Bir zamanlar vazgeçemediği mücevherleri ve yüzükleri artık takmıyordu ve saçlarındaki vahşi bukleleri düzleştiriyordu. Von Dantker'in çizimlerini yakından inceleyen Baron, Duponte'un bir kopması olma yolundaydı.

Nedeni gayet basitti. Rakibini sinir etmek; Tindley'den öcünü almak; onunla boy ölçüşmeye cesaret eden bu soylu insanı küçümsemek. Duponte ile her karşılaşışında, Baron yeni planının dehası karşısında sevinçten çıldırıyordu.

Önemli bir insan kılığında dolaşan sahtekârın, büyücünün, dolandırıcının biriydi.

Bunun dışında –yemin ederim– bunun dışında, sesini de Duponte'unkine benzetmeyi başarmıştı. Adeta bir papağan gibi Duponte'u taklit ediyordu! Aksanı bile kusursuzdu. Karanlık bir odanın içinde durmuş ve bu üçkâğıtçının konuşmalarına kulak vermiş olsaydım, onunla karşımda Duponte varmış gibi konuşabilirdim.

Baron'un bu çapsiz maskaralığını bir türlü hazmedemiyordum. Akıldan çıkmıyordu. Beni çok kızdırıyordu. Duponte ise benim yarım kadar bile öfkelenmiyordu. Baron'un dalaverelerinden konu açtığımda, Duponte bunu bir şaka, bir çocuk oyunu olarak nitelendirirmişçesine, ağzını garip bir kavis çizecek şekilde yayıyordu. Ve rakibiyle karşılaşmış gibi, tıpkı eskisi gibi önünde eğilip ona selam veriyordu. Yan yana durduklarında çok şaşırtıcı bir görüntüleri vardı, özellikle de karanlıkta. Onları ayırt etmenin tek yolu, yanlarındakine bakmaktır; Duponte'un yanında ben, Baron'un yanında ise Bonjour vardı.

Nihayet bir gün Duponte ile açık açık konuşmaya karar verdim. "Bu şeytan sizinle alay ediyor, size hakaret ediyor, oysa siz hiçbir şey olmamış gibi davranıyorsunuz."

"Ne yapmanızı önerirsiniz, Mösyö Clark? Onu düelloya davet etmemi mi?" diye sordu Duponte kendisinden beklenilmeyecek bir nezaketle.

"Hiç olmazsa kulağına bir tokat patlatın!" dedim, böyle bir şeyi asla yapamayacağını bile bile. "En azından ona karşı biraz öfkelenin."

"Anlıyorum. Bunun davamıza bir yararı dokunacak mı?"

Dokunmayacağını biliyordum. "En azından bu şekilde ona, bu oyunu tek başına oynamadığını hatırlatmış oluruz. Baron kendi kafasında, bu oyunu kazanmış olduğuna inanıyor, Mösyö Duponte!"

"Yanlış bir düşünceye kapılmış, öyleyse. Durum tam tersini gösteriyor. Baron için üzgünüm, ama kaybetti. Yolun sonuna geldi, tıpkı benim gibi."

Duyduklarına inanamayarak, hafifçe öne doğru eğildim. “Yani diyorsunuz ki...”

Duponte gerçek amacımızdan, Poe’nun gizeminin çözümünden söz ediyordu...

Ama fark ettim ki, her zaman olduğu gibi bazı şeyleri size anlatmamışım. Az önce aktardığım konuşmaya gelmeden önce, biraz geriye gitmemiz gerekiyor. Duponte’un, Baron’un sırlarını ve gizli planlarını öğrenme arzusunu tatmin etmek için bir casus gibi çalışmaya başlamıştım.

Daha önce de sözünü ettiğim gibi, Baron peşindekileri atlatmak için sürekli otel değiştiriyordu. Nereye taşındığını, otellerde çalışan yorgun hamalları takip ederek öğreniyordum. Her otele kayıt yaptırdığında, resepsiyonda kendisine sorulan kişisel soruları nasıl yanıtladığını bilmiyorum. Onun yerinde olsam, ben de insanlara işin içyüzünü açıklayabilir miydim bilmiyorum: “Şey, beyefendi, alacaklılar peşimde de, beni buldukları yerde mıhlamalarından korkuyorum.” Kuşkusuz Baltimore’a gelen yabancılar için bir kitap yazdığımı ve değişik yerlerde kalarak otelleri kıyaslamak istediğimi söyledim. Böyle bir durumda otel sahipleri insanı ilgiye boğardı. Çok iyi bir fikirdi aslında, bunu Baron’a gizlice teklif etmeyi düşünüyordum.

Bu arada Duponte, Baron’un yanında çalışan Newman isimli zenci köle hakkında bilgi toplamamı istedi, ve böylece bir öğleden sonra, otelin lobisinde onunla sohbet etmeye başladım.

“Beni özgür bıraktıktan sonra Baltimore’dan ayrılacağım,” dedi Newman, Baron hakkındaki soruma karşılık. “Boston’da yaşayan bir ağabeyim, bir de ablam var.”

“Neden şimdiden kaçmıyorsun? Kuzey eyaletleri seni korur,” dedim.

Otelin girişindeki tabelayı işaret etti. Tabelada, “köle ya da özgür” hiçbir zencinin gerekli belgelerini teslim etmeden ya da yanında kefil olarak bir beyaz bulundurmada şehirten ayrılmayacağı yazıyordu.

“Ben aptal bir zenci değilim,” dedi, “kaçarken vurulup ölmek istemiyorum. Onun yerine, gidip sahibime beni vurmasını rica ederim daha iyi.”

Newman haklıydı; sahibi kayboluşunu umursamasa da, takip edilip yakalanırdı.

Herhangi bir karışıklığa neden olmamak için, genç kölenin konuşma tarzı hakkında bir bilgi daha vermem gerekiyor. Güney ve kuzey eyalet-

lerde, gerek köle, gerekse özgür Afrikalılar arasında, “zenci” sözcüğü ırka gönderme yapmak için kullanılmazdı. Bu sözcüğü melezler, hatta efendileri için kullanan, onlara “beyaz zenciler” diye hitap eden siyahlara rastlamışım. Siyahlar “zenci” ifadesini her ırktan, renkten ya da sınıftan aşağılık insanlar için kullanırlardı. Bu açıklama, zamanla lisanımızdan tamamen çıkarttığımız bu kaba sözcüğü ustalıkla tanımlamaktadır. Yıllar boyunca işkenceye maruz kalmış bu ırkın zekâsıyla ilgili kuşkuları olanlar için olayın dilbilimsel yönüne dikkati çekmek istedim, beyazlar da aynı şekilde düşünürler miydi, bilemem.

“Peki ya diğer zenci?” diye sordum.

“Kim?”

“Baron’un işe aldığı diğer siyah,” diye cevap verdim. Baron’un yanında bir kez görmüş olduğum yabancıнын, beni izlemekle görevlendirilmiş olduğundan emindim – tıpkı benim onlara yaptığım gibi, o da bana casusluk ediyordu.

“Başka biri yok, efendim, ne siyah, ne de beyaz. Baron yakın çevresinde çok sayıda insan olmasından hoşlanmaz.”

Yakın çevresinde olduğum süre içinde Baron’un martavallarının azaldığını fark etmek beni çok şaşırtıyor ve hiç hoşuma gitmiyordu. Pek çok kez aralarında konuşurlarken, Bonjour’un Baron’a Poe hakkında basit bir soru sorduğuna, Baron’un ise yanıt vermekten kaçındığına şahit olmuşum. Bu durum bizim başanımızla ilgili umudumu artırıyordu. Ama aynı zamanda da beni, Duponte’un da başarısızlığa uğrayacağı konusunda endişelendiriyordu, sanki ikisinin arasında esrarengiz bir bağ kurmuş gibiydim. Belki de bu, kafamda canlandırdığım Claude Dupin ile Auguste Duponte arasındaki benzerliğin bir sonucuydu, biri gerçek, diğeriye onun aynadaki görüntüsüydü sanki, tıpkı Poe’nun William Wilson ile son kasvetli karşılaşması gibi. Bir zamanlar ikisi aynı varlığın ayna yansımalarıydılar sanki.

Oysa davranışları, düşünceleri birbirinden yeterince farklıydı.

Baron halkın arasındayken, her fırsatta o yüksek sesli, itici konuşmalarını sürdürüyordu. Yayınlamayı düşündüğü gazeteye abone olmak ve Poe’nun ölümüyle ilgili gerçekçi ve heyecanlı ayrıntılar konusunda vereceği bir dizi konferansa katılmak isteyenlerden para toplamaya başlamıştı. “Gelin, heyecanımı paylaşın, bayanlar baylar, gözünüzün önünde neler olup bittiğine inanamayacaksınız!” diye böğürüyordu meyhanelerde ve halka açık yerlerde, tıpkı bir şovmen ya da sahte ilaç satan bir

şarlatan gibi. İtiraf etmem gerekir ki, yüzeysel olarak, oldukça inandırıcıydı; yeni bir Bay Barnum idi adeta. İnsan onu bu halde görünce, so-kaktaki kalabalığın karşısına geçip, yulaf dolu bir çuvalı... canlı... bir hintdomuzuna dönüştürebileceğini hayal ediyordu!

Ve gittiği her yerde çılgınca para topluyordu! Göz göre göre bu hile-kârın öykülerine kanan Baltimoreluların sayısını ne siz sorun, ne ben söyleyeyim; Poe'nun şiir kitabına hiç ilgi göstermeyen Baltimoreluların. Baron Dupin'in, aynı şairin yeryüzündeki en son ve en acı dolu saatle-rinde yaşadığı olayların sır perdesini aralaması kavramınyasa bir servet akıyordu. Kültür çelişkiyle birlikte geldiği sürece insanların hoşuna gidi-yordu. İki tiyatrocunun aynı zaman dilimi içerisinde, Baltimore'da birbi-rine yakın sahnelerde Hamlet'i oynadığını ve her seyircinin *kendi* Ham-let'ini öve öve bitiremediğini hatırlıyorum, oyun gücü için değil, rekabet adına.

Konferansı, Maryland Enstitüsü'nün toplantı salonunda verecekti. Baron, aynı konferansların sırasıyla New York, Philadelphia ve Bos-ton'da da verileceklerini bildiren telgraflar göndermeye başladı... Plan-ları giderek yayılıyor, bizimkilerse sanki giderek gölgesinde kalıyordu.

Baron bir yandan Pandora'nın kutusundan çıkardığı söylentileri ga-zetelere göndermeyi sürdürüyordu.

Örnek vermek gerekirse: Poe kaldırım kenarında, bir bekçi tarafında so-yulmuş halde bulundu; ya da ölüm döşeğindeki Poe, Lexington Pazarı'nda üstü başı sineklerle kaplı halde, fiçilerin üzerinde yatıyordu; hayır, diyordu bir başka haberde, Poe West Point'ta, harp okulundan eski arkadaşlarıyla buluştu, şair top-tüfek kullanmasını burada öğrenmişti, son zamanlarında hükümetle ilgili özel bir operasyonda görevliydi ve bu yüzden tehlikeli işlere bulaşmıştı, çünkü unutmamak gerekir ki Poe gençlik yıllarında Polonya ordusu adına Ruslarla savaşmıştı; böyle değil diyordu bir başka yerde, Poe son nefesini bir arkadaşının çılgın doğumgünü partisinde verdi; hatta intihar ettiği bile söylentiler arasındaydı. Kadın tanıdıklarından biri, Poe'nun kendi-sine öbür dünyadan şiirler gönderdiğini ve ona, mektuplarını çalmaya çalış-an birinin saldırısına uğrayıp öldürüldüğünü anlattığını söylemişti! Bu arada yerel gazetelerden birinde, New York'taki bir gazeteden gelen telgrafta, Ryan's'm bulunmasından bir gün önce Poe ile karşılaşan bir tanığın ifade-sinden söz ediliyor ve Kıyamet Günü olacakların sorumlusu olarak Poe'nun kendisi gösteriliyordu.

Okuma odasında oturmuş bu haberlere bakarken, kütüphanenin gü-venilir ve sadık memuru yanıma geldi.

“Şey, Bay Clark! Bay Poe hakkındaki o makaleleri bana kimin vermiş olduğunu hatırlamaya çalışıyorum. Ama onları size vermemi isteyen kişinin kim olduğu bir türlü aklıma gelmiyor.”

Bir anda önümdeki gazetelere olan ilgimi yitirdim. “Efendim?” Bu gazete kupürlerinin, *bana* teslim edilmek üzere kütüphane memuruna verildikleri aklımın ucundan bile geçmemişti. Onu doğru anlayıp anlamadığımdan emin olmak istiyordum.

“Doğru,” dedi.

“Bu çok şaşırtıcı!” diye haykırdım, “gerçek” Dupin’inden söz eden tek bir yazının olayların akışını nasıl değiştirdiğini düşünerek.

“Neden?”

“Çünkü biri...” Cümlemini tamamlamadım. “Bana bu kişi hakkında daha fazla bilgi vermeniz gerek, hem de bir an önce. Bu günlerde çok meşgulüm, ama size uğrayacağım. Lütfen – ama lütfen – anımsamaya çalışın.”

Bu yeni keşfim, hayal gücümü tıkamıştı. Bu arada Hattie ile işleri yoluna koymak için daha az riskli bir yol bulmuştum. Hattie’ye, Blum Hala’nın acımasız ancak iyi niyetli taktiğinin bana cesaret verdiğini ve tekrar bir araya gelebilmemiz için yeni planlar yapmamız gerektiğini anlatan uzun bir mektup yazdım.

Baron Dupin'in faaliyetlerini izlerken, gizli gözlemler ve sohbetler sayesinde, yaklaşık bir hafta kadar önce Bonjour'un Dr. Joseph Snodgrass'ın –Dr. Moran'ın hatırladığı kadarıyla, o kasvetli ekim günü, Edgar Poe'yu Ryan's'tan hastaneye götüren faytonu çağıran kişi– evinde oda hizmetçisi olarak çalışmaya başladığını öğrendim. Bundan bir süre önce Baron Dupin, o fırtınalı ekim günü olanların ayrıntılarını öğrenmek üzere Dr. Snodgrass'ın evine gitmişti. Ancak Dr. Snodgrass, değerli bir şairin ölümü hakkında yapılan dedikodulara katılmayacağını bildirmişti.

Kısa süre sonra Bonjour, Snodgrass'ın evinde çalışan hizmetçilerden biri oluvermişti. İşin ilginç yanı bu işi eleman aranmadığı bir sırada kapmayı başarmıştı. Temiz, ama gösterişsiz elbisesiyle, North High Caddesi, 103 numaradaki modern tuğla evin eşliğinde belirmişti.

Kapıyı açan kişiye, yeni bir üst kat hizmetkân aradıklarını duyduğunu söylemişti (kapıyı açan kişinin büyük olasılıkla alt kat hizmetkârı olduğunu düşünerek – ve üst kat hizmetkârı olarak çalışan kızla aralarının bozuk olduğunu hayal ederek).

Öyle mi, diye sormuştu hizmetçi. Böyle bir şey duymamıştı. Bonjour ondan özür dileyerek, üst kat hizmetkârının bir arkadaşına işten habersizce ayrılmaya niyeti olduğunu söylediğini ve kendisinin bu işe talip olduğunu açıkladı.

Az sonra paspal görünümlü olan ve bakımlı kadınlara karşı kıskançlık besleyen alt kat hizmetkârı, aralarında geçen konuşmayı Snodgrass'a ilettiler ve Snodgrass, üst kat hizmetkârının itiraz etmesine rağmen kızı kapının önüne koydu. Bonjour bir anda evin içinde yaşanan bu dramın kahramanı oluvermiş, tam zamanında gelerek kovulan kızın yerini almış ve işlerin aksamasını engellemişti. Bonjour, kıskanç alt kat hizmetkârından çok daha güzel olsa da, kabul edilebilir ölçülere göre fazla zayıf olduğu ve dudağında bir yara izi taşıdığı için fazla göze batmıyordu.

Tüm bunlar, kovulduktan sonra nasıl bir haksızlığa uğradığını çekinmeden anlatan eski üst kat hizmetkân tarafından ortaya çıkarıldı.

Ancak Bonjour eve yerleştikten sonra, orada neler karıştırdığıyla ilgili bilgi almak hemen hemen imkânsız hale gelmişti.

“Öyleyse onu Snodgrass ailesine bırak ve gözlemlerini Baron ile sınırla,” diye önerdi Duponte.

“Bilgi sızdırabileceğini sezinlemese, orada o kadar uzun süre kalmazdı. İki haftadan uzun zaman oldu, Mösyö!” dedim. “Diğer yandan Baron, Poe’nun ölümü hakkında vereceği konferansa bilet satmakla meşgul.”

“Belki de Matmazel’in topladığı bilgi o kadar da önemli değildir,” diye düşündü Duponte, “sadece çok zamanını alıyordur.”

“Dr. Snodgrass’a Bonjour’un bir oda hizmetçisi olmadığını söyleyebilirim.”

“Neden böyle bir şey yapmak istiyorsunuz, Mösyö Clark?”

“Neden mi?” diye sordum duyduklarımın inanmayarak. O kadar açıktı ki. “Baron için bilgi toplamasına engel olmak için!”

“Elde edecekleri bilgileri biz de önünde sonunda öğreneceğiz,” diye cevap verdi Duponte, nasıl bir mantık yürütebildiğini anlayamasam da.

Duponte, ona rapor verdiğim sırada, bana düzenli olarak Bonjour’un işe ve diğer çalışanlara karşı nasıl bir tavır takındığını soruyordu.

Bonjour her gün Snodgrassların evinden ayrılp Baron ile buluşuyordu. Bir akşam, her zamanki gibi gizli randevusuna giderken, onu limana kadar izledim. Bu bölgede, çoğu zaman erkekler meyhanelerden sille tokat kovulurlar, ertan geçener de yerde yatan baygın bedenlere takılıp düşmemek için üzerlerinden atlamak zorunda kalırlardı. Buradaki sokaklar barlarla, bardo salonlarıyla ve bayat, insan kokusularıyla doluydu. Bonjour buraya uygun giyinmişti: saçları damadağın, bonesi çarpılmış, elbisesi yamulmuş halde. Baron Dupin ile çevirdikleri işe uygun olarak sıkça kıyafet değiştiriyor, yerine göre zarif ya da hırpani oluyordu – ama Baron’un yaptığı gibi tipini büsbütün değiştirmeye kalkışmıyordu.

Kahkahalarla gülen ve şamata yapan bir grup sarhoş erkeğe doğru ilerlediğini fark ettim. İçlerinden bir tanesi eliyle Bonjour’u işaret etti.

“Şuraya bakın,” dedi adamlardan biri sevimsizce, “fıstık gibi bir kar! Ne parça ama!” “Fıstık” da “parça” da çok yakışsız terimlerdi, bu sözleri ancak en alt sınıftan insanlardan duyardınız, daha çok geceleri sokaklarda gezen bir fahişe için kullanılırlardı.

Bonjour adamları duymazdan geldi. Sarhoş, kolunu ileri doğru uzatarak geçmesine engel oldu. Bonjour’un hemen hemen iki katı irilikteydi. Genç kadın durup gözlerini adamın üzerinde gömleğinin kabacı kıvrılmış olduğu şişkin pazusuna dikti.

“Bu ne, kız?” Adam Bonjour’un elindeki kâğıdı zorla avucundan aldı. “Bir aşk mektubudur, herhalde. Bir bakalım şuna? ‘Burada üzerinde çok yıpranmış giysiler olan bir beyefendi...’”

“Bırak onu,” dedi Bonjour, adama doğru bir adım atarak.

Adam kâğıdı Bonjour’dan uzak tutmaya çalışırken, diğerleri de abartılı bir biçimde gülüyorlardı. Gruptakilerden bir tanesi, içlerinde en kısa boylu ve tıknaz olanı nahoş bir kahkaha atarak, arkadaşına kızı rahat bırakmasını söyledi. Bunun üzerine elebaşı, adamın koluna bir yumruk savurup onu mankafa diye çağırdı.

Bonjour hafifçe iç geçirerek adamın biraz daha yakınına geldi, göz hizası adamın kalın ensesine ancak geliyordu. Elini adamın gergin duran kolunun üzerine koyup oyunu kuralına göre oynamaya karar verdi. “Bu, Baltimore’da gördüğüm en güçlü kol, bayım,” dedi, fısıldayarak ama diğerlerinin de duyacağı kadar yüksekçe.

“Böyle önemsiz pohpohlamalar için kolumu indireceğimi sanma, güzelim.”

“Kolunuzu indirmenizi istemiyorum ki zaten, beyim. Onu daha da yukarı kaldırmanızı istiyorum – şu şekilde.”

Adam, belki de elinde olmadan, Bonjour’un gösterdiğini yaptı. Bonjour sırtını kamburlaştırdı, neredeyse adamın ensesine doğru eğildi.

“Şuna bakın hele,” dedi adam arkadaşlarına, sevinçle, “*fıstık* bana öpücük verecek!”

Arkadaşları güldü. Adam da Bonjour’a sinirli sinirli kıkırdadı.

“Her kuşun eti yenmez,” dedi Bonjour. Ve ışıktan da hızlı bir hareketle, elini başının arkasından çıkarıp çevirerek adamın boynuna doladı. Kolunu yukarı doğru kaldırmış olan adam, ona kolu yukarıda haliyle karşı koyamadı.

Adamın gömleği ile çuval ceketini bir anda iki parçaya ayrılmış yere düştü. Arkadaşları sessizleşti. Bonjour iğne ucu kadar sivri bıçağını tekrar dağınık saçlarına sapladı. Adam boynuna bir şey olup olmadığına bakmak için –kesilmiş olmasın diye– elini ensesine götürdü, bir çizik bile olmadığını fark edince geriledi. Bonjour düşen kâğıdı yerden alarak yoluna devam etti. Belki bana öyle gelmişti ama, kâğıdı yerden aldıktan sonra sanki bana baktığını hissettim ve her an ona yardım etmeye hazır ifadem karşısında, yüzünde hafif bir alay sezdim.

Sürekli olarak Snodgrassların evinin yakınlarında dolaşıyordum. Bir sabah yine o civardayken, Duponte’un yaklaştığını gördüm, üzerinde her zamanki siyah kostümü, pelerini ve şapkasıyla.

“Mösyö?” Onu merakla selamladım. Onu gün ışığında görmek hiç alışılmadık bir durumdu. “Bir şey mi oldu yoksa?”

“Bugün bir gezintiye çıkacağız, araştırmamız için gerekli bir gezintiye,” dedi.

“Nereye gideceğiz?”

“Aslında geldik bile.”

Duponte Snodgrassların evinin giriş kapısına doğru ilerledi. “Devam edin,” dedi, ben yolun ortasında durunca.

“Mösyö, Snodgrasslar bu saatte evde değildir. Üstelik de Bonjour geldiğimizi görebilir!”

“Bundan kesinlikle kuşku yok,” diye cevap verdi.

Elini gümüş kaplama kapı tokmağına götürdü ve alt kat hizmetkân hiç vakit kaybetmeden kapıyı açtı. Duponte etrafına baktı ve Bonjour’un, Dr. Snodgrass’ın ziyaretine gelen her misafire yaptığı gibi, merdiven boşluğundan gizlice aşağı baktığını görüp sevindi.

“Dr. Snodgrass’ı görmeye geldim, küçükhanım,” dedi Duponte alt kat hizmetçisine. “İsmim” –bir an duraksadı ve başını merdivenlere doğru dönerek hafifçe salladı– “*Dük Duponte*.”

“Dük! Şey, doktor şu anda evde değil, efendim.” Kız yavaş yavaş, hemen çıkardığım şapka ile paltomu inceleyerek gözlerini üzerimizde gezdirdi.

“Çok meşgul biri olduğunu bildiğimden, onu evde bulabileceğimi tahmin etmemiştim zaten. Ancak üst kat hizmetkânınızla bize haber gönderip bu saatte gelip onu çalışma odasında beklememizi söylemiş,” dedi Duponte.

“Öyle mi? Çok tuhaf!” diye şaşırdı kız, Bonjour’u ne denli kıskandığı gözlerinden okunuyordu.

“Eğer o genç bayan buradaysa, küçükhanım, belki davetimizle ilgili konuyu size teyit edebilir.”

“Olabilir!” dedi hizmetçi kız. “Bayların anlatıkları doğru mu?” diye sordu Bonjour’a. “Doktor bana hiçbir şey söylemedi de.”

Bonjour gülümsedi ve, “Doktor size üst katta olup bitenlerden söz etmez ki bayan,” dedi. “Ve çalışma odası yukanda.”

Bonjour yanımıza gelip bizi nazikçe selamladı. Duponte’un oyununun bir parçası olmayı kabul edişi beni çok şaşırtmıştı, ama ilk şaşkınlığımı üzerimden atar atmaz nedenini anlamıştım. Eğer Bonjour, Duponte’un yalan söylediğini söylemiş olsaydı, biz de Bonjour’un sahtekarlığını kolayca ortaya çıkarabilirdik. Aramızda sessiz bir anlaşmaya varmıştık.

“Dr. Snodgrass beni takip etmenizi rica etti,” dedi Bonjour.

“Sanırım çalışma odasında beklememiz gerekiyor,” diye cevap verdi Duponte, genç kadının arkasından merdivenleri çıkarak, bir yandan da onu izlemem için bana işaret ederek.

Bonjour dudaklarında bir gülümsemeyle, bizi çalışma odasına buyur etti ve işimizi rahatça görebilmemiz için kapıyı kapatmayı önerdi. “Sevgili beyefendiler, doktorun kısa süre içinde eve döneceğini duymak sizi sevindirecektir kuşkusuz,” dedi. “Bugün erken dönüyor. Gelir gelmez onu sizin yanınıza göndereceğim.”

“Gerçekten minnettar oluruz, bayan,” dedi Duponte.

Yalnız başımıza kaldığımızda Duponte’a döndüm. “Snodgrass’tan ne öğrenebileceğimizi düşünüyorsunuz? Kendisinden bir randevu bile almadan geldiğimize sınırlanmeyecek midir, sizce? Ve Mösyö, tanıklardan hiçbiriyle görüşmeyeceğimize dair söz verdiğiniz en az yüz kez tekrarlamadınız mı?”

“Sizce bu yüzden mi buradayız? Snodgrass’ı görmek için mi?”

Bir süre huzursuzlandım, sonra yanıt vermemeye karar verdim.

Duponte iç geçirdi. “Buraya Dr. Snodgrass’ı görmeye gelmedik; doktor hakkında öğrenmek isteyeceklerimizi onun belgelerinden *okuyabiliriz*. Baron’un Bonjour’u buraya göndermiş olmasının ve üst kat hizmetkân olması konusunda bu kadar diretmesinin nedeni de bu. Kimse onu rahatsız etmeden çalışma odasındaki tüm belgeleri rahatça gözden geçirebilsin diye. Gelişimiz onu eğlendirmiş gibiydi ve kendisinden daha kıdemli hizmetkâra karşı oldukça laubali davranıyordu, anlaşılan buradaki işlerini bitirmiş olmalı. Üstelik o kadar çok belgeyi bu kadar kısa zamanda gözden geçiremeyeceğimizin de farkında.”

“Bu konuda haklı!” diye düşündüm, gözlerimi Snodgrass’ın bir kâğıt deposunu andıran çalışma masasında ve çekmecelerinde gezdirerek.

“Sonuçlarınızı tekrar gözden geçirin. Madam Bonjour birkaç haftadır burada ve profesyonel bir hırsız olmasına karşın, Dr. Snodgrass’ın herhangi bir belgesini çalmayı düşünmediğinden eminim, aksi halde yakalanabilir ve araştırmaları yarım kalabilirdi. İlgisini çeken önemli sayılabilecek belgeleri kendi el yazısıyla bir kâğıda yazıp orijinallerini bulduğu yere geri koyduğundan eminim.”

“Peki ama bu kadar kısıtlı bir zamanımız varken, onun birkaç haftada toparlayabildiği belgeleri nasıl bulacağız?”

“Onun bunları bizden önce keşfetmiş olması sayesinde. İlgisini çeken her türlü belgeyi yerinden çıkartmış olduğunu biliyoruz, hem de birden

fazla kere. Bir başkası bunu fark etmeyebilirdi, ama kâğıtları gözden geçirmeye başladıktan sonra, bu önemli belgeleri tek bakışta fark edip kopyalayabileceğimizden eminim.”

Hiç vakit kaybetmeden işe giriştik. Çalışma masasının bir tarafından ben sorumlu oldum. Duponté’un rehberliğinde, kenarları kıvrılmış ve katlanmış, mürekkebi dağılmış, katlanmış, buruşmuş ya da kısa süre önce yerinden oynatılmış olduğuna dair herhangi bir iz taşıyan farklı konulardaki ve içlerinden bazıları tam yirmi beş yıllık olan belgeleri ve gazete kupürlerini gözden geçirmeye koyuldum. Birlikte, Bonjour’un burada çalıştığı süre içinde gözünden kaçmamış olan ve Poe hakkında bilgiler içeren bazı belgelere rastladık. Bunların arasında benim topladıklarım kadar etkileyici olmasa da, Poe ile ilgili önemsiz sayılmayacak makaleler vardı. Yine bu kâğıtların arasında, Edgar Poe’nun bundan birkaç yıl önce Dr. Snodgrass’a yazmış olduğu –el yazısını hemen tanımıştım– tam üç mektuba rastlamış olmak beni hem heyecanlandırmış, hem de şaşırtmıştı.

İlk mektupta, Poe, o zamanlar *The Notion* adlı bir derginin editörlüğünü yapan Snodgrass’a, Dupin’in hikâyelerinin yayın hakkını vermeyi öneriyordu. “Elbette ki yayın haklarını size armağan edemem,” diye yazmıştı Poe sertçe, “ancak almaya kararlıysanız, size kırk dolar gibi bir fiyat önerebilirim.” Ancak Snodgrass, bu teklifini geri çevirmişti. Poe, “Marie Roger’nin Sırrı”nı başka bir yerde yayınlamadan önce, *Graham’s* tarafından da reddedilmişti.

İkinci mektupta yazar, Dr. Snodgrass’a, editörlüğünü Neilson Poe’nun yaptığı bir dergide eserleriyle ilgili olumlu bir eleştiri yayınlamasını rica ediyor ve kuzenini buna kendisinin zorlamak istemediğini, yanlış anlaşılmaktan çekindiğini belirtiyordu. Anlaşılan bu teklifi de geri çevrilmişti ki, Poe üçüncü mektubunda nefretle, “N. Poe’nun bu makaleyi dergisinde yayınlayacağını sanmıyorum,” diye yazmıştı. “Aranızda kalsın, ama kuzenim bu dünyadaki can düşmanımdır.”

Bunu Duponté ile paylaşmalıydım. “Neilson Poe, Mösyö! Poe ondan can düşmanı diye söz ediyor... Ben böyle bir şey çıkacağını tahmin etmiştim zaten!”

Vaktimiz çok kısıtlı olduğundan, Duponté benden Poe ile ilgili bulabildiğim tüm önemli belgeleri not defterime kaydetmemi istedi, bir süre düşündükten sonra bana önemsizmiş gelenleri de kaydetmemi söyledi. Poe’nun Neilson’dan söz ettiği mektubun tarihini bir kenara yazdım: 7 Ekim 1839 – ölümünden tamı tamına on yıl önce!

“O aslında çok aşağılık ve rezil biri,” diye yazmıştı Poe, Neilson hakkında, “arkadaşlarının sırlarını herkesle paylaşıyor.” Neilson ile karşılaştığımızda bana da aynı martavalları okumamış mıydı? *Sadece kuzen değildik, Bay Clark, biz arkadaştık da!* Yüreği yalnızca kendi edebi başarısı için çarpan Neilson Poe, Edgar’ın karısının kız kardeşi ve tıpatıp benzeriyle evliydi – görünüşte kara çaldığı kuzeninin hayatına mı özeniyordu yoksa?

Poe’nun Snodgrass’a yazmış olduğu mektuplarda, Baltimore’daki akrabaları hakkında yazdıkları bununla da bitmiyordu. Poe mektubunda, Henry Herring’in (Poe’nun Ryan’s’a gelen ilk akrabası) “ahlaksız bir adam” olduğundan söz ediyordu.

Duponte çalışma odasındaki tüm çekmeceleri teker teker açarken, bir anda duruverdi.

“Evin etrafındaki sokaklara bir göz atın, Bay Clark. Dr. Snodgrass’ın faytonu etrafta mı bir bakın. Gelir gelmez buradan ayrılmamız gerekiyor.”

Evin ön tarafındaki odalardan birine gittim. Camdan bakarken, yoldan bir at arabasının geçtiğini gördüm, ama atlar evin önünde biraz hız kesip High Caddesi’ne doğru devam ettiler. Tekrar çalışma odasına yöneldiğim sırada Bonjour ile burun buruna geldim, şöminenin üzerine doğru eğilmişti ve siyah elbisesi ile önlüğü alevlerin ışığında pırl pırl parlıyordu.

“Her şey yolunda mı, beyim? Efendi Snodgrass’ı beklerken size yardımcı olabileceğim herhangi bir konu var mı?” diye sordu alt kat hizmetkânının sesini taklit ederek ve kızın duyabileceği kadar yüksek sesle konuşarak. “Dostunuzun, şu an efendimin soruşturmasının üzerinde bir akbaba gibi dolaştığının farkındasınızdır herhalde.”

“Hiçbir şeye ihtiyacım yok, bayan, teşekkür ederim, sadece bu korkunç yağmur bulutlarına bakıyordum, hepsi bu,” dedim yüksek sesle, sonra sessizce devam ettim: “Auguste Duponte hiç kimseyi taklit etmez. Bu meseleyi Mösyö Poe’nun hak ettiği şekilde çözeceğinden eminim. İsterseniz size de yardımcı olabilir, üstelik kocam ve efendim diye çağırdığınız o hırsızdan daha çok, matmazel.”

Bonjour, bir anda vazifesinin gereklerini unutarak, kapıyı çarparak kapadı. “Hiç sanmıyorum! *Duponte* hırsızın teki, Mösyö Clark, insanların düşüncelerini, kusurlarını çalıyor. Baron kendi bildiğini okuyan, her açıdan mükemmel biri. Onunla birlikte olmasaydım, bu kadar özgür olamazdım.”

“Bence siz, Baron’un buradaki başansını garantileyerek, sizi hapisten çıkartmış olmasının bedelini ödüyorsunuz, bu sayede sizi zorlamış olduğu bu evlilikten de kurtulmuş olacaksınız.”

Bonjour alaycı bir ifadeyle başını geriye doğru savurdu. “Sanırım yanlış ata oynuyorsunuz. Beni matematik analizlerinizle yargılamamanızı tavsiye ederim. Giderek dostunuza benzemeye başlıyorsunuz.”

“Mösyö Clark!” diye seslendi Duponte çalışma odasından, boğuk bir sesle.

Endişe içinde, ağırlığını bir bacağımdan diğerine geçirdim.

Bonjour iyice yaklaşıp beni incelemeye koyuldu. “Bir kanınız yok, değil mi Bay Clark?”

Aklım karıştı. “Yakında evleniyorum,” diye yanıt verdim kararsızca. “Ve ona iyi davranacağımdan ve mutluluğumuz için çaba harcayacağımdan emin olabilirsiniz.”

“Mösyö, Fransız kızlarının hiçbir özgürlükleri yoktur. Amerika’da kızlar evleninceye dek özgürdürler ve bağımsızlıklarına saygı gösterilir. Fransa’da ise tam tersidir. Bir genç kız ancak evlendiği zaman özgürlüğüne kavuşur – üstelik de asla hayal edemeyeceği bir özgürlüğe. Evli bir kadının istediği kadar sevgilisi olabilir.”

“Matmazel!”

“Paris’teki erkekler çoğu zaman metreslerini kanlarından fazla kıskanırlar ve kadınlar sevgililerine kocalarından daha büyük bir sadakatle bağlıdır.”

“Peki ama onun için hırsızlık yapmayı neden kabul ediyorsunuz, matmazel?”

“Paris’te başkalarından almak istediğinizi ne yapıp edip elde etmeniz gerekir, aksi takdirde bir başkası gelip elinizdekileri kapar.”

Durdu. “Efendiniz sizi çağırıyor, Mösyö.”

Kapıya doğru yöneldim. Bonjour, abartılı bir nezaket gösterisi yaparak kenara çekilmeden, bir an kararsız kaldı. Çalışma odasına tekrar girdiğim sırada, Duponte, “Burada, bize diğerlerinden daha fazla şey anlatan bir not var, Mösyö,” dedi. “Limanda bir bölümünü duyduğunuz yazının tamamı.” Her kelimesini, ama her kelimesini defterinize yazın. Ve acele edin: Yolun yukarısından gelen bir faytonun tekerlek gıcırlandığını duydum sanırım. Hadi yazın: “Sayın Bayım, Burada üzerinde çok yıpranmış giysiler olan bir adam var, Ryan’s’ta...”

Yazacaklarımızı tamamlayınca, Bonjour bizi hemencecik aşağı götürdü.

“Buranın arka kapısı var mı?” diye fısıldadım.

“Dr. Snodgrass faytonların durduğu garajda.” Hepimiz arkamızı döndük. Bu sözler alt kat hizmetkârına aitti, bir anda yanımızda belirivermişti. “Dük gidiyor mu yoksa?”

“Korkarım programında bir karışıklık oldu,” dedi Duponte. “Dr. Snodgrass’ı bir dahaki sefere görmem gerekecek.”

“Öyleyse uğradığınızı kendisine mutlaka söylerim,” diye cevap verdi kadın tatsız bir tavırla “ve yarım saat boyunca *tek başınıza* çalışma odasında, özel eşyalarının arasında kaldığınızı da elbette.”

Duponte ile bu uyarısı karşısında donakaldık, ve çaresiz gözlerle Bonjour’a baktık. Hiç kuşkusuz o da aynı şeyi söyleyecekti.

Bonjour baygın bakışlarla diğer hizmetçiye baktı. Duponte’a tekrar baktığımda, İrlandalı kızla derin bir sohbeta daldığını fark ettim, kızın kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Duponte’un söyleyecekleri bitince, hizmetçi başını yavaşça salladı, yanakları hafifçe kızarmış gibiydi sanki.

“Pekâlâ, öbür kapı?” diye sordum, Duponte ile kızın anlaşmaya vardıklarını fark edince.

“Bu taraftan,” dedi İrlandalı kız, bize eliyle işaret ederek. Arka taraftaki koridora doğru ilerlerken, kulağınıza ön kapıya doğru yaklaşan Dr. Snodgrass’ın topuk sesleri geliyordu. Arka taraftaki patikayı çıkınca, Duponte iki bayana dönüp şapkasına hafifçe dokunarak onları selamladı. “Bonjour,” dedi.

* * *

“Mösyö, Bonjour’un yakalanmaması için doktorun oda hizmetçisini bizimle işbirliği yapmaya nasıl ikna ettiniz?” diye sordum Duponte’a caddeye çıktığımız sırada.

“Öncelikle yanlış iz üzerindesiniz. Bunu tahmin ettiğiniz gibi, Bonjour’un iyiliği için yapmadım. İkincisi, dürüst davrandım ve oda hizmetçisine başka bir randevumuz olmadığını itiraf ettim.”

“Öyleyse ona gerçeği söylediniz,” dedim şaşkınlık içinde.

“Size karşı olan ilgisinin ya da aşkının çok uygunsuz olduğunu ve patronu gelmeden ve olayın farkına varmadan, buradan sessiz sedasız ayrılmayı arzuladığımı söyledim.”

“*Bana aşkının mı?*” diye tekrar ettim. “Böyle bir şey nereden aklınıza geldi, Mösyö? Yoksa hizmetçi benim duymadığım bir şey mi söyledi?”

“Hayır, ama ben söyledikten sonra bu konuyu kafasında tarttı ve duygularını bir şekilde açık etmiş olabileceğini hissederek, bunun doğru olabileceğini *düşündü*. Artık ziyaretimiz konusunda sessiz kalacağı konusunda sizi temin ederim.”

“Mösyö Duponte! Bu taktığınızı kesinlikle anlayamıyorum!”

“Genç ve yakışıklı biri sayılırsınız,” diye cevap verdi, “en azından Baltimore standartlarına göre. Bu durumun farkında olmamanız, genç kadınla-

nın gözüne daha kolayca girmenize yardımcı oluyor. Daha içeri girer girmez, oda hizmetçisinin dikkatini çekmiş olmalısınız; işin aslı gözlerinin bir anda ışıldadığını fark ettim. Her ne kadar kendi farkında olmasa da – ta ki ben ona hatırlatıncaya dek.”

“Mösyö, ben yine de...”

“Bu kadar konuşma yeter, Bay Clark. Dr. Snodgrass ile ilgili çalışmamız gerekiyor.”

“Peki ama, Bonjour’un iyiliği için değildi, derken neyi kastettiniz?”

“Bonjour’un yardımımıza hiç ihtiyacı yok, fırsatını bulsa, kendi iyiliği için bizi kolayca karalayabilecek biri o. Bunu aklınızdan hiç çıkarmasanız iyi olur. Bunu diğer kızın iyiliği için yapım.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Eğer oda hizmetçisi Bonjour’a karşı bir tatsızlığa kalkışacak olsa, zavallı kızcağız ağzının payını fena halde alırdı. Anlayacağınız, insanların hayatını kurtarmak hayırlı bir iştir.”

Olayı safça algılayışım konusunda kısa bir süre düşündüm.

“Şimdi nereye gidiyoruz, Mösyö?”

Not defterimi işaret etti. “Okumaya tabii.”

Bu arada, karşımıza yeni bir engel çıkmıştı. Bizler dışarıdayken, büyük halam Glen Eliza’ya gelmişti. Buraya geliş amacı belliydi: Baltimore’a geri döndüğüm haberi kulağına gelmişti ve aradan bu kadar zaman geçmesine rağmen neden hâlâ evlenmediğini öğrenmek istiyordu. Hattie Blum’un halasıyla çok eskiye dayanan bir dostlukları vardı (bir komplo teorisi gibi!) ve arkadaşının, hakkımda öğrendiği yan-doğruları teyit etmek istiyordu.

Büyük halamın evde olduğunu, eve geldikten yaklaşık iki saat sonra öğrendim. Dr. Snodgrass’ın evinde bulduğumuz gazete makalelerini gerçekle-riyle karşılaştırmak için önce kütüphaneye uğramıştık. Sonra, bulduğlarımızı ayrıntılı bir şekilde tartışmak üzere, Glen Eliza’ya dönmüştük. Duponte ile birlikte yeni edindiğimiz bilgilere odaklanmaya çalıştığımızdan, hizmetkârlara bizi kesinlikle rahatsız etmemelerini tembih etmiştim. Kütüphanemdeki masanın üstü gazetelerle, listelerle ve notlarla dolup taşıyordu, bu yüzden de ikinci katın hemen hemen yarısını kaplayan kocaman salonda oturmak zorundaydık. Bir süre sonra, hava karamaya başladığı sırada, bir şeye bakmak için evin diğer tarafına geçmeye hazırlanırken, en iyi oda hizmetkârım Daphne beni durdurdu.

“İçeri girmemelisiniz, efendim,” dedi.

“Kütüphaneme giremez miyim yani? Nedenmiş o?”

“Hanımefendi rahatsız edilmek istemediğini söyledi, efendim.”

Sözünü dinleyip kapının tokmağını bıraktım. “Hanımefendi mi? Hangi hanımefendi?”

“Halanız. Siz dışarıdayken elinde bavullarıyla Glen Eliza’ya geldi, efendim. Yolculuk onu çok yormuş, hava çok soğukmuş ve trendeki görevli az kalsın bavullarını kaybediyormuş.”

Afallamıştım. “Onca zamandır burada olduğunu bilmeden salonda oturuyorum. Neden bana haber vermediniz?”

“Daha sokak kapısından girer girmez, telaş içinde, hiç kimse tarafından rahatsız edilmek istemediğinizi söyleyen siz değil miydiniz, efendim?”

“Gidip onu doğru dürüst karşılamam gerek,” dedim kravatımla, kıışmış ceketimi düzeltmeye çalışarak.

“Öyleyse sessiz olun – korkunç bir baş ağrısı olduğunu ve dinlenmek istediğini söyledi, efendim. Bir kez daha rahatsız edilmekten pek hoşlanacağını sanmıyorum.”

“Bir kez daha mı, Daphne?” Bir saat kadar önce Duponte’un, aradığı kitabı bulmak için kütüphaneye gittiğini hatırladım. Yoksa sadık hizmetçim, büyük halamla ilgili uyandan Duponte’a söz etmemiş miydi?

“Beyefendi sözlerimi dikkate bile almadı! Doğruca içeri girdi...” diye açıkladı Daphne, onaylamadığını ve Duponte ile ilgili endişeleri olduğunu belli eden bir sesle.

Duponte ile Blum Hala’nın bundan birkaç hafta önceki karşılaşmaları geldi aklıma ve büyük halamın benzer bir konuşma karşısındaki tepkisini düşündükçe, boğazım zonklamaya başladı. Onu karşılamak istediğimden pek emin değildim artık – özellikle de onun yaşlarında bir kadının, tren gecikmelerinden ve Mösyö Dupont’tan nasıl etkileneceğini kafamdan geçirdikten sonra. Salona geri döndüm. Büyük halamın varlığı bizi altüst edecekti. Akrabalık ilişkilerimin işlerime engel olmasına izin veremezdim.

O akşamla ilgili en canlı hatıralarımdan biri de uyumdan uyandırılmamdı. Salonun uzun kanepesinin köşesine kıvrılıp rahatsız bir uykuya dalmıştım. Gözden geçirdiğim kâğıtlar yerdeki halının üzerine dağılmıştı. Akşam vakitinden yaklaşık bir saat kadar sonraydı ve Glen Eliza derin bir sessizliğe gömülmüştü. Görüldüğü kadarıyla Duponte, üçüncü kattaki odasına çekilmişti. Sarsıcı bir gürültü bir anda beni uyumdan uyandırdı. Rüzgâr uzun perdelerin arasından uğulduyordu, içimi korkunç bir endişe kapladı.

Evin bu bölümündeki koridorlar boştu. Büyük halamın burada olduğunu anımsayarak, ylankevi merdivenleri tırmandım ve hizmetkârların ona hazırlamış olduğunu düşündüğüm odanın önünden sessizce geçtim, ama

odanın kapısı açıldı ve yatak bozulmamıştı. Tekrar kütüphaneye indim ve kapısını hafifçe araladım, içeride loş bir ışık vardı.

“Büyük hala Clark,” dedim yavaşça, “umanım bu kadar yorucu bir günden sonra hâlâ uyanık değilsinizdir.”

Oda boştu – ama etraf altüst edilmiş haldeydi. Her taraf adeta yağma edilmiş, kâğıtlar ve kitaplar etrafa dağılmıştı. İçeride büyük halamdan tek bir iz bile yoktu. Koridorda, koyu renk bir pelerine bürünmüş birinin kaçarcasına uzaklaştığını gördüm. Glen Eliza’nın uzun koridorlarında onu kovaladım. Adam birinci kattaki mutfağın yanındaki açık pencerelerden birinden sıvışıp evin arka tarafındaki ormanlık araziye doğru koşmaya başladı.

“Hırsız var!” diye haykırdım. “Halam,” diye düşündüm, korkudan soluk soluğa.

Evin yanındaki çakıl patıkaya doğru uzanan küçük vadiyi izleyen hırsız, durup hangi yöne koşacağına karar vermeye çalışırken, bir anda tamamen savunmasız kaldı. Hiç beklemediği bir anda üzerine çullandım ve tek bir hareketimle onu yere serdim.

“Kaçamayacaksınız!” diye bağırdım.

Birlikte bir tümseğin üzerine yuvarlandık ve bileğini avucumun içinde sıkarak yüzünü kendime doğru çevirdim. Kadife pelerininin başlığını geri itmeye çalıştım. Ama bu bir adam değildi!

“Siz? Nasıl olur? Büyük hala Clark’a ne yaptınız?” diye sordum. Sonra ne kadar saçma bir soru sormuş olduğumu fark ettim. “O sizsiniz, öyle değil mi, Matmazel? Halam buraya gelmedi bile?”

“Ona daha sık mektup yazarsanız, belki gelir,” diye payladı beni Bonjour. “Kütüphanenizde bulunan ve Duponté’un ince eleyip sık dokumuş olduğu belgelerin, Mösyö Poe’nun öykülerinden çok daha ilginç olduklarını size söylemeden edemeyeceğim.”

“Nasıl olur, biz Dr. Snodgrass’ın evinden çıkarken sizi gördüm!” sonra kütüphaneye uğradığımızı anımsadım.

“Sizden hızlıymışım demek ki. Bu sizin kusurunuz – sürekli tereddüt ediyorsunuz. Kızmayın, Mösyö Quentin. Artık berabereyiz. Siz ve efendiniz, Snodgrassların evine gelerek benim bölgerme girdiniz, şimdiyse ben sizin bölgenizdeyim. Size aşına gelmeli.” Onu çok sıkı kavramış olmalıydım ki, acıdan hafifçe kıvrandı, tıpkı benim Paris’teki harabelerde yaptığım gibi. Gömleğime değen pelerininin kadife kumaşıyla, elbisesinin ipekli dokuması hisirdiyordu.

Bileğini gevşettim. “Polise haber vermeyeceğimi biliyordunuz. Neden kaçınız öyleyse?”

“Sizi koşarken görmek hoşuma gidiyor. Biliyor musunuz, oldukça hızlı sayılırsınız, Mösyö, özellikle de başınızda size engel olacak şapkanız olmadığında.” Alaycı bir hareketle, elini saçlarının arasında gezdirdi.

Kalbim deli gibi atmaya başladı, telaşa kapılarak ayağa fırladım.

“Tanrı aşkına!” diye haykırdım, gözümü sokağa dikerek.

“Hepsi bu kadar mı?” diye güldü Bonjour.

Sokağın tepelik tarafında pusuya yatmış küçük bir araba vardı. Hattie, gayet sakin bir şekilde arabanın önünde duruyordu. Ne zaman geldiğinin farkında bile değildim ve gördükleri karşısında aklımdan neler geçirdiğini düşünmek dahi istemiyordum.

“Quentin,” dedi, bana doğru temkinli bir adım atarak. Sesi titrekti. “Sevdiğinizden birine rica edip beni buraya getirmesini söyledim. Evimden birkaç kez kaçabilmeyi başardım, ama hiçbir gelişimde burada değildiniz.”

“Dışarıda işlerim vardı,” diye geveledim aptalca.

“Akşam karanlığında daha rahatça buluşabileceğimizi düşündüm.” Ayağa kalkmadan önce, nemli çimenlerin üzerinde sere serpe yatan Bonjour’a göz ucuyla baktı. “Quentin? Bu kim?”

“Bu Bon...” İsmi söylememin garip kaçacağını düşünerek, kendime engel oldum. “Paris’ten gelen bir misafir.”

“Bu genç hanımla Paris’te mi tanıştınız ve şimdi de sizi görmeye mi geldi?”

“Özellikle beni görmeye gelmedi, Bayan Hattie,” diye karşı çıktım.

“Ona âşık olmalısınız, Mösyö Quentin. Çok güzel bir kız!” Bonjour başını geriye doğru savurdu, sonra yeni doğan kedi yavrularını sevmek istermişçesine öne doğru eğildi. Hattie bu yabancıнын bakışlarından rahatsız oldu ve şalına sıkıca sarındı.

“Söyleyin hanımefendi, hiç Paris’e gittiniz mi?” diye sordu Bonjour, Hattie’ye.

“Lütfen, Bonjour!” Bonjour’u azarlamak için Hattie’ye arkamı döndüğüm sırada, Hattie faytonuna binmiş ve arabacısına yola koyulmasını söylemişti bile. “Hattie, bekleyin!” diye bağırdım.

“Eve dönmem gerek, Quentin.” Faytonun arkasından koşarak Hattie’ye seslendim, ama ona yetişemedim, az sonra fayton ormana dalarak gözden kayboldu. Glen Eliza’ya döndüğümde, Bonjour da ortalarda yoktu, tek başıma kalmıştım.

Ertesi sabah, Bonjour’un sahtekârlığına ortak olan oda hizmetçisini bir güzel azarladım.

“Söylesene Daphne, bu genç kadının büyük halam olabileceğine inandın mı gerçekten?”

“Bana *büyük halasıyım* demedi, yalnızca *halanız* olduğunu söyledi. Üzerinde pelerini ve şapkası vardı, bu yüzden yaşını fark edemedim. Öbür beyefendi de, kütüphaneye girdiği sırada bu yanlışlığı fark etmedi. Üstelik, insanın her yaşta halası olabilir, efendim. Bir zamanlar, yirmi üç yaşında bir genç kadın tanıyordum, halası üç yaşındaydı.”

Dikkatimi en ilginç konuya, yani Duponte’a çevirdim. Aradığı kitabı bulmak için kütüphaneye girdiği sırada, penceredeki vitraylar yüzünden gündüz vakti bile loş bir ışığa sahip olan odanın içinde, her zamanki dalgınlığıyla bir kadının varlığını fark etmemiş olması anlayışla karşılanabilirdi. Ama yine de bana çok garip geliyordu. Konu ile ilgili olarak Duponte ile konuşmaya karar verdim. Öfkeme hâkim olamıyordum.

“Baron bu şekilde, şimdiye dek toplamış olduğumuz belgelerin yarısına sahip oldu, belki de daha fazlasına! Dün kütüphaneye girdiğiniz sırada, Bonjour’un *tam karşınızda durduğunu* görmediniz mi, Mösyö?”

“Kör değilim,” diye yanıt verdi. “Üstelik çok da güzel bir kız! İçerisinin kötü aydınlatılmış olduğu bir gerçek, ama o kadar da *karanlık* sayılmaz. Tabii ki onu gördüm.”

“Neden bana haber vermediniz, Tanrı aşkına? Durumu bu kadar tehlikeye sokmamış olurduk!”

“Durumu mu?” diye tekrar etti Duponte, bu çılgınlığının araştırılmamızın ötesinde bir şeylerden kaynaklandığını fark ederek. İşin gerçeği, Hattie’nin güvenini yeniden kazanabileceğimden pek emin değildim.

“Bizim sahip olduğumuz ve onların şimdiye dek ulaşamadıkları bilgilerden söz ediyorum,” dedim daha sakın ve kararlı bir sesle.

“Ah. Yanılıyorsunuz, Bay Clark. Mösyö Poe’nun ölümünün etrafındaki olaylar, hakkında bildiklerimiz, çok önemsiz gerçeklerden ve ayrıntılardan oluşuyor, bunlara gazetenin kan damarları da diyebiliriz. Yani bildiklerimizin kalbi bunlar değil. Beni yanlış anlamayın: Ayrıntılar çok önemlidir ve onlara ulaşmak kolay değildir, ancak kendi başlarına hiçbir konuyu aydınlatamazlar. İnsan gerçeği ortaya çıkarmak için, onları nasıl okuyacağını bilmelidir ve Baron Dupin’in onları okuyuş tarzı bizimkine hiç mi hiç benzemiyor. Eğer Baron’a bir avantaj vermiş olduğumuzu düşünüyorsanız, boşuna telaşlanmayın, çünkü düşündüklerinizin tam tersi geçerli. Eğer okuyuş tarzı yanlışsa, okuduğu her ayrıntı bizi ondan daha da üstün konuma getirecektir.”

17

Sayın Bayım, Burada üzerinde çok yıpranmış giysiler olan bir adam var, Ryan's'ta, 4. Bölge'nin seçim sandığında. Adamın ismi Edgar A. Poe ve büyük bir sıkıntı içindeymiş gibi görünüyor & sizin tanıdığınız olduğunu söylüyor, ve sizi temin ederim ki acil yardımınıza ihtiyacı var.

Walker isimli yerel bir matbaacı bu acil notu, kaba bir kâğıdın üzerine baştan savma bir şekilde yazıp altına da imzasını atmıştı. Not 3 Ekim 1849 tarihliydi ve Poe'nun bulunduğu seçim gününde kongre ve hükümet seçim sandığı olarak kullanılan Ryan's'ın yakınlarında oturan Dr. Joseph Snodgrass'a hitaben yazılmıştı.

Duponte ile birlikte Dr. Snodgrass'ın çalışma odasına girdiğimiz ve Hattie'nin beni başka bir kadınla yerde sere serpe yatarken yakaladığı günden birkaç gün sonra, Baron Dupin bir kez daha Snodgrass'a uğradı.

Baron'u izliyordum, sonra birdenbire sanki dünya umurunda değilmişçesine Baltimore Caddesi'nin köşesinde aylak aylak dolaşmaya başladığını fark ettim. Caddenin karşı tarafındaydım, akşam yemeği için otellere ve restoranlara doğru akın eden insan selinin ve sepetlerini başlarının üzerinde taşıyan işçilerle kölelerin arasında göze çarpmamaya çalışıyordum. Bana hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir süre boyunca Baron'un bir şeyler yapmasını beklerken, gözüm aniden yön değiştirip yanına doğru yavaşan faytona takıldı.

Faytonun içinden gelen sese kulak verdim:

“Ne yapıyorsun? Arabacı! Neden burada duruyorsun?”

Baron'un yerinden kıpırdamadığından emin olunca, faytondaki bu telaşlı müşterinin kim olduğuna bakmaya karar verdim. Arabaya yaklaştığım sırada, olduğum yerde çakıldım. Bu adamın Green ile Fayette'in köşesindeki mezarlıkta gördüğüm adam olduğundan emindim. Edgar Poe'nun cenaze töreninde de sürekli huzursuzca kıpırdanmış, bir türlü yerinde duramamıştı.

“Beni duyuyor musun, arabacı?” diye sürdürdü şikâyetini. “Arabacı?”

O anda sanki bir mucize gerçekleşmiş ve cenaze törenine katılan bu insan, karanlık bir hayal aleminden, derin bir pusun içinden çıkıp gün ışığında karşımda belirivermişti. Neilson Poe ve Henry Herring ile görüşmemizin ardından, şimdi de cenaze törenine katılan dört kişiden üçüncüsüyle karşılaşıyordum. Geriye bir tek dördüncü kalmıştı: Z. Collins Lee – kısa bir süre önce Birleşik Devletler eyalet savcısı olarak atandığını okuduğum, Poe'nun sınıf arkadaşı.

Faytonun yanına doğru ilerledim. Ama adam arabanın diğer tarafına geçmiş, bir yandan arabacıyı azarlıyor, bir yandan da kapının tokmağıyla oynuyordu. Onunla konuşmaya, pencereden işaret ederek dikkatini çekmeye hazırlandım. Sonra adam kapısını açtı.

“Kimleri görüyorum, Dr. Snodgrass!” diye bağırdı biri.

Hiç vakit kaybetmeden arabanın penceresinden uzaklaşıp atların arkasına gizlendim.

Bu, Baron Dupin'in sesiydi.

“Yine mi siz?” dedi Snodgrass onu hor gören bir tavırla. “Ne yapıyorsunuz burada?”

“Hiçbir şey,” dedi Baron masumca. “Ya siz?”

“Beyefendi, yalvarırım buradan gidin. Bir başkasıyla randevum var. Ve bu budala arabacı da...”

Hafifçe eğilince, arabacı koltuğunda oturan kişinin, Baron'un açık tenli kölesi Newman olduğunu fark ettim, durum anlaşılmıştı. Baron sokakta aylak aylak dolaşmıyordu; Snodgrass'ın kendisine teslim edilmesini bekliyordu. Hiç kuşkusuz Snodgrass'ın fayton çevireceğini bildiği bir yerde durması için Newman'ı görevlendirmişti. Snodgrass ile Baron'un aralarındaki konuşmaya ilk kez kulak misafiri olduğumda, Snodgrass'ın yüzünü tam olarak görememiştim. Baron ceketinin cebinden Walker'ın yazmış olduğu notu çıkarttı; Poe'nun bulunduğu gün Walker'ın yazmış olduğu ve yukarıda sizlere aktarmış olduğum birkaç satırı. Notu Snodgrass'a gösterdi.

Snodgrass şaşırmıştı. “Kimsiniz siz?” diye sordu.

“Bu olayda sizin de parmağınız var,” dedi Baron, “eğer isteseydim, bu notu gazeteye verir ve bu işten sizi sorumlu tutabilirdim. Konuyla ilgili pek fazla bilgisi olmayan insanlar, yeterince dürüst davranmayıp daha fazla ayrıntı vermediğiniz için, daha da kötüsü Poe'yu hastaneye tek başına gönderdiğiniz için sizi suçlardı.”

“Saçmalık! Neden beni suçlayacaklardı?” diye sordu Snodgrass.

Baron şen bir kahkaha attı. “Olayı gazetelere bu şekilde aktarırdım da ondan.”

Snodgrass itaat ile öfke arasında tereddüt etti. “Evime mi geldiniz, bayım? Eğer bunu çaldıysanız...”

Bonjour Baron’un yanında belirdi.

“Siz! Tess!” Belli ki Bonjour, Snodgrassların evinde çalışırken bu ismi kullanıyordu. “Oda hizmetçisi!” Snodgrass’ın öfkeden başka seçimi kalmamıştı. “Sizi hemen polise şikâyet edeceğim.”

“Onlara bu küçük hırsızlık olayından söz edebilirsiniz. Ancak elimde... şey, daha fazlasını söylememe gerek var mı?” dedi Baron, kendine engel olmak istemişçesine işaretparmağını dudaklarına götürerek. “Evet, başka özel belgelerinizin de elimizde olduğunu söylememe gerek var mı acaba?.. Bunları su yüzüne çıkarmaya kalkışırsak eğer, sevgili komiteleriniz ve derneklerinizin epeyce ilgisini çekmiş oluruz!.. Sen de öyle düşünmüyor musun... Tess, sevgilim?”

“Şantaj, ha!” Snodgrass bir kez daha kendine engel olmaya çalıştı, hırsından delirtmek üzere, ama aynı zamanda da kararsızdı.

“Hoş işler değil bunlar, kabul ediyorum.” Baron elini kayıtsızca salladı. “Poe’ya dönelim. Asıl ilgimi çeken konu bu, biliyorsunuz. Eğer halk öykünüzü öğrenirse – eğer hayatını kurtarmaya çalıştığınıza inanırlarsa... her şey farklı olur. Ama önce *sizin* öykünüzü dinlememiz gerekir.”

Baron Dupin’in konuyu bir anda başka yöne saptırmak konusunda özel bir yeteneği vardı. Aynı oyunu, Poe’nun öldüğü hastanede Dr. Moran’a da yapmıştı.

“Gelin benimle. Tekrar faytona binelim, Doktor, şu Ryan’s’ı bir ziyaret edelim!”

Çaresiz kalan Snodgrass, ona verecek uygun bir cevap ararken, Baron’un bu sözleri söylemiş olduğunu tahmin ediyorum, bir an önce meyhaneye gidip kendime dediklerini duyabileceğim gizli bir köşe bulabilmek için oradan uzaklaşmaya başlamıştım bile.

* * *

“Bay Walker’ın yazdığı mektubu alır almaz, bu içki salonuna geldim –meyhane çok ağırbaşlı bir isim– kesinlikle,” diye sürdürdü konuşmasını Snodgrass, Baron’un eşliğinde içeri girdiği sırada, “*o oradaydı.*”

Salonun güneş almayan, günlük kiraya verilen odalarına doğru çıkan merdivenin de gölgesinde kalan bir köşesindeki masaya oturdum. Bu odalar genellikle evlerinin yolunu bulamayacak kadar sarhoş kişiler tarafından tutulurdu.

“Poe!” diye söze girdi Baron.

Snodgrass rengi atmış bir koltuğun yanında durdu. “Evet, başı öne eğik halde burada oturuyordu. Bay Walker’ın notunda açıkça belirttiği durumdaydı – bu arada, o notu okumaya kesinlikle hakkınız yoktu.”

Baron bu azar karşısında sırttmakla yetindi. Snodgrass hüznünlü bir sesle devam etti.

“O tanıdığım, hayat dolu, iyi giyimli beyefendiden o kadar farklı bir durumdaydı ki, seçimler için burada toplanmış olan ayyaşların arasında onu güçlükle ayırt edebildim.”

“O gece bütün salon seçimlerin hizmetindeydi, öyle mi?” diye sordu Baron.

“Evet, yerel seçimler için. Her şeyi dün gibi hatırlıyorum. Poe’nun yüzü bitkin, hatta şişmiş gibiydi,” dedi Snodgrass, çelişkili sıfatlar kullanmış olmak onu rahatsız etmemişti. “Üstü başı kir içindeydi, saçları dağılmıştı, berbat görünüyordu. Alnı, o geniş alnı ve yumuşacık ve hüznünlü gözleri, cansız ve bomboş bakıyordu.”

“Kıyafetlerini yakından inceleyebildiniz mi?” Baron göz kamaştırıcı bir hızla not defterine bir şeyler karalıyordu.

Snodgrass hafızasına inanamıyordu. “Korkarım, görülecek güzel bir şey yoktu. Başında eski püskü, kenarları aşınmış, lime lime olmuş, kurdelesiz bir hasır şapka vardı. Dikişleri atmış, solmuş, leke içinde incecik bir siyah alpaka ceket ile yırtık pırtık ve üzerine birkaç beden büyük gelen alacalı bir pantolon giymişti. Üzerinde ne bir palto vardı, ne de bir boyunbağı, gömleğinin alt bölümü fena halde lekelenmiş ve buruş buruştu. Hatırladığım kadıyla, ayağında uzun süredir cıalanmadığı belli olan kaba çizmeler vardı.”

“Siz ne yaptınız peki, Dr. Snodgrass?”

“Poe’nun Baltimore’da yaşayan birkaç akrabası olduğunu biliyordum. Bu yüzden ilk iş olarak ona bir oda tuttum. Barmene yukarı kadar eşlik ettim ve doğru düzgün bir oda seçtikten sonra, Poe’yu odasına yerleştirmek için tekrar aşağı indim. Akrabalarından haber alıncaya dek burada kalmasını uygun görmüştüm.”

Merdivenlere doğru ilerlediler; Snodgrass, Poe için seçtiği, merdivenlerin diğer tarafındaki odayı işaret etti. Bense karanlığın içine gizlenerek göze batmamaya çalıştım.

“Demek Poe için bir oda seçip akrabalarına haber gönderdiniz?” diye sordu Baron.

“İşin ilginç yanı da bu zaten. Onlara haber göndermememe gerek kalmadı. Merdivenleri ikinci kez tırmandığımda, karşımda Poe’nun karısının akrabası olan Bay Henry Herring’i buldum.”

“Siz daha ona haber bile vermeden mi?” diye sordu Baron. Söyledikleri bana da garip gelmişti, Snodgrass’ın yanıtını duymak için dikkat kesildim.

“Aynen. Tam karşımda duruyordu – belki de yanında Poe’nun akrabalarından biri daha vardı. Hatırlamıyorum.”

Bu da çok tuhaftı. Neilson Poe bana, Edgar Poe’nun durumunu hastaneye yatırıldıktan sonra öğrendiğini söylemişti. Henry Herring’in yanındaki akrabası Neilson Poe değilse eğer, başka kim olabilirdi?

Snodgrass devam etti: “Bay Herring’e, akrabasını kendi evine götürmek isteyip istemediğini sordum, ancak kesinlikle razı olmadı. ‘Poe son dönemlerde çok fazla içmeye ve kendini kaybedip tatsız olaylara karışmaya başladı,’ diye açıkladı bana Bay Herring. Hastanenin, onun için bir otel odasından daha uygun olacağına karar verdi. Bir ulak gönderip Washington Üniversite Hastanesi’ne gidecek bir fayton bulmasını söyledik.”

“Poe’ya hastaneye kadar kim eşlik etti?”

Snodgrass bakışlarını huzursuzca yere doğru çevirdi.

“Arkadaşınızı oraya tek başına gönderdiniz,” dedi Baron.

“Ayakta duramıyordu, anlasanıza, ve koltuğa uzandıktan sonra faytonda oturacak yer kalmıyordu. Kendinden geçmiş haldeydi! Onu bir ceset gibi taşıyıp arabanın içine yerleştirdik. Direnmeye çalıştı, bir şeyler mırıldandı, ama hiçbir şey anlaşılmıyordu. O anda ölüm döşeginde olduğunu anlayamadık. Korkütük sarhoştı ne yazık ki. Onu ölüme sürükleyen şey buydu.” Snodgrass iç geçirdi.

Doktorun, Poe’nun içki alışkanlığı hakkında ne düşündüğünü biliyordum. Dupont, çalışma odasındaki kâğıtların arasında, Poe’nun ölümü konusunda yazmış olduğu birkaç dizeyi bulmuştu. “Oh! Bu gerçekten de çok acı bir sahneydi,” diye başlıyordu şiiri,

*Sen gururlu yürekli ve asil beyinli insan
İçkinin kollarına attın kendini bir an
Özellğine asla uymayan bir tarzdı bu
Ahenkli ve yüce fikirlerinle çatışan.*

“Edgar Poe’nun ölümü hakkında bu kadar konuşmak yeter,” dedi Snodgrass Baron’a, öfkeli ama sessizce. “Umarım duyduklarınız sizi mutlu etmiştir ve bundan sonra Poe’nun günahlarını daha fazla aydınlatmak istemezsiniz. Kabahatleri halkın arasında fazlasıyla eleştirildi zaten ve doğrusunu söylemek gerekirse bunda benim de katkım var.”

“Bu konuda endişelenmenize hiç gerek yok, Doktor,” dedi Baron. “Poe bir damla bile içmemişti.”

“Ne demek istiyorsunuz? Bu konuda en küçük bir kuşku bile yok. Poe’yu öldüren sefahat alemiydi. Hastalığının adı *mania a patu* idi, gazeteler bile bundan söz etti. Bu konuda tüm bilgilere sahibim.”

“Korkarım siz olaylara şahit oldunuz,” dedi Baron sırtarak, “ve hatta bu bilgilere sahip bile olabilirsiniz, ancak *hakikati* bilmiyorsunuz.” Baron Dupin, Snodgrass’ın karşı koymasına engel olmak için elini havaya kaldırdı. “Boşuna kendinizi savunmaya çalışmayın, Dr. Snodgrass. Siz elinizden geleni yaptınız. Edgar Poe’yu bu duruma getiren siz değildiniz, ancak alkol de değildi. O gün şair bundan çok daha şeytanca güçlere hedef olmuştu. Bu açıdan adını temize çıkarmamız gerek.” Baron bu konuşmayı Snodgrass’a değil de, kendi kendine yapmış gibiydi.

Ama Snodgrass sanki acımasızca hakarete uğramış gibi, elini sallamayı sürdürdü. “Beyefendi, ben bu konuda bir uzmanım. Baltimore’un içki karşıtı komitelerinden birinde görev yapıyorum! İçkili bir... bir... ayyaşın neye benzediğini bilirim, özellikle de onunla karşı karşıya kaldığımda!”

Baron, Snodgrass’ın sözlerini yavaşça tekrar edip olduğu yerde dönmeye başladı, burun delikleri bir savaş atınınkiler gibi açılıp kapanıyordu. “Edgar Poe’nun adı temize çıkarılmalı!”

“Baron dedi ki, Poe’nun *içki içmesi için* hiçbir neden yokmuş ve gazetelerin belirttiği gibi, ölümüne neden olan şey içki değilmiş.”

Şu an evimdeki kütüphanede, Duponte’un karşısında, bir sandalyenin kenarına ilişmiş oturuyordum.

Doğal olarak, Baron ile Snodgrass arasında geçen konuşmanın ne kadar hoşuma gitmiş olduğunu açıkça göstermek istemiyordum. Baron’u göklere çıkarmak niyetinde değildim. Ne de olsa o, en önemli rakibimiz ve engelimizdi.

“Dr. Snodgrass’ın yüzündeki ifadeyi görmeliydiniz!” diye devam ettim elimde olmadan. “Sanki Dupin çenesine bir yumruk savurmuş gibiydi.” Güldüm. “Bana kalırsa Snodgrass –şu sahte dost– bunu hak etti.”

Aklıma konuyla ilgisiz bir düşünce, daha doğrusu bir soru geldi. Acaba Poe’nun öykülerinde, C. Auguste Dupin’in bir avukat olduğundan söz ediliyor muydu hiç? Elimde değildi. Aklımda yalnızca bu soru dönüp dolaşıyordu ve buna engel olamıyordum.

“Başka bir şey?”

“Ne?” Bir anda kendime geldim ve uzun bir sessizliğe neden olduğumu fark ettim.

“Dikkatinizi çeken başka bir şey oldu mu, Mösyö?” diye sordu Duponte, sandalyesini gazetelerle dolu masanın önüne doğru çekerken.

İlgimi çeken diğer noktalardan da söz ettim, özellikle de Snodgrass’ın kendisine haber bile göndermesine fırsat kalmadan, Henry Herring’in hiç beklenmedik bir anda Ryan’s’ta, belirmesinden ve Poe’nun berbat durumdaki kıyafetinden. Baron Dupin’in adını bir kez daha anmamaya özen gösterdim; hem kendim için, hem de Duponte’un iyiliği için.

“Neilson Poe, Herring! Şimdi de Snodgrass!” diye haykırdım hoşnutsuzca.

“Ne olmuş onlara, Mösyö?” diye sordu Duponte.

“Hepsi de Poe’nun cenaze törenindeydiler – onu onurlandırmakla görevli insanlardı. Oysa Snodgrass Poe’yu pis bir ayyaş olarak tanımlıyor. Neilson Poe, kuzeninin şerefini savunmak için hiçbir şey yapmıyor. Henry Herring, Snodgrass kendisini çağırmadan Ryan’s’a geliyor ve akrabasını bir başına hastaneye gönderiyor.”

Duponte düşünceli bir tavırla, elini çenesine götürdü, ağzını şapırdattı, sonra sandalyesine oturup sırtını bana döndü.

Bu süre içinde, casusluk yapmam konusunda beni destekleyen Duponte’un asıl amacının beni meşgul etmek olduğunu, geç de olsa anlamıştım. Yukarıda sözünü ettiğim rahatsız edici konuşmadan sonra, beni kayıtsızca dinlediğini bildiğimden, ona sadece raporlarımı vermekle yetindim ve her türlü sohbetten kaçındım. Bazı akşamlar Glen Eliza’ya varış saatimden önce yatak odasına çekilmişse, ona günlük gözlemlerimi içeren uzun bir mektup bırakıyordum. Ancak Bonjour’un çevirdiği dolabı fark etmesine rağmen, bana hiçbir şey belli etmemesini ve bu yüzden de Glen Eliza’nın önünde Hattie ile yaşadığım utanç sahnesini bir türlü aklımdan çıkaramıyordum. Duponte’un bu mesafeli davranışlarını fark etmiş olduğunu biliyordum, oysa bu konuda hiç yorum yapmıyordu.

Bir sabah kahvaltı ederken, “Bir mektup yazmayı düşünüyorum,” dedim. “Poe’nun kötü yola düştüğünü söyleyen o alkol karşıtı New York gazetesine. Uzun zamandır aklımdaydı zaten. Biri onlara, bu bilgiyi kendilerine veren sahte-tanıklarn isimlerini sormalı.”

İlk başta Duponte yanıt vermedi. Sonunda bana dalgın bir bakış attı.

“Şu alkol karşıtı gazetede yayınlanan makale hakkında ne düşünüyorsunuz, Mösyö Duponte?”

“Onun alkol karşıtı bir gazete olduğunu,” dedi. “Tek gayeleri dünyadaki içki tüketimini azaltmak, öte yandan bu insanlar çok farklı ve bir o kadar da tutarsız bir gereksinim içindeler, Mösyö: Alkol karşıtı gazetele rin neden varlıklarını sürdürmeleri gerektiğini okuyucularına kanıtlamak için örnek gösterebilecekleri, alkol yüzünden hayatlarını mahvetmiş çok sayıda insana ihtiyaçları var. Poe onlardan biri oldu.”

“Öyleyse gazetenin tanığının gerçek olmadığını düşünüyorsunuz?”

“Kuşkuluyum.”

Bir an için, dostumla aramızda ilişkiyi yeniden güçlendirebileceğim konusunda ümitlendim. “Dediklerini çürütmek için elinizde gerekli deliller var, Mösyö. Sizce onu buldukları sırada, Poe’nun içkili olmadığını ispat edebilir miyiz?”

“Ben size asla onun alkolsüz olduğunu düşündüğümü söylemedim.”

Öylesine afallamıştım ki, cevap bile veremedim. Dedikleri kesin de-ğildi, ancak anladığım kadıyla, Baron’un Ryan’s’ta söylediklerinin tam aksini iddia ediyordu. Konuyu değiştirmeye karar verdim... Söyleyeceklerini duymak istemiyordum...

“Aslında” –Duponte benden önce davrandı, korktuğum başıma geliyordu– “bence kesinlikle alkollüydü.”

Duyduklarım doğru muydu? Duponte onca araştırmayı, Poe’nun ka-bahatini onaylamak için mi yapmıştı?

“Şimdi bana, Baron’un topladığı üyelik aidatlarından biraz daha söz edin...” dedi.

Farklı bir konu olduğu müddetçe, her konuya razıyım. Baron Dupin, Baltimore’da mahalle mahalle gezerek bir para toplama kam-panyasını yürütüyordu. Tek bir istiridye restoranında, tam on iki adam-dan aidat parası toplamayı başarmıştı. Bu Fransız adamın gelişinden rahatsız olan restoran sahibi, geliş nedenini benimle paylaşmıştı. Meğer Baron, “İki haftaya kadar, Poe’nun ölümüyle ilgili tüm gerçekleri öğre-neceksiniz!” diye ilan etmiş oradakilere. Sonra da Bonjour’a dönüp, “Hele Paris’te bu başarıyı bir duysunlar, sonrasında, sonrasında...” Yorumlarının devamını duyamamış; Baron Dupin’in doymak bilmez hayal gücüne göre, bu başarı ner türlü olanağı önüne serecekti.

Birkaç gün sonra, Baron Dupin, otelinin lobisinde otururken gözü-me biraz endişeli göründü. Sonrasında, hamallardan birine bahşış verip neler olup bittiğini sordum. Baron Dupin’in, zenci yardımcısını bulmaya çalıştığını, ama delikanlının gitmiş olduğunu gördüğünü söyledi. Büyük bir kargaşadan ve arayışlardan sonra, Newman’ın hükümet yetkilileri tarafından azat edildiği öğrenildi. Baron aldatıldığını ve bunun kimin tarafından yapıldığını anladı. Gülmeye başladı.

“Neden gülüyorsun?”

“Çünkü, sevgilim,” dedi Bonjour’a. “Daha zekice davranmam gere-kirdi. Elbette ki azat ettirildi.”

“Yani bunu Duponte’un mu yaptığını ima ediyorsun? Nasıl?”

“Duponte’u henüz tanımıyorsun. Onu daha yakından tanıman gere-kecek.”

Baron’un, bana rapor edilen bu hüsranı beni gülümsetti.

Bu olayın bir gün öncesinde, Duponte’un talimatları doğrultusunda, Newman’ın sahibinin ismini bulmuştum. Borçları binmiş ve acil paraya

ihtiyacı olan bir adamdı ve bu yüzden de Newman'ı Baron'a süresiz kiralamak üzere bir anlaşma yapmıştı. Baron'un Newman'a, özgürlüğünü satın alma sözü vermiş olduğunu bilmiyordu. Adam ayrıca, Newman'ın, kendisine söylendiği gibi "ufak bir aile" için çalışmadığını duyunca da çok şaşırmıştı. Newman'ın sahibine bunları anlattığımda, adam çok öfkelenmişti. Ancak, kölenin özgürlüğünü satın almak için kendisine teklif ettiğim çeki reddedecek kadar da öfkelenmemiş olmalıydı. Sahibi olduğum hukuk bürosunda çalışırken, borçları olan insanlarla nasıl antlaşmaya varılacağını öğrenmiştim; özgüvenlerine zarar vermeden ve ne kadar ihtiyaç içinde olduklarını bildiğimi belli etmeden.

Genç adamı kendi ellerimle tren istasyonuna bırakıp Boston'a kalkan ilk trene bindirmiştım. Bir köleyi azat ettiğinizde, eyalet topraklarından hemen çıkış yapması gerekirdi, böylelikle geride kalan köleleri olumsuz yönde etkilememiş olurdu. Birlikte yürürken, Newman neşe içindeydi, ama bir o kadar da endişeli, sanki yer yarılacak ve eyaletten güven içinde ayrılmasına engel olacaktı gibi hissediyordu. Çok yolumuz kalmamıştı. İstasyona varmamıza birkaç metre kala, arkamızda korkunç bir gürültü duyduk ve bütün yayalar gibi yoldan çekildik.

Zenci erkekler, kadınlar ve çocuklarla dolu üç omnibüs yanımızda durdu. Araçların arkasında, at sırtında ilerleyen adamlar vardı. İçlerinden bir tanesi bana tanıdık geldi; Uzun boylu ve gri saçlı olan Hope Slatter idi, şehrin en güçlü köle-tüccarı ya da *zenci-taciri*. Baltimore'daki önemli köle-tüccarları, satın aldıkları köleleri, genellikle evlerinin içindeki özel sığınaklarda saklardı, ta ki güneydeki ticaretin merkezi sayılan New Orleans'a kalkan bir gemi, yolcu kotasını doldurup, onları ücretsiz taşımayı kabul edinceye kadar. Slatter ile yardımcıları her omnibüse tıklmış on ikişer köleyle birlikte limana doğru ilerliyorlardı.

Omnibüslerin yanında başka zenciler duruyordu, kollarını omnibüslerin pencerelerine dayamak için arada sırada duruyorlar, sonra da onlara yetişmek, onlarla son bir kez konuşabilmek ya da onlara dokunabilmek için arkalarından koşuyorlardı. İçeridekilerin ya da dışarıdakilerin ağlayıp ağlamadıklarını seçemiyordum. Omnibüslerden birinden tiz bir çığlık yükseldi, herkes durup başını çevirdi. İçerideki kadınlardan bir tanesi, sahibi tarafından Slatter'a satıldığını ve ailesinden ayrıldığını herkesin duymasını ister gibiydi.

Köle-tüccarı ile yardımcıları kamçılarını saklatarak, araçların çevresindekileri, yollarına engel olmamaları konusunda uyardılar. Kölelerden bir tanesi, omnibüsün penceresine tırmanmış, cama tutunuyor, bir yan-

dan da içeride göremediği karısına sesleniyordu. Karısı, diğer kölelerin arasından güçlkle sıynılarak omnibüsün penceresine yaklaştı.

Bunu fark eden Slatter, atını mahmuzlayarak omnibüsün diğer yanından dolandı. “İn şuradan!” diye uyardı adamı.

Pencereye tutunan köle onu duymazdan gelerek, içeri doğru eğilip karısına sarılmaya çalıştı.

Slatter kamçısını eline aldı, deri kayışını bileğine doladı. kamçıyı adamın sırtına indirdi, bir kez de midesine vurup onu kıvrandır halde yere serdi. “Uzaklaş, küçük köpek, yoksa seni tutuklattırırım! Sonra başına geleceklere çok pişman olursun!”

Slatter, yerde kıvranan kölenin çevresinden atıyla geçerken, gözü bana takıldı – daha doğrusu yanımda duran genç zenciye.

“Bu da kim?” diye sordu yüksek eğerinden inmeden, bize doğru yaklaşarak. Bastonunu Newman’a doğru uzatmıştı.

Newman’ın dudakları titremeye başladı; konuşmaya çalıştı ama beceremedi. Köle-tüccarının demin yaptığı korkunç işe devam edeceğini sandım, ama umduğum gibi olmadı.

Kırbacını önce Newman’ın ağzına doğrulttu, ardından da tıp fakültesinde ders verirmişçesine vücudunda gezdirdi. “Ne hoş bir zencisin, sen. Güzel bir ağız, düzgün sayılabilecek dişler, görüldüğü kadarıyla kırık kemik yok. Bahse girerim, senden iyi arabacı olur ya da garson, dikkatli ve dürüst bir görünüşün var.” Sonra bana dönerek, “Onu en az altı yüz dolara satabilirim, tabii komisyonumu da alırım,” dedi.

“Ben sahibi değilim,” diye cevap verdim. “Üstelik satılık da değil.”

“Öyleyse senin piçindir, belki?” dedi alaycı bir tavırla.

“İsmim Quentin Clark, avukatım. Bu gördüğünüz genç adam azat edildi.”

“Ben özgür bir adamım, patron,” diye hafifçe fısıldadı Newman nihayet.

“Ya?” dedi Slatter düşünceli, sonra atını ters yöne çevirip yeniden Newman’a baktı. “Belgeni görelim öyleyse.”

Bunun üzerine, o sabah bütün gerekli evraklarını alan Newman, titremeye ve kekelemeye başladı.

“Hadi ama.” Slatter kamçısıyla Newman’ın omzunu hafifçe dürttü.

“Bırakın onu,” diye bağırdım. “Onu kendi ellerimle azat ettim. O sizden bile özgür biri, Bay Slatter, çünkü köleliğin ne demek olduğunu tattı.”

Slatter, Newman’ın omzuna daha hızlı vurmak üzereyken, bastonunu havaya kaldırıp ona engel oldum. “Ne dersiniz, Bay Slatter,” dedim.

“Madem belgelere bu kadar önem veriyorsunuz, yetkililere haber verelim de gelip omnibüsteki kölelerinizin evraklarını denetlesinler, koşullara uygun olarak satılmışlar mı, bakalım.”

Slatte sinir içinde sırtıttı. Kamçısını nazik bir hareket yaparmışçasına indirdi ve tek bir kelime daha etmeden, limana doğru ilerleyen kafiyele yetişmek için atını mahmuzladı. Newman soluk soluğa kalmıştı.

“Neden ona evraklarını göstermedin?” diye sordum ısrarla. “Onları üzerinde taşıyorsun, değil mi?”

Başındaki yırtık pırtık şapkayı işaret etti – evraklarını şapkasının kenarına dikmişti. Newman bana, Slatte gibi pek çok tüccarın insanlardan özgürlük kâğıtlarını göstermelerini istediklerini, evrakları ellerine alır almaz da onları yırtıp atıklarını söyledi. Sonra bu tüccarların, azat edilen kadın ve erkekleri, özgürlüklerini kanıtlayamayacakları uzaklıktaki başka bir eyalete yasal köleler olarak satıncaya dek evlerinin mahzenlerine hapsedtiklerini anlattı.

“Mösyö Duponte, size acilen bir şey sormam gerekiyor.”

Bunu sakın akşam yemeklerimizi yediğimiz, Glen Eliza’nın yemek odasındaki büyük dikdörtgen masanın etrafında oturduğumuz sırada söyledim.

Duponte başını salladı. “Baron’un, Poe’nun ölümü hakkında konferanslar vermesi, hakikate geri döndürülemeyecek biçimde zarar verebilir. Belki de konferans başlamadan, onu salonunun girişinde oyalayabilirim, siz de içeridekilere esas gerçeği anlattırsınız.”

“Yo, Mösyö,” dedi Duponte başını olumsuzca sallayarak. “Böyle bir şey yapmayacağız. Olup bitenlere hazırlıklı olmamız için yapmamız gereken bir sürü başka şey var.”

Üzülerek dediklerini onayladım ve tabağımdakilerin tek bir lokmasına bile elimi sürmedim. Bunu bir deney olarak yapmıştım. Duponte sınavı geçememişti. Bir kez daha derin sessizliğine gömülmüştü.

Dikkatim tamamen dağılmıştı. Maalesef babamın yatırımlarını yöneten o iki huysuz adam evime gelmişlerdi ve onları alelacele geri göndermiştim. Ciroları ve muhasebe hesaplarını düşünecek durumda değildim.

“Morg Sokağı Cinayetleri”nin devamı niteliğindeki “Çalınan Mektup.” Bir özlem duygusuyla düşündüğüm buydu işte. C. Auguste Dupin, Bakan D- tarafından çalınan mektubun gizli yerini keşfetmişti – büyük bir ustalıkla gizlenmiş olan mektup, *meğer herkesin gözü önündeymiş*. Oraya bakmak hiç kimsenin aklına gelmemişti, tek bir insan hariç. Araştırmacı sokağın ortasında silahı ateşlemek ve bir kargaşa başlatmak için isimsiz bir işbirlikçiden yararlanıyordu. İşbirliğinin dikkatleri dağıtması C. Auguste Dupin’in mektubu bulmasına ve yerine sahtesini koymasına yarıyordu.

Bu olayı başka bir konuya bağlayacağım. C. Auguste Dupin işbirlikçisine güveniyordu; ayrıca Poe’nun üçlü eserinde, Dupin’in sadık yardımcısının yaptığı işe de güveni tamdı.

Öte yandan Auguste Dupont'un, yani benim arkadaşımın, işbirlikçi olarak benim yaptığım işe pek itimadı yoktu ve dalga geçtiği Henry Reynolds hakkındaki düşüncemi ya da Baron'un konferansını kesmek konusundaki fikirlerimi ve önerilerimi kibarca hiçe sayıyordu. Öte yandan, Baron Dupin yaptığı işlerde, sürekli olarak suç ortaklarından yararlanıyordu.

Sonra Baron'un kıyafet ve kimlik değiştirme konusundaki yeteneği de oldukça ilginçti. "Çalınan Mektup"ta, buna benzer bir şekilde, kahraman Dupin, zeki rakibi Bakan D-'yi yanıltmak için yeşil gözlükler kullanmıştı.

Peki ya Baron Dupin'in bir avukat olmasına ne demeliydi? Şu son üç gün içerisinde üçlü eserin bazı satırlarının altını çizmeye başlamıştım. "Marie Roget'nin Sırrı"nı dikkatle okuyan bir okuyucu, özellikle bazı bölümlerde C. Auguste Dupin'in hukukla yakından ilgilendiğini anlardı, belki de öyküde bize iletmeye çalışılan mesaj, onun aslında *bir hukuk adamı olduğuydu*. Tıpkı Baron Dupin gibi.

Bunun dışında her insanın rahatlıkla fark edebileceği, isminin baş harfleri konusu vardı: C. Auguste Dupin. C. Dupin. Bu baş harf insanlara *Claude* Dupin adını çağrıştırmıyor muydu? Ve dâhi bir araştırmacı olan Poe'nun kahramanı ikinci öyküde "Chevalier" unvanıyla onurlandırılmış mıydı? Chevalier C. Auguste Dupin. Baron C. Dupin.

"Peki ama ya Baron Dupin'in paraya olan düşkünlüğü?" diye sordum kendi kendime. Bu da ne yazık ki, C. Auguste Dupin'in her üç öyküde de yeteneklerinin karşılığında *çekinmeden* talep ettiği maddi çıkarlarını hatırlatıyordu.

Her şey bir yana, şu sıralar Baron Claude Dupin, Snodgrass'ın karşısına çıkıp Poe'nun yüz kızartıcı sefahat âlemine kapıldığını cesurca inkâr ediyordu. Oysa aynı gün Glen Eliza'da *Auguste Dupont aynı utanç verici durumun adeta savunucusu oluvermişti*. Poe'nun içki alışkanlığı konusundaki kayıtsız tutumu durmadan kulaklarımda çınliyordu, ta ki acısına yenik düşünceye dek. "Ben size asla öyle olmadığını söylemedim."

Düşüncelerimin tomurcuklanıp yeşermelerini bekledim: Ya Baron Dupin, *gerçek Dupin* ise? Sizce Poe, beni bu denli telaşlandıran ve rahatsız eden bu neşeli, felsefi, hilekâr keratadan keyif almaz mıydı? Poe bana yazdığı mektuplardan birinde, Dupin'in öykülerinin yalnızca yöntemlerinden ötürü değil, "yöntemlerinin *havasından*" ötürü de çok ustaca yazılmış olduklarını belirtmişti. En sonunda Baron etrafındakilerin hay-

ranlığı kazanmanın önemini anlamamış mıydı? Oysa bu, Duponte'un umurunda bile değildi, hatta bundan uzak durmaya çalışıyordu. Bu düşünceler beni inanılmaz ölçüde rahatlatmıştı. Demek ta en başından beri yanlış fikirlere kapılmışım.

Gecenin geç bir vakti, zihnim bu düşüncelerle dopdoluyken, sessizce merdivenlerden inip yavaşça Glen Eliza'dan ayrıldım. Yarım saat sonra Baron'un oteline varmış, kapısının önünde duruyordum. Derin derin soluk alıp veriyordum, nefesim çılgın düşüncelerimi yankılıyor gibiydi. Odanın kapısını çaldığımda heyecandan ölmek üzereydim. Kapının diğer tarafından gelen hışırtıyı duydum.

"Yanıldığımı kabul ediyorum," dedim yavaşça. "Lütfen, sizinle yalnızca birkaç dakika konuşmak istiyorum." İzlenmediğimden emin olmak için arkama baktım.

Odanın kapısını dirseğimle iterek açtım ve içeri doğru bir adım attım.

Burada ne aradığımı izah etmem için, kısa bir konuşma yapmam gerektiğini biliyordum. "Baron Dupin, lütfen! Hemen konuşmamız gerekiyor. Sizin o olduğunuza inanıyorum – bunu biliyorum."

20

“Baron! Bu otelde gerçek bir baron mu kalıyor yoksa?”

Gür sakallı bir adam, üzerinde pijamaları ve terlikleri, elinde de bir şamdanla kapının önünde duruyordu.

“Bu Baron Dupin’in odası değil mi?”

“Onu hiç görmedik!” diye yanıt verdi adam hayal kırıklığına uğramışçasına. Yatak örtüsünün altında, şimdiye dek varlığını fark etmemiş olduğu bir baron olabileceği ümidiyle arkasını dönüp baktı. “Ama biz Philadelphia’dan bu öğleden sonra geldik daha.”

Adamdan özür dileyip hızla lobiye indim, oradan da sokağa fırladım. Baron yine otel değiştirmişti anlaşılan, dalgınlığıma gelmiş olmalıydı, gözden kaçırmıştım. Otelden çıkar çıkmaz kafamı toparlamaya çalıştım. Tam o sırada ensemeye gözlerini dikmiş biri olduğunu hissettim ve yavaşladım. Ruh halimden kaynaklanan bir hayal ürünü değildi. Daha önce görmüş olduğum yakışıklı zenci hemen arkamdaydı, ellerini paltosunun ceplerine daldırılmış, sokak ışığının altında duruyordu. Yanlış mı görüyordum yoksa? Işığın altında çok kısa bir süre kaldı; bir daha da onu göremedim. Diğer tarafa döndüğümde, Baron’u takip ederken dikkatimi çeken demode paltolu adamlardan birini görür gibi oldum. Etrafımın sarılmış olduğu duygusuna kapıldım ve yüreğim hızla çarpmaya başladı. Elimden geldiğince hızlı yürümeye başladım ve ilk boş bulduğum faytona atlayıp apar topar Glen Eliza’nın yolunu tuttum.

Bütün gece gözümü kırpmadım; Dupont ile Baron’un birbirine karışan görüntüleri ile Hattie’nin şen kahkahalarının sesi bir an olsun aklımdan çıkmadı. Sabah, bir ulak kütüphane memurundan bana bir not getirdi. Ona Poe hakkındaki makaleleri veren kişiyle ilgiliydi – gerçek Dupin’in varlığını kanıtlayan ilk ipucunu.

Kütüphane memuru nihayet kim olduğunu hatırlamıştı, daha doğrusu adamı görmüş ve bana gönderilmek üzere ondan kartvizitini rica etmişti.

Makaleleri veren adamın adı Bay John Benson idi, ismi bana yabancıydı. Parlak kartvizitinin üzerinde Richmond adresi basılıydı, ama ada-

mın el yazısıyla yazılmış bir Baltimore adresi de vardı. Biri gerçek Dupin'i bulmamı mı istiyordu yoksa? Poe'nun ölümünü çözmek üzere başarılı bir araştırmacının Baltimore'a getirilmesi gerektiğini düşünen biri mi vardı? Yoksa bu iş için ben mi seçilmiştim?

İşin gerçeği, bu konuda bir açıklama beklediğim söylenemezdi. Bana göre, kütüphane memuru, iyi niyetli olmasına rağmen, iki yıl önce, yalnızca birkaç dakikalığına gördüğü bu adamı bir başkasıyla karıştırıyordu.

Önceki gece, arkamdan sessizce yaklaşıp çevremi saran gölgeleri düşündüm. O gün dışarı çıkmadan önce, babamın Baltimore ile ticaret yapan gelişmemiş ülkelere yaptığı iş seyahatlerinde yanında götürdüğü ve her zaman bir kutunun içinde sakladığı tabancasını yanıma aldım. Silahı paltomun cebine koyup Benson'ın kartvizitinin üzerinde yazan adresi aramaya koyuldum.

Baltimore Caddesi'nde yürürken, sık bir dükkânın tabelasının önünde duran Hattie'yi gördüm. Yüzüme bile bakmadan yanımdan uzaklaşmak isteyebileceğini düşünerek, ona gönülsüzce el salladım.

Bir anda bana doğru koşup içtenlikte sarıldı. Şefkatiyle yeniden yanımda olduğunu hissetmenin bana verdiği güven beni çok heyecandırmış olsa da, ceketimin cebinde taşıdığım silahı hissetmesinden ve onu rahatsız eden düşüncelerin yeniden aklına gelip bir kez daha benden kuşkulandırmasından korktum.

Birilerinin bizi izliyor olmasından korkarmışçasına, sarıldığı hızla kollarımın arasından ayrıldı.

"Sevgili Hattie," dedim, "benden nefret etmiyorsunuz, değil mi?"

"Oh, Quentin. Kendinize yeni dünyalar bulduğunuzu, birlikte yaşadığımız deneyimlerin dışında farklı deneyimler yaşadığınızı biliyorum."

"O kadının kim olduğunu anlamıyorsunuz. O bir hırsız, bir sahtekâr! Lütfen, size açıklamama izin verin. Sessiz bir yere gidip konuşalım."

Birlikte yürümemiz için koluna girdim. Elimi nazıkçe itti.

"Artık çok geç. O gece Glen Eliza'ya gelmemin nedeni size her şeyi anlatmaktı. İşlerin eskisi gibi olmadığını size söylemiştim."

Bu doğru olamazdı! "Hattie, ben doğru olduğuna inandığım şeyin peşinden gitmek istedim. Kısa zaman sonra her şey normale dönecek."

"Halam, bir daha sizin adınızı bile ağzıma almamı istemiyor ve kimseye nişanımızla ilgili tek bir söz dahi etmemeleri konusunda bütün arkadaşlarımı uyardı."

"Ama Blum Hala'yı ikna etmenin bir yolu olmalı... Bana verdiği notta yazan şey, yani sizin bir başkasıyla birlikte olduğunuz... doğru mu?"

Hattie başını hafifçe salladı. “Bir başkasıyla evlenmek üzereyim, Quentin.”

“Bunun Glen Eliza’da gördüklerinizle bir ilgisi yoktur umarım.”

Başını bu kez olumsuzca salladı, bakışları ifadesiz ve belirsizdi.

“Kim?”

Cevabım hemen oradaydı.

Peter, satıcı kızın kendisine vermiş olduğu bozuk paraları sayarak Hattie’nin önünde durduğu dükkândan dışarı çıktı. Beni görünce, kendini suçlu hissederek yön değiştirdi.

“Peter?” diye bağırdım arkasından. “Hayır.”

Bakışlarının amaçsızca bana doğru dönmesine izin verdi. “Merhaba, Quentin.”

“Peter ile mi nişanlandınız!” Hattie’ye doğru ilerleyip Peter’ın duyamayacağı şekilde kulağına fısıldadım. “Sevgili Bayan Hattie, bana tek bir şey söyleyin – mutlu musunuz? Yalnızca bunu söyleyin.”

Hattie durdu, sonra elini bana doğru uzatarak başını hevesle salladı.

“Gel konuşalım, Quentin,” dedi Peter.

Ama ben konuşmak istemiyordum. Şapkama hafifçe dokunup Peter’ın yanından hızla geçerek yoluma devam ettim. Her ikisinin de ortadan kaybolmasını diledim.

“Quentin! Lütfen!” diye seslendi Peter. Beni kısa bir süre takip etti, ama durmayacağımı anlayınca –belki de gözlerimdeki öfkeyi fark edince– peşimi bıraktı.

Duyduğum haberin şokundan, ceketimin cebindeki silahı unutmuş-tum. Bay Benson’ın evine doğru giderken, Baltimore’un en şık, en saygın sokaklarından geçtim.

Evin beyi ile görüşmem gereken kısa bir mesele olduğunu belirttikten ve yanımda, kendimi tanıtan bir mektup getirmediğim için özür diledikten sonra, kapıyı açan zenci hizmetkâr beni oturma odasındaki kanepeye buyur etti. Odalar günün modasına uymayacak kadar boştu, Doğuya özgü desenler içeren duvar kâğıtlarıyla kaplı duvarlarda küçük gravürler asılıydı; odadaki tek büyük sayılabilecek, ilk bakışta kayda değer olmadığını düşündüğüm tablo, kanepenin üzerinde asılı durandı.

Bilimsel açıdan, bir tablonun gözlerini size diktiğini hissetmek mümkün müdür bilemiyorum, ancak ev sahibini beklerken, zihnimde çok garip düşünceler belirmeye başlamıştı. Odanın içindeki lambalar, tablonun etrafını parlak bir ışıkla aydınlatıyordu. Ayağa kalktum ve tab-

lodaki gözlerle karşı karşıya kaldım. Portredeki yüz yuvarlaktı, bezgin ama bir kadar da canlı, idealist geçmişini yansıtır gibi. Öte yandan gözleri... Ne kadar da aptaldım. Bir insanın, yaşamının son günlerindeki gerilimi yansıtıyorlardı. Yüzü daha yaşlıydı, saçları daha beyaz, çenesi daha kalın, *bununki* daha kemikli, hatta sivriydi. Ama ya o gözler! Görüntüsü hâlâ arada sırada aklıma gelen ve bana, başlamış ve tek başıma uzun bir yol katetmiş olduğum bu işe burnumu sokmamamı söyleyen Hayalet'in karanlık yuvalarından çıkartılıp bu yüze nakledilmiş gibiydiler. Bu düşünceyi bir an önce aklımdan çıkarmaya çalıştım, ama bu aşinalık beni çok rahatsız etmişti. Beklemeye devam ederken, burada olmamın esasında ne denli tehlikeli olduğunu düşündüm ve bu resmi dekorlu oturma odasının içinde boğulacağımı hissettim. Kartvizitimi bırakıp Glen Eliza'ya dönmeye karar verdim.

Tam o sırada birinin geldiğini duydum.

Merdivenlerden inen sessiz adımları dinledim, hemen arkasından da Bay Benson oturma odasında belirdi.

"Hayalet!" dedim soluk soluğa.

Karşımda duruyordu. Bundan aylarca önce, beni Poe hakkındaki araştırmam konusunda uyaran adamdı bu. Arkamdaki duvara asılı portrenin genç bir kopyası gibiydi. Ben sokaklarda gölgesinin peşinden koşarken, bir anda dumana ve sise dönüşen adamdı. Hiçbir şey düşünmeden, bundan sonra atacağım adımları zihnimde tartmadan, elimi ceketimin cebine daldırdım ve parmaklarımı silahın kabzasına götürdüm.

"Anlayamadım?" diye sordu bana kuşkulu bir bakış atarak. "Hararet mi dediniz, yanlış mı anladım yoksa? İsmim Benson, beyefendi. John Benson..."

Silahı ağzına doğrulttuğumu hayal ettim. Ne de olsa o, Poe hakkında bir soruşturma yapmam konusunda beni teşvik eden, tüm bu olanlara, aldığım kararlara, arkadaşlarımı ihmal etme, Hattie ile Peter'ın beni aldatmalarına neden olan kişiydi!

"Hayır, yanlış anladınız herhalde." Uzun zamandır peşinde olduğum düşmanıma bunu söylememe neden olan şey neydi, bilmiyorum. Dişlerimin arasından: "*Hayalet*" diye fısıldadım.

Beni dikkatle inceledi ve işaretparmağını dudaklarına götürerek, verdiğim yanıtı düşünürmüş gibi yaptı. "Ah." Sonra gözlerini gözlerime dikip aklına gelen bazı dizeleri ezberden okudu:

*Şu karmakarışık dram, ah!
Emin olun umutulmadığından!
İlelebet kovalanan hayalet
Ve kalabalık, peşinde beyhude dolanan.*

“Bay Clark’tı, değil mi? Sürpriz oldu.”

“Neden bana o makaleyi verdiniz? Onu bulmamı mı istiyordunuz? Ne tür bir deli – Yoksa bu plan uzun zamandır aklınızda mıydı?” diye sordum.

“Bay Clark, şaşırdığımı itiraf etmeliyim,” diye yanıt verdi John Benson. “Benim de size sormak istediğim bir soru var, buraya geliş nedeninizi öğrenebilir miyim?”

“Poe’nun ölümü hakkındaki meseleden uzak durmamı söylemiştiniz. Bunu inkâr edemezsiniz, beyefendi!”

Benson hafifçe somurtarak sırtını koltuğa yasladı. “Bu tavrınızdan, beni dinlemediğiniz sonucunu çıkartabilir miyim?”

“Bana bir açıklama borçlusunuz!” Parmaklarımı sıkıp yumruk haline getirmiştim.

“Zevkle. Ama önce...” Elini bana doğru uzattı. Bu hareketi karşısında bir an için tereddüt ettim, sonra elimi silahımın kabzasından çekerek cebimden çıkardım ve sanki beni boğabilirmiş gibi eline baktım. “Sizinle tanıştığımıza çok sevindim, Bay Clark. Dikkatimi nasıl çektiğinizi size anlatacağım. Ama önce, sizinle ilk görüşmemizden beri merak ettiğim bir konuya açıklık getirmenizi rica ediyorum: Poe’ya karşı duyduğunuz bu ilginin sebebi nedir?”

“Düşmanlarına ve sahte arkadaşlarına karşı şerefini korumak istiyorum,” diye cevap verdim, vereceği tepkiyi merak edip yüzüne bakarak.

“Demek ki aynı amacı güdüyormuşuz, Bay Clark. O gün Saratoga Caddesi’nde karşılaştığımızda, Baltimore’u ziyaret ediyordum. Virginia’da yaşıyorum da. Richmond’da, alkol karşıtı bir dernekte görevliyim. Bildiğiniz gibi, Edgar Poe o yaz Richmond’u ziyarete gelmiş ve konakladığı Swan Inn’de bazı üyelerimizle buluşmuştu. Görüştüğü bu insanlar arasında, kendisini çaya davet eden Bay Tyler da vardı.”

Poe’nun bir alkol karşıtı üyeyle buluştuğuna dair, *Raleigh* gazetesinde çıkan haberi okumuştum. *Bay Poe kadar üstün yetenekleri olan, başarı timsali bir beyefendinin, alkol karşıtı derneğe kaydını yaptırdığını ve bundan böyle bu ülkenin bir parçası olduğunu bildirmekten kıvanç duyuyoruz.* Bu haberin yayınlanmasından tam bir ay ve üç gün sonra, Ryan’s’ta bulunmuştu.

“Bay Poe bir daha ağzına içki koymamaya yemin etmişti. Kürsüye çıkmış ve kendinden çok emin bir şekilde belgenin altına imzasını atmıştı. O bizim en yeni üyemizdi, bizler bütün ‘çocuklarımızla’ gurur duyarız. Bu konuda şüpheli olanlar vardı. ben onlardan biri değildim. İhtiyat komitesi, onu birkaç gün boyunca Richmond’da izlemiş ve sözünden dönmediğini tespit etmişti. Bay Poe’nun Richmond’dan ayrıldıktan kısa süre sonra, ertesi ayın sonlarına doğru, buradaki bir hastanede hayatını yitirdiğini duymak bizi çok şaşırttı. Ölüm nedeninin alkol koması olduğunu duyduğumuzda inanın tam bir şok geçirdik. Bizler, dernek olarak Richmond’daki gerçekleri gözler önüne sermeye çalıştık, ortak kararımız onun içmediği yönündeydi. Ancak halkın genel görüşünü bir türlü değiştirmeyi başaramadık.

“Poe’dan yalnızca birkaç yıl daha genç olduğum, onunla birkaç kez karşılaşmış olduğum ve tabii eserlerine hayranlık duyduğum için, komite buraya gelip başına gelenleri araştırmamı istedi benden. Ben Baltimore’da doğdum ve yirmi bir yaşına kadar burada yaşadım, bu yüzden neler olup bittiğini diğer üyelere göre daha kolayca bulabileceğimi düşünmüş olmalılar. Burada özenli bir araştırma yapıp Poe’nun ölümüyle ilgili gerçeği bulduktan sonra tekrar Richmond’a dönecektim.”

“Ne bulabildiniz, Bay Benson?”

“İlk önce Poe’nun öldüğü hastanedeki doktorla konuştum.”

“John Moran ile mi?”

“Evet – Moran.” Benson beni dikkatle inceledi, bildiklerimden etkilenmişti belki de. “Dr. Moran, Poe’nun içkili olup olmadığından emin olmadığını, ancak içinde bulunduğu şuursuz ve aşırı heyecanlı durumu göz önüne alarak, içki içmediğini söyleyemeyeceğini belirtti.”

Ben de Moran’ın aynı şeyi söylediğini duymuştum, bu yüzden Benson’ın dediklerine inandım. “Dr. Moran’ı ne zaman ziyaret ettiniz, Bay Benson?”

“Poe’nun ölümünden yaklaşık bir hafta sonra.”

Karşımda oturan bu adamın, geçmiş ayların sinsisi Hayaleti’nin bu işe benden de önce bulaşmış olduğunu düşündüm.

“Gazeteler,” diye iç geçirdi. “Poe hakkında olmadık şeyler yazıyorlar. Şu yayınladıkları uydurma öyküler! Gerek buradaki, gerekse New York’taki alkol karşıtı dernekler onu malzeme olarak kullanmaktan zevk alıyorlar. Makaleleri görmüşsünüzdür belki. Sanki ölü bir adamı mahvederek zafer kazanmaya çalışır gibiler. Aslında Bay Clark, Poe’nun masum ve büyük bir dehaya sahip olduğuna inandığım için, içimde...”

“Büyük bir öfke hissettiniz,” diye tamamladım düşüncesini.

Başını salladı. “Doğam gereği sakın ve ağzı sıkı bir insanımdır, ama evet: çok *öfkelen*dim. Çeşitli mahallere gidip Poe’nun derneğimize bir vaatte bulunmuş olduğunu ve bu yüzden de son günleriyle ilgili ayrıntıları öğrenmek istediğime dair notlar bıraktım. Araştırmalarım sırasında, bir öğleden sonra kütüphanede otururken dediklerinize kulak misafiri oldum ve kütüphane memuruna gidip Poe ile ilgili çıkan bütün yazıları sizin için ayırmasını söyledim. Sizin de diğerleri gibi, Poe’yu yıldırıma çalışan ve günahlarını gözler önüne seren zehir zemberek haberleri okumaktan hoşlandığınızı düşündüm. Kütüphane memuruna adınızı sordum ve diğerlerinden de, çok zeki ve yetenekli, ancak kendinizden daha iddialı kişilerin altında ezilen bir avukat olduğunuzu öğrendim. Ve bundan önce birkaç yerel süreli yayını savunduğunuzu da. Bunun üzerine, insanları içkiden soğutmak için ahlak dersi olarak Poe’yu bir ayyaşmış gibi göstermeye çalışan, Baltimore’un alkol karşıtı basını için çalıştığınızdan kuşku landım. Yaptığım işe engel olmak ve Richmond’daki derneğimizi amacından sapırtmak için onlardan bir ücret aldığınızı sandım. Ve bu şekilde, bir gün kütüphaneye doğru geldiğinizi gördüğümde, karşınıza dikilip bu işe burnunuzu sokmamanız konusunda sizi uyardım.”

“Poe’nun şerefini iki paralık etmek isteyenlerden biri olduğumu mu düşündünüz?” diye sordum şaşkınlık içinde.

“O dönem, bunu istemeyen tek insan benmişim gibi görünüyordu, Bay Clark! Bunun nasıl bir duygu olduğunu tahmin edemezsiniz. Şehrin bazı gazetelerinin editörlerini ziyaret etmeyi denedim. Yayınladıkları yanlış bilgileri tekzip etmeye yanaşmadılar. Önceki senelerde Poe hakkında yazılmış olumlu yazılardan ve makalelerden örnekler –onu öven, yazılarını öven– derledim ve onları editörlere verip hepsini rahmetli Bay Poe’nun şerefine bu kadar ayaklar altına alınmaması gerektiğine ikna etmeye çalıştım. Bu makalelerden bazılarını da, yine aynı maksatla, size vermesi için kütüphane memuruna bıraktım. Sanırım az önce sözünü ettiğiniz makalelerden bir tanesi de oydu.”

“Yani bu makaleleri gelişigüzel seçtiğinizi mi söylüyorsunuz?” diye sordum.

“Sanırım,” dedi, kuşkulu tavrım karşısında kararsız kalarak.

“Yani bu makalelerin amacı beni kışkırtmak ya da bu işe teşvik etmek değil miydi?”

“İnsanların ona karşı bu denli acımasız olmadıkları dönemlerde, Poe hakkında çıkan bu övgülerin, yazara ve edebi eserlerine verilen değeri

artırabileceğini ummuştum. Bundan kısa süre sonra Richmond'a döndüm. Şimdiyse bir süre için Batimore'a dönüp akrabalarımın yanında kalmaya karar verdim. Geçenlerde kütüphane memuruyla karşılaştım ve heyecan içinde benden, size iletmek üzere bir kartını istedi."

"O gün sokakta benimle konuştuğunuzda, bana 'aşâğılık yalanlarımla olmadık işlere bulaşmamamı' söylemişsiniz."

"Öyle mi?" düşünceli bir tavırla gözlerini kırptırtıp sonra da hafifçe gülümsedi.

"Poe'nun yazmış olduğu yanı canlı, yanı ölü kadın Lenore ile ilgili şiirden bir alıntı yaptınız."

"Olabilir," diye yanıt verdi Benson, can sıkıcı bir biçimde.

"Bunu söylerken bir şey ima etmek istememiş miydiniz yani? Bir kod ya da şifre vermek? Yoksa bu seçiminizin de mi gelişigüzel yapılmış olduğunu söylüyorsunuz, Bay Benson?"

"Gördüğüm kadarıyla çok heyecanlı yaradılışlı birisiniz, Bay Clark." Bu gözleminin dışında, sorumu yanıtlamaya niyeti yokmuş gibi görünüyordu, ama konuşmasını sürdürdü. "İnsan Poe okuduğunda, sözlerinden etkilenmemesi, zordur, hatta imkânsızdır. İşin aslı, çok fazla Poe okuyan bir kadın ya da erkek, kendini onun yaratmış olduğu şaşkırtıcı ve çapraşık karakterlerden biri sanmaya başlar. Baltimore'a geldiğimde zihnimin her köşesine ve tüm düşüncelerime Poe kazılıydı; tek okuyabildiğim onun kaleminden dökülen sözcüklerdi. Söylediğim her cümle, onun sesini aksettirir gibiydi, kendime ait bir konuşma tarzım ya da zekâm kalmamıştı sanki. Onun düşlerinden ve ruhuna sahip olduğunu düşündüğüm şeylerden zevk alıyordum. Bu bir insanı tüketmeye yeterdi. Bundan kurtulmak için tek çarem, eserlerini okumaktan vazgeçmekti – zaman içinde bunu yaptım. Onu hafızamdan söküp attım, ancak bunu tam anlamıyla başarabildiğimden emin değilim."

"Peki ya Poe'nun ölümüyle ilgili araştırmanız? Bu sorgulamaya ilk el atanlardan biriydiniz, belki de ilki – gerçeği öğrenebilmek için çok iyi bir konumdaydınız!"

Benson başını salladı.

"Daha fazlasını öğrenmiş olmanız gerek!" diye haykırdım.

Bir an kararsız kaldıktan sonra, sanki ona farklı bir soru sormuşum gibi devam etti. "Ben bir muhasebeciyim, Bay Clark. Bu gerçeği bir an için unuttum. Burada, Richmond'daki görevimden uzaktayken, işlerim kötü gitmeye başladı. Yirmi yaşından beri kusursuz defter tutan ve bir anda mali konulardaki yeteneğini yitiren bir muhasebeci düşününün. Doğrusunu söylemek gerekirse, o dönem o kadar zarar etmişim ki, şu

an hâlâ yılın belli bir döneminde Baltimore'a gelip amcamın yanında çalışmak zorundayım, tıpkı şimdi olduğu gibi." Arkamdaki duvarda resmi asılı duran ve genç Benson'a çok benzeyen kişi, ailenin Benson amcasıydı. "Şehriniz pek çok açıdan gayet güzel – atlarını dizginlemeleri gerekirken, iş başındayken içki içen arabacılarınız dışında."

Bu konuyla pek ilgilenmediğimi fark edince, içki karşıtı düşünceleri bir anda su yüzüne çıktı. "Bu toplum açısından çok büyük bir tehlike, Bay Clark!"

"Daha yapılacak çok şey var, Benson," diye onu ikna etmeye çalıştım. "Yani Poe ile ilgili olarak, demek istedim. Bu konuda bize yardımcı..."

"Bize mi? Bu işin içinde başkaları da mı var?"

Duponte? Baron? Ne söylemem gerektiğinden emin değildim. "Yardımcı olabilirsiniz. Bu işi birlikte yapabiliriz, Bay Benson; Poe'nun ölümlü hakkında aradığınız gerçekleri bulabiliriz."

"Yapabileceğim başka bir şey kalmadı. Ve siz, Bay Clark, bir avukat olarak, yapacak başka işleriniz yok mu?"

"İşimden bir süreliğine ayrıldım," dedim yavaşça.

"Anlıyorum," diye cevap verdi bilgiç bir tavır ve biraz da hoşnutça. "Bay Clark, hayattaki en tehlikeli olay, kendi işini ikinci planla atıp başka bir şeyin sizi ayartmasına izin vermektir, çıkarlarınızı gözetmek için kendinize olan saygınızı korumayı bilmelisiniz. Başkaları yararına yaptıklarınız –gönüllü işler bile– mutluluğunuza engel olur ve sonunda elinizde avucunuzda hiçbir şey kalmaz.

"Halk Poe'yu görmeyi istediği şekilde görecektir, bir şehit ya da günahkâr gibi; yapacağınız hiçbir şey bunu değiştiremez," diye sürdürdü konuşmasını. "Belki de Poe'ya neler olduğunu umursamıyoruzdur. Kendi çıkarlarımız için Poe'nun ölmüş olduğunu düşündük. Bir bakıma, Poe hâlâ gayet canlı. Sürekli olarak değişecek. Gerçeği bir şekilde bulmayı başarsanız da, yeni bir spekülasyonla ortaya çıkıp sizi yalanlayacaklardır. Kendimizi Poe'nun hatalarına kurban edemeyiz."

"Size savaş açan şu diğer alkol karşıtı adamlara inanmamışsınızdır umarım! Ölümüne neden olan şeyin kötü alışkanlıkları olduğu yolunda söylediklerine yani?"

"Kesinlikle hayır," dedi Benson kendini hafifçe savunarak. "Ama daha dikkatli olmuş olsaydı, tutkularını sadece kendi üst düzey entelektüelliğinin değil, dünyanın gereklerine hitap etmek için kullansaydı, bu olaylara neden olmazdı – ve sırtında taşıdığı bu yükün ağırlığı altında ezilen biz olmazdık."

Benson ile konuşmamızdan sonra içimde bir rahatlık hissettim – Poe'nun ölümüyle ilgili gerçeği birinin daha arayıp bulmaya çalışmasının rahatlığını. Benson'ın üstlendiği bu iş, Peter Stuart ile Blum Hala'nın yanıldıklarının kanıtıydı. Bir delinin peşinden koşan tek ben değildim. Biri daha vardı; bir muhasebeci.

Bir başka açıdan da rahatladığımı hissetmiştim; Duponte ve Baron konusunda. Az kalsın Duponte'a karşı sadakatime ihanet edecek, onu bir suçlu, sahtekâr bir şovmen olarak afişe edecektim. Üstelik de yalnızca, Baron ile Poe'nun öyküleri arasındaki küçük benzerlikler uğruna. Hattie'yi sonsuza dek kaybetmişim ve beni onun kadar iyi tanıyan bir insanı bir daha asla bulamayacaktım. Babamın saygın adıyla kurulmuş olan hukuk şirketi yok olmak üzereydi. Peter ile dostluğum sona ermişti. En azından Duponte ile ilgili o korkunç hatayı yapmamıştım. Benson'ın evinden dönerken, kendimi derin bir uykudan uyanmış gibi hissettim.

Duponte'a ve Poe'nun öyküleriyle ilgili çapraşık düşüncelerine ne kadar çok zamanımı ayırmış, ne kadar çok güvenmişim! Eğer Baron Dupin'in yaptıklarına biraz karşı gelmiş olsaydı; eğer Baron Dupin gibi daha mantıklı bir yol izleseydi; eğer Baron Dupin olur olmadık iddialarda bulunurken eli kolu bağlanmış gibi durmasaydı; eğer her konuda gerekli önlemi almış olsaydı, kafamdaki bu tehlikeli isyankâr düşüncelerden kurtulurdum tabii!

Oturma odamda oturan Duponte'u izliyordum. Gözlerimi doğrudan üzerine dikerek, ona Baron Dupin'in saldırganlığı karşısında neden bu denli itaatkâr davranmayı sürdürdüğünü sordum. Baron Dupin yanışı kazandığını herkese ilan ederken, neden onun bir köşede sessizce durduğunu sordum. Aramızda geçen bu konuşmayı daha önceki bölümlerden birinde sizlere aktarmaya başlamıştım. Hatırlarsınız. Ona Baron'un kulağına bir tokat patlatmasını söylemiş, Duponte ise bunun devamıza bir yararı olmayacağını savunmuştu.

“En azından bu şekilde ona, bu oyunu tek başına oynamadığını hatırlatmış oluruz. Baron kendi kafasında, bu oyunu kazanmış olduğuna inanıyor, Mösyö Duponte!” demiştim.

“Yanlış bir düşünceye kapılmış, öyleyse. Durum tam tersini gösteriyor. Baron için üzgünüm, ama kaybetti. Yolun sonuna geldi, tıpkı benim gibi.”

İşte tam bu noktada diğer korkularım su yüzüne çıktı. “Ne demek istiyorsunuz?”

“Poe içerdi,” dedi Duponte. “Ama bir *alkolik* değildi. İşin aslı bunun tam aksiydi. Ortalamaya vurursak, sokaktaki insanların pek çoğundan daha az içki tükettirdi.”

“Öyle mi?”

“Ayyaş değildi, ama doğası gereği içkiye karşı *tahammülsüzdü*, üstelik de hiçbir olağan insanın olmadığı kadar.”

Sırtımı dikleştirdim. “Bunu nereden biliyorsunuz, Mösyö Duponte?”

“Keşke insanlar sırf bakacaklarına, birazcık da *görebilseler*. Bir gazete muhabirinin değil de, bir tanıdığının yazmış olduğu ölüm ilanını hatırlıyorsunuzdur kuşkusuz. O ilanda, *tek bir kadeh şarapla*, Mösyö Poe’nun ‘tüm doğasının allak bullak olduğundan’ söz ediliyordu. Pek çok insan bu yazıyı okuduğunda, Poe’nun sürekli içip sarhoş gezen bir ayyaş olduğu sonucunu çıkarmıştır. Ama durum bunun tam tersi. Şanına gölge düşürmek isteyenler bu alanda çok şey kanıtlamaya çalıştılar, ancak ortada kanıtlanmış bir şey yok. Poe’nun, onu bir anda değiştiren ve hatta felç eden bir içki tahammülsüzlüğü olması mümkün – yo, kesin hatta. Kafası karışık olduğu dönemlerde ya da bayağı insanlarla bir arada olduğunda, Poe içkiyi biraz fazla kaçırırdı, özellikle de siz güneylilere özgü eğlencelere katılıp da insanların içki tekliflerini bir türlü geri çeviremediği durumlarda. Ama bu son söylediklerimin konuyla ilgisi yok. Poe’nun metabolizmasını altüst eden genellikle ilk kadeh, hatta ilk yudumdu. Bu çılgınlığı aşırı içkiden değildi, içkiye yanındakiler kadar tahammülü olmadığından, kısa süreli bir cinnet geçiniyordu.”

“Yani onu Ryan’s’ta buldukları gün, çok içtiğini mi söylüyorsunuz, Mösyö?”

“En fazla bir kadeh. Ahlaki doğrularını kanıtlamak için insanların davranışlarını örnek gösteren alkol karşıtlarının yazmış oldukları kadar değil. Size nasıl çalıştıklarını göstermem gerek – daha doğrusu bizi ilgilendiren *ilk dönemlerde* nasıl çalıştıkları.”

Duponte kendine uygun, anlaşılması güç bir düzende dizmiş olduğu gazete tomarlarının aralarına bakıp 2 Ekim 1849 tarihli, yani Poe’yu buldukları günün bir gün öncesine ait *Sun* gazetesini çıkardı.

“John Watchman ismini daha önce duymuş muydunuz, Mösyö Clark?”

İlk anda, bu isimde kimseyi tanımadığımı söyledim. Sonra aklıma bulanık bir anı geldi ve sözümü geri aldım. Hayalet’i sokaklarda kovaladığım gün –Richmond’daki alkol karşıtı derneğin üyesi Bay Benson’ı– onunla şehrin gözde yeraltı barlarından birinde karşılaşmışım. “Evet aynı palto-ları giydikleri için Watchman’i Hayalet sanmışım. Bardaki müşterilerden biri, bana Watchman’in ayyaşın teki olduğunu söylemişti.”

“Şaşırmadım. Mösyö Watchman’ın umutları ve tutkuları kötü şöhreti duyulmadan kısa süre önce suya düşmüştü. Bakın işte: İki yıl önce pek de ilginizi çekmeyecek olan, ancak şu an için çok değerli olduğunu düşüneneğiniz bir ilan.”

Duponte, 2 Ekim tarihli gazetede yer alan bir makaleyi işaret etti. Alkol karşıtı Pazar Yasası, eyalet seçimlerinde çok önemli bir konu haline gelmişti, ancak Duponte’un da belirttiği gibi o dönem bu konu hiç ilgimi çekmemişti. O güne dek, alkol karşıtlarıyla aynı görüşü paylaşacak kadar çok sayıda alkolün neden olduğu kötü olaya şahit olmuştum. Ancak tüm ahlak prensiplerini alkol karşıtlığının çatısı altında toplamak biraz güçlü.

Baltimore’un alkol karşıtı derneklerini bir araya getiren Pazar Yasası Dostları, pazar günleri alkol satışını engelleme yasasını desteklemek üzere, Temsilciler Meclisi’ne aday olarak Bay John Watchman’ı göstermişlerdi. Ancak Watchman kısa süre sonra şehirdeki çeşitli meyhanelerde içki içerken görülmüş ve 2 Ekim günü Dostlar, Watchman’dan desteklerini çekmişlerdi. İşin en ilginç yanıysa, makalede Pazar Yasası Dostları’nın Hukuk Komitesi adına konuşan kişiydi: Dr. Joseph Snodgrass!

“Bu olay, Snodgrass’ın Ryan’s’a, Poe’nun yanına çağrıldığı günün *arifesinde* oldu!” dedim.

“Snodgrass’ın ne tür duygular içinde olduğunu şimdi daha iyi anlıyorsunuzdur. Alkol karşıtı bir grubun başkanı olarak, kendi adayı tarafından küçük düşürülmüştü. Mösyö Watchman zaafına yenilmişti, ona şüphe yok. Ancak Pazar Yasası Dostları Watchman’ın politik düşmanları tarafından kasten yoldan sapırıldığından kuşkulunmuşlardı. Şimdi, Snodgrass ile Edgar Poe’nun Ryan’s’taki buluşmalarının birkaç gün öncesine dönüp meyhane-motelin durumu hakkında daha fazla bilgi edinmek için *Amerikan ve Ticari Reklamcılık* köşesine bakmanızı rica ediyorum sizden.”

Duponte’un işaret ettiği ilk kupürde:

Dördüncü Bölge’nin Cumhuriyetçi Parti üyelerinin Ryan’s Oteli’ndeki büyük ve hararetleli toplantısından söz ediyordu.

“Demek ki Ryan’s yalnızca bir seçim sandığı değildi,” dedim, “aynı zamanda Cumhuriyetçilerin toplandıkları bir yerdi. Ve aynı yer,” iç geçirdim, “Poe’nun hastane yatağıyla tanışmadan önceki son gördüğü yer oldu.” Aklıma, Ryan’s’ın yanındaki Vigilant İtfaiye Teşkilatı’nın üst

katındaki sığınakta gördüğümüz Dördüncü Bölge Cumhuriyetçi Parti üyeleri geldi. Bu onların özel buluşma yeri idi; anlaşılan Ryan's'ı da daha geniş, halka açık toplantılar için kullanıyorlardı.

“Biraz daha geriye gidelim,” dedi Duponte, “olaydan önceki günlere bir bakalım... Dördüncü Bölge'den Cumhuriyetçilerin toplantı tarihini açıklandığı güne. Yüksek sesle okuyun. Ve en önemlisi altındaki imzayı okuyun.”

Okudum.

Salı günü Dördüncü Bölge Cumhuriyetçi Parti'nin kitlesel toplantısı Lombard Caddesi'nde, Vigilant İtfaiye Teşkilatı'nın karşısındaki Ryan's Oteli'nde yapılacaktır. Geo. W. Herring, Başkan.

Bir başka ilanda, yine 1 Ekim günü, yani seçimlerden iki gün önce, saat 19.30'da, *Vigilant İtfaiye Teşkilatı'nın karşısındaki Ryan's Oteli'nde yapılacak olan toplantıdan söz ediliyor ve herkesin mutlak katılımı isteniyordu* ve yine altında, *Başkan Geo. W. Herring'in imzası vardı.*

“George Herring, başkan,” diye okudum bir kez daha. Aklıma, kulübün kapısında duran ve patronuna sürekli dalkavukluk eden iriyan kapıcı Tindley geldi: Bay George aşağı... Bay George yukarı. “Şu gördüğümüz adam, şu başkan, ismi George'du, soyadı değil. George Herring. Hiç kuşkusuz Poe'nun karısının kuzeni Henry Herring'in bir akrabasıdır! Snodgrass'tan hemen sonra Poe'nun yanına gelen ve onu evine götürmeyi kabul etmeyen Henry Herring'in.”

“Poe'nun son günlerinde içip içmemiş olduğunun, artık ne kadar önemsiz ancak her şeyin yerli yerine oturması için çözülmesi gereken bir konu olduğunu anlamış olmalısınız. Artık olayları gidişatına göre sıralayabiliyor olmamızın bize epeyce yardımı olacak.”

“Mösyö Duponte,” dedim gazeteyi masanın üzerine bırakarak, “her şeyi anladığınızı mı söylüyorsunuz yani? Baron Dupin halka demeçler vermeye başlamadan, bildiklerimizi herkesle paylaşmaya hazır olduğumuzu mu?”

Duponte sandalyesinden kalkıp pencereye doğru yürüdü. “Yakında,” dedi.

21

Baron'un geçmişteki çılgın faaliyetleri düşünüldüğünde, son dönemlerde ne kadar sessizleştiğini görmek ilginçti. Hiç ortalarda görünmüyordu; büyük olasılıkla iki gün içinde vereceği konferansa hazırlanıyordu – tüm Baltimore halkı bundan söz ediyordu. Şehirde birkaç kez dolaşmaya çıkıp şu an hangi otelde kaldığını öğrenmeye çalıştım.

Tam o sırada, biri omzuma hafifçe vurdu.

Baron Dupin'i takip ettiklerini fark ettiğim adamlardan biriydi. Aynı paltodan giymiş olan diğeri de yanında duruyordu.

"Kendinizi tanıtır mısınız lütfen," dedi birincisi, aksanını gizlemeye çalışarak. "Kimsiniz?"

"Bu sizi niye ilgilendiriyor?" diye cevap verdim. "Ben de size aynı soruyu sorabilir miyim?"

"Cesaret gösterisine gerek yok, Mösyö."

Mösyö. Adamlar Fransız'dı!

"Sizi son haftalarda gördük. Sürekli olarak otelinin önünde duruyordunuz," dedi kuşkuyla ve kaşlarını Fransızlara özgü bir hareketle oynatarak.

"Evet, pekâlâ, bunun çok olağandışı bir şey olduğunu sanmıyorum. İnsan arkadaşlarını sık sık ziyaret etmez mi?" Beni geçmişte kaçırın, aldatan ve bana gözdağı veren birine arkadaşım diyordum!

Sessizlikleri karşısında, hiç düşünmeden verdiğim yanıtın doğuracağı sonuçlar beni endişelendirdi. Baron'a casusluk etmem, beni Baron'un düşmanlarının düşmanı haline getirmişti! "Bu adamın borçları ya da alacaklıları hakkında hiçbir şey bilmiyorum," diye ekledim "ve bu konularla uzaktan yakından ilgilenmiyorum."

Adamlar birbirlerine baktı.

"O zaman bize şu an hangi otelde kaldığını söyleyin."

"Bilmiyorum," dedim dürüstçe.

"Başının nasıl bir deritte olduğundan haberiniz var mı, Mösyö? Onu korumaya kalkışırsanız, pek yakında bu derter sizin derteriniz olacak."

Hemencecik arkamı dönüp onlardan uzaklaştım.

“Sizinle işimiz bitmedi henüz, Mösyö,” diye seslendi biri arkamdan.

Omzumdan geriye doğru baktım; beni izliyorlardı. Koşup koşmak arasında tereddüt ettim, onlar da mı koşmaya başlıyorlardı acaba? Onları sınamak için adımlarımı hızlandırdım.

Madison Caddesi’nden geçip Washington Anıtı’nın yakınlarına geldim, anıtın önünde bir ziyaretçi grubu vardı. Yedi metre çapındaki dev mermer kaidenin üzerinde General George Washington’ın ihtişamlı heykeli yükseliyordu. Bu bembeyaz mermer anıt yalnızca büyüklüğüyle değil, sokaktaki tuğla binalarla oluşturduğu tezatla da göz kamaştırıyordu. Şu an için burası, Baltimore’un en güvenli yeriymiş gibi görünüyordu.

Anıtın tabanından içeri girip uzun sütun kaidesi boyunca kıvrılarak çıkan merdivenlerden yukarı tırmanmak için bekleyen ziyaretçilere katıldım. Birkaç basamak tırmandıktan sonra, ufakık bir delikten süzülen güneş ışığının aydınlatığı dönemeçlerden birinde durup birkaç delikanlının yanımdan hızla geçerek yukarı çıkmalarını izledim. Kendi kendime gülümsedim, beni izleyen adamlardan kurtulmuştum, buraya girdiğimi görmüş olamazlardı – ama tam mutluluğumun tadını çıkarmaya hazırlandığım sırada, iki çift çizmenin ağır adımlarının sesi geldi kulağıma.

“*Il est voilà!*” dedi biri.

Onlara yakalanmamaya çalışarak arkamı dönüp, hızla merdivenlerden yukarı fırladım. Tek avantajım, gençlik yıllarımdan beri bu anıtın içini avucumun içi gibi tanıyor olmamdı. Fransızlar benden daha güçlü ve çevik olabilirlerdi, ama buraların yabancısıydılar. Aslında bu daracık basamakları Paris’teki Arc de Triomphe’a benzetmiş olabilirlerdi. Her iki anıtın da, dayanıklı ziyaretçilerine ödülü aynı olsa da –zirvede benzersiz bir şehir manzarası– farklı başarıların simgeleriydiler. Paris’teki kemer, Napoléon’un imparatorluğunun. Mermer sütun Washington’ın ordu komutanı olarak görevinden ayrılı, mevkiini bir despot gibi kullanmayı reddedişinin.

Bu düşündüklerimin hiçbirinin, beni anıtın tepesinden aşağı atmak isteyen bu adamların akıllarına gelmediğine eminim. Birbirlerini kovalamaktan yorulan ve merdivenlerin orta yerinde soluklanmak için duran genç delikanlılardan bile daha hızlı koşuyorlardı. Nihayet iki Fransız tepedeki gözlemevine ulaştılar ve yuvarlak platformun etrafından dolaşarak, uzaktaki Patapsco Nehri ile Chesapeake manzarasını izleyen ziyaretçileri itişirdiler. Gördükleri her adamın yüzünü, şapkasının altından

* Fr. Orada işte! (Çev.).

dikkatle incelemeye, kadınların fırfırlı elbiselerin aralarından bakmaya çalıştılar, ama aradıkları kişiyi hiçbir yerde bulamadılar.

Oysa ben onları görebiliyordum. Kırk metre aşağılarına gizlenmiştim bile: merdivenlerin alt tarafında, anıtın her bir yarığını temizlemekle görevli işçilerin kullandıkları düz çıkıntıya açılan ve üzerinde hiçbir işaretle bulunmayan daracık bir kapının yanına. Bu aynı zamanda, yukarı çıkarken biraz hava almak isteyen insanların da kullandıkları bir geçitti. Her iki adam da tepedeki gözlemesinde görüne dek çıkıntının üzerinde bekledim, bu şekilde aşağıda pusuya yatmamış olduklarından emin oldum.

Kandırıldıklarını anlayıp trabzana yaslandıkları sırada, aşağılarında dikildiğimi fark ettiler. Kapıya doğru koşmadan önce gülümseyip onlara selam verdim.

Mutluluğum kısa sürdü, merdivenlerin arkasındaki kapı açılmıyordu.

“Tanrı aşkına!” Kapıyı tekmeledim.

İç taraftaki mandal, ben kapıyı kapatıktan sonra kendi kendine kilitlenmiş olmalıydı. İçeriden birinin duyup açması için kapıyı yumruklamaya başladım.

Adamlardan biri uçsuz bucaksız manzaradan aşağı bakarken durumumu fark edip merdivenlere yöneldi, diğeri ise yukarıdan beni izlemeye devam etti. Eğer birinci adam merdivenlerden aşağı inip kapının önüne gelirse, beni kolayca yakalardı. Boynumu hafifçe uzatıp merdivenlerden aşağı ağır adımlarla inen yaşlı bayanların inişlerinin onlara engel olmasını ve aklıma gelen mucizevi bir fikir sayesinde oradan kurtulmayı ümit ettim.

İkinci adam trabzanın üzerinden eğilmiş, bakışlarını bir an olsun üzerimden ayırmıyordu. Kapının diğer tarafındakilerin dikkatini çekmeyi başaramayınca, parmaklıklara dayanıp ağaçların üzerine atlamanın yollarını aradım. Birden, aşağıda tanıdık bir yüze rastladım!

“Bonjour!” diye haykırdım.

Başını kaldırıp bana baktı, sonra bakışlarını gökyüzüne çevirip beni gözetleyen edepsizce baktı. “Kapıya doğru gerileyin,” dedi.

“İçeriden kilitli. Bana kapıyı açmanız gerekiyor, Matmazel!”

“Gerileyin! Biraz daha... daha, Mösyö...”

Tavsiyesine uyup parmaklıklardan uzaklaştım. Yukarıdaki adam beni görebilmek için trabzanın üzerinden biraz daha eğildi.

Bonjour derin bir soluk aldı ve tiz bir çığlık attı: “Adam aşağı atlayacak!” Çılgınca hareketler yaparak, yerden yaklaşık altmış metre yüksek-

likteki ıtrabzandan aşağı sarkmış olan Fransız'ı işaret etmeye başladı. Etraftan cıgıllıklar yükseldikçe, Fransız'ın beti benzi attı. İnsanlar ona yardım etmek için, onu ıtrabzandan geriye doğru öyle sertçe çektiler ki, neredeyse aşağı düşecekti. Bu arada, bu trajediyi izlemek için aşağıdan yukarı doğru hızla koşan insanlar, aşağı inmek üzere merdivenlerin başına gelen ikinci Fransız'ı tekrar gözlemesine doğru ititirdiler.

“Dâhiyane bir fikir, Matmazel! Şimdi şu kapıyı açabilirsiniz.”

Bonjour merdiven boşluğuna girdi ve kısa süre sonra kapının mandalının açıldığını duydum. Kurtarıcıma, beni umursayan yegâne kadına teşekkür etmek için neşe içinde kapıyı açtım.

Bonjour kapı aralığında belirdi; elinde bana doğrultmuş olduğu küçük bir tabanca vardı. “Şimdi benimle geliyorsunuz, Mösyö.”

* * *

Otele dönüş yolunda Bojour'un ağzını bıçak açmadı, bana karşı inanılmaz derecede düşmanca davranıyordu. Barnum's Oteli'ne vardığımızda, daha önce ipe bağlamış olduğu ellerimi ve ayaklarımı çözdü ve hiçbir uyarıda bulunmadan beni apar topar lobiden içeri soktu. Odalarına çıktık, Baron bizi içeride bekliyordu. “O adamlarla birlikteydi, pek sıkı fıkıydılar,” dedi Baron'a. “Onları ayırdım, ama birbirlerine el kol işaretleri yaptılar.”

“Kiminle?” diye sordum şaşkınlık içinde. “O iki edepsizle mi? Bu gibi adamlarla hiç işim olmaz benim.”

“Çok hoş, birlikte anıtı ziyarete gitmeniz yani.”

“Peşimden geliyorlardı, Matmazel! Beni siz kurtardınız!”

“Böyle bir niyetim yoktu, Mösyö!” diye temin etti beni. “Belki de yuları Duponte'un elindedir.”

Baron'un sinirli bir hali vardı. “Bu işi bana bırak, ben hallederim, sevgilim.”

Bonjour bizi baş başa bırakmadan önce bana acırmışçasına baktı.

Baron'un elinde bir şeri kadehi vardı. “Bu oteldeki şeri ölçeği, su ölçeğinden bile daha küçük. Ama en azından yatakların cibinlikleri var, Amerika'da buna rastlamak pek mümkün değil. Siz Matmazel'e bakmayın. Onu kurtarmış olduğum için bana bağımlı olduğuna inanıyor, aslında tam tersi. Eğer beni kapıya koyacak olsa ya da başına bir şey gelse, mahvolurum. Yetenekleri küçümsenecek gibi değil.”

Yazı masasının üzerindeki, deste deste kâğıtlar dikkatimi çekmişti.

Baron ilgimi fark edince, “Burada,” diye söze başladı dudaklarında gururlu ve haşarı bir gülümsemeyle. “Burada, bu beyaz sayfaların üzerine siyah mürekkeple yazılmış kâğıtlarda, aradığınız cevaplar yatıyor, Quentin Kardeş. Tabii ki sunumumu son aşamasına getirmedim henüz, ama emin olun getireceğim. Yalnız, korkarım” –yanıma iyice sokuldu– “bu süre içinde, yani bu bilgiler gün ışığına çıkıncaya dek hiç kimsenin beni rahatsız etmeyeceğinden emin olmalıyım. Pekâlâ, Bonjour’un yanınızda gördüğü o adamlar kim? Neden sizinle ve Duponte ile çalışıyorlar?”

“Baron Dupin,” dedim öfke içinde, “bu insanları tanımıyorum bile, tanımak da istemiyorum zaten ve onlarla kesinlikle hiçbir bağlantım yok.”

“Ama onları gördünüz, tıpkı benim gördüğüm gibi,” dedi yavaşça. “Beni izliyorlardı. Gözlerinde ölümü sezdim. Bu tehlikelidir. Bana casusluk ettiğiniz sırada siz de onları fark etmiş olmalısınız, bundan eminim.”

Konuşmak için ağzımı açtım, ama beni savunmasız yakalamıştı.

“Biliyorum,” dedi sessizliğimi bir onay olarak kabul ederek. Bonjour iskelede kendisini takip ettiğinizi söylediğinden beri, gözümü üzerinizden ayırmıyorum. Sizin gibi birinin, ayyaşların ve köle-tüccarlarının arasında eğleneceğini pek sanmıyorum. Ya da belki” –bir kahkaha attı– “göründüğünüz gibi biri değilsinizdir, Quentin Clark.”

“Madem biliyordunuz, neden beni durdurmadınız?”

İçkisini bir yudumda devirdi. “Nedeni açık değil mi? Efendinizden öğrenmediniz mi? Çaresizliğe karşı alınan bir önlemdi – Duponte kaybettiğinin farkındaydı, bu yüzden sizi bu işe atadı. Bu gerçek karşısında, kendimi ona karşı savunmanın yersiz olduğunu anladım. Ayrıca siz beni izlediğiniz sırada gördüklerim, Duponte’un en çok ilgisini çeken şeylerin neler olduğunu anlamama yardımcı oldu – takip etmek aslında *takip edilmek* demektir, Mösyö.”

“Her şeyin farkında olan biri olarak, Baron, bu iki Fransız’ın da kim olduklarını ve kimin tarafından gönderildiklerini bilmeniz gerekirdi.”

Baron durdu, heyecanı artmış gibiydi. “Demek Fransızlar?”

“Aksanlarından ve konuşmalarından anlaşıldığı kadarıyla, öyleler. Tatlı sözlerinizle onları avucunuza alabilirdiniz, tıpkı Dr. Snodgrass’a yaptığınız gibi.” Konuşmamızda dengeyi birazcık olsun sağlayabilmiş ve epeyce bilgi sahibi olduğumu kanıtlamıştım.

“Eğer Paris’teki parasal meselelerle ilgili olarak görevlendirilmişlerse, bunu başarmak çok da kolay olmayacaktır.”

Öylesine rahat bir konuşma tarzı vardı ki, bir anda kendinizi işlerinin bir parçası gibi hissetmeye başlıyor ve geri kalan her şeyi aklınızdan siliyordunuz. Alnına düşen lülelerini geriye doğru itti; saçları ince ve briyantınlıydı.

“Bir insanın, maskelerin arkasında yaşamaya nasıl zorlanabileceğini görüyor musunuz, Quentin Kardeş. Asla özgür ve kendim gibi olamadım. Oysa kendim olarak, gayet iyi biriyimdir, evet, Mösyö. Hem de çok iyi! Mahkeme salonunda tüm gözler, hatta aleyhimde düşünen avukatların gözleri bile, benden gerçeği öğrenmeye çalışır. Orada mutluyum. Bu işlerden elimi eteğimi çekmeye hazır değilim, henüz değil.”

“Ama bir yandan da ucuz numaralarınızla bize zorbalık etmekten geri kalmıyorsunuz,” diye karşı çıktım. “Auguste Duponte’u taklit ediyorsunuz.”

Odanın bir köşesinde, duvara yaslı duran Duponte’un portresi dikatimi çekti. Von Dantker’in çalışmasını çeşitli aşamalardan geçerken görmüş ve bu tuvalin onu elinden çıkma olduğunu anlamıştım. Portrenin ne kadar eksiksiz olduğunu fark ettim – Duponte’u tamamlar gibiydi. Onu birebir resmetmişti, ama burada benzerlikten *öte* bir şeyler vardı.

Baron içten bir şekilde güldü. “Duponte bu durumu hoş karşıladı mı, Quentin Kardeş? Önemli işlerinin arasında, ona küçük bir jest yaptım, hepsi bu. Duponte maske takmanın ne demek olduğunu bilmiyor. Maske takmazsa eğer, gerçeğe daha yakın olacağına inanıyor. İşin aslı, maskelerimiz yoksa, –bizler– birer hiçiz.”

Duponte’un Von Dantker’e poz verirken icat ettiği ve portrede, belli belirsiz garip bir çizgiymiş gibi duran o değişik gülümseme şeklini düşündüm. Ona ait olmayan bir gülümseme... belki de Duponte maske takmanın ne demek olduğunu gayet iyi biliyordu. Duvara yaslı duran portreyi alıp koltuğumun altına yerleştirdim.

“Bunu almam gerek, Baron; bu size ait değil.”

Omuz silkti.

Belki de daha şiddetli bir tepki almak için devam ettim: “Biliyorsunuz – Duponte’un bu meseleyi halledeceğini biliyorsunuz zaten. Dupin’in örnek aldığı kişi *kendisi*.”

“Bu onun için önemli mi sizce?”

Başımı merakla kaldırdım. Beklediğim yanıt bu değildi.

“Duponte size nasıl tanıştığımızdan söz etti mi?” Baron bana gayet ciddi bir bakış attı. “Tabii ki yanıtınız hayır,” diye sürdürdü Baron bu

kez başını alaylı bir ifadeyle sallayarak. “O çok içine kapanık biri. Duponte insanların kendisiyle ilgilendiklerini hissetmek ister, ama kendisi hakkında konuşmanın çok yorucu olduğunu düşünür. İkimiz de Paris'teydik. Cinayetle suçlanan Catherine Gautier adında bir hanım vardı, arkadaşınızın çok önem verdiği biri.”

Paris'teki café'de rastladığım polis memuru geldi aklıma, Duponte'un sevdiği kadının cinayetten hüküm giyip idam edildiğini ve Duponte'un elinden hiçbir şey gelmediğini anlatmıştı. “Duponte onu seviyordu, değil mi?”

“Bu önemsiz! Ben de onu seviyordum. Bana öyle bakmayın, ucuz bir aşk romanındaymışız gibi; demek istediğim bu değil. Duponte ile aşk konusunda rakip değildik. Ama Catherine Gautier, her erkeği kendisine âşık edecek kadar çekici ve zekiydi. Böyle bir kadının öz ablasını öldürmekle suçlandığı bir dünyada nasıl yaşadığımızı düşünüyor olmalısınız? Akla ziyan bir fikir.”

Baron, Catherine Gautier'nin yoksul bir aileden geldiğini, ancak namuslu ve çok zeki bir kadın olduğunu anlattı. Duponte'un en yakın ve (bazılarına göre) tek arkadaşymış. Günün birinde kadının ablası hunharca öldürülmüş halde bulunmuş ve hemencecik Duponte'un sevgilisinden şüphelenilmiş. Çözmeyi başaramadıkları cinayet vakalarını çözebildiği için, polisler Duponte'u kendilerine düşman ilan etmişler, bu yüzden de pek çok insan Catherine'i cinayet zanlısı olarak göstererek polislerin Duponte'a misilleme yaptıklarını düşünmüşler.

“Masumdu yani?”

“Yeterince masum,” dedi Baron bir süre sessiz kaldıktan sonra.

“Demek Catherine ile tanışıyordunuz?”

“Sevgili dostum, Duponte size bu konudan hiç mi söz etmedi gerçekten? Üstelik kaç aydır sürekli birliktesiniz. Evet, onunla tanışıyorduk.” Güldü. “Onun avukatıydım, beyim! Onu korkunç bir cinayet davasında savundum.”

“Siz mi?” diye sordum. “Ama idam edilmiş. Siz *hiçbir* davanızı kaybetmediniz.”

“Evet, doğru. Sanırım Matmazel Gautier sicilime kara bir leke gibi işlendi.”

Bakışlanımı yere doğru çevirip Duponte'un başarısızlığını düşündüm. “Duponte onu kurtarmayı başaramadı. Ama artık eski *ihtişamına* kavuşacak,” diye öne sürdüm, Baron'un en sevdiği terimi kullanarak. “Şimdi, Poe'ya dönelim.”

“Onu kurtarmayı başaramadı ha!” diye güldü Baron. “*Onu kurtarmayı başaramadı demek?*”

Alaycı konuşması beni sınırlendirmişti. Matmazel Gautier tutuklandığında, Duponte’un bu işi kendi başına araştırmaya çalıştığını biliyordum, ancak sonradan umutsuzluğa kapılıp vazgeçmişti. Bu öyküyü Baron’a tekrarladım.

“Size, yalnızca araştırmaya çalıştığını mı söylediler? İşin aslı, Mösyö, Duponte Kardeş meseleyi *iyice* araştırdı. Asla vazgeçmedi. Her zamanki kadar başarılıydı.”

“Başarılı mı? Nasıl? Matmazel Gautier’nin idam edilmediğini mi söylüyorsunuz?”

“Auguste Duponte’un Paris’teki dairesine ziyaretimi çok iyi hatırlıyorum,” diye söze başladı Baron.

Duponte ona yardımcı olmadığı için, Baron Dupin şapkasını ve bastonunu koyacak bir yer aramaya başlamış. Baron biraz ışık yakmasını istemiş. Avukat önemli bir konudan söz ederken ellerinin hareketlerinden ve yüzünün ifadesinden çokça yararlandığı için, aydınlık bir ortamda olmayı tercih ediyormuş. Elbette ki Auguste Duponte’u ikna etmek için sıradan yöntemlere başvurmaya niyeti yokmuş – ancak şartlar çok kötüymüş. Kariyeri tehlikeli bir yol ayrımındaymış. Ayrıca bir kadının hayatı söz konusuymuş.

Baron bundan önce Duponte’u hiç görmemiş. Auguste Duponte’u ancak Paris’teki insanlar ve suçlular kadar tanıyormuş. Baron’un, avukat olarak çok sıkı bir kuralı varmış. Duponte’un muhakemesi sayesinde tutuklanan hiçbir zanlının davasını üstelenmiyormuş. Sebebi sanıldığı gibi değilmiş: Baron, Duponte tarafından suçlanan birine doğrudan suçlu gözüyle bakmıyormuş. Esas neden, Duponte’un o aralar çok güçlü olmasıymış – Duponte birini itham ettiğinde, hâkimler bu insanın beraat edemeyeceğini bilirmiş.

Oysa Baron, bu vakayla ilgili bir fırsat sezmiş. Bu önemli davayı kazanmak için, Duponte’un Catherine Gautier’ye olan düşkünlüğünü koz olarak kullanabilirmiş. Baron her davanın bir diğerinden daha önemli olduğuna kendini inandırmıştı, ama bu farklıymış – bu, her avukata kazanılması imkânsızmış gibi gelen bir davaymış. Bu onu daha da kararlı kılmış.

“Çok sağlam bir savunma hazırladık,” demiş Baron Duponte’a. “Matmazel’e özgürlüğünü geri vermeyi hedefliyoruz,” diye eklemiş cesur-

ca. “Yardımanız bizim için çok değerli, Mösyö Duponte – hatta çok önemli. Günahlarını affettirecek kahraman sizsiniz.” Baron aslında bu dediklerine inanamıyormuş, esas kahramanın kendisi olacağını biliyormuş.

Duponte, yanmayan şöminenin karşısındaki koltuğunda hiç kıpırdamadan oturuyormuş. “Benim yardımım onu ancak ipe götürebilir,” diye yanıt vermiş dalgınca.

“Yanıyorsunuz, Bay Duponte,” demiş Baron heyecanla. “Siz, başkalarının göremedikleri şeyleri görmekle ün saldınız. Eğer başkaları onu suçlu olarak görüyorsa, siz yeteneklerinizi ve dehanızı kullanarak, Catherine’nin masumiyetini kanıtlayabilirsiniz. İncil’de hepimizin günahkâr olduğu yazar, Mösyö, ama hemen arkasından da masum olduğumuz belirtilmez mi?”

“Dindar bir kişilik olduğunuzu biliyordum, Mösyö Dupin.”

“Bana, Baron deyin lütfen.”

Duponte gözlerini kırpmıyormuş ona bakmış.

Baron hafifçe öksürmüştü. “Size, dehanıza uyabilecek bir seçenek sunuyorum, Mösyö. İster dehanızı, sevdiğiniz insanı ölümlerin en acısından kurtarmak için kullanabilirsiniz. İster burada, bu rahat odanızda boş boş oturup kendinizi sonsuza dek yalnızlığa mahkûm edersiniz. Bu tam anlamıyla ahmakça bir şey – yani her ahmak bu konuda uygun kararı verebilir. Sizin yazgınız hangisi olacak?”

Baron genelde böyle ağır tabirler kullanarak tartışmaya alışık değilmış, ancak bu kez durum farklıymış. Matmazel Gautier hayatını, kendisini bir süre sonra terk eden Parisli, zengin bir öğrenciyle metres hayatı yaşayarak kurmuş. Onun konumundaki pek çok kız kötü yola düşermiş, ancak Catherine Gautier bundan kaçınmış. Öte yandan ablası, Catherine’in tüm yalvarmalarına rağmen fahişelik yapmaya başlamış. Ablasının yıkımı onun da mahvına neden olmuş, çünkü aynı soyadı taşımakla kalmıyorlar, aynı zamanda birbirlerine çok da benziyorlarmış. Herkes ikisini karıştırırmış; tanıdıkları, dükkâncılar ve polis memurları dahil. Yani Catherine’in kimliğine yansıyan bu namus lekesini temizlemek için çok geçerli bir nedeni varmış. Öte yandan Baron, itham edilen genç kızın böyle bir çılgınlık yapamayacak yaradılıştaki biri olduğunu anlamış ve mesleği icabı ablasıyla arkadaşlık eden ve ona kolayca zarar verebilecek çok sayıda hainin adlarını öğrenmiş, ancak fazla bir kanıt elde edememiş.

“Ablasının ölümünün ardındaki olayları araştırırsam,” demiş Duponte ve Baron bu sözleri karşısında çok heyecanlanmış, “bunu yaparsam eğer, diğerlerinin bu işe bulaştığını bilmelerini isterim.”

Baron, Duponte'un yardımlarını basına sızdıracağına dair söz vermiş.

Duponte, söz verdiği üzere Catherine Gautier'nin kız kardeşinin ölümünü araştırmış. Kısa süre içinde, hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde, cinayete yol açan olayları tarih sırasına göre çıkartmış. Bütün kanıtlar suçlu olarak tek bir kişiyi işaret ediyormuş, sevgilisi Catherine Gautier'yi. Topladığı bu bilgileri emniyet müdürüne aktarıp dikkatleri polisin gözünden kaçan bir tanığa çevirmiş ve böylelikle Baron Dupin'in davayı kazanma şansını tamamen ortadan kaldırmış. Bu sarsıntı Baron'u daha da ümitsizliğe sürüklemiş. Yenilgiyi kabullenmeyecek kadar gururluymuş. Davanın yönünü değiştirmek için bir sürü ricada bulunmuş ve tüm borçlarına rağmen binlerce frank harcamış. Ancak hiçbirisi işe yaramamış Duponte'un kanıtı karalanamayacak kadar güçlüymüş. Baron gerek madden, gerekse ünü anlamında mahvolmuş.

Bu arada emniyet müdürlüğünde bir atama bekleyen hırslı Memur Delacourt, yeni kanıtın genç kadına şaşkın ve kafası karışmış damgasını vurduğunu, ancak onun bir canı olduğunu hiçbir şekilde göstermediğini; ve tabii cinsiyeti de göz önüne alınarak cezasının hafifletileceği konusunda Duponte ile Gautier'yi temin etmiş. Oysa birkaç ay sonra genç kadın, Delacourt'un, Dupin'in, Duponte'un ve Paris nüfusunun dörtte üçünün gözleri önünde idam edilmiş.

* * *

"Her şeyden önce," dedim, "Duponte bu olayda sizden daha fazla acı çekmiş. Dehasını kullanarak iş görme yeteneğini köreltmekle kalmamış, sevdiği kadını da kaybetmiş – hem de kendi elleriyle! Şimdi Duponte'a eziyet ederek ondan öcünüzü almaya çalışmanız çok yanlış. Poe'nun ölümünü bu amaç için kullanamazsınız. Buna seyirci kalamam!"

Baron sertçe karşılık verdi: "Şu önemli hukuki aksiyomu hatırlayın: *super subjectum materiam*. Hiç kimse, kendisine başkalarının aktardığı olgulara temellenen fikirlerden profesyonel anlamda sorumlu tutulamaz." Baron sandalyemin yanına dikildi. "Bunu ben başlatmadım, Mösyö. Siz başlattınız. Siz, beni Poe'nun mahvını araştırmaya ittiniz. Bu olanlar sizin yüzünüzden oldu, farkında mısınız? Dediklerinizi hatırlayın, Quentin Kardeş! Siz, bana kendimi yenileyebileceğimi gösterdiniz. İsmim, bana zarar vermek ve beni lekelemek isteyenler tarafından mah-

vedilmişti, çünkü dehamın gölgesi çok geniş bir alana yayılmıştı ve basit yaşantılarına uyum sağlamayı reddediyordu, bu yüzden üzerimizdeki bakışlar en küçük suçu bile beni durdurmak için ölümcül bir günahmış gibi gösteriyordu – tıpkı sevgili Poe'ya olanlar gibi.”

“Kendinizi Poe ile mi kıyaslıyorsunuz?” diye sordum dehşet içinde.

“Benim bunu yapmama gerek yok, Poe kardeş bunu *benim yerime* yapmış zaten. Sizce baş kahramanı olarak Dupin karakterini seçmesinin nedeni neydi? Şifre çözücünün dehasında tanrıların ve insanların asla kavrayamayacağı, kendi ilahi anlama becerisini gördü. Neyin karşılığında peki? Neticede bütün övgüleri toplayan, kahraman Dupin değil, emniyet müdürü oldu. Poe'nun yarısı kadar bile başarılı olmayan yazarlar dergilerden büyük paralar kazanırlarken, Poe zorluklarla boğuştu, sonuna dek mücadele etti, ta ki varlığı yok oluncaya dek.”

“Gerçekten de kendinizi Dupin'e örnek olabilecek kadar değerli mi görüyorsunuz, Mösyö?”

“Kendi çıkarı için kullandığı yeteneklerinden etkilenerек Duponte'ta karar kılma talihsizliğini yaşamadan önce, siz de buna inanmıştınız. Duponte bir anarşisttir. Onunla tanıştığınız günden itibaren, hiç kuşku duyduğunuz oldu mu... belki de...” Sözcükleri yaya yaya konuşuyordu. “Belki de sizden casusluk yapmaktan vazgeçmenizi istememin başka bir nedeni vardır. Onu bana seçtiğinizde neler olduğunu Paris'teki surlarda gördünüz.”

Baron'un beni izletirken o gece ona her şeyi itiraf etmek için oteline geldiğimi öğrenip öğrenmediğini merak ettim. Sokak lambasının altındaki o özgür zenci? “Duponte doğru kişi. Ona iftira atmaya çalışmayın,” dedim. Daha bundan birkaç gün önce, Duponte'tan umutlarımı kesmek üzere olduğumu ona söyleyerek zihinsel bir zafer kazanmasını istemedim. Ama yüzümdeki ifadeyle bunu açık etmiş olabilirim.

“Pekâlâ,” dedi hafifçe gülümseyerek, “gerçek Dupin'in kim olduğu sorusuna ancak Edgar A. Poe yanıt verebilir ve o da öldü. Sonucu ulaşılmaz olan bir konuyu nasıl çözümler insan? Gerçek Dupin dünyayı o olduğuna ikna eden kişidir; geriye kalacak olan odur.”

İlk kez Duponte'tan korktuğumu hissettim. Denetimsiz ve özgür bırakılan yeteneklerinin, bir anda felakete neden olup olmayacaklarını merak ediyordum – tıpkı Matmazel Gautier olayındaki gibi. Poe'nun bir define avını konu alan “Altın Böcek” adlı heyecan verici öyküsünün sonunu düşünmeden edemiyordum: Hikâyenin o başarılı finalinde, büyük düşünür Legrand'ın, görevlerini tamamlayan hizmetkârı ile arkadaşını öldüreceğine dair bir ipucun yattığını düşünmüşümdür hep. Öykünün o meşum son sözleri –“Kime söylesem?”– geldi aklıma.

Paris'te geçirmiş olduğum özel bir geceyi düşündüm. Madam Fouché'nin gece vakti pek tekin olmadığını söylediği bir bölgede, Auguste Duponte'un arkasına takılmış yürüyordum. Orada çılgık atsanız bile, genellikle kötü adamlarla işbirliği yapan polisler yardımınıza gelmez, demişti Madam Fouché. Hatırlıyorum da, gözüm bir dükkânın vitrininde kendi kendine dönen bir cisme takılmıştı. İnsan ağzının farklı evrelerini gösteren yapma bir çeneydi bu: Bir tanesinin sağlıklı diş etleri ve bembeyaz dişleri vardı, diğerinin çürümüş dişler, hastalıklı dişetleri vesaire. Her biri görünmeyen, usta bir mekanizma sayesinde kendi etrafında dönüp farklı aralıklarla açılıp kapanıyordu. Çenelerin üzerinde dişsiz bir ağzı olan balmumundan yapılmış bir kafa ile hemen yanında da, kuşkusuz bu pencerenin arkasında muayenehanesi olan dişçi tarafından yaptırılmış pırıl pırıl dişleri olan bir başka kafa vardı.

Bu büyüleyici manzaradan gözlerimi ayıramadan, kulaklarımın etrafında bir sıkışma hissetmiştim. Dünyam kararmıştı. Şapkam gözlerimin üzerine doğru indirilmiş olmalıydı, sonra birinin arkamdan, ellerini paltomun içine daldırdığını hissettim. Biri yardıma koşsun diye bağırırken, şapkamı azıcık yukarı kaldırıp gözlerimi aralamayı başarabildim. Paçavralar içinde, simsiyah dişleri olan yaşlı bir kadın gördüm. Paramı çalmak için beni şapkamla kör ettikten sonra, geriye doğru adım atmıştı ve o anda sadece bana bakmakla yetiniyordu. Birkaç adım ötesinde duran Duponte'a bakışını fark ettim. Kadın oradan kaçarcasına uzaklaştıktan

sonra, minnetle Duponte'a döndüm. Kadını bu kadar korkutan şey neydi? Duponte bunun yanıtını bilse bile, asla benimle paylaşmazdı.

Şu an düşünüyorum da, bu sefil hırsız Duponte'u uzun zaman önceden hatırlamış olmalıydı. Hiç kuşkusuz Duponte'un ortaya çıkmış olduğu bir suç olayı yüzündendi – kadın bir zamanlar büyük bir cinayet planında yer almıştı belki de (Duponte'un eskiden Fransa'yı yönetenleri öldürmek için yapılmış pek çok planı ortaya çıkardığı anlatılırdı) ve uzun yıllar öncesinden hatırladığı o kıvrak zekâsı yüzünden, kadın hayvanı bir umutsuzluğa kapılmıştı. Kadının benden kaçır adım uzaklaşmasına neden olan şey, Duponte'tan duyduğu fiziksel korku değildi. Duponte onu durdurmadan önce (tabii niyeti onu durdurmaksa), kadın elindeki bıçağı kalbime on kez saplayabilirdi, Duponte'un gücünden ya da çevikliğinden korkmamıştı. Kadının ki onun zekâsı karşısında duyduğu içgüdüsel bir korkuydu – *dehasından* korkmuştu.

Kime söylesem?

Baron'un otelinden ayrıldıktan sonra, Duponte'u Glen Eliza'nın oturma odasının geniş penceresinin önünde otururken buldum, yüzü sanki özellikle kapıya doğru dönüktü. Ona Barnum's Otelinde olup bitenleri anlatmaya başladım.

"Alın şunu," diye sözümü kesti Duponte, bana deri bir çanta uzatarak. "Onu şu kâğıtta yazan adrese götürün." Elime bir kâğıt parçası tutuşturdu.

"Mösyö, size az önce anlatıklarımı dinlemediniz mi? Baron Dupin..."

"Hemen çıkmanız gerek, Mösyö Clark," dedi. "Zamanı geldi."

Kâğıtta yazan adrese baktım ama tanıdık gelmedi. "Pekâlâ... Oraya varınca ne söylememem gerekiyor?"

"Siz daha iyi bilirsiniz."

Dikkatim o kadar dağılmıştı ki, havanın genelde bu saatte olması gerekenden üç kez daha karanlık olduğunu bile fark edememiştim. Yağmur yağmaya başladığında, eve dönüp bir şemsiye alamayacak kadar yol katedmişim bile. Sokakları bir anda su bastı ve bileklerime kadar ıslandım. Yüzümü yağmurdan olabildiğince korumak için, şapkamın kenarını iyice indirip güçlkle ilerlemeye çalıştım.

Duponte'un bana vermiş olduğu adrese ulaşmak için, yolun bir kısmını omnibüsle gittim. Yine de sağanak yağmurun altında sıırıslıklam olmuşum. Adresin belirttiği yerde, bir masanın arkasında telgraf yollayan bir adamın oturduğu küçük bir yazıhane vardı. "Buyurun?" dedi adam bana.

Ona ne söylemem gerektiğini bilmediğimden, aradığım adresin bu olup olmadığını sordum.

“Aşağısı,” dedi adam uysalca.

Merdivenlerden aşağı inince, her yanından sular damlayan tabelayı fark ettim. Burası bir manifaturacıydı. Pekâlâ! Duponte’un onarılması gereken paltosunu terziye götürmek de acil bir iş sayılırdı, belki de bu gece katılması gereken bir akşam yemeği daveti vardı. Sabrım sınıra dayanmış halde dükkândan içeri girdim.

“Doğru yere geldiniz.”

Karşımda, koca göbeğini parlak saten ceketine tıktırmış bir adam duruyordu.

“Ben mi? Tanışıyor muyuz, beyefendi?”

“Hayır, beyefendi.”

“Öyleyse doğru yere geldiğimi nereden biliyorsunuz?”

“Şu halinize bakın!” Sanki uzun zamandır görmediği oğluymuşum gibi kollarını abartılı bir hareketle iki yana doğru açtı. “İliklerinize kadar ıslanmışsınız. Üşütüp hasta olacaksınız. Size çok uygun bir takım elbisem var.” Tezgâhının arkasında bir şeyler aradı. “Giysilerinizi takas etmek için uygun yere geldiniz.”

“Yanılıyorsunuz. Ben size bir şey getirdim.”

“Gerçekten mi? Bunu beklemiyordum,” dedi açgözlü bir tavırla.

Elimdeki çantayı bir sandalyenin üzerine koyup açtım. İçinde yalnızca katlanmış duran bir gazete vardı – *Baltimore Sun*’ın bir sayısı. Saçımdan ve alnımdan akan su damlaları gazetenin sayfalarına damlıyordu.

Gazeteyi elimden kaparken, dostane ifadesi bir anda sertleşiverdi. “Ayıp size! Kendi gazetemi alabilecek güçte olduğumu sanıyorum, genç adam. Üstelik bu gazete *geçmiş* bir yıla ait. Buraya benimle dalga geçmeye mi geldiniz? Bu gazeteyi ne yapmamı istiyorsunuz, sorarım size?” Beni azarlar-casına yüzüme baktı. Bir anda “beyefendi”den, “genç adam”a genilemişim. “Eğer sizin için yapabileceğim başka bir şey yoksa...” Elini salladı.

“Yapabileceğim” sözcüğünü söylerken duvarda asılı duran tabelaları işaret etmişti. *Moda Giysiler ve Takımlar Müessesesi. Gömlekler, Gömlek Yakaları, Fanilalar ve Donlar, Kravatlar, Çoraplar, Mensucat – Her açıdan garantili dikiş ve geleneksel imalat.*

“Bir dakika! Sizden özür dilerim, beyefendi,” dedim hevesle. “Haklısınız, şu kıyafet değiş-tokuşunu yapmaya karar verdim.”

Adamın gözleri ışıldadı. “Harika, harika, akıllıca bir karar. Size en kaliteli ve en şık takım elbisemi denettireceğim.”

“İşiniz bu mu, beyefendi? Kıyafet mi takas ediyorsunuz?”

“İhtiyaç duyulduğunda tabii. Sizin gibi zor durumda kalan beyefendiler için gerekli bir hizmet bu. Pek çoğu sonbaharda bile şemsiyelerini unuturlar ve yanlarına yedek takım elbise de almazlar. Özellikle de Baltimore’un yabancıları olanlar. Siz de buraları ziyarete geldiniz, sanırım?”

Hiçbir yorumda bulunmadım. Bu adamın ne iş yaptığını daha iyi anlamaya başlamıştım; Duponte’un da...

Manifaturacı bana bir sürü kıyafet getirdi. Ne takım elbiseymiş ama! Oldukça pejmürde görünmelerine ve insanın üzerine kesinlikle ~~oturmamaları~~na rağmen, dükkânındaki giysilerin en iyi kalite olduklarını tekrar edip durdu. Ceketin donuk renkli kadife yakasıyla pantolonun yalnızca tek bacağı, az solmuş olanı uyum içindeydi ve hiçbirini yeleğe uymuyordu. Hepsisi de bana birkaç beden küçüktü, oysa üzerime “cuk diye oturduklarını” söylerken manifaturacının gururu gözlerine yansıyor. Kıyafetlerin bana ne kadar yakıştığını göstermek için bir ayna getirdi.

“Oldu işte, hem rahat, hem de kuru! Bu sizin için oldukça kârlı bir takas olacak,” dedi. “Şimdi sıra bunda” –bastonumu aldı– “gördüğüm kadarıyla oldukça iyi bir parça. Öte yandan sizin gibi bir gezgin için biraz ağır sayılır. Boşuna yük. Ondan ayrılmayı düşünür müsünüz? Bu parça için size iyi para verebilirim, civardaki dükkânlar benim fiyatlarımla yarışamaz.”

Dükkândan ayrılmadan önce, Duponte’un yanımda götürmemi istediği gazeteyi az kalsın unutuyordum. Gazetenin baş sayfasındaki tarihe baktım. 4 Ekim 1849. Poe’nun üzerine uymayan kıyafetlerle Ryan’s’ta bulunmasının ertesi günü. Diğer sayfalara hızla göz gezdirip önceki günün hava raporuna baktım. Yani Poe’nun bulunduğu günün. “Soğuk ve puslu.” “Nemli ve yağışlı.” “Kuzeydoğudan esen şiddetli bir rüzgâr.”

Tıpkı bugünkü gibi. Kütüphaneye girdiğim sırada Duponte’u pencerenin kenarında oturmuş gördüğümde, dalgın dalgın havaya baktığını sanmıştım, oysa o gökyüzüne ve bulutlara bakıyormuş. Beni buralara göndermek için, o meşum 3 Ekim gününe benzer bir günü bekliyormuş.

“Bunu geri alacağım, beyefendi,” dedim hintkarnışı bastonumu elinden alarak. “Bastonumdan asla ayrılmam.” Oradan ayrılmadan önce, cebimden birkaç bozukluk çıkarıp manifaturacının tezgâhının arkasında duran şemsiyelerden birini aldım.

Dışarı çıktığımda, iki bacağı birbirinden farklı yeni pantolonumla doğru dürüst yürüyemediğimi fark ettim. Tentenin altında durup uydu-ruk şemsiyeyi açmayı denedim.

“Bu akşam gökler delindi sanki.”

Bu boğuk sesi duyunca yerimden sıçradım. Yağmurun içinden adamın yüzünü hayal meyal seçebiliyordum.

Dönüp yüzünü bana döndüğünde gözlerimi ovuşturdum. Yanında biri daha belirdi.

“Bizden kaçabileceğinizi sandınız, değil mi, Mösyö Clark?”

Fransız gangsterler.

“Böyle giysiler giyerek,” dedi diğeri, başını eğip pejmürde kıyafetime bakarak, “bizden saklanamazsınız.”

“Beyler, Mösyö, sizi ne şekilde çağıracağımı bilmiyorum. Bu kıyafetleri sizden gizlenmek için giymiyorum. Beni neden sürekli olarak rahatsız ettiğinizi anlayamıyorum.”

Bunun için uygun bir zaman değildi, biliyordum. Ama gözüm, zihnimi kurcalayan endişelerden arınmışçasına, nedeni belirsiz bir biçimde sokak lambasının direğine yapıştırılmış hava akımlarıyla titreşen küçük el ilanına takıldı. Üzerinde yazanları okuyamıyordum, ancak içgüdüsel olarak çok ilginç şeyler içerdiğini biliyordum.

“Konuştuğumuz zaman gözlerimize bakın!”

Adam yanağıma bir tokat yapıştırdı. Çok sert bir şamar değildi, ancak böyle bir harekete hazırlıksız yakalandığım için bir anda şok geçirdim.

“Ölüme mahkûm birini uzun süre koruyamazsınız. Bize emir verildi.”

Ortağı paltosunun cebinden tabancasını çıkarttı. “Artık bu işe bulaşınız. Arkadaşlarınızı seçerken daha dikkatli olmalısınız.”

“Arkadaşım mı? Bu kesinlikle doğru değil!”

“Demek, Washington Anıtı’ndayken fahişesi size boş yere yardım etti?” diye karşılık verdi.

“Size yemin ederim! O benim arkadaşım değil!” diye bağırdım sesim titreyerek.

“Doğru... artık değil.”

23

“Beyefendi! Beyefendi! Bunu unuttunuz...”

Manifaturacı, içeride unuttuğum çantayı kapıldığı gibi kendini dışarı atmıştı. Yanımdakilerin bana düşmanca davranışlarını fark edince olduğu yerde durdu. Fransızlardan biri kolunu koluma dolamıştı.

Manifaturacı saldırganıma çıkıştı: “Bu da ne demek oluyor böyle? Beyefendiyi rahat bırakın.”

Manifaturacı bir adım daha yaklaşıncı, diğer saldırgan olduğu yerde dönüp ona okkalı bir tokat patlattı. Adam tentenin ilerisine kadar yuvarlandı.

Manifaturacı yere düştüğü sırada, miyavlamayı andıran tiz bir çığlık attı. Bu dalgınlık anından yararlanarak kolumu kurtarmayı başardım. Yeni şemsiyemi üzerlerine doğru fırlatarak, önümde tuğladan bir duvar gibi yükselen sağanak yağmura karşı koşmaya başladım. İki saldırgan peşimden geldi.

Karanlıkta gizlenebileceğimi hayal ederek ilk gördüğüm sokağa saptım. Ancak peşimdekiler aramızdaki mesafeyi çok geçmeden kapadı. Onlara bakmak için başımı arkaya doğru çevirince, ayağım bir taşa çarptı ve tökezledim. Kendimi toparlasam da adamlar bana çok yaklaştımlardı, bir tanesinin elinin paltoma değdiğini hissettim. Arkama bakmaya cesaret edemedim.

Önümde, bir domuz sürüsü akşam çöplerini eşeliyordu. Dağılmalarına neden olan kovalamacamız onları rahatsız etmişti sanki. Bir anda çakan şimşek, etrafı aydınlattı. Nefes nefese kalmıştım ve güçlkle soluk alıyordum. Adamlar giderek yaklaşıyorlardı, birkaç adımda beni yakalayacakları kesindi. Hemen karşımda, varmak üzere olduğumuz sokağı gördüm ve uzaktan gelen zil seslerini duydum. Aklıma bir fikir geldi. Hemencecik arkamı dönüp saldırganlara doğru koşmaya başladım. Hızlı adımlarla koşan Fransızların kaygan zeminde durmaları biraz zaman aldı.

Avrupa’da demiryollarının şehrin dış sınırından başladığını biliyordum, bizim trenlerimizin şehrin tam göbeğinden –önce güçlü atlarla çekilerek, sonra da bir lokomotifin peşinde– gittiğini görmek, diğer ülkelerden gelen ziyaretçileri oldukça şaşırtırdı. Adamlar dönüp de bana doğru koşmaya

başladıklarında, onları LOKOMOTİFE DİKKAT EDİN tabelasını geçecekleri şekilde yönlendirdim. İki Fransız tabelayı görünce şaşırdılar ve akıllarına gelen her yere lokomotifini görmek için bakarak zaman yitirdiler.

Çılgınlar gibi koşuyordum. Nihayet yavaşlayıp arkama baktım. Kimsecikler yoktu. Yağmur da biraz dinmişti. Durdum. Güvendeydim.

Bir anda onları yeniden karşımda buldum, yan yanaydılar, Cehen-nemden fırlamış iki zebani gibi.

Korkunç bir umutsuzluğa kapıldığım anda, karşımda biri daha beliri-verdi. Bana doğru yaklaştıkça, onun Baron'un yanında görmüş olduğum, beni gözetleyen yaşlı zenci olduğunu fark ettim ve dehşete düş-tüm. Baron'un genç kölesi, Baron'un kendisinden başka zenci hizmet-kârı olmadığını söylediğinden, bu adamın Fransız saldırganlarla bir ilgisi olduğunu düşünmeye başladım. Bana doğru koşarak geliyordu!

Arkamdaki iki Fransız'a ya da önümdeki zenciye yakalanmadan ka-çabilecek hiçbir yerim kalmamıştı. Tek bir adama karşı daha rahat mü-cadele edebileceğimi düşünüp zenciye doğru yöneldim. Yanından kaçıp gitmeyi denediğim sırada beni kolumdan yakalayıp kendine doğru çekti.

"Bu yönden!" dedi, ben ona karşı koymaya çalışınca.

Beni daha karanlık ve daha dar bir sokağa sokmasına izin verdim; ar-tık yan yana koşuyorduk. Geri kalmamam için elini sırtıma dayadı.

Fransızlar hâlâ arkamızdan geliyorlardı. Zenci birdenbire önümde zikzaklar çizerek koşmaya başladı.

"Siz de aynı şeyi yapın!" diye bağırdı.

Planını anlamıştım, dediğini yaptım. Yağmurun ve karanlığın içinde, iki saldırgan hangimizin hangimiz olduğunu anlayamayacaktı.

Zenci hızla koşarak yanımdan uzaklaştı ve bir kararsızlık ve şaşkınlık anından sonra, saldırganlardan biri onun peşinden gitti. Diğer tüm gücüyle arkamdan koşmayı sürdürdü. En azından beni boğmaya çalışacak ellerin sayısı yarıya inmişti. Düşman sandığım bu yabancıнын, beni bu saldırganlar-dan neden korumaya çalıştığını düşünecek zamanım yoktu.

Önümde bir fırsat vardı, ancak çok hızlı hareket etmeliydim. Arkama baktığımda, saldırganın bir an için durup silahını havaya doğrulttuğunu fark ettim. Ateşlediği silah şimşek gibi etrafı aydınlattı. Mermi başımdaki şapkaya isabet etti ve şapkam başımdan fırladı. Gözlerindeki öfke ve yüksek sesli homurtuları beni silahtan daha fazla korkutmuştu. Islak bastonum elimden defalarca kayacakmış gibi oldu, ama her defasında onu yakalamayı başardım.

Yağmur yavaşlayınca her yer bir çamur deryasına dönüştü. Sokak aralarında düşe kalka ilerlemeye devam ettim, saldırgan peşimdeydi hâlâ. Birinin bana yardım etmesi için bağırmağa çalıştım, ancak sesim çıkmadı; artık ikimiz de aksayarak ilerliyor olsak da, durmam benim açımdan büyük bir tehlike oluşturmazdı. Üstelik ıslak ve pejmürde giysilerimin içinde ve şapkasız halde, bir sokak serserisini andırıyordum – şehirde yaşayanların en büyük korkusu. Bu defa hiç kimse yardımına koşmayacaktı. Şehrin iş merkezinde kendime sığınacak bir yer ararken, kapısı rüzgârdan açılmış büyük bir depo gözüme ilişti. İçeri daldım ve yukarı çıkan merdiveni gördüm.

Hızla birinci kata tırmandım ve boyun hizamda duran, yeni boyanmış bir tekere çarptım. O anda nerede olduğum anladım.

Etrafım tekerlekler, küçük at arabaları, kayışlar ve dingillerle doluydu: Holliday'deki Curlett fayton fabrikasıdaydım. İlk katta, en yeni faytonların teşhir edilip satıldıkları bir alan vardı. Birkaç dükkân ilerdeki piyano dükkânı ile birlikte, bina yeni bir konsept yaratmaya çalışıyordu: bir malı aynı mekânda üretmeye, depolamaya ve satmaya.

“İşiniz tamam, cesur adam,” dedi arkamdaki ses bu kez Fransızca. Saldırgan kapının önünde duruyordu. Bir yandan soluklanmaya çalışırken, bir yandan da bana dikkatlice bakıp kötü kötü sırtıyordu. “Kaçacak yeriniz kalmadı. Tabii pencereden atlamak isterseniz, o başka.”

“Böyle bir şey yapmak istemem. Medeni insanlar gibi konuşmayı tercih ederim. Baron’un borçlarını toplamanıza engel olmak gibi bir niyetim olmadığını bilmenizi isterim.”

Birkaç adım daha yaklaşıp sonra geriledi. Bana meraklı gözlerle bakıyordu. “Gerçekten bunun için mi peşinizde olduğumuzu sanıyorsunuz, Mösyö?” Sevimsiz bir biçimde kıs kıs güldü. “Bir alacaklı birkaç bin frank için borçlusunu sıkıştırır mı hiç?” diye sordu gücenerek. “Mesele bundan daha vahim. Fransa’nın barışı tehlikede.”

Baron Dupin? İtibardan düşmüş bir avukat? Fransa’nın geleceğini mi etkiliyordu?

Şaşkınlığımın yüzüme yansımaya engel olmaya çalıştım, Fransız bana sabırsızlıkla baktı.

Ani bir hareketle, yanı başımda duran kocaman tekerleği kaptım ve kalan gücümle onu ittim. Fransız elini uzatıp üzerine doğru gelen tekerleği durdurdu. Tekerlek ona zarar vermeden yere yuvarlandı.

Deponun iç taraflarına doğru ilerledim ve adamın haklı olduğunu anladım: Kaçacak yerim yoktu. Ölümüne yorgun ve iliklerime kadar ıslanmış olmasaydım da, burası fayton parçalarıyla dolu devasa bir alan-

dı. Bir faytonun henüz tamamlanmamış koltuğunun üzerinden atlamayı denedim, ama ayakkabım kenarına takıldı ve tökezledim. Fransız'ın alaycı kahkahası kulağıma geldi.

Sendelediğim sırada yere düşmemiştim – daha da beter bir durumdaydım. Faytonun arkasındaki, henüz araca monte edilmemiş olan bazı parçaları bir arada tutan ipe dolanmıştım. İpi çekip tekmelemeye çalışırken, istemeden boynumu daracık bir ilmiğin içine sıkıştırdım. Bastonumu tek elimle kavrayıp ucunu faytonun arka tarafına sıkıca tutunmak için kullandım, bir yandan da umutsuzca boynumun etrafındaki düğümü gevşetmeye uğraşıyordum. Oysa her hareketim ilmiği biraz daha sıkıyordu.

Fransız, ağır adımlarla yanıma geldi. Henüz tavanı takılmamış olan faytona bindi. Bana tepeden bakıp gülümseyerek, ani ve cesur bir hareketle bastonuma bir tekme savurdu. Bir ucu hâlâ avucumun içinde olsa da, tutunmak için faytonun arkasına taktığım diğer ucu yerinden çıkmıştı, bir anda kendimi havada asılı halde buldum. Elimle ya da bastonumla faytonun arkasına tutunmaya her çalışışında, saldırgan bana daha da hızlı tekmeler savuruyordu. Boynumun etrafındaki bu korkunç kemandin beni boğmak üzere olduğunu hissettiğim anda, bastonumun kanca-sını ip ile boynumun arasında kalan en gevşek noktadan içeri kaydırdım. Bu arada ayaklarımı şiddetle sallamaya başladım; ancak zeminle aramdaki birkaç santimlik mesafeyi azaltmayı başaramadım.

Bir faytonun üzerinde ölüme sallanmak! Bu yazgımın karşısında, az kalsın saldırganım gibi gülecektim.

Orada öylece sallanırken, umutsuzca ve bahtsızca dua edermişçesine, bastonumu her iki elimle birden sıkıca kavradım. Bastonu öyle sıkı tutuyordum ki, tahtanın içindeki gözenekler, avucumun içinde beyaz lekeler bırakmıştı. Gözlerimi kapadım ve şaşkınlık içinde, bastonun ellerimin arasında ayrıştığını hissettim, sanki dört adamın gücüne sahipmişim gibi. Orta kısmı yerinden çıkmıştı. O an bastonun orta yerinden birleştirilmiş iki ayrı parçadan oluştuğunu anladım. Aradaki boşluğun arasından parlak çeliğin ışıltısını görebiliyordum.

Bastonu biraz daha çektim ve üst kısmının oyuk olduğunu ve diğer yarısından kolayca ayrıldığını fark ettim. İçinde gizlenmiş bir kılıç vardı. Hem de kınından çıkarıldığında altmış santim, yo yetmiş santim uzunluğunda bir kılıç!

“Poe,” diye fısıldadım, son nefesimi verirmişçesine.

Tek hareketle, boynumu sıkan ipi kestim ve yere düşerken boştaki elimle faytonun arkasına tutundum.

Bakışlarımı yukarı doğru çevirdiğimde ilk gördüğüm, faytonun koltuğunun üzerine tünemiş, merak içinde bana bakan Fransız'dı. Kılıcımı görüp öylesine afallamıştı ki, bana doğrultmuş olduğu tabancasını bir an için yanına sarkıtmıştı. Güçlü bir çığlık atarak, kılıcı başımın üzerine doğru savurdum. Ucunu kolunun yan tarafına isabet ettirdim. Sonra gözlerimi kapadım ve kılıcı ileri doğru uzatarak rasgele sapladım. Fransız acı bir çığlık attı.

Sırtüstü yuvarlanarak yere düştüm. Çizmelerim faytonun koltuğunun arkasına yaslı duruyordu. Faytonu iki bacağımla birden ittiğim sırada, aldığı derin yara yüzünden beti benzi atan ve çılgınca haykıran saldırganın gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibi oldu. Fayton deponun içinde başıboş ilerlemeye başladı ve eğreti duran tekerleklerinden biri dingilinden ayrılarak, tıpkı dev bir tabut gibi saldırganın üzerine düştü. Aracın parçalarından bir tanesi, kenardaki borulardan birini deldi ve bir anda etrafa bir buhar yayılmaya başladı.

* * *

Ayaklanmanın üzerine basıp kılıcı yerine yerleştirdim. Ama zaferime ulaşmak için yaşadığım o büyük heyecan eve gitmeme, hatta ayakta durmama engel oluyordu; gerek yorgunluğum, gerekse bacaklarımla ağrısı yüzünden, binadan çıkıp birkaç adım atar atmaz yere serildim. Tekrar ayağa kalkıp hayatımı kurtaran bastona dayandım ve diğer saldırganın hâlâ peşimde olabileceğinden, savunmasız olduğum bir anda beni alt edebileceğinden korktum.

Birkaç saniye önce kapatmış olduğum deponun kapısından bir tıkırtı ve korkunç bir inilti geldi.

"Clark!" birinin bana seslendiğini duydum. Ses çok uzaktan gelir gibiydi, oysa yakından geldiğini biliyordum.

Belki de içimi saran o büyük korku yüzündendi, bedenimdeki o zonklama, ya da her yanıma saran o müthiş yorgunluk; belki de tüm bunların bir karışımıydı. Bir el bana dokunduğunda huzur içinde teslim oldum ve başıma sert bir darbe aldığımı hissettim.

24

Sıradan konuşmalar uzak bir mırıltı gibi geliyordu kulağıma. Manzara giderek netleşmeye başladı. Erkeklerin içtikleri şarap ve biranın, çiğnedikleri tütünün kokusu pis bir duman gibi burnuma doluştu. Doğrulmaya çalışırken, sanki bir şeylerin boynumu hareket ettirmemi engellediğini fark ettim. İçinde bulunduğum oda ve durum Ryan's Oteli'nin barındaki sahnenin –Poe'nun o öğleden sonra geldiği yerin ve içinde bulunduğu durumun– birebir eşiydi. Ryan's'ın karşısındaki Dördüncü Bölge Cumhuriyetçilerinin düşmanca tavrı geldi aklıma ve başım döndüğü halde sırtımı dikleştiyip doğruldum.

Yanımdaki fenerin yanından geçen erkeklerin hepsinin siyah tenli olduklarını fark ettim – işin aslı içeridekilerin tamamı siyah erkeklerden ve birkaç tane de parlak elbiseli kadından oluşuyordu, ve artık salonun pencerelerinin Ryan's'tan farklı bir düzende olduğunu görebiliyordum. Erkeklerle kadınların aynı ortam içindeki rahat sohbetleri, bana Baltimore'da değil de, Paris'te olduğum izlenimini verdi. Sanki bir deli gömleği giymişim gibi hareket ettirmekte güçlük çektiğim omuzlarımdan üzerinde, üst üste konmuş ağır ve yünlü battaniyeler vardı.

“Bay Clark. Daha iyi görünüyorsunuz.”

Arkamı döndüm ve kovalamaca sırasında saldırganlardan birinin dikkatini dağıtan zenciye gördüm.

“Kimsiniz?”

“Adım Edwin Hawkins.”

Şakaklarım zonklamaya başladı. “Başıma vuran kişi, buradakilerden biri mi?” diye sordum başımın yan tarafını ovalayarak.

“Kimse başınıza vurmadı, siz öyle zannetmiş olmalısınız. Fayton ambarından dışarı çıkar çıkmaz, henüz birkaç adım atmıştınız ki, yere serildiniz. Sizi yakalamama fırsat kalmadan düşüp başınızı kaldırımın kenarına çarptınız. İzinizi kaybettirmek için sizi buraya getirdim. Peşimden gelen saldırgan, bir sokak lambasının altından geçtiğimiz sırada yanlış kişi olduğumu anlayıp beni kovalamaktan vazgeçti, ama bahse girerim, sizi hâlâ arıyordu.”

“Ambardaki o adamı öldürdüm mü?” diye sordum, o korkunç olayı anımsayarak.

“Adam sizi aramak için dışarı çıktı ve o da sizin gibi yere serildi. Çok kötü yaralanmıştı. Onunla ilgilenmesi için bir doktora haber gönderdim – bir cinayet davasıyla da uğraşmak istemezsiniz sanırım.”

Tedbiri elden bırakmadan etrafıma baktım. Meyhane, zencilerin işlettiği bir bakkal dükkânın arkasındaydı. Basının sıkça eleştirdiği, yoksul kesimi kötü yolda etkilediği ve başkaldınları teşvik ettiği gerekçesiyle yasaklanmasını istediği, Liberty Alley tarzında, şehrin eski yakasına özgü yerlerden biriydi. İki açık tenli zenci bir köşede gizli gizli sohbet ediyorlardı, içlerinden bir tanesi arada sırada göz ucuyla bana bakıyordu. Başımı diğer yana çevirdim. Kuşku dolu bakışlarla karşılaşmak beni şaşırtmadı. Buradaki tek beyaz ben değildim, zenci ırgatlarla aynı masaları paylaşan yoksul kesimden insanlar vardı. Ancak başımın belada olduğu her halimden anlaşılıyordu.

“Güvendesiniz, Bay Clark,” dedi Edwin büyük bir sakinlikle. “Bir süre yağmurdan uzak durmanız gerekiyor.”

“Neden kendinizi benim için tehlikeye atınız? Beni tanımıyorsunuz bile.”

“Haklısınız, Bay Clark. Ama bunu sizin için yapmadım. Bunu tanıdığım biri için yaptım,” diye yanıt verdi. “Edgar Poe için.”

Karşımda duran adamın sert hatlı, yakışıklı yüzüne baktım. Kırk yaşlarında olmalıydı, ancak yüzündeki kınışıklıklar onu daha yaşlı gösteriyordu, öte yandan gözlerinde daha genç ya da daha kıpır kıpır bir ışıltı vardı. “Edgar Poe’yu tanıyor muydunuz?”

“Özgürlüğüme kavuşmadan önce, evet.”

“Bir zamanlar köle miydiniz?”

“Öyleydim.” Beni dikkatle inceleyip başını düşünceli bir tavırla salladı. “Bay Poe’nun kölesiydim.”

* * *

Bundan yirmi yıl kadar önce Edwin Hawkins Maria Clemm’in bir akrabasının evinde kölelik yapıyormuş. Herkesin Muddy olarak bildiği Bayan Clemm, Edgar Poe’nun teyzesiymiş, sonradan Poe onun küçük kızıyla evlenince, Muddy aynı zamanda kayınvalidesi de olmuş. Edwin’in sahibi ölünce, senedi o zamanlar Baltimore’da yaşayan Muddy’ye miras kalmış.

Edgar Poe aynı dönemde “Araf”^{*} adlı destansı lirik şiirini tamamladıktan sonra, hayatının geri kalanı bir şair olarak sürdürmeye karar vermiş ve Virginia’daki Fortress Monroe Birliği’ndeki başçavuşluk görevinden istifa etmiş. Terhisi oldukça uzun ve sinir bozucu bir süreçmiş, çünkü Edgar Poe’nun her iki tarafın da rızasına ihtiyacı varmış: vasisi John Allan’ın ve ordudaki subaylarının. Nihayet bu işi başarmış ve bir süreliğine Muddy teyzesinin Baltimore’daki evinde yaşamaya başlamış. Pek çok insanın onu çağırdığı adıyla, Eddie, orduya Edgar A. Perry ismiyle yazılmış (genç köle, Poe’nun Muddy’ye bu isme gelen mektupları kendisine saklamasını söylediğini duymuştu), bunu yapmaktaki esas amacı, şiirlerini yayınlamasına izin vermeyen Bay Allan ile aralarındaki tüm bağları koparmakmış.

Allan’ın taleplerinden ve askerlik görevinden kurtulmasına rağmen, Edgar Poe’nun ne tek kuruş parası, ne de bu dünyada kendisine bir yer edinmesine yardımcı olabilecek bir dostu varmış.

Kırk yaşlarında, uzun boylu ve anaç bir kadın olan Muddy, Eddie Poe’ya evini açmış ve ona oğlu gibi bakmış. Edwin’e göre Poe, yalnızca kadınların yanında kendini rahat hisseden biriymiş. Aile içindeki hastalıklardan yorgun düşmüş olan Muddy, yeğenine kendilerine miras kalan yeni köleyi satma görevini vermiş. Kısa süre içinde Poe, Edwin’i Henry Ridgeway’in ailesine –zenci bir aile– kırk dolara satmak üzere anlaştırmış.

Anlaşmanın ayrıntılarıyla ilgilendiğimi belli ettim. Böylesine genç ve güçlü bir köle için Poe en azından beş-altı yüz dolar alabilirdi.

Edwin şöyle açıkladı: “Yasama kurumumuz, kölelerin özgür bırakılmalarını güçleştirmek için, işlemlerin ücretini çok yüksek tutar, böylelikle iç ekonomiye zarar vermemiş gibi görünürler. Bay Poe’nun ya da teyzesinin elinde bu kadar para yoktu. Öte yandan özgür bir zencinin, cüzi bir rakam karşılığında bir köle satın almasını engelleyecek bir yasa yoktur. Bir köleyi özgür bir zenciye, çok ucuz bir fiyata –avukat masrafları karşılığında– satmak, onu özgürlüğüne kavuşturmanın bir başka yoludur. Bay Poe da bu anlaşma sayesinde beni azat etmişti. Ayrıca bu Baltimore’da kalabileceğim anlamına da geliyordu: Muhteşem bir şehir olmasa da, vatanımdı. Halkımın arasında, aynı nedenden ötürü karısını ya da çocuklarını köle olarak satın almış olan insanlar vardır.”

“Poe yazılarında kölelik konusuna çok fazla değinmemişti,” dedim. “Köleliğin kaldırılmasını savunan bir yazar değildi.” Bana göre Poe,

^{*} Al Aaraaf, bkz: *Bütün Şiirleri* (Yay.).

hiçbir ülküyü yürekten savunmamıştı, bunun ikiyüzlülük olduğunu düşününlerdendi. “Ama bunu sizin için yapmış, sırtınızdan kazanabileceği yüzlerce doları hiçe saymış, üstelik de en yoksul olduğu dönemde.”

“Önemli olan, bir insanın ne yazdığı değildir,” diye yanıt verdi Edwin. “Özellikle de Poe gibi ilk başlarda para kazanmak için yazan birinin. Bir adamın kim olduğunu belli eden, ne *yaptığıdır*. O zamanlar henüz yirmi yaşındaydım. Bay Poe da benimle aynı yaşıydı, benden yalnızca birkaç ay büyüktü. Kölelik hakkında her ne düşünürse düşünsün, birlikte geçirdiğimiz bu kısa süre içinde, bu konuda sessiz kalmıştı. Aslında genelde sessizdi. Çok fazla tanıdığı yoktu, tanıdıklarıyla da arkadaş değildi. Bende kendinden bir şeyler bulmuş ve beni özgür bırakmak için elinden geleni yapacağını söylemişti.

“Bay Poe’yu bir daha hiç görmedim, ama benim için yapmış olduğunu asla unutmadım. Bu yüzden onu seviyordum ve kısa süre bir arada olmanıza rağmen onu hâlâ çok severim. Özgürlüğüme kavuştuğunda, birkaç yerel gazetede çalışmaya başladım. Şu sıralar, şehrin farklı bölgelerine gönderilecek gazetelerin paketlenme işiyle uğraşıyorum. Poe’nun öldüğü sıralarda, bu gazetelerden bir tanesinde, editörlerle aranızda geçen konuşmalara kulak misafiri oldum. Poe’nun adının basın tarafından kötüye kullanıldığını ve mezar taşına bile hiçbir şey yazılmamış olduğunu söylediniz. O zamana kadar, Poe’nun nereye defnedildiğini bilmiyordum. O gün iş çıkışında mezarlığa gidip sizin tarif ettiğiniz yere küçük bir hatıra bıraktım.”

“Çiçeği? Çiçeği oraya bırakan *sizdiniz*, demek.”

Başını salladı. “Eddie her zaman çok düzgün giyinir ve bazen de ceketinin iligine beyaz bir çiçek ilıştırirdi.”

“Peki ama çiçeği bırakır bırakmaz nereye kayboldunuz?”

“Orası bir zenci mezarlığı değil, biliyorsunuz, akşam vakti orada bulunmam şüphe uyandırabilirdi. Mezarının başında diz çöktüğüm sırada, yaklaşan bir faytonun sesini duydum ve hiç vakit kaybetmeden oradan ayrıldım.”

“Bu gelen Peter Stuart idi, ortağım, beni aramaya gelmişti.”

“O günden sonra her gün, paketlediğim gazetelerde, Poe’nun kişiliği hakkında yazılmış eleştirel bir makaleye rastladım – Ridgeways ailesi bana okuma yazma öğretmişti ve bana vermiş oldukları imla kılavuzu sayesinde yazılardaki kırıcı üslubu kolayca görebiliyordum. Poe’nun hayatta olmasındansa ölmüş olmasını tercih eder gibiydiler. Aradan bir süre geçtikten sonra, gazetenin ofisine bir yabancı uğramaya başladı, her

gelişinde Poe ile ilgili atıp tutuyordu. Poe için adalet istediğini savunuyordu, ama bana kalırsa amacı etrafı velveleye vermekti.”

“Bu, Baron Dupin,” diye açıkladım.

“Onunla birkaç kez konuştum ve ona Poe’nun anısına saygı göstermesi gerektiğini söyledim. Ama yüzüne tükürsen nisan yağmuru sanırdı. Beni başından atmaya çalıştı ve ona yardım ettiğim takdirde karşılığını alacağımı söyledi.” Baron’u Edwin ile kol kola gördüğüm ve bir komplo tezgâhladıklarını sandığım günü hatırladım.

“O günlerde sizinle bir kez daha karşılaştık, Bay Clark. Sizi ve şu Baron dediğiniz adamı, Poe hakkında tartışırken gördüm. Hakkınızda daha fazla şey öğrenmeye ve bunun için de sizi izlemeye karar verdim. Şu genç köleyi istasyona götürdüğünüze ve onu köle-tüccarı Hope Slatter’a karşı koruduğunuza şahit oldum.”

“Slatter’ı tanır mısınız?”

“Beni ikinci sahibime satan Slatter’dır. O dönem onu suçlamamıştım, çünkü henüz bir çocuktum ve başka bir yaşam tarzının var olduğunu bilmiyordum. Bu onun işiydi. Ama yıllar sonra, anne babamın kimler olduğunu kendisine sormak için evine gittim – çünkü tüm sahiplere, aile fertlerini asla birbirinden ayırmayacağına dair söz vermiş olmasına rağmen, anne babamı satan ve bizi birbirimizden ayıran kendisiydi. Slatter bu sorunun yanıtını bilen tek insandı, ama cevap vermeyi reddetti ve beni bastonuyla itekleyerek oradan uzaklaştırdı. O gün bu gündür onu, hınca hınç dolu omnibüslere doldurduğu köleleri gemilere yüklerken gördüğümde başımı kaldırıp yüzüne bile bakmam. İlginçtir, ama onu her gördüğümde aklıma Poe gelir – birbirleriyle ilgileri olmadığının farkındayım, ancak biri beni zincirlere vurdu, diğeryse zincirlerimi kırdı.

“Slatter’a meydan okuduğunuzu gördüm. Yardıma ihtiyacınız olabileceğini düşündüm – ve bu yüzden de o gece sizi yağmurun altında koşarken gördüğümde, sizi yeniden takip ettim.”

“Hayatımı kurtardınız, Edwin.”

“Bana bu adamlardan söz edin.”

“Bir numaralı hainler. Baron’un Paris’te yüksek faiz karşılığı almış olduğu yüklü miktarda borcu var. Poe’nun esrar perdesini de bu yüzden aralamaya çalışıyor: para için.”

“Peki ya sizin konuyla ilginiz nedir, Bay Clark?”

“Beni mezara götürmeye çalışan bu adamlarla hiçbir ilgim yok! Akıllarında benimle ilgili her ne varsa, masaldan ibaret. Beni zerre kadar tanımıyorlar.”

“Bu konuya olan ilginizi sormuştum. Baron’un Poe’nun peşinden para için koştuğunu söylüyorsunuz. Peki ya siz?”

Son dönemdeki tepkileri düşündüm, kaybettiğim dostlarımla, Peter Stuart’ın, Hattie Blum’un gözlerindeki hayal kırıklığıyla dolu bakışları ve ne yanıt vermem gerektiğini bilemedim. Ama Edwin’in beni yargılamak gibi bir amacı yoktu sanırım. Samimi tavırları beni rahatlatmıştı. “Sanırım benim amacım, bu gece beni kurtarma amacınızdan pek farklı değil. Poe beni, yaşamın sabit bir yolda ilerlemesi gerektiği düşüncesinden kurtardı. Büyük hayaller kurmamı ve gerçeğin basit bir şey olmadığını öğrenmemi sağladı. Poe gerçeği benim için çok özel ve çok da önemli bir şey.”

“Öyleyse acele edin, beyefendi. Bu doğru amaç uğruna daha yapılabilecek çok şeyiniz olabilir.” Edwin garsona, bana bir fincan sıcak çay getirmesi için işaret etti. Hayatım boyunca hiç bu kadar lezzetli bir şey içtiğimi hatırlamıyordum.

25

Böyle bir gecenin ardından, evime çok daha hızlı bir şekilde döneceğimi tahmin edebildiniz. İçimi bir huzur kaplamıştı. Peşimden gelen iki saldırıyı Baltimore’da bir yerlerde bırakmıştım. Ancak içimi ısıtan bu huzurun nedeni bundan, hatta Edwin’in samimi dostluğundan da öteydi.

Uzun bir gün olmuştu. Baron Dupin’in huzuruna çıkarılmış, Auguste Dupont’un geçmişiyile ilgili acı dolu sırrı öğrenmiş, Poe’nun giysileri ve bastonuyla ilgili yeni şeyler keşfetmiştim, zihnim bu öğrendiklerimi çözümlemekle meşguldü. Tüm bunların yanı sıra bir şey daha olmuştu. Artık önemsiz bir sise dönüşen sağanak yağmurun altında, sokaklarda yürürken, bir el ilanını gözüme ilişmişti – sarı kâğıt üzerine siyah harflerle yazılmış ve şehrin tüm panolarına ve sokak lambalarının direklerine asılmış olan o ilan. Bazıları fırtına yüzünden kopmuş, küçük su birikintilerinde yüzüyordu. Ellerini lime lime ceketinin ceplerine daldırmış bir sokak serserisi, gaz lambasının titrek ışığında kâğıtta yazılı olanlara bakıyordu.

Önüme geçip gerçek olup olmadığından emin olmak için kâğıda dokundum. Adamın soğuktan tır tır titrediğini fark ettim ve çıkıp ona paltomu verdim, gözlerinde bir minnettarlıkla paltoya sarındı.

“Ne yazıyor?” diye sordum. Adam, tepesi ezik, buruş buruş şapkasını başından çıkardı. Okuma yazma bilmediğini fark ettim. “Olağanüstü bir şey,” dedim ve Baron’un konuşma tarzını çağrıştıran bir sesle, kâğıtta yazanları okudum.

Ne manzaraydı ama. Paramparça olmuş, su içinde kalmış, üzerime olmayan, uyumsuz takım elbisemle, paltosuz, şapkasız, saçlarım darıma-
dağın; yorgun bedenimi, değerli ama ezilmiş hintkamuşu bastonuma yaslamıştım. Glen Eliza’nın girişindeki büyük aynada gördüğüm aksim bambaşka birine aitti sanki. Merdivenleri tırmanırken kendi kendime gülümsedim.

“Poe’yu kapkaççılar soymadı,” dedim Duponte’a, ona selam bile vermeden. “Ne demek istediğinizi anladım. Hintkamışından yapılmış bastonunun içinde gizli bir kılıç var. Basının dediğine göre, Dr. Carter’ın Richmond’daki muayenehanesinde bastonuyla ‘oynamıştı’. Bu da, bastonun içindeki kılıcın varlığından haberdar olduğu anlamına gelir. Eğer giysileri çalınsaydı ya da şiddete maruz kalmış olsaydı, kılıcını kullanırdı.”

Duponte başını salladı. Ona tüm bildiklerimi anlatmak istiyordum.

“Ve giysileri. Giysileri, Duponte, o günkü hava şartları yüzünden sırlıklam halde olmalıydı. Şehrin diğer tarafında, kıyafet takası yapan bir sürü manifaturacı var.”

“Kıyafet benzersiz bir eşyadır,” dedi Duponte söylediklerimi onaylayarak. “Aynı anda hem değersiz, hem de kıymetli olabilen bir maldır. Bir giysi ıslandığında, sahibinin gözünde değerinden kaybeder; ama deneyimlerimizden öğrendiğimiz kadarıyla önünde sonunda kuruyacaktır, öte yandan aynı giysinin, bir manifaturacının gözündeki değeri büyüktür, çünkü onu kurur kurumaz satacağını bilir.”

Masanın üzerinde, sokakta görmüş olduğum sarı el ilanlarından bir deste duruyordu. İçlerinden bir tanesini aldım.

“Artık hazırsınız,” dedim. “Harika olmuşlar! Bunları ne zaman bastırdınız, Mösyö?”

“Daha yapılacak birkaç iş var,” dedi Duponte. “Sabaha kaldı artık.”

İlanı bir kez daha okudum. Duponte halka, Edgar A. Poe’nun ölümünü açıklayan bir konferans vereceğini bildiriyordu. *Meşhur Dupin karakterinin kökeni*, diye yazıyordu ilanda. *Bir zehirlenme olayına kurban giden Mösyö Lafarge’in ölüm vakasını çözen Parisli ünlü araştırmacı, Edgar A. Poe’nun 3 Ekim 1849 günü, Baltimore’da başına gelenleri ayrıntılarıyla açıklayan bir sunum yapacaktır. Tüm gerçekler, kişisel araştırmalar ve düşünceler sonucunda elde edilmiştir.*

Halka ücretsiz olarak sunulacaktır.

Ertesi sabah, yani Duponte’un konferansını vereceği gün, kalan el ilanlarını dağıtmak için, Duponte uyanmadan evden çıktım. İlanları dükkânların vitrinlerine, köprülere ve direklere astım. Edwin’e haber göndermiştim. Ona Duponte’tan söz ettim. Gazetedeki işinden arta kalan zamanında, bize yardım etmek için el ilanlarını şehrin çeşitli mahallelerinde dağıtmayı kabul etti. El ilanlarını sokaktan geçen insanlara veriyor ve okudukça yüzlerinde beliren ilgi dolu ifadeyi izliyordum.

Bir el, kucacımdaki kâğıtlara doğru uzanınca, başımı kaldırıp karşımdaki sert bakışlı yüze baktım. Adam ilanlardan birini kaptı.

Henry Herring gözlerini kısarak, kâğıdın üzerinden bana baktı. “Bay Clark. Ne demek oluyor bütün bunlar?”

“Kuzeninizin ölümüyle ilgili her şey artık ortaya çıkacak,” dedim.

“İşin aslı kendimi onun akrabası gibi gördüğüm söylenemez.”

“Öyleyse tasalanmanıza gerek yok,” diye yanıt verdim, ilanı elinden alarak. “Yine de cenaze törenine katılan birkaç kişiden biri olacak kadar akraba sayılırsınız.”

Herring’in dudakları incecik bir çizgiye dönüştü. “Onu anlamıyorsunuz.”

“Poe’yu mu anlamıyorum?”

“Evet,” diye homurdandı. “Virginia ile evlenmeden önce, Baltimore’da yaşadığı dönemde Eddie’nin kızımla flört ettiğini biliyor muydunuz? Arkadaşınız Eddie size bu yakışsız davranışlarından söz etmiş miydi? Kızıma birbiri ardına şiirler yazıp aşkını ilan ettiğini?” dedi kınayan bir sesle. “Elizabeth’ime!”

Herring dilini yanağının içindeki boşluğa götürüp şaklatmaya başladı. Benimse dikkatim dağılmıştı. Bugün olacakları düşündükçe içim içime sığmıyordu, el ilanlarını gördüğünde Baron Dupin’in yüzünün alacağı şekli hayal ettim – tabii Fransız saldırganlar onu henüz ellerine geçirmemişlerse. Henry Herring bir ölünün arkasından söylenmeyecek birkaç söz daha söyledi.

Gözüm rüzgârda sallanan bir ağacın dallarına takıldı. Etrafıma baktım ve her bir köşede Duponte’un ilanlarının asılı olduğunu fark ettim. Bu beni telaşlandırdı.

Eğer Baron, Duponte’un konferansını ve el ilanlarını bilseydi, Bonjour’u ve yanında çalışan seraserileri gönderip onları söktürtmez miydi, ya da üzerlerine kendi ilanlarını yapıştırtmaz mıydı? En azından bunu yapardı. Böyle bir hareket, onun için adil sayılırdı. Oysa ilanlardan biri bile yerinden indirilmemişti. Baron buna izin verir miydi? Bu kadar kolayca mı pes etmişti?.. Ya da?..

“Baron!” diye haykırdım.

“Nereye gidiyorsunuz, böyle?” diye arkamdan seslendi Herring, hızla yanından uzaklaştığım sırada.

* * *

“Mösyö? Mösyö Duponte!”

Bir yandan evimin kapısını açmaya çalışırken, bir yandan da bağır-yordum. Ana girişe göz atıp hızla merdivenleri tırmandım, sırasıyla önce yatak odasına, ardından da kütüphaneye daldım.

Hayır, Duponte yoktu.

Koridorda Daphne ile bir başka hizmetçinin hafif adımlarını duydum ve Duponte'un nerede olduğunu sormak için arkalarından koştum.

Daphne başını salladı. Korkmuş görünüyordu, belki de yalnızca sersemlemiş. "Arkadaşı gelip onu aldı, Bay Clark."

Yo, yo, diye düşündüm sözcükler bağtımı delerek.

Genç bir adam kapıyı çalmış ve Bay Duponte'u almaya geldiğini söylemişti; ancak kendisini çağıran kişinin total olduğunu, bu yüzden de Bay Duponte'un kapıya kadar gelmesi gerektiğini belirtmişti. Fayton kapının önünde bekliyordu. Daphne, alışkanlık icabı Duponte'u çağıran kişinin kapıya gelmesinin daha uygun olacağını söylemişti. Ancak arabacı ısrarcı davranmıştı. Daphne ona haber vermişti ve Duponte bir süre düşündükten sonra gitmişti.

"Sonra," dedim, konuşmasına kaldığı yerden devam etmesi için.

Daphne Duponte'a karşı takınmış olduğu aksi tutumdan arınmış gibiydi, gözleri nemliydi ve konuşmasına devam etmeden önce gözlerini sildi. "Faytonda oturan bir adam vardı, kral gibi biri, total olduğunu hiç sanmıyorum, çünkü yerinden kalkıp Bay Duponte'u kolundan tuttu. Ve adam..."

"Evet."

"Tıpkı Bay Duponte'a benziyordu! İkiz kardeşiymiş gibi, şerefim üzerine!" diye yemin etti. "Ve Bay Duponte faytona bindi, ancak yüzünden çok üzgün olduğu anlaşılıyordu. Sanki arkasında, bir daha asla kavuşamayacağı bir şeyler bıraktığını biliyormuş gibiydi. Keşke burada olsaydınız, Bay Clark!"

Ne kadar da salakmışım! Baron el ilanlarını asmamıza engel olmamıştı, doğrudan konuşmacıya engel olmayı tercih etmişti!

* * *

Teker teker uğradığım hiçbir otelde Baron'un izine rastlayamadım. İlk önce karakola gidip Auguste Duponte'un ortadan kaybolduğunu haber verdim ve onlara Baron'dan geri almış olduğum Von Dantker'in çizdiği tabloyu gösterdim. Polis memurlarına ayrıca Baron'un ve işbirlikçilerinin —bu süre zarfında yanında çalışmış olan arabacıların, hamal-

ların ve ulakların— gelişigüzel çizdiğim resimlerini verdim. Bir süre sonra, karakoldan çağırıldığıma dair bir haber aldım.

Poe'nun öldüğü günlerde konuşmuş olduğum Memur White yazıhanesinde oturuyordu. Ellerini önünde sıkıca birleştirmişti. Bir sandalyeye geçip oturdum.

“Onu buldunuz mu? Duponte’u buldunuz mu?”

“Ya da Dupin’i?” diye sordu. “Bize vermiş olduğunuz bu resimlerin çok yararı oldu, Bay Clark. Ancak konuştuğumuz bütün otel memurları Duponte’u, Duponte olarak değil, *Dupin* olarak tanıdıklarını söylediler. Sizin çizdiğiniz resimle *portre* arasında benzerlikler olduğunun farkındasınızdır.”

Heyecanımı bastıramıyordum. “Birbirlerine benzemelerinin nedeni, Baron Dupin’in Mösyö Duponte’u pervasızca taklit etmeye çalışmasıdır ve portresini çizen sanatçı, Von Dantker – o da oyunun bir parçasıydı!”

Memur White ellerini ovuşturup hafifçe öksürdü.

“Duponte, Dupin’miş gibi mi davranıyordu?”

“Ne? Hayır, hayır. Tam tersi, Memur White. Dupin, Poe’nun kahramanının kendisinden esinlendiğini kanıtlamaya ...”

“Yine Poe! Bunun onunla ne ilgisi var, şimdi?”

“Çok ilgisi var hem de! Auguste Duponte, C. Auguste Dupin karakterinin örnek alındığı kişi. Buraya bu yüzden geldi. Poe’nun ölümünün ardındaki gizemi çözmek için. Evimde yaşıyordu ve bütün gün araştırmalarıyla uğraşıyordu; bu yüzden onu pek gören olmadı. Yürüyüşlere de daha çok akşamları çıkmayı tercih ediyordu – Poe’nun Fransız karakteri gibi. Bu arada Baron Claude Dupin de, Dupin karakterinin aslında kendisinden örnek alındığını savunarak, Duponte’u taklit etmeye başladı.”

Memur White beni susturmak için elini kaldırdı. “Yani Duponte’un Dupin olduğunu mu ima ediyorsunuz?”

“Evet! Şey, aslında durum bundan çok daha karışık sayılır. Baron Dupin, C. Auguste Dupin olmaya çalışıyor. Şu an yapmamız gereken en önemli şey, başına kötü bir şey gelmeden Duponte’u bulmak.”

“Belki de bu Dupin denilen adamı gördünüz ve bir başkasıyla karıştırdınız.”

“Bir başkasıyla mı...” dedim, yüzündeki ifadeydi çözmeye çalışarak. “Auguste Duponte diye birinin varlığını ben *uydurmadım*, efendim. Evimde yaşayan ve yemek yiyen ve traş olan bir karakter yaratmadım!”

White başını sallayıp gözlerini yere çevirdi.

Ağır ve ciddi bir sesle konuşmamı sürdürdüm: “Dupin bu olaydan kendi çıkarı için yararlanmaya çalışıyor. Her ne pahasına olursa olsun durdurulması gerek! O tehlikeli biri, Memur White! Eşine az rastlanır bir dâhiyi kaçırdı ve şimdiye kadar ona zarar vermiş bile olabilir. Poe’nun ölümünün ardındaki yanlış fikirlerini halka yayacak. Tüm bunlar sizi hiç mi ilgilendirmiyor?”

İlgilendirmediği açıkça anlaşılıyordu; ve şu an için araştırmama inatla devam etmekten başka yapacak hiçbir şey yoktu.

* * *

O günlerde, insanların kötü niyetinden biraz daha fazla haberdar olsam, durum değişir miydi acaba, diye düşündüm. O hain ve gizli planı tespit edebilsem – Dupontе’un yanından bir an olsun ayrılmasam, hatta onu konferans salonuna kendi ellerimle götürsem. Tüm gücüne rağmen Dupontе’un, yaşamını tehdit eden Baron ile Bonjour karşısında hiçbir şey yapamayacağını biliyordum ve tıpkı hizmetkânının anlattığı şekilde, hiç karşı koymadan Baron’un faytonuna binip gittiğini hayal ediyordum. Dupontе’un o akşam o konuşmayı yapması, Poe’nun mirası açısından nasıl bir sonuç doğururdu? Ama böyle bir soru ancak spekülasyondan ibaretti.

Konferans zamanı giderek yaklaşıyordu. Konferans salonunun yakınlarına gidip ne yapacağımı düşünmek istiyordum. Derin bir hüznün içinde sokaklarda yürürken, konferansın yapılacağı binanın önünde toplanmış olan kalabalık dikkatimi çekti. Sıradaki adamlardan birinin koluna yavaşça dokunup burada ne beklediğini sordum.

“Konferansı düzenleyenler bu gecenin iptal olduğunu bildirmedi mi?”

“Yok öyle bir şey!”

“Yani bu, daha önceden planlanan konferans mı demek istiyorsunuz? Poe’nun ölümüyle ilgili gerçek hakkında?”

“Elbette!” dedi adam. “Yoksa siz Emerson’ın şehre geldiğini falan mı zannettiniz?”

“Dupontе,” diye düşündüm. “Kaçmayı başarabildi mi? Gelebildi demek.”

“Yalnız,” diye söze girdi adam, “programda küçük bir değişiklik oldu. Biletleri paralı hale getirdiler.”

“Olamaz!”

Adam başını, durumu kabullenmişçesine salladı. "Fark etmez. Bu adam gerçek 'Dupin', biliyorsunuz. Bir buçuk dolar vermeye değer."

Adama dikkatlice baktım. Elinde Poe'nun öykü kitabını tutuyordu. "İlginç bir konuşma olacağı benziyor," dedi.

Kuyruğun ön tarafına doğru koştum ve önümde dikilip biletimi görmek isteyen kapıcıyı bir kenara iterek, salondan içeri girdim.

Auguste Duponte içeride, sahnenin arkasında dimdik ayakta durmuş, tek başına ve sessizce içeri girenleri izliyordu. Ona zaferle karışık bir güvenle baktım ve önünde hafifçe eğildim.

"Nasıl..." bir adım daha yaklaştım.

"Hoş geldiniz," dedi, bana sinsi bir bakış atarak. Sonra daha önemli birilerinin gelmesini beklermişçesine etrafına baktı. "Tarihi bir olaya tanıklık edeceğiniz için büyük bir mutluluk duyuyorum, Quentin Kardeş."

Bu Duponte değildi.

İlk zamanlar Duponte'un kötü bir kopyası gibi duruyor olsa da, başkalaşım süreci artık korkunç bir biçimde tamamlanmıştı. Gözlerinde bile Duponte'un zekâ kıvılcımlarından izler vardı.

"Baron! Bu işten bu kadar kolayca sıyrılmayacaksınız, emin olun." Hintkamışı bastonumu önüme aldım.

"Ne yapacaksınız peki?" Bakışlarını yavaşça üzerimde dolaştırdı. "Duponte ve siz bana bir iyilik yaptınız, farkında mısınız? Birkaç gün sonra vereceğim konferansın katılım ücretlerini topladım bile, bugün toplanan parayı da cebime atacağım."

Kafamı biraz toparladıktan sonra, Bonjour'un ortalıklarda olmadığını fark etmek beni oldukça şaşırttı. Baron kendini bu denli savunmasız mı bırakılmıştı? Birilerinin Duponte'u koruması gerektiğini düşündüm, tabii eğer... yo, bunu Baron bile yapamazdı. Silahsız bir adam değil.

"Size gerçeği anlatacağım, Quentin Kardeş, gerçeğin tamamını. Bugünden önce, ayvayı yediğimi sandığım zamanlar oldu. Duponte'un bana göre fazlasıyla zeki olduğunu düşündüm. Yüzünüzdeki ifadeden anladığım kadarıyla, buna inanmakta güçlük çekiyorsunuz. Evet, bunları aklımdan geçirdim ve beni yenebileceğini de. Ama son şansını da kaybetti, artık sırtüstü yatıp geberebilir."

"Nerede o?" diye sordum. "Ona ne yaptınız?"

Baron'un yüzünde şeytanca bir gülümseme vardı. "Ne demek istiyorsunuz?"

“Polisi peşinize takacağım! Bu işten yakanızı kurtaramayacaksınız!” Ondan ufacık da olsa bir bilgi sızdırmaya ve cesaretini kırmaya karar verdim. “Biliyor musunuz, onu her nerede ya da ne şekilde gizliyorsanız, Duponte bir kaçış yolu bulacaktır. Buraya gelecektir. Son dakikada sizi durduracaktır; sizi alt edecektir.”

Baron içtenlikle güldü. Hiçbir şey açık etmemeye çalıştı ama güven-sizliği, seğiren dudaklarından okunuyordu. “Mösyö Clark, bu günlere varabilmek için ne engeller aştığımı biliyor musunuz? Baltimore polisi beni hiç ırgalamaz. Bugün bir köşeyi dönüyorum. Bugün bu olaya bir nokta koymak açısından bir ölüm kalım günü. Beni durdurmadığınız takdirde elbette, ne de olsa bunu yapabilecek tek insan sizsiniz artık, ama böyle bir şey yapacağınızı sanmam. Artık insanların gölgesinde yaşamama gerek kalamayacak, ne düşmanlarımın ne de Auguste Duponte’un gölgesinde. Duponte gibi dehaların da karşılarındakine şapka çıkarmaları gereken zamanlar vardır. Bugün benim yeniden ihtişamıma kavuşma günüm olacak.”

Baron konferans salonunun yöneticisini takip ederek sahnedeki kürsüye çıktı. Umutsuzca etrafıma bakıp ne yapmam gerektiğini düşündüm, ama zihnim durmuş gibiydi. Nihayet, kendimi saheye atıp en azından Baron’u kürsüden uzaklaştırmaya çalıştım. Sonra kalabalığı gördüm –siz ona izdiham deyin en iyisi, sonu gelmeyen, haykıran, şekilsiz bir insan kalabalığı– ve Baron’un neden onu koruması için Bonjour’a ihtiyaç duymadığını anladım. Kalabalığın içinde güvendeydi. Dünyanın gözleri önünde, yeniden meşru olmak üzereydi.

Arka tarafta, konferans salonunda görevli işçinin takmaya çalıştığı projektör sallanmaya başlayınca, karanlık salonun içinde, düşüncelerim iyice allak bullak oldu. Tek yapabileceğim konferansın durdurulması için bağır-maktı, karşılığında ise kalabalığın öfkeli homurtularıyla karşılaşacaktım.

Konuşma yeteneğimi ve zekâmı yitirmiş gibiydim. Adalet ile ilgili bir şeyler haykırdım. Bağırıp çağırdım ve karşılığında iteklendim. Hafızamın bulanık anlarından birinde, kalabalığın içinde kulübün kapıcısı Tindley’in yüzünü gördüğümü anımsıyorum. Görüş alanımın içinde kırmızı bir şemsiye dönüp duruyordu. Bazı yüzler gördüm: Henry Herring, kalabalığın arasından sıyrılarak ön taraflara gelmeye çalışan Peter Stuart. Kütüphanede çalışan yaşlı memur da oradaydı, iki kişi arasına sıkışmış duruyordu, ülkenin ileri gelen gazetelerinin yazı işleri müdürleri de gelmişti. Tüm bunların içinde, parlak tükrek ışıkların arasında onu gördüm – Duponte’un Von Dantker’e poz verirken takındığı

o haylaz, o çarpık gülümseme artık Baron'un yüzünü süslüyordu. Sonra bir gürültü oldu, neden olduğum rahatsızlığa tepki olarak insanların heyecanlı yaygarasını bastıran tek gürültü. Bir top patlamış gibiydi. İlk patlamanın sonunda sahne ışıkları tuzla buz oldu ve salon karanlığa gömüldü. Sonra bir patlama daha duyuldu.

Silah seslerinin neden olduğu çıgıkların ve cıyaklamaların arasına daldım. Bir anda tüylerim diken diken oldu, titremeye başladım ve tamamen içgüdüsel bir hareketle elimi göğsüme bastırdım. Ondan sonraki olayları bölük pörçük hatırlıyorum:

Baron Dupin üzerimde ve ikimiz birlikte sahneden baş aşağı halde, kan revan içinde kalabalığın içine düşüyoruz... Baron'un gömleğinde oval bir leke var, kenarları karanlık renkte bir leke, ölüm rengine... Baron hırlıyor, beni çılgınca, tutkuyla yakamdan tutuyor... bedenimin üzerinde korkunç bir yük var.

Sonra ikimiz birlikte kendimizden geçiyoruz.

V. KİTAP

SEL

*Öyle biriyim ki sanki
Yapayalnız
Arşınlarken bir balo salonunu
İpissiz.*

—SIR THOMAS MOORE

Memur White'ın beni faytonuyla konferans salonundan Glen Eliza'ya götürmesi kuşkulandırmamıştı. Düşünün bir kere. Meydana gelen bu karmaşık olay hakkında herkesten fazla bilgi sahibiydim. Polis memurlarının yeteneğine tam anlamıyla güvenmesem de, Duponte'un benim yardımımıyla bulunacağına inanıyordum... ve sonra Duponte, Baltimore polisinin bulamadığı gerçeği ortaya çıkaracaktı.

Memur White, yâveri ve daha önce hiç görmediğim diğer polis memurlarıyla birlikte Glen Eliza'nın oturma odasına girdi. White'a, bildiğim her şeyi aktarmaya başladım: Baron Dupin'in Baltimore'a gelişinden, az önce tanık olduğum o vahşi olaya kadar. Ancak sözümü kesiş tarzından, beni dinlemediği izlenimine kapıldım.

"Dupin *ölüyor*," diye sürekli tekrar ediyordu White, değişik vurgulamalarla. "*Dupin* *ölüyor*,"

"Evet, şu iki sersem yüzünden," diye açıkladım bir kez daha, "hani daha önce peşimden geldiklerini söylediğim şu iki saldırgan, Baron'u koruduğumu, ondan öç almalarına engel olmaya çalıştığımı sanmış olmalılar."

"Yani içlerinden bir tanesinin konferans salonunda Baron'a ateş ettiğini gördünüz?" diye sordu, bir koltuğun kenarına tünemiş olan Memur White. Bu süre içinde yaveri hiç sesini çıkarmadan arkamda dikiliyordu. Oldum olası izlenmekten hoşlanmamışımıdır, yâverin önünde sonunda bir yere oturacağını ümit ederek sürekli olarak arkama bakıyordum.

"Hayır," diye yanıt verdim memura. "Sahnenin üzerinde parlayan, sonra da sönen ışıklar yüzünden ve tabii izdihamdan hiçbir şey göremedim. Birkaç çehre... Ama bu gayet doğal zaten, etraf tanık doluydu."

"Şu söylediğiniz iki namussuz – isimleri ne?"

"Bilmiyorum. İçlerinden biri, dün beni az kalsın öldürüyordu. Beni şapkamdan vurdu! Kavga ettiğimiz sırasında onu kılıcımınla yaraladım. İsimlerini bilmiyorum."

“Bana bildiklerinizi anlatın, Bay Clark,” dedi polis memuru mesafeli bir sesle.

“Fransız olduklarını biliyorum, bundan eminim. Baron Dupin’in çok borcu vardı. Parisli bir alacaklı, onu sıkıştırmaktan ve taciz etmekten bir türlü vazgeçmemiş, Baltimore’a kadar takip etmiş.” Paris’teki tüm alacaklılar için aynı durumun geçerli olup olmadığını bilmiyordum, ama bu şartlar altında, bunu düstur edinmenin doğru olacağını düşündüm.

Bunun üzerine Memur White başını haylaz bir çocuğa öğüt vermişçesine salladı.

“Claude Dupin’in durdurulması gerekiyordu, Poe’nun hatırna,” dedi.

Konuşmanın bu yöne kayması beni şaşırtmıştı. “Kesinlikle,” diye cevap verdim.

“Daha önce bana Dupin’in ‘ne pahasına olursa olsun’ durdurulması gerektiği söylemişsiniz.”

“Öyle aslında, Memur Bey.” Bir an kararsız kaldım, sonra devam ettim: “Evet, ne demek istediğimi anlamışsınızdır...”

“Onu fena benzettiler,” dedi sandalyemin arkasında dikilen yâver. “Dupin’i yani. Delik deşik ettiler.”

“Delik deşik mi?” diye sordum.

“Bay Clark,” diye devam etti Memur White, “konferans salonunda, konuşmasına engel olmaya niyetiniz vardı. Bunu bana daha önce, Fransız arkadaşınızın kaybolduğunu bildirmeye geldiğinizde söylediniz.”

“Evet...”

“Bize vermiş olduğunuz, Von Dantker adlı bir ressamın imzasını taşıyan portre, Baron’un resmi. Onun birebir kopyası. Neden Baron’un bir portresini çizdirmek istediniz?”

“Yo, ikisi aynı insan *değil*. Ben hiçbir şey çizdirmedim!”

“Clark, aklınızdan geçen her şeyi bizimle paylaşabilirsiniz, ama daha fazla masal dinlemek istemiyorum! Vurulmadan hemen önce, Baron’un dudaklarında portredeki gülümsemenin tıpatıp aynısı olduğu söyleniyor! Alışılmadık bir gülümsemeymiş!”

Yüzüme ateş bastı, beynim neler olup bittiğini henüz kavrayamadan, bedenim tehlikeyi sezmiş olmalıydı. Gömleğimin Baron’un kanıyla lekelmiş olduğunu görünce, bir anda duraksadım. Sonra hizmetkârlarımın endişe içinde koridorda ileri geri yürüdüklerini, işlerinin başında olmadıklarını fark ettim. Memur White ile birlikte gelen üç-dört polis memuru oturma odasında değillerdi ve odada küçük bir ordu oluşturacak

sayıda polis memuru vardı. Merdivenleri çıkanların ve üst kattaki yatak odalarına girenlerin ayak seslerini duyabiliyordum. Ben orada otururken, Glen Eliza'nın altını üstüne getiriyorlardı. Çevremdeki duvarların üzerime çöktüğünü hissettim ve Dr. Brooks'un yanan evinin manzarası gözlerimin önüne geldi.

"Baron halka seslenmeye başlar başlamaz, onu kolundan yakaladınız..."

"Memur Bey! Ne söylemeye çalışıyorsunuz?" Birbirimizin sözünü kesmeye başlamıştık.

"Hiç kimse orada bulunma nedeninizi açıklayamıyor ve arkadaşınızın, yani Bay Dupont'un izine de rastlayamadık, *hiçbir yerde*."

"Siz bir şeyler ima etmeye çalışıyorsunuz, Memur Bey... isterseniz bana yalancı diyebilirsiniz!..

"... Poe hakkınızdan öyle bir geldi ki!"

"Ne? Ne demek istiyorsunuz?"

"Bay Poe'nun eserlerine olan saplantılı tutkunuzdan söz ediyorum, Bay Clark. Baron Dupin'in konuşmasına engel olmak için her şeyi yapabilirdiniz, öyle değil mi? Başka bir Fransız'a saldırıp onu yaraladığınızı kendi ağzınızla itiraf ettiniz. Sadece kendi yaratanıza Poe hakkında konuşmak istiyorsunuz, başka kimse için değil. Eğer gerçekten de birinin Poe'nun ölümünde parmağı varsa, bu kişinin zihni neyle meşgul olurdu diye düşünüyorum – aslında Edgar Poe'nun öldüğü dönemde sizin ne işler çevirdiğinizi düşünmeden edemiyorum."

Dediklerine şiddetle karşı çıkarken yâveri arkamdan gelip beni kolumdan yakaladı ve sakın bir ses tonuyla ayağa kalkmamı ve karşı koymaya çalışmamamı söyledi.

İlk önce Middle District Karakolu'nda, Memur White'ın yazıhanesi-nin karşısındaki hücrelerden birine konuldum. Duyduğum her ayak sesi, beni yarı-umutsuz bir beklentiye sürüklüyordu. Aslında hapis hayatı insanda sadece bir yalnızlık duygusu yaratmıyor. Yalnızlık öykünüzün tamamı, parça parça size geri dönüyor, ta ki içinde bulunduğunuz hücre, zihinsel sefaletinizin kalesi haline gelinceye dek. Yalnızlığın hatıraları, geleceğin ve geçmişin, tüm düşüncelerinin üzerine sel gibi akar. Yalnızca kendinizsinizdir. Dünya budur işte; ceza sisteminin hiçbir şairi bundan daha bir insafsız bir şey tasarlayamaz.

Kalbim küt küt atarak kimi bekliyordum? Duponte'u mu? Hattie'yi mi? Yoksa Peter Stuart'ın yüzündeki ekşi ama sadık ifadeyi mi? Doktorların refakatinde gelip kendisini vuran gerçek suçluyu teşhis ederek beni özgürlüğüme kavuşturacak olan Baron Dupin'i mi? Büyük halamın feryatlarını bile duyabilmeyi hayal ediyordum. Başıma gelenlerden dolayı endişelenen biri olduğunu bana hatırlatacak herhangi bir şeyi.

Bu arada Duponte'tan haber çıkmamıştı. Başına, benim başıma gelenlerden de beter bir şeyler gelmiş olmasından korkuyordum. Onu hayal kırıklığına uğratmıştım. Dehasını çalıştırdığı sırada, onu koruyamamıştım.

Memur White hapishanedeki özgürlüğün bir parçası olarak, okuma yazma bilen mahkûmların, sansürden geçen gazeteleri okumalarına izin veriyordu. Gazeteleri alıp okuyormuş gibi yapıyordum, oysa esas okuduklarım, kimseye belli etmeden yanımda getirmiş olduğum çok daha önemli yazılardı. Konferans salonunda Baron Dupin ile gürüşürken, farkında olmadan, elinde tuttuğu konferans notlarını almıştım. Bu kâğıtların önemini tam olarak kavrayamamış ve Memur White ile birlikte karakola giderken onları ceketimin cebine tıktırmıştım.

Hücremdeki mumlar yandığı sürece onları bir derginin arasına sıkıştırıp gizlice inceliyordum. *Edgar Poe aramızdan ayrılmadı, kendisi zorla götürüldü*, diyordu Baron bilimsel incelemesinde. Kötü bir söylev sayıl-

masa da, edebi açıdan hiçbir değeri yoktu. Okudukça her bölümünü zihnime kazıyordum. Duponté'un omzumun üzerinden okuduğu izlenimine kapılıyordum. *Ancak hatalı olan şeyleri gözlemleyerek gerçeğe ulaşabiliriz.*

Bir keresinde, bu sayfaları incelerken, bir ziyaretçinin hücreme doğru yaklaşmakta olduğunu fark ettim. Koridorda, gardiyanın refakatinde tembel tembel yürüyen biri vardı. Onu tanıımıyordum, ifadesiz bir yüzü vardı. Şemsiyesini duvara dayadı ve neredeyse beline kadar gelen kocaman çizmelerini silkeleyip sulanını akıttı.

"Burası leş gibi kokuyor..." dedi kendi kendine, etrafı koklayarak.

Kadınlar koğuşunun koridorundan, sarhoş bir kadının naraları geliyordu. Ziyaretçi sessizce durdu. Tarzından pek hoşlanmamıştım, bu yüzden ben de aynı şekilde durup bekledim.

Yabancıнын yanına, pelerinine sıkıca sarınmış, korku içinde bir genç kadının geldiğini görünce şaşırdım.

"Oh, sevgili Quentin, sizi tıkmış oldukları şu deliğe bakın!" dedi Hattie, bana acıyan gözlerle bakarak. Ağladı ağlayacaktı.

"Hattie!" Parmaklıkların arasından kolumu uzatıp elini tuttum. Gerçek olduğuna inanamıyordum, sıcacık deri eldivenlerine dokunduğum halde. Yanında bir yabancı olduğunu hatırlayıp elini bıraktım. "Peter seninle gelmedi mi?"

"Hayır, buraya geldiğimden haberi yok. Bu olaydan söz etmek bile istemiyor. Konferansa gidince çok sinirlenmiş, Quentin. Sizi durdurmak için bir şeyler yapması gerektiğini düşünmüş. Hâlâ dost olduğunuza inanıyorum."

"Masum olduğumu biliyor olmalı! Baron'un vurulması ile ne ilgim olabilir ki benim? Baron, arkadaşımın konuşmasına engel olmak için onu kaçırıp..."

"Arkadaşınız mı? Arkadaşım dediğiniz kişi, sizi bu pis işlere bulaştıran kişi olmasın sakın, Bay Clark?" diye sordu Hattie'nin yanında duran ve sesi en az Peter'inki kadar güven veren adam.

Hattie ona sabırlı olmasını işaret etti. Yüzünü bana döndü. "Bu kuzenimin eşi, Quentin. Kendisi Washington'daki en iyi avukatlardan biridir, özellikle bu konularda. Bize yardımcı olabilir, bundan eminim."

Artık yazgımın bir parçası olmuş olan umutsuzluğuma rağmen, "bize" sözcüğü beni birazcık olsun rahatlatmıştı.

"Baron ne durumda?" diye sordum.

"İyileşme şansı olmadığını söylüyorlar," deyiverdi yeni avukatım.

“Hemen buraya gelmesi için büyük halanıza mektup yazdım; onun da size yardımı dokunabilir,” diye sürdürdü Hattie, avukatın ağzından çıkan o korkunç sözleri duymamış gibi. Eğer kuzeninin söyledikleri doğruysa, Baron’un kurtulma şansı yoksa, bir cinayet zanlısı olarak yargılanacaktım.

Birkaç gün sonra, mınka karakolundaki hücremden, Jones Çağlayanlarının kıyısındaki Baltimore Şehir ve Eyalet Hapishanesi’ne nakledildim. Oradaki ortam umutsuzluğumu daha da pekiştirdi; etrafımdaki hücrelerde ağır suçlardan hüküm giymiş suçlular, küçük bir umutla mahkeme tarihlerini bekleyen zanlılar ya da büyük bir şevkle idam günlerini bekleyen hükümlüler kalıyordu.

Naklimden bir gün önce, Baron Dupin’e cinayete teşebbüsten resmen tutuklanmışım. Baron’un durdurulması gerektiğiyle ilgili olarak söylediklerim ve konferans salonundaki davranışlarım buna neden olmuştu. Hattie’nin kuzeni kınayıcı bir tavırla sakalını sıvazlayarak, çok saygın bir polis memurunun bana karşı tanıklık etmeye hazır olduğunu söyledi. Polis ayrıca, Glen Eliza’da arama yaparken bir silah bulmuştu John Benson’ı ziyarete gittiğimde, kendimi korumak için yanıma aldığım ve dalgınlığım yüzünden ortada bıraktığım silahı.

Dışarıdaki fırtına her geçen gün daha da şiddetleniyordu. Yağmur durmak bilmiyordu. Bir ara, sanki yalnızca soluklanmak istermişçesine yavaşlar gibi oluyor, sonra daha da hızlanıyordu. Broadway’de, Gay Caddesi yakınlarında bir köprünün sular altında kalarak sürüklendiğini ve bir başka köprüyü de peşinden götürdüğü söyleniyordu. İki köprü akıntı yönünde ilerleyerek Baltimore’un yarısını katetmiş ve yollarının üzerindeki evleri temellerinden sökmüştü. Bu arada hapishanenin havası da değişmiş gibiydi – içeride baskıcı ve sıkıntılı bir hava vardı. Mahkûmlardan birinin korku dolu çığlıklar attığını ve sanki kafasının içindeki şeyi özgür bırakmak istermişçesine, başını ellerinin arasına alıp sıkıştırdığını görmüştüm. “Geldi!” diye haykırmıştı kıyametten söz edermişçesine. “Geldi!” Ortamdan mıdır, yoksa bilmediğim başka sebeplerden midir bilinmez, umutları tükenen bazı mahkûmlarla gardiyanlar arasındaki gerilimin de giderek arttığını görüyordum. Pencereimin önündeki parmaklıklardan Jones Çağlayanlarının kıyıının yağmur sularına adım teslim olduğunu görebiliyordum. Ben de aynı şeyi yapıyordum.

Avukatım her ziyaretime geldiğinde, dışarıdan daha da kötü haberler getiriyordu. Okuyabildiğim gazeteler, suçluluğum konusunda hemfikir-di. Ağır yaralı halde hastanede yatan Fransız’ın, Poe’nun araştırmacı

öykülerine konu olan karakter olduğundan ve Poe'ya duyduğum hastalıklı saplantım yüzünden kıskançlığa kapılıp ona bu yüzden saldırdığımdan söz ediliyordu. Cumhuriyetçi Parti'nin gazeteleri bu cinayet teşebbüsümü kahramanca olarak niteliyordu. Demokrat yanlısı gazeteler, belki de Cumhuriyetçilere cevaben, hain ve korkak olduğumu söylüyordu. Her ikisi de benim kesinlikle bir katil olduğuma inanıyorlardı. Tarafsız olarak bilinen gazeteler, özellikle de *Sun* ve *Transcript*, bu olayın henüz yeni kurulan Fransız hükümeti ve başkanı Louis-Napoléon ile ülkemiz arasındaki ilişkiyi zedeleyebileceğini düşünüyorlardı.

Baron Dupin'in, asla gerçek Dupin olmadığını şiddetle savundum, ancak Hattie'nin kuzeninin bu konudaki ısrarcı itirazlarını pek desteklemediğini fark ettim. Edwin birkaç kez beni ziyaret etti, ama kısa süre sonra polis onu soru bombardımanına tutmaya başladı, bir zencinin benimle ne işi olabileceğini anlayamamışlardı, ve onu bu sıkı takipten korumak adına, bundan böyle ziyaretime gelmemesini rica ettim. İyi niyetli Hayaletim John Benson da beni bu berbat delikte görmeye geldi. Elini içtenlikle sıkıttım, bir dosta umutsuzca ihtiyacım vardı.

Demir parmaklıkların gölgesi, yorgun yüzüne vuruyordu. Günün hemen hemen yirmi dört saatini amcasının muhasebesini tutmakla geçirdiğini anlatı. "İşim başımdan aşkın," dedi. "Şeytanın bile bu kadar işi olmadığından eminim." Demir parmaklıkların arasından bana yan yan baktı, sanki ağzından çıkan sözcüklere dikkat etmezse, her an yer değiştirebilirmişiz gibi.

"Belki de her şeyi itiraf etmelisiniz, Bay Clark," diye önerdi.

"Neyi itiraf edeyim?"

"Kendinizi Poe'ya kaptırdığınızı. Ondan fena halde *etkilendiğinizi*, yani."

Ondan daha fazla yardım alabileceğimi düşündüm. "Benson, Poe'nun nasıl öldüğü hakkında başka bir şeyler bulup bulmadığınızı bana söylemelisiniz."

Bir tabureye oturup bacaklarını sallamaya başladı, umutsuz ve uykuluydu ve sürekli olarak itirafta bulunmam gerektiğini tekrar edip duruyordu. "Poe'nun kara yazgısını düşünmeyin aruk, Bay Clark. Ölümünün arkasındaki sır perdesini ortaya çıkarmamız artık imkânsız. Siz de bunun farkındasınız."

Hattie, hem Peter'dan, hem de halasından kaçabilmeyi başardığı günlerde ziyaretime geliyordu. Yanında yiyecek ve ufak hediyeler getiriyordu. Bu endişeli ve şaşkın halimle, ona minnettarlığımı anlatacak uygun sözcükleri bulamıyordum.

Sinirlerimi yatıştırmak için, çocukluğumuza ait öyküler anlatıyordu. Her konuda gayet samimi sohbetlerimiz oluyordu. Bir keresinde bana, Paris'e gidişimin onu ne kadar üzdüğünü anlattı.

"Çok büyük hayalleriniz olduğunu biliyordum, Quentin." İç geçirdi. Önümüzde mutlu bir ortak yaşantının olmadığını farkındaydım. Ancak gitmenizden ya da benimle daha fazla şey paylaşmamanızdan dolayı size karşı öfkeli ya da içerlemiş olduğumu sanmanızı istemem. Hüzünlü bir tavır sergilemişsem eğer, bunun tek nedeni, bana her ayrıntıyı anlattığınız takdirde, karşılığında sizinle içten dostluğumu paylaşacağımı hissetmemeniz, *bilmemenizdi*."

"Peter haklıydı. Bu yapıklarım, aslında ne kadar bencil olduğumu gösteriyor. Belki de tüm bunları, insanların Poe'nun eserlerine verdikleri değer için değil, kendim için yapmışımdır. Belki de bu yalnızca benim hayal ürünümdür!"

"Bu yüzden bu kadar önemli zaten," diye cevap verdi Hattie, elimi tutarak.

"Neden olacakları göremedim sanki?" diye sinirlendim kendi kendime. "Beni tek ilgilendiren şey ölümüydü, hayatı pahasına hem de. Daha doğrusu başkalarının yapacakları şeylerden, ben kuşku duymakla yetindim. Kendi hayatım pahasına hem de."

Yağmurlar ve seller kısa süre sonra, şehrin bazı bölgelerine ulaşımı imkânsız hale getirdi. Hattie'den ayrı kalınca, arkadaşlık edebileceğim umutsuz mahkûmlar vardı yalnızca. Kendimi hiç bu denli kapana kısılmış, tek başına ve tükenmiş hissetmemiştim.

Derin bir uykuya dalabildiğim ender gecelerden birinde, hücreme doğru yaklaşan hafif ayak seslerini duydum. Hattie. Sellere ve yağmurlara rağmen, ne yapıp edip gelmişti. Kırmızı pelerinine sarınmış, pis hücrelerle tam bir tezat oluşturarak, koridorda hızla ve zarıfçe ilerliyordu. Ancak işin ilginç yanı, ona refakat eden bir gardiyan olmamasıydı ve – uyku sersemliğini üzerimden atınca fark etmişim – gecenin bu vakti, ziyaret saati değildi. Diğer hücrelerin gölgelerinin arasından çıkıp önümde dikilince, bileğimi öyle sıkıca kavradı ki, hareket edemedim. Bu kesinlikle Hattie değildi.

İçerideki loş ışıktaki, Bonjour'un altın renkli teni solgun duruyordu. Gözlerini ardına dek açınca, aynı anda her tarafa bakıyormuş görünüyor.

"Bonjour! Gardiyanları nasıl atlattınız?" Sonra düşündüm de, hapishaneye giriş çıkışı, ondan iyi kimse bilemezdi.

"Sizi bulmam gerekiyordu."

Bileğimi biraz daha sıkı ve bir anda içimi bir korku kapladı. Buraya, beni Baron yüzünden beni öldürmeye gelmişti, infazımı kendi elleriyle gerçekleştirmek için. Hiç tereddüt etmeden boynumu parçalayabilirdi ve beni, başım gövdemden ayrılmış halde hücremde bulanlar, onun buradaki varlığından şüphelenmezlerdi bile.

“Baron’u sizin vurmadığınızı biliyorum,” dedi, gözlerimdeki korku dolu ifadeyi doğru yorumlayarak. “Bunu kimin yaptığını bulmamız gerek.”

“Kim olduklarını siz de benim kadar iyi biliyorsunuz. Alacaklıları – Baron’u her yerde adım adım izleyenler.”

“Bu insanlar alacaklılar tarafından gönderilmedi. Baron, haftalar önce, Poe konulu konferansın bilet ücretlerini toplar toplamaz alacaklılarla arasındaki meseleyi halletmişti. Umduğumuzdan çok daha fazla para topladık. Saldırganlar parasının peşinde değildi.”

Bunu duymak beni çok şaşırtmıştı. “Peki öyleyse, kimdi bu insanlar?”

“Kim olduklarını bulmam gerek. Bunu Baron için yapmalıyım. Siz de sevdiğiniz kadın için.”

Yere, çıplak ayaklarıma baktım. “O artık beni sevmiyor.”

Başımı kaldırdığımda, Bonjour’un bana bir soru soracaktı. Ağzını açmış olduğunu fark ettim. Konuyu değiştirmişti. “Arkadaşınız nerede? Bize yardım etmesi gerekiyor.”

“Arkadaşım mı?” diye sordum şaşkınlık içinde. “Duponte mu? Bu soruyu size sormak için nasıl sabırsızlandığımı bir bilerseniz! Baron ve siz onu kaçırdıktan sonra, başına her türlü felaketin gelmiş olabileceğini düşündüm!”

Duponte’a bir zarar verilmemiş olduğunu öğrendim – en azından Bonjour ona bir şey yapmamıştı. Duponte’u Glen Eliza’dan aldıktan kısa süre sonra, Bonjour onu serbest bırakmıştı. Baron Dupin kendisine, o kahrolası konferans başlamadan bir saat kadar önce, rakibini özgür bırakmasını tembihlemişti. Baron’un Duponte’u öldürmek gibi bir niyeti yoktu; tek istediği onu susturmaktı. Duponte’un zorla konferans salonuna girmeye çalışacağını ve o sırada rakibinin zaferiyle karşılaşacağını hayal etmişti ve tabii Duponte’un hayal kırıklığı Baron’un zaferini daha da pekiştirecekti. Ancak Duponte konferans salonuna gelmeyerek yenilgisinden kurtulmayı başarmıştı. Gelmiş olsa bile, kendisini gören olmamıştı.

“Onu kaçırdığınızda, Duponte karşı koymaya çalıştı mı? Mücadele etti mi?”

Bonjour, vereceği yanıtın beni hayal kırıklığına uğratacağını düşünerek duraksadı. “Hayır. Karşı koymayacak kadar akıllıca davrandı, Baron’un planını sonuna dek sürdürmeye niyeti olduğunu anlamış olmalıydı. Sizce Auguste Duponte nereye gitmiş olabilir, Mösyö Clark?”

“Beni buraya tıktılar, Bonjour. Nerede olabileceği hakkında en ufak bir fikrim bile yok!”

Göz göze geldik, bakışlarında rahatsızlık verici bir şiddet vardı. Düşünmeden edemiyordum: Hattie, Peter ile evleneceğine göre, artık aşktan umudu kesmem gerekiyordu. Oysa aşk bana gücümü yeniden kazandırabilirdi, şu an bir parçacık şefkat için neler vermezdim! Belki de düşüncelerimi fazlasıyla açık etmiştim, nitekim Bonjour bir adım daha yakınımaya geldi. Uygunsuz bir olaya neden olmamak için bakışlarımı diğer yana çevirdim. Ama elini omzuma koydu ve ben arkama bakarken, demir parmaklıkların arasından yüzümü kendi yüzüne iyice yaklaştırdı, uzun bir süre, duyduğum şaşkınlık, ağzının sıcaklığını bastırdı. Dudaklarındaki yara izinin oluşturduğu çentik, dudaklarımla bir bütün oluşturdu sanki ve titreyen bedenimden sıcacık akımlar geçtiğini hissettim. Yeniden doğmuş gibiydim. Öpüşmemiz sona erdiğinde, onun da kendini bir şekilde kaptırmış olduğunu hissettim.

“Duponte’a nasıl ulaşacağımızı bulmalısınız,” dedi alçak sesli, tereddütsüz bir buyruk gibi. “Suikastçıyı ancak o bulabilir.”

Birkaç gün boyunca bu zor bilmeceyi çözümlemeye uğraştım. Ancak Bonjour’un gece yarısı ziyaretinin günler sonrasında, içimi yeniden bir hüznün ve sonu gelmeyen bir yalnızlık duygusu kapladı.

Bir keresinde, uzun baygınlıklarından birinden uyandığımda, hücredeki küçük tahta masanın üzerine bir kitap bırakılmış olduğunu fark ettim. Nereden geldiği ya da kimin bıraktığı hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Kitabı görür görmez ilk tepkim, gözlerimi sıkıca kapatıp diğer tarafa dönmek oldu, içinde bulunduğum durumu daha kötüleştirmek için beynimin kurguladığı garip rüyalardan biri olduğunu sanmıştım.

Griswold’un Poe’yu konu alan kitaplarından biriydi. Üçüncüsü —en son kitap— yani tahammül etmekte güçlük çektiğim kitap. İlk iki ciltte, Poe’nun nesir ve nazımından karmaşık ama makul sayılabilecek seçmece parçalar vardı, ancak bu üçüncü ciltte, pervasız editör Bay Rufus Griswold, Poe’yu tam anlamıyla yerden yere vuruyordu.

Poe’nün ölümünden sonraki kış, Griswold’un gazetelere vermiş olduğu ilanları görmüştüm; son kitabında kullanılmak üzere, Poe ile ya-

zışmış olan kişilerin, bu mektupların birer kopyasını kendisine göndermelerini istiyordu. Griswold'un Poe hakkında yazmış olduğu ölüm ilanından ve çılğınca yalanlarından sonra, ona bu zevki yaşatmak istemiştim. Hiç vakit kaybetmeden ona bir mektup yazıp elimde Poe tarafından yazılmış olan ve altında özel imzasını taşıyan dört mektup olduğunu söylemiş ve Poe hakkındaki yaklaşımını değiştirmedığı sürece bu mektupları neden kendisiyle paylaşmayacağını ayrıntılarıyla izah etmiştim. Bana bir cevap yazacak kadar bile samimi olmadığını kanıtlamıştı.

Kitabının ilk iki bölümü basıldıktan sonra, Griswold'un düzgün bir edebiyat adamı (bir edebiyat celladı değil!) olarak sorumluluklarının bilincine varacağını ümit etmiştim. Ama bu üçüncü cildi ilk elime geçtiğinde –ilk sayfada, Griswold'un eski dostu Poe hakkında yazmış olduğu saldırgan önsözü okuduktan sonra– kitabı rafa kaldırmış ve bir daha kapağını bile açmamıştım. İşin aslı onu yakacağıma dair kendi kendime yemin etmiştim.

Oysa Duponte, kitabın içinde yayınlanan mektupları birer birer incelemişti. Şimdiyse aynı kitap hücremdeydi. Kitabın buraya nasıl geldiğini sorduğumda, gardiyanlar bana resmi memurların sağlığını konusunda çok endişelendiklerini ve hiçbir kitap ya da dergi okumamamdan dolayı içinde bulunduğum ruhsal uyuşukluktan beni kurtarmak istediklerini, Poe'ya olan düşkünlüğümü hatırladıklarını ve bu yüzden de evdeki kütüphaneme gidip, POE'nun isminin büyük harflerle yazılı olduğu bu cildi alıp getirdiklerini söylediler.

Ne derlerse desinler, bu kitabın buraya gerçek getiriliş nedeninin Memur White olduğunu biliyordum. Amacı bana işkence ederek, cınayeti işlediğimi, kendimi ne kadar biçare hissettiğimi itiraf etmemi sağlamaktı. Bu küçük hücrenin içinde bundan kaçış yoktu, gece boyunca kitaba bakmamaya çalışsam bile, huzursuz uykumun arasında elim üzerine düşüyordu. Gündüzleri ise onu görmemek için ranzamin altına saklıyordum, ama her ayağa kalkmaya çalıştığımda ayağıma takılıyor ve manyak kitap diğer tarafa kayarak kendini bana gösteriyordu. Kitabı demir parmaklıkların arasından fırlatıyor ve ondan kurtulmuş olmanın mutluluğunu yaşıyordum, ta ki ertesi sabah uyandığımda onu su sürahimin yanında ya da yatağımın üzerinde buluncaya dek; hapishane görevlilerinden biri ya da bana eziyet etmeye çalışan bir mahkûm tarafından hücreme geri konuluyor olmalıydı.

Tüm bu olanlardan sonra, kendime engel olamayacağımı anladım. Ve okumaya başladım. Griswold'un değersiz yorumlarını atlayarak,

yazarın inceleme yazılarının aralarına serpiştirmiş olduğu mektupları okudum. Kitabın içinde neler olduğunu gördükten sonra, Memur White'ın bu olayın beni sürükleyeceği dipsiz kuyudan gizlice haberi olup olmadığını düşündüm.

Kitabın sonraki bölümlerinde –hatırlamaya bile korkuyordum– Poe'nun, *The Stylus* adlı dergisi için, Baltimore'da kendisine destek veren insanlar arasında adıma yer vermiş olduğunu gördüm. Bunun üzerine Griswold Poe'ya bir mektup yazarak, konuyla ilgili daha fazla ayrıntı istemişti. Poe kimliğimin ayrıntılarıyla ilgili olarak, kendisine şu yanıtı göndermişti:

“Bana sormuş olduğunuz şu Clark, parası bol ve ne kadar yoksul olduğumu bile bile, yıllarca beni ödemeli mektuplarla sıkboğaz eden bir genç.”*

Her gün, kafamı toplamaya çalışıp aynı sayfayı defalarca okuyor ve bu yazarların sadece zihinsel yorgunluğumun neden olduğu bir hayal ürünü olduğuna kendimi inandırmaya çalışıyordum. Ödemeli mektuplar! İnanamıyordum. Poe posta ücretini ödememi istememişti –*siz de şahitsiniz!*–, hatta bu konuda ısrar etmişti, aksini yapmam, dostluğuma zarar verebilirdi! Ona yardım etmemi istemişti benden! (“*Bana yardım edecek misiniz ya da edebilir misiniz?*”) Ona söz vermemi istemişti! (“*Sıkboğaz mı?*”)

Elimde değildi, Poe'nun sözlerini sürekli olarak kendi kendime tekrar edip duruyordum, daha da kötüsü bu sözleri babamın ağzından çıkarmış gibi, onun bezgin sesiyle duyuyordum. *Parası bol bir genç!* Babamın çalışkanlığı ve gayretiyle kazanıp bana miras bıraktığı servet.

Poe'nun sesini duymuş olsaydım, beynim babamın sesini duymama izin vermezdi! Ama şu an için Poe'nun sesinin nasıl olduğunu hayal bile edemiyordum. Belki de sesi gerçekten babaminkine benziyordu.

Sıkboğaz mı?... Parası bol bir genç.

Artık ranzamdan kalkmaya bile gücüm yoktu. Bedenim çok zayıf düşmüştü, konuşacak halim kalmamıştı. Uykusuz geçen birkaç günün

* Rufus W. Griswold'un inceleme yazısının, bir bilim adamı tarafından Poe'nun sağlam kalan kalan metinleriyle yaptığı ön karşılaştırma sonucunda, Poe tarafından yazılmış olduğunu belirtilen bu cümle gibi düzinelerce cümlenin, yazarın Poe'ya duyduğu nefretin bir sonucu olarak, arkadaşlığa yakışmayacak bir şekilde uydurulmuş olduğu ortaya çıktı. Ne yazık ki Maryland Hapishanesi'nde tutuklu bulunduğum o günlerde bu bilgiyi doğrulama şansım olmamıştı.

ardından, sürekli bir uyku konumuna geçmiştim, artık ne zaman uyuduğumun, ne zaman uyanık olduğumun farkında bile değildim. O günlerden aklımda kalan pek bir şey yok; sağanak halinde yağan yağmurun sesinin ve günlerdir düzenli olarak çakan şimşeklerin gürültüsü dışında.

Artık ziyaretçim, hayal meyal gördüğüm polis memurları ile gardiyanlar dışında hiçbir tanıdık yüz yoktu. Ama bir keresinde, hücremin önünde daha önceden görmüş olduğum birini gördüğümünden emin olmuştum. *Humboldt* gemisindeki kaçak yolcuydu bu, bana Dupont'e'un bir armağanıymış gibi gelen o gizli zaferinin manzarası gözümün önünde canlanmıştı. Baltimore'un bu rezil hapishanesinde, hayal âlemlerimden birinde, onu yeniden görür gibi olmuştum, bana bakıyordu, ancak bu kez onu kollarından yakalayacak bir kaptan yoktu etrafta. Başka garip anlar da vardı, vücudumun her yanının böcekler ve sineklerle kaplı olduğunu hissettiğim anlar, tıpkı gazetelerin Poe'nun bulunduğu andaki durumunu anlattığı haliyle, sonra buz gibi terler dökerek uyanıyor ve bunun yalnızca bir rüya olduğunu anlıyordum.

Kendi ölümümün de fazla uzak olmadığının bilinci içinde, Baron'un bana Catherine Gaultier ile ilgili anlatmış olduğu öyküyü kendi kendime tekrarlayıp duruyordum – ancak darağacından bana bakan solgun yüz, bazen tatlı Hattie'nin, kimi zaman da Bonjour'un bir kötücüllüğün sarmaladığı yüzüymüş gibi geliyordu. Bu süre içinde hapishane müdürü teftişe geldi, bu sessiz ve hareketsiz halimi görünce ve numara yapmadığımı da anlayınca, beni hapishanenin birinci katına taşımalarını emretti. Bana dokunduklarında, tek tepkim omuz silkmek oldu, hiçbir zorlama ya da bağırıtı beni harekete geçirmeye yetmiyordu.

Yeni yerleştirildiğim ortamda uyandım ve mahkûmların bile gitmek istemedikleri bir odada tek başıma olduğumu fark ettim, yukarı kattaki hücrelerden çok daha rahat bir görünüme sahip olsa da, burası insanlının ölümüne terk edildikleri daireydi. Doktorlar fiziksel olarak hiçbir rahatsızlığımın bulunmadığına, ancak düzensiz uykularımın sonumun geldiğini gösterdiğine karar verdiler. Bilincimin yerinde olup olmadığını kontrol etmek için polis memurunun bana sorduğu birkaç basit soru karşısında kâh sessiz kaldım, kâh anlamsız bir şeyler mırıldandım. Sonradan bana anlatılana göre, bana doğum tarihim sorulduğunda, sürekli olarak 8 Ekim 1849 deyip durmuşum – Poe'nun cenazesinin kaldırıldığı gün. Bu hem benim doğum tarihim değildi, hem de bu durumda yıl itibarıyla iki yaşında olmam gerekirdi.

O dönemden aklımda kalan, yalnızca sayısız hayaller ve rüyalar. Anne babamın ölüm haberini ilk aldığımda, günlerce türeyerek ve ateşler içinde yanarak odamda oturmuş, dışarı adımımı bile atmamıştım. Hapishanedeki uyuşukluk halimde, gözümün önünde annemle babamın capcanlı görüntüleri vardı – aramızda hiç geçmemiş olan ve daha da ilginç hayatımda hiç yapmamış olduğum kadar gerçekçi konuşmalar duyuyordum. Bu konuşmalar sırasında onlardan sürekli özür diliyordum; Peter tavsiyelerine uymuştu, oysa ben hiçbirine kulak vermemiştim. Sonra tekrar uyanıyordum. Hücredeki kitap –Griswold’un üçüncü cildi– hastane odama gelmemişti ve bu beni mutlu ediyordu. Sanki bu benim kazandığım son büyük zafermişçesine, kendi kendime kıkırdadım.

Hapishanenin hastane odası pek iyi aydınlatılmamıştı, pencereleri pis ve pusluydu. Yağmurun durduğu gün bile, hapishanedeki hastane odamdan içeri ancak çok ince bir güneş ışığı süzülebilmişti. Hapishanenin bazı bölümleri sel suları altında kaldıktan sonra, gardiyanlar mahkûmları bir arada tutmak için yoğun çaba harcamaya başladılar. Hastane odaları şimdiye kadar selden etkilenmemişti, ancak o gece garip gürültüler duyup uykumdan uyanmıştım.

“Kim var orada?” diye seslendim.

Birdenbire içerisi buz gibi olmuştu ve çıplak ayaklarımı zemine değdirdiğim sırada, parmaklarımın arasından soğuk suların aktığını hissettim. Hemencecik yatağıma girip etrafta bir mum aramaya başladım. Gözlerim sanki yıllardır ilk kez açıldı.

Sel suları lağımları basmış ve hastane odasının duvarlarından içeri sızmıştı. Yatağımın üzerinde oturup duvarın içinde açılan çatlağın ardındaki daracık geçidi fark ettim. Kanalizasyon sisteminin, hapishaneyi çevreleyen yüksek ve geniş bir duvarın altından geçerek Jones Çağlayanlarına döküldüğünü biliyordum. Aramızda en ufak bir engel bile yoktu. Günlerdir gün ışığını görmemiş olduğumdan gözlerim bu karanlığa bile kolayca alışabilirdi.

Zihnim hızla, heyecanla çalışmaya başladı. Ölüm döşeğindeyken bir anda içimi büyük bir enerji kaplamıştı. Aklımda yarı-oluşan bir fikir, kesin bir karar, beni bileklerime kadar yükselen leş kokulu suların içine doğru fırlattı, su yavaşça belime, oradan da omuzlarıma yükseldi. Akıntıya kapılıp gittiğim sırada bile, büyük bir şevkle yüzüyor gibiydim, ta ki hapishanenin ince uzun kulelerinin, ufukta bir nokta gibi görüldüğü yere sürükleninceye dek.

Aklımdan geçen düşünce şuydu: *Edgar Poe hâlâ hayattaydı.*

Düşündüğünüz gibi, delirmemiştim. Hapiste bulunduğum süre içerisinde yaşadığım onca sıkıntıya rağmen, zihnimde kavrama yeteneğimi etkileyebilecek herhangi bir azalma olmamıştı; şu yarı-oluşan fikir gibi. *Edgar Poe hiçbir zaman ölmemişti.*

İlk kez bakışlarımı, bana aylar hatta yıllar gibi gelen bir süre tutuklu bulunduğum (bana bu konuda kim ne dese inanabilecek durumdaydım) hapishanenin dış cephesine çevirdiğim sırada, Poe'nun ölümüyle ilgili tüm gerçekler bir anda zihnimde şekilleniverdi.

Artık kendime sığınacak, dinlenecek, iyileşecek bir yer bulmalıyıldım. Belki size garip gelecek, ama beni dışarıda bekleyen tehlikelerden koruyan hapishanenin duvarları arasından asla ayrılmamam gerektiğini düşündüm. Ama siz benim yerimde olsaydınız ne yapardınız – yatağınızın üzerine oturup yıldızları mı seyrederdiniz? Şimdi de şu şekilde düşünün, eğer Edgar Poe'nun halen hayatta olduğunu bilseydiniz, ne yapardınız?

(Duponte bu gerçeği görememiş miydi? Tüm araştırmaları sırasında bunu gözünden kaçırmış mıydı?)

Poe'ya neler olduğu umurumuzda değil. Biz kendi çıkarımız için Poe'nun ölmüş olduğuna inanmak istedik. Bir bakıma, Poe hâlâ gayet canlı.

Benson ile ilk buluşmamız sırasında söyledikleri geldi aklıma, aşağı yukarı bu sözlerdi. Benson bana anlattıklarından daha çok şey bilir gibiydi. *Bunu* biliyor muydu acaba? İlk araştırmaları sırasında ortaya çıkarılamayacağı bir şey bulmuş ve bana bir öneride bulunmuştu, gizli gerçeğin kapısını açacak ufak bir ipucu.

Cenazeye katılan insanların yüzlerini görebiliyordum, eski bir fotoğraf gibi zihnime kazınmışlardı, çamurlu ayaklarıyla, hızla üzerime doğru gelir gibiydiler.

Düşün... *delilleri* düşün. Zangoç George Spence Edgar Poe'yu uzun yıllardır görmemişti, ama buna rağmen defnedilmek üzere getirildiğinde Poe'nun garip görüldüğünü söylemişti. Neilson Poe Üniversite Hastanesi'nde yatan kuzenini bir perdenin ardından görebilmişti, üstelik onun o haliyle *bambaşka biri gibi görüldüğünü* söylememiş miydi?

Bunun dışında, cenaze töreninin aceleye getirildiğini anımsadım, en fazla üç dakika sürmüş olmalıydı, çok az katılımcının gözü önünde yapılmış, hatta söylev *iptal* edilmişti – şimdiye dek gördüğüm en önemsiz, en sessiz törendi. Snodgrass bile, uzlaşmaz Dr. Snodgrass bile, Poe'nun ölümü ve cenazesi hakkında endişesini, şüphelerini ve sitemini dile getirmişti. Snodgrass'ın bu konuda yazmış olduğu, Poe'nun sarhoşluğu

hakkındaki düşüncelerini yansıtan, masasında bulduğumuz şiiri düşündüm yine. Şiir cenaze töreninin olduğu günü de anımsatıyordu.

O cenaze sahnesi hâlâ gözümün önünde!

Sık sık utanç ve kederle anarım

Şu bakımsız mezarlığın içinde

Defnedilişin görülmemiş bir hüznü!

Onunla son dönemlerinde karşılaşmış olan biri, gömülmeden önce, cansız bedenini tabutun içinde görmüş müydü acaba? Peki ya törene katılanlar –Neilson Poe, Henry Herring, Dr. Snodgrass– saklayacak bir şeyleri varmış gibi, tören hakkında hiç mi bir şey söylemek istememişlerdi? Acaba bildikleri bir şeyler mi vardı? Poe’nun hâlâ hayatta olduğunu ve nefes alıp verdiğini mi biliyorlardı yoksa? Sakladığı bir şeyler olduğu için bazı dış ajanlar tarafından mı gizleniyordu? Yoksa, Edgar Poe dünyadaki tüm insanlara son şakasını mı yapmıştı?

Gördüğünüz gibi, heyecan içinde zihnimde kurguladığım düşüncelerin hiçbirisi ne dengesiz ne de asılsızdı. Poe’nun ölmemiş olduğunu kanıtlayacaktım ve şimdiye dek tüm olanlar bir anda tersine dönecekti. Kanalizasyon sisteminin içinden geçtikten sonra, doğruca Westminster eski Presbiteriyen Mezarlığı’na gittim. Şehir merkezine yakın ve büyük su birikintilerinden uzakta oluşu sayesinde mezarlığın çevresindeki yollar sel sularından çok fazla etkilenmemiş olsa da, çimlerle örtülü toprağın içinde, suyla dolu derin çukurlar oluşmuştu.

Zangoç ile konuşup ondan kesin cevaplar almaya niyetliydim. Ancak mezarlığın kapısından içeri girer girmez, aklıma başka düşünceler geldi. Loş hapisane hücresinde uzun süre kalmış olmam sayesinde, karanlığın içinde rahatlıkla etrafımı görebiliyordum. Yeni bir fırınanın habercisiymiş gibi bir anda parlayan şimşegın ışığında Edgar Poe’nun hâlâ yazısı yazılmamış mezar taşını bulmam hiç de güç olmamıştı. Altında kim vardı acaba?

Mezarının üzerindeki dalları ve çalı çırpıları temizleyip çimlerle örtülü toprağı ellerimle eşelemeye başladım. Orta kısımdan söktüğüm her çim tomanının altından sular fışkırıyordu. Kenarları kazmayı denedim, ama aynı durum söz konusuydu. Bazı yerlerde toprak o kadar sertti ki tınaklarım yarıldı, çamurlar kanımla lekелendi.

Bu yöntemle pek bir yol katedemeyeceğimi anlayınca, mezarlığın içinde dolaşıp bir kazma aramaya koyuldum, şansım yaver gitti ve küçük bir kürek buldum. Küreğın yardımıyla, mezarın çevresindeki toprağı, bir

yuvarlak çiçek şeklinde bellemeye başladım. Küreği büyük bir şevkle toprağa daldırıyordum. Bir anda etrafım bir çamur deryasına dönüştü. Çok yorucu bir işti ve o kadar bitkin düşmüştüm ki, kulağımda çınlayan o şiddetli gürültüyü bile duymamıştım. Çukurun içinde gördüklerim dikkatimi dağıtmış olmalıydı.

Çam ağacından yapılmış, sıradan bir tabuttu. Kolumu aşağı doğru sarkıtıp soğuk tahtanın pürüzsüz yüzeyine dokundum. Üzerindeki toprak parçalarını temizledikten sonra kapağını aralamak üzere parmaklarımı kenarına doğru kaydırdım, ama tam kapağını açacakken onu bırakmaya mecbur kaldım.

Zangocun kırma köpeği vahşice üzerime doğru koşuyordu. Aramızda birkaç adım kalmışken, aniden duruverdi, beni geçen gelişimden hatırlayabileceğini düşündüm. Oysa yanılıyordum. Hatırlamış olsa bile, karşılıklı güvenimizi kötüye kullanmaya çalıştığım için bana çok öfkelenildiği anlaşıyordu. Arazisinden bir ceset çalmaya çalıştığımın emin görünüyordu (tam tersi, cici köpek! Burada çalacak bir ceset yok ki!). Köpek mezar taşlarının arasında hırlayıp çenesini şaklattı, öylesine heyecanlanmışım ki, o an çenesini Cerberus'un* çenelerine benzettim. Elimdeki küreği sallayarak onu uzaklaştırmaya çalıştım, ama köpek sanki her an boğazımı parçalamaya hazırmışçasına iyice eğildi.

Az sonra Zangoç, elinde bir fenerle, ilk karşılaşmamızda sohbet ettiğimiz yeraltındaki türbeden çıktı. Hava o kadar kasvetli ve karanlıktı ki, onu güçlükle görebiliyordum. Sanki zangocun her yeri aynı renk gibiydi. Yeraltındaki kemerli mezar odasında taş kesilen adama benzettim onu.

"Ben mezar hırsız değilim!" diye haykırdım. Oysa elimde salladığım küreği, çamur toz ve kan içinde kalmış giysilerimi ve hemen altırında duran kapağı hafifçe açılmış tabutu gören biri için, bu sözlerim hiç de inandırıcı değildi. "İçine bakın! İçine bakın!"

"Kim o? Kim var orada? Gemicici, getir onu buraya!"

Başka şansım yoktu. İlerideki ormanlık araziye özlemle baktım, sonra küreği yere fırlatarak koşmaya başladım. Zangoç ile köpeği beni kovaladılar.

Henüz yenilmiş sayılmazdım. Mezarlıktaki takipçilerime izimi kaybettirdikten sonra, daracık bir ara yola gizlendim. Mezarlıktaki başarısız girişimim beni o kadar yormuştu ki, yeni hedefimi tayin etmeden önce yarım saat kadar dinlenmem gerekti. Hiç kuşkusuz Zangoç bundan böyle Poe'nun mezarını gözü gibi koruyacaktı. Ama hiçbir şey beni

* Cehennemin kapısını bekleyen üç başlı köpek (Çev.).

kararımdan döndüremezdi, Poe ile ilgili uzun araştırmalarım sırasında keşfetmiş olduğum, Baltimore'daki son evinin adresini hatırlayarak, Lexington ile Saratoga caddeleri arasındaki Amity Sokağı'ndaki adrese yöneldim.

Kendisine sorabilirdim. *Neden? Poe, Dostum, neden böyle bir şey yazdınız? Neden tembel bir genç, bir baş belası olduğumu yazdınız? Birbirimiz anladığımızı unuttunuz mu yoksa?*

Poe West Point'ta harp okulu öğrencisiyken bu evden ayrılmış ve Richmond'da yaşayan John Allan girmiş olduğu borç batağından onu kurtarmaya yanaşmayınca, henüz yirmi iki yaşındaki Poe, teyzesi Maria Clemm ve kızı Virginia —o zamanlar sekiz yaşında idi— ağabeyi William Henry ve hasta büyükannesiyle birlikte yaşamak üzere bu mütevazı eve gelmişti. Poe, civardaki okullardan birinde öğretmen olarak çalışmak için başvurmuş, ancak hiçbir yerden olumlu yanıt alamamıştı. West Point'taki okul arkadaşlarının her biri ona, ilk şiir kitabını yayınlayabilmesi için birer dolar vermişti, Poe bu kitabı sayesinde adını duyuracağından emindi.

Lexington ile Saratoga caddeleri arasındaki ufacık evi, bir krokiye bile ihtiyaç duymadan elimle koymuş gibi buldum, sokak kapısının önündeki basamakları hızla tırmandım ve kendimi üst katlara çıkan daracık bir merdivenin başında buldum. *Neden? Of Edgar! Tüm bunları neden yazdınız?* Belki de Poe yaşasaydı, buraya dönerdi, Baltimore'daki son yuvasına, ve buradan sonra gideceği yer hakkında bana bir işaret bırakırdı. Evin arka tarafındaki küçük oturma odasına girdiğim sırada, beni görüp avaz avaza bağırان, şöminenin önündeki biri beyaz saçlı, diğeri genç ve güzel iki kadını güçlükle fark ettim. (Belki de gerçekten korkunç görünüyordum, hapishane tulumum yırtık pırtık ve sınıslıklamdı, üstelik mezarlıktaki başarısız kazı çalışmalarım sonucu, üzeri toprak ve kan lekeleriyle doluydu.) Bir üst katta, tavan arasındaki yatak odasında duran sırık gibi bir adam, Amity Sokağı'na bakan pencereden sarkmış, *"Hırsız var! İmdat!"* diye bağınıyordu. İki kadın evin içinde koşuşturmaya başladılar ve anlamsız bağırışmaları evin duvarlarında yankılandı.

Gürültü ve kargaşadan çekindim ve pencereden bağırان adamın eline bir levye almak üzere olduğunu fark ederek, çılgınca bağırان genç kadının önünden geçtim, hızla merdivenlerden aşağı inip kapının önüne kadar geldim. Öyle hızlı koşmuştum ki, sokağın ortasına gelene kadar duramadım. Sokak lambasının loş ışığından görebildiğim kadıyla, kocaman bir atın çektiği bir fayton üzerime doğru geliyordu. Öylesine hızlı

geliyordu ki, kaçacak bir yerim olmadığını fark ettim, atların toynaklarıyla arabanın tekerleklerinin altında ezilecektim. Kaderime boyun eğip az sonra başıma gelecekleri görmemek için gözlerimi kollarımla örttüm.

Yoldan geçen biri beni inanılmaz bir hareketle kaldırımın kenarına doğru çekmiş ve fayton hiçbir yerime değmeden yanımdan geçip gitmişti. Kurtarıncım bileğimi sıkıca kavramıştı. Beni kendine doğru çekmeye çalışıyordu. Ölüme teslim olurken gözlerimi kapamıştım, şimdi de karşımdakinin kim olduğunu görmek için onları yeniden açıyordum, karşımdakinin bir insandan çok, öbür dünyadan geri gelmiş gerçekdışı bir hayal olabileceğini düşünüyordum. Gözlerimi açar açmaz karşımda Edgar Poe'nun yüzünü gördüm.

“Clark!” dedi bana, biraz daha sıkıca sarılarak. Esmer, kalın bıyığının altında, ağzı incecik, gergin bir çizgiyi andırıyordu. “Sizi buradan uzaklaştırmamız gerek.”

Durup tekrar baktım, elimi yüzüne götürdüm ve tam o sırada her şey tıredi ve karanlığa gömüldü.

Bilincim yerine geldiğinde, karanlık ve rutubetli bir odada olduğumu fark ettim. Kendimi alçalmış hissediyordum ve sanki ölüm tehlikesiyle burun buruna gibiydim. Gözlerimi yavaşça açtım ve başımı elimden geldiğince kaldırmaya çalıştım, tam anlamıyla görebildiğim tek şey, görüş açımın içinde kalan ve başımın üzerinde bir hayal gibi beliren bir nesneydi.

Bu nesne, üzerinde, HIC TANDEM FELICS CONDUTUR RELIQUAE yazan dikdörtgen bir levhaydı.

Bunun bir mezar taşı olduğunu fark ettiğim anda nefesim daraldı ve mezar kitabemin üzerinde yazarları dehşet içinde tercüme ettim... *Ni-hayet burada mutlu.*

Bir kez daha etraf karardı. Ayıldığımda, çılgın bir haldeydim ve korkunç bir susuzluk boğazımı kasıp kavuruyordu. Gözlerimi kırıştırdığımı hissettiğim halde hiçbir şey göremiyordum ve zihnim, kör olmuş olabileceğim ihtimaliyle, zifiri karanlık bir odaya kapatılmış olduğum düşüncesi arasında gidip geliyordu. Karşı taraftan bana doğru bir lamba yaklaşıyordu.

Birisinin alçak sesle, "Uyandı," dediğini duydum. Yanımda su dolu bir kâse duruyordu, ona uzandım.

"Hayır," diye atıldı bir başka ses, sertçe. "*Bu* eliniz için."

Mezarlıktaki kazı çalışmalarım sırasında bir elim epeyce hasar görmüştü.

"İşte."

Hafif bir mum ışığı odayı azıcık aydınlatıyordu, içeride biri kız, biri erkek iki çocuk olduğunu gördüm, esmer tenleri, bu ışığın altında bana yeşilmiş gibi geldi, dizlerine kadar çoraplarıyla küçük cinleri andırıyordu. Gaz lambasının alevini yükseltmişlerdi ve artık, kızın elindeki su bardağını görebiliyordum, büyük bir sabırla ve inanılmaz tatlı bir ifadeyle, onu elinden almam için bekliyordu. Suyu bir dikişte içtim.

"Neresi..." diye söze başladım, sonra başımı kaldırıp o korkunç mezar taşını gördüm yeniden! Işık sayesinde, mezar taşının üzerindeki *geniş ve ayrıntılı* yazının tamamını görebiliyor ve okuyabiliyordum. HIC TANDEM FELICS CONDUTUR RELIQUAE EDGAR ALLAN POE ve altında, OBIIT VII EKİM 1849.

Nezaketini için minnettarlığımı belli ederek, küçük kıza baktım. Bir anda kendimi bu çocukların koruyucusuyum gibi hissettim. "Korkmuyor musunuz?"

"Hayır," dedi kız. "Yalnızca sizin için endişeleniyoruz bayım. Peder sizi buraya getirdiğinde korkunç durumdaydınız!"

Aylardır ilk kez rahatça soluk alıp verebiliyordum. Üzerimdekilerin temiz ve düzgün kıyafetlerle değiştirildiğini ve geçici olarak iki sandalyenin arasına yerleştirilmiş bir kalasın üzerine yatırılmış olduğumu fark ettim.

“Korkarım altı Poe çocuğunun ve bir Poe bebeğinin yaşadığı bir evde, fazladan bir yatak bulmanın pek imkânı yok! Yine de birazcık olsun dinlenebileceğinizi umuyorum.”

Şu an konuşan, Amity Sokağı'nda hayatımı kurtaran adamdı. Bu Edgar değil, Neilson Poe idi. Karakoldaki son karşılaşmamızdan oldukça farklı görünüyordu. Zayıflamış gibiydi ve onu ilk bakışta kuzeninin ikiziymiş gibi gösteren bir bıyık bırakmıştı.

“Josephine. Harriet.” Neilson bir an olsun yanımdan ayrılmayan çocuklara sert bir bakış attı. “Yatağa.” Çocuklar kararsız kaldı.

“Bana çok yardımcı oldunuz,” dedim küçük kızla oğlana, gizli bir açıklama yaparmış gibi. “Şimdi babanız ne diyorsa, onu yapın.”

Çocuklar odadan sessizce çıktılar.

“Neden buradayım?” diye sordum ev sahibine.

“Sanırım bu soruya siz daha iyi yanıt verebilirsiniz,” dedi Neilson, endişeli bir tavırla, sonra karşıma geçip oturdu.

Neilson bana, Westminster Mezarlığı'ndan, birinin Edgar Poe'nun mezarının açmaya çalıştığıyla ilgili bir haber aldığını, bunun üzerine saatin geç olmasına rağmen bir faytona atlayarak doğrudan mezarlığın yolunu tuttuğunu anlattı. Sokaklar, yağın yağmurdan kötü durumdaymış ve yolu gereği Amity Sokağı'ndan geçmesi gerekmiş. Tam oradan geçerken, akrabası olan Maria Clemm'in (on beş yıl önce yaşamış olduğu ev) ve Edgar Poe'nun bir zamanlar yaşadığı eski evden büyük bir gürültü geldiğini duymuş.

Edgar'ın mezana doğru giderken meydana gelen bu rastlantıyı oldukça garip ve rahatsız edici bulan Neilson, arabacıya geri dönmesini söylemiş. Arabadan inip etrafına bakmaya başlamış, ancak sonradan mezarlıkta olan o tuhaf olayları yakından incelemesi gerektiğini hatırlamış ve diğer taraftan giderlerse zaman kazanacaklarını düşünerek, arabacıya faytonu ters yöne çevirmesini emretmiş. Tam o sırada, arabacı kendisine söyleneni yaparken, Neilson benim evin sokak kapısından dışarı fırladığımı görmüş ve konumum itibarıyla faytonun altında kalıp ezileceğimi fark edip beni kapuğu gibi kaldırımın kenarına doğru itmiş ve ben bayılmışım.

Beni faytona oturtmak için yerden kaldırdığında, kıyafetimdeki çamur lekelerini görüp mezarlıktan gelen şikâyetin Amity Sokağı'ndaki varlığımla bir ilgisi olabileceğini düşünmüş.

Ne söyleyeceğimi bilemediğimden, susmayı tercih ettim. Neilson devam etti:

“Sizi hemen buraya getirdim Bay Clark ve ulaşımları sizi bu kalasın üzerine yatırmama yardım etti. Sonra koşup, aşağı sokaktan bir doktor çağırdı. Doktor sizi muayene etti ve kısa süre önce gitti. Kanım yukarıda, iyileşmeniz için dua ediyor. Bu akşam Westminster Mezarlığı’nda mısınız, Bay Clark?”

“Nedir bu?” diye sordum, mezar taşı taslağını işaret ederek. Bir sürü kâğıt ve kitapla birlikte rafın üzerinde öylece duruyordu, oysa daha önce bilincim kısa süreliğine açıldığı sırada, mum ışığıyla aydınlatılmış odanın içinde, dikkatimi çeken yegâne nesne o olmuştu.

“Kuzenime uygun bir mezar taşı yapması için tuttuğum adamın hazırladığı taslak. Belki de bunları sonra tartışsak daha iyi olur. Çok yorgun görünüyorsunuz.”

“Daha fazla uyumayacağım,” dedim. İşin aslı bu hafif şekerleme beni canlandırmış gibiydi. Ama bir şey daha vardı. Her ne kadar Neilson Poe’nun araştırmalarını konusunda kuşkanları olsa da, ve her ne kadar ben de ondan kuşkulansam da, beni korumuştı, çocukları beni korumuştı. Kendimi güvende hissediyordum. “Bu gece benim için yaptıklarınızdan ötürü size müteşekkirim, ancak korkarım, sandığınızdan daha fazla şey biliyorum. Gerek bana, gerekse polise Edgar Poe’nun yalnızca kuzeniniz değil, aynı zamanda arkadaşınız da olduğunu söylediniz. Ancak kuzeninizin sizin hakkınızda ne söylediğini biliyorum.”

“Ne söyledi?”

“Sizin için, ‘dünyanın en azılı düşmanı’ diye yazmış!”

Neilson kaşlarını çatı, bıyığını burdu ve aşırı bir tepki göstermeden sakince başını salladı. “Doğrudur. Yani, ondan bu tür yorumlar yapması beklenirdi, ben ve ona önem veren diğer insanlar hakkında.”

“Sizin hakkınızda neden böyle bir şey söylemiş olabilir, Bay Poe?”

“Genç Virginia’ya karşı bazı duygular beslemeye başladığı dönemde oldu bu. Virginia’nın üvey ablası olan karım Josephine ile evlenmiştik ve o zamanlar henüz on üç yaşında olan Virginia’nın evlenmek için henüz çok genç olduğunu düşünüyordum, bizimle Baltimore’da kalırsa eğitim masraflarını üstleneceğime ve onu sosyeteye takdim edeceğime dair kendisine söz vermişim. Edgar bunu bir hakaret olarak algıladı. Virginia olmadan bir saat bile yaşayamayacağını söyledi. Mutluluğuna gölge düşürmeye çalıştığımı ve benim yüzümden bir daha asla ‘Sissy’ sini göremeyeceğini söyledi. Acıya kesinlikle tahammülü yoktu.”

“Peki ya Dr. Snodgrass’a yazdığı mektupta, edebi kariyeri konusunda kendisine yardım etmediğinizi söylemesinin nedeni ne?”

“Sanırım Edgar, onu kıskandığımı zannediyordu,” diye cevap verdi Neilson içtenlikle. “Size daha önce de söylediğim gibi, gençliğimde ben de bir ara edebiyatla ilgilenmişim. Bu yüzden Edgar, edebiyat alanında elde ettiklerini —olumlu ya da olumsuz— kıskanmış olabileceğim sonucuna varmış olmalı.”

“Kıskanmış mıydınız, peki?”

“Kıskanmak mı? Edgar’ın sandığı şekilde değil. Kendimi asla onunla bir tutmadım. Buna kıskançlık denemez, ben onun yazılarındaki, o *dehaya*, o doğallığa özenmiş olabilirim ancak, ben asla bu özelliklere sahip olamadım.”

“Kuzeninizin ölümünü soruşturmaya kalkışan polislere engel olmanızı bir türlü aklımdan çıkaramıyorum, Bay Poe,” dedim ev sahibime, sertçe.

“Böyle mi düşünüyorsunuz?” Sakin görünüyordu. “Neden böyle düşündüğünüzü anlıyorum. Ancak siz karakola gelmeden önce, bu soruşturmanın yapılmaması konusunda ısrarcı olan Memur White’tı. Baltimore polisi, şehrimizdeki suç oranının düşüklüğüyle övünmekten pek hoşlanır, özellikle de bu suç bir turiste karşı işlenmişse. Ben hukuk büromda çoğu zaman ufak tefek suçlardan hüküm giymiş insanları savunurum ve polisin bu konuda oldukça makul davrandığına inanırım, bu yüzden o gün Memur White’ın konu ile ilgili görüşlerine saygı göstermekten başka seçeneğim olmadığını düşünmüştüm. Memur White’ın, Baltimore’da bilinenden daha çok sayıda suç işlendiğini kanıtlamaya çalışanları ibret olsun diye cezalandırdığını biliyordum, bu yüzden sizi karakolda gördüğümde, sırf kendi iyiliğiniz için araştırmanıza son vermeniz konusunda sizi ikna etmek için elimden geleni yaptım. Kimi zaman adalet sistemimizin, büyücülerin yakıldıkları dönemden beri pek gelişme göstermediğini düşünürüm — suç yalnızca suçlayanların işine gelirse fark ediliyor.” Odanın kapısına doğru ilerledi. “Sanırım ilk görüşmemizde kuzenime büyük bir düşmanlık beslediğimi düşünmüş olmalısınız. Benimle gelin, Bay Clark.”

Neilson Poe’nun kütüphanesine girdik. Raflarda sıralanmış olan Edgar Poe’nun yazdığı kitaplar ve dergiler, benim kütüphanemdekilerle yarışabilecek sayıdaydı. Arada sırada bir kitabı ya da dergiyi raftan alarak, bu etkileyici koleksiyonu incelemeye koyuldum.

Neilson, Edgar’ın eserlerine olan bu hayranlığı karşısında hayretlere içinde kaldığımı fark etmişti. Gülümsedi ve anlatmaya başladı. “Bana hayatı boyunca üstünlük taslamaya çalıştığı için, Edgar’ın son yıllarında

ona karşı çok öfkeliydim, hatta ölümünden sonra bile. Yaşantımın, satsal nitelikleri açısından bir harabeyi andırdığını düşünüyordu. Kısacası, benden yıllardır *nefret* ettiğini biliyordum! Oysa ben ondan asla nefret etmemiştim. Sonradan Edgar'ın, kendini edebi yapıtlarla temsil edebilen biri olduğunu anladım – bu oydu; kişisel olarak temsil ettiği fiziksel özelliklerinden ya da karakterinden de, bir öfke anında yazmış olduğu bir mektuptan ya da galeyana geldiğinde tanıdıkları hakkında yaptığı bir yorumdan da fazla. Sanatını asla yaygınlaştırmayı düşünmedi, eserlerinde ne bir ilke, ne de ahlak anlayışı vardı, ancak bu onun gerçek *varoluş* biçimiydi.”

Konuşurken, Neilson kütüphanenin köşesine doğru yöneldi ve sandalyesini çevirip, raflardan birinden, Edgar Poe'nun *İştilmedik Hikâyeler** adlı kitabını aldığı sırada, dudağının kenarı, tıpkı Edgar Poe'ya özgü bir hareketle hafifçe seğirdi. Onu izlediğim izlenimine kapılmaması için, Dupin'in ilk öyküsü olan “Morg Sokağı Cinayetleri”nin yayınlandığı 1841 yılının Nisan ayına ait *Graham's* dergisini elime aldım. Dergiye elimde saygıyla tutarken, büyük olasılıkla polisin suçumu ve saplantılarımı ortaya çıkarmak için kanıt arayışları sırasında yağmalamış olduğu, kendi evimdeki, Glen Eliza'daki kütüphanemi ve geniş koleksiyonumu düşündüm.

“İlk Dupin öyküsünün karşılığında, ona yalnızca elli altı dolar ödediklerini biliyor muydunuz?” dedi Neilson ilgimi sezerek. “Ölümünden bu yana basın onu sürekli olarak itip kaktı. Şu utanmaz ve adaletsiz biyografi yazarı, Edgar'ı halka kendi istediği gibi tanıttı. Söz konusu olan benim de ismim, Bay Clark. Poe eşimin soyadı ve çocukları da birer Poe – tıpkı ileride, oğlumun çocuklarının soyadı olacağı gibi. Ben bir Poe'yum. Son aylarda, kuzenimin yazmış olduğu hemen her şeyi defalarca okudum ve her sayfada ona biraz daha yaklaştığımı hissettim, sanki aramızdaki kan bağı sayesinde bu sözlerin benim ağzımdan çıkmış olabileceklerini hayal ettim. Söyleyin, Bay Clark, onunla hiç karşılaşmış mıydınız?” diye sordu gelişigüzel bir biçimde.

“Hayır.”

“Güzel!” dedi Neilson. Şaşkın ifademi görüp konuşmasına devam etti. “Demek istediğim, böylesi daha iyi. Yayınladığı sözcükleri sayesinde onu tanımaya çalışın. Özellikle dergicilerin arasında hiç kabul görmeyen, öylesine ender bir dehaya sahiptir ki, herkesin kendisine karşı olduğunu düşün-

* *İthaki Yayınları* (Yay.).

meden edemiyordu, bu yüzden kimi zaman arkadaşlarını ve akrabalarını bile kendine düşman gibi görebiliyordu. Korkmuş ve endişeli bakış açısı, edebi çalışmalara insafsızca yaklaşan bir dünyanın ürünüydü, bu insafsızlıkla ben de gençlik yıllarımda tanışmıştım. Yaşantısı bir dizi kendine özgü deneyden oluşuyordu, Bay Clark. Ve bu deneyler onu dünyamızın edebi mükemmellik olarak algıladığı düzeyden fazlasıyla uzaklaştırıyordu. Edgar Poe'yu bir insan olarak değil, bir deha olarak tanıyabiliriz ancak. Bu yüzden de eserleri, ancak ölümünden sonra okunmaya başlandı – sizin tarafınızdan, benim tarafımdan ve belki de dünyanın geri kalanı tarafından.” Duraksadı. “Kendinizi daha iyi hissediyor musunuz, Bay Clark?”

Artık daha rahat düşünebildiğimi ve uzun zamandır içimi kemiren vahşi duygulardan arındığımı hissediyordum. Son yaptıklarım bir rüya, uzak bir hatıraymış gibi geliyordu. Neilson'ın beni ne halde bulduğunu düşününce, bir utanç dalgası içimi sardı. “Evet, çok teşekkür ederim. Korkarım, Amity Sokağı'nda bana rastladığınızda aşırı heyecana kapılmıştım.”

“Lütfen Bay Clark,” diye kıkırdadı Neilson hafif şaşkınlıkla, “zehirlendiniz diye, kendinizi suçlamaktan vazgeçin.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Sizi muayene eden doktor hafif bir zehirlenme geçirdiğinizi söyledi. Ağzınızın arka tarafında, pek çok kimyasal maddenin karışımından oluşan beyaz bir tozun kalıntılarına rastladı. Endişelenmeyin. Zehrin etkisinin kendi kendini yok ettiğini ve böylesi ufak dozların kalıcı zararlar vermediğini söyledi.”

“Zehir mi? Ama kim...” Bir an için durdum, sorumun cevabını çok iyi biliyordum. Hücremdeki masanın üzerindeki sürahinin suyunu durmadan değiştiren gardiyanlar tabii. Konuşmalarımız sırasında beni bir türlü suçumu itiraf etmeye ikna edemeyen Memur White bunu emretmiş olmalıydı: Zihnimi karıştırmak istemişti, bu olaydan kendimi sorumlu tutacak kadar, yaptığım yanlışları itiraf etmeme neden olacak kadar! Üstelik, Neilson'dan Memur White'ın araştırmalarıma engel olmak istediğini de öğrenmiştim. İtiraf edinceye ya da *ölünceye* dek beni zehirlemeyi sürdürecekti, ya da kendime zarar verecektim. Oradan kaçıp kurtulabilmem, hayatımı da kurtarmıştı.

Hapishaneden kaçtıktan sonraki birkaç saat içerisinde yaşadığım zihinsel sorunların nedeni ortaya çıkmıştı. Poe'yu aramam –hayatta olduğundan emin bir şekilde mezarını kazmam– yıllar önce yaşadığı evi basmam! Bu hastalıklı insandan kurtulmuştum, artık kendime güvenim tamdı, olup bitenleri bütün açıklığıyla görebiliyordum.

Neilson bir an düşünceli göründü, belki de endişeli. “Belki de, biraz daha dinlenmeniz gerek, Bay Clark.”

“Ulak,” dedim birdenbire. “O sözünü ettiğiniz, hani doktor çağır-maya giden ve beni taşımanıza yardım eden delikanlı. Nerede şu an?” Evde çocuklardan başkasını görmemiştim.

Neilson tereddüt etti. Yeni bir ses duyuyordum, net ve sürekli artan bir ses. Sular altındaki sokaklarda dörtlüye giden atlar; arkalarından sular sıçratarak gelen bir faytonun gürültüsü.

Sesi duyan Neilson başını kaldırdı. “Ben baroya kayıtlı bir avukatım, Bay Clark,” dedi. “Sizse bir kanun kaçağısınız ve polise durumu bildire-rek üzerime düşen görevi yapmış olduğuma inanıyorum. Bazı sorumluluklarım var. Ancak yine de, mutsuz akrabam ve aile şerefimiz söz ko-nusu olduğunda, sizden başka birinin bizi temize çıkarabileceğini düşü-nemiyorum. Mahkemede hakkınızı savunmak isterim, kabul ederseniz tabii.” Donakalmışım. “Unutmayın, Bay Clark, siz de bir hukuk adamı-sınız. Sorumlu olduğunuz bir göreviniz var.”

Neilson yavaşça odadan dışarı çıktı, içinde bulunduğum kötü du-rumda, gönderdiği ulak polisle birlikte eve gelinceye dek beni rahatlat-maya çalışmıştı anlaşılır.

“Çocuklar,” dedi Neilson birdenbire. “Çok kuralcı biri olduğumu düşünmenizi istemem, Bay Clark, ama uyuyup uyumadıklarına bir göz atmam gerek.”

“Anlıyorum,” dedim, başımı minnetle sallayarak.

Koridora çıkıp merdivenleri tırmanmaya başlar başlamaz, odadan fırladım ve arkama bile bakmadım.

“Tanrı sizi korusun!” diye seslendi Neilson, arkamdan.

* * *

Görevim belliydi. Auguste Dupont’e bulmam gerekiyordu. Yalnız-ca o, masumiyetimi kesin olarak kanıtlayabilirdi. Bonjour kendisine zarar vermediklerini söylediğine göre, yakınlarda bir yerde olmalıydı, sırf bu düşüncenin bile bana verdiği şevkle Baltimore’un sular altındaki sokaklarına daldım. Belki de Dupont Baron’a düzenlenen suikastı araş-tırmaya başlamıştı bile. Belki de o akşam saldırıdan önce konferans salonuna gelmiş, olaylara tanık olmuş ve ortaya çıkacak sonuçları değer-lendirip gerekli hazırlıkları yapmıştı.

Şu an için hayattaki en büyük hedefim Hattie'ye masumiyetimi ispat etmektir, çünkü hapishanede olduğum süre içinde, diğerleri beni terk ettiğinde bile, o asla beni dostluğundan mahrum bırakmamıştı. Hayatımın bir suçlu gibi sona erebileceğini ve Hattie'nin bir başkasıyla evlenmek üzere olduğunu düşününce, bu çok da önemli değilmiş gibi görünebilirdi, oysa esas gayem kendimi Hattie'ye kanıtlamaktır.

Günlerce tam anlamıyla kuruyamamıştım; kulaklarım, ciğerlerim ve iç organlarım Baltimore'un tehlikeli sokaklarını adım adım katettikten uzun süre sonra bile, hâlâ sırsıklamdı. Sanki Atlas Okyanusu kıyıları parçalayarak Pasifik Okyanusuyla birleşmeye çalışıyormuş gibiydi. Nihayet Edwin'i bulmayı başardım, bana temiz iç çamaşırları ile mütevazı bir takım elbise verdi. Bana polisten gizlenebileceğim, güvenli bir yer bulmak konusunda da yardım etmek istediğini söyledi. Kıyafetleri bir zamanlar babama ait olan, boş ambalaj fabrikasına getirmişti. Kapısındaki asla tamir edilmeyen kırk menteşeleri hatırlamış ve geçici olarak buraya sığınmıştım.

"Bana yeterince yardım ettiniz, Edwin," dedim, "hayatınızı daha fazla tehlikeye atmanızı istemiyorum. Herkesin başına gereğinden fazla dert açtım zaten."

"Siz doğru olduğuna inandığınız şeyi yaptınız, buna hayatınızı adadınız," dedi. "Poe öldü. Bir adam vuruldu. Arkadaşınız ortadan kayboldu. Ve yeterince insan zarar gördü. Sizin güvende olmanız gerek, bu şekilde gerçeği ortaya çıkaracak biri olur."

"Bana yardımcı olmak için bir suç işlemeyi düşünmüyorsunuz umarım," dedim. Bu önemli bir noktaydı. Azat edilmiş olan bir zenci, ciddi bir suçla yargılanacak olursa, kendisine özgür bir insana verilebilecek en ağır ceza verilirdi: Yeniden esir statüsüyle yetkili makamlara teslim edilirdi.

"O kadar çılgın biri olduğumu sanmayın," diye güldü Edwin, bana güven veren o gülüşüyle. "Ayrıca, Baltimore'un bile benim gibi birini bu şekilde cezalandırabileceğini düşünmüyorum. Geceyi burada geçirebileceğinizden emin misiniz?"

Edwin bana yardım etmeyi sürdürdü ve her şeyin yolunda olup olmadığını kontrol etmek için ambalaj fabrikasına düzenli olarak gelmeye devam etti. Bunu defalarca yapmayı aklımdan geçirdiğim halde, onu da tehlikeye atabileceğine inandığım için, Hattie'yi ziyaret etmememin daha uygun olacağını düşündüm. Gidebileceğim yerler çok sınırlıydı ve civarda görülmemek için, Glen Eliza'nın yakınlarından bile geçmiyordum.

Neilson Poe'nun evinden kaçarken yanıma almış olduğum *Graham's* dergisinin 1841 yılına ait sayısını yanımdan ayırmıyordum – “Morg So-kağı Cinayetleri”nin Dupin’i ilk kez okuyuculara tanıttığı sayıyı. Bu derginin bana uğur getirdiğine inanıyordum. Öyküyü defalarca yeniden okuyor ve Duponte’un Baron’un vurulması olayıyla ilgili neler bulmuş olabileceğini düşünüyordum. Zaten bu dergiden başka okuyacak bir şeyim de yoktu. Bu yüzden on senelik olmasına rağmen diğer sayfalarını da okuyordum.

Bir keresinde Edwin kararlaştırdığımız buluşma saatinde geldiğinde, beni *Graham's*’ı okurken buldu.

“Her şey yolunda mı, Bay Clark?”

Gözümü dergiden ayıramıyordum – okuyor, okuyordum. Konuşamıyordum bile. O geceki, kalbimi yerinden söküp atan keşfimi size nasıl anlatsam bilemiyorum –yani Duponte hakkındaki gerçeği– ya da Dupin (anladıklarımı hazmetmekte bile güçlük çekiyordum, nereden başlayacağımı bilemiyorum); Duponte’un asla gerçek Dupin olmadığı gerçeğini.

* * *

Middle District Karakolu’ndaki hücremdeyken, Baron Dupin’in elde yazmış olduğu konferans notlarını okumuştum ve üzerlerinde yazan her sözcüğü beynime kazıdıktan sonra, kâğıtları kadınlar ile erkeklerin hücrelerinin arasında yanan sobanın içine atmıştım. Elbette ki Baron’u vuran ben değildim, ama el emeğini yok ettiğim bir gerçektir. Tüm bu olup bitenlerden sonra, Poe’nun ölümüyle ilgili uydurmuş olduğu hikâyelerin yayılma riskini göze alamazdım.

Poe’nun ölümü hakkında yazdıkları inandırıcı olmadığından değil. Oldukça inandırıcıydılar, ama gerçeği yansıtmıyorlardı – pek çok insan buna hazır olmadığına bile yalnızca gerçekleri yazan Poe’nun tam aksi. Baron’un, Poe’nun ölümüyle ilgili kuramlarına daha sonra değineceğiz. Baron Dupin notlarında ayrıca, gerçek Dupin olduğuyla ilgili iddiasını da savunmuştu.

Yazıdan örnek vermek gerekirse: “Öykülerde adı geçen Dupin’in açık sözlü, zeki, korkusuz biri olduğunu biliyorsunuz. Bay Poe’nun bu nitelikleri, benim gerçeği söyleme konusundaki alçakgönüllü maceralarımdan almış olduğunu itiraf etmeliyim... Dupin’in de yaptığı budur zaten, öyle değil mi? Hakikatin dolandırıcılar ve hilekârlar, prensler ve krallar tarafından gizlendiği bir dünyada, Dupin onu bulmayı başarıyor.

Ama hakikati söyleyenler, dostlarım, her zaman için alayla, ihmalle ve ölümle cezalandırılmışlardır. Edgar'ı da bu halde bulmadık mı?" Burada Baron'u başını ciddi bir tavırla sallarken hayal ediyordum, belki de göz pınarlarında parlayan bir damla gözyaşıyla, "Edgar Poe'yu *kaybettiğimiz* yer burası. Edgar Poe aramızdan ayrılmadı, yanımızdan zorla alındı..."

Edwin gelmeden önce, boş fabrikanın içindeki titrek lambanın ışığında otururken, Poe'nun Dupin'i okuyucuyla ilk kez tanıştırdığı *Graham's*'ın nisan sayısını elime almıştım. "Poe ile çalışmış olmak *Graham's* için gerçek bir şans," diye düşündüm, "onlara yalnızca öykülerini vermekle kalmamış, derginin editörlüğünü de yapmış." Sonra işaretparmağımı sayfalarından birinin üzerine bastırdım. Daha iyi görebilmek için ışığa iyice yanaştım. Bakmamı bile gerektirmeyecek sayfalarından biriydi.

"Morg Sokağı"nın yayınlandığı sayıda, 1841'in Nisan sayısında, derginin editörü, yani Poe *Sketches of Conspicuous Living Characters of France (Fransa'nın Dikkat Çekici Yaşayan Karakterlerinin Taslakları)* adlı bir kitabın eleştirisini yapmıştı. Biyografik taslaklardan oluşan bu derlemede, çok sayıda saygıdeğer Fransız'ın isimleri geçiyordu. İlk dikkatimi çeken, ünlü romancı George Sand oldu. Eskiden okumuş olduğum bir makaleden mi, yoksa hakkında yazılmış olan bir biyografiden mi aklımda kaldığını hatırlamıyorum – bir yerlerde, romancının gerçek adının Amandine-Aurore-Lucie Dupin olduğunu, ancak her türlü önyargıdan arınmak için bir erkek adı alarak, ismini George Sand olarak değiştirdiğini okumuştum. Poe, *Taslaklar* kitabının eleştirisinde, Madam Sand/Dupin'in erkek kıyafetleri içinde, puro içerkenki halini anlatan bir anekdotu çok beğendiğinden söz ediyordu.

Poe'nun eleştirisinde bir başka isim daha gözüme ilişti: Lamartine. Bu isme pek aşina olmayabilirsiniz, çünkü Parisli bir şair ve felsefeci olarak, ünü günümüze kadar ulaşmamış olabilir. Ama şuna bakın hele. Dergiyi karıştırıp ilk muhakeme öyküsü olan "Morg Sokağı Cinayetleri"nin olduğu sayfaya geldim tekrar.

*Deneyisel biçimde, birbirine geçen ve kenetlenen taşlarla döşenmiş
Lamartine adında daracık bir sokağa geldik*

Poe'nun, Dupin'in ilk öyküsünü yayınladığı dergide, ünlü bir Fransız yazarının adını hem öyküsünde, hem de kitap eleştirisinde kullanması bir rastlantıdan ibaret miydi? Durun, daha bitmedi. "Morg Sokağı"na

biraz daha yakından bakın ve tanıklardan birinin gördüğü vahşeti, anlatıcının ağzından dinleyin:

Doktor Paul Dumas, cesetleri tan vaktinde incelemek üzere çağrıldığına dair yeminli ifade veriyor...

Dumas ismi, size de aşk ve macera kitapları yazan, yenilikçi Fransız romancı Alexandre Dumas'ı çağıştırmıyor olabilir mi? Bir de bu vardı:

Jandarma Isidore Musèt, eve sabaha karşı saat üçte çağırıldığına dair yeminli ifade veriyor...

Evet: bu da, George Sand'ın hayat arkadaşı, Fransız yazar Alfred de Musset'nin ismine çok benziyordu.

Varmak üzere olduğum sonucu tahmin ediyor olmalısınız. Zihnim hiçbir engele takılmadan, döne döne hareket ediyordu. “Morg Sokağı Cinayetleri” –hikâyenin içinde gizli gerçek gizemin karşısında Poe'nun kıkırdadığını duyar gibi oluyordum– aslında modern Fransız edebiyatının kinayeli bir hikâyesiydi. George Sand'a (yani Dupin), Lamartine'e ve Dumas'ya atıfta bulunması bunun en sessiz, en zekice tasarlanmış örnekleriydi.

Eğer durum böyleyse, ki böyle olduğundan emindim, Poe kendi kahramanını yaratmak için gerçek bir araştırmacıdan esinlenmemişti; ne Auguste Dupont'tan ne de Baron Claude Dupin'den, o yalnızca farklı edebi karakterleri kafasında ve düşüncelerinde birleştirmişti. Bunu keşfettiğimde, bir kitapçıya gidip bazı kitapları karıştırma cesaretini kendimde buldum; George Sand hakkında hatırladıklarımın doğru olduğunu fark ettim, üstelik gerçek soyadı Dupin olmakla da kalmıyordu, yazarın çocuk yaşta kaybettiği bir de erkek kardeşi vardı ve adı da –tahmin etmiş olduğunuzu sanıyorum– Auguste Dupin idi. *Auguste Dupin*. Poe bu ayrıntıyı biliyor muydu acaba? Poe bize ne tür bir mesaj vermeye çalışıyordu? Sand'ın kaybettiği erkek kardeşine, ölüme ve şiddete karşı mücadele eden bir deha olarak yeniden hayat vermişti. Bunu yaparken, henüz küçük bir çocukken ayrılmak zorunda kaldığı, kardeşi William Henry'yi mi düşünmüştü?

Acele içinde “Morg Sokağı”nu bir kez daha okurken, anlatıcının C. Auguste Dupin'in hayat şartlarını betimleyişinden yeni bir anlam daha çıkartım: “Ziyaretçilere izin vermiyorduk. Doğrusu nerede inzivaya çekildi-

ğimizi eski ortaklarımızdan gizli tutmaya özen göstermiştik; ve Dupin'in uzun yıllardır Paris'te ne bir tanıdığı kalmıştı, ne de kendisini tanıyan biri. *Yalnızca kendi içimizde vardık.*" Poe'nun söylemeye çalıştığı buydu işte. Akıllara şaşkınlık veren bu muhakemeci, yalnızca şairin hayalinde yaşıyordu.

Bir "Bayan Arkadaşımız" tarafından bize iletilen bilgiye göre, dâhiyane ve dengesiz yazar Edgar A. Poe'nun usta kahramanı C. Auguste Dupin gerçek hayattan alıntıymış. Kahramanının ismi de, davranışları da, analitik güçlere sahip gerçek bir kişiliğe atmış. Bu saygıdeğer beyefendi Paris yakınlarında yaşıyormuş ve polis soruşturmalarına yardımları sayesinde çok iyi tanınıyormuş... vs.

Aklıma hayal meyal, John Benson'ın kütüphane memuruna, onun da bana verdiği gazete kupüründeki haber geldi. Oysa cümleler ne kadar da tutarsızdı, kendimi ne kadar da hercai bir söylentiye kapıtmıştım. Kimdi bu Poe'nun "bayan arkadaşı"? Kendisine güvенеbileceğimizi nereden biliyorduk? Böyle bir insan hiç var olmuş muydu? Kafamda bu sorulara teker teker yanıt aramaya çalıştım, ancak bir anda gerçek, kötü bir ruh gibi içimi sardı, sanki yazıda söylenmek istenen şuydu: "Duponte bir sahtekârdan başka bir şey değildi, Poe öldü ve sen de öleceksin, darağacına çıkan basamakları tırmanacaksın ve elindekinden fazlasını isteyerek gebereceksin."

Duponte bitmişti.

"Clark, iyi misiniz? Belki de bir doktor çağırırsam iyi olacak." Edwin beni kendime getirmeye çalışıyordu.

"Edwin," dedim, güçlkle soluyarak: "Ben ölmüş biriym."

* * *

Araya girip bir şey daha söylemem gerek; tüm bunları neyin başlattığı hakkında – Poe'nun ölümü. Birkaç bölümdür, Baron'un vereceği konferansın eksiksiz metnini bildiğimi tekrarlayıp durdum, bu bildiklerimi okuyuculardan gizlemeye çalışmak hasislik sayılır. Dedğim gibi, Baron'un notlarındaki her kelimeyi hatırlıyorum. "Reynolds! Reynolds!" Bu sözler Edgar Poe'yu her anımsayışımızda kulağımızda çınlayacak, çünkü bu sözler onun bize veda kabilinden sesleniydi. Bu sözleri söylemek yerine: "Ben bu şekilde öldüm, Tanrım. Ben bu şekilde öldüm, arkadaşlarım ve bu dünyadaki acılı dostlarım" da diyebilirdi. "Şimdi neden böyle bir..."

Baron'un Poe'nun ölümü hakkında anlatacakları, gerçek adına büyük bir yıkıma sebebiyet verecekti, ama yine de bu söylevi halkın önünde yüksek sesle okumuş olmasını isterdim. Çünkü artık, bunun ne gibi sonuçlar doğurabileceğini tahmin etmek imkânsız. Baron tıpkı eski günlerde mahkeme salonlarında yaptığı gibi, kasıla kasıla bir ileri, bir geri yürüyenecekti. Onu ıslıl ıslıl, bembeyaz dişlerini gösterirken, ellerini iki yana açmış, esrarın çözüldüğünü halka ilan ederken hayal edin:

Poe Baltimore'a yanlış zamanda geldi. Planları arasında Baltimore'a gelmek yoktu, çünkü onun tek amacı New York'taki sayfiye evine gidip zavallı kayınvalidesini almak ve yeni bir hayata başlamak. Ama Richmond'dan Baltimore'a giden gemideki bazı kabadayılar, şaire saldı-
rıp büyük olasılıkla parasını çaldı, bu yüzden Poe Baltimore'dan kuzeye doğru giden trenine binemedi. Bunu, şuradan anlayabiliriz: Poe Richmond'da konferans vererek para kazanmıştı, oysa birkaç gün sonra bulunduğu üzerinde hiç para yoktu. Baltimore'da mahsur kalan Poe, hırsızlar tarafından takip edildiğinden şüphelenerek, nazik dostu, editör Dr. N.C. Brooks'un evine sığınmayı denedi. Ancak Dr. Brooks evinde değildi ve şiddete aç bu kabadayılar bunu bilmedikleri ve Poe'nun kendilerini içerideki birine şikâyet edeceğinden kuşkulandıkları için, Brooks'un evini ateşe verdiler ve evi baştan aşağı yaktılar. Poe kaçıp güçlükle hayatını kurtarabildi.

Şairin cebinde, United States Otel'i'nde küçük bir oda tutabilecek kadar parası kalmıştı. Bu parayla kârlı edebiyat işlerinin kendisini beklediği New York'a ya da Philadelphia'ya gitmek için bir tren bileti alamazdı. *The Stylus* adını verdiği yeni çıkaracağı derginin Amerikan edebiyatında bir çığır açması bekleniyordu, ama düşmanları kendi sıradanlıklarını ortaya çıkmasın diye ona engel olmaya çalışıyorlardı. Bu yüzden Poe, E.S.T. Grey sahte ismini kullanmaya başladı. Hatta çok sevdiği kayınvalidesine, üzerine titrediği koruyucusuna bile, "mektup elime geçmezse diye" Philadelphia'ya göndereceği mektupları bu isme hitaben yazmasını söyledi. Rakiplerinin mektuplarına el koyacaklarından, kendisine destek veren okuyucularının aidat paralarını alarak cüretli girişimini baltalayacaklarından korkuyordu. Ayrıca işine karışacaklarını ve dergisi için para toplamasına mani olacaklarını bildiği rakiplerinin Philadelphia'ya gidişinden haberleri olmasını da istemiyordu.

Kısacası Poe, tam seçim haftasında Baltimore'da mahsur kalmıştı. Poe bir edebiyat adamıydı. Politikaya ve sıradan bir insanın uğraştığı

önemsiz ve zararlı işlere tenezzül bile etmezdi. Ancak sıradan bir namussuz için deha, kuru ottan farksızdır.

Poe kolay bir avdı. Yeni takma ismiyle –E.S.T. Grey– seyahat etmişti. Seçimden bir gün önceki akşam, şehri karanlığa boğan kasvetli bir havada sokakta yürürken kaçınıldı. Poe’nun cinayeti o anda başladı, belki de bu tarihin en uzun cinayetlerinden biriydi, en azından edebiyat dünyasının en uzun ve en dokunaklı cinayeti idi. Şair Otway, birkaç parça eklemek kıntısıyla boğulduğundan bu yana en acıklısı; Marlowe başından, dehasının merkezinden bıçaklandığından bu yana en adaletsizi. Bu olay Edgar Poe’yu, Lord Byron’dan sonra en çok kara çalınan insan konumuna getiriyordu.

Daha da beteri, Edgar Poe’nun ailesi, kendisini korumakla yükümlü olan o birkaç kişi, onu suçlamaların hedefi ve kurbanı haline getirenlerin arasındaydı. Belki bugün aramızda olan George Herring onun akrabası ve Dördüncü Bölge Cumhuriyetçi Parti’nin yöneticisiydi – ve Poe Ryan’s’ta, Dördüncü Bölge’nin otelinde bulunmuştu. George Herring Poe’nun akrabasıydı [burada Baron faka basıyordu, çünkü Henry Herring Poe’nun kızıydı, onun değil, üstelik George Herring’in akrabası olan Poe değil, Henry idi, ama bırakalım devam etsin...] ve yakın bir akrabası olarak, Poe’nun ne kadar savunmasız olduğunu biliyordu. Henry Herring’in Poe’yu o halde bulanlardan ve ilk yanına gidenlerden biri olması bir tesadüf değildi sayın bayanlar, baylar ve dehanın varlığına inananlar – Dr. Snodgrass’ın kendisine bir haber bile göndermeden Henry Herring’i karşısında bulması da öyle! Herringler Poe’yu kurban olarak seçmişlerdi çünkü onu tanıyorlardı; Poe onlar için “E.S.T. Grey” değildi. George Herring, Henry’den dolayı Edgar Poe’nun alkol ya da başka bir sarhoş edici madde aldığı anda hâkimiyetini yitirdiğini biliyor ve sefil seçim “grubuna” katılabilecek kadar zayıf bir insan olduğuna inanıyordu. Poe’nun alkolün yan etkilerine ne kadar dayanıksız olduğunu bilen George, sonradan Dördüncü Bölge Cumhuriyetçileri ile sorunlar yaşamamak için, hastaneye kadar ona refakat etmek üzere Ryan’s’a kendi gelmeyip Henry’yi gönderdi. Henry Herring’in, Poe henüz Baltimore’da yaşayan genç bir delikanlıyken, kızı Elizabeth Herring’e kur yaptığı ve ona şiirler yazdığı gerekçesiyle Poe’ya içerlediğini biliyoruz. Henry Herring, uzun zaman önce saf bir aşka tutulmuş olan genç şairden öcünü bu geri kafalı yöntemle almaya karar vermişti.

Merkezlerini Ryan’ın karşısındaki Vigilant İtfaiye Teşkilatı’ndan idare eden Dördüncü Bölge Cumhuriyetçi Parti’nin politik düzenbazları,

biçare şairi, diğer talihsizlerle –serseriler, yabancılar, *boş gezenler* (Amerikalıların dediği gibi) ve ecnebilerle– birlikte bir mahzene tıkıldılar. Bu durum çok ünlü bir yazar olan Poe’nun bu birkaç gün zarfında neden hiç kimse tarafından görülmediğini açıklıyor. Büyük olasılıkla bu vicdansızlar Poe’yu çeşitli uyuşturucularla sersemletmişlerdi.

Seçim günü geldiğinde, onu yanlarına alıp değişik seçim sandıklarına götürdüler. Onu her sandıkta kendi adayları için oy vermeye zorladılar ve yapıkları maskaralığın daha gerçekçi görünmesi için şaire her defasında farklı kıyafetler giydirdiler. Bu da onu neden üzerine *hiç uymayan*, pejmürde giysiler içinde bulduklarını açıklıyor. Öte yandan sahtekârlar, hintkarnışından yapılmış sık bastonunu yanına almasına izin vermişlerdi, öyle güçsüz görünüyordu ki ancak ona yaslanarak dengede durabileceğinin farkındaydılar. Poe bu bastonu Richmond’daki arkadaşının bastonuyla özellikle takas etmişti; çünkü bunun içinde gizli ve çok güçlü bir silah vardı –bir kılıç– ve bastonu geçmişte kendisine meydan okuyan, onu düelloya davet eden edebiyat dünyasındaki düşmanlarını düşünerek takas etmişti. Ancak Baltimore’da kendisini bekleyen tehlikelerin farkına vardığında, artık kılıcı tutacak takati bile kalmamıştı, ama yine de onu yanından ayırmak istemiyordu. Zaten şairi bastonu bağrına basmış halde bulmuşlardı.

İnsanların sokağa çıkmalarına engel olan hava şartları yüzünden, siyasi parti umduğu kadar kurbanı kapana kısıramamıştı. Hatta Pennsylvania eyaletinin üst düzey memurlarından birini, tiyatroya gitmek üzereyken apar topar yolundan çevirip zorla Barnum’s Otel’ne götürmüşlerdi, ancak sonradan kim olduğunun farkına varıp adamı serbest bırakmışlardı. Yani Poe sürekli olarak oy vermesi için kullanıldı, her zamankinden daha fazla sömürüldü, hem de bu kez onu yine oy vermesi için Ryan’s’ın banna getiren Dördüncü Bölge Cumhuriyetçileri tarafından. Son olarak, seçim sandığında görevli Henry Reynolds tarafından ant içmeye zorlandıktan sonra, Poe tek bir adım daha atamadı ve olduğu yere yığıldı. Reynolds tiksinti içinde olay yerine gelen, Poe’nun arkadaşı Dr. Snodgrass’ı çağırttırdı. Yerel alkol karşıtı derneklerden birinin yöneticisi olan Snodgrass, Poe’nun içki yüzünden bu duruma düştüğünden emindi. Çevirdikleri dolabın bu inanç sayesinde örtbas edildiğine sevinen siyasi hilekârlar, tutsaklarını serbest bıraktılar. Dar görüşlü Snodgrass, bu yanlış düşünceye kapılan tek insan değildi, bir süre sonra herkes soylu Poe’nun ölümünün ahlaki zaaflarından kaynaklandığına inanacaktı.

Ancak artık elimizde Hakikat var.

Yoğun biçimde uyuşturulmuş ve günlerdir uyku uyumamış olan Poe, hiçbir şey anlatabilecek durumda değildi; üstüne üstlük, dostu sandığı Snodgrass'ın kendisine kınayan gözlerle baktığını ve onu küçümsediğini fark edince büsbütün yıkılmıştı. Poe kiralık bir faytona bindirildi ve hastaneye götürüldü. Burada, Dr. J.J. Moran'ın ve hemşirelerinin yoğun denetiminde, şuuru kâh açıldı, kâh gene kapandı. Saldırganlardan saklanmak için gerçek adını gizlediğini, E.S.T. Grey takma adını aldığını ve seyahatinin amacını hayal meyal hatırlamaya başladı ve bu bilgileri iyi kalpli doktoruyla paylaştı. Ama hafızası bulanıktı. Bir an geldi ve hiç kuşkusuz Snodgrass'ın ihanetini anımsayarak, en iyi dostunun kendisine yapacağı en büyük iyiliğin, *beynini bir tabancayla uçurmak* olduğunu söyledi.

İçinde bulunduğu güç durumun farkına varıp kendisini öldürmeye çalışan insanlara engel olabileceğine güvendiği sandık başkanı Henry Reynolds'u –tüm oy kullananlara yemin ettirten– yardımına çağırmak için, sürekli olarak Reynolds! Reynolds, diye bağırıp durdu. Durmadan bu ismi tekrar ediyordu, ama bu bir yardım çağrısında çok, bir ölüm fermanını çağırıyordu. “Ah çanlar, çanlar, çanlar! Nasıl da bir dehşet öyküsü anlatıyor... Umutsuzlukları!” Poe'nun aramızdan ayrılma vakti gelmişti.

İşte siz de hiç okunmamış olan bu söylevi duymuş oldunuz, Baron Dupin'in o akşam, bir salon dolusu insana söylemeye niyeti olduğu şeyleri dinlediniz. Sayfalarını küle çevirdiğim halde, kısa zaman sonra tüm dünyaya ilan edeceğim bir söylevdi bu.

On yıllık *Graham's* dergisiyle ilgili keşifimden üç gün sonra, Edwin zihnimin allak bullak olduğunu fark etmişti. Neilson Poe beni Amity Sokağı, 3 numaranın önünde bulduğu günden de daha fazla zehirlenmiş hissediyordum kendimi; şu an zarar verdikleri kanım değil, ruhumdu, yüreğimdi.

Edwin, Duponte'u bulmama yardımcı olmak konusunda benimle konuşmaya çalıştı. Ama artık Duponte diye birini tanııyordum. Kimdi o, ya da *neydi* o? Belki de Poe, Duponte'un adını bile duymamıştı, diye düşündüm. Tüm gerçekleri kafasında çarpıtmıştı. Belki de, ben tam tersini zannederken, Poe'nun kahramanından etkilenen, onu elinden geldiğince taklit etmeye çalışan *Duponte* idi. Artık saklanıyordu, çünkü hayalindeki rolü oynayamayacağını anlamıştı. Duponte ile geçirdiğim bu süre içinde, edebiyata örnek teşkil etmediği, onun hastalıklı bir kopyası olduğu nasıl da aklıma gelmemişti? Sanırım, Duponte'u Paris'teki yalnızlığından koparıp onu buralara getirmenin mutluluğu içinde beynim bu tür düşünceleri inkâr etmişti. Ama artık bunlara kafa yormak anlamsızdı, yalnız başıyamdım.

Ambalaj fabrikasının çevresindeki sular çekildikçe sokaklar kalabalıklaşmaya başladı ve Edwin kendime başka bir sığınak bulmamı önerdi. Şehrin doğu yakasında, sapa bir bölgedeki bir pansiyonda, bana bir oda ayarladı. Teslim edilecek gazetelerle dolu, üzeri örtülü bir yük arabasıyla gelip beni alması ve yeni sığınağıma götürmesi için sözleştik. Duponte'un ortadan yok olması o kadar aklıma meşgul etti ki, geç kaldım.

Edwin'den, bana Poe'nun öykü kitaplarını getirmesini istedim. Ambalaj fabrikası yeterince aydınlık olduğunda, sürekli olarak Dupin öykülerini okuyup durdum. Eğer gerçek Dupin yoksa, Poe'nun bu kahramanı yaratmasına yol açacak dehaya sahip biri yoksa, neden buna o kadar yürekten inanmıştım? İlk önce, Poe'nun öykülerindeki cümleleri, karışık bir sıralamayla bir kâğıda aktarmaya başladım, belli bir amacım yoktu, öykünün içindeki her sözcüğü teker teker yazıyor, sanki onları kullanılır bir hale dönüştürmek için tercüme ediyordum.

Poe Dupin'i Paris'teki gazetelerden bulmamıştı. Onu insanoğlunun ruhunun derinliklerinde keşfetmişti. Karmakarışık zihnimde neler olup bittiğini sizlerle nasıl paylaşabileceğimi bilemiyorum. Neilson Poe'nun söyledikleri bir kez daha kulaklarımda çınladı. Edgar Poe'nun özünün yaşamında ya da dış dünyada değil, sözcüklerinde ve içlerinde barındıkları gerçeklerde yattığını söylemişti. Dupin gerçekten de *yaşıyordu*. Öykülerde yaşıyordu ve belki de Dupin'in gerçekliği yeteneklerimizde gizliydi. Dupin aranızda yaşamıyordu; içimizdeydi, bizim bir parçamız, bir çoğulumuz gibiydi ve kendisini andıran her isimden ya da özellikten daha güçlüydü. "Morg Sokağı Cinayetleri"nde geçen o cümleyi hatırladım tekrar. Yalnızca kendi içimizde vardık...

Edwin'i beni beklerken buldum.

"Güvendesiniz," dedi elimi tutarak. "Sizi bulmak için az kalsın şehrin altını üstüne getirecektim. Bana paltonuzu verin ve şunu üzerinize giyin." Bana eski püskü, siyah-beyaz kırçilli bir palto uzattı. "Şapkanızı ve bastonunuzu da yanınıza alın. Sizi pansiyona götürmek için bir yük arabası ayarladım. Oyalanmayalım."

"Teşekkürler. Ama gelemem, dostum," diye cevap verdim, elini tutarak. "Birini görmem gerek."

Edwin kaşlarını çatı. "Kimi?"

"Washington'da yaşayan Montor adlı birini, uzun zaman önce bana Dupont'tan söz eden ve Fransa'ya gidip onu görmemi söyleyen Fransız bir bakanı."

Yanımdan uzaklaşmaya başladığım sırada, Edwin koluma hafifçe dokundu.

"Güvenebileceğiniz biri mi, Bay Clark?"

"Hayır."

* * *

Washington'ın Fransa temsilcisi Henri Montor endişeliydi. Fransa'daki Kızıl Cumhuriyetçiler ve yandaşlarının şikâyetleri ayyuka çıkmıştı. *Vive la Republique!* diye haykırıyorlardı halka açık meydanlarda. Parisliler uzun süredir siyasi bir kargaşa yaşanmadığından dolayı huzursuzlar diye düşünüyordu Montor, şimdi halk Louis-Napoléon'a karşıt düşünceler içine giriyordu. Sonuçlar felaket doğurabilirdi.

Hemen sonuç çıkarmaya çalışmayın. Mösyö Montor'un Louis-Napoléon'a -iktidardayken türlü başarısızlıklara imza atmış, şöhreti

hazmedememiş, şımarık ve küstah başkan-prens— özel bir sevgisi yoktu, ancak Montor şu anki konumundan gayet memnundu ve değişmesini kesinlikle istemiyordu. Hoşuna giden şey, Washington'daki en iyi otellerin balo salonlarındaki soğuk yemekler değil, (mısır ekmekleri bile “ılık”tı, sıcak değil!) başka bir ülkede görev yapıyor olması.

Montor, Washington'da bulabildiği tüm Fransız gazetelerini okurdu (hatırlarsanız, bundan uzun süre önce, bu gazeteleri okuduğu sırada, Baltimore ile ilgili makalelerden birinde, Auguste Dupont ile ilgili bir haber gözüne ilişmişti). Montor son dönemde Fransız basının başkan-prensine giderek daha çok yüklendiğini fark ediyordu. Ufak ufak, ama yine de kayda değer biçimde. Napoléon emniyet müdürüne ve polis teşkilatına, işbirlikçi olmayan gazeteleri kapatmaları için emir vermişti. Napoléon ve akıl hocalarını endişelendiren şey neydi? Devrimcilerin ne yapacaklarını zannediyorlardı? Nasıl bir plan yapıyor olabilirlerdi? Fransa bir cumhuriyetti zaten! Louis-Napoléon'dan başka birini seçebilirlerdi. Ancak ilk aşamada Napoléon'un mevküünü elinden alabilirler ve bu süre zarfında, dış düşmanlar ülkeyi bölebilirlerdi... Hayır, Mösyö Montor da tıpkı diğerleri gibi gerçek planı tahmin edemiyordu. Yine de, Champs-Élysées'de olup bitenler onu çok endişelendiriyordu.

Daha küçük endişeleri de vardı — yerel endişeler. Baltimore yakınında vurulan bir Fransız vardı. Bu adamın, Londra'da yaşayan, adı kötüye çıkmış, sahtekâr ve züppe avukat “Baron” Claude Dupin olduğu söyleniyordu. Ne baronuydu bu adam? Ne fark ederdi, hiç kuşkusuz olmadık bir işe bulaşmıştı. Yine de söz konusu olan bir Fransız idi ve Baltimore'un üst düzey bir polis memuru, Mösyö Montor'a bununla ilgili bir mektup yazmıştı.

Ancak tüm bunlar birkaç hafta önce olmuştu ve o akşam bu düşünceler Montor'un aklının ucundan bile geçmiyordu. Tek düşündüğü uyumaktı. Hayatta iki büyük zevki vardı, ve neyse ki her ikisi de zenginlik ya da nüfuz gibi yüzeysel endişeleri içermiyordu. Onu prenslerin bakanlarından ayıran en önemli özelliği buydu. Montor'un en çok sevdiği şeyler, daha önce de hafifçe değindiğim gibi, konuk ağırlamak ve yabancıların hayranlığını kazanmaktır, bir de uykuyu çok severdi.

Montor bir keresinde, okuma odasında Auguste Dupont hakkında yazılan makaleleri inceleyen genç bir Baltimorelu ile karşılaşmıştı. Montor büyük bir merak duyarak, onunla Dupont hakkında konuşmuştu. Uzun zamandır Dupont'un harika araştırmalarıyla ilgili bir şey duymamıştı, ama ne fark ederdi. Bu genç adam kendisini öylesine kap-

tırmıştı ki, Montor çalışmasını bölmek istememişti. Bu olayın üzerinden yaklaşık altı ay geçmişti ve pek güçlü bir hafızası olmayan Montor, artık ne genç adamı, ne de aralarında geçen konuşmaları ayrıntılarıyla hatırlayabiliyordu. Ta ki o akşam Montor evine dönünceye dek. Şöminesini yanar halde görünce bir an için ne olduğunu anlayamadı, üstelik masasında birinin oturduğunu görünce iyice şaşırdı.

“Kim?.. Ne demek?..” Montor doğru dürüst konuşamıyordu bile. “İçeri girmenize kim izin verdi, beyefendi ve burada ne yapıyorsunuz?”

Yanıt yoktu.

“Şimdi *hırsız var*, diye bağıracağım...” diye uyardı Montor. “Bana adınızı söyleyin,” diye emretti.

“Beni tanıyamadınız mı?” diye sordu konuğu kusursuz bir Fransızca ile.

Montor gözlerini kıstı. Oda loştu ve ziyaretçisi yorgun ve açlıktan bitkinmiş gibi görünüyordu. “Evet, evet,” dedi, ama ismini hatırlayamamıştı. “Siz o Baltimorelu genç adamsınız.... ama buraya nasıl girdiniz?”

“Hizmetkârnınızla Fransızca konuştum ve ona hükümet meseleleriyle ilgili çok özel bir toplantımız olduğunu söyledim. Ona iki saat sonra geri dönmesini tembih ettim ve zahmetlerinin karşılığını ödedim.”

“Buna hakkınız...” Evet! Montor şimdi ziyaretçisinin yüzünü daha iyi hatırlıyordu. “Hatırlıyorum. Sizinle ilk kez okuma odasında karşılaşmıştık, Fransız gazetelerine bakıyordunuz. Size Fransızca konusunda yardımcı olmuş ve birazcık da etrafı gezdirmiştım. İsmi Quentin idi, değil mi? Birini arıyordunuz, gerçek Dup...”

“Quentin Hobson Clark. Evet, iyi hatırlıyorsunuz.”

“Hem de çok iyi, Mösyö... *Clark*.” Montor’un zihninde bir ışık yanmıştı. “Evimden derhal çıkmanızı rica edeceğim sizden.”

Birilerinin evine zorla girmiş olması, Montor’u rahatsız etmişti, her ne kadar onunla daha önce tanışmış olsa da ve her ne kadar zararsızmış gibi görünse de. Quentin Clark ismi de onu rahatsız etmişti. Tanıştıkları günden, ismiyle ilgili hiçbir hatıra yoktu aklında. Ancak bu isim ona daha sonraki dönemden bir şeyler çağırıyordu.

Bir süre Montor’un ağzından tek bir ses bile çıkmadı, sonra birdenbire soluk soluğa “Suikast! Suikast!” diyebildi.

* * *

“Mösyö Montor,” dedim, en sonunda biraz sakinleştğinde, “Sanırım Baron Dupin hakkında her şeyi biliyorsunuz.”

“Siz...” diye söze başladı. “Ama siz...” Montor nihayet, Clark’ın isminin kendisine, bir Fransız’ın cinayetinin sanığı olarak telgrafla bildirilmiş olduğunu anlattı.

“Evet. Ben. Ama kimseyi vurmadım. Öte yandan, bana bu işi kimin yapmış olabileceğini ortaya çıkarmak konusunda yardımcı olabileceğimizi sanıyorum.”

Montor, benimle hiçbir şey paylaşmak niyetinde değildi. “Size yardım etmek mi? Evime zorla girdikten ve hizmetkârıma rüşvet verdikten sonra mı? Bunu neden yapıyorsunuz?”

“Sadece gerçek için. Gerçeği ortaya çıkarmak adına ne gerekiyorsa yapacağım.”

“Bana hapiste olduğunuzu söylediler!”

“Ya, öyle mi? Peki, beni itirafa zorlamak için, zehirlediklerinden de söz ettiler mi?”

“Bana ne söylemeye çalıştığınızı bilmiyorum, Mösyö Clark!” diye mırıldandı Montor. “Böyle deli saçması bir şeyle kaybedecek zamanım yok benim, üstelik bu... bu... bu sözde-baronla da hiç tanışmadım!”

“Onu takip eden adamlar, iki Fransız hayduttu. Bir başkasının emrinde çalıştıklarını sanıyorum – çok zeki ve sağgörülü birinin.” Bonjour bana bu haydutların Baron’un alacaklıları için çalışmadıklarını söylediği ve haydutlar bana “emirlerden” söz ettikleri için, bu işin arkasında başka birilerinin olduğunu seziyordum. “Bu bölgeye girip çıkan Fransızlardan haberdarsınızdır, kuşkusuz.”

“Bütün gün limanda durup gemilere binip inenleri denetlemiyorum, Mösyö Clark! Bu... bu izinsiz girişiniz için, polisin peşinize takılacağından haberiniz var mı?” Beni zaten, bundan çok daha büyük bir suçtan aradıkları aklına gelince, yüzünü buruşturdu. “İlk tanışmamızdan bu yana, çok değişmiş buldum sizi, Mösyö,”

Tepesine dikilip ona buz gibi bir bakış fırlattım. “Bu gibi adamların nereye gizleneceklerini ve kimin yanına sığınacaklarını bildiğinizi tahmin ediyorum. Baltimore bölgesinde yaşayan tüm nüfuzlu Fransızları tanıyorsunuzdur. Hatta belki, bu gibi tehlikeli haydutlar sizinle temasa bile geçmiştir.”

“Mösyö Clark, başkan olduğu günden beri, doğrudan Louis-Napoléon’a bağlı olarak çalışıyorum. Eğer burada hem sizin yetkili makamlarınızdan, hem de bizimkilerden gizlenmeye çalışan, Fransız kanun kaçakları olsaydı, *bana* görünmemeye çalışırlardı. Bu yeterince açık, değil mi? Düşünün bi-

raz.” Onu şimdiye dek pür dikkat dinlediğimi fark etmişti, şimdiyse görüşlerimi almak için konu değiştirmeye çalışıyordu. “Size Auguste Dupont’u, yani gerçek Mösyö Dupin’i bulmanız konusunda yardımcı olmadım mı? Evet, buna ne diyeceksiniz? Onu Paris’te bulmadınız mı?”

“Bu işin Auguste Dupont ile hiçbir ilgisi yok,” dedim. Ona karşı tehditkâr ya da ani bir davranışta bulunmadım. Yine de korkuya kapıldı; Fransız bakan gözlerime bakıp korkuya kapıldı.

Ondan tüm bildiklerini anlatmasını bile istemem gerekmedi. “Bonapartelar!” deyiverdi birdenbire.

“Ne demek istiyorsunuz?” diye sordum rahatsız olmuşçasına.

“Baltimore’da,” diye sürdürdü. “Mösyö Jérôme Bonaparte.”

“Paris’e gitmeden önce vermiş olduğunuz maskeli baloda beni Bonapartelardan bazılarıyla tanıştırmıştınız. Jérôme Bonaparte ve annesiyle. Ama neden Jérôme Bonaparte gibi biri bu haydutlar hakkında bir şeyler bilsin ki? Bu insanlar Napoléon’un akrabaları, öyle değil mi?”

“Hayır. Evet. Yani demek istediğim, Napoléon’un kabul ettiği akrabaları değil. Napoléon’un erkek kardeşi –yani gerçek Napoléon’dan, İmparator Napoléon’dan söz ediyorum– işte kardeşi on dokuz yaşında bir askerken Amerika’ya gitti ve orada, Elizabeth Patterson adında zengin bir Amerikalı kızla flört edip onunla evlendi. Onunla baloda tanışmıştınız – ‘kraliçe’ olan. Babasının adını taşıyan, Jérôme adında bir oğulları oldu. O akşam onunla da tanıştınız, Türk muhafızı kıyafeti giymişti. Jérôme henüz bebekken, İmparator Napoléon, erkek kardeşine karısından ayrılmasını emretti ve kısa bir tartışmanın ardından, erkek kardeşi ona itaat etti. Kocasından terk edilen zavallı Elizabeth Patterson, oğlunu da yanına alarak Baltimore’a döndü ve imparator bir daha asla bu aileyi tanımadı. O gün bu gündür, şanlı ailelerinden ayrılmış oldular.”

“Anlıyorum,” dedim. “Lütfen devam edin, Mösyö Montor.”

“Az önce de söylediğim gibi, kanun kaçakları, benim gibi devleti yöneten Louis-Napoléon’un hükümetinin resmi bir bakanını bulmaya çalışmazlar. Ancak bu tür suçlular Napoléonlar ile arası açık olanları arayıp bulmayı deneyebilirler. Evet.” Yüz hatları gevşedi ve artık bu onun da göreviymişçesine heyecanlandı. “Evet, Mösyö, deneyebilirler!”

“Sizde Baltimore şehir rehberi bulunur mu?” diye sordum.

Koridordaki raflardan birini işaret etti. Bakışlarını üzerimden uzaklaştırıp pencereye ve kapıya doğru çevirdi. Sorularım onu kısa süreliğine oyalamış olsa da, şu an zihninde polise sunacağı raporu hazırladığını görebiliyordum.

Fark etmezdi. Parmağımı, ismin bulunduğu sayfanın üzerine koydum ve Montor'un tüm itirazlarına rağmen sayfayı yırttım. Montor'un raporu Washington polisinin kulağına gitmeden önce tren istasyonuna ulaşabileceğimi umdum.

Ve işin aslı, trene bindiğim sırada kondüktör benden hiç kuşkulamış gibi görünmedi. Yine de önlem olarak en son vagona bindim ve etrafı rahatça izleyebilmek için koltuğumun yanındaki pencereyi açtım, içeri giren buz gibi hava kötü niyetlileri buradan uzak tutacaktı. İçeridekilerden biri ağzındaki tütünü çizmeme doğru tükürdü, benimse tek yaptığım ayağımı ondan biraz uzaklaştırmak oldu.

Etrafta sıra dışı bir şeyler olup olmadığına baktım ve gözlerimi birkaç saniyeden fazla kapalı tutmamaya çalıştım. Bir ara, tren bir viraja girince, ön tarafa doğru koşan bir delikanlı dikkatimi çekti, çocuk büyük bir cesaret örneği göstererek, eline aldığı inekyakalayıcısını —kuzuları, inekleri ve iri domuzları toparlayıp sürü haline getirmek için kullanılan bir alet— sıkıca kavradı ve sıçraya sıçraya en öndeki vagona ulaşmayı başardı. Şaşkınlık içindeydim, ama onun yalnızca bir kaçak yolcu olduğuna karar verdim. Kısa bir uykuya daldım ve az sonra, trenin ön tarafına asılıp sallanan çocuğun yüzü gözümün önünden siliniverdi.

Bir derenin üzerindeki köprüye yaklaştığımız sırada, tren sert bir hareketle sarsılıp sonra da yavaşladı, bir anda uykumdan uyanıverdim. Ayağa fırladım ve neler olup bittiğini sormak üzereyken, bir adamın kondüktöre ve makiniste aynı soruyu sorduğunu duyup kulak kabarttım. Kondüktörün yüzünde, garip bir ifade vardı, sanki kendi gölgesinden bile korkar gibiydi.

“Tren bir fayton ile bir atın üzerinden geçti,” dedi makinist kayıtsızca. “İçindeki iki kadın araçtan dışarı fırladı, epeyce yara almış olmalılar. Fayton da paramparça oldu.”

Kondüktör, makinistin yanından geçerek yandaki vagona atladı.

“Aman Tanrım!” diye bağırdı yolculardan biri, yüzüme bakıp benden de aynı tepkiyi bekledi. Birkaç adım geriledim ve trenin en arka vagonuna bağlı olan yük vagonunun kapısına baktım. Kilitliydi.

Bakışlanımı makinistin yüzünden ayırmıyordum. Gerçekten de bir çarpışma sesi duyup duymadığımı hatırlamaya çalıştım ve uyuyakalmış olduğum için kendi kendime lanet ettim. Makinist, az önce korkunç bir kaza atlatan ve muhtemelen iki kadının ölümüne neden olan biri olarak fazlasıyla sakın görünüyordu.

“Fayton paramparça olmuş,” dedi makinist, sonra bunu ikinci kez söylediğini fark edip bir an telaşa kapıldı.

Teklifsizce lafa karıştım: “Ben bir çarpışma sesi duymadım.” Elbette ki uyuyordum, ama denemeye değermi. Yalan söylüyor olabilirler miydi? Yoksa polis kontrolü için mi yavaşlamışlardı?

“Çok ilginç, beyefendi,” diye mırıldandı, önümde oturan telaşlı yolcu. “Ben de bir çarpışma sesi duymadım, üstelik de, Washington’daki en keskin kulaklı insan olduğumu söylerler!”

Adamın söyledikleri düşüncemi doğruluyordu. Tren yavaşlamasını sürdürürken, kapıya tutunup bacaklarımı aşağı sarkıttım.

“Hey, siz! Durun! Ne yaptığınızı sanıyorsunuz?” Makinist bir yandan bana bağırırken bir yandan da kolumu sıkıca kavradı, ama elini öyle sertçe silkeledim ki, bir bavulun üzerine düşüp tökezledi. Az önce şaşkın şaşkın konuşan yolcu bana engel olmaya çalıştı, ama yüzümdeki kararlı ifadeyi görünce, vazgeçti.

Kapıyı açık tutmaya çalışarak, kendimi rayların kenarındaki çimenlerin üzerine attım ve dik yokuştan aşağı, dereye doğru yuvarlandım.

31

Sonradan, Bonapartelar ve Baltimore'daki köklü ama sessiz malikâne-
neleri hakkında daha fazla bilgi edindim. Şimdi tek istediğim onları
bulmaktı. Annemle babamın, bundan uzun yıllar önce —ben doğmadan
uzun süre önce— Napoléon Bonaparte'ın erkek kardeşinin, Baltimore'un
en zengin ve en güzel genç kızı Elizabeth Patterson ile evlendiğinde
ortaya çıkan skandaldan söz ettiklerini hatırlıyorum. Napoléon'un erkek
kardeşi yıllar önce Avrupa'daki lüks yaşantısına geri dönmüştü. Esas
tanışmam gereken, Napoléon'un gamsız erkek kardeşinin soyundan
gelenlerdi —maskeli baloda tanışmış olduğum Jérôme Bonaparte ile ailesi
ve yandaşları—, böylece, Fransız haydutları tanıyıp tanımadıklarını öğre-
nebilir ve masumiyetimi kanıtlayabilirdim.

Ancak Bonaparte ailesinin tarihi ya da hırslarıyla şimdilik ilgilenmi-
yordum. Şimdilik hayatta kalma meselem her şeyden daha önemliydi.

Amerikalı Bonapartelar ve çocukları hızla üreyerek şehrin farklı böl-
gelerine dağılmışlardı ve Patterson ailesinin serveti ile Napoléon'un terk
ettiği eşine ödediği nafakalar sayesinde, Baltimore'un hemen her köşe-
sinde bir evleri vardı. İlk ziyaret ettiğim adresteki ev artık onlara ait
değildi, ama kapıyı açan, balıketli İrlandalı uşak, sürekli olarak yanlış
gelen insanlara alışkın görünüyordu, bana doğru adresi verdi. Yine de,
en umut verici malikâneyi bulmak için birkaç mahalle gezmem ve bir
sürü değişik insanla konuşmam gerekti: Napoléon'un erkek kardeşinin
torunun, efsanevi Napoléon'un küçük-yeğeninin ve kaba hesaplama-
rıma göre şu an Fransa'yı yöneten devlet adamının kuzenin evlerinin her
birini.

Trendeki olaydan sonra, Washington'daki her polis memurunu ko-
layca atlatılabileceğim konusunda kendime güveniyordum, ancak yine de
böylesine acil bir iş için akıl almaz ölçüde yavaş ve sistemli biçimde
hareket ediyordum. Trenden kaçışından sonra, dondurucu hendeğin
içinde akşam karanlığına dek beklemiş, sonra da üstü kapalı bir posta
arabasına atlayıp güven içinde Baltimore'a geri dönmeyi başarmıştım.

Aracın arka tarafındaki samanların arasına gizlenmiştim, birkaç hizmetkâr ve uykusunda, çivili ayakkabılarıyla sürekli olarak karnıma tekmeler savuran Macar bir seyyar satıcıyla birlikte. Sürücü, gece karanlığının içinde, taşların ve patikaların arasından, neredeyse bir tren kadar hızla ilerliyordu.

Her ihtimale karşı, sıradaki Bonaparte'ın ev adresini bulmaya çalışmadan önce, bir gün daha beklemeye karar verdim. Ev boştu – daha doğrusu etrafta hizmetkârlar yoktu ve hiç kimse kapıyı açmamıştı. Ama faytonların konulduğu ahırın kapısının açık olduğunu fark ettim ve dışarıda durup bir gölgeye rastlarım umuduyla, evin pencerelerinden içeri bakmaya başladım. Bir setin üzerine çıkıp yüzümü pencerelerden birine yapıştırdım ve içeriden gelen Fransızca konuşmalara kulak verdim.

Kapı açıldığında, içerideki iki adamı çok daha rahatça görebildim. İçlerinden bir tanesi fayton fabrikasında az kalsın beni öldürecek olan saldırgandı, diğeri ise ortağı. İlkinin, onu kılıcımla yaraladıktan sonra faytonun tekerinin altında kalmış olan kolu sıkıca sarılıydı.

Dış kapının yanında duran bir üçüncüsü, haydutlara para vermekle meşguldü. Haydutlar başlarını sallayıp vakit kaybetmeden fayton ahırına doğru ilerlediler. Bu üçüncü adam liderleriymiş gibi duruyordu. Haydutlar faytona binip uzaklaşınca kadar bekledim, sonra da kapıyı çaldım.

Adam kapıyı açtı. Diğer ikisinden daha ihtişamlıydı. Onlardan daha uzun sayılmazdı, ancak geniş omuzlarıyla korkudan çok, saygı uyandıran bir görüntüsü vardı. Bir şeyler söylememi bekliyordu, oysa ben felce uğramış gibiydim. Onu tanıyacakmış gibi yüzüne baktığım sırada, bakışlarını üzerime diktiğini hissettim.

“Bay Bonaparte?” dedim nihayet, soluk soluğa. “Mösyö Bonaparte siz misiniz?”

Adam başını olumsuzca salladı. “Adım Rollin. Mösyö Bonaparte burada değil, West Point’a gitti. Ona bir not bırakmak ister misiniz?” Bu bir tekliften öte, bir talimat gibiydi, ama onu geri çevirdim. Sesinde beni rahatsız eden bir şey vardı...

Başka bir gün geri geleceğimi söyledim ve haydutlardan biri dönüp de beni kapının önünde görür korkusuyla, hızla oradan uzaklaşmaya başladım. Ancak üçüncüsü, şu kendini Rollin diye tanıtan adam, beni diğerlerinden daha fazla korkutmuştu. Şapkasını hafifçe kaldırarak bana iyi akşamlar dilediği sırada, onu daha önce nerede görmüş olduğumu hatırladım. O kadar uzun zaman önce, o kadar anlık bir karşılaşma ve buradan o kadar uzaktaydı ki.

Bir yandan sokaklarda yürürken, bir yandan da onunla ilk karşılaşmamız geldi aklıma ve yavaş yavaş her şeyi anlamaya, her olayın Paris’le bağlantısını çözmeye başladım. Bonapartların bu işlere nasıl bulaştıklarını anladım. Baltimore’daki bir suikast girişiminin ardında, gerçekten de Fransa’nın geleceğinin yattığını kavradım...

Düşüncelerimi toparladıkça, adımlarım hızlandı ve farkında bile olmadan, Edwin’in Washington’dan dönünce kalmam için ayarlamış olduğu pansiyona doğru ilerlediğimi fark ettim. Birdenbire sırtımda büyük bir acı hissettim. Yüzüstü kapaklanıp yerde yuvarlandım. Başımı kaldırdığımda, üzerime doğru şahlanmış beyaz bir at ile ata binmiş uzun boylu, güçlü bir adam gördüm. Kamçısını şaklatarak, beni kolumdan yakaladı.

“Avukat Bay Clark, sizsiniz, değil mi? Böylesine saygın bir insanın cinayet suçuyla arandığını görmek, ne acı.” Bu, hayatımda gördüğüm en iri Pennsylvania atına binmiş, köle-tüccarı Slatter idi. Doğrulmaya çalıştım, ama başıma bir tekme savurdu. Acı içinde yere yuvarlandım ve öksürürken ağzımdan kan geldi.

Slatter, siyah maun bastonuyla beni yerde tutarken, atından aşağı atladı ve el ve ayak bileklerimi prangaya vurdu.

“Artık miadınız doldu, dostum! Geçen ay tam iki bin dolar kazandım, ama bu işten daha fazla zevk alacağım.”

“Ben hiç kimseyi vurmadım! Ve sizinle hiçbir alıp vereceğim yok!” diye bağırardım.

“Ama geçtiğimiz haftalarda benimle bir alıp vereceğiniz vardı, öyle değil mi? Şu kıvrıkcık saçlı genç arkadaşınızdan söz ediyorum. Yo, sizin alıp vereceğiniz benimle değil. Şehirle. Baltimore polisine hizmet etmek beni son derece mutlu eder.” Tanınmış esir tüccarları, polis tarafından aranan ve pek çoğu kaçak köleler olan kadın ve erkekleri teslim ettiklerinde, hizmetlerinin karşılığını alırlardı. “Belki de, polise gitmeden önce, çok yakında gemilere yüklenip gönderilecek kölelerle birlikte, sığınağımda bir gece geçirmek istersiniz. Sizi tekrar görmek hoşlarına gidecektir, bundan eminim – bir kölesever olduğunuzu bilmeyen kalmadı zaten. Belki de, dillerini bile konuşabiliyorsunuzdur.”

Bileklerimdeki prangalar yüzünden hareket edemiyordum, bu yüzden beni bir zincire vurup atının arkasından sürüklediği sırada sığınağına doğru gitmekten başka çarem yoktu. Slatter ağır adımlarla ilerlemekten zevk alır gibiydi, binlerce insanın bakışları arasında resmi geçit yapıyordu sanki, ancak sular altında kalmış, karanlık sokaklar boştu. Arada sırada başını arkaya doğru çevirip, başarısından gururlanmışçasına bana bakıyordu.

Bense umutsuzca yere bakıyordum, ta ki bir ayak sesi duyuncaya dek. Başımı yukarı kaldırdım ve karşımdaki kişinin şaşkınlık içinde bana baktığını gördüm. Slatter arkasına dönüp bakınca, benim görmüş olduğum şeyi gördü – bir anda arkasında beliren ve kulakları sağır eden bir haykırıyla, onu yere seren adamı. Slatter başını hızla yere çarptı. Ensesini hafifçe kaldırmaya çalıştı, sonra inleyerek gözlerini kapadı. Edwin Hawkins, Slatter'ın başına dikilip pranganın anahtarını bulmak için ceketinin ceplerine bakmaya koyuldu.

“Tanrı’ya şükür!” diye haykırdım. “Sizi yeniden görmek beni ne kadar mutlu etti, anlatamam, Edwin!”

Edwin aradığı anahtarı bulup beni özgürlüğüme kavuşturdu. “Bay Clark,” dedi minnettarlık nidalarını yarıda keserek, “hemen buradan gitmem gerek.” Tekrar Slatter’a baktı.

“Telaşlanmayın. Baygın yatıyor,” dedim. “Bir süre uyanacağını sanmam.”

“Baltimore’dan ayrılmam gerek. Hemen, şimdi, Bay Clark. Beni gençliğimden tanırdı.”

O anda anladım. Eğer Slatter Edwin’i görmüşse ve yıllar önce satmış olduğu köleyi teşhis edebilirse, ya da onu hatırlayabilecek kadar uzun süre suratına bakabilmişse... Edwin yalnızca tutuklanmakla kalmaz, tekrar köleliğe dönerdi. “Sizi gördü mü?”

“Bilmiyorum, Bay Clark. Ama bu riski alamam. Üzgünüm, ama artık size yardım edemeyeceğim. İhtiyacınız olan delili bulacağınızdan eminim.”

“Edwin.” Koluna girdim. “Keşke tepki göstermemiş olsaydım! O zaman Slatter arkasını dönmez ve siz de tanınmış olma riskini göze almak zoruna kalmazdınız. Bunu Poe için yaptınız!”

“Hayır. Bunu sizin için yaptım.” İçtenlikle gülümseyerek elimi tuttu. “Adınızı temize çıkaracaksınız, bu da sizin ödülünüz olacak. Bunu benim için yapmalısınız.”

Başımı salladım. “Buradan hemen ayrılın, dostum,” diye fısıldadım, “ve yolda sessiz olun.” Edwin sokakların arasında gözden kayboldu.

Slatter’ın ellerini prangaya vurdum, ama kendine geldiğinde yardım aramaya gidebilsin diye ayaklarını serbest bıraktım. Atın üzerinde olduğu kadar uzun boylu görünmüyordu; yerde yatan, yaşlı ve yıpranmış, boş bakışlı biri gibiydi. Olduğum yerden kıpırdıyamıyordum. Edwin gitmişti ve kendimi yapayalnız hissediyordum, Hattie’nin hapishaneye yapmış olduğu ziyaretleri özlemle andım. Bonjour’un bir anda ortaya çıkışını ve o an, varlıklarından elde ettiğim gücü hatırladım.

İçimi kaplayan bu güçle ayağa kalkmayı başardım. “Bonjour,” deyiverdim, soluk soluğa. Slatter’ın bir dizi inilti eşliğinde yavaş yavaş kendine gelmeye başladığını fark ettim, ama ona bakmak için arkamı bile dönmedim. Ata bindim ve geldiğim yöne doğru dörtlü ile ilerlemeye başladım.

“Atm!” diye haykırdı Slatter. “Hey! Atımı geri getirin!”

Az önce ayrılmış olduğum Bonaparte’ın evinin kapısının ardına dek açık olduğunu görünce, korkumun yersiz olmadığını anladım. Köletüccarının atını dışarıdaki kazıklardan birine bağladım ve evin etrafından dolaşıp ön kapıdan içeri girdim. İçerisi sessizdi, güçlkle soluk alıp veren birinin sesi dışında. Başka sesler de olsa, duyabileceğimden pek emin değildim zaten. Odadaki mobilyaların görüntüsüyle birlikte o sesleri de zihnimin gerisine atardım herhalde. Olduğum yerde kaldım.

Ben gelmeden birkaç dakika, belki de birkaç saniye önce oturma odasında bir çatışma yaşandığı açıkça belli oluyordu. Sandalyeler, lambalar, perdeler ve kâğıtlar yerlere saçılmıştı. Tavandaki avize hâlâ sallanıyordu. Mücadelenin galibi ortadaydı. Bonjour, kan ter içinde kalmış olan Rollin’in tepesine dikilmiş duruyordu. Kenardaki pencerenin durumundan anlaşıldığı kadarıyla, zavallı adamcağız pencereden atlayıp kurtulmaya çalışmıştı. Rollin’in yanı boyundaki Bonjour, onu yere sermiş, elindeki bıçağın ucunu boğazına dayamıştı.

Rollin ile göz göze geldik ve acaba o da beni hatırlamış mıdır, diye düşündüm?

Poe’nun ölümüyle ilgili soruşturmamıza başlamak üzere, Paris’ten Duponte ile birlikte ayrılmıştım. Daha gemiye adımımızı atar atmaz, Duponte içeride bir kaçak yolcu olduğunu söylemişti. Hatırlarsınız.

“Sizden ricam, Mösyö Clark,” demişti Duponte, “kamarota söyleyin de, gemide bir kaçak yolcu olduğunu kaptana haber versin.”

“Bence, neler bildiğimi öğrenmek istersiniz!” diye haykırmıştı kaçak yolcu, Rollin, geminin posta odasına girip mektupları çalmakla itham edildiğinde. İlkinde göre çok daha sakin bir biçimde çıkan sesinde, zihnindeki bazı hatıraları depreştiren bir tını vardı. “Ona bir not bırakmak ister misiniz?” diye sormuştu, Bonaparte’ın malikânesinin kapısında. Ama sesinden çok, şapkasını kaldırıyordu hafızamı tazeleyen – o gün geminin küpeştesinden aşağı fırlatıldığında ortaya çıkan başının keli, bu kez bana selam verirken tekrar gözümüne ilişmişti. Bu sayede, onunla ilk kez nerede karşılaştığımı hatırlamıştım.

Bonjour ile orada karşılaşınca kadar, bu adamı *Humboldt*'ta görmüş olduğum düşüncesi kafamda iyice yer etmişti. Ancak kendi kendime sormuş olduğum sorunun yanıtını vermek gerekirse: hayır, onun beni hatırladığını hiç sanmıyordum. O gün gemide, bir başkasının peşindeydi.

Rollin şu an bakışlarını üzerime dikmişti. Gözlerinde korkunç bir ifade vardı, pantolonunun paçaları ıslanmış ve yere düşüp paramparça olan bir vazonun içindeki çiçeklerin yapraklarıyla lekelenmişti.

Bonjour çevresine göz gezdirdi. Bana hafifçe, adeta benden af dilercesine gülümsedi. Yüzüne baktığım sırada, öpüştüğümüz anın tutkusunu ve pişmanlığını yeniden hissettim.

“Çok üzgünüm, Mösyö Clark.” Bu sözleri, sanki ayaklarına kapanmışım da, ona hayatımı bağışlaması için yalvarmışım gibi söyledi.

“Siz,” dedim, bu sözleri üzerine, karşında dimdik durarak. “Beni zehirlediniz. Bunun sorumlusu, polisler ya da hapishanedeki gardiyanlar değildi! Sizdiniz. Öpüştüğümüz sırada ağzımın içine zehri akıttınız.”

“Hapishaneye girmek için uygun bir yol bulduktan sonra, hastane duvarlarının sellerden etkilenmeye başlamış olduğunu fark ettim,” dedi. “Kanalizasyon kanallarından kaçabileceğinizi düşündüm, ancak hastaneye yatırılmanız için bir yöntem bulmam gerekiyordu. Bu açıdan, size yardımcı olduğumu söyleyebilirsiniz, Mösyö.”

“Hayır, bunu bana yardım etmek için yapmadınız. Peşimden gelerek, Baron’u kimin vurduğunu ve bu emrin kimin tarafından verildiğini ortaya çıkarması için Duponte’u bulmak istiyordunuz. Duponte’un size bu konuda yardımcı olabileceğini ve benim onun nerede olduğunu bildiğimi düşünüyordunuz.”

“Ben sizin istediğiniz şeyi istiyordum, Mösyö Clark. Gerçeği bulmayı.”

“Lütfen,” diye yalvardı yerde yatan adam. Bonjour adamın karnına şiddetli bir tekme savurdu.

Adamın acı içinde kıvranışını izledim. Onlara bir adım daha yaklaştım. “Bu hiçbir işe yaramayacak, Bonjour. Artık polis onları tutuklayabilir.”

“Benim polise güvenim yok, Mösyö Clark.”

Adam birkaç yakarıшта daha bulundu ve acınacak biçimde titredi.

Bonjour yere çömelip, bıçağını adamın boğazına yerleştirdi. “Şimdi gidin buradan,” dedi bana, kapıyı işaret ederek.

“Baron’un öcünü almak zorunda değilsiniz, Matmazel,” dedim. “Öldürülmesini emreden kişiyi ortaya çıkartmakla, üzerinize düşeni yaptınız zaten. Bu haini öldürmekle yaşarınızı mahvedersiniz yalnızca ve yine kaçak hayatınıza geri dönmek zorunda kalırsınız. Üstelik,” diye ekledim, “bu cinayetin tek tanığı ben olduğumdan, beni de öldürmek zorunda kalırsınız.”

Tüm konuşmam süresince ağzını bile açmayan Bonjour’un, konuşmamı bitirdikten sonra, gözünde yaşlarla bana doğru döndüğünü görmek beni çok şaşırtmıştı. Yüzünde şefkat dolu bir ifade vardı sanki. Büyük bir dikkatle, bana doğru ilerledi. Hafifçe inleyerek kollarını boynuma doladığında, nefesini tuttuğunu fark ettim. Tam bir kucaklaşma sayılmazdı yine de, Paris’teki harabelerde bana daha güçlü bir şekilde sarıldığını hatırlıyordum. Bu daha çok bir destek arayışı gibiydi, beni yaslanacak bir dal olarak görüyor olmalıydı. “Bonjour. Her şey yoluna girecek. Birbirimize hep yardım ettik. Bırakın, size yardım edeyim.” Bir süre sonra, beni sertçe itti, sanki ona sarılan benmişim gibi. Az kalsın kanepenin kenarına çarpacaktım. Gözlerindeki dalgın ifadeden, onunla bir daha asla karşılaşmayacağımı anlamıştım.

Bonjour elindeki bıçağı yere bıraktı ve bir an için, neden olduğu manzaraya göz gezdirdikten sonra, adamın yüzünü haşince tekmelemeye başladı, çıldırmış gibiydi. Sonra odadan koşarak uzaklaştı. Onu öldürmemiş olması beni çok rahatlatmıştı, ancak onu kararından vazgeçiren şeyin, az önceki konuşmam olduğunu sanmıyordum. Rollin’in bir ceset gibi yattığı yere doğru yaklaşırken, Bonjour’un gözüne ilişen nesneyi fark ettim: kavga ettikleri sırada yere düşerek parçalanan günlük gazeteyi. Gazetenin ilk sayfasında, esrarengiz bir Fransız baronun hastanede öldüğüyle ilgili bir haber vardı.

Köle-tüccarı, cinayetten arandığımı söylemekte haklıydı. Bonjour kendi açısından, öldürülen Baron’un öcünü almak zorunda hissetmişti kendini, belki de içindeki hırsızın duygularını bastırmak için ya da onuruna yeniden kavuşmak için kefareti buydu. Belki de gerçek bir suçlunun kafasında, ölümden sonra şeref diye bir kavram yoktu; ölümden sonra geriye hiçbir şey kalmıyordu – böyle insanlar için cennet ya da cehennem gibi kavramlar da yoktu. Belki de gerçek ıstırap, geri kalan her şeyi önemsiz kılıyordu. Sebebi her neyse, Bonjour intikamından vazgeçmişti.

Rollin’in üzerine doğru hafifçe eğilip fazla derin yaralanmadığını fark ettim, yaraları yüzeyseldi. Yaralarını perdenin kenarından sarkan bir

kumaş parçasıyla sardım. Ve son olarak, evden ayrılmadan önce, ellerime bulaşan kanını suyla yıkadım.

Zihnim az önce öğrendiklerimle doluydu. Tüm olup bitenleri öğrenme yolunda büyük ilerlemeler kaydetmiş olsam da, Baron'u kimin öldürdüğü hakkında elimde kesin bir kanıt yoktu henüz. Şu an ortaya çıkarmış olduklarımla ilgili olarak, polisi ikna edebileceğim bir delile sahip değildim. Haydutların, Bonapartelerin evine geri dönmelerini beklesem bile, görür görmez beni ortadan kaldıracaklarından emindim. Rollin kendine gelir gelmez, hiç kuşkusuz onlara bunu yapmalarını emrederdi zaten. Polise haber verecek olsam, beni tutuklardı, tek istedikleri buydu.

Demek ki ben, sonsuza dek, *gerçek Dupin'in katili* olarak bilinecektim. İnsanlar böyle düşünecekti. Mahvolmuştum. Artık kim olduklarını bile bilmediğim insanların günahlarının bedelini ödeyecektim – bu adamların ya da Dupont'un. En kötüsü de, tüm bu felaketler yüzünden Poe'nun ölümünü aydınlığa kavuşturamayacaktım.

Aklımda bu düşüncelerle, kendimi Baltimore sokaklarına atım ve arada sırada birazcık dinlenmek için durdum. Sabahın ilk saatlerine kadar yürüdüm, güneş doğduğunda ben hâlâ yürümeye devam ediyordum.

“Clark?”

Arkamı döndüm. Bir anda bölge karakolunun pek fazla uzağında olmadığını fark ettim ve karşılaşmayı hiç ummadığım biriyle yüz yüze geldim.

“Memur White,” dedim ve yâverine de selam verdim.

Beni yakaladıkları sırada, başımı hafifçe eğdim ve gömleğimin kol ağzları ile lime lime ceketimin düğme iliklerine sıçramış olan kan izlerine suçumu ispatlamışçasına baktım.

Bir hafta sonra, kütüphanemin en rahat koltuğunda otururken, birden aklıma Bonapartelerin evinde karşılaştığımızdan bu yana görmediğim Bonjour geldi. Baron'un ölümünün ardından, onu öldürenlerden öcünü almak istemişti, her ne kadar içinde bulunduğum kötü durumda bana yardım etmemiş olsa da, ona karşı herhangi bir kötü duygu beslemiyordum. İşin aslı bir daha hayatım boyunca onu görmeyeceğimi düşünüyor ve beni gerçekten önemsemiş olduğuna inanıyordum. Her nerede ise, hayatı konusunda endişelenmemi gerektirecek bir neden yoktu. Paris'teki mahkeme salonunda onu temize çıkarttığından beri bütünüyle Baron'a bağımlı olarak yaşadığını düşünse de, Bonjour'u tanıdığım kadarıyla, hayatta kalmak için kendisine fazlasıyla yetebilecek bir insandı. Neticede eksiksiz bir suçlu karakterine sahipti. Dişe diş mücadele eden, kana kan ile karşılık verenlerdendi.

Bonapartelerin evindeki olaydan sonra Memur White beni yakalamamış olsaydı da, zaten onun ve yâverinin ayaklarının dibine yuvarlanacaktım. Hiç takatim kalmamıştı. Doğru dürüst bir uyku uyumayalı o kadar uzun zaman olmuştu ki. Middle District Karakolu'nun üst katındaki odalarından birinde gözümü açtım. Gerinip doğrulmaya çalıştığım sırada, içerideki polis yâveri, gidip Memur White'ı çağırdı.

"Bay Clark, iyileştiniz mi?" diye sordu yâver merakla.

"Kendimi biraz daha güçlü hissediyordum." Bu ne kadar doğrudu bilmiyorum. Ancak yine de beni rahat bir odaya yerleştirmiş olmalarına karşılık, nankörlük ettiğimi düşünmelerini istemiyordum. "Beni yeniden mi tutukladınız?"

"Efendim!" diye haykırdı Memur White. "İyi olduğunuzdan emin olabilmek için saatlerdir sizi anyorduk."

Glen Eliza'dan toparlanmış oldukları nesnelerle dolu bir kutunun yerde bir köşede durduğunu fark ettim. "Ben hapisten kaçtım!" diye bağırdım.

"Oysa biz sizi oradan kurtarmak için yoğun çaba harcıyorduk. Bu arada, o akşam Fransız'ın konferansı sırasında suikastçıları gören bazı görgü tanık-

ları bulduk. Özellikle iki adam dikkatlerini çekmiş; bir tanesi yaralıymış ve kolu sarılıymış. Konferans salonunun bir köşesinde duruyorlarmış ve her ikisinin de ellerinde silah varmış. Bu olay sizin masum olduğunuzu açıkça ortaya koyuyordu, ancak ne yazık ki elimizde kesin bir kanıt yoktu. Ta ki düne kadar.” Memur White’ın yâveri, ünlü bir köle-tüccarına ait bir atın çalındığına dair bir ihbar aldıklarını söyledi. At daha sonra, bir polis memuru tarafından Baltimorelu bir adamın evinin önünde bulunmuş ve tam o sırada görgü tanıklarının ifadelerine göre, Baron’un cinayet sanıklarının tarifine uyan iki adam, evin etrafında görülmüş! Adamlar kaçmayı başarmış, yanlarındaki üçüncü bir kişiyle özel bir firkaateyne bindiklerinden kuşkulani-liyormuş. Adamların şüpheli davranışları suçsuzluğumu her açıdan kanıtlar gibiymiş.

Sonradan, Hope Slatter’ın, kendisini bir zencinin yere sermiş olduğunu rapor etmeye çekinmiş olduğunu öğrendim; polise, Almanların saldırısına uğradığını söylemişti. Polisler Almanların, Fransızlara yakın bir millet olduğunu düşünüyorlardı, haydutların geri geldikleri evin önünde bulunan atı da göz önünde bulundurarak, Slatter’a saldıranların Baron’un katilleri olduğundan emindiler.

“Yani tutuklanmayacak mıyım?” diye sordum bir süre düşündükten sonra.

“Tanrı aşkına, Bay Clark!” diye yanıt verdi polis memuru. “Özgür-sünüz işte! Birinin sizi evinize bırakmasını ister misiniz?”

Diğer yandan halk, alenen suçlandığım o uzun dönem boyunca beni bir türlü affetmemişti. Sonraki aylarda bu durum kendini iyice belli etti.

Sahip olduğum her şeyi kaybedebilirdim.

Glen Eliza, Hattie Blum’suz, bana bomboş gibi geliyordu. Hattie ile Peter kısa zaman içinde evleneceklerdi ve onlara engel olamayacağımı bilmek beni kahrediyordu. Her ikisi de, benden daha iyi insanlardı belki de; beni sorunlardan uzak tutmaya çalışmışlardı ve onlardan uzaklaş-mama neden olan bu olaylar, ikisini bir şekilde yakınlaştırmıştı. Hattie, beni hapishanede ziyaret ederek kendi itibarını tehlikeye atmayı bile göze almıştı. Şimdi özgür olduğuma göre, ona yürekten teşekkür eden ve mutluluklar dileyen kısa bir mektup yazabileceğimi düşünmüştüm. Onlara en azından huzur ve barış borçluydum.

Benimse hiç huzurum yoktu artık. Glen Eliza’ya yerleştikten sonra, büyük halam ziyaretime geldi ve annemle babamın vefatından hapse düşme-

me kadar geçen kederli dönemim içerisindeki “sabuklamaları” ve “saplantı” düşüncelerimle ilgili olarak beni sürekli sorgulayıp durdu.

“Ben doğru olduğunu düşündüğüm şeyi yaptım,” dedim, ambalaj fabrikasında gizlendiğim sırada, Edwin Hawkins’in bana söylediklerini hatırlayarak.

Büyük halam kollarını kavuşturup karşıma dikildi; uzun, siyah elbisesi, kar beyazı saçlarıyla tam bir tezat oluşturunuyordu. “Quentin, sevgili oğlum. Cinayet suçuyla tutuklandın! Bir mahkûmsun! Baltimorelular arasında seni hâlâ topluma kabul edenler olursa, ne âlâ. Hattie Blum gibi bir kadının, Peter Stuart gibi değerli bir erkeğe ihtiyacı vardır. Bu ev, tam anlamıyla bir tembellik yuvası haline gelmiş.”

Büyük halama baktım, başımdan geçen bu olaylar onu sandığımdan daha fazla etkilemişti. “Hattie Blum ile evlenmek, benim en büyük arzumdur,” dedim. Bu sözlerim üzerine büyük halam afalladı, ne de olsa evlenmek üzere olan bir kadından söz ediyordum. “Beni cezalandırmak için söylediğiniz bu sözcükler, hissettiklerim yanında önemsiz kalıyor. Peter için mutluyum. O iyi biri.”

“Baban yaşıyorsa, ne derdi! Allah korusun, yaşayanların hatalarının cezasını ölümlerini çekmediklerini umarım. Sen, sevgili oğlum, kesinlikle annenin kanını taşıyorsun,” diye ekledi duygusuzca mırıldanarak.

O gün yanımdan ayrılmadan önce, sonradan bir tehdit olarak nitelendirdiğim ters bir bakış fırlattı bana. Sanki her an, ahlaki bir çöküntüye uğrayıp bir harabeye dönüşecek olan Glen Eliza’ya göz atıp gitti.

Bu olaydan kısa süre sonra, büyük halamın, Glen Eliza da dahil olmak üzere, babamdan bana miras kalan tüm mallara el koymak için bana dava açtığını öğrendim. Sebep olarak da, Peter’in işinden mantıksız biçimde istifa etme süreciyle başlayan bir ruhsal bunalım yaşadığımı ve akli dengemin yerinde olmadığını bahane ediyordu... ve tabii Clark ailesinin yatırımlarına ve işlerine kayıtsızlığım neticesinde, son iki yılda suyunu çeken aile servetini... Baron Dupin’in suikasta kurban gittiği olay sırasındaki vahşi ve çılgın davranışlarımı... hapisten kaçışımı, mezar kazdığım ile ilgili ortalıkta dolaşan söylentileri ve Amity Sokağı’ndaki bir eve izinsiz girmemi... tüm bu eylemlerim sırasındaki anlayışsızlığımı, tarih sırasına konulmuş bir olaylar dizisiyle kanıtlanmıştı.

Sonradan, Blum Hala’nın bu işte büyük halama yardım ettiğini öğrendim. Anlaşılan Blum Hala, Hattie’ye yazmış olduğum teşekkür mektubunu görmüştü. Hattie’nin hapishanede ziyaretime gelmiş olmasını öğrenmenin öfkesiyle, soluğu Büyük Hala Blum’un yanında almıştı.

Büyük halam bana, tüm bunları babamın şerefini kurtarmak için ve tabii beni sevdiği için yaptığına dair bir mektup yazdı.

Savunmamı hazırlamaya koyuldum. Büyük bir hırsla çalışıyor, kütüphanemden hemen hiç çıkmıyordum. Aklıma, Duponte'un bazen günlerce hiç yerinden kalkmadan kütüphanedeki masada oturduğu zamanlar geliyordu.

Elimden geldiğince hakkımı korumaya çalışacaktım. Oldukça yorucu bir süreçti. Büyük halamın kanıt göstererek öne süreceği her suçlamaya karşı gerekli yanıtları vermek, ayrıca ailemin servetini ve itibarını kötüye kullanmadığımı ispat etmek zorundaydım ve tabii tüm bunları uzun zamandır uzak kaldığım hukuk dilini kullanarak yapmam gerekiyordu.

Blum Hala ona, aile servetimi tehlikeye attığımı söylemiş ve bu davayı açmasını öğütlemişti. Görgü sahibi Baltimoreluların bu tür haksızlıklara asla tahammül edemeyeceğini söylemişti. Bu da Baltimore'un insanları linç etme tarzıydı.

Bu süre içinde, lehime tanıklık edebilecek olabildiğince şahit ve arkadaş toplamaya giriştim, ancak içlerinden pek çoğunun –tıpkı Peter gibi– artık beni savunmayacağını anladım. Ellerinde tutuklanmam, hapishaneden kaçışım ve beraatım ile ilgili hiçbir çarpıcı haber kalmamış olan basın, bu davayı dört gözle bekliyordu. Yaptıklarım konusunda ilginç bir yazı dizisi niteliğini taşıyacak bu dava, diğerine göre daha da önemli bir suçtan mahkûmiyetimi kanıtlayabileceği için seviniyor gibiydiler adeta.

Bazen artık yaşamayan, sadece can çekişen bu eski püskü evden, yani Glen Eliza'dan ayrılacağım için seviniyor olmam gerektiğini düşünüyordum. Merdivenleri tırmanıp üst katlara her çıkışımda, sonra yeniden aşağı indiğimde bu duygularım pekişiyordu – öte yandan büyük halamın söylemiş olduğu sözler aklımdan bir türlü çıkmıyordu ve kendi kendime, “Neredeyim ben?” diye sormadan edemiyordum. Girintili çıkıntılı bölümleri, geniş alanları ve sayısız odalarına rağmen, bu evde bana özel bir yer olmadığını hissediyordum.

Neden o tablonun önünde özellikle durduğumu bilmiyorum. Daha önce onun farkına bile varmamıştım. Onu anlatmaya çalışsam bile, size pek bir anlam ifade edeceğini sanmıyorum: Başında eski model, üç köşeli bir şapka olan, sıradan bir erkek profiliydi. Babamın Elizabeth Edes adlı bir Yahudi kızıyla evlenmeye niyeti olduğunu duyduğunda çılgına dönen dedemin portresiydi. Babamı tehdit etmiş, öfkesinden kudur-

muştı ve babamı mirasından mahrum etmişti. O zamanlar genç ve hırslı bir delikanlı olan babam bunu hiç umursamamış ve kendilerine ait bir şirket kurmuş olan annemin ailesinin yanında çalışmaya başlamıştı. Bu ambalaj atölyeleri sayesinde –bu “girişimlerim sayesinde”– demişti babam, Baltimore’un en etkileyici malikânelerinden bir tanesini inşa ettirmişti.

Bu resme bakarken, hayatı boyunca Sanayi ve Girişimlerden söz eden ve Deha’ya inanmadığını savunan babamın, aslında gerçek anlamda bir *öncü* olduğunu fark ettim. Ne de olsa annemle birlikte, mutlulukları için, yoktan bir dünya var etmişlerdi ve bu işin ne kadar sabır ve sebat gerektirdiği, ne kadar *dehaya* ihtiyaç duyulduğu tartışılmazdı bile. Babam, sakınılması gerektiğini savunduğu dehanın ta kendisiydi. İşte bu yüzden beni herkesin gittiği yol dışında her şeyden uzak tutmak için bu kadar çaba harcamıştı; o yoldan ilerlemiş olduğu için değil, o yoldan sapmış ve bu sayede de kendini bulmuş olduğu için, zafere ulaşmıştı ama yaralanmıştı da.

Resimdeki bu yaşlı adamın, annemin damarlarındaki Yahudi kanının ailemize katılmasından dolayı duyduğu öfkesi ömrünün sonuna kadar sürmüştü. Yine de annemle babam, resmini bir yere saklamak yerine, atmak ya da yok etmek yerine, onu Glen Eliza’nın orta yerindeki duvara asmayı uygun görmüşlerdi, mutluluğumuzun doruğa ulaştığı yere. Bunun ne anlama geldiğini şimdiye dek asla bu kadar açıklıkla anlayamamıştım. Bir an için buraya ve aileme tam anlamıyla sahip olduğumu hissettim ve elimdeki işi tamamlamak üzere çalışma masamın başına döndüm.

O akşam Peter gelinceye kadar, başka hiçbir ziyaretçi kabul etmedim.

“Gördüğüm kadarıyla kapıyı açacak bir hizmetkârın bile yok,” dedi Peter, sonra ağzından çıkanlara bazen engel olamadığını itiraf edermişçesine yüzünü ekşitti. “Glen Eliza hâlâ çocukluğumuzdaki kadar mü-kemmel, tıpkı koridorlarında haydutçuluk oynadığımız günlerdeki gibi. Hayatımın en mutlu günleriydi.”

“Düşünsene, Peter. Sen ve haydutçuluk!”

“Quentin, sana yardım etmek istiyorum.”

“Ne demek istiyorsun, Peter?”

Her zamanki gibi böbürlenmeye başladı. “Tek başına avukatlık yapmak sana göre değil; aşırı duygusal bir insansın. Ve belki de benim,

senden başka biriyle ortaklık etmemem gerekir, son altı ay içinde yanıma aldığım iki kişiyi de kovmak zorunda kaldım. Her halükârda, yardıma ihtiyacın var.”

“Büyük halamın bana açtığı davayla ilgili olarak mı?”

“Hayır!” diye karşı çıktı. “Bu olayı *senin Büyük Hala Clark aleyhine açmış olduğun bir davaya* dönüştüreceğiz.” Bir çocuk gibi gülümsedi.

O gün Peter’ın ziyareti beni çok mutlu etmişti ve o günden sonra, iş saatlerinin dışında kalan tüm zamanını bana ayırmaya başladı. Bana inanılmaz yardımı dokunuyordu ve davayı kazanacağım konusundaki umutlanım giderek artıyordu. Hayatımda hiçbir arkadaşım bu denli samimi olmadığımı anlamaya başlıyordum, harlı bir ateşin yanmadan önceki kıvılcımları gibiydik.

Her ikimiz de Hattie konusuna değinmemeye özen gösteriyorduk. Ta ki bir akşam, yeni stratejiler geliştirdiğimiz sırada, Peter konuyu açınca dek. “Bu noktada, Bayan Hattie’yi tanık olarak çağırmamız gerekecek, yani senin ne kadar dürüst biri olduğunu...”

Sanki az önce korkunç bir çığlık atmışçasına, telaşlı bir ifadeyle Peter’a baktım.

“Bunu yapamam, Peter. Yani demek istediğim – şey, nasıl olduğunu bilirsin.”

Peter endişeli bir tavırla iç geçirip içkisine baktı. Ilık bir kadeh hurma likörü içiyordu. “Hattie seni seviyor.”

“Evet,” dedim, “tıpkı büyük halamın sevdiği gibi. Ya sevdiklerim beni hayal kırıklığına uğrattıyor, ya da ben sevdiklerimi, tıpkı Hattie gibi.”

Peter sandalyesinden kalktı. “Hattie ile nişanı bozduk, Quentin.”

“Ne? Nasıl?”

“Ben bitirdim.”

“Peter, böyle bir şeyi nasıl yapabildin?”

“Bana her bakışında, gözlerinde o ifadeyi görüyordum, sanki benim yanımdan ayrılp sana dönmek istermiş gibi bakıyordu. Beni sevmediğini söyleyemem; bir bakıma seviyor. Ancak sizin aranızda daha güçlü duygular var, birbirinizden ayrı kalmamalısınız.”

Ne cevap vereceğimi bilemiyordum. “Peter, böyle bir şey...”

“Artık bu konuda konuşmanın bir yararı yok. Olan oldu. Ve büyük tartışmalardan sonra, Hattie de durumu kabullendi. Seni yakışıklı olduğun için sevdiğini sanıyordum ve seni bu konuda yenmiş olmaktan garip bir mutluluk duyuyordum. Ancak hiç kimsenin sana inanmadığı ve inana-

cak bir şeyi kalmadığı dönemde, sana tek güvenen Hattie idi.” Ürkütücü bir biçimde kıkırdadı, sonra o kocaman avucunu omzuma koydu. “İşte o anda, aslında birbirinize çok benzediğinizi anladım.”

Şimdi ne yapmam gerektiği konusunda konuşmaya başladım, kelimeler hızla ağzımdan dökülüyordu, hiç vakit kaybetmeden Hattie’nin yanına gitmeliydim... Peter yerime oturmamı işaret etti.

“İşler bu kadar basit değil, Quentin. Ortada, seninle birlikte olmasına kesinlikle karşı çıkan ailesi var, özellikle de şu sıralar Glen Eliza’yı elinden kaçırmak üzereyken. Öncelikle kendini herkese ispat etmen gerekiyor, sonra Hattie’ye yeniden kavuşacaksın. O zamana dek, insanların Hattie ile evlenmek üzere olduğumuzu zannetmeleri daha uygun olur. Onunla sokakta karşılaşsanız bile, arkayı dön ve diğer tarafa doğru yürü – bir arada görünmeyin.”

Sevinçten içim içime sığmıyordu ve büyük halamın bana karşı açmış olduğu davayı kazanmak, önüme çıkan tüm engelleri aşmak için inanılmaz bir hırsla çalışıyordum.

Ancak kısa süre sonra, Peter yazıhanedeki işlerini yetiştiremez oldu ve bana eskisi kadar yardıma gelememeye başladı. Üstüne üstelik dava başlar başlamaz işler karıştı ve iyice sarpa sardı. Peter’ın Büyük Hala Clark’ı iki yüzlü ve kötü niyetli olarak gösterme planı, Baltimore’daki saygın insanlardan, özellikle de Hattie’nin aile dostlarından gördüğü destek yüzünden işe yaramadı. Ayrıca halkın gözünde bir türlü açıklığa kavuşamayan çok sayıda kronolojik sorun vardı.

“Bir de şu, büyük halanın avukatının sözünü ettiği Baron’un izlenmesiyle ilgili olay var,” dedi Peter bir akşam, mahkeme sürerken.

“Ama bu açıklanabilir! Poe’nun ölümüyle ilgili doğru sonuçlara ulaşabilmek için...”

“Her şey açıklanabilir – ama önemli olan, *anlaşılabilir* mi? Seni o kadar çok seven Hattie bile bu konuyu anlamak istiyor ve anlayamadığı için de üzüyor. Poe’nun ölümüyle ilgili sonuçlara ulaşmaktan söz ediyorsun, peki ama nedir bunlar? İşte başarı ile cinnet arasındaki fark bu. Hakkını savunabilmek için, savını o on iki kişilik jürideki en aptal adamın bile anlayacağı basitliğe indirgemelisin.”

Zaman içinde, dava giderek aleyhime döndükçe, Peter’ın haklı olduğu ortaya çıkıyordu. Kazanmam imkânsızdı. Ne kadar çabalarsam çabalayayın Glen Eliza’yı kaybedecektim. Hattie’yi de geri kazanamayacaktım. Bunların hiçbirini, Poe’nun ölümünü bir sonuca kavuşturmadan

başaramayacaktım – bunca zamandır bulmaya çalıştığım gerçeği nihayet ortaya çıkarabildiğimi kanıtlamadan.

Ne yapmam gerektiğini biliyordum. Poe'nun ölümü hakkında elimdeki tek somut delili kullanacaktım: Baron Dupin'in söylevini. Bu benim son umudumdu. Metnin tamamını hafızama kazımuştım, şimdiyse kâğıda dökmenin zamanı gelmişti, her kelimesini, bu kez bir mahkeme jürisine hitaben...

Sayın Yargıç ve Değerli Jüri Üyeleri, sizlere bu adamın ölümü ve yaşadığıyla ilgili gerçekleri sunuyorum. Bu hikâye daha önce hiç anlatılmadı...

Bu sözlerin nasıl bir etki yaratacağını biliyordum. Aslında not defterime karaladıklarımı okudukça, Baron'un öyküsü bana giderek daha inandırıcı gelmeye başlıyordu, hatta manıklı! Aslında bu öyküye güvenilemeyeceğinin farkındaydım, değiştirildiğinin ve halkın duymak istediklerine göre biçimlendirildiğinin de; ama insanların buna inanacaklarını da biliyordum. *Bundan sonra anlatacağım, gerçeğin ta kendisidir.* Kurgulanmış bir öykü anlatacaktım, masal okuyacaktım, hatta yalan söyleyecektim. Ancak yine de bana inanacaklardı, yeniden saygı duyacaklardı, tıpkı babamın istediği gibi. *Ve bunu size söylemek zorundayım, çünkü gerçeğe en yakın olan kişi benim.* (Duponte, ah keşke Duponte burada olsaydı) *Ya da, daha doğrusu tek canlı tanığıyım.*

Aralık ayında, Fransa'da yeni ama alışıldık bir olay meydana geldi. Cumhurbaşkanı Louis-Napoléon, Emniyet Müdürü Mösyö Delacourt'u görevinden alıp yerine Charlemagne de Maupas'yı getirmeye karar verdi. Kendine daha güçlü bir müttefik arayışındaydı. Louis-Napoléon'un Maupas'ya, "Bu hendekten atlamama yardımcı olacak insanlara ihtiyacım var," dediği söyleniyordu. "Onlardan biri olur musunuz?"

Bu bir işaretti.

Louis-Napoléon'un gerek emniyet teşkilatına, gerekse hükümet sarayına denetmen olarak atadığı polis memurları da öyle.

Cumhurbaşkanı Louis-Napoléon, planladığı hükümet darbesini gerçekleştirecek bir ekip kurmuştu. İlk ay, ekibin her üyesine yarımşar milyon frank verdi. Ertesi sabah, erken saatlerde, Emniyet Müdürü Maupas ve ona bağlı polis teşkilatı, Louis-Napoléon'un kendisine karşı olduklarını düşündükleri seksen millet meclisi üyesini tutukladılar. Mazas'taki hapishaneye atıldılar. Artık millet meclisi üyesi değillerdi, zaten Louis-Napoléon'un bir sonraki adımı da meclisi dağıtmak oldu, ayrıca yazılı basını yasaklatı ve ordusuna, Kızıl Cumhuriyetçilerin liderlerini ilk gördükleri yerde öldürmelerini emretti. Diğer düşmanları, özellikle de eski ve saygın Fransız ailelerinin fertleri, hiç vakit kaybedilmeden sınır dışı edildiler.

Olaylar çok hızlı geliyordu.

Louis-Napoléon, Fransa'nın yeniden bir imparatorluk olduğunu ilan etti. Louis-Napoléon'un henüz bir çocukken, Fransa'nın ilk imparatoru olan amcasıyla birlikte, Waterloo'ya gitmemek üzere ant içtiği ve bunun üzerine imparatorun, "O sağlam biri, soyumun umudu odur belki de," dediği anlatılmaya başlandı.

Her sabah adliye sarayına giderken, Fransa'daki siyasi olaylar hakkında yazılan haberleri okuyordum. Yeni imparatorun kuzeni olan Baltimorelu Jérôme Napoléon Bonaparte'ın (ona "Bo" diyorlardı) —annesinin Amerikalı olması yüzünden rahmetli amcası Napoléon Bonaparte

tarafından asla kabul edilmeyen ve maskeli baloda tanıştığım çift hançerli adamın— İmparator III. Napoléon ile görüşüp aralarındaki uzun süreli antlaşmazlığı kökünden çözümlemek için Paris'e gideceği yazıyordu.

Amerikalılar, Paris ile ilgili bu haberler karşısında büyülenmiş gibiydiler, belki de hükümet darbeleri burada meydana gelebilecek devrimlerden çok farklı olduğu içindi. Benim ilgimse daha farklı, daha kısıtlıydı.

Jérôme Napoléon Bonaparte'ın henüz Paris'e gitmemiş olduğunu ve benimle konuşmak isteyebileceğini ümit ederek, Bonapartelerin farklı adresteki evlerine çok sayıda mektup yazdım, öte yandan Mösyö Montor'un verdiği maskeli baloda tanışıp çok kısaca konuştuğumuzu hatırlamayacağından emindim. Sorulacak sorularım vardı. Bana pek bir yarar sağlamasalar da, onlara bir yanıt arıyordum.

Bu arada, davanın başındaki aşağılanmalarımın nasıl sonuçlanacağını görmek isteyen izleyiciler mahkeme salonuna akın etmeye başlamışlardı. Bir süre önce basında, hakkımda çıkan suçlamaların bir sonuca ulaşmamış ve düğümün henüz çözülmemiş olmasını başarısızlık olarak nitelendiriyorlardı. Neyse ki seyircilerden birçoğu, mahkemelerin açılış günlerindeki o bezdirici teknik konulardan bıkip bir daha gelmemeye karar vermişlerdi. Aynı günlerde, Bonaparte'ın mührünü taşıyan ve malikânesine uğramam için uygun bir saat belirten mektubu almak beni çok şaşırtmıştı.

Burası, haydutlarla karşılaştığım evden çok daha büyük bir evdi; daha tenhaydı, etrafı vahşi ağaçlarla ve işlenmemiş çimenlikli tepelerle çevriliydi. Beni içeri çok hevesli bir uşak buyur etti, geniş merdivenlerin önünde iki hizmetkârla daha karşılaştım (uzun bir merdivendi). Hizmetkârlar iş yoğunluğundan gerilmiş görünüyorlardı. Çok görkemli bir malikâneydi ve bu ihtişamını her yönüyle belli etmekten çekinmiyor gibiydi — tavanda insanı sürekli olarak yukarı bakmaya yönelten muhteşem avizeler, duvarlarda altın işlemeli halılar asılıydı.

Gümüş kakmalı masif tahtta oturan kişinin Jérôme Napoléon Bonaparte —ailenin Baltimore kolunun erkek reisi— değil de, annesi Elizabeth Patterson Bonaparte olduğunu görmek beni oldukça şaşırttı. Henüz genç bir kızken, Napoléon'un erkek kardeşinin kalbini çalmayı ve onunla iki yıl süreyle evli kalmayı başarmıştı, ta ki Napoléon, Papa'ya gidip evliliklerini feshetmeye çalışmak da dahil, türlü hilelere başvurarak ilişkilerini sonlandırmıncaya dek. Şu an, ilk tanışmamızda olduğu gibi bir kraliçe kostümü giymediği halde, kraliçelere yaraşır tavrı yerindeydi.

Altmış yaşına gelmiş kadının her iki bileği de, boydan boya göz kamaştırıcı bileziklerle süslüydü. Başındaki, turuncu kuş tüyleriyle süslü, siyah kadifeden bonesi, ona vahşi ve korkunç bir hava veriyordu. Çevresinde, cafcacılı giysiler ve mücevherlerle dolu masalar sıralanmıştı. Özel dairesinin diğer tarafında, hizmetçi olduğunu sandığım bir kız, bir sandalyeye oturmuş, sanki engelliymişçesine, sürekli sallanıp duruyordu.

“Madam Bonaparte,” dedim hafifçe eğilerek, aslında tek dizimin üzerine çömelmem gerektiği geçti aklımdan. “Beni hatırlamıyor olmalısınız, ama sizin kraliçe kıyafeti giymiş olduğunuz bir maskeli baloda tanışmıştık, benim üzerimde özel bir kıyafet yoktu.”

“Haklısınız genç adam. Sizinle tanışmış olduğumuzu hatırlamıyorum. Ama kartınıza yanıt veren kişi benim.”

“Peki ya Mösyö Bonaparte, yani oğlunuz...”

“Bo, Fransa’nın yeni imparatoru ile buluşmak üzere yola çıktı bile,” dedi, sanki önemsiz bir nedenden dolayı gezmeye gitmiş olduğunu söylemişçesine.

“Anlıyorum. Böyle bir seyahate çıkmaya niyetli olduğunu gazetelerde okumuştum. Belki de Mösyö’ye, dönüşünde kendisiyle ufak bir görüşme yapmayı şiddetle istediğimi iletebilirsiniz.”

Başını salladı, ama daha ağızından çıkar çıkmaz, bu teklifimi unutmuş olduğundan emindim. “Bir avukat ile tartışacak değilim,” dedi, “ancak her gün mahkeme salonlarında olmanız gerekirken, burada ne aradığınızı merak ediyorum, Bay Clark.”

Durumumdan haberdar olması beni çok şaşırtsa da, basında sürekli olarak benden söz edildiği için bilmesi doğaldı. Her ne kadar, akıl sağlığım ile mal varlığım ince bir ip üzerinde dengede durmaya çalışsa da, oğlu imparatorla buluşmaya giden bir kadına göre, benim başımdaki dertler oldukça önemsizdi. Bana gösterdikleri sandalyeye geçip oturdum. Odanın geri kalanına göz gezdirdim, geniş bir sandığın kenarına dayanmış duran ve tıpkı mücevherleri gibi pırıl pırıl parlayan kırmızı bir şemsiye ilişti gözüme. Şemsiyenin altında, kısa süre önce kullanılmış olduğunu gösteren buharlaşmış ufak bir su birikintisinin izleri vardı. Baron’un konferans vereceği o meşum akşam, kırmızı bir şemsiyenin altında yürüyen o mücevherli bayanın hayali gözümün önüne geldi.

O muydu acaba?

Bir anda, içim ürpererek, bu kadının neden o akşamki konferansa gelmek isteyeceğini anladım. Baron’un, Poe’nun ölümü ile ilgili yapacağı açıklamaları duymak için değil, yeni bir ölüme tanık olmak için.

Gazetelerde, Paris'teki yeni iktidar ve ölüm öykülerini okurken, olayların büyük bir bölümünü anlamış olduğumu düşünmüştüm. Louis-Napoléon, Duponte'un Paris'te yeniden ortaya çıktığını öğrendiğinde —bu ortaya çıkışı ben teşvik etmiştim— aklına araştırmacının yetenekleriyle ilgili efsaneler gelmişti. Louis-Napoléon ile gizli hükümet darbesi planının liderleri, Duponte'un bu planlarını tehlikeye atabileceğinden çekinmişler, *muhakeme* yeteneği sayesinde her şeyi zamanından önce ortaya çıkarabileceğinden korkmuşlardı. Napoléon, biz Baltimore'a doğru yola çıktığımız günlerde Duponte'un ortadan kaldırılmasını emretmişti. Polisin yakından tanıdığı, kimi zaman da işbirliği yaptığı bu metruk insanı haritadan silmek kolay işti.

Duponte Paris'teyken onu yakalama fırsatını kaçırmışlardı, kısa süre sonra da benimle birlikte Baltimore'a gelmişti zaten. Yıllar sonra, biz limana doğru yola çıktığımız sırada, Duponte'un evinin altını üstüne getirmiş olduklarıyla ilgili bir duyum almıştım. Amaçlarına ulaşamamış olmanın verdiği öfkeyle, gemiye kaçak yolcu olarak, takma adlarından biri Rollin olan bir suikastçı göndermişler, ancak yine bir sonuç elde edememişlerdi. Nihayet Amerika'da izimizi kaybettirmeyi başarmıştık.

Ancak Baltimore'da yaşayan Bonapartelar vardı; en önemlisi de, reddedilen akrabaları Jérôme Napoléon Bonaparte'in burada oturuyor olmasıydı. Bo tüm yaşantısı boyunca Fransa'da yaşayan akrabalarıyla ilişkilerini düzeltmeyi ve kraliyetin bir parçası olabilmeyi beklemişti. Şimdiyse eline, kısa süre içinde Fransa imparatoru olacak olan akrabasına, gücünü kanıtlamak için bir fırsat geçmişti. Baron Dupin'i takip edenler, kaçak yolcunun emrine uyup onu öldürenler, aslında onun peşinde değillerdi. Rollin Baltimore'da gizlenmişti, çünkü Duponte'un gemideki olaydan sonra kendisini tanıyabileceğini düşünmüştü. Bana verilen zehrin etkisindeyken, onu hapishane hücremde görmüştüm, yerel bir suçtan kısa süreliğine tutuklandığı sırada. Kaçak yolcu Rollin ve iki adamı buraya Duponte'u öldürmeye gelmişlerdi. *Fransa'nın geleceği adına.*

Ancak Baron, kendini rakibine benzetme hatasında bulunmuştu. Ve öldürülen kendisi olmuştu.

Bonapartelerin evinde, kaçak yolcu Rollin ile karşılaşmam sonrasında, şimdiye dek yaşanan olayları bu şekilde çözmüştüm işte. Ama şu an karşımda duran kadına bakıp, tüm bu olaylarda onun nasıl bir rol oynadığını düşünmeden edemiyordum.

Gözlerimi şemsiyeden ayırıp asıl sahibine baktım. "Oğlunuzun çevirdiği dolaplardan haberiniz vardı, öyle değil mi?"

“Bo’nun mu?” Hafif bir kahkaha attı. “O bahçesiyle, kitaplarıyla ve diğer işleriyle meşguldür. Baroya üyedir, ama hayatı boyunca mesleğini icra etmedi. Gerçek anlamda yaşamayı seven biridir. Elbette ki tek istediği, bir Bonaparte olarak payına düşen haklardan ve mallardan yararlanmak, ama o lider olabilecek bir kafaya sahip değil.”

“Öyleyse kimin?” diye sordum “Napoléon ile aralarını düzeltmek için Dupont’e avlamak gerektiği düşüncesi kimindi?”

“Sizin kadar yakışıklı bir delikanlının, evime gelip nezaketten bu denli uzak bir davranışta bulunabileceğini hiç düşünmezdim,” diye azarladı beni. Ancak çok kızmış görünmüyordu. Beni tepeden tırnağa süzerken, bakışlarından rahatsız olduğumu hissettim. Şimdiye dek hep gülümsemiş, ancak oğlundan konuşmaya başlayınca yüzünde ciddi bir ifade belirmişti. “Bo... Oğlum doğduğu günden beri kendisine, Amerikalı bir kadınla evlenemeyecek kadar asil bir kana sahip olduğu düşüncesini aşılama çalıştım. Ancak o bana karşı gelerek kendini küçük düşürdü. Gençliğinde, eski konumumuza geri dönebilmemiz açısından, kuzini Charlotte Bonaparte ile evlenmesini arzu etmiştim, ama o buna karşı çıktı.”

“Siz de genç kızken, ailenizin isteklerine karşı geldiniz,” dedim.

“Ben bunu bir kartalın kanatlarının altına sığınabilmek için yaptım!” diye cevap verdi, tutkuyla. “İmparatorun benimle çok uğraştığı doğru, ama ben onu uzun zaman önce affettim. Ölmeden önce, Marshal Bertrand’a hakkımda ne söylediğini biliyor musunuz? ‘Kötü davranışları beni affetti; iyiliğe boğduklarımca beni terk etti!’ Ah, Napoléon, torunlarımin, büyük amcalarının Büyük İmparator olduğunu unutmalarına asla izin vermedim!”

Ellerini havaya doğru kaldırdınca, arkasında asılı duran uzun etekli elbiseyi daha yakından inceleme fırsatım oldu. Bu, 1803 yılında Baltimore’da gerçekleşen ve tüm dünyayı hayretlere düşüren, Fransız liderinin öfkesini yatıştırmak için, Amerika’dan Avrupa’ya elçiler gönderilmesine neden olan, evlilik töreninde giydiği gelinliği idi. Kısa süre önce, o dönemin tarihiyle ilgili bilgi edinmeye çalıştığımda, bu elbise hakkında yazılanları okumuştum. Hint muslini ile dantelden yapılmıştı ve tek bir kattan oluştuğu için bir skandala neden olmuştu. “Gelinin giydiği elbisenin tamamını katlayıp cebime sokabildim,” diye yazmıştı bir Fransız, Paris’e gönderdiği mektubunda.

Duvarda asılı duran elbise hiç bozulmamış gibi görünüyordu, yakından bakınca kumaşın eskimiş olduğu belli olsa da, ilk bakışta sanki yepyeniymiş gibi, sanki az sonra kilisedeki törende giyilecekmiş gibi duruyordu.

Birdenbire etraf, sürekli olarak artan ve tiz bir çılgılığı andıran, bir bebek haykırışıyla yankılanmaya başladı. Şaşkınlık içinde, sanki doğaüstü, bir olaymışçasına, sesin nereden geldiğine baktım ve odanın köşesinde bir sandalyeye oturmuş sallanan hizmetçi kızın kucağındaki, aşağı yukarı sekiz aylık bebeği fark ettim. Bebeğin, Bo'nun ve karısı Susan'ın en küçük oğulları Charles Joseph Napoléon olduğunu öğrendim. Oğlu ile Amerikalı karısı Baltimore'daki aile bireylerinin uzun zamandır kavuşmayı bekledikleri haklarını geri almak üzere Paris'e gittikleri için, Madam Bonaparte yeni doğmuş torunun bakımını üstlenmişti.

Madam Bonaparte torununu dadının elinden aldı ve parmaklarını bebeğe sıkıca doladı. "İşte soyumuzun umutlarından biri. Diğer torunumu gördünüz mü hiç? Harvard'dan mezun oldu, şimdi de West Point'ta eğitimini sürdürüyor. Kocamın sahip olamadığı her şeye sahip. Uzun boylu, seçkin, üstelik kısa zaman içinde çok başarılı bir asker olacak." Madam Bonaparte, kucağındaki bebeği öptü ve sonra, "Fransa adına çok gösterişli bir imparator olacağına inanıyorum," dedi.

"Tabii eğer Louis-Napoléon, evlatlarınıza tahta vâris olma hakkını geri verirse, madam," diye belirttim.

"Yeni İmparator Louis-Napoléon, George Washington tarzında, oldukça kalın kafalı biri. İmparatorluğun hayatta kalmasını sağlamak için, çok daha yaratıcı bir kişiliğe sahip olması gerekecek."

"Ailenizden birini mi kastediyorsunuz?" Bebek ağlamaya başlamıştı, Madam Bonaparte onu dadısının kucağına verdi.

"Artık eskiden yaptığım gibi, sürekli fattan kadını oynayamayacak kadar yaşlandım. Zaman öldürmekten sıkıldım, Bay Clark. Varlığımı yokmuş gibi saymaktan. Bir zamanlar para dışında her şeye sahiptim. Şimdiyse, tek sahip olduğum şey para. Kendi kanımdan olan erkeklerin, oğlumun yanlışlıkla düştüğü hatayı tekrarlayarak, Amerikan sömürgecileri olmalarına izin veremem."

"Bunu siz yaptınız demek. Louis-Napoléon'un, cumhuriyeti devirme planlarını ortaya çıkarabileceğinden çekindiğiniz için, bir insanı, bir dâhiyi ortadan kaldırmayı kabul ettiniz."

Hafifçe omuz silkti. "Benim talimatlarım doğrultusunda, Fransa'dan gelenlere para ve refah sağladık, evet, demek istediğiniz buysa eğer. Emirleri veren başkalarıydı, ben değil."

"Peki almış oldukları talimatları yerine getirdiler mi?"

Dadıya odadan çıkmasını işaret edip, kaşlarını çatı. "Mankafalar," dedi. "Adamları birbirine karıştırdılar. Sizin sürekli olarak, peşlerinde

oldukları şu Duponte denilen adamın yanında olacağınızı düşünüyorlardı, oysa siz diğerinin, şu sahte Baron'un, sahte Duponte'un otellerinin çevresinde dolanıyormuşsunuz. Neyse, sorun değil, sonuçta istenilen şey elde edilmiş oldu: Hiç kimse Louis-Napoléon'un planlarına engel olamadı ve şimdi de yükselişte." Bir kez daha beni tepeden ırnağa süzdü ve gözlerindeki yargılayıcı bakışları ta içimde hissettim.

"Söylesenize," dedi. "Anladığımız kadarıyla, hayran olduğunuz bir şairi bulmaları için bu iki dehayı buralara kadar getirdiniz. Şu Poe denilen adamdan söz edildiğini duymuştum. Amerikalıların, yetenekleri konusunda kuşkuları varmış."

"Uzun sürmeyecek," dedim.

Güldü. "İnançlı birisiniz. Öyleyse şu sıralar Paris'te çok sayıda genç şairin ve yazarın Poe'yu giderek daha çok okumaya başladığını söylemem hoşunuza gidecektir. Fransızların şu ünlü Mösyö Balzac'ını hatırlatıyor bana – zeki ama bahtsız, kaderin kölesi olmaya mahkûm biri. Tıpkı tüm başarılı Amerikan dehalan gibi, zamanla Avrupalıların beğenisini kazanacaktır. Ama bu sizin Poe-ibadetiniz için yeterli değil, öyle değil mi, Bay Clark? Oğlum da size benziyor aslında; kitapların sırf kendisi için yazıldıklarına inanıyor."

"Madam Bonaparte, dürtülerimin hiçbir önemi yok. Burada mesele ben değilim."

"Durun bir dakika! Düşünün bir kere, sevgili Clark. Bize, yerine getirilmek üzere önemli bir görev yüklediniz ve bu görev bizim Fransa'ya olan sadakatimizi kanıtlamanızı sağladı. Bu olaydan yeni bir imparator yarattık ve o da, ailemin sonsuza dek hayatta kalacağı bir imparatorluk kuracak! Hayatım boyunca çocuklarımin hak ettikleri mirasa sahip olmalarını ümit edip durdum ve şimdi bu uğurda yaşamımı feda etmeye razıyım. Ya siz? Siz kozanın içindeki bir ipekböceğiydiniz ve ailenizin size bıraktığı her şeyden vazgeçmeyi göze aldınız. Söyleyin bana, ne buldunuz?"

Yanıt vermeden sandalyemden kalktım. "Size son bir sorum olacak, Madam Bonaparte. Madem adamlarınız o akşam konferans salonunda yanlış adamı öldürdüklerini biliyorlardı, doğrusunun yerini tespit edebildiler mi bari? Duponte da mı öldürüldü?"

"Size söyledim," dedi Madam Bonaparte sessizce. "Benim tek yaptığım refahı sağlamaktı. Ben soylu planlar için bir başlangıç sağladım, böyle de diyebilirsiniz. Geri kalanına diğerleri karar verir."

Auguste Duponte'a bir defter dolusu mektup yazmış, sonra hepsini atmıştım. Ona yalnızca acı gerçeği ayrıntılarıyla anlatmakla kalmamıştım;

Poe'nun C. Auguste Dupin karakterini, gerçek bir insanı örnek alarak *yaratmadığını*, yalnızca hayallerinin bir ürünü olduğunu. Mektuplarımda yalnızca bundan söz etmekle kalmamıştım, mantığın ilgisini çekeceğini bildiğimden bu sonuca ulaşmak için attığım her adımı da anlatmıştım. Öte yandan, eğer Dupont hâlâ hayattaysa ve kaçmayı başarabilmişse, bu mektupları hangi adrese yollayacağımı bilmiyordum. Paris'e, eski ev adresine gönderemezdim, bundan emindim. Paris'te, Louis-Napoléon'un üçüncü imparatorluğunda, dehanın, imparatorun sonu gelmez hırslarının baş düşmanı olarak görüldüğü yerde olmasına imkân yoktu.

Sohbetimiz sona ermek üzereyken, Rollin ile haydutlarının Dupont'u bulup bulmadıklarını sorduğumda, Madam Bonaparte'ın yüzündeki endişeyi fark ettim ve bunun üzerine, Dupont'un sandığımdan da yakınımda olabileceğini hissettim. Sabırla bekliyor olmalıydı, belki beni değil, ancak görmesi gereken kişi bendim.

Bir gün, ihtişamlı Barnum's Otel'i'nin önündeki hamalları ve müşterilerinin yanından geçerken, zihnimdeki bu karmaşık düşünceler bir fikre dönüşüverdi. Glen Eliza'ya dönerken, harekete geçmek için çok kısıtlı bir zamanım olduğuna karar verdim. Barnum's'a geri dönmek üzere yola koyuldum. Polisin bana diğer eşyalarımı birlikte iade etmiş olduğu beylik tabancamı da yanıma almayı ihmal etmedim. Bu kez –onu cebime atmadan önce– yaşımdan ve uzun süredir kullanılmadığından ötürü, çalışıp çalışmadığını kontrol ettim.

“Beyefendi?”

Solgun yüzlü bir görevli, yüzüme endişeli bir ifadeyle bakıyordu, sanki bir şeyler söylememi bekler gibiydi.

“Mösyö,” dedim birdenbire ve tıpkı umduğum gibi, tek kaşını merakla kaldırdı, Fransızca sözcük ilgisini çekmişti anlaşılır. “Fransız kraliyet ailesinin bir ferdi şu an otelinizde kalıyor.”

Görevli, sorumluluğunun bilinciyle başını hızla salladı. “İşin aslı, efendim, bu yılın başlarında Baltimore'u ziyaret eden *Baron*'un odasında kalıyor. Onun ağabeyiymiş. *Dük*.” Bu sözcüğü kendinden emin bir biçimde fısıldadı. “Her ikisinin de ne kadar soylu oldukları yüzlerinden okunuyor.”

“Dük,” dedim gülümseyerek. “Peki ama saygıdeğer Dük, ne zaman dan beri otelinizde ikâmet ediyor?”

“Kardeşi, yani asilzade Baron gittiğinden beri. Burada olduğunu kimsenin bilmesini istemiyor, özellikle şu sıralar Fransa'da olup bitenlerden sonra.”

Görevlinin bu sırrı ne kadar kolayca ifşa ettiğini görmek beni eğlendirmişti. Sanki aklımdan, benimle aynı düşünceyi geçirmişçesine, bana kraliyet süitinin yerini söyleyemeyeceğini bildirdi.

“Söylemenize gerek yok, beyefendi,” dedim, ve birbirimize anlayışla baktık. Elbette ki odayı biliyordum. Orada kaldığı süre içinde, Baron’a casusluk etmiştim.

Büyük bir beklenti içerisinde, merdivenlerden yukarı çıktım.

Şimdi hatırlıyorum da, karşılaştığımız sırada Duponte’un yüzü solgun ve bitkindi, sanki ilk tanışmamızdan bu yana tükenmiş gibiydi ya da en azından yıpranmış. İçeri girdiğimde, Baron Dupin’in kaldığı otel odasında huzur içinde oturuyordu. Beni görmek onu hayal kırıklığına uğratmamış gibiydi. Sanırım, bu soğukkanlı insanın, hiç beklenmedik biçimde ortaya çıkışım karşısında çözüleceğini, hakkında bildiklerimi ortaya çıkaracağımdan kuşkulanırsa eğer, öfkesini kusup beni tehdit edeceğini düşünmüştüm. Kendisinin yerine Baron’un öldürüleceğini biliyordu ve bunu engellemek için hiçbir şey yapmamıştı.

Bana nazikçe oturmamı söyledi. İşin aslı, her zamanki gibi kendine hâkim görünüyordu. Sonra kapıcıyı çağırmak için zile bastı ve gelen adama sandığını almasını söyledi. Ona meraklı gözlerle baktım.

“Sizden epeydir umudumu kesmiştim,” dedim.

“Artık gitme vaktim geldi,” diye cevap verdi.

“Ben geldim diye mi?” diye sordum.

Bana dikkatlice baktı. “Gazeteleri gördünüz herhalde. Paris’te olup bitenleri okumuşsunuzdur.”

Cebimden tabancayı çıkardım ve onu ilk kez görüyormuşçasına dikkatle inceledim, sonra Duponte’un yanındaki masaya bıraktım.

“Beni takip etmiş olabilirler, demek istediğim, hâlâ peşinizdeyseler eğer. Her ne kadar siz beni tehlikeye atmış olsanız da, benim sizi tehlikeye atmak gibi bir niyetim yok, Mösyö Duponte. Bunu yanınızdan ayırmayın.”

“Hâlâ peşimde olup olmadıklarını bilmiyorum, ama peşimdelerse eğer, bu fazla uzun sürmeyecektir.”

Anlamıştım. Baltimorelu Bonapartelar, yeni imparatora duydukları sadakatten ötürü ödüllendirilmek umuduyla Paris’e gitmişlerdi. Başarılı olurlarsa eğer, Duponte’u aramayı sürdürmek için herhangi bir nedenleri kalmayacaktı, her ne kadar Bayan Bonaparte ile saldırganların yanlış kişiyi öldürmüş olduklarını bilseler de.

“Baron öldü. Sizin yerinize onu öldüreceklerini ta en başından beri biliyordunuz ve buna izin verdiniz,” dedim. “Siz, Mösyö, esas katil sizsiniz.”

Otelin içinde bir gong sesi yankılandı. “Akşam yemeğine inelim mi?” dedi Duponte. “Çok uzun süredir odamdan dışarı çıkmadım. Lezzetli bir yemek uğruna, halk tarafından görülme riskini olmayı göze alabiliyim.”

Geniş yemek salonu beş yüz kişiyi ağırlayabilecek kapasitedeydi. Zenci bir kâhya, her yeni tabağın gelişini bir gong çalarak belirtiyor ve her masanın başında duran garsonlar, servis edilmiş olan yemeklerin kapaklarını eşzamanlı olarak kaldırıyorlardı.

Bir süre sonra, salonda bekleyen bir suikastçı olup olmadığına bakmak için etrafı kolaçan ettim. Belki de Baron Dupin’i tanıyan ve şu an onun hayaletini gördüklerini sanan birileri olabilirdi. Ancak şu an yanımda oturan bitkin dostum, Baron’un Duponte’u taklit ettiği halinden çok, Duponte’un eski haline benziyordu.

“Hayır, esas katil ben değilim,” diye yanıt verdi Duponte, az önceki eleştirime karşılık. “Ben değilim, ama siz olabilirsiniz, daha doğrusu siz ve Baron. Bana benzemeye çalışan Baron’un kendisiydi. Bu konuda yapabileceğim bir şey var mıydı? Olaylardan uzak durmaya çalıştım. Paris’teki dairemde kaldım. Oysa sizin, kendi çıkarlarınız için ‘Dupin’e ihtiyacınız vardı, Mösyö Clark. Baron’un yine kendi çıkarları için ‘Dupin’e ihtiyacı vardı. Louis-Napoléon’un korkusunu bastırmak için ‘Dupin’e ihtiyacı vardı. Paris’e gelişiniz ve ısrarlı davranışlarınız, bu konuda hiçbir şey yapmasam da, ‘Dupin’ fikrinin asla yok olmayacağını kabullenmeme neden oldu. Sizin de söylediğiniz gibi, *ölümsüz sayılabilecek* bir şeydi.”

Ama siz Dupin değilsiniz ki! Hiç olmadınız!

Dilimin ucuna kadar gelmişti. Konuşmamızı sonlandırmaya ve oradan çekip gitmeye hazırdım. Ancak zihnimi kurcalayan bir sürü soru vardı hâlâ.

“Ne zaman anladınız? *Sizin* peşinizden geldiklerini ne zaman anladınız? Bonapartelerin tutmuş oldukları bu adamların sizi öldürmek istediklerini?”

Duponte sorunun yanıtını bilmiyormuş gibi başını salladı.

“Ama *Humboldt*’tayken gemide bir kaçak yolcu olduğumu, şu hain Rollin’in peşinizde olduğumu biliyordunuz. Her şey o zaman başladı, Mösyö, tüm olaylara şahidim!”

“Gemide bir kaçak yolcu olduğumu bilmiyordum. Ancak, bir kaçak yolcu *varsa* eğer, benim peşimde olabileceklerini biliyordum.”

“Öyleyse tahmin ettiniz!” diye haykırdım.

Duponte belli belirsiz gülümsedi. Başını salladı.

Onu Paris’teki durağan yaşantısından çekip çıkarttığımda, Duponte’u o duruma sürüklemiş olan acıyı –tek başına ve her açıdan kasıtsız– o gün ta içimde hissettim. Lafarge’ın zehirlenme olayını çözdükten sonra, herkes onun olağanüstü güçleri olduğuna inanmıştı. Genç Duponte’un kendine aşırı bir güveni vardı ve bir süre sonra herkesin sözünü ettiği ve gazetelerde yayınlanan doğaüstü güçlere sahip olduğuna kendisi de inanmaya başlamıştı. Hakkında çıkan bu öyküler dehasını güçlendirmiş, belki de bu dehayı ortaya çıkarmıştı. Yine de böyle bir dehanın, dış dünyanın inancıyla yaratılıp yaratılamayacağı sorusuna bir yanıt bulamıyordum. Okuyucular çoğu zaman, Poe’nun öykülerindeki Dupin’in gerçekleri dehası sayesinde bulduğuna inanırlar. Bir kez daha okuyun öyleyse. Bu yalnızca öykünün bir parçası. Dupin gerçekleri, ona inanan biri olduğu için bulur – o arkadaşı olmasa, C. Auguste Dupin diye biri de olmazdı.

“Louis-Napoléon’un askerlerini teftiş ettiğini her gördüğümde,” dedi Duponte, “batıl itikatları olan çılgınların inandıkları gibi geleceği değil, şimdiki zamanı görürdüm. Louis-Napoléon seçimle başa getirilmiş olduğuna sevinmiyordu. Casusları aracılığıyla bizi Paris’te gezerken gördüğünde, Emniyet Müdürü Delacourt’un, benimle ilgili olarak onu uyardığını sanıyorum.”

“Baron bana Catherine Gaultier’nin başına gelenleri anlattı. Sizce Emniyet Müdürü Delacourt, Louis-Napoléon’u ona karşı olabileceğiniz konusunda mı uyardı? Ondan kaçarak, aslından ondan intikam almayı mı arzuluyordunuz?”

“Emniyet müdürünün davranışlarını tetikleyen, ona karşı bir yanlış yapmam değil, bana karşı bir yanlış yapılmasıydı. Bizi birilerine karşı düşman eden şey, kendi huysuzluklarımızdır, başkalarınınkini değil. Emniyet Müdürü Delacourt’un görevinden alınıp yerine bir başkasının getirilmesinin çok farklı nedenleri vardı, bundan eminim. Bunlardan bir tanesi de ikimiz birlikte Paris’ten ayrılmadan önce beni yakalamayı başaramamasıydı. De Maupas, Delacourt kadar kurnaz bir insan değil, ama ondan çok daha hırslı, gerçi bu iki karakter özelliğinin birbiriyle hiçbir bağlantısı yoktur, ve Maupas aynı zamanda oldukça merhametsiz biri sayılır.”

“Sizin yerinize Baron’u öldürdüklerini öğrenmişler midir, acaba?”

Duponte, garsonun getirdiği ikinci yemek olan jambonu tabağında evirip çevirmeye başladı. “Olabilir. Baron’un kimliğini polise gayet net

bir biçimde ilan etmişsiniz, Bay Clark! Halkın gözünde bu olay pek açıklık kazanamamıştı ve Paris'tekiler için belirsizliğini hâlâ koruyor. Bir ihtimalle, Baron'u öldüren saldırganlar, gerçeği duymuş olabilirler. Ancak kendi çıkarları için, bu gerçeği Paris'teki üstlerinden gizlemiş olabilirler. Ve bunun üzerine liderleri, yani işi halletmek üzere buraya gönderilen o kaçak yolcu beni sessizce avlamaya karar vermiş olabilir. Burasının, beni Baltimore'da aramayacakları tek yer olduğunu çok iyi biliyordum: burası Baron'un şehirde kaldığı son odaydı. Baron'un konferansı sırasında buraya geldim ve o zamandan beri yalnızca arada sırada, akşam karanlığında sokağa çıktım. Oteldekiler buraya, ölen 'erkek kardeşim' asil Baron'un yasını tutmak için geldiğini sanıyorlar ve bu yüzden de beni rahat bırakıyorlar. Şimdi Louis-Napoléon Paris'i şaşırtıp ülkeyi yeniden bir imparatorluğa dönüştürmeye hazırlandığı ve halkın desteğini kazanmayı başardığı bir dönemde, kaçak yolcunun Baron ve benimle ilgili yapmış hatanın artık bir önemi kalmadığını düşünüyor olmalı. Amerikalı Bonaparte'nın oğlu görevini başarıyla yerine getirirse, kaçak yolcu, yeni bir siyasi değişiklik olmadan, hiç kimseye belli etmeden, hak ettiği ödülü almak üzere Fransa'ya dönecektir. Ne o, ne de Amerikalı Bonapartelar, kendi hatalarını asla ifşa etmeyeceklerdir, bundan emin olabilirsiniz. Paris'in gözünde ben çoktan ölmüş olacağım."

Üst kattaki bomboş otel odası aklıma geldi ve Baron'un vurulmasından bu yana, burada herkesin gözü önünde gizlenmeye çalışan Duponte'un nasıl bir hayat sürmüş olabileceği. Kitapları vardı – işin aslı, içerisi bir kütüphaneden farksızdı, odanın her köşesi kitap kayınıyordu. Hepsinin tortular, mineraller ve taşların genel özellikleriyle ilgili başlıkları vardı. Haftalardır süren bu karanlık ve kasvetli havada, araştırmalarını jeoloji üzerine yoğunlaştırmıştı. Bu çalışmalarının inanılmaz derecede gereksiz ve anlamsız olduğunu düşünüyordum, bir de üstüne üstelik onu anlayışla karşılamamı isteyince sinirlerime hâkim olamadığımı hissettim.

"Bu maceraya atıldığımızdan beri, hayatımın nasıl kötüye gittiğinin farkında mısınız, Mösyö Duponte?" diye sordum. "Polisin aklı başına gelinceye dek, Baron Dupin'i öldürmek suçuyla itham ediliyordum. Şu anda ise, Glen Eliza'yı ve tüm mal varlığımı kaptırmamak için dişimle tırnağımla mücadele etmek zorundayım."

Tatlı tabağımızdaki karpuzu yerken, ona hapishanede başıma gelenleri, kaçışımı, Bonjour ve haydutlar hakkında öğrendiklerimi bir bir anlattım.

“Poe’nun ölümü ile ilgili öykünün tamamını mahkemeye sunmam gerek,” dedim, “en azından insanlara ahmakça bir rüyanın peşinde değil, belli bir mantuk çerçevesinde uğraş verdiğimi kanıtlayabilmek için.”

Duponte bana ilgiyle baktı. “Neler anlatacaksınız, Mösyö?”

“Poe’nun ölümünü çözmeye başından beri niyetiniz yoktu, değil mi?” diye sordum üzülerek. “İnsanları burada öldürüldüğünüze inandırıcaya dek, bu olaydan oyalayıcı bir heves olarak yararlandınız. Baron’un Paris’teki gazetelere vermiş olduğu ilan ilginizi çekti, kendi tuzağına düşeceğini biliyordunuz ve siz de bu şekilde beklentilerden kurtulmuş olacaktınız. Bu yüzden Von Dantker’in Glen Eliza’ya Baron tarafından gönderilmiş olması düşüncesi sizi bu kadar heyecanlandırmıştı, size birebir benzeyeceğinden emindiniz. Baron’un zırvallıkları ortaya çıkmasın diye, yalnızca geceleri sokağa çıkıyordunuz. Tek istediğiniz, gerçek ‘Dupin’ olduğunuz düşüncesinin akıllardan sonsuza dek silinmesiydi.”

Duponte bu sözlerim üzerine başını hafifçe salladı, ama bana bakmadı. “Sizinle tanıştığımızda, Mösyö Clark, beni ‘Dupin’ olarak görme konusundaki ısrarlarınız beni öfkeliendirmişti. Sonradan, hem sizin, hem de diğerlerinin neden böyle bir karakterin varlığına inanmak istediğinizi, Poe’nun öykülerini ve de *sizi* inceleyerek ortaya çıkarabileceğimi anladım. Artık gerçek Dupin diye biri yok, asla da olmayacak.” Sesinde rahatlatma ile korku kaşımını, garip ifade vardı. Bundan böyle, muhakemenin efendisi zannedilmenin, gerçek Dupin olma yükünü taşımak zorunda kalmamanın rahatlığı. Ve başka biri olmanın korkusu.

Ona acı gerçeği söylemeliydim. “Siz Dupin değilsiniz!” demeliydim. “Hiç olmadınız. Böyle bir insan hiç yaşamadı; Dupin bir hayal ürünüydü.” Belki de onu böylesine büyük bir şevkle tekrar bulmak istememin nedeni buydu. Kaybedilen şeyleri ona yeniden hissettirmek istiyordum. Ondan bir şeyler almak ve daha da yalnız kalmasını sağlamak.

Ama söylemedim.

Olaylardan kolayca etkilenenler için, Poe okumanın ne denli tehlikeli olabileceğini söyleyen Benson’ın sözleri geldi aklıma. Poe’nun öykülerinin bir parçası olduğunuzu inanmanın. Belki de bir zamanlar Duponte, Poe’nun yarattığı dünyanın bir parçası olduğunu, Dupin öykülerinde yer aldığını hissetmişti. İşin aslı Duponte’un, Poe’nun hayali öykülerine hepimizden daha fazla yakıştığı aşıkardı, hem üstelik ilk kez *Graham’s* dergisinin bir sayfasında karşılaştığım karakterin aslında onun *ta kendisi*

olmadığını kim iddia edebilirdi? Sebep ya da sonuç olması çok mu önemliydi sanki?

“Nereye?” diye sordum Duponte’a. “Nereye gideceksiniz?”

Bana yanıt vereceği yerde, düşünceli bir şekilde, “Hayran olunacak birisiniz, Mösyö,” dedi.

Nedenini bilmiyorum, ama bu sözleri beni çok şaşırtmıştı ve ona tam olarak ne demek istediğini sordum.

“Biliyorsunuz, bazı insanlar konumlarının dışına çıkamazlar. İsteseler bile, kayıplara kanşamazlar. Ben bunu beceremedim, ne burada, ne de Paris’te ve Mösyö Poe da bunu başaramadı, ölümünden sonra bile.” Durdu. “Mahkemede ne söyleyeceksiniz?”

“İnsanlara cevaplar vereceğim. Onlara Baron Dupin’in, Poe’nun ölümü hakkında yazdığı öyküyü aktaracağım. İnanacaklardır.”

“Evet, inanacaklardır. Peki, bunu yaparsanız davayı kazanacak mısınız?” diye sordu Duponte.

“Kazanacağım. Anlatıklarım onlara gerçeğin ta kendisiymiş gibi gelecek. Tek yolu bu.”

“Peki ya Poe konusunda?”

“Belki de bu konuda bir sonuca ulaşmanın en iyi yolu budur,” dedim sessizce.

“Şu an tıpkı bir avukat gibi konuştunuz,” dedi Duponte, hafifçe gülümseyerek.

Nihayet kapıcı, Dük’ün eşyalarını almak için gelmişti. Duponte ona çeşitli talimatlar verdi. Şapkamı alıp onu selamladım. Otelin lobisine indiğimde, ayaklarım geri geri gitmeye başladı, Duponte ile son karşılaşmamızı hafızama kazımak istiyordum, oysa o, jeolojiyle ilgili malzemelerini taşıtmak için etrafındakilerle tartışmakla meşguldü.

“Benim gözümde çok değerli birisiniz, Dük,” dedim kendi kendime ve hafifçe eğildim.

Zaman hızla akıp geçti ve Poe'nun ölümüyle ilgili "gerçeği" söylemek için tanık sandalyesine çıkacağım gün gelip çatı. Aldatıcı, hayalci ve yanıltıcı olarak nitelendirilen eylemlerimin, aslında verimli, mantıklı ve gayet normal oldukları konusunda jüriyi ikna etmem gereken gün. Peter, dava süresince, en azından bu noktaya kadar bana canla başla yardım etmişti, ve nihayet hukuki rakiplerimize rağmen, halkın genel inancını birazcık da olsa kırabilmeyi başarmıştık. Diğer tarafın avukatının, jüriyi çok etkileyeceğini düşündüğüm aslan kükremesini andıran bir sesi vardı. Peter'a göre, Poe'nun ölümüyle ilgili sunumum bizi zafere ulaştıracaktı.

Hattie, halası ve Blum ailesinin diğer üyeleri her gün, sektirmeden mahkeme salonuna geldiler. Peter'ın beni savunmak için verdiği uğraşlar karşısında şaşkına dönmüş olsalar da ("özellikle de genç Clark'ın *davranışlarından* sonra!"), Hattie'nin evleneceği delikanlıdan desteklerini esirgemek istemiyorlardı. Sanırım, benim itibardan düşüşümü ve mal varlığımın elimden alınmasını da görmeye geliyorlardı. Hattie ile aralarda konuşabiliyorduk, ama bunlar uzun süreli sohbetler değildi. Her defasında halasının bakışlarını üzerinizde hissediyorduk, bizi birbirimizden ayrı tutmak için sürekli olarak yeni teknikler geliştiriyordu.

Bu sabahki ifadem herkes tarafından merakla bekleniliyordu. Mahkeme salonu her zamankinden farklı olarak, hıncahınç doluydu. Benim esas niyetim, tüm bunları Poe'nun ölümüyle ilgili gizemi çözmek için yaptığımı ve iddiamın gerçek olduğunu halka kanıtlamaktı: Bunun için de gizemli sorulara yanıt bulacaktım. Bazı geceler bu olay rüyalarımın giriyordu. Rüyamda, Auguste Dupont'e tıpatıp benzeyen edebi karakter C. Auguste Dupin'i görmüştüm, bana olayın her ayrıntısını teker teker anlatmıştı. Oysa uykumdan uyandığımda, anlatıklarından hiçbir sonuç çıkaramamış, muhakeme yürütememiştım, aklımda yalnızca söylediklerinden bölük pörçük parçalar, cümleler ve fikirler kalmıştı ve kendimi çaresiz ve hüsrana uğramış hissetmişim. O anda aklıma Baron gelmiş ve bulduğu sağlam, güvenilir ve coşku dolu yanıtlardan dolayı ona minnettar olduğumu hissetmişim, halkın genel talebini karşılayacak olan, bu yanıtlardı işte.

Sahip olduğum her şeyi korumamı sağlayacak olan sözcükler.

İzleyicilerin gözlerinde, Baron'u konferans salonunda izlemeye gelen kalabalığın bakışlarındaki ifadeyi görebiliyordum. Hem konuşmacının, hem de dinleyicilerin ruhlarının en derinine kadar işleyebilecek, aralarındaki pazarlığı etkileyebilecek açgözlü bakışlar. O akşam Baron'u dinlemeye gelen pek çok Poe izleyicisi de buradaydı. Şehrin dört bir yanında, Poe'nun nasıl öldüğünü açığa çıkaracağım söyleniyordu. Mahkeme salonuna giren Neilson Poe ile John Benson'ı gördüm, farklı açılardan da olsa, onların da bu yanıtları ya da herhangi bir yanıt duymaya ihtiyaçları vardı. Hattie'yi gördüm – Baron'un tatlı ve ikna edici sözlerini söyleyerek, birlikte geçireceğimiz yaşantımızı, yuvamız olacak olan Glen Eliza'yı kurtarmaya çalışacaktım. Sadece bir masal anlatarak.

Yargıç adımı söyledi ve bakışlarımı yazmış olduğum notlara çevirdim. Derin bir soluk aldım.

“Sayın Yargıç ve Değerli Jüri Üyeleri, sizlere bu adamın ölümü ve yaşantıyla ilgili gerçekleri sunuyorum. Bu hikâye daha önce hiç anlatılmadı. Her şeyim elimden alınmış olsa da, hâlâ sahip olduğum bir şey var: bu hikâye.”

Gerçek gibi görünen bir şeyin gerçek olduğu konusunda Baron kadar ısrarcı davranabilir miydim? Evet, tabii, neden olmasın? Neticede bir avukat değil miydim? Bu benim işim, rolüm değil miydi?

“Bu şehirde yaşayanlardan bazıları bunu durdurmaya çalıştı. Burada oturanlardan bazıları hâlâ benim bir katil, bir yalancı, bir toplum kaçağı, aşağılık ve iğrenç bir canı olduğuma inanıyor. Ben, Quentin Hobson Clark, Baltimore vatandaşı, baro üyesi ve bir kitap âşığıyım, Sayın Yargıç.

“Ama bu hikâye benimle ilgili değil...” Burada durup, notlarıma baktım ve bazı yerleri atlayarak, kendi kendime konuşmuşçasına devam ettim. “Bu, benden daha önemli, tüm bunlardan daha önemli bir şeyle ilgiliydi, sizler onu hemencecik unutmuş olsanız bile, zamanın bize hatırlatacağı bir adamla ilgiliydi. Birinin bunu yapması gerekiyordu. Sessiz kalamazdık. Sessiz kalamazdım...”

Konuşmamı sürdürmek için ağızımı açtım, ama devam edemedim. Bu noktada, bir seçeneğim daha olduğunu fark ettim. *Başarısızlık* öyküsünü de anlatabilirdim. Duponte'u bulmamdan, onu buraya getirmemden, Bonapartelerin haydutlarının kendisini izlemesinden ve onun yerine yanlışlıkla Baron'u öldürmelerinden söz edebilirdim. Bu konuda anlattıklarım basının ilgisini çekmişti, Bonaparteler için gerçek bir skandal olurdu, Duponte'u dünyanın her neresinde ise yeniden takip etmeye başlarlardı ve belki de bu kez gerçek anlamda yeryüzünden silerlerdi. Başladığım metni sonuna kadar götürebilir ve bu olayı tarihe gömebilirdim.

Hintkarnışı bastonumu elime aldım ve onu iki ucundan tuttum, az kal-
sın onu bir kez daha ikiye ayıracaktım. Sonra bir silah sesi duyuldu.

Ses, sanki mahkeme salonunun içinden gelmişçesine cınladı, hemen ar-
dından bir kargaşa başgösterdi. Bir delinin mahkeme salonunu kuşatmış
olduğuyla ilgili söylentiler başladı sonra. Yargıç, mübaşirden neler olup
bittiğini öğrenmesini istedi ve yeniden huzur sağlanıncaya dek, herkesin
mahkeme salonunu terk etmesini emretti. Hepimizin kırk dakika sonra
buraya dönmemizi söyledi. Bir süre sonra herkes bir ağızdan konuşmaya
başladı ve iki memur, herkesi sürü halinde salondan dışarı çıkarttı.

Mahkeme salonunda tek kalan bendim – ya da öyle olduğunu sanmış-
tım. Ardından büyük halamın da orada olduğunu fark ettim. Koyu renkli
bonesini başına geçirip tepesini düzeltti. Davanın başından bu yana ilk kez
baş başa kalmıştık.

“Büyük Hala,” diye yalvardım, “beni hâlâ seviyorsunuzdur belki, ne de
olsa kardeşinizin evladıyım. Lütfen bunu aklınızdan çıkarmayın. Ne olur
vasiyete itiraz etmeyin ya da yeteneklerimi sınamayın.”

Yüz hatları gergindi, beti benzi atmış gibiydi. “Hattie Blum’u elinden
kaçırdın, Glen Eliza’yı kaybettin, her şeyini kaybettin, Quentin, bir avukat
olduğunu unutup bir şair olduğunu zannettin. Bu eski bir hikâye, biliyorsun.
Çılgınca bir şey yaptığın için, aslında cesurca davrandığını düşüneceksin.
Zavallı Quentin. Bundan böyle şikâyetlerini her gün, akıl hastanesindeki
hemşirelere anlatacaksın.”

Ben cevap vermeyince, devam etti:

“İnadına böyle davrandığımı düşünüyor olabilirsin, ama yanıldığını bil-
men gerekir. Senin adına çok üzülüğüm için ve tabii anne babanın anısına
bu şekilde davranıyorum. Bütün Baltimorelular, bunu hayatımın bu son
döneminde, seni canavarların en tehlikelisine, tembellik canavarına teslim
olmaktan kurtarmak adına yaptığımı anlayacaklar. Umanım geçmişte yapmış
olduğun hatalardan ders alır ve gelecekte onları tekrar etmezsin.”

Tanık sandalyesinden kalkmadım, mahkeme salonunun bir anda sessiz-
liğe bürünmesi beni hem üzmüş, hem de bir bakıma rahatlatmıştı. İçimi
garp bir his kaplamıştı, çünkü mahkeme salonları da, tıpkı balo salonları
gibi bomboş olduklarında bile öyleymiş gibi görünmeyen yerlerden biridir.
Sandalyeye yığıldım.

Kapının tekrar açıldığını ve büyük halamın salondan çıkarken, içeri gir-
meye çalışan birine çarparak, yavaşça “Affedersiniz,” diye mırıldandığını
duyduğumda bile, arkamı dönmeyecek kadar derin düşüncelere dalmıştım.

İçeri giren kişi, az önce ateş eden çılgın olsaydı eğer, beni rahatlıkla vurabilirdi. Kapının içeriden kapandığını duyunca, gelenin kim olduğuna baktım.

Çok şık bir siyah pelerine bürünmüş olan Auguste Duponte, mahkeme salonundan içeri girip birkaç adım attı.

“Mösyö Duponte!” diye haykırdım. “Adliyede ateş eden bir deli varmış, duymadınız mı yoksa?”

“O bendim, Mösyö,” dedi Duponte. Eliyle dışarıyı işaret etti. “İçerisinin kalabalık olmamasını tercih ettim. İnsanların ilgilenecek bir şeyleri olsun diye, bana vermiş olduğunuz tabancayla, havaya birkaç el ateş etmesi için, bir serseriye birkaç kuruş verdim.”

“Öyle mi? Yani bu iş için bir suç ortağı, bir yardımcı mı kullandınız?” dedim hayranlıkla.

“Evet.”

“Peki ama, neden geçen gün planlamış olduğunuz gibi, Baltimore’dan ayrılmadınız? Sizi hâlâ arıyorlarken, burada kalamazsınız. Size zarar vermek isteyebilirler.”

“Haklıydınız, Mösyö Clark. Bana otelimde söylediklerinizde haklıydınız. Amerika’ya, sizin çözülmesi imkânsızmış gibi görünen meselenizi araştırmak üzere gelmedim. Buraya, bu tür şeyler yapabildiğim inancını boşa çıkarmak için geldim; yıllardır normal bir hayat sürmeme engel olan şey, bu inançtı. İnsanları, hatta bir cumhurbaşkanını bile, gizli tutmak istedikleri olayları bilebileceğim konusunda endişelendiren bir inançtı bu. Ancak insanlar buna inanmayı tercih ettiler, istediler ve sonra korktular, hem de bir daha asla evimin dışına adım atmadığım halde. Onlar buna inanmadan önce, buna inanan ben miydim, yoksa bir başkası mıydı, bilmiyorum.”

“Peşinizdekilerden kurtulmak ve ‘gerçek Dupin’ kimliğinden ayrılmak için bir plan hazırlarken, benim başka şeylerle oyalanmamı istediniz. Soruşturmamız, sizin için bu anlama geliyordu, bir eğlenceydi yalnızca.”

“Evet,” cevap verdi Duponte, açıksözlülükle. “Özellikle ilk başlarda. Sanırım yorulmuştum: yaşamaktan değil, yaşadıklarımın. Ancak siz çok ısrarcıydınız. Burada bir şeyleri çözmek üzere bulunduğumuzdan emindiniz, sadece çözebileceğimize değil, çözmekle yükümlü olduğumuza da inanıyordunuz. Onlara Baron’dan söz ettiniz mi? Adliye sarayının dışındaki kalabalığa yani?”

“Onlara söylemek üzereydim,” diye yanıt verdim, buz gibi bir gülümsemeyle ve bakışlarımı Baron’un söylevini aklımda kaldığı kadınla yazdığım notaları çevirerek. Duponte söylevi görmek istedi. Sayfaları incelerken, ona baktım.

“Bunu yok edeceğim,” dedim, Duponte defteri masanın üzerine bıraktığında. “Kararımı verdim. Gerçeğin simgesi olan bir insan hakkında yalan söylemeyeceğim. Bu söylev asla tekrar edilmeyecek.”

“Edilecek, Mösyö Clark,” dedi Duponte hüzünle. “Defalarca hem de.”

“Baron’un yazdıklarını hiç kimseye paylaşmadım ki!” diye direttilim. “Burada yazanları, ölmeden önce Bonjour’a ya da başka birine aktarmış olabileceğini sanmıyorum. Onu kalabalık bir dinleyici kitlesinin önünde okumanın gururunu yaşamak istiyordu. Orijinal metni yok ettim, Mösyö; sizi temin ederim ki tek kopyası oydu.”

“Esas mesele, elde ettiği bu sonuçları ortaklarından biriyle paylaşıp paylaşmaması değil. Baron, herkesten farklı olarak, oldukça uygunsuz ve çok sebat ederek çalışan biriydi ve bizimkine hiç benzemeyen bir keçi inadı vardı. Öte yandan fikirleri oldukça sıradandı. Ve bu şekilde de yanıldığınız anlaşılıyor. Söylev metni ister hapishanedeki sobada, ister Roma’daki büyük yangında yansın, içindeki düşünceler, Poe’nun ölümünü araştırmaya kalkışan herkesin aklına gelecektir.”

“Ama başka hiç...”

“Olacaktır. Tabii ki olacaktır. Başka araştırmacılar, çok sayıda hem de, yüzlercesi. Yıllar sürebilir, ama Baron’un vardıgı sonuçlar, yanlış anlaşılmalr ve tabii insanoğluna cazip gelenler, hepsi tekrar ortaya çıkacaktır. Poe hatırlandıkça, bunlar asla durdurulamayacaktır.”

“Pekâlâ, öyleyse ben işe bunu ortadan kaldırmakla başlayacağım,” dedim ve Baron’un söylevinin ilk sayfasını yırtıp attım.

“Durun.” Elini uzattı.

“Mösyö?”

“*Durdurulmamalılar*. Baron hakkında ne söylediğimi hatırlıyor musunuz?”

“Gerçeği öğrenmek için,” dedim, içimi hiç beklenmedik, kocaman bir umut ışıgı sararak, “hatalarını görmemiz gerektiğini.”

“Evet. Örnek vermek gerekirse: Notlarınızdan görebildiğim kadıyla, Baron yanlış bir fikre kapılarak Poe’nun New York’ta saldırıya uğradıktan sonra Baltimore’a geldiğine inanıyormuş. Bu kanıya varmasının tek nedeni gazetelerde, Poe’nun, ölen eşinin annesi Muddy ile görüşmek için New York’a gideceğine dair haberlerin çıkmış olmasıydı. Poe, Muddy’nin kendisiyle ve yeni nişanlısı Richmondlu Elmira Shelton ile birlikte Virginia’da yaşamasını istiyordu. Baron bu şekilde düşünüyordu, çünkü Poe New York’a giden trene binmemişti, arada bir sorun olmuştu. Baron burada, aksayan bir plan olduğunu, mahvolan bir planın yerine başka bir plan yapıldığını kanıtlıyor. Devam edelim.”

“Devam mı?” Duponte’un bu sözleri karşısında kalp atışları hızlandı. Duponte’un yüzü asıldı. “Beni bulduğunuz için, Mösyö Clark.”
 “Efendim?”

“Bana neden güvenli bir biçimde kaçmayıp bugün buraya gelerek kendimi tehlikeye attığımı sormuştunuz. Beni bulduğunuz için. Beni arıyorlardı ve siz beni buldunuz. Delikanlı, rica etsem!”

Bu sözleri üzerine, Barnum’un üniformalı kapıcısı Duponte’un Paris’ten gelirirken yanında getirdiği sandıklardan birini güçlkle içeri taşıdı, çok ağır-mış gibi görünüyordu, sanki içinde bir ceset varmış gibiydi. İçinden hint-kamışı bastonu çıkarttığı sandıktı bu. Duponte, kapıcının avucuna zahmetlerinin karşılığında birkaç kuruş koyup onu gönderdi ve arkasından, mahkeme salonunun kapısını kilitledi.

“Şimdi Baron’a geri gelecek olursak... devam edelim mi?”

“Mösyö Duponte, yoksa... Daha biraz önce buraya Poe’nun ölümüyle ilgili ayrıntıları halletmeye gelmediğinizi söylediniz!”

“Iska! Amaçların, sonuçlarla hiçbir ilgisi yoktur. Öte yandan size asla *biz bu işi çözümleyemedik* demedim ki, öyle değil mi, Mösyö Clark? Hazır mısınız?”

“Hazırım.”

“Baron, limandaki kabadayılardan, Poe’yu Dr. N.C. Brooks’un evine varıncaya dek izlediklerini, sonra da evi ateşe verip yaktıklarını düşünmüş. Aslında Baron’un doğal hatalar zinciri, Poe’nun Baltimore’daki kalışının plansız ve bu nedenle de maksatsız ve kasıtsız olduğunu düşünmesiyle başlıyor, bu yüzden de kalışının uzamasındaki tek nedeninin bir şiddet olayı olabileceğine inanıyor. Doğrusu, Poe’nun ilk varış noktasını, yani Brooks’un evini göz önünde bulundurarak, bambaşka bir sonuca ulaşabiliriz.”

Duponte bu konuyu benimle daha önce de tartışmıştı. “Brooks ünlü bir editör ve yayıncı,” diye ekledim. “Poe, kendisinden sonra yayınlanacak tüm süreli yayınların standartlarını yükseltecek olan, dergisi *The Stylus*’ı destekleyecek insanlar arıyordu.”

“Haklısınız, ancak derginin olası etkileri konusunda hayal gücünüzü biraz fazla zorluyorsunuz. Her neyse, eğer Poe, Baron’un inanmamızı istediği gibi gerçekten de tehlikede olsaydı, bunu hiç hoşlanmadığı akrabalarından birine, hatta polise bildirirdi. Oysa Poe bunu yapacağına, gidip sözü geçen bir gazete editörünü arıyor! Bence bu hayali saldırganları öyküden tamamen silip, Poe’nun Dr. Brooks’un evine kendi isteğiyle gittiği sonucuna varabiliriz. Gelin.”

Tekrar tanık sandalyesindeki yerimi aldım.

“Baron’un, Poe’nun son günlerini bir şiddet olayları silsilesi olarak değerlendirdiğini fark etmişsinizdir. Baron’un asıl yaptığı şey, aynaya bakmaktır. İnsanların sorunlarını bu şekilde görmelerini istiyordu. Poe’nun talihsizliğinin nedenini yalnızca dış etkenlere bağlayarak, ölümüyle ilgili tüm suçlamaları ortadan kaldırmayı arzuluyordu.”

“Yani, Brooks’un evinin yanmasının, Poe’nun kendine sığınacak bir yere aramasıyla hiçbir ilgisi olmadığını mı söylüyorsunuz? Bir rastlantıdan mı ibaretti?”

“Tam olarak değil, ifadenizdeki bağlantıyı ters çevirmemiz gerekiyor. Poe’nun başarısızlıkla sonuçlanan sığınak arayışının, Brooks’un evinin yanmasıyla kesinlikle bir ilgisi var. Poe’nun, elinde sandıklarıyla, limandan doğrucu Dr. Brooks’un evine gittiğini düşünecek olursak, edebi destegin yanı sıra kendine yatacak bir yer de aradığı sonucuna varabiliriz.”

“Oysa oraya vardığında, evin küle dönmüş olduğunu gördü ya da kesin olarak bilmediğimiz geliş gününe ve saatine göre, hâlâ alev alev yandığını.”

“Evet, ve her iki durumda da, yani yangın o an ya da iki gün öncesinde çıkmış olsa da, olan Poe’ya olmuştu, kalacak yeri yoktu. İşte sorun burada. Sonradan, onu hastanede tedavi eden Dr. J. J. Moran, Poe’nun Baltimore’da *ne yaptığını* ya da *buraya nasıl geldiğini bilmediğini* söylemişti. İçki karşıtı gazeteler bu olaydan, ikna edici ve öğretici bir ders çıkarmak için, Poe’nun aşırı alkollü olduğunu ve bu yüzden de günlerini şaşırdığını söylediler.”

“Siz buna inanmıyor musunuz?”

“Bu çok desteksiz bir iddia, yalnızca hatalı değil, korkunç hatalı. Benimle bir gün sokakta karşılaşsanız ve bir hafta sonra, yine aynı yerde durup size bir yol tarifi sorsam, bütün hafta boyunca ortalıktan kaybolduğumu mu düşünürsünüz? Hatırlarsanız, Poe’ya Philadelphia’dan bir teklif geldiğini ve Bayan St. Leon Loud’un şiir kitabının editörlüğünü üstlenmesi karşılığında, kendisine yüz dolar ödeneceğini konuşmuştuk. Poe Muddy’ye yazdığı mektupta, ona bu teklifi kabul ettiğini bildirmişti: ‘Philadelphialı kadın şair Ba-

yan St. Leon Loud'un kocası Bay Loud geçen gün ziyaretime geldi ve eşinin şiir kitabının editörlüğünü yapmam için bana yüz dolar teklif etti. Teklifini elbette ki kabul ettim. Üç günümü bile almayacak bir iş.' Bunlar, basılan mektuplarından öğrendiğimiz kadıyla, Poe'nun yaz başında söylediği sözler.

"Eğer Poe, dergisi için para topluyorsa ve Baltimore'u seyahat programına son anda eklemesinin nedeni anaparasını artırmaksa, ve eğer toplamış olduğu paranın büyük bir bölümünü hırsıza kapırmak yerine, otele harcamak zorunda kalmışsa, eksik kalan parasını tamamlamak zorundaydı ve bunun için de Philadelphia'daki zengin kadın şairin editörlüğünü yapmak üzere bir an önce Philadelphia'ya gitmeliydi; nasıl olsa Dr. Brooks'un evinde zamansız çıkan yangın görüşmelerini imkânsız hale getirmişti. Son birkaç gününü, içki karşısı yazarların belirttikleri gibi 'kayıp' olarak değil, kendine Philadelphia'ya gidecek bir tren ayarlayana kadar kalmak zorunda olduğu Baltimore'daki bir otelde geçirmişti. Bu açıdan Poe, hastanedeki doktoruna Baltimore'a *neden* geldiğini bilmediğini söylediğinde, nedenini gayet iyi bildiği Richmond'dan gelişinden değil, *Baltimore'a ikinci varışından* söz ediyordu. Ne zaman gerçekleştiği belli olmayan, ancak Poe'nun Ryan's Oteli'ndeki bayılışının bir gece öncesi ile bayılışından birkaç saat öncesi arasında değişen bir zamanda olması gereken, Philadelphia'dan dönüş yolculuğu ile sonuçlanan karanlık bir dönem."

"Ama, Mösyö, şiir kitabını ve Poe'nun ölümü hakkındaki şiiri incelerken, Poe'nun Bayan Loud'un şiir kitabının editörlüğünü *yapmadığını* ve ona 'yabancı' diye hitap eden Bayan Loud ile son günlerinde bir araya gelmediğini söylemişsiniz. Bu şiir kitabının, bu olayı ispat eden ilk belge olduğunu belirtmişsiniz. Şimdiyse, Poe'nun Philadelphia'ya yolculuğundan söz ediyorsunuz. Fikrinizi mi değiştirdiniz yoksa?"

Duponte parmağını havaya kaldırdı. "Dikkat edin. Size Poe'nun Philadelphia'ya *vardığını* söylemedim."

"Haklısınız, geçmişte de Madam St. Leon Loud'un kötü yazılmış şiirlerine atıfta bulunarak Poe'nun Philadelphia'ya *varmadığından* üstü kapalı bir biçimde söz etmişim. Hatırlarsanız Poe, Muddy'ye Philadelphia'ya göndereceği mektupları 'E.S.T. Grey Esquire' adına yollamasını istemişti. Mösyö Poe'nun bu anlaşılması güç talimatını tekrar okumanızı rica etsem sizden?"

Okudum: "Bana hemen cevap yazın ve mektubunuzu Philadelphia'ya gönderin." Mektubun elime ulaşmamasından korkuyorum, bu yüzden üzerine isminizi yazmayın, zarfa E.S.T. Grey Esqre yazın yeter." Durup

kâğıdı bir kenara koydum. “Mösyö, böylesine garip ve şifreli bir kodu çözebileceğinizi mi söylüyorsunuz!”

“Kod! Garip! Buradaki tek şifre, ona bakıp da anlamayanın ve bir bulmaca çözmek zorunda olduğunu düşünenin gözlerindedir.”

Duponte, kapıcının içeri getirmiş olduğu sandığın kapağını açtı. Tepesi ne kadar gazetelerle doluydu. “Buraya gelip sizi bulmadan önce, Glen Eliza’ya uğradım. Çalışkan ve kıvrak zekâlı hizmetçiniz Daphne, büyük bir nezaketle, son aylarda kütüphanede hiç dokunulmadan duran gazete koleksiyonumuzun bir bölümünü toplamama yardımcı oldu. İşin aslı, artık bu kâğıtlardan kurtulmanız gerektiğini size çıltamamı önerdi, bu odanın temizliğini yapmak çok zor oluyormuş. Şimdi,” dedi bana arkasını dönerek, “Poe’nun, sevgili Muddy’ciğine yazdığı bu kısa talimatın gizeminin neresinde saklı olduğunu bana tarif edin.”

Notu tekrar, sessizce okudum. *Mektubun elime ulaşmamasından korkuyorum...* “Öncelikle mektubun eline geçmeyeceği konusunda çarpıcı ve alışılmadık bir korkusu var.”

“Doğru.”

“Ayrıca, buna engel olmak için oldukça karmaşık bir yöntem uyduruyor. Çare olarak, E.S.T. Grey ismini kullanmasını öneriyor!”

“Bazılarına göre, Poe’nun son dönemlerinde sabukladığının, bundan daha iyi bir kanıtı olamazdı.”

“Ama siz bu fikre katılmıyorsunuz?”

“Bu tamamen aptalca bir iddia olurdu! Seçenekler, sevgili Mösyö Clark, gördüklerinden hem daha az mantıklı, hem de çok daha az *tahmin edilebilirdirler*, işte bu nedenle iyi düşünen bir insan onları önceden rahatlıkla kestirebilir. Unutmamamız gerekir ki, Mösyö Poe sıradan bir örnek değildi; kararlarının mantıksızmış gibi görülmelerinin tek nedeni, aslında çok *mantıklı* olmalıdır. 1849 yılının sonbaharında bu sözler, Poe’nun nereye gittiğini ve kayınvalidesinin, onun yazdığı mektupları nereden aldığını hatırlamamıza yardımcı olmaktadır.”

“Gayet basitmiş. Bu sözleri yazdığı sırada Poe, Fordham, New York’taki evinden Muddy’yi alıp Elmira Shelton ile evlenecekleri Richmond’a götürmeden önce Philadelphia’ya uğramayı planlıyordu. Muddy New York’taki küçük taşra evinde, Poe’dan gelen mektupları alıyordu. Ama daha önce de söylediğim gibi, *bu* gayet basit görünüyor.”

“Demek onun alışılmadık talimatlarına yanıtınız bu. Daha önce bana, Poe’nun gençlik yıllarında yaşadığı farklı şehirlerden söz etmişsiniz.”

“Baltimore’dan sonra, Sissy ve Muddy ile birlikte Richmond, Virginia’ya taşınmış ve burada yıllarca yaşamışlardı. Sonra yaklaşık altı sene boyunca Philadelphia’da kalmıştı. Ve nihayet hayatının son yıllarında, Muddy ile birlikte New York’ta yaşamıştı.”

“Evet! Bu yüzden de Muddy’nin neden ‘E.S.T. Grey, Esquire’ yazması gerektiğini anlıyorsunuz.”

Dupont’e kuşkulu bir bakış attım. “Kesinlikle anlamıyorum!”

“Bay Clark, olayın aslında ne kadar basit olduğunu neden algılayamıyor ve sürekli işin zoruna kaçılıyorsunuz? Neyse ki, sizinle birlikte yaşadığım süre içinde, bana birkaç kez Amerikan postanelerinin nasıl çalıştığını kesin ve *titiz* ayrıntılarıyla anlatmıştınız. Eğer anlatıklarınızı doğru anladıysam, 1849 yılında, ülkenize gelen mektuplar adrese teslim edilmiyor, şehrin merkez postanesinde bekletiliyordu ve mektup bekleyenler postaneye uğrayarak kendilerine gelen mektupları alıyorlardı. 1849 yılında, New York’a Edgar A. Poe adına bir mektup geldiğinde, E.A. Poe postaneye gidip onu teslim alırdı. 1849’da Philadelphia postanesine ‘E.A. Poe’ adına bir mektup gelse, bu mektubun neden olacağı karmaşayı bir düşünün. Philadelphia postanesindeki müdür, şehirde daha *önceden* yaşamış olan vatandaşların isimlerine bakarken, listede bu isme rastlar ve mektubu, alıcının yeni adresinin merkez postanesine sevk eder. Yani, New York’ta yaşayan Muddy tarafından, *Edgar A. Poe* adına Philadelphia’ya gönderilmiş olan bir mektup, Philadelphia merkez postanesi tarafından hatalı adres olarak değerlendirilecek ve doğrudan doğruya New York’a geri gönderilecekti!”

“Tabii ya!” diye haykırdım, daha önce nasıl aklıma gelmemiş olduğuna hayflanarak.

Dupont’e devam etti. “Muddy de daha önce Philadelphia’da yaşamış olduğundan, durumu anlayacak ve Poe’nun bize *o kadar garipmiş gibi gelen talimatını* anlayışla karşılayacaktı. Poe’nun, Philadelphia’da olacağı süre içinde Muddy’den gelen mektupları alamayacağı konusundaki garip korkusu, gayet mantıklıydı aslında. Eğer Edgar Poe gerçek kimliğiyle Philadelphia postanesine gitmiş olsaydı, hiç kuşkusuz eli boş dönerdi, çünkü gerçek adına gelmiş olan mektuplar geri gönderilirdi; öte yandan Muddy ile daha önce kararlaştırmış oldukları sahte isme gelen mektuplar kesinlikle eline ulaşırdı.”

“Peki ama, neden Muddy’ye mektupların altına ismini yazmamasını tembih etmişti?”

“Poe huzursuzdu. Muddy kansının akrabalarından geriye kalan son insandı. Bana hemen cevap yazın, demişti. Bu mektubu almak onun için

hayatı önem taşıyordu, burada biraz abartılı bir ihtimamla karşı karşıyayız – bir kez daha mantıksız değil, *aşırı mantıklı*. Poe, mektubun katlanılıp zarfa konma ve mühürlenme sürecinde, imza ve adresin karışabileceğini biliyordu. Böyle bir karışıklık meydana gelecek olsa, Philadelphia’daki postane müdürü, mektubun Maria Clemm tarafından *imzalandığını* değil, onun kendisine *gelmiş* olduğunu zannedebilir ve mektubu bir kez daha doğrudan doğruya New York’a geri gönderebilirdi. Onunla yazıştığınız süre boyunca, Mösyö Poe’nun posta işlemlerinden huzursuzluğa kapıldığını fark etmişsinizdir, genellikle mektuplarının postada kaybolmasından ya da yanlış yere gönderilmesinden endişelenirdi. Mektuplarından birinde, mektubuna yanıt vermeyen birinden söz ederken, ‘On mektubumdan birini yanlış adrese gönderirim, bu konularda çok dikkatsizim,’ diye yazmıştı (doğru hatırlıyorsa eğer). Bunun dışında gençlik yıllarında Poe’nun, genç sevgilisi Elmira’ya yazdığı, ancak eline asla ulaşmayan mektubu yüzünden yaşadığı gönül yarasını da biliyoruz; ve tabii bir başka sevgilisi Elizabeth Herring’e yazmış olduğu şiir dolu mektuplarının, kızın babası Henry Herring tarafından okunduklarını da. Aslında, mektupların yanlış adrese gönderilmesi, alıcısının eline hiç geçmemesi ya da yanlışlıkla bir başkası tarafından okunmasıyla ilgili kendisini rahatsız eden konular, Mösyö Poe’nun yakından tanıdığınız bir muhakeme ve analiz öyküsünde de karşınıza çıkmıştır.

“Yine de ortada, Poe’nun seçmiş olduğu takma isimle, yani E.S.T. Grey ile ilgili soru var. Aslında, Edgar Poe ya da bir başkasını tehlikeye atabilecek olan George Smith ya da Thomas Jones gibi sık rastlanılan bir isim *olmadığı* sürece, hangi lakabı seçmiş olduğunun pek bir önemi yoktu. Kısacası Mösyö Poe, mektubun eline sorunsuz ulaşabilmesi için, Muddy’nin bir değil *iki* göbek adı olan bir ismi kullanmasını istemişti.

“Ama sanırım bu isimle ilgili biraz daha fazla ayrıntı istiyorsunuz, öyle değil mi? Pekalâ. Poe’nun editörlüğünü yaptığı ve daha sonra iflas ederek kapanan *Broadway Journal* adlı derginin son sayılarında, derginin (kapanmaya mahkûm) geleceğini garanti altına alabilmek için, okuyucuların maddi desteğine ihtiyaç duyduğuyla ilgili olarak iki kez ilan verdiğini görüyoruz. Bu ilanlarda Poe’nun, yardımın ‘E.S.T.G.’ adıyla gazetenin ofisine gönderilmesini istediği dikkatimizi çekiyor. Belki de para toplama konusunda tedbirli davranmak istiyordu. Her neyse, bu olaydan dört yıl sonra Muddy’ye yazdığına, yine bir yatırım yapma hevesindeydi, ancak bu kez kendi dergisini – *The Stylus*’ı– yayınlamayı amaçlıyordu; olayların birbirlerine benzerliğinden ve geç kalmış başarsına nihayet ulaşabilme arzusundan ötürü E.S.T. Grey *lakabı* otomatik olarak yeniden gündeme gelmişti. İsimdeki baş harfler –

E.S.T.G.— hayatının iki farklı dönemi arasındaki bağlantıdan öte bir anlama gelmiyor ya da deşifre edilecek herhangi bir kod barındırmıyor. Bu şekilde Poe'nun kayınvalidesine göndermiş olduğu talimatın herhangi bir gizemi kalmıyor.” Duponte tatnın olmuş biçimde, konuyla ilgili gazeteleri sandığın içine yerleştirdi.

“Tek bir şey dışında...” diye söze başladım. Duponte'un çıkmak çıkmak bakışlarını görünce kendime engel oldum.

“Neyin dışında?”

“Bu konunun, Poe'nun Philadelphia'ya hiç varmadığıyla ilgili daha kesin ikinci bir delil oluşturacağını siz söylememiş miydiniz, Mösyö Duponte?”

“Söylemiştim. Hatırlarsanız, Poe'nun ölümünden sonra topladığınız ölüm ilanlarından bir tanesi Philadelphia'daki *Public Ledger*'da yayınlanmıştı. O gazeteyi, Glen Eliza'dan getirmiş olduklarımızın arasında da bulacağınızdan eminim.”

Bu ilan, *Ledger*'ın 9 Ekim 1849 tarihli sayısında yer almıştı, yani Poe'nun Baltimore'daki ölümünden iki gün sonra. Gazeteyi bulup Duponte'a uzattım.

Gazeteyi bana geri verdi. “Nedir bu?”

“Benden istemiş olduğunuz gazete tabii, Mösyö Duponte!”

“Ben sizden böyle bir şey istemedim! Onu sandığın içinde bulabileceğinizden söz ettim, hepsi bu. Onu yerine koyun. Mösyö Poe'nun bu gazetede çıkan ölüm ilanı, en az diğerleri kadar uyduruk. Ancak Baltimore'a varışımızdan kısa süre sonra size söylemiş olduğum bir şeyi hatırlayacağınızdan eminim. Her makalenin yayınlandığı gazetenin bir hafta önceki ve bir hafta sonraki sayılarını da bulmanızı tembihlemiştim.”

“Çok iyi hatırlıyorum,” dedim.

“Esas ilginizi çekecek olan şeyler, bu iların yayınlanmasından önceki sayılarda yer alıyor olmalı. Onları bulduğunuz takdirde, Poe'nun Muddy'den neden ‘mektubuna acil bir yanıt’ beklediği sorusunun yanıtını da bulmuş olacaksınız. Aynı notta, ona *unutmamasını* tembih edermişçesine adeta *yalvardığını* görüyoruz: ‘Hiç vakit kaybetmeden Philadelphia'ya yazmayı unutmayın, böylece ben vardığımda mektup gelmiş olur.’ Muddy bu acil ricasını geri çeviremezdi.”

Sandığın içinde bulduğum, Philadelphia *Public Ledger*'a ait tüm sayıları elime aldım. Duponte bana, 3 Ekim 1849 tarihli gazeteyi almamı söyledi – Poe'nun Baltimore'daki Ryan Oteli'nde bulunduğu güne ait sayıyı. Sonra bana, posta haberlerinin yer aldığı son sayfaya bakmamı önerdi – postanede kendilerine gelmiş, ancak, henüz alınmamış mektuplar olan kişilerin adları.

nın listesinin yer aldığı sayfaya. Phil. Postanesi'nde *Kalan Mektupların Listesi*, diye yazıyordu. Küçük puntolarla basılmış bir sürü erkek adının arasını da şu isim gözüme çarptı:

GREY, E.S.F.

Hemen ertesi günkü gazeteye baktım ve postanenin vermiş olduğu ilanın içinde, yine aynı isme rastladım.

"Bu, o olmalı!" dedim.

"Elbette o. E.S.T. Grey yazacaklarına, E.S.F. diye çıkmış. Size gönderdiği mektuplardan da bildiğiniz gibi, Poe gibi süslü yazıya meraklı olan insanların kalemünde, F harfi çoğu zaman 'T' harfine benzeyebilir, Mösyö Clark. Muddy de *T*yi *F* zannetmiş olmalı; ya da Philadelphia'daki postane Muddy'nin yazmış olduğu *T*yi *F* olarak okumuş olmalı; ya da *Ledger*, postane müdürünün yazdığı *T*yi *F* olarak okumuş olabilir. Böylelikle Poe'nun değiştirdiği ismi, tekrar değişmiş oldu – ama kesinlikle o olduğundan eminim. Bu Muddy'nin Poe'ya yazdığı ve tam zamanında Philadelphia'ya ulaşan mektubu. Normal şartlarda Muddy'nin 18 Eylül tarihinde yazmış ve Mösyö *Grey*'e hitaben New York postanesinden göndermiş olduğu mektubunun aşağı yukarı bu tarihlerde Philadelphia merkez postanesine ulaşması gerekirdi."

"Ve *Ledger*, iki farklı tarihte, onu mektup listesine dahil etmiş."

"Eğer postanelerinizin çalışma sistemini doğru biçimde anlayabilmişsem, bu oldukça mantıklı, Mösyö Clark."

"Bu doğru. Bir mektup ilk kez gazetede yayınlandığında gönderen iki sent fazla ödemek zorundadır. Eğer ikinci ve son kez yayınlanırsa, gönderen kişiden iki sent daha alınır. Kısa süre sonra da bu mektuba 'ölü mektup' gözüyle bakılır – postane müdürü onu imha eder."

"3 Ekim günü yani, mektup ilk kez Philadelphia *Ledger*'in listesinde yer aldığı anda, Poe bir daha çıkmamak üzere hastane odasına yatmıştı," diye mırıldandı Duponte, dalgın ve düşünceli. "O gün rahatlıkla Philadelphia Merkez Postanesi'ne gidip kendimizi E.S.T. (ya da F.) Grey-Esquire olarak –ne de olsa en az Poe kadar Grey sayılırdık– takdim edebilir ve mektubu alabilirdik."

"Büyük bir olasılıkla, bu Edgar Poe'ya yazılmış olan son mektuptu," dedim hüznlenerek ve alıcının adına yeniden bakarak. Kendisine gönderilmiş, uzun süre sahipsiz kalmış ve asla teslim alınmamış olan bu zarf ne kendi adını, ne de onu en son sevmiş olan kadının imzasını taşıyordu.

“Büyük olasılıkla öyleydi,” dedi Duponte başını sallayarak.

“Onu okuyabilmek isterdim.”

“Buna *ihtiyacınız* yok ki. Yani demek istediğim, bizim amacımız için gereksiz. Gazetedeki bu liste gösteriyor ki, postane müdürünün gazeteye ilan verdiği tarihler arasında Poe Philadelphia’da değildi. Muddy’nin kendisine bir cevap yazması konusunda ne kadar ısrar ettiğini göz önünde bulunduracak olursak, böylesine hasretle beklediği bir mektubu hiç vakit kaybetmeden Philadelphia’daki Merkez Postane’den alması gerekirdi.”

“Bu yüzden de Poe’nun asla Philadelphia’ya varmadığı konusunda elimizde bir kanıt daha var,” diye devam etti Duponte. “Ancak az önce de söylemiş olduğum gibi, Philadelphia’ya gelmeye çalıştığına ve hatta epeyce yaklaştığına inanmak için geçerli nedenlerimiz var.”

“Peki ama gitmeyi deneyip de varamadıysa, ne olmuş olabilir?”

“Size Poe’nun içki alışkanlığından söz etmiştim, hatırlıyor musunuz?”

“Evet. Poe’nun pek çok insandan daha dayanıksız olduğunu, içkiye tahammülü olmadığını söylemişsiniz. Poe’nun tek bir kadeh şarapla allak bullak olabileceği, Poe’nun bir ayyaş *olmadığının*, aksine alkole dayanıksız olduğunun kanıtıydı – Poe’nun ender görülen bir duyarlılığa sahip olduğunu belirtmişsiniz. Pek çok farklı yerde, çok sayıda değişik insan, bunun dostları tarafından uydurulmuş nazik bir bahane olduğunu öne sürdü. Oysa biz, onun tek bir kadehle tamamen kendinden geçip bilincini kolayca kaybedebileceğini biliyorduk. Sizce aynı durum, Philadelphia’ya varmadan önce de mi meydana geldi?” diye sordum.

“Bir an için olanları gözümüzün önüne getirmeye çalışalım. Elimizdeki tüm bilgileri kullanarak, Poe’nun Philadelphia’ya ulaşmak için çaba harcadığı, ancak oraya asla varamadığı sonucunu çıkartık. Esas soru, Poe’nun Baltimore’a nasıl geri döndüğü. Eğer Baron bu kadar derin bir araştırma içine girmiş olsaydı, şöyle bir tahminde bulunurdu: Poe, binmiş olduğu Philadelphia treninde haydutların saldırısına uğramış ve bu haydutlar onu kötü niyetli herhangi bir sebepten ötürü trenden çıkarıp zorla Baltimore’a giden bir *başka trene* bindirmişlerdi. Baron, tıpkı aşk öyküleri yazan romancılar gibi romantik yaklaşımı olan biriydi. Oysa, manuksal olarak hiçbir saldırgan Poe’yu soyduktan sonra onu başka bir trene binmeye zorlamazdı.

“Ancak bu durum, hiçbir kötü niyeti olmayan birinin onu böyle bir şey yapmaya zorlamadığı anlamına gelmiyor. İşin aslı trenlerde çalışan kondüktörler, kurallara uymayan, baygın, hasta, kaçak ya da bunun gibi yolcularla karşılaştıklarında sık sık böyle davranmak zorunda kalırlar. Özellikle de

kalkış –Baltimore– ve varış –Philadelphia– noktalarının her ikisinde de yaşamış olan ve bu güzergâh arasında sıkça seyahat eden, Poe gibi *tanıdık* bir yolcu söz konusu olduğunda.

“Bunun bir *tahminden* öteye gitmediğini düşünüyor olabilirsiniz, Mösyö Clark, ancak bazen olaylara bir anlam kazandırabilmek için elimizde bundan fazlası yoktur. Sürekli olarak mantıktan ve muhakemeden söz edip duruyoruz, işin aslı tahminde bulunabilmek insan zihninin en önemli ve en yıkılmaz güçlerinden bir tanesidir, düşünmekten bile çok daha ilginç bir sanattır çünkü işe hayal gücü de karışır.

“Şimdi Poe’nun bir düşmanıya değil de, bir tanıdığıyla karşılaşmış olduğunu varsayalım; ve Poe’yu yalnızca *tanıyan* onunla fazla samimiyeti olmayan bu kişinin, ona trenin yemek vagonunda ya da ilk duraktaki barda bir içki ısmarlamış olabileceğini düşünelim. Belki de Poe yeni çıkaracağı dergiye biraz daha fazla para toplayabilmek umuduyla bu daveti kabul etmiş ve onunla karşılıklı *bir tek* atmaya karar vermişti. Tanıdığı, Poe’nun içki konusundaki hassasiyetini bilmek ya da tahmin etmek zorunda değildi. Belki ikisi çocukluk arkadaşlardı ya da West Point’taki askeri okulda birlikte okumuşlardı ve uzun yılladır görüşmüyorlardı. Belki de arkadaşlıklarını askeri okul öncesine dayanıyordu, Poe’nun kolejde okuduğu yıllara. Belki de, şimdiye dek topladığımız bilgiler arasında ismine rastlamış olduğumuz arkadaşlarından biriydi.”

“Z. Collins Lee!” dedim. “Poe’nun kolejden sınıf arkadaşıydı, şu an eyalet savcısı, Poe’nun cenazesine katılan dördüncü kişi oydu.”

“Mösyö Lee ilginç bir olasılık, özellikle de diğer akraba ve tanıdıklarıyla birlikte Poe’nun cenazesine katıldığını göz önünde bulundurursak. Bir düşünelim bakalım. Dediğinize göre, Poe’nun cenaze töreninde Zangoç Bay Spence’in dışında, topu topu dört kişi vardı.”

“Evet. Dr. Snodgrass, Neilson Poe, Henry Herring ve Bay.Z Collins Lee. Gelenlerin hepsi buydu.”

“Diğer üçünün ortak noktalarını düşünmeye çalışın, Mösyö Clark, elbette ki hepsi Edgar Poe’yu tanıyordu. Ancak bu durum yalnızca Baltimore’daki dört insan için geçerli değildi, ne de olsa Poe burada yıllarca yaşamıştı. Eski öğretmenleri, sevgilileri, arkadaşları, başka akrabaları. Hayır. Bu üçünün arasındaki ortak nokta, hepsinin de bir şekilde Poe’nun *son günlerinde* bir rol oynamaları. Mösyö Herring, Poe’yu buldukları Ryan’s Oteli’nde idi ve sonradan Snodgrass da oraya gelmişti; ve Neilson Poe, kuzeninin durumundan haberdar edilir edilmez hastaneye gelmişti. Cenazenin nerede ve ne zaman yapılacağıyla ilgili gazetede ya da başka bir yerde ilan

çıkarmıştı ve bu üç beyefendi isteselerdi törene çok daha fazla sayıda insanın katılmasını sağlayabilirlerdi.

“Tabii bu durumda ilk aklımıza gelen şey, Z. Collins Lee’nin de tıpkı diğer üç katılımcı gibi, ölümünden kısa süre önce Poe’yu görmüş olduğu, öyle değil mi? Lee varlıklı ve o trende olma ihtimali yüksek biri. Kolejdeki günlerini anmak bahanesiyle, Poe’ya bir içki ısmarlamış olması gayet doğal. Öte yandan Poe, Lee’nin hukuki işlerle ilgilendiğini bildiğinden, dergisi için başlatmış olduğu kampanyaya destek vereceğini düşünmüş olmalı. Eğer tahminlerimiz doğruysa, iki gerçeği ortaya çıkarttık demektir: Hem trendeki olayı, hem de Mösyö Lee’nin bu kadar az kişinin katılmış olduğu bir cenazede bulunma nedenini. Devam edecek olursak, karşılıklı içkilerini yudumladıkları sırada, Poe’nun aşırı hassasiyeti ortaya çıkmaya başlamış olmalı. Dostunuz Mösyö Benson’ın da üyesi olduğu Richmond’daki içki karşıtı dernektekiler bu düşünceyi kabullenmediğinden, araştırmalarını tamamlamayı başaramamışlardı. Poe’nun bir kadehle sarhoş olması onlara aykırı geliyordu, bir fıçı dolusu alkolü midesine indirdiğine inanmak istiyorlardı. Anlayacağınız, Mösyö Benson sizden bir şeyler gizlemiş olabilir. Poe’nun ölümünden hemen sonra Baltimore’a geldiğinde, bu olayı keşfetmiş olduğu konusunda hiç şüphem yok.”

“Durun bir dakika! Trendeki içkiye dönelim,” dedim öfkeyle. “İster Bay Collins Lee, ister bir başkası olsun, Poe’nun bu duruma düşmüş olduğunu gören arkadaşları onunla hiç mi meşgul olmamıştır sizce?”

“Eğer şimdiye kadar düşündüklerimiz doğruysa, bu arkadaşları Poe’nun içkiye nasıl tepki verdiği konusunda habersizdi ve eğer Poe onu utandıracak davranışlarda bulunmuşsa, arkadaşları kendi itibarını zedelememek için, hiçbir şey olmamış gibi yanından çekip gitmiş olabilir. Poe böyle bir olay sonrası kendini terk edilmiş hissetse de, onu yakından tanımayan biri bunun farkına bile varamazdı. Z. Collins Lee gibi meşgul bir hukuk adamı ancak birkaç gün sonra, avukat arkadaşları Neilson Poe’nun kuzeninin başına gelenleri anlatmasından olayı ayrıntılarıyla öğrenmiş olabilir. Şairin Baltimore’daki hastanede, Dr. Moran ona arkadaşlarını buraya çağırmasını önerdiğinde, nasıl tepki verdiğini düşünün.”

“Arkadaşları benim için yapacakları en iyi şey, bir tabanca alıp beynimi havaya uçurmak olur!”

“Evet! Anlaşılan bir arkadaşları ona son anda kazık atmıştı, Mösyö Clark. Artık sebebini tahmin edebiliriz, değil mi? Sizce de yazarın son anlarında hissettiği bu duygular, yaşamının son günlerinde almış olduğu darbelerden kaynaklanmıyor mu? Dr. Brooks’un evini aramak için yola çıkıp kendini bir

anda sokakta buluyor. Trende eski bir arkadaşıyla karşılaşılıyor, ama o da kendisini yüzüstü bırakıyor. Ryan's'tayken arkadaşı Dr. Snodgrass'tan söz ediyor, oysa Snodgrass geldiğinde, Poe'ya ayyaş bir ahmak muamelesi yapıyor. Akrabası Henry Herring Ryan'a geliyor ama onu kendi evine götüreceğine, hastaneye yatırılmasının daha uygun olacağına karar veriyor.

“Sizce içki karşıtı basının dediklerine inanmamız mı gerekir, sizce Poe o haldeyken, bütün tanıklarının arasında *Dr. Snodgrass*'ı mı çağırmıştı? Mösyö Poe'nun hayatı boyunca içki sorunları olduğunu ve bunu itiraf ettiğini yadsıyamayız, ayrıca bu dertten kurtulmak için bir reform sürecine girmiş olduğunu da kabullenmemiz gerekir. Eskiden çok içtiği ve şu an alkol sorunundan kurtulmaya çalıştığını göz önüne alarak, Snodgrass'ın, Ryan's'tayken Mösyö Walker'a söylemiş olduklarını doğru bir biçimde yorumlayabiliriz – bu sözcükleri doğru gözlüklerimizi *takarak okumalıyız*. Eğer Poe aşırı alkollü olsaydı, eğer vermiş olduğu sözden dönmüş olsaydı, bu durumda en son *çağırma* isteyeceği kişi Snodgrass gibi bir alkol karşıtı hareketin lideri olurdu. Üstelik Poe, Mösyö Walker'ın *Sun* gazetesindeki haberlere içtenlikle inandığını, Ryan's'ta konuşulduğu sırada duymuş olabirdi ve Walker'ın onu bu halde görmesi onu *rahatsız* ediyordu. Ve yine üstelik, Poe onun içki sorunu yüzünden, adayı John Watchman'ı reddetmek zorunda kaldığını ve her politikacı gibi bu durumu telafi etmeye çalıştığını da son günlerde gazetelerde okumuştuk. Yo, Poe *Snodgrass*'ın ismini, Walker'a bir mesaj olarak, ona, ‘Kendimi alkole vermedim; işin aslı o kadar az içki tükettim ki, şu an alkol karşıtı birini bile yardımına *çağırarak* kadar kendime güveniyorum, hatta isterseniz sizin şu gazete yazarlarını bile buna *ikna* edebilirim,’ demek istemişçesine vermişti.”

Duponte konuşmasına devam etti: “Trene dönelim isterseniz. Poe arkadaşından ayrıldı – arkadaşı büyük olasılıkla kendisinden önceki bir istasyonda indi ya da başka bir vagona geçti. Onu bu halde gören kondüktör, Poe'nun rahatsızlandığını düşündü, olayın *nasıl* olduğunu bilmiyordu elbette. Nedense kondüktör Poe'nun Baltimore'da yaşadığını düşündü ya da belki Poe kendisine, buna benzer bir imada bulunmuştu. Hasta yolcuya bir iyilikte bulunmak isteyen kondüktör, Poe'yu durdukları ilk istasyonda, büyük olasılıkla Havre de Grace'ta aksi istikamete gitmekte olan bir trene bindirdi.

“Bu şekilde düşününce, hastanedeki olaylar bize daha mantıklıymış gibi gelebilir. Poe, hastanedeki doktora Baltimore'a *nasıl* ya da *ne amaçla* geldiğini bilmediğini söylemişti – nedenlerini bir türlü açıklamıyordu. Bunun nedeni aşırı derecede alkol tükettiği için değildi. Ya da Baron'un dediği gibi

siyasi fanatiklerin kendisine vermiş oldukları uyuşturucu maddelerden kaynaklanmıyordu. Bunun tek nedeni, Poe'nun son hatırladığı şeyin, trende olduğuydu ve bu yüzden de Baltimore'a ikinci kez nasıl dönmüş olduğunu kesinlikle *çıkartamıyordu*. Bakın bu şekilde, içki karşıtı basın Poe hakkında yazmış olduklarının yanlış olduğunu kanıtladık, Baron'un siyasi bir kulupte *kaçırılmış* olduğuna dair uydurduğu iddiasının da öyle."

İçki karşıtı basının dediklerini yalanladığımı anlamıştım, ama bunun Baron'un savıyla ne ilgisi olduğunu pek anlayamamıştım. Soruyu Dupont'e yöneltmeye karar verdim.

"Baron'un konuyla ilgili vardığı sonucu hatırlıyor musunuz, Bay Clark, hani şu defterinize yazmış olduğunuzu?"

Hatırlıyordum.

Merkezlerini, Ryan'ın karşısındaki Vigilant İtfaiye Teşkilatı'ndan idare eden Dördüncü Bölge Cumhuriyetçi Parti'nin politik düzenbazları, biçare şairi, diğer talihsizlerle –serseriler, yabancılar, boş gezenler (Amerikalıların dediği gibi) ve ecnebler– birlikte bir mahzene tıktılar. Bu durum, çok ünlü bir yazar olan Poe'nun, bu birkaç gün zarfında neden hiç kimse tarafından görülmediğini açıklıyor.

"Biraz düşününce, Baron'un nasıl bir mantık hatası yaptığını fark ediyor musunuz? Baron'un eylemleri ve basınla yakın ilişkisi, Poe'nun ölümünden sonra, kendisiyle ilgili yazılmış olan biyografi ve makalelerin geniş halk kitleleri tarafından okunmasına, ölümünün incelenmeye başlanmasına ve bu sayede insanlar tarafından daha yakından *tanınmasına* yol açtı. Ancak bundan önce, yani Poe henüz hayattayken, onu yalnızca edebiyat dünyasındaki meslektaşları ile gündüzleri sokaklarda dolaşmak yerine, günlerini kütüphanelerin okuma odalarında ya da yazıhanelerde geçiren hevesli okurlar *tanırdı*. Bu yüzden, Poe'nun ölümünden önceki günlerde kimsecikler tarafından görülmemiş olması hiçbir anlam ifade etmiyor. Üstelik Baltimore'u sadece ziyarete gelmiş ve bu konudan hiç kimseye söz etmemiş olduğu için, insanlar onunla sokakta karşılaşabileceklerini ummuyorlardı. İnsan zihni böyle işler aslında, birini görmeyi ummadığınız anda karşılaşılırsanız, bu onu *tanıma olanağınızı büyük ölçüde azaltır*. Başınıza gelmiştir, hiç ummadığınız bir ortamda bir arkadaşınızla karşılaştığınızda, onun kim olduğunu zihninizde canlandırmanız, her zamankinden daha uzun sürer. İşin aslı samimiyet dereceniz de bu süreci olumsuz yönde etkileyebilir. Eğer fazla bir samimiyetiniz yoksa, karşınızdaki kişi sokakta gördüğünüz bir *yabancıdan* farksızdır sizin için.

"Bu hataya çoğu zaman gazeteler de düşer, Mösyö Clark. *New York Herald*'ı tekrar gözden geçirseniz, ne demek istediğimi anlarsınız."

O gün mahkeme salonunda okumayı düşündüğüm ifademi yazmış olduğum not defterimi açtım. Poe'nun öldüğü hafta, Baltimore'daki muhabirlerden biri tarafından yazılmış olan haberde şöyle diyordu:

Geçtiğimiz çarşamba, seçim günü, Dördüncü Bölge'nin seçim sandığının yakınlarında, oldukça kötü bir durumda ve cinnet geçirir halde bulundu. Orada bulunan bazı vatandaşların kendisini tanıması sayesinde, bir faytona bindirilip tedavi altına alındığı Washington Hastanesi'ne götürüldü.

"Hatayı fark ettiniz, değil mi? Baltimorelu muhabir gerçekleri olduğu gibi aktarmaya gayret ediyor. Burada, Poe'nun faytona başkanı tarafından *yerleştirildiği*, ama hiç kimsenin kendisine hastaneye kadar refakat etmediği gayet açıkça anlaşılıyor. Diğer yandan Poe'nun vatandaşlar tarafından teşhis edilmediğini de biliyoruz. Bu bize, görgü tanıkları tarafından ilk elden bildirildi."

"Walker'ın Dr. Snodgrass'a yazmış olduğu ve Snodgrass'ın kâğıtları arasında bulmuş olduğumuz nottan mı söz ediyorsunuz?"

"Aynen. Walker 'Sayın Bayım, Burada üzerinde çok yıpranmış giysiler olan bir adam var, Ryan's'ta, 4. Bölge'nin seçim sandığında. Adamın ismi Edgar A. Poe, ve büyük bir sıkıntı içindeymiş gibi görünüyor,' diye yazmıştı. Yani Walker'a göre o yalnızca bir 'adam'dı; ancak etraftan, biraz bilgi topladıktan sonra, Snodgrass'a zor durumda olan kişinin kim olduğunu söyleyebiliyor. Aslında, Walker'ın yazdıklarından anlaşıldığı kadarıyla, karşındaki insanın Edgar A. Poe olduğu konusunda şüpheleri var, başka biri de olabilir! Ondan sanki takma bir isimmiş gibi bahsediyor. Aslında yazması gereken, 'Edgar A. Poe burada ve büyük bir sıkıntı içindeymiş gibi görünüyor,' olmalıydı, değil mi?"

Dupont'e isteği üzerine, Baron'un Poe'nun son günleri hakkında yazmış olduklarını okumayı sürdürdüm.

"Büyük olasılıkla bu vicdansızlar Poe'yu çeşitli uyuşturucularla sersemletmişlerdi. Seçim günü geldiğinde, onu yanlarına alıp değişik seçim sandıklarına götürdüler. Onu her sandıkta, kendi adayları için oy vermeye zorladılar ve yaptıkları maskaralığın daha gerçekçi görünmesi için, saire her defasında farklı kıyafetler giydirdiler. Bu da, onu neden üzerine hiç uymayan, pejmürde giysiler içinde bulduklarını açıklıyor. Öte yandan sahtekârlar, hintkâşından yapılmış şık bastonunu yanına almasına izin vermişlerdi, öyle güçsüz görünüyordu ki ancak ona yaslanarak dengede durabileceğinin farkındaydılar..."

Okuduklarını dinleyen Duponte, sesine yansıyan hoşnut bir ifadeyle, Baron'un Poe'nun kıyafetlerine ve bulunduğu yere fazlasıyla odaklanmış olduğuna ve bu yüzden de mantığını kullanarak kıyafetlerinin ve konumunun ardındaki gerçeği ortaya çıkarmakta zorluk çektiğine değindi.

"Evsiz barksız halde, ailesinin daha önce yaşamış olduğu, bazı aile fertlerinin hâlâ yaşadıkları ve bir zamanlar *yuvası olan* bu şehirde –Z. Collins Lee ya da bir başka arkadaşıyla yaşadığı olayı da göz önüne alırsak– kendini yapayalnız hissetmiş olmalıydı. Kalacak bir yeri olmadığı için sağanak yağmurun altında yürüyerek kendine bir yer aramaya başladı ve sırlıslıklı olan giysileri yüzünden bir sürü hastalığa yakalanma riski arttı. Buna benzer bir olay sizin de başınızdan geçti. Giysiler ıslandıklarında kullanılmaz hale gelirler ve insanlar, 'Paltom mahvoldu, onu bir daha giyemem,' derler. Oysa giysilerin bu 'mahvolma' durumunda, kullanılmama süreçleri geçicidir. Poe ıslak giysilerini yenileriyle takas etmeye karar verdiğinde, kendisine verilen giysiler *bedenine kesinlikle uygun değildi*. Tüm bunlar Ryan's'ın yakınlarında oldu. Poe'yu buldukları zaman, üzerindeki giysilerle ilgili anlatılanların çoğu, ne kadar pejmürde olduklarıyla ilgiliydi, hiçbir anlatımda onların *ıslanmış* olduklarından söz edilmiyordu. Poe'nun, içinde bir kılıç barındıran, pahalı bastonunu satmadığını ya da takas etmediğini biliyoruz – içinde bulunduğu bu kötü durumda bile bu bastonun kendisine ait olmadığını hatırlamış olmalıydı. Onu sahibine iade etmesi gerekiyordu, yani Richmond'da yaşayan Dr. Carter'a. Arkadaşının bastonunu bağına bastırmasının nedeni şiddet korkusu değil, onur meselesiydi.

"Poe'nun Ryan's Oteli'ndeki hali aklımıza gelince, Baron'un Herring ailesi ile –George ve Henry– ilgili kuşkuları bizi düşündürüyor. Baron'un düşündüğü gibi araştırmamızı ve yan olayları derinden etkileyecek bir konu değil aslında. Poe'nun durumunu gören Dr. Snodgrass, yakın çevrede yaşayan akrabalarına haber göndermeden önce, onu Ryan's'taki odalardan birine yerleştirdiğini söylemişti. Ancak Snodgrass bunu yapmaya vakit bile bulamadan, Henry Herring merdivenlerin başında belirmişti – Snodgrass daha haber bile göndermeden önce. Poe'nun sağlığı ve kendi özel sorunlarıyla başı dertte olan Snodgrass, bu konuyu fazla önemsememiş görünüyordu. Ama şu an biliyoruz.

"Henry'nin amcası George Herring, Ryan's Oteli'nin daimi müşterileri olan ve seçimlerden iki gün önce burada toplanan Dördüncü Bölge Cumhuriyetçi Parti'nin başkanı olarak seçilmişti. Elbette ki Baron, George Herring'in, Poe'yu bulmuş oldukları seçim gününde de burada olacağını düşünmüştü. Akıllıca bir düşünce tarzı. Öte yandan Baron, Edgar Poe'nun

içkiye karşı hassasiyetini bilen Henry ve George Herring'in onu sandık sandık gezdirip oy kullandırttıklarını söylemişti.”

“Yine de Henry ve George Herring'in, Dr. Snodgrass Poe'nun hiçbir akrabasına haber veremeden, Ryan Otel'i'nde bir anda belirmeleri, bana çok büyük bir tesadüfmüş gibi geliyor, Mösyö Dupontel!”

“Burada tek bir tesadüf var, Mösyö Clark, ve o da öylesine olabilecek bir tesadüf ki göze bile batmıyor. Bu tesadüf George Herring'in, Poe'yu bulmuş oldukları yerde olması. George Herring'in orada olma nedeni Ryan's Otel'i'nin o gün Dördüncü Bölge Cumhuriyetçilerinin seçim sandığı olarak kullanmış olması. Orada olması gayet doğal. Poe'nun orada bulunma sebebine biraz sonra değineceğim. Henry Herring, Poe'nun yıllar önce ölmüş olan karısı nedeniyle kuzeniydi; ve karısının ölümünden kısa süre sonra, Poe'nun Mösyö Henry'yi 'karaktersiz biri' olarak nitelendirmesine yol açan bir başka evlilik yapmıştı. Genel olarak konuşmak gerekirse, Poe üç işin bir arada gerçekleştirildiği kalabalık bir ortamda –bir otel, bir mey-hane ve bir seçim sandığı– *eski* kuzeninin amcasıyla birlikteydi. Bence bu olay, Baron'un sözünü ettiği kadar büyük bir tesadüf değil.

“Sonuçta Baron, George Herring'in Poe'yu seçim oyununun bir parçası olarak kullandığını, çünkü Mösyö George'un, onun içkiye karşı ne kadar tahammülsüz olduğunu bildiğine değiniyor. Çok kötü niyetli bir düşünce! Eğer Mösyö George, Poe'nun içki konusundaki hassasiyetini bilseydi, onu kesinlikle sandık sandık dolaştırma riskini göze almazdı, böyle bir iş ancak alkole dayanıklı insanlar içindi!

“İsterseniz Baron'un seçim dolaplarıyla ilgili düşüncelerini bir kenara bırakıp sözde tesadüflerimize dönelim. Poe ile bir tanışıklığı olan ve onu o halde gören George Herring'in, Mösyö Henry Herring'e haber gönderip onu Ryan's'a çağırması gayet doğaldı. Bu da Henry Herring'in, Snodgrass kendisine haber göndermeden önce bu üç-amaçlı yerde aniden ortaya çıkışının nedenini gayet güzel açıklıyor.

“Şimdi gelelim, Poe'nun hastaneye gönderilmesi olayına. Snodgrass ona otelin kiralık odalar bölümünde bir oda tutmayı önerdi. George Herring, Cumhuriyetçi Parti başkanı olarak itibarına bir leke sürdürmemek ve sonradan Baron'un kendisine getirdiği türde ithamlara maruz kalmamak adına, Poe'nun bu haldeyken Ryan's Otel'i'nde kalmasını istemedi. Henry Herring, Baron'un belirttiği gibi, Poe'nun yakın dostu değildi ve geçmiş yıllarda Mösyö Henry'nin kızıyla aralarında geçen olaydan sonra Poe'yu evine almak istememişti. Snodgrass, Ryan's'ta Poe'nun bir mi yoksa iki mi akrabası olduğunu tam olarak hatırlayamıyordu – bunun nedeni Henry ile

George'un yanında duruyor olmalıydı. Sonra Poe hastaneye gönderildi ve Neilson Poe'ya haber verildi."

"Peki Mösyö Duponte, eğer bu işin içine hile karışmamışsa, eğer Herringler hiçbir şey yapmamışlarsa, neden Henry Herring ya da her ikisinin de kuzeni olan Neilson Poe bu konu hakkında konuşmak ya da polise ifade vermek istemedi?"

"Aslında bu soruyu sorarak, kendi yanıtınızı kendiniz verdiniz, Mösyö Clark. Hiçbir şey yapmadıkları için, kayda değmeyecek kadar ufak bir şey bile yapmadıkları için dikkatleri bu konuya çekmek istemediler. Düşünün bir kere. Önce George, arkasından da Henry Herring, Dr. Snodgrass'tan önce oradaydılar ve hiçbir şey yapmadılar. Bir şey yapmaya karar verdiklerinde ise, Poe'yu bir faytona bindirip tek başına hastaneye gönderdiler. Dr. Moran'dan duymuş olduğunuz gibi, arabacıya para vermeyi bile unuttular. Poe'nun aşırı içki içip kendinden geçmiş olduğuna kanaat getirdiler ve hiç kuşkusuz bunu, doktora verilmek üzere arabacıya teslim ettikleri notta da belirttiler. Bu yüzden de hastanede edebiyatçıya uygulanan tedavi, mustarip olduğu diğer rahatsızlıkları iyileştirmek yerine, onu içinde bulunduğunu zannettikleri alkol komasından kurtarmaya yönelikti. Neilson Poe hastaneye geldi, ama onu görmesine bile izin verilmedi.

"Bu öykü, Neilson Poe gibi aile şerefine ve ismine çok değer veren bir insan için kesinlikle bir gurur kaynağı değil. Bu olay ayrıca, neden daha kalabalık bir cenaze töreni yapılmak istenmediğini de açıklıyor. Dikkatleri, Edgar Poe'nun son günlerinde yaşadıklarına Henry Herring ile Neilson Poe hakkında sarf etmiş olduğu acı sözlerine çekmek istememişlerdi. Dr. Snodgrass'ın şiirinde belirttiği gibi, içlerinde bir 'utanç' vardı. Bazen insanların bir davranışlarına neden olan sebebi, yaptıklarından değil, yapmayı ihmal ettikleri ya da akıllarına gelmeyen şeylerden ortaya çıkarabilirsiniz."

"Ama yine de," diye devam etti Duponte, "Baron, Poe'nun orada, o seçim gününde şansa bulunduğunu söylediğinde pek de haksız sayılmazdı. Baron işin sebep-sonuç ilişkisini bulmaya çalışıyordu; oysa, bizim aramız gereken sebep-sebep ilişkisi. Bana Baltimore'un seçim günlerinde nasıl olduğunu tarif edebilir misiniz, Mösyö?"

"Biraz karmaşık," diye itiraf ettim, "kimisi zaman da çılgın. Bazı mahalleler tehlikelidir. Yani, bu Poe'nun kaçırıldığı anlarına mı geliyor sizce?"

"Tabii ki hayır. Baron gibi her olayı şiddet ile bağdaştıran insanların sürekli olarak düştükleri hata, şiddetin bir anlamı ve mantığı olduğunu düşünmeleridir, oysa şiddet bunlardan hiçbirine sahip değildir. Yine de dış

olayların neden olduğu *ikincil* etkenleri gözardı etmememiz gerekir. Mösyö Poe'yu düşünün. Kötü havaya maruz kalmış, Philadelphia'ya gidip gerekli parayı alamamış, sağlığı bozulmuş ve bir kadeh içkiyle zihni allak bullak olmuştu ve sağlığı bozulan her savunmasız insan gibi, korku ve telaşa kapılmıştı.

“Şimdi sizden rica etsem, Paris'ten döndükten kısa süre sonra toplama-ya devam ettiğiniz yerel gazeteleri masanın üzerine koyar mısınız?”

* * *

Duponte'un eline almış olduğu ilk kupür, 4 Ekim tarihli –seçimden bir gün sonra– Baltimore *Sun* gazetesinden kesilmişti. Seçimlerle ilgili olarak verilen haberde, *hiç bir heyecan yaşanmadığı, seçim sandıklarında ya da başka bir yerde herhangi bir karışıklık meydana gelmediği* yazıyordu.

Aynı güne ait bir başka kupürde ise şu sözlere yer verilmişti:

Dün öğleden sonra, Lexington Pazarı'nın civarlarında aşırı alkol almış olduğu tespit edilen bir adam bulundu. Adam, yaklaşık bir saat boyunca yanından geçen insanlara saldırgan davranışlarda bulundu, neyse ki yoldan geçenlerden hiçbiri ona karşılık vermeyecek ya da onu 'haklamayacak' kadar iyi huylu çıktı. Birkaçının yüzüne yumruklar savurdu, ama aşırı alkolün etkisiyle bu şekilde davrandığına kanaat getirmiş olmalı. Adam daha sonra bir meyhaneye, oradan da bir sığınma evine gitti (ancak akşam yemeği saati olduğu için kapalıydı), belki de adalete sığınmak istiyordu.

Ve son olarak da, aynı öğleden sonra bildirilen bir haber:

Saldırı. Çarşamba akşamı, içlerinde *Columbia* buharlı gemisinin mühendisi Bay Martin Rudolph'un da bulunduğu dört kişiyi taşıyan bir araba, Lombard ile High caddelerinin köşesinden dönüp ilerlediği sırada kim olduğu belirlenemeyen biri tarafından saldırıya uğradı. Saldırgan Bay R.'un kafasına büyük bir taş fırlattı. Neyse ki kazada ağır yaralanan kimse olmadı.

“İlk makale,” dedi Duponte, “şehrin hiçbir yerinde bir *karışıklık* yaşanmadığını iddia ediyor. Oysa iki farklı örnekte, seçim günü bazı karışıklıklar yaşandığını görüyoruz. Görüyor musunuz, en ciddi gazetelerde bile, iki

farklı sütunda iki farklı haber verilebiliyor, bu yüzden asla bir makaleye bağlı kalmamamız, gazetenin tamamını okumamız gerekiyor. Büyük olasılıkla muhabir, hiçbir karışıklık olmadığını polislerden öğrenmiştir. Avrupalı polisler bütün suçluların orada olduklarını bilmelerini isterler; Amerikalı polislerse insanların etrafta suçlu olmadığına inanmalarını.

“Gelin isterseniz, sözü edilen bu iki farklı saldırı vakasını inceleyelim. İlkinde, yoldan geçenlerin *yüzlerine* yumruklar savuran kaba ve çığırkan bir adamımız var, ancak hiç kimse ona engel olmaya kalkışmıyor. Gazeteye makaleyi yazan muhabir, bunun insanların ‘iyi niyetinden’ kaynaklandığını düşünmeyi tercih ediyor, ancak sorarım size kaç insan yüzüne yumruğu yiyince iyi niyetini koruyabilir? Buradan çıkarabileceğimiz sonuç, bu saldırganca davranışların ne yoldan geçenleri ne de güvenlik yetkililerini rahatsız edecek boyutta olmadığı. Demek istediğim bu gibi saldırganlardan o kadar çok sayıda var ki, insanların dikkatini bile çekmemiştir. Tabii bu olay bize, seçim gününde etrafın ne durumda olduğuyla ilgili bir fikir veriyor.

“Gelelim Poe’nun bulunduğu seçim sandığı yakınlarında, Lombard ile High caddelerinin köşesinde meydana gelen olayla ilgili üçüncü habere; bir mühendis ile üç arkadaşını taşıyan faytona yapılan taşlı saldırıyı anlatan bu kupürü bir kez daha okuyun. İçmiş olduğu alkolün, yorgunluğun, hastalığın ve uykusuzluğun etkisiyle, yoldan gelip geçenlere taşlar fırlatan kişinin Poe olduğunu düşünebiliriz. Poe’nun hedef mi, yoksa hedeflenen kişi mi olduğunun, ya da herhangi bir olaya karışıp karışmadığının, bu noktada artık pek önemi yok. Tek bildiğimiz, Poe’nun o gün sokakta gezerken tanık olduğu çılgın karmaşadan çok etkilenerek ve korkuya kapılarak aşırı tepki vermiş olduğu. Seçim sandığı, Baron’un belirlenmiş olduğu gibi Poe’nun karanlık zulüm zindanı değil, sığınağı olmuş olabilirdi. Poe oraya yardım almaya gitmiş, ancak ne yazık ki biraz geç kalmıştı. Böylece, Snodgrass tarafından kurtarıncaya dek, Poe’yu adım adım takip etmiş olduk.”

“Peki ya Poe’nun hastanede söyledikleri,” dedim. “Reynolds’ diye baharmaları, acaba bu haykışları, seçim sandığında görevli olan marangoz Henry Reynolds hakkında bir şey bildiği ya da ona karşı bir sorumluluğu olduğunu mu belirtiyordu?”

Duponte’un yüzünde haylaz bir gülümseme belirdi.

“Siz buna inanıyor musunuz?” diye sordum.

“İnanmamam için hiçbir neden yok, bu da olanaklı Mösyö Clark. Diğerleri, Poe’nun kafasından geçen garip fikirleri tahmin ettiklerini düşüneceklerdir. Onun kadar büyük bir dehaya sahip olmayan birinin bunu başarması imkânsız. Bunun için öykülerini okuyun, şiirlerini okuyun; fevkalâ-

delikle nadirliği bir arada bulacaksınız. Yani Poe'dan başkasının zihni bu şekilde işleyemez. Ancak ölümüne neden olan etkenleri anlayabilmek için, onun içinde sıradan olanı, herhangi birinde sıradan olanı, tüm çevresinde sıradan olup da onun dehasıyla çarpışanı kabullenmeniz gerekir. Yanıtlar bunlardır.

“Poe'nun, yattığı hastane yatağında, saatler boyunca ‘Reynolds’ diye bağırıp durmuş olması, önem *vermememiz* gereken konulardan biri, amacımız nasıl öldüğünü araştırmaksa eğer. Poe'nun kafası şimdiye dek saymış olduğumuz nedenlerden ötürü karmakarıktı. Baron'un ya da diğer gözlemcilerin bu olaya bu denli odaklanmış olmaları, insanların bu gibi durumlarda nasıl davrandıklarını bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Poe'nun kendini ne kadar yalnız hissettiğini anlamamız için çok fazla kafa yormamız gerekmiyor. İşin aslı herhangi birinin ismini haykırabilirdi. Bu en son duymuş olduğu, sizin evinizde ziyaretimize gelen marangozla aynı adı taşıyan birinin ismi de olabilirdi, yıllar öncesine ait ölümcül bir olayın faili, şu an ağza alınması bile gereksiz ya da tehlikeli birinin ismi belki de.* Büyük olasılıkla bu çağrının çok eskiye dayanan bir geçmişi vardı, ancak bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Poe, kendini kapana kısılmış hissediyordu ve içinde bulunduğu delikten kurtulmaya çalışıyordu. Kurtulmaya çalıştığı şey aslında kendisini bekleyen ölüm değildi, onun esas kurtulmak istediği yaşadığı hayatı.

“Artık anlıyorsunuz. Richmond'dan gelen gemiden indiği günden beri tüm yaptığı, Baltimore'dan kaçmaya çalışmaktı – yuvasızlıktan. Bu şehir *bir zamanlar* onun yuvasıydı, babasının ve büyükbabasının topraklarıydı, karısının ve Muddy, yani anne (İng. Mother) diye çağırıldığı sevgili kayınvalidesinin doğum yeriydi, ama artık burada bir evi yoktu...

*“Evime vardım – artık evim olmayan yere –
Çünkü onu yuva yapan herkes gitmiş.”*

Duponte farkında bile olmadan, Poe'nun dizelerini ezbere okumaya devam etmeye hazırdı, ama kendine engel engel oldu. “Yo, burada bir yuvası yoktu. Onlara burada olduğunu bile haber vermeyecek kadar güvenmediği ve ölümünün ardından söyleyecek bir şey bulamadıkları için şüpheli bir görüntü sergileyen birkaç akrabasının yaşadığı bu Baltimore'da değil. Karısının

* Duponte'a, Poe'nun içinde bulunduğu hastalıklı zihinsel durumu bana bütün ayrıntılarıyla izah etmesi için yalvardım; bunu asla yayınlamamam şartıyla anlatmayı kabul etti. Günün birinde Duponte'un bana bu konuda anlattıklarını başkalarına aktarabilirsem, bu [bir kitaptan] çok daha özel bir ortamda olmalı.

ölmüş ve defnedilmiş olduğu ve temelli taşınmayı düşündüğü New York'ta da bir evi yoktu; çocukluk aşkıyla evlenmeyi planladığı yer olan ve bir süre önce kaybettiği annesi ve üvey ailesinin anılarını depreştiren Richmond'da da öyle. Bir zamanlar yaşayıp şiirlerini yazdığı ve eline ulaşmayacağı korkusuyla mektuplarını sahte bir isimle almayı planladığı, trene binip asla ulaşmadığı Philadelphia da onun evi sayılmazdı.

“Poe'nun yaşamının son evresindeki eylemlerinin haritasını artık rahatça görebiliyorsunuzdur – Richmond'dan New York'a, Baltimore'dan da Philadelphia'ya gitmeye çalışmasını – bu dört şehrin de daha önce yaşamış olduğu yerler olması ve aralarında sürekli olarak seyahat etmesi önemli bir ayrıntı. O hastane odasında, yatağının çevresinde Reynolds isminde yirmi kişi olsaydı bile, Poe'nun Reynolds'ı oradan çok uzaklarda, *orada olmanın özlemine çektiği* bir yerde – hastalık ya da ölümle ilgili değil – olurdu. Bu isim bize Poe'nun ölümüyle ilgili hiçbir şey ifade etmiyor, anlayacağınız bu sır Poe ile birlikte sonsuzluğa gömüldü. Bu açıdan, diğer bütün ayrıntılardan daha önemli ve daha gizliymiş gibi görünüyor.”

* * *

Celseye ara verildikten kırk dakika kadar sonra, mahkeme salonunun kapılarının içeriden kilitlenmiş olduğunu fark ettiklerinde bir kargaşa daha yaşandı. Sonradan, yargıca karşı böyle bir davranışta bulunduğum için bana deli gözüyle baktıkları konuşuldu, yargıç çok hiddetlenmişti. Ancak dışarıdan kapılara sertçe vurulmaya başlandığında, ben Duponte ile konuşmamı tamamlamamıştım henüz. Araştırmacı dostum bana konu ile ilgili tüm bu ayrıntılı bilgileri verdikten sonra, kapıya doğru dönerek, konuşmasına devam etti.

“Bunları mahkemede anlatabilirsiniz,” dedi. “Yani tüm bu konuştuğlarımızı. Servetinizden olmayacaksınız; Glen Eliza'yı elinizden alamayacaklar. Salondaki bazı avanaklar, anlattıklarınızın tamamını anlamayacaklar tabii, ama işe yarayacaktır.”

“Bunların kendi düşüncelerim olduğunu iddia edecek kadar iyi bir oyuncu değilim, ne de Baron'un fikirleri olduğunu söyleyecek kadar iyi bir pazarlamacı. Eğer bunları anlatacaksam, onlara sizden söz etmem gerekir Mösyö, dehanızı bu insanlarla paylaşmalıyım. Ancak böyle bir şey yaparsam, dikkatleri yeniden üzerinize çekmiş olurum. Eğer sizi bulurlarsa...”

“Onlara her şeyi anlatabilirsiniz,” diye sözümü kesti Duponte. Nasıl bir riske atıldığını anladığını ve buna izin verdiğini belli etmek istemişçesine başını yavaşça salladı.

“Mösyö Duponte,” dedim minnetle.

Mahkeme salonun kapısının üzerindeki küçük pencerelere yapışmış insanların yüzlerine ve şikâyetler haykıran ağızlarına baktım. Dışarıda bekleyen güruh, kapıların açılmasını istiyordu. Gördüklerim beni büyülemiş gibiydi. kapılar açıldığında, içeri doluşan kalabalığın içinde Duponte’u gözden kaybettim. Peter üzerime doğru gelip beni kenara çekti.

“Neydi bütün... yanındaki adam kimdi?” diye sordu.

Cevap vermedim.

“Oydu. Auguste Duponte’u, değil mi?” diye sordu.

Olmadığını söyledim, ama pek ikna edici değildim.

“Oydu, Quentin!” dedi Peter adeta haykırarak. “Sana söyledi, demek! Poe’nun ölümüyle ilgili açığa çıkarmaya çalıştığın gizemi sana anlattı mı? Ve seni tüm sorunlarından kurtaracak olan gerçekleri? Bu bir mucize!”

Başımı salladım. Ben tanık sandalyesine doğru ilerlerken, Peter hâlâ gülümsüyordu. Celseye ara vermek zorunda kaldığı için özür dileyen ve dışarıdaki şiddet olayının kontrol altına alındığını bildiren yargıç, ifademe kaldığım yerden devam etmemi söyledi.

“Hayır,” diye fısıldadım.

“Anlayamadım, Bay Clark?” dedi yargıç. “İfadenizin geri kalanını dinlememiz gerekiyor. Lütfen yüksek sesle konuşun!”

Ayağa kalktım. Yargıç gözlerini öfkeyle kırıştırmaya başladı. Salondakiler aralarında fısıldaştılar. Peter’in gülümsemesi yüzünde dondu. Gözlerini kapadı ve neler olduğunu fark edip başını ellerinin arasına aldı.

Kalabalığın arasından büyük halama baktım. Peter yerime oturmam için bana çılgınca hareketler yapmaya başladı. Başımı büyük halama doğru çevirdim. “Anne babamın hatırası bana aittir, Glen Eliza ve tüm içindekilerse, taşıdığım soyada. Tüm bunlar için mücadele edeceğim, büyük hala, her ne kadar kazanamayacak olsam da. Elimden geldiğince mutlu bir şekilde yaşayacağım ve gerekirse de yoksulluk içinde öleceğim. Ne sen, ne de Fort McHenry beni pes ettirebileceksiniz. Bir süre önce Edgar Poe adında biri Baltimore’da öldü ve belki de hepimizden daha iyi hayallere sahip biri olduğu için, onu harcamak istedik – ondan geriye hiçbir şey kalmayınca dek harcamak. Ama artık onu hiç kimse harcamayacak. Ve,” hazır herkesin önündeyken bunu da açıklayabileceğimi düşündüm, “yanın güneş batarken,

Glen Eliza'nın aşağısındaki vadide Bayan Hattie Blum ile evlenip mutlu olacağım, bütün Baltimore davetlimizdir! Ve her şey yolunda gidecek.”

Hattie'nin ablalarından birinin bayılıp yere düştüğünü duyar gibi oldum. Halasının koruyucu kolları arasında kıpırdamadan duran Hattie, kendini kurtarıp bana doğru koştu. Peter, Blum ailesini açıklamalarıyla telkin etmeye çalıştı.

“Ne yaptınız siz?” diye fısıldadı Hattie öfkeyle. İzleyicilerin sesi giderek yükselmmişti, yargıç onları sessizliğe davet etti.

“Büyük halamın haklı olduğunu kanıtlamaya çalıştım belki de,” dedim. “Aileniz bize hiçbir şey vermeyecek ve zaten bir sürü borcum var. Elimde olan her şeyi kaybedebilirim, Hattie!”

“Hayır. Haklı olduğumu kanıtladınız. Babanız bugün sizinle gurur duyardı – siz ailenize yaraşır birisiniz, Quentin.” Hattie yanağıma bir öpücük kondurup hızla ailesinin yanına döndü.

Peter beni kolumdan yakaladı. “Ne demek oluyor bu?”

“Nerede o?” diye sordum. “Duponté’un nereye gittiğini gördün mü?”

“Quentin! Neden o Fransız’ın sana söylediklerini tekrar etmekle yetinmedin? Neden mahkemedekilere ortaya çıkarmış olduğun gerçeklerden söz etmedin?”

“Bunu neden yapayım ki, Peter?” diye sordum. “Kendimi kurtarmak için mi? Hayır, bunu yapmamı bekliyorlar zaten ve kendilerinden farklı olduğum için beni küçük görüyorlar. Yo, bunu yapacağımı sanmıyorum. Onlara duymak istediklerini söylemeyeceğim, bu tarih şimdilik açıklanmamış bir gerçek olarak kalacak. Bugün, bildiklerimi anlatacağım tek bir kişi var Peter, o da Hattie. Her zaman olduğu gibi, beni bugün de anlayabileceğini ümit ediyorum.”

“Quentin, Quentin! Aklını başına topl!”

Poe'nun ölümüyle ilgili bildiklerimi mahkemedekilerle paylaşmadım, ne o gün, ne de bir başka gün. Onun yerine, Peter ile birlikte çalışarak, onun tabiriyle “amansız” bir avukat oldum ve bana karşı açılan davada en ufak ayrıntıları inceleyerek davayı lehime çevirdim. Ve sonunda kazandım. Akıl sağlığımın yerinde olduğu kanıtlandı. Herkes buna *inanma*sa da, sonuçta önemli olan davayı kazanmış olmamdı.

Keskin zekâm ve çabuk kavrama yeteneğimle ilgili söylentiler hızla yayıldı. Bir süre sonra Peter'in ortağı olarak yeniden iş hayatına atıldım ve krediler, borçlar ve vasiyetler konusunda Baltimore'un en başarılı hukuk firması haline geldik.

Üçüncü ortak olarak, Virginialı oldukça çalışkan bir avukatı aramıza aldık ve kısa süre sonra Peter bu genç adamın kız kardeşiyle evlendi.

Her ne kadar polis, Hope Slatter'a yapılan saldırının faili olarak Edwin Hawkins'in peşine düşmediyse de, köle-tüccarının saldırganı tanıdığını gizlice itiraf ettiği konuşuldu. Ancak olaydan birkaç ay sonra, Slatter artık Baltimore'un işleri açısından uygun bir yer olmadığına karar verdi ve Alabama'ya taşındı, böylelikle Edwin Hawkins, güven içinde Baltimore'a dönebildi. Bu arada, gazetedeki işinden olan Edwin, hukuk kitapları okumaya başladı ve şirketimizde birinci-sınıf bir kâtip olarak görev yaptı, altmış yaşında da avukat oldu.

Oraya en son seyahatimden yaklaşık dokuz yıl sonra, Hattie ve Peter Stuart'ın küçük kızı Annie ile birlikte Paris'e gittim. İlk defasındaki gibi sıkı bir takip ya da herhangi bir casusluk olayıyla karşılaşmadım. İşin aslı Paris, Louis-Napoléon'un başkanlığını yaptığı cumhuriyet dönemine kıyasla, yine aynı kişinin idare ettiği bir imparatorluk olarak çok daha *rahat* bir yer haline gelmişti. Cumhuriyetle yönetilen bir ülkeden gelen bir Amerikalı olarak, bu yönetim şeklini değiştirmek isteyen bir adama hiç de sıcak bakmamıştım. Bir imparator olarak, Louis-Napoléon arzu ettiği güce sahipti ve bu yüzden de sürekli olarak gücünü kanıtlama derdinden kurtulmuştu.

Jérôme Napoléon Bonaparte'ın yeni imparatorla yapmış olduğu görüşmeden sonra, Bonaparte ailesinin Baltimore'da yaşayan kanadı ve Madam Elizabeth Bonaparte'ın soyundan gelen herkes, Bonaparte soyadını taşımaya resmen hak kazandı. Ancak imparator, Madam Bonaparte'ın ricasını geri çevirerek, onlara tahta geçme hakkını vermedi. Yıllar sonra Louis-Napoléon öldüğünde, Madam Bonaparte'ın uzun boylu ve yakışıklı iki erkek torunundan hiçbirini Fransa imparatoru olamadı. Madam Bonaparte uzun yıllar Baltimore'da yaşadı ve siyah bonesi ve kırmızı şemsiyesiyle sokaklarda boy gösterdi. Oğlu Bo, ondan önce öldü.

Bu süre içinde Bonjour, Washington'daki küçük Fransız muhitinde çok meşhur oldu ve gerek bağımsızlığı, gerekse nüktedanlığı sayesinde bu çevrenin aranan yüzü haline geldi. Genç bir dul olarak aradığı özgürlüğe Amerika'da kavuşmuştu. Kendini dul sayan (kocası, yaşlı Jérôme Bonaparte hâlâ Fransa'da yaşadığı halde) Madam Bonaparte, yıllar boyunca Matmazel Bonjour'u aşk ilişkileri ve planları konusunda eğitmekten ve cesaretlendirmekten büyük bir keyif aldı, ancak Bonjour Madam Bonaparte'ın dediklerine her zaman kulak vermedi. Bonjour, dönem dönem maddi sıkıntılarla boğuşmak zorunda kalsa da, bir daha evlenmek istemedi. Mösyö Montor sayesinde edindiği bazı arkadaşları onu sanat dünyasıyla tanıştırdı ve romanlar yazmaya başlamadan önce, Amerika'nın çeşitli şehirlerindeki ve İngiltere'deki tiyatrolarda küçük rollerde oynadı.

O günden sonra bir daha Auguste Duponte ile karşılaşmadım. Aramızda, size sözünü etmemiş olduğum birkaç kelime daha geçti. Onu mahkeme salonunda gördüğüm anda, bunun birbirimizi son görüşümüz olduğunu hissetmiştim. Kalabalık dağıldıktan sonra, dışarı fırladım ve Duponte'un adliye binasından ayrıldığını gördüm. Ne söyleyebileceğimi düşündüm.

"Poe," dedim, "bu Poe..."

Ona iletmek istediğim önemli ve anlamlı mesajı önceden kafamda toparlamıştım, ancak şu an arkasından bakarken, aklıma hiçbir şey gelmiyordu. Uzun süre, Poe'nun Richmond'dan bana yazmış olabileceğini hayal ettiğim ve benimle Baltimore'da buluşmak istediğini söyleyen mektubu düşündüm, mektup hiçbir zaman elime geçmemişti, geçmeyecekti de, ancak o sabah, kendimi doğru ifade edebiliyorsam eğer, sanki o mektubu *almışçasına* bir heyecan kaplamıştı içimi.

Duponte adliye binasının önündeki basamaklardan Monument Meydanı'na, kahkahalarla gülen bir çifte ve atını çeken yaşlı bir köleye

doğru bakıyordu, sokakta yürürken insanların kendisini fark edip tanıyabileceklerini biliyordu. Peter ile birkaç avukat daha, içeri girmem için arkamdan sesleniyorlardı. O an gördüklerimi dünmüş gibi hatırlıyorum. Duponte'un çenesi gevşemiş gibiydi, dudaklarını büzdü ve yüzünde ressama poz verdiği gülümsemesi belirdi. Ve yüzündeki o esrarengiz, tatmin olmuş ve dâhiyane ifadeyle ilerleyerek, gözden kayboldu.

Gazetelerde, uzak yerlerle ilgili çıkan haberlerde, sürekli olarak ondan izler arayıp durdum – başka başka lakaplarla tabii.

Kimi zaman, her ne kadar gerçek kimliğini açığa vurmasa da, eski dostumu bulduğumdan emin oluyordum, bildiğim kadarıyla bir daha asla Amerika'ya dönmedi. Bazen, onu en çok özlediğim anlarda, bir anda karşıma çıkacağı hissine kapılıyordum – özellikle de Hattie'nin ciddi bir biçimde rahatsızlandığı sırada ya da Peter'ın bir general olarak mücadele ettiği savaşta, ondan haber alamadığımız aylarda.

Uzun yıllar boyunca sürekli olarak bir şeyler beklediğimi hissettim. Öykümü anlatmayı bekliyordum, Poe'nun zihnindekilerin açığa çıkacağı zamanı bekliyordum; başkalarının Edgar Poe hakkında keşfetmiş olduklarını duymak isteyecekleri ânı bekliyordum. Bu hikâyemi büyük bir özenle ve el yazımla not defterlerime yazdım – hepsi bir deftere sığmadı, zaten devamlı bir şeyler ekleyip durdum; sonra biraz daha bekledim ve biraz daha yazdım.

Bazen, ağırlığını hissetmek için, hintkamışı bastonu dolabımdan çıkarıp elime aldım ve tek başıma olduğum anlarda, bastonun içindeki keskin kılıcı çıkarıp Poe'yu Baltimore'a geldiği sırada, sık şıkırdım giyinmiş elinde bastonu ile kendinden emin bir şekilde yürürken hayal ettim ve güldüm.

Hattie, Duponte hakkında daha fazla şey öğrenmek istiyordu. Hatta Blum Halasına bile onunla karşılaşmak istediğinden söz etmişti. İlerleyen yaşına rağmen, Blum Hala'nın yanında bu tür konuların konuşulması halen yasaktı. Hattie arada sırada bana Duponte'un görünüşü ya da karakteriyle ilgili sorular soruyordu. Bir şey söyleyemiyordum. Onu tarif edebilecek sözcükleri bulamıyordum. Yıllar önce çizilmiş portresi hâlâ bendeydi, ancak bu resim artık ne Duponte'a, ne de Baron'a benziyordu. Daha doğrusu, Duponte'un aklımda kalan haline.

Yine de tabloyu Glen Eliza'nın kütüphanesine asmıştım, Duponte'un her zaman oturduğu yere. Konusu her açıldığında, yemeğe gelen konuklarımız ona hayran kalıyorlardı. Ancak o anda Hattie'nin Duponte'a duyduğu hayranlık azalıyordu. "Her şeyi başaran sendin, sevgili Quentin," diyordu, Hattie ve sonra yüzümde beliren sert ifadeyi görüp, ekliyordu: "Evet, sendin, kesinlikle sendin."

TARİHİ BİLGİ

Edgar Allan Poe, Ryan's Inn adlı bir meyhanede bulunduktan dört gün sonra, 7 Ekim 1849 günü Baltimore'daki bir hastanede öldü, öldüğünde kırk yaşındaydı. 26 ya da 27 Eylül günü buharlı bir gemiye binerek, New York'taki sayfiye evine gitmek üzere Richmond, Virginia'dan ayrıldı. Seyahat programı içerisinde Marguerite St. Leon Loud'ın şürlerinin editörlüğünü yapmak üzere Philadelphia'ya gitmek de vardı. Kayınvalidesi Maria Clemm'e, Philadelphia'da olduğu süre içinde, ona E.S.T. Grey takma adına bir mektup göndermesini söyledi. Ancak bildiğimiz kadıyla Poe asla Philadelphia'ya varamadı, New York'taki evine de gidemedi; onun yerine kimselere haber vermeden son bir kez Baltimore'u ziyaret etti. Bundan sonraki beş gün içerisinde –Baltimore'a varışından seçim günü Ryan's'ta bulunuşuna dek– nerede olduğuyla ilgili hiçbir bilgi yok. Bu süreç edebiyat tarihinin asla aydınlanmamış kara deliklerinden biridir.

8 Ekim günü Westminster Presbiteryen Mezarlığı'nda kendisi için düzenlenen küçük cenaze törenini Rahip William T.D. Clemm yönetti. Törene yalnızca dört kişi katılmıştı: Poe'nun akrabaları Neilson Poe ile Henry Herring, meslektaşı Dr. Joseph Snodgrass ve eski okul arkadaşı Z. Collins Lee. Ölüm olayı ve nedenleriyle ilgili çok çelişkili ve anlaşılabilir raporlar hazırlanmış ve daha sonra Rufus Griswold'un yayınladığı bir biyografide gerçekler çarpıtılmış, hatta uydurulmuştu. Yıllar geçtikçe vefatıyla ilgili olarak, kendisini tanıyanlar ve tanımayanlar tarafından ortaya atılan kuramlar ve söylentiler katlanarak arttı.

Poe Gölgesi Poe'nun ölümü hakkındaki ayrıntıları ortaya koyar, hiçbir zaman yayınlanmamış orijinal keşiflere de yer veren özgün bir yapıttır. Poe'nun ölümüyle ilgili tüm kuramlar ve analizler tarihsel olaylara ve buna bağlı kanıtlara dayandırılmıştır. Çeşitli kaynaklara dayanan orijinal araştırmalar ve sekiz farklı eyaletteki arşiv ve depo incelemeleri, romana konuyla ilgili bir gerçeklik payı kazandırmak içindi. Poe'nun ölümü hakkında bu kitapta ilk kez sözü edilen bilgiler arasında: Poe'nun Baltimore'a geldiği tarihlerde

N.C. Brooks'un evinde çıkan yangın ve ziyaret teşebbüsü,* George Herring'in Dördüncü Bölge Cumhuriyetçi Parti'nin başkanı olarak gösterilmesi, seçim sırasında Ryan's'ta bulunması ve bunun Henry Herring'in 3 Ekim günü beklenmedik bir şekilde Ryan's'a gitmesiyle ne gibi bir ilgisi olduğu; Joseph Snodgrass'ın alkol karşıtı komitedeki ve Pazar Yasası'nın uygulamaya geçmesindeki rolü ve 3 Ekim seçimlerinin hemen öncesinde aday olan John Watchman'ın itibardan düşmesine engel oluşu; Philadelphialı yazar Marguerite St. Leon Loud'ın 1851 tarihli "Yabancı'nın Kötü Kaderi" isimli ve bu roman sayesinde Poe için yazılmış olduğu anlaşılan, incelenen ve yeniden basılan şüünün –büyük olasılıkla Poe'nun ölümü hakkında yayınlanan tek şiir– ortaya çıkarılması; ve Poe'nun yaşamının son haftalarında Philadelphia Merkez Postanesi'nde alıcısını bekleyen (her koşulda, Poe'ya yazılmış olan son mektup) "E.S.F. Grey" adına hitaben yazılmış mektup ve Poe'nun bu garip "Grey" takma ismini seçme nedenleri sayılabilir.

Kitapta konusu geçen diğer ender ayrıntılar da şunlar: Poe'nun Richmond'da Sons of Temperance adlı alkol karşıtı demerin üyeleri tarafından takip edilmesi, Baltimore *Yurtsever* çalışanlarının, Poe'nun mezarı için para toplamaları, Rahip Clemm'in Poe'nun cenaze töreni için, okudugundan daha uzun bir söylev hazırlamış olması, Walker'ın notunun tarifi ve Dr. Snodgrass'ın Poe'nun ölümü hakkında yazmış olduğu ve burada kısım basılmış olan şiiri.

Olayları açıklığa kavuşturmak için orijinal araştırmalara yer verilmiş olsa da, roman mümkün oldukça, karakterlerin 1850 yıllarında Poe hakkında bildikleri tarihsel gerçeklere bağlı kalmaya çalışıyor, kimi zaman bu gerçekler şu an bildiklerimizden farklı olabiliyor. (Poe'nun ölümünden yıllar sonra bile kesinlik kazanmayan, doğum yeri ve tarihi ile Allan ailesi tarafından evlat edinilmesi buna güzel bir örnek teşkil ediyor. Bunun nedenlerinden biri, Poe'nun otobiyografisiyle ilgili ayrıntıları gizlemeye çalışmış olmasıdır.) Poe'nun ölümüyle ilgili olarak bahsi geçen tüm gazete kupürleri, on dokuzuncu yüzyıla ait orijinal makalelerden alıntıdır ve Poe'nun ağzından çıkmış gibi gösterilen tüm sözler kendisi tarafından yazılmıştır. Edgar Allan Poe

* Poe'nun, Dr. Brooks'un evini ziyaret etmeye çalıştığı inancı tam olarak kesinlik kazanmamıştır. Poe'nun Brooks'un evini ziyaret teşebbüsü ilk kez on dokuzuncu yüzyıl biyograficisi George Woodberry tarafından ortaya atılmıştır. Sonradan araştırmacılar, Woodberry'nin kaynak belirtmediğini öne sürmüşlerdir. Yangına ek olarak, Woodberry'nin sözünü etmediği kaynağın Brooks'un oğlu olduğu gerçeğini ortaya çıkarmayı başardım.

gerçekten de yirmi yaşındayken, ileride kayınvalidesi olacak olan Maria Clemm adına, Edwin isimindeki yirmi yaşındaki bir köleyi, kırk dolar karşılığında, Baltimore'da yaşayan bir zenci aileye satmış ve onu kölelikten kurtarmıştır.

1850 yıllarının Baltimore ve Paris'i, dönemin inceleme yazılarında, rehberlerinde, haritalarında ve edebi metinlerinde sözü geçen ayrıntılara dayanarak yeniden inşa edilmiştir. Baltimore ve Paris polis teşkilatları, Paris'teki Louis-Napoléon ve Baltimore'daki Hope H. Slatter ile Elizabeth Patterson Bonaparte, romanın kurgu olayları içine yerleştirilmişlerdir ve tarihin işaret ettiği çıkar ve motiflere sahiptirler.

Quentin Clark hayal ürünü bir karakter olmasına karşın, edebi eserlerinin hiç rağbet görmediği bir dönemde, Poe hayranı olan bir avuç okurun tüm özelliklerini içinde barındırmaktadır. Quentin'in Poe ile ilişkisinin esas kaynağı, Poe ile gerçekten yazışmış olan George Eveleth ile Philip Pendleton Cooke'tur. Poe ve ölümüyle bağlantılı, George Spence, Neilson Poe, Henry Herring, Henry Reynolds, Dr. John Moran, Shockoe Hills, Sons of Temperance'tan Benson ve Dr. Snodgrass gibi pek çok karakter gerçektir ve betimlemeleri tarihsel gerçeklere dayanmaktadır. Bugün bile, Poe'nun ölümünü çerçeveleyen olayların farklı ahlaki ve edebi ajandalarını yansıtır.

İnsanlar bir asırdan uzun zamandır, Poe'nun öykülerinin kahramanı olan "gerçek" Dupin'i ortaya çıkarmak için çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır. Auguste Dupont ile Baron Dupin hayal ürünü karakterlerdir, ancak "Dupin" olabileceklerine inanılan adayların ortak özelliklerine sahiptirler. Bu uzun listenin içerisinde C. Auguste Dubouchet adlı bir Fransız eğitimci ile André-Marie-Jean-Jacques Dupin adlı seçkin bir avukat da yer almaktadır.

Poe'nun ölümünün ardındaki sır perdesini aralamak için pek çok insan saplantılı araştırmalara dalmış olsa da, Quentin'in araştırması hayal ürünüdür ancak eylemleri ve bazı keşifleri, amatör araştırmacıların yaptıkları incelemelerden esintiler taşımaktadır. Maria Clemm, Neilson Poe ve Bay Benson, Poe'nun ölümünün hemen ardından bilgi toplamaya kalkışmış olsalar da, son günleriyle ilgili olarak pek bir ayrıntıya rastlayamamışlardır.

TEŞEKKÜRLER

Bu kitap özellikle dört kişiye çok şey borçlu: öncelikle her adımda bana ilhan veren, edebiyat temsilcim ve arkadaşım mükemmel insan Suzanne Gluck'a; sonra da öngörülerini, tutkuları ve inançları için Random House'tan Gina Centrello'ya ve editörlerim Jon Karp ve Jennifer Hershey'e.

Edebiyat ajanslarında ve yayınevlerinde görev yapan başarılı profesyoneller kitabın her evresinde, benden asla katkılarını esirgemediler. William Morris Ajansı'ndan Jon Baker, Georgia Cool, Rafaella De Angelis, Alice Ellerby, Michelle Feehan, Tracy Fisher, Candace Finn, Eugenie Furniss, Alicia Gordon, Yael Katz, Shana Kelly, Rowan Lawton, Erin Malone, Andy McNicol, Emily Nurkin ve Bari Zibrack. Random House'tan Avidah Bashirrad, Kate Blum, Sanyu Dillon, Benjamin Dreyer, Richard Elman, Laura Ford, Megan Fishmann, Jonathan Jao, Vincent La Scala, Libby McGuire, Gene Mydlowski, Grant Neumann, Tom Perry, Jillian Quint, Carol Schneider, Judy Sternlight (Modern Library'den), Beck Stvan, Simon Sullivan, Bonnie Thompson, Jane von Mehren, ve Antony Ziccardi. Ayrıca, Simon & Schuster Audio'dan, Chris Lynch'ten; ve Havrill Secker UK'den, Stuart Williams ile Jason Arthur'dan; Seix Barra'dan Elena Ramirez'den; ve Rizzoli'den Francesca Cristoffanini'den çok destek ve fikir aldım.

Kitabı okuyarak ve onu pekiştirerek bana yardımcı olanlara da teşekkürler. Bunların arasında, her zaman olduğu gibi, ebeveynlerim Susan ve Warren Pearl, ağabeyim Ian Pearl; Benjamin Cavell, Joseph Gangemi, Julia Gren, Anna Guillemin, Gene Koo, Julie Park, Cynthia Posillico, Gustavo Turner ve Scott Weigner; ve tabii bana inanılmaz destek veren ve beni cesaretlendiren Tobey Wiggins'i sayabilirim.

Bunun dışında, Boston Halk Kütüphanesi, Harvard Üniversitesi, Iowa Üniversitesi, Duke Üniversitesi, Maryland Tarih Cemiyeti, Enmoch Pratt Halk Kütüphanesi, Johns Hopkins Üniversitesi, New York Halk Kütüphanesi, Virginia Kütüphanesi ve Virginia Üniversitesi çalışanlarına da teşekkürü bir borç bilirim. Poe hakkında bana sağlamış

oldukları verilerden ve on dokuzuncu yüzyıl yaşantısı ve kültürüyle ilgili bilgilerden dolayı teşekkür etmek istediğim bazı kişiler var: Ralph Clayton, Dr. John Emsley, Allan Holtzman, Jeffrey Meyers, Scott Peeples, Edward Papenfuse, Jeff Savoye, Kenneth Silverman ve Dr. Katherine Watson.

Bir teşekkür de Poe'nun yaşamı hakkında bildiklerimizi zaman içinde derlemiş olan araştırmacılar ve tabii olağanüstü Burton Pollin (*Broadway Journal*'da "E.S.T.G." isminin baş harflerini ilk fark eden ve romanına dahil eden) için. Jeff Savoye tarafından kurulmuş olan ve çevrimiçi edebiyat kaynağı olarak bir örnek teşkil etmesi gereken Baltimore'daki Edgar Allan Poe Cemiyeti'nin web sitesine (eapoe.com) de teşekkür etmek istiyorum. Ve nihayet Baltimore, Fordham, Philadelphia ve Richmond'daki Poe evlerine ve müzelerine, Poe'nun öyküsünü canlı bir deneyim olarak devam ettiren ve hepimizin ziyaretine açık olan Baltimore'daki Westminster Mezarlığı'na teşekkürü bir borç bilirim.

YAZAR HAKKINDA

MATTHEW PEARL, *New York Times*'ın uluslararası en çok satılanlar listesine layık görülen *Dante Kulübü*'nün yazarı, Dante'nin *Cehennem* adlı eserinin ve aynı zamanda da, Edgar Allan Poe'nun *Morg Sokağı Cinayetleri*: Dupin Öyküleri adlı romanının editörüdür. *Dante Kulübü* otuzdan fazla dile çevrilerek, tam kırk ülkede yayınlandı. Pearl, Harvard Üniversitesi'nde ve Yale Hukuk Fakültesi'nde eğitim gördü ve Harvard'da ve Emerson Koleji'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. Şu an Cambridge, Massachusetts'te yaşamaktadır. Kendisine web sitesi olan www.matthewpearl.com adresinden ulaşılabilir.

Arka kapak:

1849 Baltimore. Edgar Allen Poe mezar taşı bile olmayan bir mezar, dokunaklı ve kısa bir törenin ardından, neredeyse apar topar gömülür. Rahip bile konuşmasını kısa keser. Baltimore sakinleri başta olmak üzere tüm bir ülke, Poe'nun alkolizmin pençesinde sonu kötü biten ikinci sınıf bir yazar olduğunu düşünmektedir. Quentin Clark dışında.

Genç bir avukat ve ateşli bir Poe hayranı olan Clark, tesadüfen tanık olduğu cenazenin ardından, Poe'nunkini kurtarmak için kendi ününü ve kariyerini riske atar. Yazarın son günlerinin polisin ilgi göstermediği pek çok soruyu barındırdığını görünce, bu sırların peşine düşer ve kendini iki farklı ülkenin ajanlarının, politik dolapların, bir kadın katilin, Baltimore'da sürgiden yoz köle ticaretinin ve Poe'nun son saatlerinin kayıp gizemlerinin arasında bulur.

Quentin kendi yaşamını kötü bir sondan kurtarmak için Poe hakkındaki hakikati bulmak zorundadır.

Poe Gölgesi, tarihi gerçekleri incelikli bir kurgunun içine harmanlayarak Poe'yu onurlandıran ve yazar hakkındaki sır perdesini aralayan bir yapıt.

